

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI No. 2966
KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ YAYINLARI No. 4

KÜTÜPHANECİLİKLE İLGİLİ
OSMANLICA METİNLER VE BELGELER

I

Hazırlayan
İsmail E. Erünsal

EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATBAASI
İSTANBUL — 1982

İSAM Kütüphanesi

0055899

620 TL.

İSAM
ERÜ.K
0078376

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI No. 2966
KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ YAYINLARI No. 4

KÜTÜPHANECİLİKLE İLGİLİ
OSMANLICA METİNLER VE BELGELER

I

Hazırlayan
İsmail E. Erünsal

TDV İslam Araştırmaları
Merkezi kütüphanesi'ne
Orhan Şaik GÖKYAY'ın
VAKFIDIR.

EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATBAASI
İSTANBUL — 1982

I. BÖLÜM

YAZMA ESERLER

کاغذ

اسکی مصر اہالیسی اورا باآقلقلرنده پتیشن و «پاپیروس» دینن بر نوع قامشك
یاپراقلری اوزرینه یازارلردی. دیمک اولیورکه قامشله قامش اوزرینه یازیلور ایمش .
پاپیروسک بر ایی جنسی محررات دینیه یه مخصوص و اوقومق یازمق ایسه کهنه یه
مخصوص اولدیفندن خارجه چیقارلمه سی قطعياً ممنوع ایدی. بو سببله روما زنکینلری پک
آغیر بهالره مصرکتب مقدسه سنی آلهرق، یازیلرینی کمال دقتله سیلدیروب استعمال
ایدرلردی . عادی پاپیروس ایسه هر طرفده بولنور ایدی . قدما برده ترشه اوزرینه
یعنی قویون ویا جیلان دریلرینک اوزرینه یازی یازیله جق مرتبه تربیه ایدلمشلرینه ده
یازارلردی .

بونلری قوللانانلر ایرانیلرله ایونیا یونانیلری ایدی. خلفای راشدیندن عثمان وعلی
رضی الله عنهم حضرتانک مضاحف شریفه لزی دخی ترشه اوزرینه محرردر .

میلاددن ۲۴۱ - ۲۶۳ سنه مقدم برحیات اولان برغمه قرالی (اومن) زماننده
مصریلر پاپیروس اخراجاتی منع ایلدکلرندن ترشه اعمالی ترقی ایتشددر. بورادن ترشه
استعمالی یونان روما و قرون وسطی اقوامی آره سنه انتشار ایلدی.

ترشه اوچ نوع ایدی. بیاض، صاری، قرمز، بونلر اوزرینه - و فقط نادراً -
ایکی یوزلرینه یازیلور ایدی. ترشه پارچه لری بربرینه یاپشدیریله رق اوزونلاشدیریلور
و بر دکنکه صاریلوب طومار شکلنه قونور ایدی .

یدنجی عصر میلادیده ترشه ندرت پیدا ایلدی . بو سببله ترشه لر کسپله رک اداره ایله قوللانمغه و اسکی کتابلری سیلوب یرلرینه یکیلری تحریر اولمغه باشلادی . ۱۵۴۵ - ۱۵۵۰ فرانسه ده بر ترشه جی اصنافی تشکیل ایدلمش و اون دردنجه لویی زماننده بو اصنافک تعلیقاتی تعدیل ایدلمشدر . بر آدم ترشه جی اولمق ایچون اولاد درت سنه چراقلق ایتمک و اوچ ییلده اوسته سیله برلکده چالشمق و بونک نهایتنده بر اثر نفیس میدانه کتیرمک مشروط اولدی . پارس انجمن دانشی ترشه جی لونجه سنه وصایتشنه نظارت ایدرایدی . پاموق وبالخاصه پاچاوره دن کاغد یاپمه صنعتی ترشه جیلکی کوزدن دوشورمش و زمانمزه بعض دارالفنون شهادتنامه لرینک طبیعی و پک دقتلی کتابلر ایچون آره صره قوللانمقده بولمشدر . متقدمین پایروس و ترشه ایله برلکده قره آخاج ، چنار ، اخلامور ، کورکن کبی آغاجلرک زارلرندن یاپلمش ورقه لری ده یازیده استعمال ایدرلردی .

چین و ژاپون کبی شرق مملکتلرنده ایپک ، پرنج صافی ، پاموق ، کتانن کاغد یایمق صنعتی پک ارکن باشلامشدر . پاموق کاغدی چیندن ایرانه و اورادن عبرله کچمش و بونلرده بو صنعتی یونانلیره اوکرتکلری کبی صقلیه (سچلیا) یه ، اسپانیایه ادخال ایتمشدر . اورالردن اون ایکنجه عصر میلادیده پک چاپوق ، بتون آوروپایه یایلمشدر ، براز صکره پاموق بهالیجه اولدیغندن پاچاوره یعنی کندیر و کتان بزلی اسکیلرندن کاغد یایمق فکری حاصل اولدی . اون دردنجه عصر میلادیده بو یوله کاغد یایمق آوروپانک هر طرفته یایلدیغی ائشاده طباعت اورته یه چپه رق رواجی آرتیر دیغندن هم فابریقه لری چوغالمش ، همده صنعت ترقی ایتمشدر .

آوروپاده کاغدی اصنافی دیکرلرینه بکزه من . بر طاقم امتیازلری حائر ایدی .

کاغدیجیلیق اولاد و احفادینه منحصر ایدی . فابریقا صاحبلیری عمله نک محکومی اولوب حتی بر مجبوریت اوزرینه کارخانه سنی تعطیل ایتدیکی زمان بیله اجر تیرینی آیرلردی . فابریقه بی قیامق ، صاحبی پولسز ایتمک بونلرک النده ایدی . بونلر ۱۸۳۰ تاریخنده ماکنه نک کاغدیجیلغه تطبیقنه یعنی غلبه علمیه یه مقاومت ایدمه مشارددر .

بزم خطاطلر آراسنده کی مشهور آبادی کاغد هندو بخارادن کلور ایدی . وقتیله شرقده قوللانیلان کاغدلرک انواعی : دمشقی ، دولت آبادی ، خطائی ، عادلشاهی ، حریری سمرقندی ، سلطانی سمرقندی ، هندی ، نظام شاهی ، قاسم بیکی ، حریری هندی ، تبریزدن عبارت ایدی .

بونلرک اک فناسی دمشقی در . حریری هندی اوفاق قطعه ده اولوردی . تبریزی شکر رنگدر .

دور سلطان عبدالمجید خان تائیده بکقوزده بر کاغد فابریقه سی احداث اولمش و احتیاجاتمز تأمین بیورلمش ایکن نصلسه دوام ایدمه میهرک فابریقه تعطیل ایدیلهرک خراب اولمش ایدی .

حتی خلقمزک او فابریقه کاغدینه کوستردیکی رغبتدن دولای آوروپا فابریقه جیلری (اثر جدید عهدهایون) تمغالی بر نوع کاغد یاپه رق حالا مملکتیمزه سورمکده لرددر .

ترقیات صناعیه مزکده صباح الحیری اولان روز فیروز جلوس هایون حضرت پادشاهیده بر چوق دارالصنایعلر تأسس ایتدیکی کبی بوندن بر قاچ سنه اول بیرونده بر کاغد فابریقه سی آچلمش ایدی . سایه حضرت پادشاهیده بر ایکنجیسی و حتی پک مکملی اوله رق اسکی فابریقه یرینه بکقوزده بر «حمیدیه کاغد فابریقه سی» ده احداث

اوله‌رق دوائر دولته و سائر حوايج ضروريه مملکته کافي کاغد اعمالنه موفق اولنه جنی آ کلاشلمقده بولمشدر .

پاپيروس

متقدمينک کاغد يرينه قوللانقلری، و لاينجه « چيه‌روس پاپيروس » ، عربلرک « کولان ، بردی » و ترکلرک « حصير اوتی » و « قوغه‌لق » ديدکلری ماده بر نوع سعد [*] یعنی طویلاقدن اخراج ايتکلری ماده خشيبه‌در .

پاپيروس باناققلرده يتشير، غایت طوغری اولان ساعد معرلری صويک‌سطحندن بوقاری چيقار . بو ساقلرک يالکز قاعده جهتلری يپراق اولوب متحد المرکز اولان بر چوق اينجه دريلردن مرکبدر؛ ايشته بو دريلر چيقاريلوب پاپيروس اعمال ايديلور ایدی .

صورت اعمالی ايسه اينجه دريلر بر ماصه اوزرينه تماميله ياييلور و اوستلرينه بشقه دريلر ياپشديريلر ایدی . بو صورته تهيه ايديلن زارلر اوزرينه مرکبله يازيله‌يلوردی . پاپيروسک درلوسی واردر: علمی ويا مقدس ديلنی ايلیکله ياپشديريلور و اوستنه مذهبن بحث ایدن کتابلر يارييلور ایدی .

متقدمينک پاپيروسی (پاپيروس آتيصوروم) ايتکلری يالکز مصرده نشو و نما بولور ایدی . شمدي اورالرده اندر اوله‌رق کورولمکده اولوب آرتق حبشستانده سوریه و لايتنک بعض باناققلرنده، سچلياده (سيرا کوزه) شهرى جوارنده تصادف اولتمقده‌در .

[*] السعد سينک ضميمه و(السمادی) اخباری وزنبده طيب معروف اسميدرکه ترکیده «طوبلق» ديدکلری کوکدز [ترجه قاموس : جلد ۱] .

متقدمين پاپيروسی يالکز کاغد اعمالنده قوللانمازلردی : کوکلرینی بيرلر ، ساقلرندن اورک و اوزرلرینی قظرانلق صورتيه خفيف قايقلر ياپارلردی . ساقلرک صلی اولان قسم اسفلندن آز شکرلی بر نوع ماده معديه حصوله کلور؛ وينه بو قسم اسفل مشعله‌له قتيل يایقی ايچون قوللانييلور ایدی .

(پاپيروس آتيصوروم) دن بشقه پاپيروس لاقسيفلوروس، پاپيروس اودورانوس ياخود استلانوس، پاپيروس لاتيفوليوس و پاپيروس قوموسوس کبی انواعی وار ایدی .

قلم

علو شانی قرآن عظیم الشانک برقاچ آیات معجزايله رهين تصديقي اولان قلم ، وسائط تحريک يکانه‌سی اولمق حسييله کاتب، منشی ، محرر و سائر ناملرله ياد اولنان ارباب عرفان « اصحاب قلم » سرلوحه‌سی آلتنده برلشورلر .

روماليلرده حالا بزم قوللانديغمز قامش قلملری قوللانور و اسمنه (قالاموس) دیرلردی . بو نوع قامش بالخاصه او وقت مصرده يتشوردی . عاداتا قلملرمن طرزنده تربيه ايديلوب يونتيله‌رق يازيلور ایدی . قلم آوروپاده اونجی عصر ميلادی‌يه قدر استعمال ايدلديکی کبی بالمله امت محمدیه‌ده حالا قوللانمقده‌در .

بزم قلملرک يازارکن کاتبدن طرفه کلن قسمنه « انس » دیکرینه « وحش » دینور . توی قلملرک استعمالنه آوروپاده بشنجی عصر ميلاديه باشلانمش و قاز، قرتال و قارغه تویلی آلت تحریر اتخاذا قلمشدر .

هله قاز تویي پک‌چوق زمانلردن بری یازی ماصه‌لری اوزرندن اکسيک اولمامشدر . اون سکزنجی عصر ميلادينک اورته‌لرينه طوغری فرانسه ماکنه جيلرندن (ژ. آرنو)

اسممنده بر آدم دمير قلمی اختراع ايتمش ايسه ده عموماً استعمالی ۱۸۳۰ دن صسکره باشلامشدر.

شو ياقين زمانلرده بوروسنه مرکب طولديريلور Stilo. graphe دنيلن بر نوع حقهلی قلملر اختراع ايدلمش وکمال سهوات و نظافتله امر تحریری يرينه کتيرمکده بولمش اولديغندن بزم کي آز زمانده چوق يازمق هوسنده بولنانلری ممنون ايتمشدر . حتی شو اثر عاجزی او يولده بر قلم ايله يازلمشدر .

فرنکلر خطو عثمانیه ايجونده دمير قلمک قطعنی اويدورمغه چالشمش ايسه لرده حسن خط اربابنک آرزوسنه موافق اولديغی کورلمش و خطاطين ايله ناسخلرمزک ده چوق زمان قامش قلم استعمالی مجبوريتنده بولنه جقلری تخمین ايدلمکده بولمشدر؟ برده بر نوع يازی ماکنه سندن بحث ايدیلیورسه ده هنوز خرج عام اوله جق بر شی اولديغندن يالکيز بدایع صناعیه دن بر شی اولمق اوزره تلقی ايدلمکده در .

عربلرک قلم، روماليلرک قالموس، روملرک قالمیس ديدکلری هپ (قامش) ديمکدر . معدنی قلملرک اختراعی (۱۷۵۰ سنه سی) فرانسه ماکنيستارندن (آرنو) يه اسناد اولنیور . حال بوکه (ماييون) ک قولنجه پک اسکی بر زماندن بری معلوم اولوب استانبول پطریقلری امضالری بر آلتون قلم ايله آتارلردی . بعض مناسترلرده ده بويله قلم قوللانلديغی موجود اولان کتابلرک يازيسندن بللی اوليور . هرنه اولورسه اولسون معدنی قلملر پک خصوصی و محلی اوله رق مستعمل ايکن اون سکرنجی عصرک اورتبه لرينه طوغری انکليرلر بو قلملردن چوقجه ياپه رق تعمينه سبب اولديلر . فقط بو قلملر رغبت عامه یی قازانه مدیلر . نهایت باقر يرينه چلیک استعمالی دوشونيله رک محظوری بر طرف ايدلمکله یکی بر تجارت یولی آچلدی . انکلتره ياقين زمانلره قدر عالمه

بو قلملری صاندی . ۱۸۲۷ تاریخندن بری قرق سنه لک بر سعی مهادی اثری اوله رق فرانسزلر انکليرلره رقابت ايتمکه ناشلادیلر .

قلم اوجلری چلیکدن ياپيليرسه ده زنگینلری ممنون ايتمک اوزره آلتین کوموش ، پلائيندن ده اعمال ایلدیلر . بونلره صلابت و یرمک ايجونده ياقوت و ايریدیوم طاقدیلر . آمریقاليلر ايسه آلتون قلملر اوجلرينه رودیوم علاوه ایلدیلر . رودیوم بهالی بر معدندر غرامی ۲۲ فرانق حساييله صایلیور . بو تقدیرجه آلتوندن یدی کره ده ا قیمتلیدر .

بر کره حقه یه باتیردقدن صوکره برقاچ صحیفه يازاجق قلملر رودیوملی قلملردن صوکره ايجاد ایلدی . بونلری جائز اولدقلری خاصه کیميویه دن ناشی صوبو باتیرمقله يازان (معجزه لی قلملر) تعقیب ایتدی .

چاقی - قلمتراش

صنعت طبعک ظهورندن اول کتاب استنساخيله چکین آوروپا خطاطلری چاقی یی حک خطا آتی اولمق اوزره قوللانورلردی . حالا بزم مستنسخ ومبيضلر قلم یونتمقدن زیاده چاقی ویا قلمتراشی کله قازیمقده استعمال ایتدکاری کبی .

چاقینک زمان ابداعی معلوم دکلسه ده اسکی تاریخلرده اکثراً اسمی چکر . میلاددن ۶۰۳ سنه مقدم (ژره می) نک سیر انبیایه متعلق اولان کتابلری روم قراللرندن (یواکم) . تقدیم اولمش ایدی . قرال بو کتابلردن لذت آله مدیغندن کاتبی (الیزما) نک قلمتراشيله جمله سنی پاره لدیغی تاریخلرده کوریلور .

اسکی زمان چاقیلری بزم قلمتراش تسمیه ایتدیکمز آلتلرک عینی ایدی .

روماده زمان قدیم آنارندن بر چاقی بولمشد. بونك معاینه سندن چاقی صاپلرینك فیل دیشی ویا ککدن بایلدینی و دمیری بوکه لجه صاپ ایچنه کیر دیک آکلاشلمشدر. حکمداران ایله کبرانك غایت مصنع چاقیره مالک اولدقاری تاریخك روایتله ناستدر.

کیخسروك خنچری اولدینی ایران تاریخنده روایت ایدیلور. ذاتاً خنچرلرک کوچکی ده قلمتراش اولور.

اون دردنجی عصر شرقیلرینك بعضارندن آکلاشلمدیغنه کوره او وقتلر مکتب شاگردانی آره سنده چاقی و قلمتراشلرک وسائط مدافعه دن ده معدود اولدینی آکلاشیلور.

اون یدنجی عصرده بر اورشده قلم یونتان چاقیر مودا اولمش و حتی ۱۶۶۶ ده انجمن دانش بونلری تقدیر ایتش ایسه ده مؤخرأ بو مودا زوال بوله رق علیه نه هجویه لر بیله یازلمشدر.

تاریخچه، صنعت نقطه نظرندن اک زیاده دفته شایان چاقی آلمان هنرورلرندن (له پروز) اسمنده بر آدمک کندی ایله یاپوب آوستریا آرشیدوقنه تقدیم ایتدیکی چاقیدر. بو چاقینك صاپنده ۱۳ اوافق چکمهجه و بونلرک ایچنده ده ترشه اوستنه یازلمش ۲۱ لسانده الهی موجود ایدی. صاپده ده فضلله اوله رق ۱۵۰۰ مختلف آلات، ۱۰۰ آلتون سکه، ۱۰۰ حلقه لی و ۱۶ سانتیمتر و اوزونلغنده بر زنجیر، اوزری اصلزاده لره مخصوص آرمه لرله مزین بر کراز چکر دککی، قلایدن ۲۴ صحن، صاپلری آغاج کندیلری چلیکن ۱۲ بیچاق، شمشیردن ۱۲ قاشیق، و عرضاً اون تله تقسیم اولمش بر چوق صاچ تلی موجود ایدی. ای بو قدر شی نصل اولیورده بر چاقینك

ایچنده بونلیور؟ بونلرک هپسی خرده بینی ایدی. چاقینك طولی ۱۰ سانتیمتره دن زیاده دکل ایدی.

خنچرک محل ایجادی ایران اولدینی کی قلمتراشك محل ایجادی اوراسیدر. بوکا اسمنك بر جزئی ایله ترکیبی ده شاهددر. ایران قلمتراشلری صاپچه و دمیرلری تزیین خصوصنده مصنوعات بدیعه دن معدود ایسه ده دمیرلری مطلوب اولان لطافت و مکملیتی حائر دکلدرد.

بزه قلمتراش ایراندن کلشدر. یاوز سلطان سلیم خان حضرتلرینك ایراندن کتیردیکی و غنائنك اک قیمتداری عد ایلدیکی تبریز ارباب صنعتی میاننده قلمتراش جیلرده وار ایدی. فقط عثمانلی قلمتراشلری ایله ایرانکیلر مقایسه ایدیلر سه، بزماکیلر ده ظریف و مکمل اولدینی و ایران قلمتراشلرینك بر چوق سوس ایله برابر غایت قبا، عادی بیچاق نوعندن اولدینی بر باقشده بللی اولور.

عثمانلیر ایچنده قلمتراش جلیق و قتیله صنایع بدیعه دن صاپیلر و هر دورده صنعتده ماهر برقاچ قلمتراشچی صاپیلور ایدی. قلمتراش جیلرک اک مشهوری بوندن ایکی عصر اول برحیات اولان غلظه لی و استانبوللی ایکی رجائی ایدی.

بو رجایلردن استانبوللیسی یالکیز دمیره صرف دقت ایدر و حتی صاپنه اهمیت ویرمیه رک یاپدینی دمیر هندی باجغنه ویا قاشیق صاپنه اویدر و بر تسلیم ایدر ایش. حالا زمانه ز ارباب قلمی میاننده آدلری حرمتله آگیلان فنی ویمی رجایلردن صوکره کلن اوستالردن درلر.

دها صوکره لری یعنی اون اوچنجی عصر ابتدالرنده صافی، کالی، صدق، بروسه لی

۱۰
حسنى كې مشهور قلمتراشچىلار يتشمش وهله صافى (كاتبى) دنيلن شكلده كى قلمتراشيله
ابقاى نام و شهرت ايتمىشدر .

دها ياقين زمانلرده حاجى رسمى اسمنده بر درويش قلمتراشچى توره مش و اثر-
لرندن اسكى قلمتراشچىلارى اونتديره جنى آكلاشلمش ايديسه ده بيجاره ياشايه مامشدر .
يكرمى بش سنه اولده بر عزمى توره مش و هر نه قدر حاجى رسمى قدر مهارت
كوسترمه مش ايديسه ده اولدقجه اهل هنر اوله جفنى اثبات ايتمكده بولمىش ايدي . بونكده
ارتحالى قلمتراشچىلىق صنعتك بادي زوالى اولمشدر .

حقه

برچوق سنه لر قوطى شكلنده كى محبره لر قوللانمشدر . حتى بوسبيله لسانم زده عربيه
قوطى معناسنه اولان (حقه) كله سى شايد اولمشدر . وقتيله محبره لر ليقه قويمق
معروف اولديغندن مركب تاثيرات هوايه دن محافظه ايديله مز و قلمه لزومى قدر
مركب آلدرييله ماز ايدي . بو سبيله حقه لر بال مومى طلاسيه مركب صوينك جذبنه
ممانعت ايديلكى كى حقه و مركب ملاصق (ليقه) دنيلن ابريشمك علاوه سى ده مركبى
دوكه مك و قلمى زياده ايصال تامق ايچون اختيار ايتمىشدر .

قوطى شكانده كى حقه لر قلم اوطله لر نده ماصه اوزرلر نده قابل استعمال ايسه ده سيار
ماوزيتلرده بولنانلر ايچون نقلى قابل اولديغندن «دوات» ديديكمز شكله قونمش يعنى
قلمدانلى و مركبلىق قياقلى دويتلر احداث اولنه رق پرنج ، تونج ، كوموش و آلتوندىن
معمول بل دويتلرى ميدانى آلمشدر .

عثمانلرده ادوات كتابته پك زياده اهميت ويريلور و اك قيمتدار معدنلردن بايلور

ايدي . حتى ۱۳۲۸ تاريخنده حسب الايجاب ، اسلحه و ادوات كتاب وحلى نسا مستثنا
اولمق اوزره سائر شيلرده زر وسيم استعمال منع بيورلديغى تاريخ جودته محكيذر .
مركبك دو كوله مسنى و تاثيرات هوايه دن محافظه سنى تايمين ايچون فرنكلر انبويه لى
و طولومبالى حقه لر ابداع ايتمىشدر . ۱۸۳۱ سینه سندن برى حقه لرك انواعى ميدانه
چيقمشدر .

يازمه اثرلر

طباعتدن اول كتابلرك يازمه اولديغى خبر ويرمىش ايديك . يازمه كتابلردن اله
كچنلرك اك اسكيسى ، مصر مزارلر نده بولنان بايپروس اوزرينه يازمه جنازه مراسمنه
عابد اولان محرراندر كه بونلر بوندىن اوتوز عصر اوله عائددر . بوندىن صكره «بومپه ي»
و «هر كولا نوم» شهرلرينك «وهزو» ينار طاغنىك شدتله فوراندىن لاولر آلتنده
قالله سى حسييله مؤخرأ اورالرده اجرا اولنان حفرياتده بولنان يازيلر كلور ؛ روما
ايمپراطورلغى زماننه عائد ال يازيلرى پك آزدر . «شارلمانى» زماندىن قالله بعض اثرلر
حالا موجوددر .

آثار اسلاميه دن چوغى جنكيز كى ، هولاكو كى ، تيمور كى ارباب شدتك استيلا-
لرى واسپانيا حريقلريله محو اولمش ايسه ده ينه خلفاي راشدين زماندىن قالله مصاحف
شريفه بولمقده اولديغى كى اسپانياك (اسكورتال) كتابخانه سنده و كتابخانه هايون
ايلاه ، استانبول ، قاهره ، بغداد ، قونيه ، قيصريه كتابخانه لر نده آز چوق متبركات اسلاف
بولمقده در . عثمانلرده حسن خط اربانه پك زياده رعايت ايديلكى كى و وكلاى
فخام و سائر رجال دخى هپ ولى النعمتلى اولان پادشاهان عظامك اثر هايونلرينه

اقتدا ایلدنکله رندن همان هر قوناقدنه بر کتبخانه بولنور ایدی. وقتيله اکثریا عثمانلی کبار. لرینک قوناقلرینه هر کون بر خطاط دوام ایتدیریلدیک قرآن کریم، بحاری و یا شفاء شریف کی کتب دینه دن هیچ اولمازسه بر ایکی سطر اولسون مطلقا یازدیریلهرق تبرک ایدیلور ایدی.

طلبه اکثریا کتابلرینی کندیلری استنساخ ایتدیکلری کی علماء عظام دخی یومیه بر مقدار وقتلرینی کتاب استنساخه خصر ایدرلردی. حتی فاتح سلطان محمدخان ثانی حضرتلرینک اک بنام علماسندن اولان و پادشاه مشار الیه کی فضائل علمیه سیله ده بحق سلطان علما اطلاقنه شایان اولان بر خاقان قدر دانک « زمانک ابو حنیفه سیدر » قول مشهوریله ستایشنه مظهر اولان ملا خسرو مشاغل قضا و تدریس ایله فوق العاده متوغل بولندیفی حالده کتب اسلافندن برینی استنساخ و هر کون ایکی یا پراق مقداری تحریر ایتکی اعتیاد ایدمش ایدی. بو جهته حین ارتحالنده [*] کندی خطیله برچوق کتب معتبره نسخهلری بولمش و بو جمله دن ایکی نسخه شرح مواقف، علمادن بعضاری طرفندن تبرکاً - اوزمانه کوره خیلی پاره دیمک اولان - آلتی بیک آچقه یه اشترا ایدلمشدر.

مؤرخ عالی افتدینک ۸۹۴ تاریخنده تألیف ایلدیکی « مناقب هنروران » نام اثرنده بیان اولندیفی اوزره سلطان سلیمان خان ثانی دورنده حسن خطه رغبت ایدیلهرک میر علی و مشهدینک « هر بری دو بیت ایکی قطعه سی یوزه فلوری یه صاللق و اول دخی مالا کلام هزار ابرام و تضرع و اهتامله آلتق پای تخت دولت علیه ده وقوع بولمش ایدی. و منشیان ارکان دولت و محلیان دیوان سعادتدن نجه لک قرق بیک آلتونی و بعضاری

[*] وفاتی ۸۸۵ شعباننده در.

قولنجه اندن افزون مشابه مال قارونده خزانه متکثره کونا کونی بر مرعه خرج اولنق ودخی ترتیب و تدهینه بدل مقدور قلنمق بین الاهالی شیوع بولمش ایدی. ایشته بو وقتلرده ناسیخار بیننده ۴۵ - ۵۰ حرف بر بیت اعتبار ایدیلور و یازدیریله جق نسجه لر بیکر بیت اوزرینه حساب ایدیلور ایدی.

ادنا خطله اوله جق شیلرک بیک ییتی بر فلوری یه، اوسطی ایکی فلوری یه، اعلاسی ایسه اوچ آلتونه ایدی. اکر خطاط مشاهیردن ایسه بش آلتون بیله آلیردی. علی مشهدینک تلامیذندن ۹۵۷ ده ماوراء النهرده وفات ایدن میر علینک بر قطعه سی استانبولده بش آلتی بیک عثمانی یه، و خواجه سنکیکی ایسه نهایت درت بش یوز آچقه یه صاییلور ایدی.

شاه اسماعیلی صفوینک یک زیاده مقبولی اولان شاه محمود نیشابوری صنعتنده یک زیاده ماهر بر ذات ایدی. حتی سلطان سلیم اول حضرتلرینک اعلان ایلدنکلی ایران حربنده بو خطاط ایله مصورانندن استاد بهزادی، شاید ایران اردوسی بوزیلور و بونلر عثمانلی اله کچر، دیه بر مغاره یه قیامش و چالیران مغلوبیتندن فرارنده اورایه اوغرایوب بونلری آله رق برابر قاچیرمشدر.

فرنکارده ده ناسیخاره یک رعایت ایدیلهرک هر مناسترده برر او طه اونلره تحصیص اولمش ایدی. یازمش بر اثرک مکافات مادیه و معنویه سنه نائل اولورلر و حتی بونلرک کناهلرینک یارلغه لهنسنه اثرلری واسطه اوله جفی اعتقادنده بولنورلر ایدی.

آوروپاده کتابلرک غلاسی فوق العاده اولوب آنزو فوتسارندن بریسی انجیل اوزرینه بر مصاحبه کتابخی صاتون آلتق ایچون ۲۰۰ دیشی قویون، برچوق دری، ۲۶۸ لیتره بغدادی، بر او قدر چاودار، بر بو قدرده داری ویرمشدر. یازمه

کتابی چالانی عذاب جهنم ایله تریب ایدرلردی . آوروپاده اون ایکنجی عصرده کتابلرک رسم ، یالدر ، مینا و سائره ایله تذهیب و تزینی موده اولهرق بویله کتابلرک اورتیه حالیلری زمانمز حسابجهده بش فرائق ایدر ایدی .

بزده ایسه هر درلو اسباب تزین ایله کتابلرک ترصیعی بیله اسباب احتشامدن عدایدلایکندن اولیه بر اثر نفیسک نه لر ایده جکنی ابتدا جواهر جیلردن صورمق لازم کلور صانیرم . حالا بزده آثار اسلاف کاملاً طبع ایدیلرک ضیاعدن محافظه ایدیله مدتیکندن یازمه کتابلرک چوق بها ایدرلر .

کتابلره میناکاری رسملر یایمق تا روملر و رومالیلر زمانندن بری معلوم ایسهده اک زیاده رواجلی دوری قرون وسطادر . کتابلرک اولیه رسمی اولماسی عادات و اخلاق اسلافک بیلنمه سیچون غایت مهم اولدیفندن او قبیلدن اولان آثار پک قیمتداردر . متقدمیندن بویله مصور اولهرق تحریب زماندن مصون قالمش ویرژیلک «واتقان» کتابخانه سنده بر اثری وارددر .

آوروپایه رسمی کتاب عادتی استانبولدن سرایت ایتمشدر .

مهرة نقاشان عجم او یولده خیلی کتابلری تزین ایتمش والحق بر چوق آثار نادره وجوده کتیره رک بونلردن شوراده بوراده بونلنلر تاریخ قدیمه خیلی خدمت ایتمکده بولمشدر .

نقاشانک سرقرازی استاد بهزاددرکه صنعتک اوائلی حسین بیقرا و اواخری شاه اسماعیل صفوی زماننده رغبت عظیمه به نائل اولمش و فوق العاده کسب شهرت ایتمشدر . ایرانیلردن مصور ، نقاش ، طراح ، مذهبیلرک چوق ایتشمش و حتی روغنی جلدلر تصویرنده وسائر مجالس ترسیمنده محمد بیک کبی استادلر ایتشمشدر .

حتی ایران نقاشلردن (شاه قولی نقاش) نام کیمسه سلطان سلیمان قانونی حضرتلرینک دورنده استانبوله کلهرک ، سرای عامروده مستقل نقاشخانه ترتیب ایتمش و کندیسنه یومیه ۱۰۰ آنچه وظیفه ویرلمش ایسهده اخلاقسز چیقمشدر .

سلطان سلیمان خان قانونی نقاشخانه سنک استادی مذهب (قره ممی) و ۹۹۴ تاریخنده برحیات بولنان شعبان اوسته نام ذاتلردر . سلطان محمد ثالث عهدنده مصور سنان پک که اصلی وندیکلکی اولوب اوراده ماستوری پاولیدن اوکر نمشدر . سنان بکدن بروسه لی شبلی زاده احمد تحصیل ایتمش و شبیه یازمندهده پک زیاده مهارت کوسترمشدر .

سلطان سلیمان حضرتلرینک اوائلنده قنچی محمود تصویرده شهرت آلمشدر .

مذهبیلردن ده مصرلی حسن اوسته و بونک شاگردلردن مصور (ابراهیم چلی) ، غلطه لی محمد چلی ، عثمان اوسته شبیه یازمقده مهارت کوستردیکی جهته بونلردن اکتساب معرفت ایدن رئیس حیدر ایتشمش و سلطان سلیم ثانی حضرتلرینک تصویر هایونلرینی یایمشدر .

برده صنایع تزینیه دن قطع اصولی واردرکه بوکا عوام «اویمه» تعبیر ایدرلر . قاطعلرک اولی عبدالله قاطعدر . عثمانلی قاطعلرینک مشهوری بروسه لی فخری درکه «قطعه قطعنده لانظیر عالم و بانچه تریننده و شکوفه زار و ازهارک انواعی کسمکده صنایع بدایع شعار هریرده مقبول و مسلمدر» دیه توصیف ایدلمش و «فخری اویمه سی» ضروب امثال صره سینه کچمشدر .

کتابلرک او زمانلرده نه قدر عالی اولدیفنی یوقاریلرده سویلش ایدک .

کتابلرک تحریر و تذهیب ایدلمه سی نه قدر مصرفه باقار اولدیفنی یوقاریدن بری تعریف ایتدیکنمز احوال دن آکلاشلدی .

شمدی بو قدر امك و زحمتله الهه ایدیلن کتابلردن هدیه لر ترتیب و تقدیم ایتمک نه بیوک فداکارلق اوله جمنی حساب ایتمیدر ، حال بوکه بو عادت کرک ماوراءالنهر ترکرنده و کرکسه عثمانلی کبراسنده پک زیاده مرعی ایدی .

حسن خط و خطاطلر

کوزل یازی یازمه یه حسن خط اطلاق ایدیلور . بونک اربابی خطاطلردر . ناسخلر خطاط دکادر؛ اونلر یالکز کلیشی کوزل بر کتابی یازارلر .

عربده حسن خط اربابی نادر کلشدر . بو قدر حکومتلری دوام ایتدیکی حالده یاقوت مستعصمی و دها بر ایکی ذاندن بشقه کسب اشهار ایدنی یوقدر .

ترک و عجملر حسن خطه فوق العاده اهمیت ویرمشلردر . حقیقه ده پک کوزل یازانلر یتشمشدر . عجمک عمادی بزم شیخ حمدالله افندی الک مشهور خطاطلردندر . عادتاً بو ایکی ذات صنعتلرنده اماندرلر .

وقتیه کرک ممالک عثمانیه کرکسه ایرانده غایت نفیس یازیلی کتابلر ، لوحه لر مراق همان عمومی اولدینگی کی بنالر اوزرینه یازیلان طاشلر ، مزار طاشلری وسائر اوزرینه ده غایت کوزل یازیلر یازدرلق عادتدر . بو سببله حسن خط عادتاً بر صنعت اولوب برچوق کیمسه لر بونکله کچینور ایدی .

طباعتک بزده احدانندن سوکرده مصاحف شریفه طبع ایدیله مدیکندن یته خطاطلره زیاده جه ایش بولنور ایدی . فقط کیت کیده بو صنعتک رواجی قالمدی . اربابی ده آزالمقده در . بوکا تأسف ایدیلور .

وقتیه اکابردن بیله برچوق ذوات حسن خط ایله قازانیلان پاره یه اصل حلال

پاره نظریله باقرق هیچ احتیاجلری اولدینگی حالده کتاب یازهرق پاره قازانیرلردی . از جمله فرهاد پاشا زاده ، سلطان سلیمان قانونی حضرتلرینک شهزاده لرندن سلطان محمد خان مرحومک کریمه سیله ازدواج ایدرک شرف مصاهرته نائل اولدینگی حالده « حسن خطه مالک اکثر مصاحف شریفه کتابت ایدردی . ویوزر آلتون بها ایله فروخت ایدردی و تجهیز و تکفیننی اول مال حلالدن وصیت ایتمشیدی بر مصحف شریف آلآن بایزید مرحوم تره سنده موجوددر » .

عنوان کتب

مقدمین نزدنده ، کتابک عنوانی بر یافته یه یازیلهرق طومارک باشنه قونه ر و بر دیکری ده بر ترشه اوزرینه یازیلوب ، طومارک آرقه سنه پاپشدریلور ایدی .

بزده کتابلرک کاغدی اوزرینه ویاخود محفظه سنک یان طرفنه یازیلور ایدی . بو اصول کتابخانه کوزلردن کتابی قولایجه بولمق ایچون اولوب کتابک برنجی ویا ایکنجی صحیفه لری بالاسنده جلی و گرفت یازیلره عنوان یازیلور ایدی . باصمه لرده کتاب عنوانی بر آراق ایلك ویا ایکنجی صحیفه یه یازلمشدر .

سوکره لری عنوان ایچون آری بر کاغذ تخصیص اولنهرق ایلك صحیفه سنه کتابک اسمی ، مؤلفی ، طابعی ، نظارت جلیله معارفدن آلتان رخصتنامه و بونک تاریخ و نومروسسی ، باصلدینگی شهر ، سنه سی ، طبع ایدیلن مطبعه نک اسمی یازلمق و ایکنجی یا بوش براقلمق ویاخود نامنه تقدیمه ایدیلن ذاتک اسمی ، ویا مطبعه نک علامت فارقه سی

[*] بچوی تاریخی جلد ۱ صحیفه ۳۱

ویا خود مؤلف آثار مطبوعه‌سی یازلق عادت اولدی. اثر صاحب‌بری اسملری عنوان کتابک یوقاریسنه یازار لر .

جلد لرك آرقه‌سنه ده اولا کتابک ویا مؤلفک اسمی و صوکره کتابک عنوانی و جلد نومروسی، کتاب صاحبک اسمی یازیلور. هر صحیفه یه یا کتابک عنوانی ویا خود برینه کتابک عنوانی ایله قارشوسنه او صحیفه یه تصادف ایدن فصل کتاب یازیلور . کتابره ویریله جک اسم ساده و معناسی قولای اولق لازم ایسه ده بعض آدمار پارلاق و طمطراقلی اسمله آلداندقلرندن ویا بعض محرر لر او یوله شیردن خوشلاندقلرندن پک غریب و بر ایکی سطر دن عبارت کتاب عنوانلری کورلمشدر . اسکی روم و روما مؤلفلری کتابلرینه اسم بولق ایچون اوزون اوزادی یه دوشونور واستشاره ایدر لردی . اقوام شرقیه دن عرب و عجملرده ده بر نفسده تلفظی ممکن اوله میه جق درجه ده اوزون و سجلی فلانلی عنوانلر چو قچه در .

بو عادت آوروپالیرده وقتیه وار ایدی . حالاده بوکا اوزنه نلر یوق دکدر . هیچ اولمازسه کتاب قاپلری پک زیاده ترین و درلو رنگ و شکلده کتاب اسملری یازمق موده اولمش و حتی بزه بیله سرایت ایتمشدر .

Necip Asım, *Kitab*, İstanbul 1311, s. 74-110

تورک یازیلرینک تدقیقنه مدخل

بم حیاتک بر قسمی اسلام یازیلرینک تدقیقنه چکدی . طوپخانه ده کی ابتدائی مکتبنده حاجی مصطفی افندی اسمسنده کی ثلث خوجامزک مشقارندن باشلا یوب ینه طوپخانه ده فیضیه رشديه سنده خط معلمی خوجا قدری افندینک مشقاری بو مکتبک طلبه‌سی صفتله ، داها صوکره وفا اعداد ایسنده تحصیل ایتکده ایکن عینی خطاطک خصوصی درس‌لری کندی اوندی خصوصی طلبه‌سی صفتله تعقیب ایتدم . حتی دارالفنونده تحصیل ایدرکن بر یاندن اسکی خوجام قدری افندینک ثلث و نسخ درس‌لری تعقیب ایدیور ، بر یاندن ده او زمان صاغ اولان مشهور خطاط سامی افندینک اوینه کیدوب ثلث جلیبریمی تصحیح ایتدیریوردم . خلاصه بنده مسلکدن بر خطاط کی لامرک ، عینلرک بیجیمی ، کوزالکنی آرام و آکلامیه چالیشدم . بنده اونلر کی شیخک دهاسنه ، حافظ عثمانک یکیلکنه ، مصطفی راقک عظمتنه حیران اولاندردن بری ایدم . زمان اولدی که بو یازی عالمی بکا قوتنک سرلری کشف ایدیله مه بن طبیعت فوقنده بر عالم کی کوروندی ! زمان اولدی که قاضیغنسکرلرده ، راقلرده راقلرک ، میکل آنزلرک ربانی الهاملری سزه کی اولدم . خلاصه عمرمک بر قسمنده اولسون یازیلرک وارلغنه عادی بر تماشنا ایدیجی کی دکل ، بر یاییجی و ایشله ییجی کی علاقه کوستردم . یازی حقنده شعورم کله لرک و مفهوم لرک بریکدیردیکی طور تو شعورلردن عبارت دکدر ، قلبک و حسک یاراتدیغی جانلی شعوردر .

گرچه دارالفنون تحصیلندن سوکرا فکر مسلکته صاپدم. بوصاپیش بی خطاطلرک فعالیتندن بوسبوتون اورا قلاشدیردی. «چوجوق، مکتب، اصول تربیه...» فکرلری ایله، سطر، استیف...» فکرلری آراسنده صانکه بر ضدلق واردی. یکی مسلک نامنه اسکی مشغولیتی ترک ایدر اولدم. یالکیز بر هوس، آرزو ایچیمی یوردی. بده عادتا ذوقک قوماشنی وجوده کتیرن او غریب صنعتک، اثرلرینک بر تاریخی وجوده کتیرمک ایدی. ذاتاً بوکا دها طلبه ایکن هوس ایتمشدم. او دورده تاریخ حقدنه کی فکرم پک ابتدائی ایدی. بو ابتدائی فکرک طبیعی نتیجه سی یازیلرک تاریخی اوله رق الهه موجود کتابره مراجعت ایتمک ایدی. بنده اوله یاپدم. عالی افندینک «مناقب هنروزان» ی، حیب افندینک «خط و خطاطان» ی اولامید وریوردی. دقتی بر مطالعه بکا بو اثرلرک تاریخ نامنه جدی هیچ بر فایداسی اولامایاجنی قناعتی ویردی. آرتق یایاجق شی یالکیز کتابه لره، وثیقه لره مراجعتدن عبارت قالیور ایدی. فقط بو کونه قادر یازی قولکسیونچیلری مستقنا، و اوقاف موزه سنک یازیلرک حیانه نسه زنگین اولمایان یازی قولکسیونلری بر طرفه، بر تاریخ تدقیقی تنور ایده بیله جک وثیقه لر طویلا نمامشدی. آبدلر اوزرنده تصادف ایدیلن یازیلر ایسه ایکی جهتدن تدقیقاتی کوچاشدیر یوردی: بر کره بونلر ثلث و نسخ نولرندن آیری اوله رق یالکیز جلی کتابه لردر. سوکرا بو کتابه لر او قادر داغنیق، مقایسه ایچون ذهنده طویلامالری و صنفله آیرمالری او قادر کوچدرکه یالکیز باشنه ولو قوتلی بر حافظه سنایه سنده اونلردن استفاده ایتمک ممکن اولامازدی. اونک ایچون تام یکریمی بش سنه تاریخ تصنیفلرینه مساعد، اولدجه مکمل بر قولکسیون وجوده کتیرمک ایچون چالیشدم. تک توك قولکسیون یاپانلر چوق کره بو ثروتلرینی

قیصقانیورلردی. بونلردن استفاده قابل اولسه بیله بر کوروشده بر صنف، بر نوع فکری الهه ایتمک، هله بونی غیاباً تثبیت ایتمک ممکن اولامایوردی. بناء علیه بوتون امیدم بکا یازی تاریخک معلوملرینی طوپدن، بر ماضه اوزرنده و خصوصی دوسیله لری ایچنده طویلو اوله رق و یزه جک اولان بر ثروتک ظهورینه باغلی ایدی. نهایت بومکانک باشلانغیجی یاقالایبیلدم: الهیات فاکولته سی ایچنده «اسلام بدیعیاتی» اسمیله بر کرسینک تأسیسی و بو وظیفه نك باکا ویرلمه سی بی یکریمی سنه نك امله قار. شیلاشدیر یوردی. بدایتده بو کرسی بی تأسیس ایدنلر بلکه تشبثلرینک عظمتی وزمانله آلاچی تکامل شکلنی بردن تخمین ایدم یوردی. فقط بن ایشک اهمیتی بیل یوردم. بدایتده الهیات فاکولته سی طلبه سنه اسلام صنعتلرینک کوزلکلرینی کوسترمکدن، تصویر و تلقیندن عبارت ظن ایدیلن بو تشبثک بر اسلام صنعتلری دارالمساعیسنه دوغری استحالده ایده بیله جکی آکلا یوردم. دورمایارق چالیشدق. فاکولته اداره سنک حسن نیقی بزم دواملی چالیشمه مزى دها متمر قیلدی. ایکی سنه دنبری هپ کتابه، یازی، مرقع، لوحه، چیچی ترینات، طاش پارچه لری، قوییه لر و اصلی اثرلر طویلا یورز. نه بولورسه ق آلمق ایسته یورز، قدرتمز یمه یجه، هیچ اولمازسه بو وثیقه لرک برر قوییه سنی الهه ایدنیورز. بویله جه پک چوق ده مصرف ایتمکمزین بو کونکی دارالمساعینک بیکلره بالغ اولان یازی قولکسیونلری وجوده کلدی. بومتواضع حقیقت بناسنک تملنه بر اوافق طاش قومق علمک حقیقتلرینی و صنعتک کوزلکلرینی سهون هر تورکک آئنده در [۱].

[۱] استانبول دارالفنون الهیات فاکولته سی داخلده کچن سنه دن بری تشکل ایتمکده اولان «اسلام بدیعیاتی دارالمساعیسی» نك «اسلام یازیلری موزه سی» ایله «اسلام تریناتی موزه سی»

فقط هر شیدن اول شو سوالی صورالم: بر یازی تاریخی یا یق ممکن میدر؟ بو سوآله
ینه مثبت اوله رق، جواب ویرمک ضروریدر: بر یازی تاریخی یا یق ممکندر، چونکه بر
معماری، بر تزیینات، بر هیکل تراشلق، بر رسم تاریخی یا یق ممکندر. یازی ده اولرکی
بر صنعت، بر کوزل صنعتدر، صنعت اثرینی هر هانکی اثرلردن آیران وصفلر یازیده
واردر. بر اؤک، بر سرائک، بر معبدک... صنعت اثری اولماسی بدیی دیدیکمز، نه
اقتصادی، نه اخلاق نه ده عقلی نوعدن هیچ بر قیمتله قاریشهایان اوریزینال بر قیمتی
طاشیاسندندر. تناسب، ظرافت، عظمت، اشتیاق، احتراض... دییه افاده به چالشدیمغز
بو قیمتی مادی و جانسز اثرلره بدیی هویتلرینی ویرن معنلردر. یازیده ده بو کی
قیمتاری بولمق ممکندر. بر هیکل، بر پیساز قارشیدنده اولدینی کی، یازی قارشیدنده
ده بدیی ذوق، وجد و استغراق دوریمق ممکندر. بو بدیی هویتی کوسترن یازیلرک
بو تون کوزل صنعت اثرلری کی تاریخچه موضوع تشکیل ایده بیله جک عمومی بر طبیعتی
وازد: بر خطاطک اثری نه درجه فردی، کندی کوزلک تلقیسنک نه درجه تابی
اولورسه اولسون، ینه معاصرلی اولان و یا خود مکتبینه منسوب بولونان دیگر خطاطلرک

تاریخ ایچون قیمتی اولان هر نوع وثیقه یا خود قویلهری قبول ایتمکده در: کوزل یازیلر. طاشلر،
چیلر، قوماشلر، معدن ایشلری، آبدرو اولورلی، اسلام صنعتلرینه عائد هر دورلو قویلهر، فوطوغرا-
فیال... هبده بولونان ذاتلره رسمی بر مقبوض ویرمک و اثر مطلقا هب ایدن ذاتکاسمی و هویتله
برلکده شهیر ایتمکده در. شیمییه قادار بومقصدله دارالمساعی قولکسیونلرینک تشکیلنه اؤ چوق
یاردیم ایدن دأره استانبول اوقاف مدیریتلی ایله مبانی دینه ادارهسی اولمشدر. استانبول اوقاف
مدیریتی زنکین بر جینی قولکسیونلی ایله مناره علملری هدیه ایتمک کی، هیئت فیه قولکسیونه
عائد بنا رولورلرینک قویله سنده مساعده ایتمش، مبانی دینه ادارهسی ده بورلجه قلیشه احتوا ایدن
آثارعتیه قولکسیونلرینی استسناخ ایتمیشدر. بونک خارچنده یازی موزه سنک اساسی ملقا ییلدیز
کتبخاسندن دارالفنونه انتقال ایدن یازی لوحه لری تشکیل ایتمکده در.

اثرلرینه بکزه ر. یازیلر یا لکز یازانلرک اثری اولقله قالمایور، دورلرینک مکتبلرینک
اساسلی تلقیسنه ده عائددر. اونک ایچون معیار لغک، هیکل تراشلق دورلری اولدینی کی
یازینک ده دورلری، مکتبلری واردر.

یازیلرک تاریخی وجوده کتیرمک یازیلری تنقید ایتمکدن آیری بر شیدر. تنقید
حرکتک باشلانمقی نفسدر. بدیی شعورک حال و کیفیت درکه تنقیدجینک حکملرینی
تعیین ایدر. حال بوکه یازی تاریخچه سنک وظیفه سی بو دکل، کوردیکنی قید ایتمک،
یا خود یرینه قویمقدر. معین بر خطاطک اثری قارشیدنده کی بدیی حساسیتیزی اظهار
ایتمکده تاریخ ایچون دوغریدن دوغرییه بر فائده یوقدر. کرچه تاریخک تدقیقی بو نوع
انفسی حکملردن وارسته قالماز. چونکه موضوع جانلی اولدیغندن دأما جانلی برملکه
طرفندن قاورانمق لازمدر. فقط اکثریا مهم و معلق اولان بو حساسیتیزک آفاقی بر
قیمتی یوقدر. اونک ایچون اثرلر، افاده سی قابل بر طرزده تشریح، تثبیت و تصنیف
ایدله لیدر. تا که «متین، اوطور اقلی، عظمتلی، جانلی...» کی یازیلری تنقید
ایدرکن قوللانیمغز بر چوف صنعتلرک مشخص مدلوللرینی آکلامش اولام... بو کی
حکملر مادی و تشریحی وصفلره قارشیلانمادجته مخاطبمز ایچون آکلاشیلیر بر حاله
کله مز. هر شیدن اول اثرلری آفاقی بر طرزده تدقیق ایتمک لازمدر.

تاریخ تدقیقاتنک مالزمه سی وثیقه لردر. یازی تاریخی شکللرک تاریخیدر. بو شکللر
اولمادجته بر تاریخ وجوده کتیریله مز. بر صنعتکارک، یا خود بر دورک تدقیقنده ایلمک
ایش لزومی قادار وثیقه یه مالک اولمقدر. موضوع معین صنعتکارک صنعتی ایسه بو
صنعتکارک بو تون دورلرینی احتوا ایتملیدر. بوموضوع بر دور ایسه بو تون صفحه لری
احتوا ایتملیدر. بو نمونه لر فردی بر تکامل فکری، یا خود مشترک سجیه لری طاشیایان
اوریزینال اثرلردن مرکب اولمق اوزره بر دور فکری تماملا یا جق قدر چوق اولمالیدر.

بو نمونه لری طویلارکن دقت ایدیله جک نقطه لر شونلردر: ۱ - موثوق میدر، دکلیدر؟
 موثوق دکنسه تاممله می بوقسه قنای می موثوق دکلدر؟ حطاطک امضاسله امضالی میدر،
 دکلیدر؟ امضاسی دکیشدیرلمش میدر؟ ۳ - تاریخی نه در؟ بو تاریخ موثوق میدر،
 دکلیدر؟ ۴ - اثر صنعتکارک معتاد اولان اسلوبنه موافق میدر، دیگر بر اسلوبک
 تقلیدی میدر؟ ۵ - اثر، صنعتکارک ایلك دورلرینه می عائددر، بوقسه صوک دورلرینه
 می عائددر؟ ۶ - اثره موضوع اولان بدیعی قیمتار نه لدر؟ بونارک فردی اولان
 قسملری، دورینک دیگر صنعتکارلرله مشترک اولان سجه لری هانکیلریدر؟ ۷ - اثر
 کنديسندن صوکرکی اثرلره تقلید نمونه سی اولمش میدر؟ ۸ - اثر جلی اولدیغنه
 کوره، دوغریدن دوغری به قلمک محصولی میدر؟ بوقسه قالب ایله می وجوده کتیرلمشدر؟
 ۹ - اثرک موقیعی، شهرتی، انتشار قدرتی و انتشار ساحه سی نه دن عبارتدر؟ . . .
 بویله جه اثرک حقیقت و هویتی بر کره تثبیت ایدلکدن صوکرک مقایسه سی قایلر. اثری
 محیطنه و معاصرلری آراسینه قویق و اونلره قارشیلشیدر مقده لازمدر. بو صورته
 بر تکامل دوره سنه و بر ذوق مکتبته مخصوص اولان سجه اشتراکلرینی بولمش اولورز.
 بو بولوشدن ده دورک اجتماعی ذوق نمودجی چیقارایلیرز. بو نوعلری وجوده
 کتیرن نه کی اجتماعی فرقلر واردر؟ « بنوی » دییه افاده ایتدیکم بو فرقلری اسلام
 صنعتلرینک تدقیقنه دأر اولان کچن مقاله مده [۱] اوزون اوزادی به ایضاح ایتشدم.

بوفرقلر بازینک طبیعتنه عائد و یازی ایله افاده ایتدیکمز بدیعی قیمتارک دکیشمه سی
 ایجاب ایده جک قادر اساسلی شیلردر. مثلاً یازینک تزیناتدن عبارت بر زمین اوزرینه
 یازلماسی ایله دوغریدن دوغری به دوز بر زمین اوزرینه یازلماسی آراسنده بر تلقی

[۱] تورک صنعتلرینک تدقیقه مدخل [الهیات فاکولته سی مجموعه سی، مازت ۱۹۲۶، برنجی
 سنه، ایکنجی صافی، صحیفه ۱۴۶]

فرقی واردر. ایکنجی شکل یازینک آرتق بر تزینات عنصری کی دکل، دوغریدن
 دوغری به آری قیمتار طاشیان کوزلک عنصری کی تلقی ایدلدیکنی کوستریر. بر
 یازی کتبه سنک زمینی چیللاق کورمکه برابر حرفلرک قویروقلرنده باشلرنده بعض
 یپراقلرک، موثیفلرک دولاشدیغنی ده کورورسه ک برنجی تلقی نک موقعی ترک ایتمکه
 برابر پس زنده حالده یاشادیغنی آکلارز. یازیلرک دوز سطر حالده یازلما یوب ایستیف
 ایدلمه سی جمعیت، تساند، انضباط فکولرینی خاطر لاتیر. بو اولدجه متکامل بر ذوقک
 اثریدر. بر یازیده بوتون حرفلر بر برینک عینی بویوکلکنده و بر برینک عینی شککنده
 ایسه صنعتکارک کوزلکی هپ انتظامده و هندسی بر جامدلکده آرادییغنی کوستریر.
 شاید بو حرفلردن هر بری موقعنه کوره آری بر شکل آلمش و ایجابنه کوره ده
 وضعیته نمش ایسه صنعتکارک حرفلرده هندسی و منطقی بر انتظام خارجنده حیاتی بر
 آهنگ، جانی بر کوزلک آرادییغنی آکلایشیلیر. بر یازیده شکللرک حدودلری صوک
 درجه قطعی و پروزسر ایسه یه صنعتکارک کوزلکی وضوح و سلاستده آرادییغنی
 آکلایشیلیر. فقط بو حدودلرک کیرینتیلی و چیقینتیلی اولماسنه رغماً اثر کوزل قالیورسه
 صنعتکارک کوزلکی ریاضی بر منطق و انتظام خارجنده و مثلاً وضعیترده، افاده ده
 آرادییغنی آکلایشیلیر.

یازینک تاریخی بویوک آداملرک: شیخارک، حافظ عثمانلرک، راقلرک تاریخی کی
 آکلامق و دائماً اونلر اوزرنده اصرار ایتمک معتاددر. بونک سببی یالکیز شاه اثرلر
 حقنده کی حیرتمز دکل، اونلری بالجه دکیشیکلکلرک مبدأی فرض ایتمه مزدر. فقط
 صنعت تاریخنده شاه اثرله اوزون تکامللرک مبدأنده دکل، بلکه منتهاسنده، هیچ
 اولمازسه بر انحطاطک مبدأی اولان اورتالرنده بولونورلر. تورک معماریسنده یکی
 جامع، راقک ثلث جلیلری، یساری زاده نک تعلیق لری هپ بویله در. بونلر دور

باشلانغیچلری دکل ، هپ دور صوکلریدر . شاه اثرلره ویردیگمز یاراتیجی رول حقنده کی حکمز آفاقی بر علمک محصولی دکلدنر . بو حکم آنجق حیرتله قاریشوق بر تقدیر دوینوسنک الهامندن عبارتدر . شاه اثرلری اونون بر تکاملک بریکدیردیکی حیات حمله سیله وجوده کلش آنی اندفاعلر کی آکلامقده ممکندر . بر بایزید جامی تشکل ایتمه دن اول بوتون بر سلجوق مدنیتی چالیشمش ، بوتون بروسه آبدلری وجوده کلشدی... بو معنا ایله جامی بر یکیلک دکل ، کنديسندن اول یاپیلش اولان بر چوق کوچوک یکیلکلرک ساده جه یکی اولان بر ترکییدر . خلاصه شاه اثرلر اوزرنده اصرار ایتک نه قادر دوغری ایسه ، بونلر حقنده تدقیقه مستند اولمایان بر طاقم فکرلر ویرمکده او درجه تهلیکه لیدر . متوسط اثرلرک تدقیقه ده صنعت تاریخنک آک اساسلی بر وظیفه سیدر . چونکه دورلرک اک ثابت ، چونکه آک اساسلی سجه لرینی کوستره جک اولان انموذجلر بونلردر [۱].

یازی تاریخنک تدقیقنده چوق تهلیکه لی اولان بر فکرده : یازینک تکاملنی هندسی بر خطک تکاملی کی مطرد و معقول بر تکامل آکلامقدر . ظن ایدیلورکه تلت یازینی شیخ حمدالله افندی ایله باشلابوب زماغزه قادر منتظم بر سلسله تعقیب ایدرک و هر عصرده بر کره داها کوزلاشه ره رک کلش و نهایت پارلاق بر صفحه سنی صوک زمانده بولایلمشدر . تکاملک بو ریاضی علملره عابد اولان بو خیالی صوک درجه سقطدر . چونکه یازی کی هر هانکی بر شأینتک سیرینه تمامیه مغایردر . صنعت تاریخنی بسیط بر تمایلک ریاضی استقامتندن زیاده معضل تمایللرک ، حتی بر برینه ضد

[۱] اسماهیل حق : اسلام صنعتلرنک تدقیقه مدخل [الهیات فاکولته سی مجموعه سی ، مارت

اوله رق بر برینی تمامایان مختلف جنس تمایللرک مشترک تاریخیدر . بر راقمک یاننده بر محمود جلال الدین بولمقده شاشا حق هیچ برشی یوقدر . قاضی عسکر مصطفی عزت افندی نک راقم و جلال الدین طبیعتنی بردن خاطرلاران طبیعتی بر برینه موازی ایکی تمایلک عقلی و تیزه لرله ترکیندن حصوله کلش دکل ، صنعتکارک اورینینال ذوقندن ، طبیعتندن دوغمش بر کیفیتدر . یازی تاریخنی تدقیق ایدرکن جانلی بر شینک تاریخنی تدقیق ایتدیگمزی اونو تمایلم و بو جانلی نک تاریخنده قطعی بر انتظام هندسی بر تدریج ، دوز چیزکی طبیعتنی آرامایلم . اونو تمایلم که بو تاریخ زیق زاقلردن ، ترقی و تدنیلردن توقف و تکررلردن ، بر برینه مشابه ویا ضد تمایللردن عبارت اولاجقدر . مهم اولان نقطه و تکامل چشیدلرنی اونو تمیق دکل ، کیت کیده قوتلنن ویا ضعیفلایانلرنی آیرمقدر . بو اعتبار ایله درکه محمود جلال الدین ، شیخ حمدالله افندی موجود اولان ، حافظ عثمانی کچمه ن ، فقط حافظ عثمانی صوکرک مختلف خطاطلرک اثرنده دوام ایدن جامدک ، هندسیلک طبیعتنک صوک محصولی اوله رق آکلاشیلا بیلیر . جلال الدیندن صوکرک بو مکتبک ضدی اولان مصطفی راقم مکتبی صوک درجه قوتلندیکی حالده ، جلال الدین طرزینک معاقبلری کیت کیده آزالمشدر . فی الواقع جلال الدینک معاقبلری پارمقله صایلابیله جک قادر آزدر . طاهر افندی ، محمود جمال الدین و تحسین افندیدن باشقا بو مکتبی تمثیل ایدن بللی باشلی آدملره تصادف ایتک ممکن دکلدنر . حال بو که مصطفی راقم هجری اون اوچنجی و اون دردیجی عصرک تعقیب ایدیلن یکانه استایدنر...

اسلام یازیلرنک بدیعی بر شخصیت آلماسنده کی سببلرنی تدقیق ایتک یازی تاریخنی تئور ایدیه بیله جک برجهتدر . بجه بوسببلرک برنجیسی یازینک شکلنه عابد اولمق اوزره فردی و تشریحی ، دیکری یازیلرک منسوب اولدینی اسلام جمعیتلرنک حرثنه عابد

اولمق اوزره تاریخی و معنویدر. برنجی مبدأ اسلام یازیلرنده مثلاً ع، ف، م، و، ه جانیه سنه منسوب باشل قافالی، شکلدرک موجود اولماسیدر. هر حرفدرک انسان باش، انسان وجودی و انسان وضعیتلری ایله مناسبتلری اولدیفی آشکاردر. مثلاً بر (ع) بزه باشی وقارنی ایله بر آدامک یان وضعیتنی خاطرلاتیر. (ف) یره اوطوران و اوکنه باقان بر آدای خاطرلاتیر. (و) ینه آیاقلری اوزامش بر آدامدر. ذاتاً خطاطلر آراسنده قلا نیلان بر طاقم اسملر واردرکه هپ انسان تشریحنه عاقددر. مثلاً: باش، قاش، کوز، برون، بوی، آیاق، قارین... خطاطلق دینلن کوزل صنعت تأسس ایدرکن انسان تشریحک بدیی بر حرثه صوک درجه مساعد اولان عنصرلرندن استفاده ایتمه یه ناخرد ایدی. داها دوغریسی اسلام یازیلری تاریخی سببلرله جانلی شکلره استحاله ایتمک تمایلی کوستردیکی زمان اله موجود اولان شکلر بو استحاله یه مساعد بر طبیعتده ایدیلر. فضله اولارق اسلام یازیلرنده حرفدرک اکثریا بیتیشیک اولماسی اولنرک هرکله یی خصوصی بر تشکله مظهر ایده ییله جک صورتده دورلو ترکیلر وجوده کتیره بیلمه سنی ممکن قیلمشدر. کوزل بر یازیده، ترکیب یالکز حرفدرک بسیط شکلرینک بر برینه میخانیکی اوله رق یایشامی دکدر، بلکه بر بریله برلشمه سی مناسبتیله بدیی نوعدن ییکی نسبتلر و مناسبتلرک ظهوریدر. خطاطلقده ترکیب ساده جه بر جمع دکل بلکه بر ایجاددر. شو حالده حرفدرک بیتیشیک اولماسی یازیده صنعتک تکمیلی ایچون بر استعداد اولمشدر. اسلام یازیلرینک عمومیتله هندسه یه استناد ایتمیوب «قلم» دیدیکمز ثابت بر قالینلغه تابع اولماسی، یازیلرینک رسم ایدلیوب الله یازلماسی ینه اسلام یازیلرینک بر صنعت اولارق انکشافنده مهم بر عامل اولمشدر. چونکه بو طبیعت صنعتکارلری محدود بر دائره ایچنده آلك و قلمک بوتون امکانلرندن

استفاده یه، مهادیاً یورون و دولاشان آلك ارادی حرکتلرنی تثبیته سوق ایتمشدر. عمومیتله اسلام یازیلری کوفی نوسی کبی هندسی و محقول بر ضمیمه اولسایدی یا دوغریدن دوغری یه ایچنده بولوندیفی معمارلق اثرینک طرزبنه یا خود محیطنده کی تزیناتک طبیعتنه تابع اوله رق معمارلق و تزیناتجیلق ایله برلکده سیر ایده جک دورا جقدی. انسانی موضوع بحث ایدن رسم و هیکل تراشلق اثرلری طبیعتک افاده سیله مقید اولدقچه ناصل شانی ماهیتلرنی بر درجه یه قادر محافظه ایدیورلرسه، یازی ده قلمله مقید قالمق یوزندن بو صورتله بر شأیت قازانمشدر. اسلام قوملرنده یازینک تکاملنه خدمت ایدن دیگر شرط تمامیله اجماعیدر. رساملق و هیکل تراشلق صنعتلرینک دیناً ممنوع اولسه ده اولماسه ده حرثه بویوک بر اعتبار و موقع قازانماش اولماسیدر. اسلام صنعتکارلری آنجق انسان وجودنی مطالعه ایدن رسم و هیکل اثرلریله افاده سی قابل اولان حساسیتلری افاده یه امکان بولامانجه یازیلرک سطرلرک، دلالتنه مراجعت ایتمشدر. بناء علیه یازی یالکز فکری افاده یه مخصوص آلت اولقله قالماش، راست کله بر کوزللك واسطه سی اولقله ده قالماش، بلکه بشری حسلری افاده ایدن برلسان، برنوع رسم و برنوع هیکل تراشلق وظیفه سی کورمشدر. یازیده یاشایان صنعت قیمتلری مثلاً تناظر، سلاست کبی لطفی یالکز عقله و هندسه یه عاقد اولان فکری قیمتلر دکل، حدت، عصبیلیک، وقار، عظمت... کبی لطفی عینی زمانده حسه و اراده یه عاقد اولان فعلی قیمتلردر. ایشته یازیلره بو بشری حیاتی ویرن صنعتکار حساسیتنک کندیسنه داها مساعد محرالر بولامایان آقینتیسسی، اسلام حرثک جانلی مخلوقلر صنعتنه قارشسی بسله دیکی بو رغبتسزلکدرکه اسلام قوملرنده یازی یی عقلک وخیله ناک بیله وجوده کله دن اول قبول و ایجاد ایده میه جکی بدیی تعضیسنه مظهر ایتمشدر.

بو مشاهده دن سوکرا اسلام بازیلرینک اساسلی طبیعی آکلاشلمشدر ظن ایدرم . شیمدی اونلرک دیگر کوزل صنعتلر آراسینده کی موقعی تعیین ایتک ممکندر . غرب تاریخیلی کوزل یازیلره « معمارلق تزیناتی » دییوب کجه پی اعتیاد ایدیشلردر . یازیلر حقیقه علی العاده معمارلغک تزیناتی میدر ؟ بو تزینات سوزندن طبیعی تعدیل ایدرک وجوده کتیرلمش و اسلوبه ، وزنه صوقولمش ترکیلر قصد ایدیلورسه یازی بو دکلدر . حالبوکه یازی کوزلالکنک عنصرلری اکثریا طبیعتده آریان بر صنعت شعبه سی ده دکلدر ، رسم کی یا خود هیکلتر اشلق کی ... شو حالده طبیعتدن اوزاقلاشمق ، خیل عنصرلردن تشکل ایتک اعتباریله یازی پی رسم و هیکلتر اشلقدن زیاده کرچه ینه تزینات طرفنه قویق لازم کله جکدر . آجق شو فرق ایله که یازیده کی تزینات ماهیتی آرابسکلرده اولدینی کی هندسی عنصرلرک متناظر ترکیلرینه ، غوتیک و رونسانس یاقبرنده اولدینی کی طبیعتک اسلوبلاشدیرلمش ترکیلرینه قاریشیدیر یابیلیر . یازی بر قلمک طبیعتی داخنده وزنلر وجوده کتیرمه یه موفق اولان ، فقط بو وزنلری تعلیق و دیوانی یازیلرنده اولدینی کی بعضاً چیز کیلرک موسیقیسی درجه سنه کوتورن و شکللرینک هیئت عمومیله اعتباریله انسان وجودیله ، انسان وضعیتلریله مناسبت تأسیس ایدن بر صنعتدر . بناء علیه « یازی بر نوع تزیناتدر . » حکمندن داها اویغون بر حکم ویرمک لازم کلیرسه او زمان « یازی ، نوعنده منفرد بر صنعتدر . » دیمک دوغری اولور .

شیمدی کوزل صنعتلرده یاشایان بدیی قیمتلری موضوع بحث ایدلم . یازی کوزلالکی نه نوع کوزلالکدر ؟ بونلردن بری وباشلیجه سی شبهه سمرکه « تناسب کوزلالکی » در . یازی شکلدر . ا ، ل ، ع ، و ... کی شکللرک اوزونقلری ایله اکلری ، اینجه لکلری

ایله قالدنقلری آراسینده بر فرق و هر خصوصیتک روح اوزرینه بر دورلو تأثیر ایدیشی وارد . سایان دقتدرکه بو تأثیرلر « چیملی آدم ، چیمسر آدم ، شیشمان آدم ، صیقا آدم ، کوزل آدم چیرکین آدم ... » تأثیرلرینی خاطر لاتمقددر . کوزل و یاقیشیقی آدم قارشینسده دویدیغمن بدیی تأثیری ، کوزل و یاقیشیقی یازی قارشینسده غینی صورته دویویورز . حتی اونک ایچون یازیلری « باجاقلی ، طیقیز ، قانسور ، دوشوک ... » کی تشریحی صفتلرله تنقید ایدیلورز . بونک سببی یازیلردن آلدیغمن انطباعرله انسان وجودندن آلدیغمن انطباعرلر آراسینده روحده بر مناسبت اولماسنددر . ذاتاً بو خاصه یازی یه مخصوص بر شی دکلدر . معمارلغه عائد اثرلرک تأثیرنده کی سرده بودر . بر یازید جامعنگ ، بر نوتردام قاندرالنگ تأثیرنده کی بوتون سر انسان وجودنده کی نسبتلری عیناً تشبیر ایتسه لر بیله ، انسان وجه دنده کی کوزلالکلری خاطر لاتمه جق انطباعرلری وجوده کتیرمه یه موفق اولمالریدر . بو اعتبار ایله درکه بر معمارلق اثری بر عضویتدر و هر عضویت کی مادی بر تساند و معنوی بر تناسک ایجابلرینه تابعدر . تعایق ، ثلث ، کوفی ، هانکی نوعه عائد اولورسه اولسون ، بو قیمت موجوددر . آجق بو قیمتک سامی افندینک اثرلرنده اولدینی کی بعضاً بوسبوتون حاکم بر قیمت موقعنده اولدینی کورولور . ناصلکه بر تناسب هر نوع معمارلق اثرینک عمومی وصفی اولدینی حالده اسکی یونان معمارلغنده تناسب یالکز بر وصف دکل ، بلکه بوتون وصفلر بو خاصه نک نتیجه لری ایدی .

ساده لک فکری ده یازیده قیمتدر . بو صورته صنعتکارک تماشا کرلرینه عرض ایتک ایسته دیکی شی ، یازینک حقیقتی بر تلقیسیدر . بوندن حرفلر کله لر ، هر دورلو حرکه و تزینات ، حتی ایستیف و ترکیب کلفتندن آزاده اولارق وجودینی کوستر مکده در .

مثلاً سنان دورینک چینلرنده کورولن بو پوک جلی یازیلرنده بو وصف تامامله واردر. حال بوکده راقم مکتبک یازیلری عمومیتله ساده لکله مناسبی اونایان اثرلردن تسکلی ایدر. یازی تاریخنده ساده لکی خشینک و وحشیلک درجه سنه کوتورنلرده واردر. محمود جلال الدین مکتبی بو زوق تلقینک انموذجیدر، جلال الدینک یازیلرنده یالچین قایلرک یالکترلی، وحشیلکی واردر.

یازیده صنعتکارلرک انک موفقیتله مراجعت ایتدکاری قوتلردن بری ده شبهه سزکه عظمتدر. فقط بو اؤک زیاده ثلث جلیسی و کوفی کبی بنه لزی اقتضاسی آغیرلغه، قایلنلغه، قوت و قدرت دو یغولرینک افاده سنه مساعد و تعیر جائزه ارادی اولان یازیلرله تجلی ایتکده در. کوفی و ثلث یازیلری عظمت حسی اعتباریله تدقیق ایدلدیکی زمان کوریله جکدرکه بو یازیلره عاند بعض مکتبلر و بو حسک افاده سنی کندیلرینه دوغریدن دوغری یه موضوع اوله رق قبول ایتشاردر. کوفی ایچون اندلسده الحمراء مکتبی، جلی ایچون مصطفی راقم مکتبده اولدیغی کبی. صنعتده بو عظمت حسنک متناظری اینجه لک حیدر. اینجه لک عظمت کبی اراده مزه دکل، قلب مزه، جسم مزه مراجعت ایدن بر قیمتدر. تورک یازیلری آراسنده بو حسی انک بویوک بلاغته افاده ایدیلن یازی تعلیق یازیسیدر. تعلیق بنه سی بو قیمتک بوتون تفصیلاتیله تجلیسنه پک مساعدر. اوندن صوکرانسخ، رقعہ یازیسنده ده بو اینجه لک حسنک تجلیلرینی بولمق ممکندر. مثلاً شوقی افندینک نسخلری بو اینجه لک حسنک بر افاده سیدر. محمد عزت افندینک رقعهلری کذا اینجه لک حسنک صوک بر افاده سیدر. یازیده تناسب، عظمت اینجه لک کبی بزى اؤک زیاده صنعتکارک بر موفقیتنی تسلیمه سوق ایدن حسلردن باشقا علویت و تصوف کبی بالعکس معمالرک، سرلرک قلبنه چکن شکلره، تلقیلره

تصادف ایتکده ممکندر. سلیمانیه ده قره حصارینک، قیلیج علی پاشاده دمیرجی قولنک جلیلری آتجق برر حیات معناسندن، برچوق شیلری دوشوندیره ن فقط هیچ برشی حل ایتمین صورولمش سؤالردن عبارتدر. شو تحلیللر کوستریورکه یازی ده رسم کبی، تزینات کبی برطاقم بشری حسارک تصویرینه تجلیسنه بر موضوعدر. شکله صیغابیلن هر افاده یازی یه صنعتکارلر طرفندن درج ایدلشدر. بناءً علیه اوندن رسم، هیکل، معمارلق ده بولونان بعضاً دینی، بعضاً لادینی، فکری، منطقی یا خود حسی، انفعالی، فعلی، ارادی... قیمتله تصادف ایتک ممکندر. بو قیمتلری صاف و مجرد اوله رق آرامق دیکر صنعت شعبه لرینک اثرلرنده ناصل ممکن دکلسه، یازیده ده آرامق دوغرو دکلدر. هر اثر حاکم بر روحک محصولی اولقله برابر ایچریسنده برطاقم متجانس و یا غیرمتجانس دیکر روح خاصه لرینی ده احتوا ایتسی ممکندر.

اسماعیل حق

İsmail Hakki, "Türk Yazılarının Tetkikinen Medhal", *Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası* no. 5-6, İstanbul 1927, s. 111-123.

اسلام یازیلری

۱ — دیوانی، رقعه، سیاق، خط شجری

اسلام یازیلرینک ظهوری و نوعی، بر طاقم احتیاجلرک، ذوقلرک طبیعتلرک تأثیراتیله اولمشدر. قولایلق احتیاجی نسخ یازیسینی میدانه کتیردیکی کبی، عجم ذوق ملیسی ده تعلیق کبی بر نوعک ظهورینه سبب اولمشدر. بحث ایده حکم (دیوانی) یازیسیده عینی صورته ظهور ایتمشدر. پادشاه اراده لرینک حاز اولدینی اهمیت، کاتبیری، فرمانلره، منشورلره عظمت و قوته دلالت ایدر خصوصی شکل و بر مکه سوق ایلوردی؛ قطعه لرینک بویوکلکی، یازیلرنده قوللانیلان یالدر، سرخ [قرمز بر بویا]، طغرا [پادشاهک اسمی حاوی علامت مخصوصه] آلدینی محتشم شکل، هپ بویوکک و قوت فکر لرینک افاده سنه خدمت ایلوردی. یازی ده عینی تأثیرلره اوغراددی؛ عینی حسلری افاده ایدر صورته استحاله یه باشلادی... چیز کیلری معوج بر جاله کلدی، شکللر بوزوله رک کندی اوزرلرینه قیورلدی. بر برینه اولاشدی، شاقولی قسملر صوله دوغری میل ایتدی. (ب، پ، ث، ک، س، ل) حرف لرینک بر طور آمریتله اوزایوب کیدن کشیده لری، مجرد میملرک سیپ سیوری، طبع کبی، کوزه باتان کسکین اوچلری هپ قوتک، شدتک چیزکی لسانیه افاده سنیدن باشقه برشی دکلد. فرمانلرک کیتدجکه آرتان بر میلله یوکسه لهرک سیوری بر اوچله نهایتله ن سطرلری، اعتلا فکر لرینی اییدن ایی به تصویر ایتکده در. باشده یازیلان عینلره (د، ا، ی، ف) شکللری، غرور حسنک تمثالی کیدر. دایما صول طرفه طوغری صارقان زلفه لرده عینی شیئه دلالت ایدر. دیوانی ایله آز چوق اشتغال ایدنلر، بو یازی حقنده کی تحلیللرک طوغری بلغنی تسلیم ایدرلر.

دیوانی یازیسنده آهنگ، بر طاقم جریانلره تابع بولونمقده در. بو جریانلر صاغدن صوله طوغری تقریباً و ترقائه استقامتنه توافق ایتکده در. ثلث و نسخده، ال یازیمزده افقی اولان قسملرک دیوانی ده هپ بو استقامت اوزرنده دیزلدیکنی کورورسکوز. بالعکس الفلر، لاملر، کاف قوللری، عین ومیم قیوروقلری بو استقامته عمود بر وضعیتده بولونمقده در. بو یازی، طبیعتی، نوعیتی، هپ بو میللره بورجلیدر. جریانلرک بو مناسبتی نظر اعتباره آلتنججه، دیوانی بی وجوده کتیرن استحاله نك نه صورته وقوعه کلدیکنی آکلامقده کوچک چکیلیمز.

دیوانی یالکز بر استحاله دوری کوسترمشدر. بوکا (دیوانی جلیسی = جلی دیوانی) دیرلر. بو استحاله ده هر نه قدر شکللر اساسلیجه دیکشمه مشسه ده بنه نك مشکلاتی اعتباریه ینه تکامل صاییلر. دیوانی جلیسنده دوز چیز کیلر غالبدر؛ قیر یقلری، سیوریلکلری کوزه چارپار درجه ده در. سره بویازی بی دیوانی قارشیسنده تعریف ایچون «قوت، آمریت حکم و ارده، وقار و عظمت، احتشام، ددبه، ثروت، اصالت علویت، سخا، بویوکک دایما بویوکک و یوکسکلک فکر لرینک وضوح و شدتله افاده سی ایچون خواص شکلیه سی مبالغه ابدلش دیوانی یازیسیدر.» دیرم، وظن ایتم که هیچ بر ملتک صنایع نفیه سننده، ساده بر چیزکی بنیه سیله، انسانلغک بو یوکسک و اصیل دوغولرینی بو قدر آچیق برلسان ایله آکلانان، شانلی برماضینک نشیده لرینی بو درجه یوکسک بر سسله باغیران اثرلره تصادف ایدلسین...

دیوانی جلیسنده شکللر آراسنده قالان بوشلق بر طاقم اوافق نقطه لر، کوچوک حرفلر، حرکتلر، نیر فیللره دولدر یلشددر. بو زائد قسملر، یازینک هیئت عمومیه سی دایما متکاتف، دایما متجانس بر حاله کتیرر؛ منظره سننده کی احتشامی آرتدیرر.

خلاصه، كرك ديوانی كركه جلیسی، قیریق و ییلاقوی چیزکیلك خواص روحیه سنی تدقیق ایچون اك کنیش ساحه در.

دیوانینك نسخی یوقدر؛ یالکز بوکا مقابل اوله رق دیوان هایون قلمنده فرمان ومنشور صورتلری قید ایچون بو نوع یازی کوستریله بیلیر. بوکا (دیوانی قیرمه سی) دیرلر. دیوانی قیرمه سی رقه ایله دیوانینك برلشمه سندن حاصل اولمش بر ملزدر. احتمالکه اوتهدنبری بو دائره ده دیوانی ایله رقه نك مشترکاً قولانیلماسی بو ایکی یازینك اختلاطنی قولایلاشدیرمشدر.

برم آثار اسلامیة موزه سنده اسکی پادشاهلرك فرمانلری واردر. بونلرك یازینسه باقارسه كز دیوانینك بو کونکی تکمل درجه سنی بولق ایچون برچوق دورلر کچر دیکنی آ کلا رسکز. سزه خطاط رضا افندینك قوللکسیونندن عاریة آلدیغ بر نمونه یی کوستریورم. بو نمونه دیوانینك (۱۲۱۵) سنه سنده اولدجه تکمل ایتمش حالیدر. صوك زمانلرده دیوانی یازینك اصلاحنه خدمت ایدن دیوان هایون خلفا سندن (۳۰۳) سنه سنده وفات ایدن (ناصر) افندیدر. ناصر افندینك یازیلری دیوانینك صوك آلدینی کوزل شکلدر. یازمش اولدینی فرمانك ایکی سطرینی اله کچیره بیلدم. اوتهدنبری خطاط اوجاغی اولان دیوان هایون قلمنده الیوم کوزل دیوانی یازمقله معروف اولانلر واردر.

وقتیله دیوانی جلیسی ده پک طاغنیق، پک امتراجسز بر حاله ایدی. ینه دیوان هایون خلفا سندن (رفیعا) افندی اسمنده بر ذات بو یازینك اصلاحنه چوق خدمت ایتمشدر. (وهیچ) افندی، (وحدتی) افندی، مکتب سلطانی حسن خط معلمی (عزت) افندی کوزل دیوانی جلیسی یازمقله طائمشدر. بو کون ای دیوانی جلیسی

یازانلر آراسنده خطاط (سامی) افندی ایله خطاط (نظیف) بك کوستریله بیلیر. بوراده، یکی دیوانی جلیسندن بر نمونه اولق اوزره دیوان هایون مهمه قلمندن (ثریا) بکک یازینسی کوستریورم. بونلردن آریجه بحث ایده جکم.

**

هیروغلیفلری، رحزلری بوزارق یازی بی بسیطلشدیرمکه سوق ایدن احتیاج وقتی، حیاتی، عملی، تصرف ایتک احتیاجی اسلام یازیلرنده غایت بسیط بر نوع، شکلر ایچون رجعتدن عبارت، بر استحاله وجوده کتیرمشدر. بو استحاله نك محصولی (رقعه) در. رقه ده شکلرك برچوق تفرعاتی اهل ایدلمش، زلفه لر دوشمش، کوزلر قاپامش، (س) کبی بعضی حرفلرك دیشلری دوم دوز اولمش، ایکیلی اوچلی نقطه لر بر برینه برلشهرك تك چیزکی شکلنه کیرمش، برچوق منحنیلر کرپله رك دوز چیزکیلر، یاخود قیرپله رق گوشه حالی آمشدر. بو تحولاتك سبی، دیدیکم کبی، چابوق وقولای یازمق احتیاجندن باشقه برشی دکادر. یازیده صنعت ایله احتیاجك بر بردن آریلدینی تاریخ، رقه نك ظهوری تاریخیدر، دنیه بیلیر. رقه یازینسی، اسلام تاریخلرنده وقوعه کلن رجعت استحاله لرینك صوکنجی صفحه سی کبی کورولمیدر؛ چونکه بر درجه دها رجعت، شکللری دوز وبسیط چیزکیله یعنی عنصرلرینه تحلیل ایدرکه بوضورتله حرفلرك شخصیتی محو اولور.

رقعه، شکل اعتباریله دیوانی وتعلیق درجه سنده بر یازیدر؛ فقط افاده حسیه اعتباریله نه تعلیق، نه ده دیوانی درجه سنده وارابیلیر. چونکه دیوانیده اولدینی کبی کشیدلری، قوللری یوقدر؛ صوکر، تعلیقده اولدینی کبی بنیه سی اینجه لشمک قالینلاشمق صورتیله جریانلرك شدتی صیق صیق دیکشمز. بلکه عینی شدته

چیز کیلردن تشکل ایتمش کبدر . بو یازیده کوزلاکک ارکانی : تناسب ، ظرافت ، سرتلاک ، کسکینلکدن عبارت قالمقدهدر .

رقعه نك - اسکی دفاتر و اوراق رسمیه یازیلرینه نظراً - اولج طبیعت اساسیه سی بر درلو تشکل ایده مه مش ، نوعه مخصوص استقلاللی قازانامامشدر . چونکه شکلاً مشابهی اولان دیوانینک تأثیرندن خالی قالمایوردی . حتی بو تأثیر نتیجه سنده (دیوانی قیرمه سی) اسمنده بر یازینک بیله ظهور ایلایکفی سویلشدم . دیوانینک اولاشمه یه ، چابوق یازلمغه مساعد بولماسی ، بو تأثیری قولایلاشدرمشدر .

اسکی نمونه لرده بو اولاشمه ، و صوله دوغرو میللشمه استعدادی زیادهدر . بو وصفلر دائره سنده ، رقعته نك اك صوك تکملی ، « ممتاز افندی رقعته سی دینلن طرزده کورولور . مع التأسف بو ذاتک حقیقی یازیلرندن نمونه اله کچیره مدك [۱] . دیوانیدن بحث ایدرکن اسمنی سویلیدیکم ناصح افندینک یازیبی ده بو صیراده کوسه تریله بیلیر . صوك زمانلرده ، مکتب سلطانی حسن خط معلمی مرحوم (عزت) افندی ، رقعته یازیبسنده اساسلی بر تجدد کوسترمشدر . روایته نظراً ، عزت افندی ، زماننده کوزل رقعته یازمقله معروف اولان (عالی پاشا) ، (قؤاد پاشا) ، (جواد پاشا) کبی ذاتلرک یازیلرینی ظویلا یه رق تدقیق ایتمش ، رقعته نك احتیاجلرینی حقیقه تقدیر ایده رک یکی بر اسلوب وجوده کتیرمشدر . عینی زمانده بعضی شکلری تعمیم ایتمش و کافلرک ، لاملرک اتصالنه غائد مختلف طرز لر کوسترمشدر . عزت افندی مکتب سلطانیده معلم اولق حسبیه بر جهتدن تدریساتیه دیگر جهتدن (خطوط عثمانیه) اسمیله باصدیردیغی مجموعه لرله بو [۱] بوکی اسکی یازیلر عثمانلی تاریخته بر خدمت اولق اوزره دارالمعلمین اداره سنه کوندریلیرسه فوطوغرافله استنساخ ایلدلکدن صوکره اعاده ایدیلیر .

یکی طرزک تعمیمنه چالیشمشدر؛ یتیشدیردیکی طلبه ده بو مقصدک حصوله یاردیم ایتمشدر .

شیمدی یه قادر عزت افندینک رقعته ده کوستردیکی یکی اسلوب حقنده چوق سوز سویلنمشدر . فقط طوغریسی سویلک لازم کلیرسه ، عزت افندی اسلوبی رقعته ده تصویر ایدیله بیله جک هر درلو کوزلاککاری جمع ایتمشدر . اوله ظن ایدرزکه - بر صنعت یازیبی اولق اعتباریله بوندن ده کوزل ، ده افنی بر اسلوب اختراع ایلک ، استقبالک خطاطلری ایچون ممکن اولمایا حقددر . . . عزت افندی رقعته سنک احتیاجه خدمت ایده بیلمسنه ، چابوق وقولای یازمغه الویریشلی بر یازی اوله بیلمسنه کلنجه ، بوراده نقطه نظر بوسبوتون دکشیر . بز شیمدی یه قدر یازیلری یالکز صنعت ، یالکز کوزلک نقطه سنندن تدقیق ایتدک ، اونک ایچون اصل احتیاجدن آریجه بحث ایده جکز . (تدریسات ابتداییه مجموعه سی) نك بشنجی نسخه سنده رقعته یازیبسنک اصول تعلیمندن بحث ایدن مقاله ده (صنعت یازیلری) نامیله زمانمزه اک کوزل رقعته یازانلرک یازیلرندن برر نمونه واردر .

رقعه ، دولت عثمانیه نك رسمی یازیبیدر . رقعته نك نه نسخی ، نه ده جلیسی واردر . یالکز اعلانات ایچون جلی یرینه بیوک مقیاسده رقعته لر قوللانیلمقدهدر . برده رقعته نوعه صوقوله بیله جک (سیاق) اسمنده بر یازی داها واردر . بو یازی ، وقتیه دفتر خاقانی دائره سنده قیدلرک و بعضی اوراق رسمیه نك مکتوم طوبولماسی ، هرکس طرفندن اوقوناماسی ایچون قوللانیلمشدر . سیاق ، افقی قسملری حدندن زیاده اوزامش ، بعضی اقسامی اوست اوسته بینهرک خصوصی بر منظره آلمش ، رقعته دن باشقه بر شی دکلددر . سیاقک اهمیتی یالکز تاریخچه در ؛ صنعتجه ، هیچ بر

اهمیتی، هیچ بر قیمتی یوقدر.

اسلام یازیلرینک نوعلری حقنده ویریله جک اساسلی معلومات بوراده بئندی . شیمدی سزه صوگ یاریم عصر ایچنده یازیلر مزده وجوده کتیریلن یکی نوعلردن، یکی تطبیقاندن بحث ایده جکم . اولاً نظر تدقیقکز اوکنه شو طبیعی نمونه بی قویاجم . بو نمونه یشیل، قالین داللیلره نشوونمایه حریص بر طبیعت نباتیه در . شکللری آراسنده بوتون وضوحیه حرفلرک چهزه سی تشهر ایدیلدیور . صنعتکار، آغاچ داللیخی یازی کبی ترتیب ایش، یازی ایله بناتک بنیه سنی تألیف ایشدر . داللی، بوداقلری ، چاتلاقلریله سایه دار بر اورمان حالنی آلان منظره سی ، انسانی بو صنعت اثری قارشیسنده دوشوندیریور؛ صنعتکارینک ایکی بنیه بی برلشدر مکده کی موقیبتنی اعتراف ایتدیریور .

بو یازینک اسمی شکلنه او یغون اوله رق (خط شجری) ، داها آکلاشیلیر بر لسانله آغاچ یازیسیدر . خط شجری ، آلائی امینی (حاجی فائق) بک نامنده بر ذات طرفندن اختراع ایدلشدر . حکومت، اختراع کرده سی ایچون فائق بکه امتیاز ویرمشدر . آغاچ یازینسک اولجه فرنکار طرفندن کتاب فصللرینک باشلانغیچلرینده ماژوسکول کبی قوللانیلدیغی ایلری سورولش ایسه ده بو اعتراضک ماهیتنی تقدیر ایده بیلیمک ایچون قریستوف قولومبک مورطه سنی خاطر لامکزئی توصیه ایدرم : حقیقت حالده آغاچ داللیلره یازی شکللرینی تقلید ایتک بر اختراع ایسه ده بو اختراعی اسلام یازیلرینک بنیه سنه تطبیق ایتکده ایکنجی بر اختراع، بجه او قادار بویوک بر موقیبتدر . آغاچ یازینسک نوعی و تطبیقاتی حقنده مختراعک فکرلرینه ترجمان اولان شو سوزلری

دیگله ییکز: « طبیعتده نباتات شکللری بک مبذول، بک متنوعدر . آغاچلرک هر نوعی ، یازیلرک ایسته ییلن نوعنه تطبیق ایدیله بیلیر ، شجری نویسلکک دائره سی سربسندر . بو منسلکده یکانه قاعده - شیرازة خط وشجره دن چیقماق - در . بونسلکه برابر ، مولد نباتینک بعضی نمونه لری ، بعضی یازیلر مرکز تشکلاتنه بک موافق کلمکده در . از جمله ، دوت وچنار داللیلره ثلثک ، آصمه چوبوقلریله تعلیقک طبیعت شکلیه سی قولایچه تصویر ایدیلیر . خلاصه ، صنعتکار حس طبیعتنه مراجعت ایدرک یازینک نوعنه کوره نباتلر آراسنده بر نمونه انتخاب ایدر . »

آغاچ یازیسو ایچون بر چوق تطبیقات بولنه بیلیر؛ آرا صیرا عثمانلی مطبوعاتنده تزیننی بر یازی اوله رق قوللانیلمقددر . بو یازی، مارقه کبی حتی یازاقلریله برلکده خانلر مرکز یاصدیق: دیوار لوحه لری کبی آل ایشلمه لری ایچون - هم یازی هم نبات اولق اعتباریله - اک کوزل بر اورنک اوله رق توصیه ایدیلیر .

اسماعیل حتی

İsmail Hakkı, "İslâm Yazıları", *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası* no. 9, İstanbul, tarihsiz, s. 111-120.

۲ - کوفی نوعی

اسلام یازیلرینک تاریخی تعیین ایتک قولای دکدر . بزم تاریخلرک معلوماتی هم اکسیک هم ده بر برینه ضد کلمکده در . ذاتاً بو کبی مسئله لرده کتابلرک روایتندن زیاده آثار عتیقه دن چیقاریله بیله جک معلوماته اهمیت ویرمک داها احتیاطلیدر . چونکه روایتلر، سوزلر حقیقتلرک ماهیتنی دیکشدره بیلیر؛ حالبوکه طاشلر، کتابلر یالان سوبله من...

تاریخ مزده کوفی یازیسنک خلفای راشدین زمانده «کوفه» شهرنده ایجاد اولوندی، و شهرک اسمنه اضافه «کوفی» دینلیدی حقهده بر روایت وارد؛ حضرت علی طرفندن ایجاد اولوندی حقهده بر روایت وارد؛ حالبوکه اروپا عالمی طرفندن عربستان قطعه سنده یاپیلان تدقیقات بو روایتلرک طوغری اولمادیغی میدانه چیقارمشدر. هجرتدن یازیم عصر قادیار اول یازیلش بر کتابه بولونمش، بونک اوزرنده روجه بر عباره و تمامیه کوفی به بکزه بر یازی ایله یازیلش عربجه بر عباره کورولمشدر. بوندن کوفی یازیسنک اسلامیتدن اول عیسویلر و عربلر طرفندن قوللانیلیدی آکلاشلمشدر.

کوفی هیئت عمومی سیله سریانیلرک استرانکه لو یازیسنه بکزیور. بو سببدن کوفی یازیسنک سریانی یازیسندن تشعب ایش اولدیغی همان عمومیته قبول ایدیلشدی. حالبوکه - جزیره العربک شمال جهتنده ساکن بولونمش اولان - نبطی قومنه عائد برطاقم آثار عتیقه اوزرنده کوریلان نبطی یازیسنک بعضی حرفلری کوفی یازیسنه پک زیاده بکزه یور: نبطی یازیسنک - میلاد عیسایه یقین بر تاریخده - عربلر طرفندن قوللانیلمش اولماسی کوفینک ظهورنده نبطی یازیسنکده تأثیر بر اقا سنه سبب اولمشدر. بو معلوماتدن بر نتیجه چیقارارق دیرزکه: کوفی، سریانی و نبطی یازیسنک تأثیری آلتنده ظهور ایله مشدر.

شیمدی کوفینک شکلی تدقیق ایدم: کوفینک حضرت پیغمبر زمانده قوللانیلان شکلی ایله اسلامیتدن اولکی شکلی آراسنده فرق یوق کبیدر. آنجق اسلامیتک ظهوری متعاقب بو یازی چوق تکمل ایشدر. ایشه بوراده پترسبورغ کتبخانه سنده محفوظ، حضرت عثمان یازیمی کلام قدیمک بر صحیفه سی اوزرینه دقتکزی جلب ایدرم.

باقیکز، بو یازیده کی انتظام انسانی حیرت اچنده بر اقیور. حرفلرک تصور ایدیه بیلیدی قادار کسکین، پرورسز، متین، موزون؛ جریانلری اوزرلرنده دمیردن بر آلك طولاشدیغی ظن ایتدیریور. بوتون چیز کیلرک جریانلرک، انخالرک طبیعتده بویوک بر عزم، بویوک بر ثبات اوقونیور. اعتراف ایلی که بویوکنی خطاطلق بویله بر صحیفه وجوده کتیر مکدن عاجزدر؛ صنعتک بو عجزنی کوردجکه بونفیس اثرلر ایچون یوکسک پک یوکسک موقعلر بولوق ایستیه چکسکز...

کوفینک نقطه سی یوقدی. (ع) ایله (غ)، (ب) ایله (ت) کی شکللری بکزه بوبده صدالری آیری اولان حرفلر یالکز قرینه ایله آیرد ایدیه بیلیدی. بو حال قرائتی کوچلشدیریوردی. او درجه که عربلرده اوقومه یازمه بیلیمک بر مهارت صایلیوردی. هجرتک (۱۲۳) نجی سنه سی «حجاج بن یوسف» ک امریله کوفهده یازینک اصلاحی مسئله سی اورتیه قونیلدی؛ یازی به نقطه، حرکه علاوه ایتدیلر؛ اسمنهده شهرک اسمنه نسبتله «کوفی» دینلیدی. نقطه لر بر برینه التباس ایدن حرفلر آراسنده بر فرق اولوق اوزره قبول ایدلمشدی. حالبوکه او زمان ایچون خیرلی صایله بیلجک اولان بو اصلاحات صوکرالری عرب الفباسی ایچون بر محذور تشکیل ایشدر.

کوفی بو حالده هجرتک دوردنجی عصرینه قادار بر یازی کی قوللانیلمش صوکرک بونک یرینه داها قولای، داها چابوق یازیلابان «نسخ» یازیمی چکمشدر. فقط نسخ کی احتیاجه موافق بر یازینک قبول ایدلمسی کوفی اعتباردن دوشورمه مش، بالعکس اوکا مستقل بر صنعت موقعی قازاندرمشدر. عربلر بو یازی ایله جامعلرینی، سرایلرینی اولرینی، حدلرینی... بوتون آثار معماریه لرینی، سوراخی، فانوس، طاباق کی اوانیلرینی، کتابلرینی، سلاحلرینی تزیین ایشلردر. داها دوغروسو بو یازیدن اوقونمقدن زیاده

شکله عائد بر کوزللك، بر صنعت اترندن بکله نه چک ذوقی بکله مشلردر. خصوصیه عرب معمارلغنده کوفی بر علامت مخصوصه یرینه چکمشدر. عرب صنعتک تاثیریه عجمار، سلچوقیلر، عثمانلیلرده بو یازی پی آثار معماریه لرینه تطبیق ایتمشلردر. داها غریبی شوکه عرب مدینتک ایتالیاده نفوذینی حس ایدن خرسیتیان معمارلری بیله کوفی کتابه لرینی تزینات کبی قوللامشلردر.

کوفی، عصرلرجه دوام ایدن حیات شکلیه سنده برطاقم استحاله و تکامل دورلری کچیرمشدر. بو دورلری آکلاته لمک ایچون یوزلرجه نمونه لر کوسترملی، بر ایکی کتاب طولوسی ده لاقیردی سویله ملی! سره یالکیز شونی سویله هم که بو یازینک تکاملی همان همان ادوار معماریه نک تکاملنه باغلی قالمشدر. سویله که کوفی اسکی عرب مبانینده پک بسیط، پک ابتدائی بر حالده ایکن مثلاً اسپانیاده عرب معمارینک تعالی دورینه عائد اولان «الجرء» سراینده تصویر ایدیلز بر احتشام قازانمشدر کوفی نویسلر حرفلری تزیناتک نوعنه کوره تزسیم ایتشلر، یازینک بنیه سیله زمینی و اثر معمارى آراسنده ضروری بر مناسبت آرامشلردر. بعضاً الف لام کبی شاقولی، اوزون قسملری دولاشمه لر، دو کوملر، کنتلرله تزین ایدرک هیئت عمومیه سنی مزین بر قابویه بکزه تشار، بعضاً ده طاش کومجلمری صالحیم طرزنده صارقان مناره لرلیله بر جامع شکلی ویرمشلردر. یوقسه بویوکک کوچوکک، قالینلق ایجه لک کبی کیت فرقلری یازیلر من ایچون ثابت بر وصف اولاماز. فکرجه کوفینک بوتون انواعی شو درت اساسده طولایمق طوغریدر:

۱ — بو کونکی نسخ یازیمزه تقابل ایدن شکلی، یعنی حضرت پیغمبر زماننده

قوللانیمش اک ابتدائی حالی: بسیط، تزیناتسز، ایگری چیزکیلری غالبدر. قلمله یازیلیر. بو نوع کوفی آل یازیمی اولارق قوللانیمشدر.

۲ — بو کونکی ثلث یازیمزه تقابل ایدن شکلی: بر آرز داها مکلف، طوغری چیزکیلری غالبدر؛ بنیه سنه آرز چوق تزینات درج ایدیلش، اکثریا زمینی ده چیچکارله دونایلمشدر. کوفینک بو نوعی کلام قدیملرده سوره اسملری، اورنه مقیاسده یازیلر یازمق، اوانی پی تزین ایتک ایچون قوللانیمشدر. بنیه سنده تناظر یوقدر.

۳ — بو کونکی جلی یازیمزه تقابل ایدن شکلی، صوک درجه مکلف طوغری شکلر آیده لرک اسلوب معمارینه، کلامک یازیده کی تشکلاتنه، عصرک، صنعتکارک ذوقنه کوره ده کیشن بر تزینات مسلکی حالی آلمش؛ تقید، یالکیز حرفلرک اصالتی، شخصیتنی محافظه دن عبارت قالمشدر.

شرق صنایع نفیسه سنی تدقیق ایله اوغزاشان اجنبیلر کوفی یازینک نوعلرینی کندی نقطه نظرلرینه کوره تصنیف ایدیورلر. اک مقبول تصنیف، تملی بنیه نک تشکلاتنه دایاناندر. چیزکیلری غالب، حرفلری بوسوتون تزینات ماهیتنی آلمش، الف، لام کبی شاقولی قسملری طولاشمه لر، کلیدلرله تزین ایدیلش، بنیه سی متناظردر. بو نوع یالکیز آثار معماریه پی تزین ایچون قوللانیمشدر.

۴ — سانترچلی کوفی: اک اهمیتسز، اک حقیر شیلره بیله بر قیمت، بر صنعت روحی ویرن عرب دهاسی کوفیده غایت بسیط، بوسوتون هندسی برنوع داها کوسترمشدر. بو نوع کوفینک، چیزکیلری دوز، زاویه لر قلمه در. عربلر دوز چیزکی ایله زاویه قائمه پی ترکیب ایدرک بوتون حرفلر ایچون خصوصی برر شکل بولمشلردر. فی الواقع بو یازی پی یازمق ایچون بویوک بر مهارت لازم دکل؛ فقط دوشونککیز که بر جمله پی

يالکز حرفلرک بسیط و معین شکلریله طولدورمغه مجبور الان بر صنعتکار، قصورسز بر ترکیب وجوده کتیره بیلیمک ایچون نه قادر چالیشیور، نه قادر اوزولیوردی. صنعتکارک بو امکانی الله ایتمک ایچون حرفلره بیک دورلو وضعیت ویریور، بیک دورلو ترتیپلر یاییور؛ زاویه قائمه لری آشاغی یوقاری، صاغه صوله قیرارق یکی یکی اوضاع بولمغه چالیشیوردی. بجه کوفینک بو نوعی، عربلرده ریاضیات ایچون یاشامش اولان بویوک استعدادک بویوک دلیلدر.

اسماعیل حق

Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası no. 17 İstanbul, tarihsiz s. 179-184

٣ - ثلث نوعی

بوکون ثلث نوعندن باشلیجه اوچ یازی طانیورز: نسخ، ثلث، جلی. نسخ: عصرلردنبری مصاحف شریفه وکتب دینه یازمق ایچون قوللایلان ایجه یازی. جلی: کتابه لر ایچون قوللایلان قالین یازی. ثلث: نه نسخ قادر ایجه، نه ده جلی قادر قالین، اورته اگده یازی. مصاحف شریفه ده سوره باشلری، آیات یازمق ایچون قوللایلمش. شکل نقطه نظرندن مقایسه ایدیلیرسه ثلث ایله جلی برندن فرقسز کیدر. یالکز نسخ از چوق خصوصیلک کوسترر. بو اوچ یازی قلملرینک قالینلیقی، محل استعماللری نظر اعتباره آلهرقی بویه تعریف ایدیله یلیر. فقط هر یکی نقطه نظرده فی دکل. اولجه ده سویلشدم؛ بویوکک، کوچوکک کی فرقلر اسلام یازیلرنده نوع تعیینندن عاجزدر. اک طوغری تصنیف، یالکز شکلی، یالکز کیتی کوزه تن دکل، تیلی طوغریدن طوغری به بنیه نک تشکلاتنه دایاناندر. نسخ، ثلث، جلی یازیلرینی بونقطه نظرندن تدقیق ایدرسه کز، شکلرک بسیطدن مرکبه طوغری استحاله ایلدیکنی کورورسکز. بو اوچ یازی، انسانک اوچ دور حیاته تقابل ایتمکده در:

نسخده شکلر بسیط وابتدایدر. بر قسمی تمامیه انکشاف ایدممش حرکتلری مهمل، بنیه سی عمومیتله منحنی چیزکیلردن متشکل. تأثیری بو اوصافه توافقی ایتمک اوزره قوت وشدندن عاری، سویلی بر چوجوق سیاسی خاطرلاتیر...

شیمدی ثلث یازیسی، استحاله نک ایکنجی درجه سی تدقیق ایدیکز: شکلر نسخده کی بسیطلکنی، ابتداییلکنی محافظه ایدمه مش، بر قات داها تکمل ایتمش؛ بر چوق حرفلرک کوزلری، دیشلری، آغزلری باشلری داها مرکب شکلر آلمش، شخصیتلری بر درجه داها تعین ایتمش؛ دوز چیزکیلرده منحنیلر کی بنیه نک اساسلی بر عنصری اولمش؛ حرکت شکللری ده واضح. تأثیری ابتدائی شکلرک فوقنده، تمامیه نالمش تکاملک حد طبیعیسی بولمش بر بنیه نک تأثیری، بر کنج سیاسی کی

استحاله نک اوچنجی درجه سنده جلی بولونیور. بو یازیده کی تأثیری دیگرلریله قیاس قابل دکل: جلی ده نه نسخک ابتدائی حالی، نه ده ثلثک کنج بنیه سی کورورسکز حیات شکلیه سنک صوک دورینه وارمش؛ قوتی، متانتی بولمش بر وجود، کرکین اعصابی، طیشاری فیرویلان کیمکاری، چوقوره قاچمش کوزلریله بر اختیار جهره سی. هپ بویوکلرک کاله ایرمش بنیه لرک مخصوصاتی... ایشته جلینک اوصاف مخصوصه سی. شکلا ثلثدن فرقسز اولان بویازی، بنیه سنک تشکلاتی اعتباریه او قادر فرقلیدر. رسمی آلهری کوچولتمش بر آدم چوجوق اولامیه جنی کی بویوک مقیاسده یاپیلمش بر چوجوق سیاسی ده بویوک بر آدم سیاسنک تأثیرینی ویره مز. بونک کی، بنیه سنک تشکلاتی محافظه ایدمک شرطیه بویوتلمش ثلث یازیلری جلی اولامش، بالعکس ثلث جسامتنه قادر اوفالتمش جلیلرده ثلث حالی آلاماشدر. بالعکس برنجیسی بویوک قطعه ده ثلث، ایکنجیسی کوچوک قطعه ده جلی ماهیتنی تمامیه محافظه ایتمشدر. شو

حاله بنه سنه عائد مخصوصی اولمادجه اوفاق بر یازی به ثلث، بویوک بر یازی به ده جلی دینیه من.

شیمدی بو اوچ یازینک ظهور وتکامل تاریخلرینی تدقیق ایدلم :

بزم تاریخلرک روایتجه : نسخ یازینی عباسی خلیفه لرندن المقتدر بالله ایله قادر باللهک وزیرى ابن مقله - کوفی بی تعدیل ایده رک وجوده کتیرمش ؛ اسمنه ده کوفینک الغاسندن کنایه اوله رق (نسخ) دیمش . بو روایته صوک زمانلره قادر عمومیتله اینایلمقده ایدی . کرک کوفی ایله نسخک اساس شکلری آراسنده کی مشابته ، کرکسه نسخک - هجرتک دوردنجه عصرینه تصادف ایدن - او زماندن اعتباراً عربلر طرفدن کثرتله قولانیلماسی بو اعتقاده قوت ویرمکده ایدی . فقط اساس اسلامیتک ایلك زمانلرنده مصر عربلری طرفندن پاپیروس اوزرینه یازیلش نسخه مشابه بر طاقم یازیلرک کشفی بو اعتقادک یا کلش اولدیغنی میدانه چیقارمش ؛ نسخک ابن مقله دن چوق زمان اول شمالی آفریقاده قولانیلمش اولدیغنی اثبات ایلمشدر . بو پاپیروسلردن بر ایکی دانده بزم آثار اسلامیه موزه سنده [چینیلی کوشک واردر .

نسخک منشائی نه در ؟ .. عرب یازینی نامنه شیمدی به قادر کشف ایدیلن کتابه لرک الک اسکسی هجرتدن (۱۱۰) سنه اوله چیقیور . بو کتابه نک یازینی کوفی به پک بکزیور . حالبوکه پاپیروسلر اوزرنده کی نسخ یازیلرینه تامایله مغایر . بو مسئله ایله اوغراشان متخصصلر صورویورلر : عجا بو یازی او زمانک یکانه یازیمیسی ؟ یوقسه اساساً طویارلاق ، ایشلهک بر یازی واردی ده شکلرینک دوز ، گوشه لی اولماسی اویدوقلری بازالت طشرینک غایت سرت اولماسندنمی ایلری کلش ؟ بونلر کسدیریه - میور . شو قادرکه هر کتابه نک یازینی ده بر دکل : سرت طاشلر اوزرنده بولونان

یازیلر آلچی اوزرنده کیلره نسبتاً داها گوشه لی . صوکرآ ؛ ایلك عصر هجریده سکه لرک یازینی نسخدن پک فرقلی دکل . بونلری نظر اعتباره آله رق سکه لرک تخلفی شو صورته ایضاح ایدیورلر : اساساً یازی بردی ؛ فرق قولانیلان واسطه لرک نوعندن ایلری کلشدر . عینی زمانده آبدلره مخصوص بر یازی ایجاد ایچوندی بر میل واردی . بون بو ملاحظات خارجنده وثائقه مستند قطعی بر سوز اولمق اوزره دنیله بیلیرکه هجرتک ایلك عصرنده کوفی ایله نسخ بر لکده یاشایوردی . کوفی ؛ کتابه لر ، سکه لر اوزرینه ، نسخ ، درى اوزرینه یازیلوردی . مع مافیة ایستر آری آری موجود اولسونلر ، ایستر عینی یازینک طرز ایجادى مختلف ایکی نمونه سندن عبارت بولونسونلر ، کوفی کی نسخ ایچون ده بر منشأ تعیین ایتک لازم کلیرسه نبطی یازیسندن باشقه بر شی کوستریله من .

ایشته آوروپالی متخصصلرک اجتهادی بو یولده در . فی الواقع مصرده کشف ایدیلن پاپیروسلرک یازینی نسخک ابن مقله طرفندن ایجادینی تکذیب ایدر ماهیتده ر . فقط عجا نسخک ظهوری مسئله سی بو وثائقه قابل ایضاحیدر . بز اولا بو پاپیروسلرک یازیسنه نسخ دییه میه جکیز ؛ ثانیاً بو یازیلر نسخه بر اساس اولمغه نه قادر مساعد کورولورسه عینی زمانده کوفینک رجعی بر استحاله سی کی تلقی به ده او قادر مساعددر . صوکرآ ، پاپیروس یازیلرله نسخک الک اسکی نمونه لری آراسنده تشکلاتجه خیلی فرق وار . بو فرق بعضی حرفلر ایچون او قادر ظاهر که بر طنق ایسته ن بو ایکی بنیه [پاپیروسلرک یازیسيله اصل نسخ یازینی] بر برینه انقلاب ایدنجه به قدر آرادن بر طاقم استحاله دوره لری چکش اولدیغنه ایستر ایسته من حکم ایتک لازم کلیرور . عجا بو استحاله - حرفلرک قولای وچابوق یازیلق احتیاجنی قووالایان - بر تکاملی نتیجه سیمی اولدی ، یوقسه ابن مقله کی بویوک بر صنعتکارک تشبیه لی وقوعه کلدی ؟

يونك ليجونده قطعی برشی سویله مك ممكن دكل. شو قادر كه اسلام تاريخلرنده نسخك
 ابن مقله طرفندن ایجابی حتمنده كه زواتك بوش بر شی اولاجنی ظن ایتم نسخك
 اساسی بيك اوچ يوزسنه اول موجود اولسه بیله مستقل بر نوع تشكيل ایده بیلمه سی
 مسئله سی یالکز مساعینك تکاتفیله ایضاح ایدیله مر؛ بو ایشده مخترعارک حصه سی
 بویوکدر. دیگر جهتدن ثلثك ظهوری یازی تاریخك اك قارا کلق نقطه لرندن برینی
 تشکیل ایلکده در. بویازی نسخك بنیوی بز انکشافی نتیجه سی اوله رقی ظهور ایتدی،
 یوقسه کوفینك تمامیله منحنی به انقلابندن وجوده ککش بر یازمیدر. فکر مزجه ابن مقله
 نسخك موجودی دکلسه بیله مؤسسی، مجددی؛ ثلثك احتمالکه طوغریدن طوغری به
 موجودی ایدی. ابن مقله نك اصلاح و تجده عائد بر تشبثی ده او زمانلر یازیده اساسی
 بر اصلاحاتك وجوده ککش اولدیغنی ایما ایلپور: «ابن مقله، کوفی بی و آندن منشعب
 وهر بریسنه مخصوص بر اسم ویریلن وهر بریسی مخصوص بر یرده استعمال اولنه کلن
 خطلری بقدر المقدور اصلاح ایلپوب هر نه قادر لاتین و یونان لساننده اولدیغنی کبی
 اعرابك درون کلماته ادخالنه چالیشدی ایسه اتصال حروف جهتیه موفق اولامادی».
 بشنجی عصر هجریده یتیشن علی ابن ایوب [۱] ابن مقله نك یازیلری طویلا یه رق
 بو مسلکک ترقیسی ایچون چالیشمیشدر. ایکی یوز سنه صوکر ا عباسیلردن مستعصم
 باللهک کوله سی یاقوت مستعصمی خلیفه نك تشویقی ایله ثلث و نسخك اصلاحنه
 چالیشمیشدر. یاقوتك یازیسی کورسه کز چوجوق یازیسی ظن ایدرسکز. آلتی یدی
 یوز سنه لك بر ماضی به عائد اولان بو یازیلرده یالکز موزونیت، تناسب و جامدیتدن
 عبارت بر طبیعت اساسیه واردر. یازی بو ثابت و صفریله صنعت عالمنه کیرمیشدر.

[۱] ۴۱۳ سنه هجریه سنده بغدادده وفات ایلمشدر.

عربلرده ثلث و نسخك اك پارلاق دوری بو اولمشدر. بونی ایکی یوز سنه لك برسکون
 تعقیب ایلمشدر. بر مدت طرفنده یازیده اهمیتلی بر تحول کورولمیشدر.
 طوقوزنجی عصر هجرینك اورته لرینه طوغری یتیشن شیخ حمدالله افندی ثلث
 و نسخك تاریخنده بویوک بر انقلاب وجوده کتیرمیشدر. سلطان یازید ولی آماسیه ده
 میرمیران ایکن حمدالله افندی یازی مشق ایتمش، سلطنته جلوسنده کندیسی استانبوله
 کتیرته رتک تلطیفده بولونمیشدر. حمدالله افندی بویله مساعده کار بر محیطده چالیشهرق
 یازیده تناسب و توازی تقدیر ایدن قواعد اساسیه بی، کوزللك شرائط مخصوصه سی
 تأسیس ایلمشدر. ثلث ایله نسخه حسیاتی تصویر ایده بیله جک بر افاده قازاندرمیشدر.
 کندمده حمدالله کبی بر داهینك مساعیسی بر ایکی سطرله تعریف ایدپورمك اقتدارینی
 بولامیورم. بویوک عثمانلی خطاطنه قارشى حرمتکزی جلب ایچون دییه حکم که: ایکی
 یوز سنه لك بر دور سکونی حرکتیه القا ایدن بو آدم، وفاتندن صوکراده درت یوز
 سنه لك بر استقبالک صنعتکارلری اوزرنده نفوذینی حس ایتدیرمیشدر. اثرلری بوکونه
 یاشامیشدر؛ داهاده یاشایا جقدر. صنعتکارلق حیاتك ایلك زمانلرینه عائد اولان
 یازیلرندن ایکی نمونه کوستریورم. حمدالله افندی ۹۲۶ سنه هجریه سنده وفات ایلمشدر.
 حمدالله افندی نك وفاتندن بر عصر صوکر ا ثلث و نسخكده بر دور تجدد باشلامیشدر.
 بودورک یازیلرنده زندگی ایچون بللی باشلی بر استعداد حاصل اولمش، شکلر ظریف؛
 نارین بر حاله کلمشدر. تاریخلرک روایتنه کوره بو تجددک مؤثری حافظ عثمان افندی
 اولاجق. تواتر شککنده زمانمزه قادر کلن معلومات ده بونی تأیید ایدیور. حتی
 (حافظ عثمان یازیسی) ضرب مثل اولمشدر. فقط بر کره ده تاریخك اك طوغری
 شاهدی آثار عتیقه تدقیق ایدیلدیمی، بو روایتده شهرتک تأثیری بولوندیغنه حکم ایتمک

لازم کلیور؛ تدقیقات ایله پک کوزل آکلاشیلیورکه حافظ عثمان مجددلکده یالکنز دکدر؛ او دورک کندیسی قادر چالیشش دیگر صنعتکارلری ده وارد. ازجه تاریخلرده اسمی بيله چکمن، معاصر امام عبداللهک اثرلری پک زیاده شایان دقتدر. بو دوردن سوکراکلن صنعتکارلر هپ بو تمل اوزرنده ییکلک کوسترملردر. عصرلرک احتیاجنه، ذوق بدیعینه کوره بو ایکی یازیده ییکی اسلوبلر، طرزلر وجوده کتیرملردر. ازجه اون اوچونجی عصر خطاطلرندن محمد شوقی افندی ثلث ایله نسخده اک ییکی مکتب صنعتک صاحبی اولشدر. شکللرنده کی کسکینلک، وضوح، جریانلرنده کی شدت اسلوبنک اک برنجی وصفلرنددر. بالخاصه نسخلرنده کوستردیکی ایجه لکار هر دورلو تصورک فوقنده در. شوقی افندینک مشهور حلیه سی بو لوحه ناک تزیناتی عثمانی مجلدلکی [صورت عمومی ده تجلید، و تزین صنعتی] ایچون پارلاق برمثالدر. زماننک یازیلرندن نمونه اوله رقده اکمقدر ثلث وئسخ نویسلرمندن موزیقه مکتبی یازی معلمی رضا افندینک بر ثلث قطعه سی کوستریورم.

ثلث و نسخ یازیلرینه عائد اوله رق اسلافدن انتقال ایدن اثرلر باشلیجه اوچ درت نوعده طوپلانا بیلیر: کلام قدیملر ایله سائر دینی کتابلر، مرقعلر، لوحه لر.

کلام قدیملر دایما نسخله یازیلردی. کتبخانه لرده عرب و عثمانی خطاطلرینک نفیس یازیلر بيله برچوق کلام قدیملر وارد. مع التأسف برچوغنک مزین ایلك صحیفه لری - صنایع نفیسه منی بزدن اینی تقدیر ایدن - اجنبی زائرلری طرفندن مکان بولندجه آشیریلشدر.

مرقع؛ بر خطاطک آری آری کاغدلر اوزرینه یازدینی یازیلری بر آرایه کتیره رک

یایلان مجموعه در. بونلر همان دایما حروفات ایله قصیده لردن عبارتدر. مرقعلر آراسنده اک مهم یازی آتیقه لرینه تصادف ایدیلکده در.

لوحه لر: بونلرک موضوعی آیت، حدیث کبار کلام، ایباتدر. لوحه لرک کناری تزین ایتمک معتاد اولشدر. اسکیدن عثمانی اولرینک دیوارلرنده بویله کوزل یازیلی لوحه لره تصادف ایدیلردی؛ لوحه لر شرقده عصرلرجه رساملنک بوش براقدینی برلری طومشدر.

حلیه لر: لوحه لرک اک مهم بر قسمی حلیه لر تشکیل ایدر. حلیه حضرت پیغمبرک اوصاف جلیه سی، اسمای شریفه یی حاوی یازی ترکیبلردر. بونلر کاغدلر اوزرینه یازیله رق عرب اصولی بر شکل تزینده کسینلر تحتله اوزرینه یاشدیرلشدر.

اسماعیل حق

Tedrisat-ı ibtidaiye Mecmuası, no. 18, İstanbul, tarihsiz, s. 213-219

۳ - ثلث نوعی

ثلث نوعندن باشلیجه اوچ یازی طانیورز. نسخ، ثلث، جلی. نسخ عصرلردن بری قرآن و دین کتابلری، مطبعه جیلنک تأسسندن اول عمومیته کتاب یازمق ایچون قوللانیلان ایجه یازیدر. جلی کتابه لر ایچون قوللانیلان قالدین و ابری یازیدر. ثلث نه نسخ قادر ایجه، نه ده جلی قادر ایریدر. اورته اگده، عمومیته اوچ درت میلیمتره قالدینلغنده بر قلمله یازیلان یازیدر. ثلث قرآنده سوره باشلری، قصیده لر، بیتلر یازمق ایچون قوللانیلمشدر. شکل اعتباریله ثلث ایله جلی بر برندن آری دکدر. حال بوکه نسخک اساسی بو ایکی یازی ایله مشترک اولقله برابر شکلی اعتباریله فرقلی در. بو اوچ یازینک بو تعریفلری قوللانیلدقلری برلره و قلملرینک قالدینلغنه کوره در. حال بوکه

بویوکک و کوچوکک یازیده نوع تعینتی ایچون کافی دکلدرد. دوغرو بر تصنیف یالکیز شکلرک اساسنی دکل، بو اساسلر هر بوعده کی خصوصی تعصیلری ده نظر اعتباره آلاچقدر. بو نقطه نظر دن ثلث نوعنک تکامل صیراسی شودر:

۱ - نسخ: بو یازی ثلث نوعنک اک ابتدائی شکیدر. ثلث وجلی به نظراً برچوق شکلری رشیم حالنده قالمشدر. حرکه لر مهملدر. عمومیتله منحنی چیز کیلردن تشکل ایدر. تأثیرنده قوت و شدت یوقدر. کوچوکک و ابتدائیکه مخصوص بر ظرافت و تناسب واردر. نسخ، سوعلی بر چوجوق سیاسی خاطر لاتیر.

۲ - ثلث: ثلث استحاله نیک ایکنجی درجه سیدر. شکلر نسخه کی بسیطلکنی، ابتدائیکنی محافظه ایتمه مشدر. برچوق حرفلرک کوزلری، دیشلری، آغزلری، باشلری دهاها مرکب شکلر آلمش، شخصیتلری تعین ایتمش، دوز چیز کیلرده منحنیلر کی بنیه نیک اساسلی بر عنصری اولمش، حرکه شکلری واضح بر حاله کلشدر. ثلثک تأثیری نمالامش بر بنیه نیک تأثیریدر. ثلث بر کنج سیاسی کیدر.

۳ - ثلث جلیسی: بو یازی بی اکثریا یالکیز «جلی» دییه افاده ایدیوروز.

ثلث جلیسی تمیز ایدن نه لردر؟ آک مهم فرق منحنیلرک غلبه سیدر. کوفی آک زیاده دوز چیز کیلردن، کونییه زاویه لرندن تشکل ایدن بر یازیدر. حال بوکه ثلث کی نه دوغرو دن دوغرویه دوز چیز کی، نه ده کونییه زاویه سی طایماز. منحنیلردن تشکل ایدر. اصل مهم مسئله جلی بی کوفیدن فرق ایتمک دکل، ثلث ایله ثلثک جلیسی آیرمقدر. بو ایکی یازی آراسنده شکل اعتباریه هیچ بر فرق یوقدر. ثلثده قبول ایدلمش اولان بر حرف شکلی جلی ده باشقه درلو اولماز. اراده کی بوتون فرق بنیه لرینک تشکلرنده در. ایشته بر چوجوق یوزیله بویوکک بر آدم یوزی آراسنده اساس

اعتباریه فرق اولمادینی حالده. چوجوق سیاسی بویوکک آدم سیاسندن فرقلیدر. بوفرقت بالخاصه معناده در. چوجوق یوزی ابتدائی معصوم و قرار سز کیدر. حال بوکه بویوکک آدمک یوزنده هر چیز کی، هر نقطه تمامیه تشکل ایتمش، قاتیلاشمش قطعی بر شکل آلمشدر. بویوکک آدم سیاسی، اولمقده اولان بر تکاملک اثری دکل، اولمش، بیتمش، تکاملنی یامش بر حیاتک سجیه لی نمونه سیدر. جلیده کی حرفلر اساس اعتباریه ثلثده. کیلردن فرقلی اولمادینی حالده افاده لری، بام باشقادر. صنعتکارک بوراده آرادیفی قیمتار ابتدائی موجودلره مخصوص اولان صافلق، معصوملق دویغولری، متکامل مخلوقلره مخصوص اولان ذکار، احتراصلر و اراده لردر. دینیه بیلیر که جلی خطاطلری الهاملری انسانلرک چوجوقلق حالنده کی و صفلرندن دکل، بویوکک حالنده کی و صفلرندن آلمشدر. ثلث جلیسنک خصیصه لری نه اولدینغنی تمامیه آکلایه بیلیمک ایچون اونی مستقل بر انکشافه مساعد بولونان زمان و محیطلرده آرامق لازم کلیر. بو وسط شه سز عرب مدینتک حاضر لادینی تکامل امکانلری دکلدرد. معمارلنی هر شیدن زیاده بر تزینات ایثی کی آکلایان و دهاسنی آک زیاده بو ساحه ده کوسترن بر قوم ایچون ثلث جلیسنک بویوکک بر انکشافه مظهر اولماسی ذاتاً مقدر دکلدی. کوفی جلیسی کی ثلث جلیسنک ظهورینه سبب عرب معمارلق اثرلرینک تزینی ایچون بویوکک مقیاسده یازی یازمق احتیاجی اولمشدر. جلی یازیسی معمارلک بویله بر احتیاجیه دوغدینی زمان شخصیتسز بر ثلث، بر نسخ طاسلاغنه بکزیوردی. هله منحنی عنصرلی شکللری بویوکک مقیاسده یازی به آلیشامش اولان معمارلرک، خطاطلرک یجریکسزلکی، بویازیدن انتظامسزلق، چوق دفعه ده چیرکینلک نمونه لری چیقاریوردی. صنعتکارلر بو موفقیتسزلیکه چاره اولمق اوزره یازی بی یپراقلرله دوشه نمش زمینلر

اوزرینه تطبیق ایتدیلر. بو صورتله یازینک بنیه سنده کی امتزاجسز لقلری، داغینقلخی
 تزینات ایله تلافی ایتمک، چیرکیندکلرینی تزینات ایله کیره مک ایسته مشلردر. فقط جلی
 بو مزین زمینلر اوزرنده ینه مهمل، پریشان، جانسز کورونیلوردی. بو تزین میلی،
 جلینک عرب صنایع نفیسه سنده کی موقعی پک کوزل ابضاح ایلر: جلی عربلرک
 نظرنده تزینات ایچون بر چکیردک، بر استنادکاه اولمقدن باشقه بر ماهیتی حائر دکلدر.
 بو تلقی، تزینانده کوسترینلر بو افراط، جلینک مستقل بر صنعت شعبه سی کی یالکیز
 باشنه عصرلرجه ترقی ایده مه مسنه بلکه اؤک معقول بر سبب تشکیل ایلشدر. بو پک
 طبیعی ایدی. قصورلری تزینات ایله اورتمک امکانی باقی قالدیجه دوغروندن دوغرویه
 بنیه نك اصلاحی دوشونولمیلوردی. بو احتیاج دویولمیلوردی. عرب مدنیتک نفوذ ایتدیکی
 مملکتلرده جلینک بیکلرجه نمونه سنه تصادف ایتدیلر. بو یازیلر همان دایما ساده لکه
 طبیعته خاص کوزل لکدن محروم، ثلث ونسخ بویومه لرندن عبارت قالمقده در [۱].
 سلخوق تورکلر نده ده جلینک تلقیسی عربلرده اولدینی کیدر. اولرده یازینک زمیننی
 خصوصی تزیناتجیلقلرینه عائد بر نوع یاقارلرله دوشه یورلردی. یازی کی بر صنعت،
 تزینات کی دیگر بر صنعتک تابی صایلدیجه اونک طبیعته کی انکشاف واستعدادلرک
 چیقماماسی ضروریدر. تاریخده بونک باشقا مثاللری ده واردر. معمارقله تزیناتجیلغک
 یاقین مناسبتنی هرکس بیلیر. شیمدی یه قاندار معمارلق وبالخاصه او اشیاسی کی صنعتلر
 تزینات فیکرندن آری اوله رق همان دوشونولمه مشدر. حال بوکه بو ایکی شی بر برینه
 یایشیق اوله رق تکامل ایده کلکده اولماسنه رغماً بر برینک شرطی دکلدر. چونکه تزیناتسز

[۱] اسماعیل حق: اسلام یازیلرینک تاریخچه سی، ۳ - ثلث نوعی، (تدریسات ابتدایه مجموعه سی

بر معمارلق وکوزل اشیا تصور ایتمک ممکندر. ناصل که تاریخده ایکی صنعت: اسکی
 یونان صنعتی ایله تورک صنعتی، معین دورلری نظر اعتباره آنحق شرطیله، تزیناتی
 نفی ایتمک جمله سیله. تمیز ایدن بر دها کوسترمشلردر. کرچه بو ایکی صنعتده تزینات
 تمامیه الغا ایدلمش دکلدر. فقط الغاسنه دوغرو اولان جمله لری چوق قوتلیدر. بوکون
 ایسه تزیناتسز بر معمارلق و اشیا صنعتی فیکری تمامیه غلبه ایتمشدر. حال بوکه اشیا
 صنعتی تزیناتنه التفات ایتدیجه اصل کتله ونسبت اوزرنده تجلی ایدن قیمت حکملری
 تهله که یه دوشمشدر. اون دردنجی لوی، اون بشنجی لوی وروقو اسلوبلرنده
 اولدینی کی، که صنعتک بو آکلاشیلدیشنه کوره اصل بدن یوق، فقط سوس واردر.
 بو دورلرده تزیناتنه عائد عنصرلر خذف ایدیلنجه بدنه عائد اولان حقیقتلرک یا چوق
 سطحی یاخود زیاده سیله تکرر ایدن خرج عالم قالبلر اولدینی کورولمکده در. ایشته
 عربلرده ثلث جلیسینک ثابت و اوریزینال بر سحیه کوسترمه مسی تزینات ایله
 قاریشما سننددر. تاریخده ثلث جلیسنه ثابت بر سحیه ویرن ملت، عثمانلی تورکلری
 اولمشدر. چونکه عثمانلی تورکلری ثلث جلیسنی مسعود بر جسارتله بو یازینک تابع
 اولدینی، دها دوغریسی اسیری قالدینی بوتون تزینات عنصرندن آیرمشلردر.
 ثلث بویله چه تزیناتسز چییلاق و یالکیز کندینه عائد بر وارقله قانجه ایکی تکامل
 یولندن برنی طوناجقدی. بونلردن بری کوفیده اولدینی کی دوز عنصرله استحاله
 ایتمکدی. دیگر منحنی عنصرله استحاله ایتمکدی. تورکلر ایچون هندسی عنصرلردن
 مرکب و مجرد بر ذکانتک محصولی اولان بر یازی کافی دکلدی. هر شیده حیات، هر
 شیده طبیعیتک آرایان خصوصی دهالری یازی بی جانلاندیرمقدن باشقه برشی یاپمادی.
 ثلث نوعنه مخصوص اولان قابلیتلردن اعظمی درجه ده استفاده ایتدیلر. شو تقدیرده

جلیده بولایله جگمز اک اساسلی سجیه، حیاته تمایلدر. « فقط بو حیاتی عمومی و مطلق بر فکر کی آ کلاماق لازم کلیر. مقصدی ایضاح ایدیورم: بر صنعت آریده بولایله جگمز قیمتلی باشلیجه اوچ شکله ارجاع ایده بیلیرز. ذکایه سویله ن قیمتلر، قبله سویله ن قیمتلر، اراده یه سویله ن قیمتلر ... بو اعتبارله اسکی یونان صنعتی هر شیدن زیاده ذکا صنعتیدر. بو صنعتک بوتون لطفی ذکامزه عائددر. چونکه افاده ایتدیکی قیمتلرک اساسی وضوح فکری ایله طویلانیلیر. حال بوکه بر اورتا زمان صنعتی اولان غوتیک صنعتی هر شیدن اول بر قاب صنعتیدر. چونکه افاده ایتدیکی قیمتلرک اساسی اضطرارده طویلامق ممکندر. صوگرا مصر و روما صنعتلری اک زیاده اراده صنعتلیدر. چونکه افاده ایتدیکی قیمتلرک اساسی سجیه قوتنده، حاکیت قدرنده طویلامق ممکندر. شیمدی جلی یازیسنده عثمانلی تورکلرینک تأسیس ایتدیکی قیمت حکملرینی باشلیجه ایکی قسمده طویلامق ممکندر. بونلردن بری ذکایه عائد اولان قیمتلر، دیگرکی اراده یه عائد اولان قیمتلردر. بو ایکی قیمت تاریخده بر بری نفی ایده جک یرده عادتاً بر بری تمامامشدر. جلی یازیسنک تاریخده بو ایکی نوع تمایلک ایکی بویوک ممثلی واردر. بونلردن بری محمود جلال الدین، دیگرکی مصطفی راقدر. جلال الدین کوره یازی شکلری جانلی شکلر دکل، جامد شکلردر. بو شکلر هندسی شکلرک عینی اولقسزین هندسی شکلره مخصوص اولان صفتلری طاشیمقدهذر. ایشه جلال الدینک یازیلرنده هر شیدن زیاده کسکینلک، قطعیلک، آغیرلق و موازنه واردر. یازیلری اسکی یونان معمارلغنک اثرلری کی معقول، متوازن، فقط قورو، مجرددر. جلال الدینک وجوده کتیرمک ایسته دیکی تأثیر بر حیات تأثیری دکل، بر ذکا تأثیریدر. بو شایان حیرت انتظام، موازنه و کسکینلک سایه سنده سزی حیرت ایچنه

دوشوره رک تسخیر ایدر. مصطفی راقم بوسبوتون باشقادر. بو صنعتکارک بوتون آرادینگی کوزللك حیات و حرکت کوزللكلریدر. راقمک شکلری جامد دکل، جانلیدر. شکللرنده کی کوزللكلر وجودلرک، باشلرک، قاشلرک، کوزلرک، وضعیتلرک کوزللكلیدر. راقمک یازیلرنده کی منحنیلر انسان وجودینک بدیی منحنیلرینی خاطرلایان ماهیتده منحنیلردر. یازیلرنده کی آهنکار بشری آهنکلردر. راقم جانلی، وقارلی، اراده لی مخلوقلرک بر مجموعه سیدر. حرفلرینه حرکتیه مهیا بر افاده قازاندرمشدر. « راقمک یازیلری قارشیسنده بولونورسه کز حرفلرده ذوی الحیات کی چرچیوه دن فیلامق استعدادینی کورورسکنز. حیانه، حرکتیه، اوضاعده تجلی ایدن کوزللكلرک علوی تأثیرلرینک مفتونی اولورسکنز. هر حالده بو یازیلر شدتلی بر نفوذ ایله سزی تسخیر ایده جکدر. راقم یازیلرینی آ کلامق کوزللكی تعریف ایتک قادر کوچ بر ایشدر. یالکز شوقادار سویله ییم که: بر سنان تورک معمارلغنده، میکل اثر هیکلتراشلقده نه یامشسه، داها زیاده سنی راقم یامشدر. هیچ بر صنعتک تاریخی راقم کی اسکی اعتیادلردن سیلکینه رک، محیطی پارچالایان و بوتون نظریاتیه، قواعد مخصوصه سیله او قادر یکی، او قادر مستثنا بر عالم وجوده کتیرن صنعتکار قید ایتمه مشدر. صنایع نفیسه نک هیچ بر شعبه سی یوقدر که انسان وجودی کی کوزللكلری، ایجه لکری، تناسبلری یازی کی ساده چیزکیلر اوزرنده تمثیلده راقم اسلوبی قادر موفق اولسون... دنیله بیلیر که راقم صنایع نفیسه نک اک بویوک شخصیلردن بریدر.

نسخ، ثلث، جلیدن باشقا بو نوعه منسوب داها اوچ یازی واردر: اجازت، محقق، ریحانی.

اجازت، یاخود قیرمه، ثلث، ایله نسخدن آزمه بر یازیدر. موجدی ثلث یازیسنه

مخصوص اولان دولغونلغی، نسخ یازیسنه مخصوص اولان قیور اقلق ایله برلشدیره رک بویله جه ملز بر نوع وجوده کتیرمشدر. اجازت یازیسنده هر شیدن زیاده طویلایمق، یتیمک، تمامایمق استعدادی وارددر. بوتون عضولرینی، ناحیه لرینی مرکزینه یاقلاشدیریمیجی بر قوتله طویلایان جانلی بر مخلوقک تقلص، تمرکز حانه بکزه، بو اکری چیز کیلرک نیلانقاوی چیز کیلره دوغرو تمایل ایتسی، خصوصی بر جانلیلق و حرکت طبیعتی ده ویرمشدر.

محقق، ثلث یازیسندن باشقه بر شی دکلدر. فرقی (ن)، (د) کی حرفلرک ثلثه کندن داها بویوک اولماسنددر. ثلثه نظراً محققک اصل ممیز وصفی علی العاده بویوککی دکل، یاییلمایه، کریمه یه اولان استعدادیدر.

ریحانی ده عینی صورته وجوده کلشدر: نسخ یازیسنک معین حرفلری بویوه رک وکنیشله یه رک ریحانی وجوده کلشدر. فقط نه بو یازی، نه ده محقق اساسلی بر نوع دکلدر.

اسماعیل حق

"Türk Yazılarının Tedkikine Medhal", *Darülfünun İlahiyat Fakültesi mecmuası* no. 5-6 İstanbul, 1927 s. 131-133

٤ — تعلیق نوعی

تعلیقک طبیعتی آچیق بر صورتده آکلامق ایچون بنیه سنی ثلث نوعیله مقایسه ایتلیز، نه کوره جکزه؟ .. تعلیق ثلث نوعندن آیران اک بللی باشلی فرق شودر: تعلیقده «و، ف، ق، م» کی شکلرک کوزلری قاپانمش و اوفالمش، باشلقلر، زلفه لر، قوروقلر دوشمشدر. دیمک که ثلثه نظراً تعلیق اساسلی بر بنیه استحاله سنه اوغرامشدر.

بو استحاله معضله شمه یه دوغرو دکل، بسیطله شمه یه دوغرودر. ثلثه نظراً تعلیق بنیه سنک افاده ایتدیکی نکیشیکلک. رجعی بر تکاملدر. . . . تعلیق بویله یاپارق ثلث نوعنده موجود اولان جانلی مخلوقاته بکزه مک خاصه سنی غائب ایتشدر. اوکا مقابل تعلیقده بر طاقم حرکتلر، مبالغه لر وارددر. بالخاصه «ب، س، ش، ف، ک» کی شکللری بوسبوتون اوزامش، «س، ش، ق، ل، ن» شکلرینک چانقلری بویومش و صارقشدر. تعلیقده بو ایکی نوع تکاملک طبیعتی ثلثدن اساسلیجه آیریلما سنک سببی اولمشدر. تعلیق بر یاندن باشلر، کوزلر، زلفه لر کی یازینک اک جانلی عضولرینی غائب ایده رک، بر یاندن ده کشیده لر، چانقلر کی یازینک اک جانسز قسملرینی مبالغه ایده رک ثلث نوعنده اولدیغی کی انسان وجودیله اولان مناسبتی قوت، اراده افاده ایتمکدن عبارت اولان امکانی غائب ایتشدر. بوندن باشقه تعلیق یازیسنی ثلث کی قائم بر یازی حالندن چیقماق ایچون باشلیجه اوج حمله کوسترمشدر. بونلردن بری ثلثه کی شاقولی قسملرک شاقولی وضعیتلرینی غائب ایدوب صاغدن صوله دوغرو اکریمه سیدر. بو اکریمک تعلیقی شکلرینک یالکز باشنه آیاقده دورامایان و دورمق ایچون خارجی نقطه لره دایمان شکلر حسنی ویرمشدر. . . . ایکنجی حمله بعضی کشیده لرک معین بر نقطه دن آریلوب اوزاماسی ونهایت حرکتی توکتمه سیدر. بو حال تعلیق معین بر حرکت وجوده کتیردکن صوکر اوزولان وسکونته انقلاب ایدن قوتلر حسنی قازاندیرمشدر. اوچنجی حمله «ل، ش، ص، ض، ع، ق، ن، ی» کی چانقلرک بر نقطه یه آصیلی کی دورماسیدر. بو حال تعلیق کندی اوزرنده دورامایان، فقط دیکر نقطه لره آصیلان شکلر حسنی ویرمشدر. خلاصه تعلیقک بوتون شکللری قوت، متانت، اراده فکرلریله تألیف ایدیلمه ین، ضعف ایله، نزاکت ایله، تسلیمیت ایله افاده ایدیلمه یلن شکللردر.

تعلیق ایچون یالکیز بر نوع کوزلکک تأسیسنه امکان قالمشدر. اوده چیز کیلرک جانلی دلالتندن دکل، تناسیلرندن آهنکارندن استفاده ایتکدر. فی الحقیقه تعلیق یازیسی هر شیدن اول بر آهنک یازیسیدر. صنعتکارک تعلیق شکلریله افاده ایتک ایسته دیکی شی، بو چیز کیلرک، بو شکلارک تناسی موزونلغی، آهنکیدر. تعلیق هر شیدن اول چیز کیلرک بر موسیقیسیدر؛ موسیقیده اولدینی کی تعلیق یازیسنده کوزلکک، توافق ویا تافر ایدن نامتناهی سسلرک موفق اولان و درونی بر معنا افاده ایدن ترکیلرنده در. تعلیقده بنیه نك أك مهم عنصرلری منحنی و معوج چیز کیلردر. شکلار بویله بسیط عنصرلره انقلاب ایدیورنجه آرتق جلیده اولدینی کی جانلیلرده تجلی ایدن کوزلکک وصفارینی تصویره امکان قالمش، صنعت هر شیدن اول چیز کیلر، جریانلر اوزرنده تأسس ایتشدر. اونک ایچون تعلیقده کوزلکک ارکانی چیز کیلرک تناسیلندن، آهنکندن، حرکتندن، بسیط شکلرک موزونیتندن و هیئت عمومیده کی وجدتندن عبارت قالمقده در. منحنی و معوج چیز کیلری حرکت حسی ویرر صورتده تألیف ایتک، ایشته تعلیق یازیسنک بوتون اسراری بو نقطهده کیزلیدر. تعلیقده کوزلککی قیصهجه تعریف ایتک ایچون چیز کیلرک موسیقیسی دیملیدر، ناصلکه موسیقیده پس و تیز صوتلرک حسن امتزاجی روحوزه مختلف تأثیرلر، حظار تولید ایدیورسه ایجه، قالین چیز کیلرک، تعبیر دیگرله خفیف، شدید جریانلرک تماشاسی ده اویلهجه حظار، بدیی ذوقلر ویره بیلیمکده در. شو اساسلی طبیعتنه کوره تعلیقک تأثیری آنجق ذکا و حس ساحهسنه کیره بیلیمشدر. تعلیقده کی کسکینلک، ایجه لک، پروژسزلک، ایجه دن ایجه به ایشلهین، ایجه لکلری کورن و هر شیدن زیاده تفرعات اوزرنده اغراوشان بر ذکابی خاطرلاتیر. حس ساحهسنده تأثیرلرینک بوتون هدفی

ایجه لک، ظرافت دیدیکمز دوغولردر. بو اعتبارله تعلیق ترینانده عادتاً اون دردیجی لوقی ترینانجیایمکنک طبیعتی خاطر لاتمقده در. تعلیق تارنخنده وجوده کان اثرلرده ایکی نوع عمایل بولوق ممکندر. بونلردن بری عجم تعلیقارنده کی صیقیشمه، یووارلامه تمایلیدر. بوضولله تعلیق کندینه مخصوص بر تعضی کوسترمکده و دیشاریدن ایجری به دوغرو تعض ایدن بر وجوده بکزه مکده در. حال بوکه تورک خطاطلرندن یساری و یساری زاده یازیلرنده کورولدیکی اوزره تعلیق بالعکس ایچریدن دیشاری به دوغرو بویومکده، عجملرده کی بو صیقیشمه طبیعتنه مغایر اولهرق یابیلیمقده، فرخلامقده در. تورک صنعتک کلاسیک ذوقی اولان آچیقلق، فرخلق تورک تعلیقجیلرینک اثرلرنده کورولمکده در.

ثلث نوعنده اولدینی کی تعلیق نوعنده ده اوچ استحاله دوری واردز. نسخ بنیه سننده تعلیق [شکست]، ثلث بنیه سننده تعلیق [عجملرک چارذانک یا خود چارذانکه دیدکلری]، جلی بنیه سننده تعلیق [قامش قلم].

اوچ شعبه نك اوچی ده شکلری اعتباریله بردر. بو اوچ درجه یی بر برندن آیران فرق بنیه لرنده کی انتظامک، قطعیلکک درجه سیدر. تعلیقک نسخ شسکلی ابتدائی، مهمل، معصومدر. تعلیق کیت کیده متکامل، قطعی بر بنیه کوسترمکده در.

اسماعیل حق

“Türk Yazılarının Tedkikine Medhal”, *Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası* no. 5-6 İstanbul, 1927 s. 131-133

ŞEYH HAMDULLAH

شیخ حمدالله بن مصطفی دده رحمة الله تعالى شهر آماسیه ده ظهور ایدوب ابتداء سلوک و ظهور لرنده خیرالدین المرعشیدن مشق ایدوب بعده صیرفی مرحومک خطوطن جمع ایدوب خطوط صیرفیه کندی خطنی کال تطبیق و تقلید ابتدکن صوکره قبله الکتاب جمال الدین یاقوتک کاملة الا کناقلرن جمع ایدوب اکا دخی مشق و مطالعه ایله جمله صنایع خطیه مخفیه سن اخذ ایدوب کاله ایرکورمش ایدی . اول زمان حضرت سلطان بایزید علیه الرحمة والغفران سنجاقدہ ایدیلر . شیخ مرحوم انلره عرض محبت و اظهار عبودیت ایدوب بعض اوراد و اذکار و بعض کونا کون قطعہ لر ارسال ایدرلر ایدی . سلطان بایزید خان حضرتلری دخی میل محبت ایتشلر ایدی .

و شیخ مرحومک والد ماجدلری مصطفی دده مرحوم دخی طریق سهروردیده بر پیر منیر و عزیز بی نظیر اولدوغی معلوملری ایدی . حکایت : ایام شبابده شیخک باباسی مصطفی دده مرحوم تزوج ایتک سوداسیله شهر آماسیه ده کزرن ارباب مکاشفه بر کسنه یه ملاقی اولدی . اول کسنه ایتدی که ای دده سنک تزوج ایده جکک فلان محله بر فقیره نک قزیدر آندن غیری دکلددر همان ال صقین تردد ایتمه دیو وصیت ایلدی . مصطفی دده دخی اول عزیزک وصیتن یرینه کتروب اول فقیره نک یتیمه سن تزوج ایدوب اول عزیزه ملاقی اولوب حکمتندن سؤال آندی . اول عزیز رفیع ید ایدوب دعا آندی و ایتدیکه چونکم اول فقیره صالحه نک یتیمه سنی وصیم طوتوب آلدک الله سبحانه و تعالی سکا بر ولد صالح ویره که آنک کالاتی و معارفی و محاسنی مشهور هر شهر و مذکور هر دهر اولوب نامی الی یوم القیامه زنده اوله و اسمی حمدالله اوله دیو تعیین بالدعاء ایتشلر بفضل الله تعالی عینی واقع اولوب ٧٨٦ ده شیخ مرحوم شهر آماسیه ده شهرت

بولوب خطلری اعتبار بولمش ایدی . تاریخ مزبورده سلطان بایزید خان علیه الرحمة والغفران سنجاقدن سریر عسرت مصره خرم ایدوب سلطنت خاقانی کندویه انتقال ایدوب سوی اسلامبوله عودت بیوردقلرنده شیخ مرحوم دخی دار و دیارین ترک ایدوب شهر استانبوله کلوب اسکی اودالر قرینده قاضی عسکر حمای مقابلنده طریق خاصده جمال الدین آماسی ساکن اولدقلری خانیه نزول ایتشلر بواب سلطانیدن بر کسنه کلوب شیخ مرحومه بر رقعہ یازدروب معروض سلطان ایلدی . سلطان بایزید خان صاحب عرفان شیخ مرحومک خطنی کوردکده قدومنی انتقال ایدوب بو خطک صاحبی بولک دیو فرمان ایتشلر و کتروب ملاقات لقالرندن عظیم حظ ایتشلر و سرای عامرهلرینه کاتب و معلم نصب ایتشلر و شیخ مرحومه غایت میل و محبتلرندن حرم محترم لرنده بر مقر اتحاد ایتشلر که انده تنه اجه کلام قدیم و فرقان کریم کتابت ایده و کندولره دخی هم زانو و همنشین اوله لر . اول مقری بایزید خان علیه الرحمة والغفران بر کون تشریف ایدوب یاقوت مستعصمینک خط و کتابتده اولان قوت راسخه سندن وقوت عصیبه سندن سؤال ایتدیلر شیخ مرحوم زعم ایتدیکه بلکه اول مقدار اولوب و یاخود کندولری مستعصمیدن دخی بیشتر اوله . سلطان بایزید ایتدیکه مستعصمینک اعتنا ایدوب یازدقلری یازی یی کورمش سن دیو خزینة عامره سنده محفوظ اولان یاقوتک معروف و مشهور اولان قره ورقلرندن یدی اوراق و یروب ایتدیلر که بو طرز یاقوتیدن بهتر و بیشتر بر طرز خاص اختراع اولنسه ایدی طرز خاص غایت خوش اینده و دل جوینده اولور ایدی دیو بیوردقلرنده شیخ مرحوم دخی اول اوراقی الوب انلرک مطالعه و مشقنده نیجه اربعین چکوب اقدام اقالم ایله منازل میدان صحایف اوراقده نیجه ایام ارام ایتیبوب تک و پودن صکره فرس جودت ارای بر مرتبه

منزله ایردیکه شیوه و حسن و نزاکت جهتندن یاقوتدن بهترو و بیشتر اولدوغی بها و قیمت جهتندن دخی نمایان اولدی . نه کم آنک حقنده بو نظم دیلمشدر .

بیت

شیخ اوغلی حمدی خطی تا کم ظهور بولدی

عالمده بو محقق خط یاقوت نسخ اولدی

نثر : روح الله تعالی روحهما و کثر فیوضهما

بو نظم دخی آنک حقنده دلشدر .

بیت

شیخ صاحب طرز عالی اختصاص آب روی جوهر یاقوت خاص

نثر : شیخ مرحوم بر استاد بلند اشهار و مابه الافتخار در که کونا کون نسخ و شش قلمده مسعود رقم و محمود قلم بر خطاط محترم اولدوغی مشهور جمله عالمدر جودت حسن کتابت ایله و جید کل عصر اولمق کندویه منحصر در و دخی علوم کلیه و علوم غریبه و معارف کلیه و جزیه صاحبی ایدی . طریق مشایخده طریق سهروردیدن ایدی . شاهین و طوغان آلمده و شناور لکده غایت ماهر ایدی و اسباب کسوب بچمک و اوق و ایای دوزمک علمنده ماهر ایدی و علم رحی دخی عصرنده کندویه منحصر ایدی . و شهر اماسیه ده ایکن تیر اندازلقدده مشهور اولمش ایدی و شهر استانبوله کلدکلرندن صکره اوق میدانده ایلدیز یرنده واقع اولان ابتدای منازلی وضع ایدوب میدان مزبورده مرحوم مذکور ادمان و ازمایش ابدقاری حضرت سلطان بایزید سمعنه ایرشدکده شیخ مرحومک سبب مجتلی ایله میدان مذکوری تیر اندازلر ایچون وقف اتمشدر و وقفینه شیخ مرحومک منزل مذکوری سبب اولمشدر و دخی

جامه دوزلقدده شول قدر مهارت باهره لری وار ایدیکه بر بیضا بزلی سلطان بایزید ایچون قفتان بچوب انی بر برینه بر وجهله ربط ایلدیکه شول قدر مقید اولدیلر لکن اول قفتانک اصلا وصلی معلوم اولمدی و انی معروض سلطان ایلدی . عظیم استحسان اولنوب بو پیراهن حور رضوانددر دیلمشدر . و شناور لکده دخی شول مرتبه ده ایدیکه بر کون سلطان بایزید روم ایلی قیدیسنده واقع اولان قصرده واروب ایام صیفده عبادت ایدرلر ایدی . شیخ مرحوم اسکدار یقه سندن کوروب و صوینوب جزو دان اغزنه الوب اصلتمیوب اقدی بی چکوردی دیو روایت ایدرلر المهدة علی الروی . قرق یدی مصحف شریف و بر مصابیح و بر مشارق که انی جیلان دریسنه یازمشلر . بونلردن غیری بیک انعام شریف و سورة کهف و اوراد و اذکار و نیجه درج طومار قصمه های بیشمار و کتب پر اعتبار یازمشلردر که طلاب خطه بونلرک هر بری باغ جنتدن بر قطعه زیبا و یا خود عارض خوری کبی دلبرادر . حکایت اولنور که بر کون حضرت سلطان بایزید خان علیه الرحمة والغفران تألیف و تصنیف صاحبی اولان کبار علماسنی جمع ایدوب شیخ مرحومی دخی دعوت اتمشلرایدی . انلرک تصنیفاتی اولان کتب سلطانک پشتخته لری اوزرنده موجود و حاضر ایدی . شیخ مرحومه جمله سنک اوستنده یرکوستردوب جمله علماسنه تقدیم ایلش . نوعا بونلرک خاطر لرینک انکسارینی ولایت ایله فهم و شناس ایدوب شیخ مرحومک دست خطی اولان کلام قدیمی کتوردوب اول مجلسده حاضر اولان علمای ذوی الاحترامک هر برینه سیر و زیارت آندروب کمال استحساندن صکره بیوردیلر که بویله بر خطاط محترمه و کاتب مسعود رقه ملوک ماضیه دن کسنه مالک اولمشمیدر دیو سؤال اتمکلرنده سلطان بایزیدی کمال تصدیق ایله

تصدیق آیدیلر. سلطان بایزید خان دخی بالاده کی ذکر اولنان علماسنک کتب نفیسه سن
 پیشته سی اوستنده بربرینک اوستنه قونوب ذکر اولنان کلام قدیمی بو کتیبک فوقه سی
 قویلم یوخسه تختنه قونوق جائمیدر دیو علماء مذکورینه خطاب ایدیجک علما
 بیوردیلر که نیجه جائز اولور که قران عظیم الشانک اوستنه کتاب وبر غیر شیء قومق که
 آنک علوشاننده «لایمه الا المطهرون تنزیل من رب العالمین» بیورلمش اوله دیو جواب
 ویردیلر. سلطان بایزید خان علیه الرحمة والغفران دخی بونلری الزام ولطیفه طریقله
 بیوردیلر که شیخ مرحوم حقنده بو کشینک اضافه احترامیه سی قتی چوقدر که قران
 عظیم الشانک کتابتی بو قدر احیا ایتش بر فرد یوقدر بو کشیء سزک تحتکزه
 نیجه اجلاس ایدهلم دیو بیوردیلر. انلر دخی بحجاب اولوب سلطان بایزید خانک غایت
 ضمیر شناس و قدر شناس اولدقلرین بلوب غرور علمارینه انصاف ایدوب استغفار
 اتمش دیو حکایت اولنور. وبعضیلر دخی دیرلر که وزراسنک محسودی ونیم مسعودی
 وکاتبی ایدی و بو کلام کال انتسابلری محققدر که اکثر کتبه لرنده بیورلر که «یا من
 انصف حق الانصاف انظر کیف کتب ولم کتب ویم کتب کاتب السلطان ابن السلطان
 سلطان بایزید خان بارتعاش رأسه مع اشتعال شعره فی اوان شینه وهو ابن بضع
 وثمانین من عمره» الی آخره. بویلیجه اعتذار ایدوب یازمشلر بضع اوجدن طقوزه
 وارنجه اولان اعداده دیرلر ته کم قران عظیمده یوسف علیه الصلوة والسلامک
 قصه سنده فلبث فی السجن بضع سنین وارد اولمشدر انده واقع اولان بضعده اختلاف
 وارد و دخی معلوم اوله که بو ذکر اولنان معنی اوزره شیخ مرحومک سن شریفلری
 سکسان سکزده ایکن مبارک رأس شریفلرینه کال مرتبه رعشه کلوب دترردی. اما

مبارک یدشریفلرنی حق سبحانه و تعالی رعشه دن ولرزده دن آمین اتمش ایدی. ایام شبابه
 یازدهقلری کبی ایام شیبده دخی کاکان حسن خطایله کتابت اتمشلردر. بو کرامت دخی
 حسن حاللرینه دلالت ایدر وکاهی دخی کتبه لرنده روز کاردن شکایت ایدوب حمدالله
 المتبلاء بانواع البلا دیو کندولرنی انواع بلا ایله توصیف ایدرلردی. وکاهی کتبه
 حمدالله قلیل الجرم و کثیر الجرم دخی توصیف اتمشلر وکاهی ترک کتابت ایدوب
 ووجه کلوب نیجه کونلر دارن و عیالان ترک ایدوب آق بابا طاغنده و علم طاغنده
 عبادت ایدوب علایق دنیویه دن فراغ تام ایله ذکر علی الدوام ایدوب کندو شیخ
 زاده سی اولان صارو قاضی سلطان اوغلی مصطفی چلی تربه سنده وجد و وحدته
 و مقام حیرته قلورلر ایتش. سلطان بایزید ولی آدم کوندروب کتوردلر ایتش
 و مذکور مصطفی چلینک طریق مشایخده اولان سلسله نامه سی شیخ مرحومک ثلث
 خطیله حالا موجوددر که بین السطورین نسخ خفی ایله احادیث شریفه مکتوبه در
 و بعضیلر دخی دیرلر که شیخ مرحوم موظف اولدوغندن غیری اسکدار نواحیسنده
 بر ایکی قریه. آنک خاصی و تیماری ایدی و بر قریه دخی مهره زلر ایچون تعیین اولمش
 ایدی. اول سببدن دلشدر که یازی بی یازان حقیقته شیخ دکل بلکه بایزید ولیدر.
 کراراً و مراراً دوان طوتوب و استحساناً آرقه سن یوب دعا اتمشله ایدی شیخ
 مرحومک تحصیل کالات ایدوب حسن خطبه و حسن کتابته متفرد اولمالری محضا
 سلطان بایزیدک علو همتری وخیر دعاری برکاتیه اولدوغنی محل ریب وکان دکلدر
 و اما مایفغ الناس فیمکث فی الارض آیت کریمه سی موجنجه یوز اون ییل حیات
 اوزره اولوب ایت کریمه مضمونی اوزره حق سبحانه و تعالی وجه ارضده عمرلرین
 مد و مکث اتمشدر و بعضیلر دیرلر که فاتح مصر سلطان سلیم خان علیه الرحمة والغفران

مرحوم مزبور شیخ حمدالله اواخر زمانلرنده انتقال آتمشدر. اما اصح روایت بودرکه سلیمان خان علیه الرحمة والغفران زمان سلطنتلرنده واقع اولس اوله .

Celâlzâde Muhiddin Amasî

منلا شمس‌الدین پیروی و عبدالله الاماسی شا کردی درویش چلینیک تلیندی روایت آدیله: شیخ اول زمان غایت پیرلکه ایریشمش ایدی. و ایکی اوچ قات کوزلک ایله کتابت ایدرله ایدی. حتی بر کون سلطان سلیمان خان علیه الرحمة والغفران حضرتلری بر مصحف شریف یازدرمق استدیله حضرت شیخی دعوت ایدوب حضور هایونلرینه کتورتمشله و کوردیلرکه غایت پیر فانی اولمشله خیر دعالین الوب ینه مقررلینه ارسال آتمشله و بیورمشله که بو عزیزک خطنه مائل بر خط یوقدر لکن بزه بر خط اولسه که صافی متانتدن لازم و لابد اولسه دیو بیوردقلرنده جلال‌الدین زاده محی‌الدین الاماسی غایت پولاد دست اولمغله آماسیه دن کتوردوب اکا بر مصحف شریف یازدروب بیک فلوری احسان آتمشله بیک فلوری قبول ایدوب اول مورق اولان بر فلوری قبول ایتیوب اعراض آتمشله و بیورمشله که بزعبد موظف اولوب دیار قلیل الاعتبارمن ترک کلی ایله ترک ایده بیلیمک بزه غایت مشکدر دیو جواب ویروب کونده بر فلوری وظیفه قبول ایتیوب استیذان ایدوب ینه امامسیه شهرینه کیدوب انتقاللری امامسیه ده واقع اولمشدر .

Abdullah Amasî

محی‌الدین و قونداشی جمال‌الدین و عبدالله الاماسی بو رجال ثلثه شیخ مرحوم ایله همشهر و همدیار اولدقلرندن ماعدا قرابت قریبه لری دخی واردر. محی‌الدین و جمال‌الدین

شیخ مرحوم ایله معاصرلردر و سنه ثمانین و ثمانمائه ده مذکور دخی ابو یازمشلردر . شر بری کندو وادیله رنده جمال‌الدین مرحوم شیخک وادیسن اخذ ایدوب کندو وادیسنی ایله بر مقدار خلط آتمشدر و یاخود کندو وادیسندن انجق کندو مالک اولدوغنی وادی اخذ آتمشدر . اما عبدالله اماسی قطع جزم ایله کندویه مخصوص بر طرز خاص و بر نوع اختراع و ابداع آتمشدر و بو ذکر ایدیله رجال ثلثه مذکوره دخی نیجه مصاحف شریفه و اجزاء شریفه یازوب دار دنیا ده نیجه آثار جمیله قویوب دنیا پی ترک آتمشدر . جلالک و جمالک اختراع آتدکلی وادیلرک طالبی و راغنی ظهور آتمک ایله حالا اول ایکی وادیله بالکلیه متروکدر . حکایت: منلا شمس‌الدین پیر مسلوب عن التدبیر عبدالله مرحومک کندو تلیندی ایدی بو عبده ققیله حکایت ایدر ایدیله عبدالله الاماسی مرحوم جوانب اربعه سی چارچیوه لی بر تختانی اوده ده یازوقش او تورلر ایدی و اول اده نک داخلنه اصلا کسنه قوملر ایدی کنن طلاب دریجه لردن بولشوب سویلشرلر ایدی. بر کون بزنی اول دریجه یه چاغروب بزه او توز چکی اودون البوریک دیو امر ایدیله بز دخی اودونی البورروب سعادتخانه لرینه یقیدردق وهیزم کشلک خدمتین حماله و سائر خدمتکاره ویرمیوب بر خندوم مکرم ایله دخی ادای خدمت آتدکنصکره بهاء هیزمی سؤال بیوردیلر بز دخی جواب ویروب ایتدک که بو قدر خدمت ندرکه انی بزه سؤال بیوررسزکه شرف خدمتکنز غنیمت و موجب غرور رفعتدر دیدک اما بزم رجامن واردر اخلاق حمیده و شائل پسندیده کزدن موجودرکه قبوله قرین و موجب سرور قلب خزین اوله دیدک ندر رجا کنز دیدیلر بز دخی جواب ویروب ایتدک که شیخ مرحومک قطعله لرندن بزه بر قطعله احسان بیوریله ایدی رحم جان لرزان و موجب امتنان اولور ایدی دیدک

جواب ویروب بیوردیلر که بنم سنم سکسانه بال اولوب پیرلکه ایرشدم لکن دخی شیخ مرحومک خطنک مزایاسنه ایریشوب بالکیله هنور فهم و شناسه قادر اولدم یا سز بیچه اکار سز دیدیلر و کندو قطعه لرندن ایکیمزه برر قطعه ویردیلر .

Seyhzâde Mustafa Dede

و دخی معلوم اوله که شیخ مرحومک خط و کتابته خطأ و کتابه زیاده اقرب و اشمل و امثل اولان آنک ولدصلی مصطفی دده مرحومدر که قوت متانت خطده و شش قلمک جمله سنده والد ماجدی حمدالله کبی ماہر ایدی ووالدی شیخ مرحومه ایرشمک اولور ایدی. لکن مرحوم مذکور مصطفی دده یه جواریلرندن بری ناخن یدروب سن شریفلری قرق بشده ایکن دار فنادن دار بقایه رحلت ایدوب اسکدارده قرهجه احمد تکیه سی قربنده واقع مراقدده باباسی دفن اولنان صغه دفن اولمشدر و بعضیایر دیرلر که دده مصطفی مرحوم سن صغیرده ایکن یتیم اولمشار عبدالله الاماسی انلرک تربیه لری ایله مقید اولمشار بعد زمان مصره کدوب انده باباسی حمداللهک خطندن مشق و تقلید ایدوب وینه کلوب اسکدارده ساکن اولوب بیچه مصحف شریف یازوب و بیچه کتابتار ایدوب والدی حمدالله مرحومک طریقه سنی احیاده کال اجتهاد ایله سعی بلیغ اتمشدر .

Hitsameddin Halife

بوندن صوکره شیخ مرحومک تلید خاصی حسام الدین خلیفه در که بو دخی شش قلمده بی نظیر اولوب لکن ساده نسخ یازمه ده شیخ مرحوم ایله کندو بیننی تشخیص و تمیزده بیچه اهالی تغلیط اتمشدر و بعضیایر دخی دیرلر که شیخ

مرحوم خطنه کندو کتبه سن قویوب استحسان اتمشدر . و بعضیایر دخی دیرلر که حسام الدین مرحوم بر قج ساده نسخ قطعه یازوب شیخ مرحومی تغلیط ایچون پیشتخته سنک تحتنه قودروب شیخ دخی آنک قطعه لرینی کندو پیشتخته سی تحتنه بولوب شیوختدن امعان نظریله نظر اتمیوب کندو کتبه لرین وضع اتمشدر و صوکره واقف اولوب حسام الدین خلیفه مرحومه توبیخ اتمشدر .

Sükrullah Halife

و دخی بوندن صوکره شیخ مرحومک تلید خاصی شکرالله خلیفه در که بو دخی شش قلمده ماہر در و ساده نسخ یازمه ده غایت قوی و متین یازمشدر و مقدا شیخ مرحومک شیبانی آنده خدمتکاری ایدی. خدمتندن غایت خشنود اولمله اکا تعلیم خط و تعلیم کتابت ایدوب و خیر دعا ایدوب دعا لری اجابته قرین اولوب برانستاد کامل و علمی ایله عامل بر کمنه اولمشدر .

Receb Bin Mustafa

و بوندن صوکره شاگرد ثالث رجب بن مصطفی در . روانی ذمک ایله معروف و مشهوردر. بو دخی شش قلمده ماہر و نسخ یازمه ده مذکورلر ایله همپایه در و بو دخی یوز اون ییل معمر اولوب بیچه مصاحف شریفه و بیچه کتابت اتمشدر و غلطه سراینه معلم خط اولمشدر . و دخی حکایت ایدرلر که مرحوم مزبور رجب خلیفه نزاکت بدنن بری و عاری بر صلب ادم اولمق ایله خرده ققمه لرندن هر بر ساقنه ایکیشر ققمه مرکب عقد ایدوب غلطه سراینه و سائر حرکتی لازم اولان یرلره انلر ایله حرکت ایدوب دائم مشی بالاقدام ایدرلر ایمش .

Derviş Muhammed Bin Mustafa Dede

بوندن صکره ده درویش محمد بن مصطفی دده در که باباسنک طریقه سنی احیا
ایدوب بیچه مصاحف شریفه و مکمل اجزاء شریفه و بیچه انعام شریفه و اوراد و اذکار
یازمشلردر . مبارک کوزلری بر مقدار شهلا اولقله غایت یقیندن کتابت ایدر ایش
او سبیدن باباسنک و جدی شیخ حمدالله مرحومک مرتبه لرینه وصول میسر اولمیوب
کندو مرتبه سنده قالمشردر.

Abdullah Kırımı

بوندن صکره عبدالکریم خلیفه وقایه زاده وشکرالله خلیفه زاده احمد چلی
شیخ مرحومک وادیسنده مزبورین خوش نویساندن اولوب اعلا یازمشلردر بوندن
صکره ظهور ایدوب سرافراز اولان عبدالله القریمیدر. ابتدا سلوکنده درویش محمد بن
المصطفی دده دن یاروب شیخ مرحومک وادیسنده راسخ و استاد شاخ اولوب هروجه
شش قلمده ماهر و وادیکیرلکی ظاهر اولمش بر استاد کاملدر و اکا اولینده شیخ
ثانی دنیلوب وعصرنده شیخ وادیسنده افراددن اولماسنی اهالیء عصری تعیین ایدوب
تعیین بولمش ایکن صورت بشرده بر ابلیس سیرت کسنه کلوب قریمی مرحومی اضلال
ایدوب ایتدیکه بو قدر استادکه کلمشردر هربری بر طرز خاص عالی اختصاص ابداع
و ایجاد اتمک ایله ممتاز و سرافراز اولمشلردر دیدی . قریمی مرحوم غایت ساده دل
کسنه ایدی . بو کشینک سوزی خوشنه کلوب احمد طیب شاه وادیسنده بر نوع ثلث
اختراع ایدوب ونسخته دخی متمیز اولق ایچون سین دندانلرین غایت تیز و مرفوع
ایدوب اولکی مسلکندن تغلیط واقع اولوب مذبذبین بین ذلک مرتبه سنده قالمشردر
اما غایت خط شناس ولطیفه کوی کسنه ایدی.

Nefes-zâde İbrahim, *Gülzar-ı Savab*, s. 29-43. (İ.Ü. İbnü'l-Emin 3693)

MISIR VALİSİ HAYR BEY'İN YAVUZ SELİM'İN KAYBOLAN
KİTAPLARINA DAİR HAZİNE DARBAŞIYA YAZDIĞI
MEKTUB

... سابقا دولتو پادشاه دولت وسعدت ایله شامده ساکن ایکن بوندن اقدام بونده
بعض کتابلری ضایع اولنوب بو محکزه و بقر اوغلی شیخ عربله حکم شریف
حالیشان وارد اولمش ایدی . انده بر قاچ کتابلرومن ضایع اولمشدر . البته کرکی کبی
لازم اولوب تجسس ایلوب بولدرمینجه اولیاسن دیو امر اولمش . اول امر موجبنجه
هرکاه ارتدروب استتمکدن خالی اولمیوب دولتو پادشاهک عالی همتنده بر کتاب
بولنوب بوندن اقدام فخر الامثال والاقران سابقا سلحدارلر کتخداسی اولان علی بک
محکمز ایله ارسال اولمش ایدی و شمدیکیچینده ینه دولتو پادشاهک عالی همتلرنده
مبارک ماه شعبانک کونلری ایچنده درت پاره کتابلر داخی بولندی بری تفسیر قرآندر
نخودی جلد ایله و بر کتاب جامع الحکایاتدر سیاه صاغری جلد ایله و بری ربیع
الابراردر سیاه صاغری جلد ایله و بری انتخاب تواریحدر قزیل جلد ایله که درت پاره
کتاب اولور . اما اشبو حامل مکتوب آدیمز مصطفی بنده کوز شمدیکیچینده بعض
عجله واقع اولوب دریا ایله کیدن ارسال اولنوب احتیاط اولندی مبادا دریاده صودن
نم اولمقدن ذکر اولان کتابلره بر وجهله ضرر و خطا اولنه دیو ارسال اولندی .
اما انشالله عن قریب باب سعادت مابه قرادن بر امین آدم ایله ارسال اولنوب واصل
اولنور و شیلهجه ملاحظه بیورله . وبعده ..

راشد افندی کتبخانه‌سنده موجود « انیس العارفين » ترجمه سیله ینه او کتبخانه‌ده (۱۱۵۶) نوسوده مقید جموعه رسائلك اوسنه عالی نك خطیله حرر اولدینی اشارت ایدیلش ایسه‌ده - یوقاریده سویلندیکی وجهله - بونلرده دیگر یازیلرینه مشابه دکلدرد. سنین مختلفه‌ده یازیلش اولسی بلکه آزاده کی تفاوتی انتاج ایلشدر . یاخود - بعض امثالی کبی - نسخه‌یه قیمت ویرمک ایچون آلوب صائانلر طرفندن عالی نك یازیسی اولدینی اشارت ایدیلشدر .

وقتیه بو عبد عاجز کبی محبان کتبه دارالصفاء، شیمدی خالی وکلیم اصنافنه بازار بیع و شرا اولان بدستان آغزنده که صحافلر چارشینسینده تخمیناً یکرمی بش سنه اول عالینک خط دستیه محرر [۲] بر رساله‌سنه تصادف ایتشدم . صاحبی، درت عدد سیم مجیدی طلب ایلدیکندن الامامشدم . چونکه او دورده بویله بش اون محیفه‌لی برساله‌یه سکسان غزوش ویرمک عادتاً اسراف عد اولنوردی . فیأنی استکثار ایله رساله‌بی اشترا ایتدیکنمه حالاً متأسفم . او نسخه‌مه، کیم بیلیر هانکی حریق خانان سوزده طعمه‌نار، یاخود هانکی یابانجی ال وایلره زینت بار اولدی...

İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, *Menakib-ı Hünerverân önsüzü*, İstanbul 1926, s. 101-102.

ومشیر المعزز الاکرم سبی خضرالنبي المکرم اعنی به الوکیل الجلیل المحترم خضر پاشا بیرالله له من المرادات والحیرات مایشا وانا المؤلف لهذ الکتاب عالی مصطفی بن احمد بن عبدالوهاب [*] عنی لهما .
[*] عالینک بونوک پدرینک (عبدالله) (عبدالمولی) (عبدالوهاب) اسملرله یاد اولمشی، قول جنسندن اولدیننک برامین مؤیده‌سندندر .

[۲] تخطر ایدیه‌یلدیکنمه کوره تملیق ایله دیوانی قیرمه‌سی آره‌سنده اینجه قلمله یازیلشدی .

GELİBOLULU ÂLİ'NİN HATTATLIĞI

عالی نك جمله مزایانیدن بری‌ده - صنایع نفیسه‌ اسلامیه دن اولان - حسن خطه وقوفیدر .

مشارالیه کبی همتی و اهمیتی مؤلفر مزک سرآمدانندن اولان مستقیم زاده سلیمان سعیدالدین افندی مرحومک « تحفة الخطاطین » نامنده کی اثر قیمتدارنده عالی نك ثلث و نسخی، استانبولده مشاهیر خطاطیندن شکرالله زاده پیر محمد دده دن تمشوق ایتدیکی بیان ایدیلشدر .

پک چوق خطاطک پک چوق یازیسی کوردیکم حالده مشارالیهک خط ثلثه محرر بر اثرینی کوره‌مدم . فقط نسخ ایله محرر برقاچ یازیسنه کتبخانه‌ده تصادف ایتدم ، بونلردن بری - متعلق اولدینی مبحثده بیان اولدینی اوزره - ملت کتبخانه‌سنده کی دیوان عالی نك « کتبه » سیدرکه صاحب دیوانک مهرینی احتوا ایتدیکی جهته موثوقیتی محقق بولندیغندن فوطوغرافله استنساخ ایتدیریلهرک بو کتبه علاوه ایدیلشدر .

دیگری نور عثمانیه کتبخانه‌سنده - طوبوخانه‌لی سید محمود بن سید احمد خطیله « اواسط رجب ۱۰۰۷ » ده استانبولده یازیلش اولان - « ۳۳۹۹ » نومرولی « فصول الحل والعقد » ک باشنده مندرجدرکه [۱] عالی نك مهرلی خطیله بونک آراسنده خیلی فرق وارددر .

[۱] کتابک باشنه شو عبارده یازیلشدر : « کتاب المسمی بفصول حل وعقد واصول خرج وتقد عن مصنفات عمدة الاهالی اسوة المتأخرین مصطفی عالی صانه‌الله من طوارق الایام والیالی » .
عالی بونک آلتنه خط نسخ ایله شویله یازمشدر : « اهدیت هذه المجلدة الی جناب الوزير الافخم

سؤال اولندقدده اوله كلشدر ديو جواب باصواب ويرديلر. سلاطين ماضيه زمانلرنده بوبله كلنى ايشلر دو سمردى. سنه دن سنه يه بر عصا ويا خود بر قاچ طبقچه و بر يا نقش ايتديريلكه بر قاچ التون انعام بيوريلوردى. و الا بومقوله كلنى كتابلر نقش ايتديريك ووظيفه لريندن فضله خرج واجرت ويريلك جدا وقوع بولمزدى. فلاجرم بو مقله و مرفوع القلم خصوصا كل مصور في النار حديثي موجبجه مذموم الشيم اولان طايفه رزيله يه بو وجهله اسراف و خزانه سلطان ديني بومقوله ارباب صنايعه على التوالى اتلاف ضابط اموال اولانلره روا دكارر.

A. Tietze, *Mustafa Ali's Counsel for Sultans of 1581* (Part I),
Wien 1979, plate XLVII-XLVIII.

EHL-I HİREF HAKKINDA

يونلردن اغرب بر حادثة ابوالعجب دخى اهل حرف نامنده كى قوم منخرف مواجلري خصوصيدر كه ارباب صنايعك هر جنسندن بشر اونر استاد هنرور خدمات مبروره اداسنه كفايت ايلر ايكن هر نوعدن يوزر نفره قريب يازلمشدر. و آنلره سفر خدمتي تكليف اولميوب بشر التيشر اچه مواجبه انجق مستحقلر ايكن يكيچرى زمهره سنه تشبها بوجق قاعده سى ايله كلنى يوميهره متصرف اولمشلردر. و هر برى بلالياقت و خدمت وظائف كلييه دسترس بولمغه دركاه على متفرقلرى كى امتياز بولمشلردر. جمله دن برى التمش تمش نفر زر كوب و ايكي يوز نفر مقدارى نقاشان و مصوران پراشوب كه هر برى ايكي اوچ سپاهينك علوفه سنى پير فاما سفر همايون بيوريلسه خز محقر كى سفره اشمز و حضرت سلطان سلاطين - ايدالله الى يوم الدين - خدمات مبروره سنندن بر خدمت امر اولنسه سائر ناسندن الدقلى اوزره خرج واجرت آلمينجه اول ايشه ياپشمز. حتى بو حقيرك مؤلفاتندن نصرت نامه نام كتاب بر موجب فرمان مستطاب تذهيب و تصاويرله ترتيب ايتدر لر كن بر ييل مقدارى زمانده بر كتاب يازدى. كونده اون آلتى اچه كتابت وظيفه سنندن ماعدا دكرندن زياده اجرت دخى آلدى و اوچ نفر زر كوب دخى بر سننده يكرمى بيك اچه مقدارى علوفه الدقلى ريندن غيرى قرق بيك اچه لق التون ورق صاندى مع هذا التون الو ب اجرت آلمق كر كدى. ولكن بالتمام آلدى. بلکه سائرلره صاندوغندن زياده طلب قلدى. كذا لك يكرمى نفر مقدارى مصور نقاش و مذهب بر سنه ده اللى بيك اچه دن زياده وظائف آلمشلر ايكن اللى بيك اچه كتاب مبروردن اجرت الديلر. و جبهى

FERİDUN BEY'İN MÜNŞEATÜ'S-SELÂTİNİ TAKDİMİ

(میر توقیعی فریدون عصر درج ایله دیکی منشآت سلاطین نام مؤلفی حضور هایونه عرض اولندیغیدر).

و نشانجی فریدون بك - دام علوه - نیجه مدت جد بلیغ ایله جمع وتدوین ایتدوکی نامه لری و آل عثمان رحمهم الله حضرتلری وقتنده واقع سفرلرده و قوناقلرده ایتدکاری حسن رأی و تدبیری و اعداء دینه کوندر دکاری نامه هایونلری و اعدای دین و دولت طرفندن سده سعادتلرینه کن نامه لره که ابتداء سلطنت عثمان خان غازیدن الی هذا لآن اوچوز ییلق زمانک وقایعی نسبتاً منسیاً متروک اولوب پریشان اولمش ایکن نیجه یلار تقید تام و ارباب طبعی رعایت و اکرام ایله بیک سکز یوز سکسان نامه و قوناق دقتلری آله کتوروب و سلطنت عثمانی طرفندن ملوک کفاره و قزلباش شاهلرینه و دیار شرق و عرب حکامنه ویریلن عهد نامه هایونلر که هر پادشاهک دور سلطنتنده احوال مملکته متعلق امور دولت یازیلوب بیاضه چیقوب عقلای دوران نظیرین کورمیوب ایشامکله قوت قلوب اولوب و هر بر جلد بر سلطنت اولمق اوزره پادشاهمز سلطان مراد خان - خلدالله خلافته - سلطنته کنجه اون بر قطعه یعنی اون بر جلد اولوب جمله بی بر جلد قویوب ایکی یوز الی جزو دن متجاوز بر عظیم الحجم کتاب و حسن خط ایله و مکلف خرج ایله صدراعظم محمد پاشا ایله جناب پادشاهی به عرض اولندی. فی ۹ شوال سنه ۹۷۳. (منشآت السلاطین) دیو تسمینه اولندیکه عدد جروف تاریخ سنه واقع اولدی. و بی بدل اولدیغنده قطعه شبه اولمیوب پسندیده عالم اولدی لکن چندان معتبر اولدیغی مقابله سننده اکرام اولمادیغندن عقلای دوران حیرته قالدی.

Mustafa selânikî, *Tarih-i Selânikî* İstanbul 1821, s. 137.

SEYYİD LOKMAN'IN YAZDIĞI ŞEHNÂME'NİN İKMÂL VE TEZHİBİNE DAİR

سید لقمانک یازدیغی شهنامه نک اكمال و تذهینه دائر

درکاه معلم متفرقه لرندن شهنامه کوی سید لقمانه [۱] حکم که مکتوب کوندروب جنت مکان مرحوم سلطان سلیمان خان علیه الرحمة والرضوانک صید و شکار و سایر اطوار فرخنده آثارینه متعلق هنرلرین زمان شریف لریده شهنامه کوی اولان متوفی افلاطون اون فصل اوزره نظم و نثر ایله یازوب آتامه ایرشدرمدین اوچ فصلی یازلقدن صوکره فوت اولوب نتمام قالمغین حالا تکمیل اولمق فرمان اولنوب مباشرت اولندقدن متوفای مزبورک یازدوغی اوچ فصلک اصلاح و تبدیله محتاج خیلی ایات و فقراتی اولمغین حالی اوزره ایقا اولمق مناسب کورلیوب تذهیب و ترتیننده دخی اسراف ایدوب من بعد یازیلان دخی اولوجهله اولورسه زیاده خرج لازم اولوب تعلیق خطله ساده زرافشان کاغده یازلمق اولی ایدوکن بلدرمشسن. امدی ذکر اولنان اوچ فصلک اصلاحه محتاج اولان یرلری اصلاح اولنوب باقیسی دخی اهل و قوفدن تفحص اولنوب صحتی اوزره

[۱] سید لقمان، شهنامه کوی افلاطونک خلفیدر. افلاطونکده سلفی فتح الله دره. سید لقمان افلاطونک برینه ۹۷۷ ده شهنامه کوی اولمشدر. اثرنده نامی سید لقمان ابن حسین العاشوری الحسین الارموی دیبه یازار. باشلیجه اثرلری: سلف نامه، خلف نامه، معاصر نامه، مغول نامه، شهزاده سلطان سلیمک بایزید ایله وقوع بولان قونی محاربه سنه دائر ظفرنامه، سلیم شاهنامه، مراد ناک نامه ده شهنامه نامه آسمنده بر اثر تالیف ایشدر. صوکر اثری ۹۸۵ ده پادشاهه تقدیم ایش، بونک اوزرینه و قتیله افلاطون طرفندن هنرنامه نک بعض یرلرینک محو و اثباتیله یکیدن تحریر و تذهیبی لقمانه فرمان بوورلمشدر. هنرنامه اونجی عصرک انافس ائارندنر. عثمانلی صنعتک کزیده بر آبدی قیمتدار اولان بوکانه ونفیس اثر ایوم خزینه هایوننده دره. دورک وقایع تاریخیه سنی و قیافتلرخی کوسترن بویالی رسملره مزیندر.

VALİDE SULTAN'IN MUSHAF LARINI TAMİR İÇİN
YAPILAN MASRAFLAR

وما توفیقی الا بالله

تاج المخدرات والده سلطان علیة الشان حضرت تالینک مصحف شریف لاری تعمیرینه
واقع اولان مصارف: التون یوز الی یدی بچق غروش ایدر. صیرمه شرید و ابریشیم
بهاسی بش غروش ایدر. مقوا و سختیان و اطرافنه علاوه قلنان کاغذ بهاسی یکریمی بش
غروش ایدر. مصحف شریف اون سکز کون ظرفنده اعمال اولمشدر. اجرت یومیه:
غروش یکریمی بش. لکن افندم مشقته بقلر سه بو اجرت اولور شی دکلدر.

جمله مصرفی التیوز او تونز یدی بچق غروشه بالک اولویور افندم بیک غروش

ویردم.

اقسرای جوارنده کاش مراد پاشای عتیق مدرسه سنده
طلبة علومدن خطاط عثمان نوری

TSA.D. 8210.

تحریر و تکمیل قلوب و تذهیبنده زیاده اسراف اولیوب روشنجه تعلیق خطله یازلق
مناس اولمغن سیوردم که وارد قده تأخیر اتمیب اهل وقوف اولاندن واقع حالی خیر
الدقندن صکره ذکر اولنان هنرنامه بی صحت اوزره تعلیق خطله یازوب و تذهیب ایدوب
زیاده خرج اندرمیه سن. فی ۲۲ ل ۹۸۵

A. Refik, *Onuncu Asr-ı Hicrîde İstanbul Hayatı* (961 - 1000),
İstanbul, 1333, s. 52.

VASSAF TARİHİNİN TERCÜME EDİLDİĞİNE DAİR

عنایتکارم افندم

التي ايدنبرودر که تاریخ و صاف ترجمه سنه بمنه تعالی بدأ و مباشرت اولنوب وقعة بغداده قریب تسوید اولندی. ایکی جزؤ قدر تبیض ایتدیرولوب نمونه اولارق طرف سامیلرینه ابعاث اولندی. قطب مرکز نشین شوکت و محیط دائرة خلافت شهنشاه قدر توان کرامتو شوکتو عظمتو ولی نعمت جملة عالمیان مدالله تعالی عمره و صحته الی یوم الحشر والمیزان افندم حضرت تارینک مبارک خاکبای عرشسایه لرینه بروقت چسپان انبساطده عرض و تقدیمه همت ایدوب نظر اکثر آثار همایونلری الطاف ربانیدن مأمول و نیازمدر تعلق ایتدیکی تقدیر جه شرفیافته صدور اولان امر همایون کرامت شئونلری افاده و ابلاغی لازم کلور ایسه فضیلتو حکیم باشی افندییه اشعار و اشراپ اولمغله داعیلرینه خبر واصل اولور. و صاف الحضیره تاریخ مرقومنی اول کتابده ذکر ایتدیکی اوزره غازان محمود سلطان جنکیزیه اسمنه تألیف ایتمیشدر. شوکتو کرامتو عنایتلو مرحمتلو افندمک بوا دنی الادانی قوللری انشاءالله تعالی شرح و صافی غازی سلطان محمود خان اسم سامیلرله معنون و مزین ایلرم. ربمدن نیازمدر. غازان سلطان محمود جنکیزیه شوکت طراز سلطنت کرامتو افندیمک الله علیمدر ملک و سلطنت و شان و شکوهنه نسبت برسایس و خدمتکار کینه مقانندهدر. ربم مبارک وجود پادشاهانه بیعدیلرین کافه جاهات و خطرات روزکاردن محفوظ ایلسون آمین الف آمین.

ABDÜLMECİD'İN VALİDESİ SULTANIN SAHHAFLARDAN
ARATTIĞI KİTAPLARA DAİR

مرحمتکارم علیه الشان افندم حضرتلری

امر علیه لرینی مبنی حسین قوللریله صحاف چارشوشنه کیدیلش و مطلوب بیوریلان کتابلر آرائش ایسه ده «در مکنونی» بولامادم. نعیمه تاریخیچیده برنده وار ایش دکانی قیالی. بر چفت عزری ایله صبحی و بر چفت و اصف تاریخی کوجه بولندی. دکانلرک چوغنی قیالی اچقلرده ده اولان سوخته کتابندن عبارت. «در مکنونی» بر دلالة اصهارلادم آره بول دینیو. یکی اما چارشوده بولنه جغنی عقلم کسمن دیور. بولدقلریمزی خیر الوب یارین یا بهاسنی یا کتابلر کلک اوزره کتوردک فرمان افندمکدر. در مکنونی یارین انشاءالله صحافر شیخنه پوصله بیوریلوب کوندرلسه چارشودن یاخود باشقه بر یردن بولور صانیرم. امر وارده افندمکدر.

قرمزی محافظه لی ایکی کتاب یوز قرق غروشه کسيلمشدر.

اوروپا جلدلی ایکی و اصف تاریخی یتش بش غروشه کسيلمشدر.

دفعه: اوروپا جلدلی کوچوک ایکی کتاب همایون نامه در. ایچنده تحف حصه مند

اولاجق حکایه لر واردر. بهاسی یتش بش غروشه در. پسندیده بیوریلور ایسه افندم

الیقویسونلر. افندمزه لازم دکلسه قولک الاجم.

ذکر اولان علوفه لو کاتبه کاغذ لری و خر جاری ویریلشدر .

علوفه سز کاتب یازدقاری بونلردر :

مرحوم شیخ زاده شاگردی

قوروجی زاده مولانا علاء الدین خطیله، جلد، اکی

مذکور علاء الدین اجرت المادی اما کاغدی و خر جی ویریلشدر .

مولانا کاتب زین الدین خطیله، جلد، اکی بریسی مکمل و بر ناتمام . تمام اولانک

اجرتی ویریلشدر .

بیر کیلو صوفی احمد خطیله، جلد، اکی. مذکور کاغذ و خر جی و اجرتی ویریلشدر .

شیخ وفا جامعی سر محفلی مولانا بالی خطیله، جلد، بر

کاتب عبدالقادر خطیله، جلد، بر. اجرتی ویریلشدر .

کاتب امیر خطیله، جلد، بر. اجرتی ویریلشدر .

کاتب عبداللطیف خطیله، جلد، بر. کاغدی و خر جی ویریلشدر . دخی تمام

اولامشدر .

قره حصار شریقیدن حسام الدین نام کاتبه اکی جلد مصحف شریف یازماغیچون

کاغدی و خارجی و اجرتی ویریلشدر . هنوز کله مشدر .

جمعاً علوفه لو و علوفه سز کاتب یازدقاری مصاحف شریفه اوتوز بش .

ناتمام بش جلد

مکمل : اوتوز جلد

CAMİLER İÇİN MUSHAF YAZAN KATİBLER

حالیا بنا اولنان جامع شریف ایچون مصاحف شریفه کتابت ایلین علوفه لو

و علوفه سز کاتبه که ذکر اولنور .

علوفه لو کاتب یازدقاری مصاحف شریفه بونلردر :

قاضی محمود خطیله، جلد مکمل، اکی

قاسم خطیله، جلد مکمل، اکی

صاری می خطیله. جلد مکمل، اکی

شهزاده درویش خطیله، جلد مکمل، اکی

برادری خطیله، جلد مکمل، اکی

دیگر برادری حمدی خطیله، جلد، اکی

حسام اوغلی محمد خطیله، جلد، اکی

شکرالله اوغلی محمد خطیله، جلد، مکمل اکی

سلانیکاو حاجی عبدی خطیله، جلد، اکی

حسام اوغلی علی خطیله جلد، بر

داود پاشا قولی بهرام خطیله، جلد، اکی

پیری نام شاگرد خطیله، جلد، اکی

قره حصار شاکردی حسن خطیله، جلد، بر

یکون جلد یکریمی درت

ناتمام : بر

مکمل : یکریمی اوچ

بونلردن غیرای حضرت ابی ایوب انصاری قصبه‌سنده ساکن سید احمد نام کاتبه
اکی مصحف ایچون کاغذی و خرجی ویریلش برایی تمام اولوب مکمل اولمشدر .
و بریی دخی جدولی چکلمک اوزره‌در . اما اکیسنگ دخی اجرتی ویریله مشدر .

جمله کتابت اولنان مصاحف شریفه اوتوز یدی قطعه اولوز . بونلردن یکریمی بر
جلدی ایچرویه کوندریلان یکریمی اوچ قطعه مصاحف شریفه ایله بیله‌در . بش جلدی
مجلده‌در . و درت جلدی حافظلر آئنده تصحیح اولمق اوزره‌در . ویدی قطعه‌سنگ
بعضیی نقاش آئنده و بعضیی مجلد آئنده و بعضیی دخی کاتبلر آئنده‌در . عن قریب
تمام اولمق اوزره‌در .

DERVİŞ NURİ'NİN BİR ESERLE İLGİLİ MEKTUBU

حضور عالیبرندن بعدالمفارقة رساله بیان الاسرار للطالبیندن صحاف خازم افندیده
بر نسخه کوردیکمی تحطوله مومی الیهدن سؤال ایتدم . صاندم فقط او طه‌ده دیگر بر نسخه‌م
وار لکن پک ایو دکلدر دیدی . کتورتدم . نسخه حقیری متضمن اولان مجموعه ایله
برابر پیشگاه رشادتلرینه ارسال قلدندی . صحافدن آلتان نسخه‌نک باش طرفی اولدقجه
مستحسن ایسه‌ده اشاعیلری موافق طبع حسن دکلدر . مع هذا استنساخ کلفتنی دفع
مراد بیوریلور ایسه قیمتی اون بش غروشددر . اولحاله نسخه فقیر ایله مقابله بیوریلور .
استنساخه دریغ همت بیورلمز ایسه بزم پشمقچی علی آغا ایله صحافک نسخه‌سی اعاده
بیورلمق مترحمدر . اشبو نسخه میحوئه بالاسنده کی مولانا یوسف قیدینه کلنجه بونی
یازان ذاتکده کاتب چلبینگ سهوینه قایلش اولمسی بعید دکلدر . حضور عرفا موفورلرینه
عرض و حکایه ابتدیکم اوزره داعیلری رساله مذکوردن آلتی نسخه به ظفریاب اولدم
نسخه عاجزانهم ایله نسخه مطبوعه‌سنده جناب غوث کیلانی افندمره نسبت ایدلش .
دیگر اوچ نسخه‌ده نام مؤلف یازلامش . التنجیسی اولان اشبو نسخه اخیره‌ده دخی
بالای کتاب مولانای یوسف ایله تحشیه ایدلشددر . کشف الظنونه اسرار الطالبین
بیان الاسرار للطالبین ناملریله ایکی مجلد مندرجدر و برنده مولانا یوسف بن علی
دنیلوب دیگرنده اسم مؤلفنه تعرض ایدلامشددر . منظوم اولان آلتی نسخه‌دن بشقه
همت زاده شیخ حسام‌الدین افندینگ نسخه قدیمه‌سی ظهرنده کتابی یازان ذاتک خطیله
رساله بیان الاسرار للطالبین من مؤلفات سیدنا الشیخ یحیی الشروانی قدس الح دیو
منصوص اولمسیله فقیرلری بوکا اعتماد ایدرک عنوان رساله‌می تبدیل و مندرجاتی‌ده

بالمقابلہ تصحیح ایتدم. شو تفصیلات ایله تصدیعدن مقصدم اصاجمی ایتدم، یوخسه
دها تبعه محل وارمیدر. رسالہ شریفه مطالعه کذار کرامت دئارلری بیه لدقدن
صکره حاصل اوله جق فکر فضیلتلرندن مستفید اولق دیلرم. باقی کرم و همت
افندمز کدر. سلح ذی القعدہ ۱۳۱۲ بوری الحقییر

افندمز پشمقچی علی اغا شو ارالق آنجق جمعه کیجه لری خانه سنه کیده بیلپور
ایمش بناء علیه دیگر ذات توسط قلندیفی معروضدر.

I.E. Arşivi No. 5.

YAZMA ESERLERİN KATALOGLANMASI

یازمه آثارک قانالوغلرینک ترتیبی

یازمه آثار بر کتبخانه نك الك قیمتدار قسمنی تشکیل ایتدیکی ایچون بونلرک
قانالوغی ارباب تدقیق و مطالعه طرفیدن پک زیاده اهمیتله آرانیلیر. بناء علیه یازمه
آثاره مالک اولان بر کتبخانه ده عمومی بر تصنیف وجوده کتیرلیدیکی زمان یازمه لرک
ده تصنیف ایدیله رک قانالوغنی وجوده کتیرمک لازمدر. فقط در حال شونی در خاطر
ایتدیره لم که یازمه لرک مفصل فهرستلرینی یایمق عمومیتله کوچدر. ایلریده کوروله جکی
اوزره بو پک درین و اینجه تدقیقانه عرض احتیاج ایدر. بناء علیه اکثر احوالده
کتبخانه سنک عمومی تصنیفی یاپان کتبخانه جیلر بو عمومی ایشلرنده دوچار توقف
اولماق ایچون یازمه لرک منحصرأ تعریف و توصیفله اکتفا ایدرلر و مفصل قانالوغک
ترتیبی ارباب احتصاصک ید اعتناسنه ترک ایدرلر.

یازمه اثرلرک مختصراً تعریفی ایچون بوجه آتی حرکت اولونور.

۱ - کتابک ورقلری نومروسز ایسه هرورقک یوزینه وصول گوشه سنه اینجه بر
قلمله و مرکبله نومرولر وضع اولونور. بو ورقلرک نه متنه و نه تذهیب و تزیناتنه
تجاوز ایتمه سنه و مقابله کی صحیفه نك ظهرینه چیقمامسنه اعتنا اولونمالیدر. صحیفه لره
نومرو قونمق صورتیله کتابک ورقلرینک نه حالده بولندیفی معاینه ایدلمش و خارجی
بعضی خصوصیتلری وارسه اولنرده قید ایدلمش اولونور.

۲ - مؤلفک اسمی بولنه رق قید اولونور. (وهانکی شهوده تألیف ایدلیدیکی).

- ۳ - كتاب موضوعى خلاصه بيان اولونور . متنك ايلك و صوك كله لرى «
ميره اشارتى داخله آلهرق عينا قيد اولونور .
۴ - حاشيه وسائر لرى وارسه ذكر اولونور .
۵ - خطك نوعى بيان اولونور . (هانكى شهرده يازلمشسه بيانى) . كتابك خطاط
ويا تاريخى ايجنده ذكر ايدلمشسه بولنهرق قيد ايديلير . اكر بر كتابك ائى تخريرنده
خطاط دكشمشسه بوده قيد ايديلير . ديكر كتابك اسمى بولنهرق علاوه ايديلير .
۶ - سطرلك بوتون صحيفه امتداد بجه دوام ايتديكى ويا صحيفه نك ايكي ستون
اوزرينه ترتيب اولديغى ذكر اولونور .
۷ - ميناتور (مينياكارى رسم) موجود ايسه مقدارى ذكر اولونور .
۸ - يكانه نسخه اصليه ميدر ، يوقسه اصلندن مى استنساخ ايدلشدن [*] بوده
بولنهرق بيان اولونور .
۹ - اترك يازلديغى تاريخ آرانيلهرق بيان اولونور . سنه سنى تعيين ايتك ممكن
اولمازسه عصرينى قيد ايتكله اکتفا اولونور .
۱۰ - ناصل بر ماده اوزرينه يازلديغى يعنى تيرشه ، كاغد الخ ... بيان اولونور .
۱۱ - ورق و صحيفه عددى يازيلير .
۱۲ - صحيفه طول و عرضى اولچولهرك ميليمتره ايله يازيلير .
۱۳ - جلدك جنسى خلاصه تعريف اولونور .
۱۴ - كتابك اسكى صاحبلى بر طرفنده يازيلى ايسه اولنورده تاريخ صيره سيله
قيد ايديلير .
[*] نسخه اصليه دن مقصد مصنف خطى اولوب كرك مصنف خطى و كرك بوندن استنساخ
ايدلمش ايلك نسخه در .

- ۱۵ - كتيخانه يه مال اولديغى فيات ده يازيلير .
يازمه لرك خلاصه تعريف بوندن عبارتدر . بو عمليه نسبة قولاي ايسه ده مفصل
يازمه قائلوغي وجوده كتير مك داها كوچدر . بونك ايچون اترك اسكىلدى و اهميتى
نسبتنده دقيق تبعاته لزوم كرستدر .
بويه بر فهرستك حين ترتيبنده مختصر تعريفده و برلمش اولان بوتون ايضاحات
يكيدن تدقيق ايديلهرك اولجه مهم بر ايقلمش ويا حل ايديله ممش اولان مسئله لر داها
زياده تعميق اولونور . بوندن ماعادا اترك عنوانى طوغرو بر صورتده تعيين ايتك ده
لازمدر كه اك زياده كوچ اولان ده بو جهتدر . بونى متعاقب مؤلفك اسمى بولمغه ،
كتابك تاليف و تخرير تاريخى كشف ايتك و الحاصل تاريخى ويا ياكش
تاريخى يازم اترك زمان تخرير لرى تعيين ايتك مدار اولان کنار يازيلرينه عائد
بر طاقم مسائلى تنوير ايتك اوغراشيلير .
اكر بالاخره طبع ايدلمش بر اترك يازمه نسخه سى ايله اشتغال اولونيورسه ،
ارباب اختصاص طرفندن طبع ايتدبرلمش اولان مطبوع نسخه ايله يازمه نك متنى مقابله
اولنهرق تمام و موثوق اولوب اولديغى ويا بر طاقم علاوه و تعديلاتى احتوا ايدوب
ايتديكى آرانير . بوتون بو مسئله لر بر يازمه اترك اهميتى تعيين ايچون صوك درجه
الزومدر . بناء عليه يك مهم مانع اولمديجه بونلرى مسكوت كچمه مك ويا حلى اهمال
ايتمه مك لازمدر .
يازمه اترك توصيف و تعريفى اصولى دائره سنده اكال ايديلنجه بونلرك تصنيفه
ابتدار ايتك و بوكاده يك بو بوك بر وقت صرف ايتك ايجاب ايدر . بوراده شونى
در خاطر ايتدبرلم كه تصنيفك يكانه اساسى ، مطبوع اترك لره اولديغى كى موضوعى

دکدر. بو خصوصه یازمه اثرک اسکیلکنی و یازلمش اولدینی لسانی نظر دفته آلیق لازمدر. بعضی کتابیات علمسی علی اخصوص (شبهه رت) و (غره زول) عمومیت اوزره یازمه لری ایکیه تفریق ایدر لر. بونلرک برنجیسنی قدیم یازمه لر، ایکنجیسنی ده یکی یازمه لر، تشکیل ایدر. آوروپا پاپازلری ایچون قبول ایدلمش اولان بو تصنیفه برنجی قسمه طباعتک ایجادینه قدر اولان یازمه لر، ایکنجیسنه او تاریخدن، یعنی ۱۵ نجی عصر میلادینک نهایتندن سوکره که یکی یازمه لر داخل اولور.

شرق آثاری ایچون ده بو تقسیم قبول اولدینی تقدیرده طباعتک مملکت مزه ادخلی تاریخی اولان ۱۱۳۹ سنه سنندن اولکی اثرلرک برنجی و مذکور تاریخدن سوکره کی یازمه اثرلرک ایکنجی قسمه آیرلماسی موافق اولور صانیرم.

بو عملیه اجرا اولندقدن سوکره اسکی یازمه لر لسان اعتباریه تفریق اولنه رق هر لسان داخلنده اثرلر اصولی قانالوغک تقسیماته نظراً شعبه لره آیریلیر. و ممکن اولدینی قدر اثرلرک تاریخ صیره سیله تصنیف اولونماسنه اعتبار اولونور.

یکی یازمه لره کلنجه، اولر علی الاصول اصولی قانالوغک ترتیبی موجبجه غاند اولدقلری علمک صنفلرینه نظراً و لسان فرقاری نظر دفته آلمقسزین تصنیف اولونور. بر کتبخانه مختلف غروپلر حالنده یازمه قوللکسیونلرینه مالک اولورسه بونلری متفرق بر حالده محافظه ایتمیوب عمومی بر تصنیفه تابع طومق داها موافقدر. زیرا بو صورتله یازمه اثرلر اسکیلکلرینه، یازلمش اولدقلری لسانلره، باحث اولدقلری موضوعلره تصنیف اولونورسه هر برینک قیمت علمیه لری حقدنه داها صریح داها واضح و عمومی بر فکر ایدینک قابل اولور. و مقایسه لری قولایلاشیر.

بو خصوصه پارس کتبخانه ملیسی اسبق مدیر عمومیسی (له نوبولد دولیل) ک

یازمه کتابلر قانالوغلرینک صورت ترتیب و تحریری حقدنه قلمه آلمش اولدینی قواعدک بعضی مهم اقسامی ترجمه ایدرک ذکر ایتکی مناسب کوردک.

بر یازمه قانالوغنده کرک کتابک غائب اولمش، چالشم، بیرتله رق چیقارلمش اقسامی میدانه چیقاره رق محافظه سنی تأمین، کرکسه ارباب علمک تدقیقانه رهبرلرک ایتک و مطالعه و مقایسه سننده فائده و منفعت بولونان متونه آنلرک نظر دقتلرینی جلب ایتک ایچون لازم اولان بوتون معلوماتی جمع ایتک ایجاب ایدر.

قانالوغک قادر وسنده ایجاب ایتدیکی حدودی تجاوز ایتدن بو شرائطی ایفا ایتک ایچون تنقیدی و تاریخی مناقشادن اجتناب ایتک لازمدر. آنجق پک مستثنائی حالاتده مؤلفلرک حیاتلری، مدافعه ایتدکلری اساسات، اثرلرینک هیئت عمومیسی و مختلف یازمه اثرلرینک بیننده کی تفاوتلری حقدنه بعضی معلومات ویریه بیلیر.

بر یازمه قانالوغی میدانه کترین ذات عینی طرز تصنیف و تعریفک بر قوللکسیونده بولنان بوتون یازمه لرک بلا تفریق جمله سنه تطبیق ایدیه میه جکنی دور طو تماماً لیدر. یکی، اهمیتدن عاری و یا خود تامیله معلوم بر اثری احتوا ایدن یازمه بر جلد ایچون درت بش سطرلق بر تعریفات کافی کله بیلیرسه ده بر چوق مختلف اثرلری احتوا ایدن اسکی بر کتابه وثائق و مکتوبلری احتوا ایدن بر مجموعه یه بر چوق صحیفه لر حصر ایتک هیچ فضله دکدر.

هر خلاصه نک باشنه، کتابک صره نومروسی و یاررقنک یانه، جلدک محتویاتی و یا خود هیچ اولمازسه ایچنده کی اک مهم اثری واضح بر صورتده ارائه ایده بیله جک بر عنوان قویمق موافقدر.

اثر كښندنه يو عنوان موجود دكلسه او كا تورچكه بر عنوان وړمليدو . فقط
 يو اوبله بر شكنده اوناليدركه قيمه لني سحت و دسوخنه مانع اولمليدو
 ابي بر يازمه كتاب خلاصه سبي اچون مطلوب اولان شي جلد مذكوره بولنان
 اثر لره بويوك ويا كوچوك پارچه لرك هر بريني صراحة اشعار و بيان ايتمكدر . بناء عليه
 اثر حانز اهميت ايسه و موضوع بحث اولان پارچه يي ايجه تعريف و توصيف ايده بيلمك
 اچون بوكي تدابير لازمسه هر اثر ك اينك وضوك كله لري « » ميزه اشارتي آرمنه
 وضع ايدرك ايجه كوسترمك لازمدر .

مؤلف لرك اسم لري ، متن اصلیده ناصل يازمش ايسه او صورتله استنساخ ايدملي ،
 دها يكي بر زمانده علاوه ايدمش حاشيه لر و نوظلر نظر اعتباره آلمليدو ؛ بو مؤلف
 اسم ايسني يالكنز فصل و ماده باشنده آرامقله قالمابوب ديباجه تحافنامه ، شرح ، حاشيه
 الخ... ده آرامق لازمدر .

مؤلفينك اسمي مذكور اولمايان آئارده ، كتابيات مجموعه لرينه و مشهور آوروپا
 كتيخانه لرينك آثار شرقيه قالموغلرينه مراجعت ايدرك اثر لرك غير مكشوف نقاطي
 اظهاره چالشماليدير . و يانه اقادهميسي طرفندن « اينيسيا ليبروروم پاتروم لاتينوروم »
 ناميله نشر اولنان اثر آوروپا كتيخانه لرنده كي يازمه آثار ك ربعدن فضله سني تشكيل
 ايدن برچوق ديني كتاب لرك مؤلف لري بولغه يارار .

آثار شرقيه نك تصنيفنده « برتيش موزه نوم » ك كتيخانه سنك يازمه قالموغلرينك
 اك زياده ايشه يارايان بر اثر اولديني شهه سزدر .

بر اثر ك متله برلكده بولنان مقدمه ، ديباجه ، جدول و سائر لر بيان اولونماليدير .

بعضی اسكي يازمه و قيمتدار اثر لره كتابك ترتيباتي تبدل ايدو . بونلره اثر ك مختلف
 تقسيقاتي ذكر ايتك فائده دن خالي دكلدر .

بر جلدده بولنان پارچه لرك هانكي ورق ويا صحيفه دن ابتدار ايتديكني اشارت
 ايتك الزمدر . بو صورتله ، بالخاصه دروننده برچوق مختلف اثر لر بولنان يازمه لرده ،
 تحريات و تدقيقات تسهيل ايدمش اولور .

بر جلدك آثار ماديه سني تعريف ايتك اچون ناصل بر ماده اوزرينه يازلديني ،
 محتوي اولديني ورق ويا صحيفه لري ، صحيفه لرك سستونلره تقسيم ايدلديكني ، ورق لرك
 ابعاديني و سقط لقريني ذكر ايتك لازمدر . پك اسكي يازمه لرده صحيفه لرك ويا سستونلرك
 سطر لرينك عدديني ذكر ايتك ايجاب ايدو .

۲ لك ، ۴ لك ، ۸ لك تعبير لري يازمه لرك ابعاديني واضح بر صورتده افاده ايده
 مديكندن بونلري استعمال ايتيوب كتابك صحيفه سنك طول و عرضيني سانتيمتره ايله
 اولچوب قيد ايتمه ليدير .

يازمه اثر لر خلاصه لري بوجه بالا فيش لر اوزرنده وجوده كتير لكدن صوكرا
 ديكر كتاب لره اولديني كبي الفباي و اصولي صورتده ترتيب و تصنيف اولنهرق
 قالموغلر ميندانه كتير يلير .

(برتيش موزه نوم) ك آثار توركيه قالموغلندن اقتباس اولنان زيترده كي يازمه
 خلاصه لري مثال اولهرق درج ايدمشدر .

نومرو :

بو اثر نظامینک فارسی اُترندن شیخی طرفندن سربست ترجمه‌سندن تورکجه‌یه
ترجمه و عینی وزنده نظم ایدلمشدر.

ابتداسی : « بحمد الواحد الاحد القديم

و بسم الله ذی المن العظیم »

شیخی رحله تدریس‌نده یتیشدیکی برادری شاعر احمدی کبی کر میانه تولد
ایتمشدر. بالآخره شیخ حاجی بیرام طرفندن طریقت صوفیه‌یه انتساب ایتدیرلمشدر.
شقایقک ۳۹ ظ ورقنده و تاج التواریحک ۲۲۴ ظ ورقنده مراد ثانی زمانینک بنام
شیخ‌لرندن اولدینی مذکوردر. عینی زمانده طب تحصیل ایتدیکی ایچون حکیم سنان
نامیله معروفدر. سلطان محمد ثانی آنقردهده خسته اولدینی زمان اورایه جلب اولمشدی.
(۸۱۸) (تاج التواریح ورق ۱۴۴). اختیار اقامت ایتدیکی کوتاهیجه جوارنده برقریهده
وفات ایتمشدر. تاریخ وفاتی معلوم دکلدر؛ ۸۳۱ ده بروسهده برحیات ایش. (هامهر
تاریخک ۱ نجی جلدینک ۴۲۹ نجی صحیفه‌سنه مراجعت اولنه).

شیخینک خسرو و شیرینی تورک ادبیاتک ایلك رومانیک اثریدر. ومثلنه تصادف
اولنامشدر. اثری مقدمه‌سنده اوزون اوزادی‌یه مدح ایتدیکی مراد ثانی‌یه تقدیم
اولومشدر. شاعرك وفاتی حسبیلله بو اثر نامام قالمشدر؛ خاتمه‌سی، کاتب چلبی‌یه نظراً
برادری جمالی طرفندن؛ قینالی زاده‌یه نظراً همشیره زاده‌سی طرفندن تمام اولومشدر.
شیخینک حیاته هاند معلومات ایچون کنه الاخبارک ۵ نجی جلدینک ۱۹۰ نجی
صحیفه‌سنه هامهر تاریخک برنجی جلدینک ۳۹۸ نجی صحیفه‌سنه، ینه هامهرک تاریخ
اشعار عثمانیه‌سنک برنجی جلدینک ۱۰۴ نجی صحیفه‌سنه و (گیب) ک اشعار عثمانیه
تاریخینک ۱۶۷ نجی صحیفه‌سنه مراجعت اولنه.

شیخینک اثری خسرو ایله حکیم بزرک امیر آراسنده کی سبب و خلقت عالم
حقنده کی محاوره‌دن صوکره بردنبره ختامه ایریور. نظامی طرفندن خفیف صورتده
تماس ایدلمش اولان بو موضوع تورکجه نظیره‌سنده اوزون اوزادی‌یه یازلمشدر. جمالی
نامام قالان خسرو و شیرین حکایه‌سنی امام ایتمه‌مشدر. خاتمه‌سی یوز بیتدن برآز فضله
اولوب شاعرك وفاتیله پادشاه زمان سلطان مراد ثانی‌ک مدح وستایشنی احتوا ایدر.
قاریشیق بر صورتده تجلید ایدلمش اولان بو نسخه ترتیب اصلی اوزره تعمیر
اولومشدر. ۱۵۷ نجی ورقدن صوکره بر ورق ایله خاتمه‌ک اوچ بیتی نقصاندر. دیگر
نسخه‌لر حقنده پارس کتبخانه‌سنک قاتالوغنک ۳۳۳ نجی صحیفه‌سنه ۳۲۳ و ۳۲۸
نومرولره، دره‌سدن قاتالوغنک ۴۳ نومروسنه، قرافت قاتالوغنک ۲۱۱ نجی صحیفه‌سنه
لایدن قاتالوغنک ۲ نجی جلدینک ۷۰۴ نجی صحیفه‌سنه، غوتا قاتالوغنک ۱۹۹ نجی
نومروسنه، ویانه قاتالوغنک ۶۱۷ نجی صحیفه‌سنه، مونیخ قاتالوغنک ۱۷۶=۷ نومروسنه
مراجعت اولنه.

۲۶۱ ورق؛ ۲۳۰ × ۱۵۵ سانتیمتره؛ ۱۰ سانتیمتره طولنده ۱۳ سطر؛ کوزل
وحرکه‌لی نسخ؛ عنوان و سرخ ایله جدوللری حاوی؛ تقریباً ۱۵ نجی عصرده یازلمش.

*
*

نومرو:

— حدیقه السعدا —

شاعر فضولینک اثری اولان بو کتاب سلاله مطهره پیغمبریدن شهید اولان ذواتک
وقعه شهادت‌لرینی حاکیدر.

« رب اشرح لي صدر ويسر لي امري
واحلل عقدة من لساني ينتهوا قولي

يا رب ره عشقكده بنی شیدا قیل
احکام عبادتک بنکا اجرا قیل

اسمی محمد بن سلیمان اولوب شعرده فضولی تخلص ایدن بو شاعر حلهده طوغمش فقط عمرینک قسم اعظمی بغدادده کچیرمشدر. عربی، فارسی و تورکیده عینی سهولت و سلاستله شعر یازمشدر. قینه لی زاده فضولینک هجرتک (۹۷۰) سنه سنده وفات ایتدیکنی ذکر ایدیور. بو تاریخ فضولینک وفاتی ایچون عمومیتله قبول اولمشدر. (هامة ريك اشعار عثمانیه تاریخی نام اثرینک ۲۹۳ نجی صحیفه سنه مراجعت) فقط عهدینک ۹۷۱ ده یازدیغنه باقیلیرسه مشارالیهک ۹۶۳ ده طاعوندن وفات ایتدیکی آکلاشیلیرور. (فلوکه لک لاینینجه یه ترجمه ایتدیکی کشف الظنونک اوچنجی جلدینک ۴۱ نجی صحیفه سنه مراجعت).

فضولی اثرینک مقدمه سنده، جناب حقک سودیکي پیغمبر لریله اولیلرینی و علی الخصوص حضرت حسینی آلام و اکدار ایله دائماً تجربه ایتدیکنی و کربلا شهیداسی ایچون آه وزار ایدوب کوز یاشی دوکنلره ثواب عظیم وعد بیوردیغنی بیان ایدیور. فقط عربلرله مجملر حسینک قصه سنی کندی لسانلرنده اوقودقلری حالده تورکلرک بویله بر اثره مالک اولدقلرندن کندیسینک بو بوشلغی دولدرمغنی بر وظیفه بیلیدیکنی سویله یور. بو موضوع حقنده اولجه یازلمش اولان عربیده (ابو مخنف) ک مقلل الحسین و راضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی بن جعفر الطاووسی نک (مصرع طاووس)

نامنده کی اثریله فارسیده مولانا حسین واعظک روضة الشهیداسی ایدی. فضولی کندی اثری ایچون حسین واعظک کتابی تعقیبه قرار ویردیکنی و دیگر کتابلرده بولدیغنی شایان قید تفصیلاتی علاوه ایتدیکنی سویله یور.

کتابک خاتمه سنده ورق ۳۰۵-۳۰۷ ظ شاه دوران سلطان سلیمانی و بغداد والیسی محمد پاشایی ذکر ایدیور.

فضولینک بو اثری روضة الشهیداسی کی اون باب ایله بر خاتمه دن مرکبدر:

- باب ۱ - بعضی پیغمبرانک احوالی حقنده ورق ۷.
- » ۲ - حضرت محمد (ع.س.) ک قریشلردن کوردیکی سوء معاملات حقنده.
- » ۳ - رحلت پیغمبری، ورق ۴۹.
- » ۴ - وفات حضرت فاطمه، ورق ۷۲ ظ.
- » ۵ - حضرت علینک وفاتی، ورق ۹۴.
- » ۶ - امام حسین حقنده.
- » ۷ - امام حسینک مدینه دن مکه یه سیاحتی، ورق ۲۳۱ ظ.
- » ۸ - مسلم بن عقیلک شهادتی، ورق ۱۵۴.
- » ۹ - امام حسینک مکه دن کربلا یه عزیمتی، ورق ۱۷۷.
- » ۱۰ - امام حسینک وقعه شهادتی، ورق ۲۰۴ ظ.
- خاتمه - حرم اهل بیتک شامه عزیمتی، ورق ۲۶۶.

حدیقه السعدا ۱۲۵۳ و ۱۲۶۱ سنه لرنده بولاقده و ۱۲۷۳ ده استانبولده طبع ایدلمشدر. دیگر یازمه نسخهلری حقنده فلایشه ریک دره سدن قانالوغنک ۳۱۵ نجی

صیغه‌سنة ۱۰۷ و ۱۱۷ نومرولری، اوپسالا قاتالوغنك ۲۱۰ نجی صیغه‌سنة، ویانه قاتالوغنك ۲ نجی جلدینك برنجی صیغه‌سنة مراجعت اولنه .

۲۰۷ ورق؛ ۱۶ X ۱۱،۵ سانتیمتره؛ ۶۵ سانتیمتره طولنده ۱۲ سطر؛ ایجه نسخ تعلیق؛ مذهب عنوان وجدوللر؛ ۱۶ نجی عصرده یازیش اولسی محتمل .

*
*

عیفی اثرک دیگر بر نسخه‌سی حقنده

۲۰۷ ورق؛ ۱۶ X ۱۱،۵ سانتیمتره؛ ۶۷ سانتیمتره طولنده ۱۷ سطر؛ کوچوک شکسته آمیز خطیله محرر؛ تاریخی محرم ۹۹۱ .

بو نسخه‌نك صوگ قسمی ناقصدر، حضرت حسینك وفاتی حقنده بر مرثیه ایله باشلار:

*
*

دیگر بر نسخه‌سی حقنده

۲۲۶ ورق؛ ... X ...؛ ... عرضنده ۲۱ سطر دن مرکب؛ نسخ تعلیق ایله

یکی بازار قصبه‌سنده ۱۰۰۱ سنه‌سی ربیع الاولنده یازیشدر.

خاتمه‌سنده محمد پاشا یرینه رسم پاشایه عرض اولمقی اوزره یازلدیغی مذکوردر؛

کاتبی: نصوح بن حاجی فرهاددر.

*
*

نومرو:

- تذکرة الشعرا -

قینه‌لی زاده نامیله معروف اولان حسن بن علی بن امراللهك اثریدر. تورک

شعرا سنك ترجمه حاللریله شعرلرندن بعضی پارچه‌لرینی حاویدر. مشارالیه پدری قینه‌لی

زاده علی چلبینك مدرسلك ایتدیکی بروسه شهرنده ۹۵۳ سنه‌سنده تولد ایتمشدر .

برجوق قاضیلق و مدرسلكلرده بولمقدن صوکره ۱۰۱۲ ده مصرده رشید فاضیلی

ایکن وفات ایتمشدر. کاتب چلبینك فذلکله سنك برنجی جلدینك ۲۴۰ نجی صیغه‌سنة،

خلاصة الأثرک برنجی جلدینك ۲۹۳ نجی صیغه‌سنة و هاممرك اشعار عثمانیه تاریخنك

برنجی جلدینك ۴۶ نجی صیغه‌سنة، اوچنجی جلدینك ۱۳۳ نجی صیغه‌سنة، ۲ نجی جلدینك

۳۴۱ نجی صیغه‌سنة، هاممرك دولت علیه تاریخنك ۷۳۶ نجی صیغه‌سنة مراجعت اولنه.

کاتب چلبی طرفندن تورک تذکرة لرینك الك ایسی اوله‌رق تعریف ایدیلن بو

أرده ۶۰۰ قدر شاعر دن بحث اولمقدن در. ورق ۱ - ۲۰ به قدر امتداد ایدن اوزون

مقدمه‌سی پادشاه زمان مراد ثالث ستایشنی احتوا ایدر. و اثر پادشاهك معلمی اولان

خواجه سعدالدین افندی‌یه تحاف اولممشدر.

کتاب اوچ فصله تقسیم ایدلمشدر. ایلك ایکی فصل خاندان آل عثمانه منسوب

سلاطین و شهزاده‌کندن باحثدر (ورق ۳۲ ظ). قسم مهمی اولان اوچنجی فصل ایسه

(ورق ۳۶ - ۳۱۱ ظ)، ألقبا صیره‌سیله علما و شعرا دن باحثدر. بونلرک الك اوزونی

(ورق ۱۸۷ - ۱۹۹) مؤلفك پدری اولان علی چلبی‌یه حصر ایدلمشدر. کتابك نهایتنده

أرک ۹۹۴ سنه‌سنده ختامه ایردیکی بیان اولمقدن در. ۹۹۳ سنه‌سنة قدر اولان تاریخچر،

آذرینك وفاتی‌ده احتوا ایدر (ورق ۴۵ ظ) .

أر مذکورک دیگر نسخه‌لری ایچون ویانه قاتالوغنك ۲ . جلدینك ۳۸۷ نجی

صیغه‌سنة، پارس قاتالوغنك ۳۲۷ نجی صیغه‌سنة ۲۲۶ نومروه، اومه‌رک ۱۴۷

نومروسنه، آلمان مشترکین جمعیتی موقوتنه سنك ۱۴ نجی جلدینك ۶ - ۴۴ نجی

صیغه‌سنده فلوکله‌ك مقاله‌سنة مراجعت اولنه .

۳۱۱ ورق؛ ۲۲ سانتیمتره طول، ۱۳ سانتیمتره عرضنده؛ ۷،۵ سانتیمتره طولنده
 ۲۷ سطر دن مرکب؛ عنوان و جدولاری حاوی، خط نسخ ایله؛ مدینه مصر قاهرده
 جمادی الاولی ۱۰۲۱ سنه سنده تحریر اولمش.

*
 **

یازمه لردن صوکره خزینه اوراق و ثاقینی تشکیل ایدن فرمان، برات، امرنامه
 و سائره کبی اوراق رسمیه تاریخیه تک تصنیفی کلیر. اگر بر کتبخانه ده بوکبی اوراق،
 وثیقه موجود ایسه بونلرک تصنیفه ابتدار اولنور. فقط بونلرک تصنیفی کتابلردن
 دها قولایدیر. خصوصی اسباب اولدقچه بوکبی اوراق و وثاق رسمیه محل صدورلرینه
 نظراً صنفلره آریلهرق بر تصنیف قادروسی وجوده کتیریلیر. بعده تاریخ صیراسیله
 تصنیف اولنهرق نومرولانیر. اشبو اوراق مقوا قوطولر دروننه وضع اولونور. وهر
 قوطویه عائد اولدینی متنک علامتی ایله دروننده کی اوراقک باشلادینی ویتدیکی نومرولر
 وضع اولنهرق رافلره دیزیلیر.

رجال حکومتک خط دستیلله یازلمش اوراق آنجق ترجمه حال نقطه نظرندن حائز
 اهمیت اولدینی ایچون مطبوع تراجم احوال آئارنده کی قواعدله نظراً تصنیف اولونور.

Fehmi Edhem, *Kütüphaneçilik*, İstanbul 1341, s. 135-159

YAVUZ SULTAN SELİM'İN YENİ BİR "VASSÂF"
 NÜSHASI YAZDIRMASI

حکایت: مرحوم والددن ایشتم شویله روایت ایلریدی که پادشاه جنت مکان
 سلطان سلیم خان رهنمونیء توفیق یزدان ایله مصر سلطانی نابود ایدوب شامه
 واردقدن صوکره قطع براری و طی فیانی ایدوب تاب آفتاب ایله تابه مثال قزغین
 بریهلری عسکر ظفر پیکرلری ایله طی ایتدکلرنده نیجه مرحله لرده صودن نام و نشان
 اولماغله احوال دواب و مواشی و لشکر و خواشی پریشان و متلاشی اولدقده صدق
 توجه ایله واهب الحاجات درکاهنه مناجات ایدوب سهولت اسباب و یسر فتح الباب
 استدعا ایتدیلر اتفاق سحاب احسان بی حساب رب الارباب فتح باب ایدوب اول خشک
 و یابس بریه لرده مطرتابعی قضای و طر ایتدیروب بلکه سیل لر اولماغله عسکر و دواب ریان
 و شادان اولوب گروه انبوه اعراب ایله براری و جمال صحاری و تلال مالامال اولوب
 اطراف عسکر فیروزیء رهبری احاطه ایتمشلر ایدی و فرصت بولدقلرندن اسباب دوابی
 غارت ایدرلر ایدی. ضرب تیرو خدنک و شمشیر و تفنگ دن هراسان اولمقین باوجودکه
 جموع بی حساب ایدیلر قریب کلزلر ایدی اما عسکر اطرافندن دخی ایرلمزلر ایدی حتی
 بر مرحله ده برکیچه میری اسباب یوکندن بری ظلمت لیلده کپرو قالمغله عرب غارت
 ایتمش مکر بر صندوق کتاب دخی بیله ضایع اولمش بر لطیف خطله تاریخ و صاف اول
 کتابلرک ایچنده ایش. مرحوم پادشاه روجه الله اول نسخه یه مایللر اولوب یولده
 اکلنجه لری ایش. اول نسخه تک ضیعتنه تأسف بیورمشلر والد ایدر: سرای خواجه سی
 وار ایدی مولانا شمس الدین دیرلر ایدی متعجد صالح عزیز ایدی. سرعت خطی بویله

ایندی که اون کونده بر مصحف شریف بازار ایدی كذلك سکنز طقوز کونده بر دیوان حافظ تمام ایدردی. حقیر درگاه پادشاهی به انوک سرعت خطن بیان ایدوب بی بی اکا استکتاب بیورلسه اولمازی دیدم جائزدر دیو بیوردیلر. مصر فتح اولندقده خواجه لری حلیمی افندی به بیوردیلر که شمس الدین بزه بر تاریخ و صاف یازسون اما سریع نویس ایمش قاچ کونده یتشیدیره بیلور منلا شمس الدینه حلیمی افندی امر سلطانی نقل ایتدکده یکریمی بش کون مهلت آلمش و حلیمی افندینک منزلنده ساکن اولغین ملاقاته کلنلر خواجه افندی به بولوشنجه منلا شمس الدین ایله آشنا اولنلر انوک حجره سنده آرام ایتدکله شغلنه مانع اولدقلری ایچون حجره سی قابوسن اوستندن کلیدلیوب ایچرودن ماندالیوب سرعتله کتابته مشغول ایکن ناکاه نگاه ایدوب یاننده برکسنه بی اوتورر کورر رعب و حوف غلبه ایدیچک اول غریز اظهار انبساط ایدوب دیزینه یاشوب «لا تخف نحن مثلك جئناک للزيارة» قورقه بز دخی سنک کی آدوموز سنی زیارته کلدک دیر منلا شمس الدین کورر که قیولر مقفل و پنجره لر دمورلی نیله ناظر بر کیره چک فرجه یوق بیلور که رجال غیبندر کتابتی براغوب مصاحبه چکر اولا سؤال ایدر که دیار عرب بالتمام فتح و تسخیر اولنوب ممالک محروسه عثمانیه به ملحق اولورمی یوقسه بعد العود کیرو چرا کسه یا آخر طائفه استیلا ایده لری؟ دیدی که: سلیم خان بو خدمتله مأمور اولوب کلشدر خدمت حرمین اکا و نسلنه تفویض اولندی یا فتح اولمازی و تسخیری میسر اولمازی شمعی سلاطین اسلامیه آراسنده منظور نظو حق اولان آل عثماندر سلیم خان دخی دائرة اولیادن طشره دکلدلر. صاحب طبقه در دیدی. راوی حکایت مولانا شمس الدین دیدی: دیدمکه مدت سلطنتی امتداد بولورمی دیدیکه اوچ سنه مدتی واردلر منزلنده ساکن اولدیفم حلیمی افندینک عاقبت حالندن سؤال ایتدم شامی اوتیه به کچمز

شامده قالور. دیدمکه یانم وفاتم نه زمانده اولور دیدیکه کندو وفاتی زمان بلك عادت الله مخالفدر (ویدا تدری نفس بانی ارش موت). دیدم: رجال الغیب اطلاع حق ایله واقف اولنسه لر جائزدر. احسان ایدوک بی اکاه ایلك. دیدیکه العلم عندالله چونکه ابرام ایدرسن سندخی حلیم چلبی ایله بر کونده وفات ایدوب بر جنازه دخی بیله کزجه چقوب اوچیکزک دخی نمازنده سلیم خان بالذات حاضر اولور دیدی. اندن قویندن بر عرقیه چیقاروب بو سلیم خانه هدیه مزدر ایصال ایدهن بر دخی چیقاروب دیدیکه بونی دخی حلیم چلبی به ویره سن. دیدمکه یا بکا بر یادگار احسان ایتمزیسر دیدیکه سکا نسنه حاضر ایتدم اگر استکراه ایتزسک باشمده کی عرقیه بی ویره می دیدی. بندخی رغبت کوستردم باشنده کی عرقیه سین بکا ویردی قطع کلام ایدیچک دیدیکه (ا کتب حتی انظر سرعة کتابتک) یاز نجه سرعت کتابتک وار کوره می بن دخی امرینه امثال ایتدم هاندم یا آمدن غایب اولدی کوردم اشاغیده نیل مصر اوزره یورویوب کیدر چاق نظرمدن غایب اولنجه باقدم غایب اولیچق رقت غلبه ایدوب بکا ایله اول کون واله و حیران اولدم دیدی. والد دیدی کوردم شمس الدین خلیفه بی عادت اوزره تعلیمه کلدکده بکا خبر کوندروب انلره ملاقات لازم کلشدر سوبله یچک خبرم واردلر دیمش بن دخی ملاقی اولدم سرگذشتی تفصیل مذکور اوزره حکایت ایلدی و عرقیه بی ووروب ایصالن رجا ایلدی بن دخی طوغری حضور پر نور پادشاهی به واروب نقل قصه پر حصه ایتدم هدیه اولان عرقیه بی تسلیم ایدیچک آلوب شم ایتدیلر بیوردیلر که بر حال وار کی یا کندوسنه نسنه ویرمامشی یاد ایتدی دیدم وار سؤال ایله بهر حال اکا دخی ویرمشدر دیدیلر واروب سؤال ایتدم دیدیکه حلیمی افندی به دخی بر عرقیه ویرمشدر انی دخی ایلدوب عرض ایدک بکا ویردوکی کیرلیجه در البته طلب

بیوردرسه کتورهیم دیدی حلیمی افندینک عرقیه سین دخی ایلتمدم شم ایدوب برزمان
تفکردن صکره یا کندوسنه نه ویرمش دیو سؤال ایتدیلمر کهنه جایش دینم بیوردیلر
دخی کوچک واروب آنی دخی کتوردم آنی مستوفی استثم ایدوب مبارک چشمارینه
اشک کلوب رایحه فایحه سندن تمام متأثر اولدیلمر و بوی حال واردیوب کلماتن تصدیق
بیوردیلر . مشارالیه مولانا شمس الدین تاریخ و صافی مدت معهوده ده امام ایدوب
کتوردکن صکره بن دخی رجا ایتدم که یا بکا امام جزینک حصن حصین نام کتابی
یازه وعد ایلدی اما مصردن معاودت زمانی اولماغین کوچ یراغنه مشغول اولماغله
معوق اولمش موکب ظفر رهبر پادشاهی مصردن شامه توجه ایتدکه حلیمی افندی
خسته اولدی معالجه اطبا ازدیاد ضعف قوتدن اوزکه نسنه انتاج ایتدی . بو حال ایله
شامه وارلدی حلیمی افندینک مرضی متمد و عرضی مشتد اولیجق مرحوم پادشاه
درویش نواز علم و صلاح اهلی اعزاز معتاد شریفلری اولماغین حلیمی افندینک عیادتنه
واردیلر بو ائاده منلا شمس الدین مزبور کلوب دیدی که اشته اول عزیزک حلیمی
افندی حقنده کی کفتاری راست اولا کی اطبا مایوس اولمشلر اما بنم مزاجده اصلا
تغیر و انحراف یوق لکن سیزوک ایچون شروع ایتدوکم حصن حصینک آتامی میسر
اولمازسه بنم حصن حصینم سزک اولسون دیو وصیت ایدوب وداع ایلدی ایرتسی بر
ورقه چک یازوب کوندرمش صداع مفرط عارض اولدی عزیزک سوزی اولا کی
آخرت حقن حلال ایدوب دعای خیردن فراموش ایتمه سز و بزم حصن حصین سزوک
اولسون اوچنچی کونده حلیمی افندی وفات ایدوب منلا شمس الدین دخی اول کونده
متوفی اولدی و سرای پادشاهیده دخی برخواجه وفات ایدوب اوچ میت معیتله مصلایه
ایتیلوب نماز لرینه مرحوم جنت مقام حاضر اولدیلمر اول عزیزک مرحوم پادشاه

حقنده روحانیتندن بهره یاب اولدقلرینه متعلق سویلدوکی کلامک حقیقتنه مرحوم
پادشاهک بو کرامتی دخی مصدقدرکه مزبور مولانا شمس الدین متوفی اولوب وارنی
قلمادوغی جهندن کتابلری بیت الماله ضبط اولنوب حضور شریفلرینه لایق اولنلری
منظور شریفلری اولدقده خلال کتبه حصن حصین کوروب مبارک آلارینه آلوب
بعدال نظر بو بنده لرینه باغشلا دیلمر . خصوص کتابه متعلق سبقت ایدن معامله معلوم
شریفلری دکل ایکن بونجه کتابک ایچندن خاصه اول کتابی هبه یه تخصیص بیورمالری
محض کرامت اولدیغین مشاهده ایتدوکده تعجب اثرین احساس بیوردیلر تعجبمدن
سؤال بیوریحق ماجرای حکایت ایلدم . امر اتفاقی در دیو هضم نفس بیوردیلر حالا
اول حصن حصین بو حقیر یاننده در .

Hoca Sa'deddin, *Tâci'ü't-tevârih II*, (*Selîm-nâme*), İstanbul 1280,
s. 609-613.

II. BÖLÜM

MATBAA, BASMA ESERLER, BIBLIYOGRFYA

ابراهيم متفرقه

(۱۰۸۰ : ۱۱۵۷)

استانبولده ايلك تورك مطبعهسى - ايلك كاغد فابريقهسى

احمد ثالث^{۱۱۵۷} دورينك اورتالرينه دوغرو توركلرده بر انتباه اثرى كورولمكه باشلامشدى. يالكنز استانبولده، بر قاچ ذاتك وبالخاصه داماد ابراهيم پاشانك عرفانه منحصر قالان بو انتباه، بالطبع آوروپا ترقيا تيله مقايسه ايديله مزدى. آروپاده دها سليمان قانونى زماننده باشلايان انتباه اثرلى، بزده آنجوق بر بوچوق عصر صوكرا ابتدائى بر صورتده آكلاشيلدى، اوده آروپا ايله تماسز نتيجه سنده كنديسى كوستردى. بو انتباهك سببلرندن برى ده، داماد ابراهيم پاشانك فرانسه يه سليمان آغا زاده يكرمى سكرز چلبى محمد افندى يى سفارته كوندرمى، استانبولده كى آروپا سفيرلريله صميمى مناسباتده بولونماسيدى. مع مافيه ابراهيم پاشانك محيطى ينه متعصب، اطرافنده بولونان رجالك قسم اعظمى ينه اسكى ويرانى فكرلرله پرورده ايدى. بو متعصب محيظه غلبه ايتك، غربك عرفان نورى استانبولده نشر ايلك لازمدى. توركيه يكلشمه لى، اوزمانه قدر اويغق ايسته مديكى محيظه آرتق داخل اولمايدى. شرقده بو اجراآتى يايغق قولايدي. خلق اساساً حكمدارك امرينه تابع، وزير اعظمك اجراآته متقاددى. عرفان و تميز صاحى بر وزير اعظم، عزم و متانت، تدبير و كياستده كوسترديكى حالده، بو مملكتده پك نافع ايشلر كوره بيليردى. داماد ابراهيم

پاشانك صدارتنه كلنجيه قدر طوب قابو سراينك عنعنوى اجراآتى حاليه دوام ايدييوردي. صدر اعظمك صيق صيق عزك ايدييور، قانلى جزالار بر مهتاد تطبيق ايديليوردي. شهيد على پاشانك صدارتى اسكى ظفر منقبه لريله قولاقلى دولان خلقك يوزيني بر آزكولديوردي. (مورا) فتوحاتى طبل و كوس آوازه سيله سرته شن يوره كلرده جنكاورانه بر شوق اويانديوردي. فقط كيمسه بيلميوردي كه، عسكرلكك ده، ظفر كده، فتوحاتك ده دأما علم و عرفانه، فن و معرفته مستند اولماسى لازمدى.

على پاشانك (وارادين) ده شهادتى بو حقيقى كوستردى (۱۱۲۷). فداكار وزير اعظمك بوتون اشياسى مصادره ايدلدى. على پاشا شديد الطبع، جنكاور بر صدر اعظم اولديغى كى، علم و عرفانه ده رغبت ايتمشدى. حياتنده كتبخانه سنده طويلاديني كتابلرك يالكنز فهرستى درت جلده بالغ اولويوردي. على پاشا بر جلدنده كى كتابلرى وقف ايتش، اليوم موجود كتبخانه سنه نقل ايتدزمشدى. (مورا) سفرندن دونوشنده آلديغى كتابلرله ديكر اوچ جلد فهرسته كى كتابلرك ده كتبخانه سنه وضعى لازمدى. بو كتابلرك وقفى ايچين استفتايه لزوم كورولدى. در حال مشيخته مراجعت ايدلدى. فقط باب مشيختدن فلسفه، تاريخ، نجوم و اشعاره متعلق آثارك وقفى جائز اولاميه جنى بيلديرلدى.

آلنان قنوا اوزرينه على پاشانك كتابلرندن شرعاً وقفيتلرى جائز اولميان كتابلرك آيرماسى ايچين مأمورين عانده سنه آتيده كى خط هايون كوندرلدى:

«سابقا اوردوى هايون قاضيسى اولان صنعاه زيدت فضله وسابقا استانبول

دفتردارى اولان سيفاه زيد مجديه حكم كه

سابقا وزير اعظم اولان شهيد على پاشانك املاك دفترلى ناطق اولدوغى

اوزره درت صنف اولوب ایکی صنفی متصرف اولدوغی املاکنی وقف ایلدکن
 صکره اوغارینه و قریباشنه و همشیره سینه ایجار ایله و یروب حالا تصرفلنده
 اولوب و بر شقی دخی اگرچه وقفه الحاق ایدوب لکن هنوز آخره ایجار
 ایلیوب و بر شقی دخی هنوز وقف ایتیوب و بر کسنه یه ایجار دخی ایلیوب
 و حالاً وقفیه معمول بهاسی بو طرفده موجود اولماغله آدمزلندن تجسس اولندقده
 وقفیه سی استانبولده خزینه اوپه سنیده اولدوغی خبر آلتوب و شهید علی مشارالیهک
 مالک اولدوغی کتابلری دخی درت قطعه مجلد دفترده مقید اولوب بر جلدنده
 اولان ... جلد کتابلری بوندن اقدم وقف ایدوب استانبولده کتابخانه بند اولمق
 اوزره استصواب ایلدیکی محله وضع و دفترینک بر صورتن دخی حافظ کتب
 اولانک بدینه ویردیکی کتابلردن ماعدا هنوز وقف ایلمک اوزره خبر ویردکاری
 اوچ جلدده مسطور اولان کتابلریک دفترلرنده یازلدیغی اوزره هر بر فندن
 اولانی باشقه جه و علی الاجمال دفتری و موره سفری عودتدن صکره آلدیغی کتب
 هنوز بو دفترله قید اولمماغله آنلرک دخی دفترلری مضبوط و خصوص مزبور
 اعلم العلماء المتبحرین افضل المتورعین بالفعل شیخ الاسلام و مفتی الانام اولان مولانا
 ابو اسحق اسماعیل ادام الله تعالی فضائله دن استفتا اولندقده کتب کثیره سی
 اولان زید مالک اولدوغم کتب علمه وقف اولسون دیوب بعده تسلیم الی المتولی
 ایدوب تسجیل ایتدیردکن صکره فوت اولسته زیدک فلسفه و نجوم واکذیب ایله
 مشحون اولان اشعار و تواریح متعلق اولان کتابلری دخی وقفده داخل اولماز .
 اولمقوله کتبک وقفی متعارف دکدر دیو فتوای شریفه ویرلکله شهید مشار الیه
 حال حیاتنده املاکندن افراز و وقف ایلدیکی خانه و دکاکین و سائره عقاراتندن

و کتبلرندن شرعاً وقفیلری صحیح و ثابت اولانلری عبدی افندی خانه سنیده
 بولنوب آیاصوفیه یه نقل و حفظ ایتدیردکاری باشقه و املاکندن اقرار ایتیوب
 ملکیت اوزره قلالر باشقه تحریر و دفتر معلوم هایونم اولمق ایچون محضی و مختوم
 دفتری رکاب هایونمه عرض اولمق فرمانم اولوب و سنکه مولانای موی الیه سن
 اهل علم و صاحب فضیلت و متشرع و دیندار اولدوگک اجلدن خصوص مزبور
 ایچون متولی نصب و تعیین اولمش سندر. ایمدی امر شریفم وصولنده مباشر تعیین
 اولنان . . . معرفتیه شهید مشارالیهک استانبولده محفوظ اولان وقفیه معمول
 بهاسنه و بو طرفدن ارسال اولنان صورت دفترلرینه نظر و مشارالیه حال حیاتنده
 املاکندن افراز و وقف ایلدیکی خانه دکاکین و سائره عقاراتندن و کتبلرندن
 شرعاً وقفیلری صحیح و ثابت اولانلری عبدی افندی خانه سنیده بولنوب آیاصوفیه
 دفترله نقل و حفظ ایتدیردکاری کتب ایله معاً باشقه و کتبلرندن وقفده داخل
 اولماسی شرعاً صحیح اولمیان فلسفه و نجوم واکذیب ایله مشحون اولان اشعار
 و تواریح متعلق کتابلری دخی بشقه و املاکندن اولوب بر جهته وقف ایتیوب
 ملکیت اوزره قلالری دخی اجناسیله باشقه تحریر و دفتر و محضی و مختوم
 دفترله کیفیت حالی صحیح و حقیقی اوزره رکاب کامیابه عرض و اعلام ایلمک باینده
 فرمان عالیشانم صادر اولمشدر بیوردمکه فی اواسط م ۱۱۲۹ .
 شهید علی پاشا حقنده کی معامله یالکنز بونکله قالمادی . ممتاز و قیمتدار اولانلری
 « رکاب کامیابه » کوندرلدی، وقفیلری جائز اولمیان سائر کتابلرده صائیلدی.
 بو معامله نک کمال دقتله ایفاسی ایچین آستانه قائمقامی ایله مأمورین عاهد سنه ادرنه دن
 آتیده کی خط هایون کوندرلدی :

«آستانه قائم مقامی وزیر محمد پاشایه و سابقاً غلظه قاضیسی اولان مولانا سعید احمد و مدرسین کرماندن و حالاً عسکری قسای اولان مولانا رازی عبداللطیف و استانبولده حالا دفتر دار و کیلی اولان سیف الله افندی به حکم که

وزیر اعظم سابق متوفی علی پاشانک زمان حیاتنده وقف ایله دیکی کتابلردن حکم و فلسفیات و تواریخ و نجوم و اشعاره متعلق اولان کتابلرینک فتوای شرعی الفحوی مقتضاسنجه و قفیتی صحیح اولماقده بوندن اقدم صادر اولان امر شریفم موجبجه متوفای مشارالیهک استانبولده سراینده و باشقه محللرده اولان مکمل کتابلری و املاک و عقارات و اوقافی ارباب و قوفدن استخبار ایله تحریر و دفتر اولنوب لکن املاکی ایله اوقافنک کا ینگی تفریق و تمیزی ممکن اولیوب بعضاری مهم قالمقده و قفیه سنک احضار و رؤیتنه محتاج اولدوغی اعلام اولمقده الحاله هذه روم ایلی قاضی عسکری سجلاندن اخراج اولنان محضی و مختوم صورت و قفیه سی و مقدا کوندریلان مهور دفتر اول طرفه ارسال اولمقده ایمدی اشبو امر شریفم وصولنده سنکه سابق غلظه قاضیسی و حالاً قسام عسکری و سابقاً دفتر دار و کیلی مومی الیهم سز معرفتکنز ایله و طرف شرعدن مخصوص و حالاً دفتر و کیلی مومی الیه طرفندن دخی ناظر تعیین اولنوب کتاب دفترنده اشارت اولدوغی اوزره انجق بو خزینه ده میم وضع اولنان ... جلد کتابلرک عینی بو طرفه وینه بو خزینه دن سائر غایت ممتاز و بی نظیر اولان کتیبک دفترین رکاب هایونمه ارسال و دفتر اولنانی بر خوشجه حفظ و ماعداسنی سائر کتاب ایله معاً دقت و تجری اولنهرق ذکر بهالریله فروخت و قیمتلردن حاصل اولان ثمنلرین استانه سعادتده باب هایونمه تسلیم ووجه مشروح اوزره کرک رکاب کامیابه ارسال فرماینم اولان ... جلد

کتاب ایله سائر ممتاز و منتخب و بی نظیر اولان کتابلرک عددی و کرک بیع اولنان کتیبک قیمتلی تمقداره بالغ اولدوغی مبین محضی و مختوم دفترلرین در دولتدارمه ارسال ایلیوب لکن بویهانه ایله ذکر اولنان کتابلر آراقده تبدیل یا خود رجال دولتدن بعضیلرینه حمایه طریق ایله ویریلوب بویه و قتلرده بیت المال مسلمینه اهانت جمله اوزرینه واجب اولمقده سنکه مشارالیه سن بو خصوصه سن مخصوص ناظر تعیین اولوب طرفکدن دخی غایت معتمدک اولان برتممول و مستقیم و معلوم ادعی دخی مومی الیه سیفاه ایله معاً تعیین و ذکر بهالریله فروخت ایلمک اوزره بر کونده فروخت اولنهرق قدر کتابی اخراج و فروخت و اخشام اولدقده بزاستانده می اولور جامعده می اولور صندوقی جمله کز مهرلیوب زهار تبدیل و تغییردن بغایت احتراز ایلیه سز. سراً و علناً تفتیش و تفحص اولنوب بو خصوصه حمایه ایله و استبدال ایله بر فرده کتاب ویرلیدیکی مسموع هایونم اولور ایسه جمله سنه جزا ترتیب اولنهرق جنن افهام و افاده و سندخی اکا کوره حرکت ایلیه سن و بوندن ماعدا متوفای مشارالیهک سراینده و غیری محللرده اولان املاک و عقارات و اوقافی و کتابلری صورت و قفیه ده نظر و ارباب و قوفدن کرکی کی تفحص و استعانه ایله هر ماده سنه علم یقین حاصل ایدرک وجه مناسب اوزره باشقه باشقه تحریر و دفتر و آنلرک دخی مقداری مبین محضی و مختوم دفترلرین در دولتدارمه ارسال و کیفیت حالی سحتی اوزره عرض و اعلام ایلمک باینده فرمان عالی شام صادر اولمشدر فی اواسط را ۱۱۲۹ .

داماد ابراهیم پاشانک صدارتدن بر سنه اول استانبولده بو ذهنیت جاری ایدی . او درجه ده که ، ابراهیم پاشانک صدارتی متعاقبده بو حالت فکریه بردنبره تبدل

ایده‌مدی. یکی صدراعظم کنديسنه خاص بروقوف و ذکا ايله خلقه‌کندی نمونه اولدی.
 غوپ‌قاپی سراینده احمد نالک کتبخانه‌سنگ انشاسی، شهراده باشی جوارنده زوج‌سی
 فاطمه سلطان ايله برلکده دارالحدیث بناسنه تشبثی، معارف‌پور صدر اعظمک
 احرارانه تشبثلرینه تدريجي بر مقدمه وجوده کتیردی.

داماد ابراهیم پاشا، زماتی یالکیز ذوق واکلیجه‌یه حصر ایتدی؛ بالخاصه علمی
 مؤسسسه‌لرده وجوده کتیرمکه چالیشدی. اول امرده استانبوله زمانک علماسندن
 مرکب بر انجمن تشکیل ایتدی. انجمنک مساعیسی پک پارلاق اولدی. اک جسم
 اثرلر، بو انجمن طرفندن آز بر زمانده ترجمه ایدلدی. ترجمه ایدیلن ایلک اثر، عینی‌نک
 (عقد الجمان فی تاریخ اهل الزمان) ی ایدی. بو تاریخک بر نسخه‌سی مکة مکرمه
 قاضیسی سعید احمد افندی‌نک متروک‌اندن ظهور ایتشدی. ابراهیم پاشانک کتخداسی
 بو نفیس اثری صدراعظمه تقدیم ایتدی. ابراهیم پاشا «در حال اول کتاب کامل
 و تاریخ شاملک نام نامی پادشاه هفت اقلیمه ترجمه اولمسنی ارزو ایتدی. کتاب انجمن
 اعضاسنه فورما فورما تقسیم ایدلدی. بعض یرلرنده املا یا کلشیری بولوندوغی ایچین،
 ادرنه‌ده سلطان سلیم جامی کتبخانه‌سنده کی نسخه نغیسه‌ده استانبوله کتیریلدی. هر
 ایکی نسخه قارشیلادیرلدی. عینی تاریخی کال موققتله ترجمه ایدلدی. عینی تاریخی،
 میر خواندک (روضه الصفا) سی تعقیب ایتدی. یدی سکز سنه اول و قفیتیری
 غیر جائز عد ایدیلن تاریخ کتابلری، دورک علماسی طرفندن حرمتله ترجمه اولوندی.
 فقط بو تشبثدن حاصل اولاجق نتیجه محدوددی. کتابلر علی العموم یازمه ایدی.
 علم و معرفت اربابی ایچین کتاب تدارکی بویوک بر ثوته متوقفدی. علوم و فنونی
 تشمیل ایچین کتابلرک مقدارینی چوغالتمق، هر کسه اوچوز کتاب تدارک ایتدیرمک

لازمدی. آوروپاده طباعتک ترقیسی تورکیه‌ده‌ده معلومدی. حتی والده ووزیر خانلرنده
 ازمنی مطبعه‌لری واردی (۱۱۱۳). یکریمی سکز چاپی محمد افندی، ازغلی سعید محمد
 افندی پارسدن وطنلرینه دوغمشلردی. بابا اوغول، وطنلرینه‌ده آوروپانک ترقیاندن
 مستفید ایتک ایستیورلردی (۱). داماد ابراهیم پاشا یکریمی سکز چلبینک آوروپا سیاحتی
 مصور تقریرندن چوق استفاده ایتشدی. ملکمزده علم و عرفانک تأسیسی ایچین بر
 مطبعه آچیلماسی، اونکده معزز امللرندن بریدی. نهایت سعید محمد افندی ايله برابر
 درگاه عالی متفرقه‌لرندن ابراهیم افندی‌نک تشبثی بواملک قوه‌دن فعله‌کلسنه یاردیم ایتدی.
 ابراهیم متفرقه عن اصل ماجاردی. (قولوشوار) شهرنده دنیاه کلشیدی (۱۰۸۰).
 کنجلیکنده پروتستان راهبی اولمق ایسته‌دی. مصطفای ثانی‌نک آوستریا سفرنده
 (۱۱۰۴) اسیر ایدلدی. بو واسطه ايله استانبوله کلدی، مسلمانلی قبول ایتدی.
 مسلمانلغه او درجه ربط‌قلب ایلدی‌که، رساله اسلامیه نامیله برده مجموعه تألیف ایتدی
 (۱۱۲۳). داماد ابراهیم پاشا رکاب هایون قاعبقامی بولوندوغی صره‌لرده بو کتابی
 اوقومش و تقدیر ایتشدی. او تاریخدن اعتباراً ابراهیم متفرقه‌نی حمایه ایتدی. ۱۱۲۸
 سنه‌سنده راقوچی فهره‌نیچ ايله برابر ماجارلر تورک وطننه التجا ایتدکاری زمان،
 ابراهیم متفرقه ماجارلره ترجمان تعیین ایدلدی. کنديسنه یومیه آلمش آچه ویرلدی.
 ابراهیم متفرقه آوستریایه قارشی یاییلان ۱۱۲۸ سفرینک بدایتنده مخابرات خصوصنده
 خیلی خدمت ایتدی. سفرک ختامنده راقوچی فهره‌نیچ (ادرنه) به کلدیکی زمان، متفرقه
 ابراهیم‌ده برابردی. ابراهیم راقوچینک یکی کویده اقامتی اثناسنده کنديسنه

(۱) کنديلری دها پارسده ایکن استانبوله مطبعه آچایه قرار ویرمشلردی. سن سیمون،

ترجمان و کاتب تعیین اولوندى . راقوچى تکفور طاغنه کيدنجه يه قدر (۱۱۲۳) بو
وظيفه سنه دوام ايتدى . ذکا و عرفانيه صدر اعظم ابراهيم پاشايه کندينى سوديردى .
ابراهيم متفرقه، زمانك اك متفنن رجاليله كوزوشوردى . او صروده سعيد محمد افندى
مکتوبى صدر اعظمى خلفاسى زمره سنه داخل اولمشى .

سعيد محمد افندى غايت ذكى ايدى . پارس سياحتى اناسنده «شياطين جن وانس
اولان طائفه افرنجك اعمال آلت فكر و خيال ايله نجه امر دشوارك طريق تحصيلنى
تسهيل» ايتدكارينى كورمشدى .

ابراهيم متفرقه سعيد محمد افندى ايله كوروشدى . استانبولده بر مطبعه تاسيسنه
تشبث ايتدى . (وسيلة الطباعة) ناميله يازدينى اثرى ابراهيم پاشايه تقديم ايتدى . ابراهيم
متفرقه نك بو آرزوسى صدر اعظمك ده مقصدينه موافقدى . فقط استانبولده طباعتك
احداثى ديتى بر مسئله اولمقدن زياده اجتماعى بر ماهيتى ده حائزدى . او زمانه قدر
كتاب يازمقلا تاامين معيشت ايدن خطاطلارك بو تشبثدن متضرر اولاجقلى طبيعيدى .
مملكتده بر عصيان ظهورى ده محتلمدى . ابراهيم پاشا بو احتمالك اوگنى آلمق ايجين
شيخ الاسلام عبده افنديدن بر فتوى آلدى . شيخ الاسلام يالكر فتوى ويرمكله
قالمادى ، ابراهيم متفرقه نك كتابك آرقه سنه عربجه برده تقيرض يازدى .

سعيد محمد افندى ايله برابر ابراهيم متفرقه يه آتيدى كى خط هايون ويرلدى :
« مکتوبى صدر اعظمى خلفاسندن سعيده و درگاه معلام متفرقه لرندن ابراهيم

زيد مجدهايه حکم که

چون روابط دوام قيام قوانين دين و دولت و ضوابط قوام نظام ملك و ملت
و ضبط و ربط تواريخ اخبار و حفظ و حراست معارف دنار ثبت و تحرير كتب

و صحايف و قيد و تحرير دواوين لطايف ايله ميسر و اشاعت انواع علوم و نظارت
اثر فنين تکثير كتب ايله مقدر ايدوگى سلم و بتقير اونغله طلوع شمس دين
محمدى و ظهور تابشير صحيح ملت احمدى صلى اه تعالى عليه و سلمدن برو
علماء دين ميين و فضلاى محققين كثرهم اه تعالى الى يوم الدين ضبط و حمايت آيات
قرآنيه و حفظ و صيانت احاديث نبويه و ساير معارف يقينيه ايجون تدوين صحايف
و تسطير كتب علوم معارف ايليوب و كذلك لغات عربيه و فارسىه و معارف
آليه و حكميه و ساير فنون جزئيه و قواعد كلييه ضبط و افاده و تعليم و استفاده دخى
كتب و تحرير و تدوين و تسطير ايله حصول پذير اولمقلا نيل اجور دنيويه و اخرويه
و احراز سعادت ابديه ايجون تاليف كتب علميه و تدوين صحف و معارف جزئيه دن
خالى اوليوب لکن مرور ايام و اختلافات ادوار و عوام ايله جنكيز فتنه انكيز
وهلا كوى بي تميز خروجلارنده و مملكت اندلسه فخره افرنج استيلاسنده و ساير
واقع اولان جزوب و قتال و حريق ائشارنده اكثر مصنفات عرضة ضياع و تلف
اولمقلا اليوم ممالك اسلاميه ده قاموس و جوهرى و لسان العرب و وان قولى و كتب
تواريخ و نسخ علوم آليه دن جلد و جملې كبير اولان نسخ لازمه نادر و زمره
كتاب و مستنسخينك دخى قصور همت و رخواستلرندن ناشى يازمغى رغبت ايتيوب
ويازدقلى نسخ دخى خبط و خطادن خالى اولماقلا ندرت كتب و نسقامت نسخ
طلبه علوم و رغبه معارف و فنونك عسرت و مشقتلرينه باعث و بادي اولوب و اعمال
صناعيه دن بصره صنعتى و جوه دانيرده سكه حسنه ضربى و روى صحيفه نكين
يمين طبيعى كچى بر نوع كتابتدن عبارت و فن بصره ده حصوله كلن كتب عبارتى
عيان و بر جلد كتاب يازمق زحمتيله بصره فننده نجه بيك جلد كتب صحيفه

حصوله کله جکی نمایان اولوب قلیل المشقه و کبیر المنفعه برصنعت مرغوبه اولدوغی مفهومی حاوی بر رساله بلیغه تألیف و انشا و منافع کثیره سنی تعدید و احصا و فن مذکورده سزک معارفکنز اولقله لوازم و مصارفنی اشتراکاً کوروب تدارک ایتمکنز ایله ایام سعادت اقتراعمده بو صنعت غریبه نک و رای خفادن منصفه ظهورده جلوه کر اولسیله عامه اهل اسلامک الی یوم القیام استجلاب دعوات خیرلرینه باعث اولمق ایچون فقه و تفسیر و حدیث شریف و کلام کتابلرندن ماعدا لغات و تواریخ و طب و فنون حکمییه و هیئت واکا تابع جغرافیا و مسالک کتابلری بصلمه باینده اذن و رخصت شاهانه می التماس ایلمکنز ایله رساله مذکورده اعلم العلماء المتبحرین افضل الفضلاء المتورعین بحر زخار علوم شتی وینبوع انهار مسائل وفتوی و لابس لباس ورع و تقوی حالا شیخ الاسلام و مفتی الانام مولانا عبده اداماه تعالی فضائله یه ارسال و بصره صنعتنده مهارت ایدن زید لغت و منطق و حکمت و هیئت و بونلرک امثالی علوم آلیه ده تألیف اولنان کتابلرک حروف و کلماتک صورتلرینی برر قابله نقش ایدوب اوراق اوزرینه باصمقله اول کتابلرک مثلرینی تحصیل ایدرین دیسه زیدک بووجهله عمل کتابته مباشرته شرعاً رخصت وارمیدر دیو استفتا اولندقدده بصره صنعتنده مهارتی اولان کسنه بر مصحح کتابک حروف و کلماتن بر قابله صحیحاً نقش ایدوب اوراقه بصمقله زمان قلیله بلامشقه نسخ کثیره حاصل اولوب کثرت کیتب رخیص بها ایله تملکه باعث اولور، بو وجهله فائده عظیمه می مشتمل اولقله اول کسنه یه مساعده اولنوب برقاچ عالم کسنه لر صورتی نقش اولنه جق کتابی تصحیح ایچون تعیین بیوریلور ایسه غایت مستحسنه اولان اموردن اولور دیو افتا ایلدیکندن ماعدا تقریض

دخی ایتمکله مولانای مشارالیهک فتوای شریفه لری موجبنجه مساعده هایونم ارزانی قانرب و صورتی نقش اولنه جق لغت و منطق و حکمت و هیئت و بونلرک امثالی علوم آلیه ده تألیف اولنان کتابلردن صورتی نقش اولنه جق کتابی تصحیح ایچون علماء محققین و فضلاء مدققیندن علوم شرعیه و فنون آلیه ده مهارت کامله لری اولان افاضل قضاة المسلمین سابقا استانبول قاضیسی مولانا اسحق و سابقا سلانیک قاضیسی مولانا اسعد زیدت فضایلهم و مشایخ کرامدن قدوة العلماء المحققین قاسم پاشا مولویخانه سی شیخی مولانا موسی زید علمه مأمور و تعیین اولنمشلردر . ایدی ذکر اولنان کتب لغت و منطق و حکمت و هیئت و بونلرک امثالی علوم آلیه ده تألیف اولنان کتابلردن نقش اولنه جق کتابی مولانای موسی الیه تصحیح ایتدیردکن صکره وجه مشروح اوزره صنعت مرقومه می معیت ایله عمل و اجرا و بو وجهله کتب مذکورده تکثیرینه جد اوفی ایلیوب و لکن صنعت مرقومه ایله حصوله کلان کتب صحیحه اولمق اوزره زیاده اهتمام و خبط و خطا بولمقدن بغایت اتقا ایلیه سز و شویله بله سز . علامت شریفه اعتماد قیله سز . فی اواسط ذا ۱۱۳۹ .»

بو فرمانک عنوانه « موجیله عمل اولنه دیو » خط هایون کشیده اولوندی . ابراهیم متفرقه، بو تاریخدن اعتباراً ، سلطان سلیم جوارنده کی خانه سنده مطبعه آلات و ادواتی طویلا دی ، کمال فعالیتله ایشه باشلا دی . مطبعه نک ایلك طبع ایتدیکی اثر، (وان قولی) نامیله (صحاح ترجمه سی) ایدی . بو لغت کتابندن بیک نسخه قدر باصیلدی ، امیدک فوقنده رغبت مظهر اولدی .

وان قولی لغتک (صحاح ترجمه سی) ابراهیم متفرقه طرفندن باصیلما سی بر حادته

ایندی. بونکله برابر کتابک فیثائی فضله کورونیوردی. بو فضله لق سرایه قادر عکس
ایتدی. طلبه علومک استفاده سی نظر دقته آلتدی. فیثاتک جلدسز اولارق؛ اوزمانک
مسکوکات رایجی اوزره، اوتوز بش غروشه ایندیرلمسی ایچین استانبول قاضیسنه
آئیده کی خط هایون کوندرلدی:

استانبول قاضیسنه حکم که

قدوة الاماجد والاعیان مکتوبیء صدراعظمی خلفاسندن سعید ودرکاه
معالم متفرقه لرندن ابراهیم زید مجدها سده سعادتمه عرضحال ایدوب بوندن اقدم
طبعنه مأذون اولدقلری کتب لغاتدن حالا طبعی حصولپذیر اولان وان قولی لغتنه
جلدسز اولدینی حالده معتدل بها تقدیر اولماسن استدعا ایتملیله لغت مرقومه نك
توفیرندن مقصود اصلی مجرد طلبه علوم کتب مذکورہ بی بهاء رخیص ایله اشترا
وانتفاعلری سببیله استجلاب ادعیه خیریه لری اولقله اوتوز بشر غروشه بیع
وشرا اولمق اوزره نظام ویریلوب سجل محفوظه قید و زیاده و نقصان بیع
وشراسنه رضا وجواز کوسترلماک باینده فرمان عالیشام صادر اولمشدر.

بیوردمکه فی اواخر ش ۱۱۴۱

آرتق هرکسده بر شوق وغیرت حاصل اولمشدی. باصمه کتابلرک تدارکنده
خلق فوق العاده خواهش کوستریوردی. وان قولی لغتنی داها بعض اثرلر تعقیب
ایتدی. ابراهیم متفرقه نك مطبعه سنده کاتب چلبیئتک (تحفة الکبار فی اسفار البحار)
ندن بیک، راقوچی فهره نچ ایله برابر استانبوله کلن راهب قروزینسکی نك داماد ابراهیم
پاشا نامنه ترجمه ایدیلن (تاریخ سیاح) نندن بیک ایکی یوز، هند غربی، تیمور کورکان،
مصر تاریخی، کلشن خلفاء، اصول الحکم، فیوضات مقناطیسیه، جهاننما، تقویم التواریخ،

ونعما تاریخلرندن بشر یوز نسخه باصیلدی. بوتون بو نشریات یدی سنه ده وقوعه
کلدی.

ابراهیم متفرقه نك مطبعه سنده یالکز تورجکه اثرلر باصیلما دی؛ راهب هولدرمانک
تورجکه وفرانسزجه صرف کتابی ده باصیلدی. کتابک طبعی ایچین لزومی اولان حرفلر
پارسدن کتیردلدی. بو خصوصده توسط ایدن، فرانسه نك استانبول سفیری ویلنوو
ایدی. ویلنوو، ابراهیم افندی نك باصیدیراجنی کتاب ایچین مطبعه حرفلرینک کوندرلمسی
سرای ناظرندن رجا ایتدی. حتی حرفلرک بر عیارده اولماسنی تأمین ایچین پارسه
تورجکه حرفلردن نمونه لر کوندردی. حرفلرک استانبوله ورودینی متعاقب فرانسزجه
صرفک طبعنه باشلاندی.

ابراهیم متفرقه نك مطبعه سی داماد ابراهیم پاشانک صدارتیه قائم اولدی. ۱۱۴۳
عصیانی اوزرینه براق سنه نك محصول مساعیسی زیروزبر ایدلدی. کاغذخانه ده مدنیت
آثاری اولدینی ایچین ییقلا ن یوزلرجه کوشکلره برابر ابراهیم متفرقه نك علم ومعرفت
منبعی ده قاپادلدی.

بوفلاکت چوق سورمدی. عصیانک مسببی، پاترونا خلیل تپلندیکی کبی، معینی
تشکیل ایدن آرنالوودلرده استانبولدن طرد ایدلدی. محمود اول ابراهیم پاشانک تشدیددیکی
ذاتلردن استفاده ایتدی. سعید محمد افندی، دورینک اک مهم رجالی صیراسنه داخل
اولدی. ابراهیم متفرقه مطبعه سنی تکرار یالکز باشنه آجق ایسته دی. آرزوسنه
مساعده ایدلدی. دیوان هایون قیودندن اسکی خط هایونک صورتی چیقاردی. اسکی
خط هایونده: «فن مذکورده سزک مهارتکز اولقله لوازم وه مصارفه اشتراک کوروب
تدارک ایتمکز ایله» دنیلمشدی. یکی خط هایونده بو جمله نك یرینه: «سزک وسابقا

مکتوبیء صدر اعظمی خلفاسندن سعید زید مجده نك مهارتكنز اولقله « جمله سی قونولدی . برنجی خط هایون شیخ الاسلامك عربی المباره تقرینینی تماقب کان : صورتی نقش اولنه حق کتابی عباره سندن صوکرکی جمله لر طی ایدلدی ، برینه آتیده کی جمله لر علاوه اولوندی .

« کرکی کی تصحیح ایتدکن صکره وجه عمل مشروح اوزره صنعت مرقومه یی معیت ایله عمل واجرا وبو وجهله کتب مذکوره نك تکثیرینه جد اوفی ایلیوب و لکن صنعت مرقومه ایله حصوله کان کتب صحیحه اولق اوزره زیاده اهتام و خبط و خطا بولمقدن بغایت اتقا ایلیه سر دیو عم امجدم خداوندکار سابق زمان سعادت اقترا نلرنده امر شریف ویریلوب مومی ایله سعید زید مجده ایله اشتراکاً شروع و مباشرت اولنشیکن مومی ایله مفارقت و فسخ شرکت ایدوب مهمات کارخانه منفرداً سنکه مومی ایله سن یدکده قالدوغن عرض حاکم ایله اعلام و ذکر اولنان امر شریفک جلوس هایون میمنت مقروم تقریبی ایله تجدیدی مقتضی اولمقدن ناشی مستقلاً کندی اسمنه تجدید اولنسن استرحام ایلكله دیوان هایونیمده محفوظ اولان قیود و احکامه مراجعت اولندقدنه وجه مشروح اوزره امر شریف ویرلدیکی مقید بولنمین مقدا صادر اولان امر شریف موجبجه عمل ایلك بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر واسط ب ۱۱۴۵ .»

ابراهیم متفرقه ، بو تاریخدن اعتباراً ، کمال فعالیتله وظیفه سنه دوام ایتدی . داماد ابراهیم پاشانك صدارتنده باصیلماسی قرارلاشدیریلان کتابلری برربر میدانه چیقاردی . استانبولده (بسمه جی ابراهیم) نامیله شهرت بولدی . دولتک امور سیاسی سنه ده خدمت ایتدی . ممالک تورکیه یه التجا ایدن ماجار پرنس لرندن راقوچی فوره نچک تکفور

طاغنده اقامتی اثناسنده معیتنه ترجمان ایدلمشدی (۱) . راقوچینک وفاتنده (۱۱۴۷) اوغلی راقوچی یوزده فی ایله و کذا خبره جی احمد پاشا ایله ده صمیمی مناسبنده بولوندی . روسیه و آوستریایه قارشی آچیلان سفرده (۱۱۴۸) راقوچی یوزده فک استانبوله جلی و عهده سنه اردل پرنسلکی ویرلمسی ایچین توسط ایتدی .

حیاتنک صوک زمانلرینه قادر کرک فنی و کرک سیاسی خدمت لرنده بولونمقدنه قصور ایتدی . بر دفعه سنده تورکیه یه کلن ایران شاهزاده لرندن برینه مهماندار تعیین اولوندی و سلانیکه کیتدی .

برایکه سنه صوکر ابراهیم متفرقه وفات ایتدی ، قاسم پاشا قبرستانه دفن ایدلدی (۱۱۵۷) .

مطبعه معطل قالمشدی . مع مافیله مملکتده بو دارالصناعه یی ایشله نه جک صنعت اربابی پک چوقدی . ابراهیم متفرقه نك مطبعه سنی ایشلمک ایچین روم ایلی قضاتندن ابراهیم ، آناتولی قضاتندن احمد افندی مراجعت ایتدیلر . کندیلرینه مساعده ویرلدیکی کی ، « تعیینات مقرره ترتیبی ایچون » باش محاسبه یه ده بر علم و خبر قائمسی ویرلدی ، بو علم و خبر قائم سنک ویرلدیکنه دأر دیوان هایون دقتربنه آتیده کی قید یازلمشدی :

« کتب لغت و منطق و هیئت و بونک امثالی علوم آلیه طبعنه مقدا امر

شریف ایله مأمور اولان متفرقه ابراهیم افندی فوت اولوب خدمت مذکوره معطله قالمقله نظام قدیمیسی ایله کارخانه مرقومه یی مشترکاً اعمال و کاکان فن طباعتی اجرا و احیا شرطیله تعیینات مقرره سیله روم ایلی قضاتندن ابراهیم افندی

(۱) راقوچینک تورکیه ده اقامتی حقتده فضله معلومات ایچین (احمد رفیق ، ممالک عثمانیه ده قرال راقوچی و توابعی) عنوانیله خزینه اوراق و نأقنه مستنداً تورک تاریخ انجمنی طرفندن نشر ایدیلن اثره مراجعت .

و آنطولی قضاتندن احمد افندی علی الاشتراك كندولره عنایت واحسانم بیورلمسن استرحام اینلریله شروط قدیمه سیله کارخانه ضربوره بی اشتراك اعمال اینك و تعیینات مقرره لریچون علم و خبر قائمه سی ویرلمك اوزره فرمان عالی صادر اولدوغنه بناءً اصل فرمائی دیوان هایون قلمنده حفظ و شروطیله اقتضا ایدن امر شریفی مومی الیهمایه خطاباً تحریر اولمغین تعیینات مقرره سی ترتیبی ایچین باش محاسبه یه اشبو علم و خبر قائمه سی ویرلدی. فی اواخر م ۱۱۶۰، (۱).

ابراهیم متفرقه نك و فاتی متعاقب، مطبعه ینه منتظماً دوام ایتدی. روم ایلی قاضیسی ابراهیم و راشد محمد افندیلر ك غیرتیه صبحی تاریخی وداها سائر معتبر اثرلر هپ بو مطبعه ده طبع ایدلدی. ابراهیم متفرقه، بو صورته، عثمانلی ترقیات مدنیه سنده مهم بر صفحه وجوده کتیرمش و نامنی الی الابد ابقا ایله مشدی.

*
*

ابراهیم متفرقه نك مطبعه سی ایکنجی دفعه تأسس ایتدکن صوگرا کاغد احتیاجی حس ایدلدی. بومی مطبعه ده هر حالده یرلی کاغد قوللانیلماسی داها موافق اولاجقدی. آرتق مطبعه نك ایکنجی دفعه قاپانیلماسی احتمالی یوق کیدی. استانبولده عصیان قورقورلی قالمامشدی. طوپال عثمان پاشالر، حکیم اوغلی علی پاشالر، سعید محمد افندیلر بو دوری شجاعتلریله، تدبیرلریله، فکرلریله تنویر ایدیورلردی. تورك سیاستی آوروپا ترقیاتنه واقف، ذکی و حیلتی اللرده ایدی.

(۱) ابراهیم متفرقه نك تاریخ و فاتی، «صدی ابراهیم افندی صحن فردوسه قدم» مصراعنك دلایلی وجه ایله ۱۱۵۶ در. مزار طاشنك اوزرنده ایسه ۱۱۶۰ یازیلدر. بناءً علیه بو وثیه نك صحت و رسمیتی نظر دفته آنه حق اولورسه، آکلاشیلورکه ابراهیم متفرقه ۱۱۵۷ ده وفات ایتش، وفاتنه نوره طرفندن بر تاریخ سویلمش، مزارنك طاشی ایسه اوج سنه صوگرا یایلمشدر. مطبعه نك سائرله دور و تسلیم معامله سی ده اواخر محرم ۱۱۶۰ ده وقوع بولمشدر.

ابراهیم متفرقه دورك ترقیاتنه بوتون موجودیتیه اقتفا ایدره ك استانبولده ایلك مطبعه یی آچدی کبی، ایلك کاغد فابریقاسنك یالوه (یلاق آباد) ده آچیلماسنه ده غیرت ایدلدی. بو فابریقا دارالسعاده آغاسی بشیر آغانك چراغلرندن توركان آغاسی حاجی مصطفی آغانك چیقتلکنده آچیلماققدی. حاجی مصطفی آغا بو چیقتلکی درگاه عالی جبهه جی باشیسی الحاج اسماعیل بک و فاتی متعاقب آلمش، بالآخره چیقتلک دارالسعاده آغاسی بشیر آغانك اوقافنه داخل اولمشدی. چیقتلکک صورت اشتراسی حقنده یالوه نأبته یازیلان حکم بروجه آیدی:

« یلاق آباد نأبته حکم که

له الحمد والمنه ایام فیض ارتسام ملوکانه ده بمن همت خلافت منقبت خسروانهم ایله مباشرت اولونان کاغد عملی نمونه طوتیلهرق امکانی امر جلی اولدوغی اوزره ابادی نوعی وسایر انواع کاغدلر قالب (قالب) آتقانه افراغ اولمق ضمنده انشاءه تعالی فیابعد مصاحف شریفه و کتب شرعیة منیفه تحریر و تنسیقنده و بلکه نیجه کارخانه لر دخی ایجاد اولنهرق بالجمله مقاصد و مرامک تجییر و قوعنده اشبو اثر خدیوانهم عالمده یادکار و زمان باعنوان شاهانهم مابه الافتخار اوله جنی بدیدار اولمقله تقویت نظام و تمشیت مهامیچون بنا و احیا اولنان کاغد کارخانه سی قضیه سنك تسویه امرینه احتیاج اولمغین بناءً علیه بو خیر جزیه تعلیم و دولت پادشاهانهم ایله قیام و مباشرت ایدن افتخار الخواص و المقربین حالا دارالسعادة الشریفه آغاسی اولان الحاج بشیر آغا دام علوه رکاب کامیابه عرضحال صونوب قوجه ایلی سنجاغنده یلاق آباد ناحیه سننده السنه ناسده المالمو و دفتر خاقانیده صاروخانو دیمکله شهر قریه نك فی الاصل ایکی بیک سکزیوز اچقه یازوسی اولوب

يازوی مذکورك ايكي بيك اوچ يوز اون اوچ آچھسی قرای اجر ایله بریکدیریلوب
 اوچ بيك سکر یوز بروجہ تکمیل درت بيك آچھلق اوزرہ علی ولد عثمانك
 وباقي درتیوز یدی آچھسی دخی چیفتلك دیگر خلیل وغیریدن یدی بيك یوز یکر می
 آلتی، آچھ تیمارہ متصرف مصطفانك تیماری قیدلرینہ داخل اولمقله مزبوران علی
 و مصطفی یدلرنده اولان براتلرین و یروب آنجق صاروخانلو قریه سندن بر موجب
 تقسیم ایکی بيك اوچ یوز اون اوچ آچھسین مزبور علی و قریه مزبورہ دن باقی
 درتیوز سکسان یدی آچھسین دخی مصطفی حسن رضالریله فراغت و قصر ید
 ایتملریله فراغت قصر یدلرندن قریه مذکورہ آغای مشارالیهك وققلری ملحقانندن
 اولمق اوزرہ توقیعی قلمیله تصحیح و ذکر اولنان صاروخانلو قریه سی دریا
 اقلامندن اولمقله ایکی بيك سکر یوز آچھ یازوسنه اصابت ایدن بدل طرف وقفندن
 میریچون قبضه مأمور اولنلره ادا و تسلیم اولمق باینده استدعای عنایت ایتملریله
 موجبنجه تملیک واحسان هایونم اولمشدر دیو شرفیافته صدور اولان خط هایون
 شوکت مقرونم موجبنجه سالف الذکر یلاق آباد ناحیه سنده ایکی بيك سکر یوز
 آچھ یازوسی اولان صاروخانلو قریه سنده یازوسنه اصابت ایدن بدل طرف وقفندن
 میریچون قبضه مأمور اولنلره ادا و تسلیم اولمق اوزرہ قریه مزبورہ دن علی ولد
 عثمان و مصطفی نك قیدلرندن افزاز واعانت و مشارالیه تملیک اولمق اوزرہ محلی
 توقیعی قلمیله اشبو بيك یوز الی دو قوز سنه سی شهر ربیع الاولك بشنجه
 کوننده وقفنه تصحیح اولنوب دفتر خانه عامرہ مدن مهور صورت ویرلمکله وجه
 مشروح اوزرہ عمل و حرکت و تاریخ مزبور دن فیابعد بر موجب تصحیح قریه

صاروخانلو المزبورہ آغای مشارالیهك وققلری طرفندن ضبط و ربط ایتدیرلمک
 باینده فرمان عالیشان یازمشدر فی اوائل را ۱۱۵۹
 کاغد فابریقه سی تأسیس و چارطاقلی موقعی دارالسعاده آغاسی بشیر آغایه تملیک
 ایدلرکن صوکره بشیر آغا وفات ایتدی. فابریقه ینه کمال فعالیتله ایشنه دوام ایلدی.
 فابریقایه لزومی اولان صونک محافظه سنه اعتنا ایدلدی. دره نك محافظه سی ایچین
 جوارده کی رعایا تکالیف فوق العاده دن معاف طو تولدی، اللرینه « معافیت و سربستیت
 امر شریفی » ویرلدی.
 او دورده یلاق آباد قضاسی دریا قلمنه تابعدی. اهالی هر سنه تفتیش نامیله اون
 بش، بایراق آچھسی نامیله سکسان، صره قالدیرمق ایچین ده سکسان آچھ ویرلردی.
 اهالی یه حضریه و سفریه، تکالیف عرفیه و شاقه نامیله متعدد تکالیف وضع ایدلمشدی.
 مثلاً، ایجابنده رعایادن محنائیم ویمک طلب ایدیلردی. آرزو ایدلدیکی تقدیرده عینی
 قضانك رعایاسی باشقه قضایه نقل ایدیلریددی. رعایا بو کی شروطه تابع اولدقلری
 کی، تصرفلرنده بولنان اراضی، چایر، باغ، باغچه، تارلا و ابنیه ده یوه، حقوق، مژدگان،
 رسم چفت، قوان، شبتانی، رسم عروسان کی بر طاقم حقوق شرعیه متوجهانه
 ورسوم ارضیه یه تابعدی. شمندی اهالی بونلرک تکالیف شاقه قسمندن عفو ایدیله.
 جکلردی. بوکا مقابل دره نك منتظماً جریانی تأمین ایده جکلر، بندلری و سایرہ فی
 محافظه ایلده جکلردی. بو سربستی یی تأمین ایچین لازم کلن حکملر یازلدی. فقط بر
 مدت صوکره، مغایر شروط، اهالیدن بعض تکالیفک ده طلب اولندیفی خبر آندی.
 یالوه اهالیسنک حقوقی تأمین ایتمک و کندیلرینه امتیازات مخصوصه ویرلدیکی بیان
 ایلمک اوزرہ یالوه قضاسی نابنه آتیده کی حکم کوندرلدی :

« یلاق آباد قضاسی نایبته حکم که

سابقه دارالسعادت آغاسی متوفی حاجی بشیر آغانک اوقافندن یلاق آباد
قضاسنه تابع صاروخانلو نام دیگر المالیو قریه سی اهلایسی کلوب قضاء مزبور
قرینده خرق دره سی نام نهر جاری اوزرنده چارطاقلی تعبیر اولنور اسباب
یرنده مجدداً بنا و احیا اولنوب الی ماشاه تعالی عمرانه اراده علیه ملوکانهم تعلق
ایلیان کاغذخانه نك اعظم لازمه سندن اولان نهر جارینك دوام اوزره جریان ی و بند
و حرقلرینك کمال اوزره عمرانی قوجه ایلی سنجاغنده یلاق آباد ناحیه سنه تابع
دفترخانه عامرهمده صاروخانلو و محلنده المالیو اسمیله مسمی تیمار قید اولنان قریه
ذمیلرینك نظارت و خدمت لرینه موقوف اولقله کاغذخانه مزبوره نك دوام و بقاسی چون
نهر مزبورك بند و حرقلرینك اقتضا ایتدکجه تجدید و تعمیر ی و توسیع و تطهیری
خدمت لرینه علی الدوام بلا اجرت قریه مزبوره ذمیلری تکمیل ادا و رؤیت ایلك
شرطیله دفترخانه عامرهمده تیمار حاصلی قید اولنان اعشار و رسوماتی صاحب
ارضه و جزیه شرعیه لرین جزیه دارلره و عوارضازی بدلن اصل قیدلری اوزره
ترسانه عامرهم طرفنه و امداد سفریه و حضریه دن حصه لرینه دوشنی قبضنه مأموره
ادا و تسلیم ایلدکارندن صکره جمیع تکالیف سائرده دن کلیت اوزره معاف و مسلم
و مفروز القلم سربست اولملری چون دفترخانه عامرهمده قید و خدمت مزبوره یه تصحیح
و تعیین اولنوب شروط مذکورہ بی حاوی بدلرینه معافیت و سربستیت امر شریفی
عنایت و احسانم اولسی رجاسیله مسفورون ذمیلر عمرخال برله استدعا و کاغذخانه
امینی ابراهیم اعلام ایتمکله شروط مذکورہ علی الدوام رعایت اولنق اوزره
دیوان هایونندن امر شریفم تحریری باینده عرض و تلخیص و واقف مشارالیهک
اوقافندن اولان چفتلکلرک حدود و سنوری داخلمنده واقع اراضی و چایر و باغ

و باغچه و تارلا و اینیه و سائر متفرعات و مشتملات و بیت المال عامه و خاصه و یوه
و حقوق و مزدگان و رسم چفت و قوان و شبانی و ربیم غروسان و سائر متوجهات
حقوق شرعیه و رسوم عرفیه سیله مفروز القلم و مقطوع القدم من کل الوجوه
سربستیت طرف و فقدان ضبط و ربط اولنوب و الیایر و مفتشار و میرمیران و سو
باشیلر و امنا و عمال و نظار و میری تحصیلدارلری سائر اهل عرض طائفه سی
طرفلرندن و تکالیف عرفیه و شاقه و منت مجاناً بیم و سائر نسنه مطالبه اولنماق
و رعایاسی اخر قضایه احضار تکلیفی ایله رنجیده اولخیوب خوشنشین و رعایاسی
اخر محله قالدیرلماق و شروط و سربستیت اوزره طرف و فقدان ضبط و رؤیت
اولنق باینده مقدما ناظر و واقف مشارالیهک عرضیله مفصل و مشروح اوامر
عالیشانم صادر و موجبلرنجه عمل اولنه دیو عنوانه خط هایون شوکت مقروم
کشیده قلمنمشیکن مغایر شروط اهل عرض طائفه سی طرفلرندن قریه لرینه کلوب
تفتیش نامیله سنه ده اون بش غروش و بیراق آقچه سی نامیله سکسان غروش
وصره قالدیرمق تکلیفی ایله قرق غروش مطالبه سیله رنجیده اولندقلرین بیلدیروب
فیابعد مطالب مرقومه ایله رنجیده ورمیده ایتدیرلیوب منع و رفع اولنق باینده مجدداً
امر شریفم رجا و خزینه عامرهمده محفوظ و حرمین محاسبه سی دفتر لرینه نظر
اولندقله وجه مشروح اوزره اوامر شریفم موجبنجه مغایر شروط سربستیت
اولقوله مطالبات ایله تعدی اولخیوب قریه مزبوره نك اموری امین کاغذخانه
طرفلرندن رؤیت اولنق باینده فرمان عالیشانم یازلمشدر. فی اواسط ج ۱۱۵۹ .
یلاق آباد نایبته بو حکم یازلدقندن سوکرا هر سنه بو قضادن آلنان تکالیفک
مقداری تعیین ایلدی. یلاق آباد اهلایسی هر سنه لوا متصرفلقلرینه بش بوز غروش

سفریه، ایکی یوز سکسان غروش حضریه، قپودان دریا اولانلره یوز یکریمی غروش حضریه ویرلردی. یلاق آباد، قوجه ایلی سنجاغنه تابعدی. تکمیل سنجاغ، اهالیسنک سفریه و حضریه سی سنه ده دوقوز یوز غروشدی. بو مقداردن یلاق آباد اهالیسنه یدی بیک ایکی یوز اون بش آقچه اصابت ایدیوردی. بونکله برابر اعشار ورسوماتی صاحب ارضه، جزیه شرعیه لرینی جزیه دارلره، عوارضی ترسانه عامریه، امداد سفریه و حضریه لرینی ده او زمانه قدر مأمور اولانلره تسلیم ایدرلردی. اهالی فیما بعد بوامداد سفریه و حضریه لرینی کاغذخانه امینه تسلیم ایده چکاردی. بناء علیه کاغذخانه به مأمور اولان اهالینک ایشلری کاغذخانه امینی اولانلرک عهدسنة براقیلدی. روم ایلی قضاتندن ابراهیم افندی کاغذخانه امینی نصب ایدلدی. قضادن معین اولان تکالیف آلدقدن سوکرا تکرار بر مطالبه ده بولونلماسی امر ایدلدی :

« یلاق آباد نایبه حکم که

سنکه نائب مومی الیه احمد زید علمه سن مکتوب کوندروب یلاق آباد قضاسنک بهر سنه قوجه ایلی سنجاغی متصرفلرینه و قپودان دریا اولنلره قدیمدن ویره کلدکبری سفریه حضریه بمقداردر و قضاء مزبوره تابع کاغذخانه به یقین صاروخانلو نام دیگر المالیو قریه سنه بمقدار اصابت ایدر سجل محفوظه نظر واعلام اولموق بابنده شرفیافته صدور اولان فرمان عالیشام قضاء مزبوره محکمه سنه وارد اولموقه امثالاً للامر سجل محفوظه نظر اولندقدن سفریه و حضریه وسائر تکالیف شاقه ایله مخلوط مقید اولوب باشقه قید بولمقدوغندن قضاء مزبورک اعیان و اشراف وسائر اهالیسندن جم غفیر محاس شرعه احضار اولنوب استفسار اولندقدن بهر سنه لواء مزبور متصرفلرینه سفریه بشیوز غروش و حضریه ایکیوز سکسان غروش

وقپودان دریا اولنلر طرفلرینه حضریه یوز یکریمی غروش من حیث المجموع سفریه و حضریه لرینی سنه ده ظفوز یوز غروشسه بالغ و مبلغ مزبوردن قریه مزبوره به یدی بیک ایکیوز اون بش آقچه اصابت ایتمکله بو وقته دکین منوال مشروح اوزره طرح اولنه کلدوکن علی وجه الاتفاق جمله سی خبر ویردکارین سن عرض و دیوان هایونمده محفوظ اولان احکام قیدی کورلبدکده منوال مشروح اوزره اشبو سنه مبارکه اواسط ربیع الآخرنده امر شریفم مقید بولمغین قریه مزبوره اهالیسنک رؤیت امورلری کاغذخانه امینی اولنلرک معرفتلیله کورلک کاغذخانه نظامنه اوفق اولمغین فیما بعد حصه لرینه اصابت ایدن سفریه و حضریه آقچه لرینی امین اولنلر یدندن اهالی قضایه تسلیم اولندقدن صکره تکرار قریه مزبوره اهالیسندن مطالبه اولنمامق اوزره امر شریفم صدوریمچون بالفعل رئیس الکتتام اولان الحاج مصطفی دام محده اعلام ایتمکین اعلامی موجبجه عمل اولموق بابنده فرمان عالیشام صادر اولمشدر بیوردمکه فی اواسط ج ۱۱۵۹ » .

کاغذ فابریقه سنک منتظماً ایشله مسنه حکومت الدن کلدیکی قدر غیرت ایتدی . فقط بر مدت سوکرا یلاق آباد قصبه سی اهالیسندن بر قسمی تارلارینی صولامق ایچین بو دره دن استفاده ایتک ایسته دیلر . بو صورته کاغذخانه نک فعالیتی سکتته دار اولموق تهلکسی حاصل اولدی . کاغذخانه امینی ابراهیم افندی بو مسئله دن اوزون اوزادییه شکایت ایتدی . نهایت ، اهالینک تارلارینی صولامق ایچین یایدقلمی حرقلرک ییقیلماسی و کاغذخانه صوینه دو قونلماسی ایچین (بالوه) نایبه آتیده کی حکم کوندردی .

« یلاق آباد قضاسی نایبه واعیان ولایته حکم که

کاغذ امینی ابراهیم زید قدره سده سعادتیه عرضحال ایدوب قوجه ایلی سنجاغنده

یلاق آباد قصبه سی قریبده حرق دره سی نام شهر خارجی اوزرنده حریمین شریفین اوفاندن چارداغلی تعمیر اولنور اسباب یرنده کاغذخانه بنا و اعمال اولنور ایکن بر ائاده صولرک قلی اولمغه یلاق آباد قصبه سی اهالیسندن بعضیلری کاغذخانه دن ایکی اوج ساعت مسافه ده واقع قره کلیسا نام محله زرغ ایلدیکمز بوستانلری می سقی ایده کلدیکمز دره قورودی ، بوستانلری می صومز قالدی دیو کاغذخانه نهری بندینک بالاسنده نهر صومزه دن افراز اولنوب قصبه مزبوریه جاری صویه قناعت اتمیوب قدیمدن اولیکلا نه مغایر و خلاف قانون کاغذخانه صومنی فضولی و تغلباً محل مزبوریه ده واقع بوستانلری نه اجرا ایتمایله کاغذخانه صومیه نقصان ترتب و چرخلری اداره یه کفایت اتمیوب بو وجهله کاغذخانه ابطالنه باعث و بادی اوله جقلری امر مقرر و محقق اولدوغن بلدروب خلاف شرع و قدیمه مغایر مزبورلرک کاغذخانه صومیندن آلوب بوستانلری نه اجرا ایتمه دکبری صوم قدیمی اوزره کاغذخانه یه اجرا و احداث ایلدیکبری حرق هدم و فیابعد کاغذخانه نك تعطیلنه مؤدی اوله جق حرکانه جسارت ایتمه لری رفع و منع اولنق باندنه حکم هایونم رجا ایلدیکبری اجلدن وجه مشروح اوزره قدیمه مغایر مداخله لری منع و رفع اولنق باندنه فرمان عالی شام یازلمشدر فی اواخر ج ۱۱۵۹.

کاغذ فابریقه سنک ایلمه سی ایچین ابراهیم افندی جوق غیرت ایتمدی. آوروپاده کاغذ یاپمه ده ماهر اوسته لر کتیرتمدی . صویک اوزرینه دمیر دیبکلر یاپمیردی . بر قاچ سنه ایچنده کاغذ فابریقه سی اولدقجه تکمیل ایتمدی . (یلاق آباد) ده یاپیلان کاغذلر آوروپا کاغذلریندن فرقسز بر حاله کلدی (۱۱۶۲) . او دورده ، آوروپادن آلتان آرسلان تمغالی کاغذ پک مقبولدی . (یلاق آباد) ده ده عینیه آرسلان تمغالی کاغذلر یاپیلدی .

(یلاق آباد) ده اعمال اولنان کاغذلر شو صورتله یاپیلردی : اسکیمی یهودیلردن پاچاورلرک قیه سی سکز آچمه یه آلتینیر ، بو پاچاورلر دمیر دیبکلر ایچنده دو کولور و یقانیردی . پاچاورلر دو کوله دو کوله صویک یوزینه یوغورت کبی بیاض بر کوپوک چیقاردی . بو کوپوک طوبلارلر ، بر قابه قویارلردی . بعده کافی درجه ده صو ایله قاریشدیروب ایران حالنه کتیرلردی . یاپیلاجق کاغذک بیوکلیکنه کوره تلدن آلت کبی قاصناقلر واردی . بو قاصناقلر ایران حالنه کلن صویه باطیریلیر ، یوقاری یه قالدیریلوبده صو سوزولدیکی زمان قاصناغک اوزرنده ایچه و بیاض بر زار قالدیردی . بو زاری قاصناقدن آلیرلر ، کچه پارچه لری اوزرینه یاپارلردی . زارک صولری صیزدیرلقدن صو کرا هپسنی صیریققره سرلر ، تکرار شاپ ایله تریه لی پاچا صومیه باتیرلردی . بو معامله یی متعاقب ایچه قوروتولوردی . کاغذ قورور قوروماز ، طونج منکنه لر آراسنده صیقشیدیرلر ، بعده کاغذجیلره مهره له تیرلردی . بو صورتله مهره لن پارلاق کاغذ آرتق یازی یازیلایلیردی .

یلاق آباد کاغذ فابریقه سی خیلی مدت دوام ایتمدی [۱]. ابراهیم متفرقه نك تأسیس ایتمدیکی تورک مطبعه سننده ، یلاق آبادده یاپیلان کاغذلری می بذول بر صورتده استعمال اولوندی ...

[۱] سلیم ناک زماننده استانبولده کاغذ اعمالنه دوام ایلمشدر . ازجه روسجقلی محمد امین بهیج افندی فابریقه نك ایشله می ایچین خیلی مصرف اتمش ، فقط نتیجه ده اخراج اولنان کاغذک عمله یومیه سی ایله سائر مصارفه وفا ایتمدیکنی کورمش و بیکیش یوز کیسه قدر بر پارا آییق ویره رک اعمالنی تعطیله مجبور اولمشدر .

اوچنچي احمد دورى بديتنده عقد اولنان پاساروچمه معاهدهسى مجاعته دولو،
مذبذب بر دوره نهايت ويريور، صلح و سكون تقرر ايديور و بو سايله ده مملكتده
علمي بر فعاليت بليريوردى .

خلك استفاده سنه يارايه جق اثرلر كتيبخانه لرك توزلري آراسندن آينارق ترجمه
ايتدرييله به باشلاندى. و بونك ايجين استانبولده زمانك علماسندن مركب بر ترجمه هيئتي
تشكل ايتدى. ترجمه ايديلن ايلك اثر «عقد الجمان في تاريخ اهل الزمان» عنوانلى
عيني تاريخي ايدى. بوني ده «روضة الصفا» تعقيب ايتدى .

بو صورته سكر، اون سنه اول، شهيد علي پاشانك كتيبخانه سنه بروقيه تنظيمي
صيرالنده، قبولده تردد ايديلن تاريخ كتابلري دورك علماسنى طرفندن ترجمه ايديلش
اولويوردى .

فته ده لايق اولديني موقع احترامك و يريله سنه چاليشيلدى . او زمانه قدر هان
هر ايستين بر حكيم دكاني آچاييلويوردى . طباجمز سفلى و نا اهل آلره دوشمشتدى .
ابراهيم پاشا خلك سحتنى و طبابتك ترقيسنى تأمين امله بو تون طبيلرك تكرار امتحان
ايديله سي ايجين رئيس الاطبايه اوچنچي احمد طرفندن فرمان اصدار ايتدردى [۱].

استانبولده يكي بويوك جامعا ياپمايه لزوم كورولدى. فقط شهر جايجا صوك درجه
نفيس قصر و چشمه لرله سوسله ندى. سيد وهي آغزندن ده تشنه كانه: آج بسمله ايله
ايچ صويي خان احمد ايله دعا دينيلويوردى .

[۱] دوكتور عثمان شوق بك: تورك طباطي تاريخي صحيفه ۲۱۳

رساملق بودورده يك مقبول بر صنعت ايدى . آق سراي سمتنده بر نقاشخانه نك
(رسم مکتبی) موجود اولديغی « سور نامه وهي » ده محرر اولديغی وجهله، اوچنچي
احمدك، قيزينك دوكون آلايني اورادن سير اتمه سندن آكلايورز .

استانبول موزه سنده اوچنچي احمد زمانه عائد « لوني » نامنده بر ناقشك ظريف
بر سرپوش كيملكده و آنده بز كول طومقده بولنان بر كنجك تصويريني ارانه ايدن
بر مينياتوري واردركه « ألواح نقشيه قوللكسيوني » نده [۲] نشر اولونمشدر .
يينه بو ائرده : « بر مدت استانبولده اقامت ايدوب لاتينجه اولارق (عثماني تاريخي)
ناميله بر اثر تأليف ايدن قاتمير اوغلي ده مه ترييوس طرفندن مذكور لوني نك او
عصرده سراي هايون مصوري اولديغی بيان ايديلويور. » قيدي اوردر .

وان مور [۲] او زمانك اكبرينك هان كافه سنك رسمي ياپديغی كي استانبوله
عائد بزجوق لوحه لر براقشدر. ايشته بوتون بونلردن بو دورك كيتدجه كنيشله ين
بر عقیده به مالك اولديغی، خلك كور بر تعصبه يكيكلره مانع اوله جق اقتداري
قالاديغی آكلايورز. بو دورك بليلي نديمده حمله كلن ده كيشيكلكي بو يتله نه كوزل
ايضاح ايديلويور :

اهالي عز و دولتده رعایا امن و راحتده

هنر اربابي رفعتده جهان يکپاره نوراني

و تعيين ايديلديكي كتيبخانه خدمتتك قدريني يك ابي تقدير ايتديكي زمانك كتاب

[۱] موزه مدير محترمي خليل بك اقدينك اثرلي .

[۲] او دورلده استانبوله كلش و اوتوز سنه ي متجاوز مدت اقامتي ائلسنده ياپديغی نابولر
بو تزهرل شرق و غریده فوق العاده شهرت بولش بر رسامدر .

حقننده کی تلقیسی، کتابلرک ندرت و قیمتی آئیده کی شعریه پک مکمل بر صورتده
تصویر ایتش اولویور:

احسان ایدوب کرم بویوروب همت ایله یوب
لطف ایتدی بنده سینه کتبخانه خدمت
اول خدمت جلیک افندم خدا بیلور
چوقدن چکردی خاطر آزاده حسرتک
فکری همیشه بو ایدی کیم جمله صرف ایده
علم شریف خدمته قابلیتن
اما کتابسز یجه ممکن دیو مدام
دردیله چاک ایدردی کریبان محنت
یاکلهش بر ایکی جزؤ پراکنده جمع ایدوب
آنلره ایلر ایدی اضاعت طبعن
کیرمزدی پاک نسخه اله عاریت دخی
هر کس بیلور کتابینک البته قیمتن

کتاب محبتی اویانان بودورده ابراهیم پاشا کتبخانه سندن ماعدا اوچ مهم کتبخانه
داها تأسیس ایدیلشدر: سرای داخنده ویکی جامعده اوچنجی احمد کتبخانه سی، وفاده
شهید علی پاشا کتبخانه سی.

بوصیرالرده فعالیتله ایلیله یین ترجمه لردن استفاده ایدهنلر بونلرک یینه برطاقم خواص
قسمنه عاقد اثرلر اولدیغنی و خلقک استفاده سی ایچینده باشقه کتابلر احضار ایتک
لازم کلدیکنی تقدیر ایدیورلردی.

اوچنجی احمدده مملکتک هر کون آرتان رفاهندن حصه مند اولمق ایستدیکندن
ابراهیم پاشا، دامادی، عادتاً اجرای سلطنت ایله ییه باشلامش و حتی دامادلق صنتی ده
بو غایه یی تحقق ایتدیرمک ایچین ویریلشدی.

ابراهیم پاشا آنادولینک نیسا کو ییندن ایزدین وویووداسی علی آغانک اوغلی اولوب
(۱۶۸۸) تاریخنده استانبوله کلهرک بسرایه داخل؛ حلواجیان زمهرسی آراسنده،
تبرداران اوجاغنده بر مدت دارالسعاده آغانلی یازیحیلقنده بولونقدن سوکرا ۱۷۱۵
تاریخنده صدراعظم اولمشدر.

کندیسنک دیلره داستان اولان اسرافاتی بمناسبه اوچنجی احمد طرفندن تنقید
ایدلایکنده، جواباً:

«— شوکت مآب تدبیریکز سزی خزینه لر بیغمایه مجبور ایدیور، وفاده ایتمیورسکیز.
پاره حکمدارلرک قوت واستناد کاهیدر. فقط نیم باشقه صورته حرکت ایتمکلکم وسزدن
کوردیکم انعامی خلقه ده ابدال ایلمک ایجاب ایدر. چونکه باشقه تورلو حرکت ایده جک
اولورسه، نه سز تحتکزی نه ده بن موقعی محافظه ایده بیلیرم. پادشاهک خزینه سی
ملتک مالی دیمکدر. هیچ اولمازسه بو پاره دن برقسمنک پادشاه ویا وزیریه کندیلرینه
ویریلسی ایجاب ایدر. بر مملکتده نظام وانتظام واقتصاد نه درجه الزم ایسه، سخاوت ده
اودرجه لازمدر.» [۱] دیه سندن ابراهیم پاشانک پک حسابی بیلمز بر آدم اولمادینی
آکلاشیلیور. بو سوزلری عینی زمانده بعضی تنقیدلره اولدن ویریلش بر جواب کیدر.
ابراهیم پاشا، دوغدینی کوبی بر قلعه، بر جامع، بر مدرسه، بر کتبخانه و بر
عمارت ایله ترین ایتش و نوشهر نامیله توسیم ایلشدر.

[۱] (مارکی دوبوناق) ک سفارتنامه سندن ناقلی مورخ احمد رفیق بک لاله دوری س. ۱۵۰

اوچنجی احمدك دامادی ابراهیم پاشانك سلطنت سوردیکی بو وره عمومیتله « لاله دوری » اسمی انا افه اولمقده در. و بو اسمك تأثیری آلتنده بو دورك یالکز بر ذوق و طرب دوری اولدینی ذهابی اویانیرکه پك دوغرو دکلدیر.

أیوانلره قوزولان مجالسده شعر و فن بحثلری ده یابانه آتیلمازدی. فی الحقیقه عمومی ذوق بر آرز عجم پرستی به میالیدی. فقط بونك، تورك ذوقی سوزکندن کچهرک دورولش بر عجم پرستی اولدینی اونوتولما لیدر.

بدیعی صنعتلرک انکشافی ایچون هرشیدن اول سکون و رفاه لازمدر. ایشه بو دور اویله بر سکون و رفاهه مالک اولمشکه مملکت آباد اولمایه باشلامش، و بو سایه ده مملکت مزه و تورك حرشه اُك زیاده خدمت ایده جک اولان و اشرف صنایعدن معدود بولونان مطبعه کشاد ایدیله بیلمشدر.

شیمدی بوکا داها دوغرو دن دوغرویه سائق اولان عواملی آرایالم. تام بوسنه لرده داماد ابراهیم پاشانك بزده یایدینی کبی فرانسه ده (قاردینال دوفلوری) رشید اولمق ایچون استعجال کوسترمنه ی اون بشنجی لوی نامنه اجرای حکومت ایدیوردی.

قاردینال مملکتک منافعی تورك دوستلغنده کوردیکی ایچون اوچنجی احمد دورینك بدایتنده منززل بر وضعیتده اولان تورك حکومتنه ظهیر اولمق ایسته یور و سفیرینه کوندردیکی تعلیماتده « دولتک عینی حدودلر داخلنده اقباسی سیاستی تعقیبی » تعمیم ایدیوردی [۱].

بو دوستلغک بر قات داها تقویه سی تأمین و قدسه عائد بعضی مساعداتی تبلیغ ایچون یکریمی سکز لقبی محمد چلبی سفارتله پارسه اعزاز اولوندی.

[۱] فرانسه خارجییه نظارتنده سفیر (مارک دوویلنو) . کوندربلن تعلیماتنامه لردن (۲۵ مارت ۱۷۲۸ فرانسه خارجییه نظارتی وثائق .

اصل اسمی محمد فائزی اولان محمد چلبی سکوننجی باشی سلیمان آغا اسمنده بر یکچرینك اوغلیدر. از قومی یازناسی اولدیغندن خوجانقله یکچیری افندیسی، طوخنه ناظری و ۱۷۰۵ (۱۱۳۰ هـ) تاریخنده نیچه مصالحه سنه مرخص اولمشدر. اشعاری ده وارد [۱].

محمد چلبی پارسه کیدرکن صدارت مکتوبی خلفاسندن اولان اوغلی سعید افندی بی دیوان افندیسی اوله رق یانه آلمشدر ۱۷۱۹ (۱۱۳۲).

داماد ابراهیم پاشانك محمد چلبی به ویردیکی تعلیماتدن برینك « خدمات سیاسی سی خارجنده فرانسه نك وسائط عمران و معارفنه دخی لایقوله کسب اطلاع ایدهرک قابل تطبیق اولانلرینی تقریر » اولدینی معلومدر. بویله بر تعلیماتک ویریله سندن، او دورده باشلادینی اولجده قید اولنان انتباه حرکاتک اساسی اولدیفنه حکم ایده بیلیرز...

(سهن سیمون) خاطراننده [۲] محمد چلبی نك پارسه بر مطبعه بی زیارت ایتدیکنی قید ایدر. و بو زیارتک سببی ده هر حالده سعید افندینك کوستردیکی ذاتی علاقه دولایسیله در. بونی ده استانبوله دور دوغمز بو ایشه تشبث ایتسیله اثبات ایده بیلیرز.

چلبی زاده عاصم افندی تاریخنده [۳] یکریمی سکز محمد چلبی ایله سعید افندی بی قصداً: « شیاطین جن و انس اولان طائفه افرنجک اعمال آلت فکر و خیال ایله امر دشوارک طریق تحصیلنی تسهیل ایتدکیرینی نظر خورده بیننده » نك مشاهده ایله بیله جکی یازیلیدر. نفوذ نظر صاحبی اولان سعید افندی خلقی او قوتمق امر دشوارینك

[۱] سالم تذکره سی س. ۵۱۰

[۲] سهن سیمون — خاطرات جلد ۱۸ صفحه ۳۸۲

[۳] چلبی زاده عاصم افندی تاریخی (متفرقه طبعی) صفحه ۱۲۰

طریق تحصیلنی تسهیل ایچین بر مطبعه تأسیسنه بوسیاحتک بر فرصت تشکیل ایده بیله جگنی دوشونهرک عینی تاریخده نقل اولوندیغی وجهله « فنون ریاضیه دن بهره دار و بر مقوله صنایعه دقت و فکر و خیالی بیدار اولان درکاه عالی متفرقه لرندن ترجمان ابراهیم آغا ایله مشاوره و بو خصوصک بیاضه چیقماسنک طریقنی بالدفعات مذاکره » ایدیور. متفرقه نکه ده : « بوماده نکه حدوث و ظهوری نیجه زماندن برو ملحوظ و منظوی اولوب مافی الضمیرینی اظهار ومالاً وبدناً کندوسنه معاونت و بو صنعتک وجود پذیر اولماسنه سعی و کوششده مشارکت ایدر بر صاحب همتک میل ورغبتنه موقوف و منتظر اولماسندن استفاده ایله باشلایورلر .

سعید افندی ایله هر صورتله مطابق قالان متفرقه ابراهیم افندی و طنداشی پچونیک اخلافه طایتمق ایسته دیکی مطبعه نکه کشادی وقتی کلدیکی سزه رک بو ایشه تشبث ایتمک ایسته دی . و فن طبعک محسنانه دأر « وسیلة الطباعة » نامیله بر رساله قلمه آلوب صدراعظم داماد ابراهیم پاشایه تقدیم؛ و تفسیر، حدیث، فقه، و کلام کتابلرندن ماعدا لغت، تاریخ، طب، هیئت و فنون و سائرده دن باحث کتبک طبعنه رخصت طلب ایتمدی.

متفرقه ابراهیم افندی « وسیلة الطباعة » ده طباعتک اهمینی شایان دقت بر طرزده اجمال ایدیور، اولاموسویلرله خرسیتیانلرک دینی کتابلرینی وقتیله نشر ایتمکده ناصیل اهل ایتمک لری، اسلاملرک ایسه یالکس کرک قرآن کریمی کرک حدیثی ضبط ایچون نه قادر اعتنا کوستردکلرینی ایضاح ایتمکدن صوکرک جنکیز هلاکو دورلرنده و اندلسک آوروپالیرک آنه کچدیکی صیراده بر چوق کتابلرک ناصیل ضیاعه اوغرادیفنی او زمانلرده بویوک کتابلری استنساخ ایده جک همتلی خطاط قالمادیغنی بولونانلرک ده

یازدق لری خطا ایله دولو اولدیغنی سویله بهرک باصمه صنعتنی تعریف ایدیور و داها صوکرک باصمه نکه فائده لرینی شویله جه اجمال ایدیور :

- ۱ - بر چوق مهم کتابلرک تکشیری عوام و خواص ایچون فائده لیدر . ۲ - مؤلفلرک اثرلرینک طبعی بو اثرلرک احیاسنه و اسلاملر آراسنده انتشارینه سبب اولور . ۳ - کتابلرک یازیلری اوقوناقلی ، کوزل و دوغرو اولاجنی ایچون معلم و متعلملره قولایلی موجب اولور . باصیلان اثرلرک مرکبی ثابتدر . یازمه اثرلرکبی صودن متأثر اولماز .
- ۴ - باصمه ، کارلی بر صنعتدر . بر جلد کتاب یازمق زحمتیله بیکارجه کتاب الهه ایدیه بیلیر . بو صورتله کتابلر اوجوزلار ، هرکس استفاده ایدر . ۵ - کتابلرک باشنه جمال و صوکلرینه مفصل فهرستلر قونولارک آرانیلان شیئک قولایجه بولونماسنه امکان اولور . ۶ - کتابلرک اوجوزلغی طشره ده کی شهرلرله قریه لر خلقنک ده کتابدن استفاده ایتمه لرینه سبب اولور . شهرلرده بویوک کتبخانه لر تأسیسنه امکان بولونور . علم تحصیل ایدنلر چوغالیر . ۸ - عثمانلی دولتی جهاد ایله بوتون اسلاملرک شریفنی آرتیردیغی کبی کتاب نشری صورتیله ده اسلاملره خدمت ایتمه سی مناسب اولور . ۹ - آوروپالیر عربی ، فارسی و تورکجه کتابلرک قیمتی بیلوب باصدیر یورلر . یالکز باصدق لری کتابلر هم یاکشیلرله دولودر ؛ هم ده یازیلری « مغربی خطی و تقلیدلری دخی آکا مشابه اولمقله حسن وزینتدن عاری و غلط و خطا اوزره جاری ، در . شو قادر که یارین بر اهلی بولوب شرق اثرلرینی دوغرو و کوزل بر صورتده باصدیر ارق اسلام مملکتلرینه کوندرمه لری و بو وسیله ایله اسلاملردن پارا چکمه لری محتملدر . هر خصوصده اسلاملر کافرلری کچدیکی کبی بو خصوصده اونلره تقدم ایتمک لازمدر .
- ۱۰ - اولجه بو صنعتک مملکتتمزده تطبیقی و کلا آراسنده مذاکره ایدلمش ایسه ده

بو ايش کوچ وغانلهلى برشى اولديغندن اربابى بولوناماشدى . شيمدى ميدانه كلسنه
امكان بولوندى . بوتون اسلام عالمنك محتاج اولديغى كتابلارك باصيلماسى دولتك شان
وشرفنى آرتيراجقدر دييور .

فقط بو طلب اوزرينه ، هر شئيته زعماً ، بعضى محدود دوشونجهلى صوفتالر
آراسنده تردد وغلبيدارلق اماره لرى كورولويور . اولرى ابراهيم افنديك دوستلرندن
(دوسو سور) شويلهجه قيد ايدييور : [۱]

« بو مملكتده طريق علميه رجالى ذى نفوذ اولقله بو اختراع جديده برتورلو
جواز ويرمديلر . مطبعه نك مسلمانلر آراسنده استعمال اولونماماسى صدر اعظمه على
التكرار عرض ايتديلر . ولزومندن فضله كتابلارك تداوله وضعيله آسائش عمومى
ومعاملات دينيه به اختراع مذكورك تهلكه لى اولاجغنى ذكر ايتديلر .

مانعت تهلكه سنك هر صورته اوكنه كچمك ايسته ين ابراهيم افندي صدر اعظم
ابراهيم پاشايه بر عرضحال تقديم ايدييور . و مطبعه ده كتاب نشرى حقدنه شيخ
الاسلام طرفندن فتوا و اوچنجى احمد طرفندن فرمان ويريله سنى استدعا وياصمق
ايسته ديكي « وان قولى » لغتندن ترتيب و تصحيحدن سوكر باصيلماس اولان بر قاچ
صحيفه يى نمونه لك اولق اوزره تقديم ايدييور . ابراهيم پاشا طرفندن عرضحال اوزرينه
كشيدنه ايديلن بو بو يورولدى ده : « خصوص مرقومه علما و طلبه علومه نافع سهل
الوصول بر امر اولقله وزير مكرم عزتلو رفعتلو قپودان پاشا حضرتلرى و عزتلو
دفتردار افندي ايله مذاكره ايدهرك مساعده اولمق اوزره اقتضا ايدن كاغذلى تحوير
وبر نظامه افراغ ايله بسز . » دنيلمه سنه نظراً مهر ويا امضاسى و تاريخى اولمايان بو
عرضحالك فتوى وفرمان ويريله سندن پك آز اول يازيلديغى آكلاشيلدى .

[۱] تاريخ انجمنى مجموعه سى : برنجى سنه صحيفه ۱۸۳

بو بو يورولديك مخاطبى اولان كتبخدا پاشا صدر اعظم ابراهيم پاشانك كتبخداسى
و دامادى اولان محمد پاشا در قپودان پاشاده يينه ساراعظماك نامادى مصطفي پاشادر .

بو وثيقه نك احتوا ايتديكى باشليجه نقطه لر شونلردر . [۱]

۱ - متفرقه ابراهيم افندي صدر اعظمه بر دعا ايله باشلاقدن سوكر « كتب
بصمه سى ايچون شرفيافته صدور اولان فرمان عاليرينه امثالاً آلاتى و لوازم مهماتى
كوريلوب بعون الله تعالى اتمامه رسیده اولديغى و « صادر اولان امر شريفلى اوزره
علم شريفك تحصيل واكتسابنه ساعى اولانلارك تملك كتنه قادر اولمايان طلبه نك رخيص
بها ايله كتب نفيسه يه ظفرياب اولميرينه باعث و بادی بر خوب اثر » اولاجغنى بيان
ايدهرك « كچه تكثير كتب و رسائل تحصيل علومه وسائلدر ولكن بويله بر امر
عظيم و كار جسيم اعانت ربانيه و دولت عليه نك همتنه و خاصه دولتلو عنايتلو عالي همتلو
افنديك مدد و اعانتنه منوط » اولديغى ايلرى سورمشدر .

۲ - متفرقه ابراهيم افندي « كتب لغت عربيه دن سخاخ جوهرى ترجمه سى اولان
وان قولى كتابى ممدوح و معتبر و نادر الوقوع بر اثر اولديغندن و دوكللى دانا و خوانا
اولانلر كتاب حزبوره اشد احتياجيله محتاج اولدقارندن » بو كتابك اك اول نشرى
موافق اولديغى و اثرك « اولندن بر قاچ صحيفه تصحيح و ترتيبدن سوكره باصيلوب
صدر اعظملك « حضور عاليرينه نمونه لك اولق اوزره » تقديم اولونديغى يازيور .

۳ - متفرقه ابراهيم افندي بوندن سوكره سطر باشنه كچرك مرامليرى ايضاحه
باشلايور . مرام اول اولارق كتابك آز زمانده وجوده كلسى و مصرفك فضله اولماماسى

[۱] وسيله الطباعة نك خلاصه سى ايچون ياپديغى كى بو پارچا يده احسان بك افنديك « حيات »

مجموعه سنك ۴۳ نومرولى نسخه سنده كى قيمتدار مقاله لرندن آليورم .

ایچون وان قولی لغتک بش یوز نسیخه اولارق باصیلها سنک امر ایدیله سنی و بو امرک صدر کتابده مسطور « اولماسنی رجا ایدیور .

۴ - متفرقه ابراهیم أفندی « مرام ثانی » دییه باشلادیغی فقره ده طباعتی « بوفن جدید و اثر مفید اعمال صناعیه دن اولوب حرفت رسم و کتب و وجوه نقدینه سکه حسنه ضربی اشکال حروف یاپیلوب سطر بسطر مساطیره وضع و ترتیب کلمات و تنطیر سطور و مهر آسا اوراق اوزره ختم و طبعدن کنایت و انواع کتابتدن بر نوع کتابت اولوب » دییه تعریف ایتدکن صوکره « تکثیر و تصحیح کتبه بر طریق مرغوب و منافع عباده بادی بر فن محجوب » اولدیغنی ایلری سورویور و « رغبات ناس ایچون امر مستحسن اولدوغینی مشعر حالا مفتیء انام و شیخ مشایخ الاسلام سلمه السلام افندی حضر تلرینک تقریض برله اذن شریفلریله اشارت علیه لری بیوریله تا کیم هر حالده شرع مینه مطابق اوله و اول اشارت دخی صدور کتبه مسطور اوله » دیور .

۵ - متفرقه ابراهیم أفندی « مرام ثالث » اولارق « بویله بز اثر جدید و فن مفیدک وجودینه باعث و بادی اولانلرک دامن قیامته دک نام و شانلری خیر ایله یاد و استجلاب دعای جمله عباد اولغه وسیله » اولدیغندن بختله « من بعد کتب لغت و حکمت و هیئت و طب و حساب و تشریح و کتب غنسه و مسالک عمالک و بلاد و جغرافیا باصغفه اذن شریفلری و رضای هایونلری متضمن بر خط هایون » و بریله سنی و بو خطک باصیلاجق کتابلرک باشنه کچیریله سنی رجا ایدیور .

۶ - متفرقه ابراهیم أفندی ، دوردنجی مرامنی کتابلرک تصحیحی مسئله سینه تخصیص ایده رک « کتاب مرقوم خبط و خطادن عاری و سقط و غلطدن بری اولمق ایچون افاضل ادبا و لغت آشنالردن کندو رغبتلریله راغب و طالب و اشبو ترتیب اولنوب

نمونه لك احضار اولنان صحیفه لر تصحیحینه سعی و همتلری سبقت ایدن اوج درت فضلا بوندن بویله بافرمان عالی کمال تصحیحینه مأمور اولوب اول امر شریف دخی کتابک اولنه درج اولنه « تمیسنده بولونیور و عرضحاکک صاغ کنارینه « کتاب مرقومک تصحیحینه راغب و مباشر اولانلر فضیلتلر اسحق افندی حضرتلری و صاحب افندی واسعد افندی وقاسم پاشا شیخی موسی افندی » دییه تصحیح ایشی درعهده ایده نلرک اسملری یازیور .

۷ - متفرقه ابراهیم أفندی، بوندن صوکره مرامات مخصوصه « عنوانیله سطر باشنه کچرک » سکز سنه دنبرو بو امر بدیع و خصوص دشوار الحصولک ظهورینه صرف مقدور [۱] ایتدیکندن بختله « سعی و اهما مده بذل مجهود ایوب حمدا ثم حمداً عنایت برله ایام سعادت انجام ولی نعمی به مصادفت و محض قوت بخت رفیعله لریله حصولی سهولت بولدی » دیدکن صوکره « آتجق بوندن بویله و جوهله محتاج اسعاف و مضطر اعانت و امداد اولدوغم معلوم علم عالم محاطلری اولوب بو خصوصک بر آن اول حصولیله مظهر دعای عالم و عباد اللهی شاد و خرم بیوروب توسیع کارخانه فن و تعدد دستکاه و اجرت عمله و سائر مهمانه وسیله اولمق ایچون قریحه کریمه حضرت ولی نعمیدن بو امر عظیم التدارکک تقیم و تکمیلنه ایرنجه و نوبت اولی ده باصیلان کتب حصولپذیر اولنجه مناسب بیورولدیغی طریقله کترین بنده لری حقنده عنایت و احتیاج و اشتغالدن صیانت و هر حالده امداد و اعانت آصفایه لرینه اشد احتیاجیله محتاج » اولدیغنی درمیان ایشدر .

[۱] عرضحاکک ۱۱۳۹ سنه سنده تقدیم ایدیله لری محتمل اولماسنه نظراً مطبعه ایشیله مشغول اولغه ۱۱۳۲ ده باشلادیغی آکلاشیور . اولجه بخت ایتدیکنز ایلك قلیشه نك تاریخچه ده ۱۱۳۲ در .

۸ - متفرقه ابراهیم افندی، بوندن سوکرا « فن مرقوم کارخانه سنده مقتضی امرات و آلات و مهمات صنعتند باخر و صنعت بصندده عارف و جملة بساط همسندیه مالک یونا » [۱] ادلی یهودینک خدمتندن استفاده ایدلیکنی و بوندن بویه دخی بوکار جسمده استخدای لازم و مهم « اولدینغی ایضاح ایدرک « یدینه معافیت و اولادیه معاف و مسلم اولق اوزره برات » ویریله سنی تمی ایدیور .

۹ - متفرقه ابراهیم افندی صایدینغی مراملرینه مساعده اولوندینغی تقدیرده « بو امر مفیده بر کون اول مباشرت و اتمامه عزیمت اولنوب عون عنایت حق ایله و همت بی همتای اولیای نعم برله نسخ و تعلیق و سائر مراد شریفلری اولان خطوط انواعی زمان قلیلده حسن و زینتده دخی درجه اعلی به « کتیریله جکنی ایلری سورویور .

۱۰ - متفرقه ابراهیم افندی بوندن سوکرا عرفخالنده مطبعه تاسیسی ایچون « بونجه مدت بذل مقدرت و صرف مکنت » ایدیکندن بینه بحث ایدرک فقط بوندن بویه آرتیق « تاب و توانی منقطع و عاجز و درمانده قالب آخر استمداد و اعانتیه مضطر » اولدینغی و « ایکی سنه دنبرو بیکری سکر افندی زاده سعید آغا قوللری عملده و مصارفده شمدی به کلنجه امداد و اعانت و حالا بو امر دشوارک بعونه تعالی اتمام و تکمیلنده مشارکت اوزره اولوب و لکن آنک دخی من بعد اعانتیه اقتدارلری قالمیوب بو قوللرینک ایسه کرک طرف میریدن و کرک غیریدن بر ایرادم اولیوب [۲] بو اثر جمیلک اتمامی امری مطلق همت بی همتای اولیای نعمی به منوط اولقله قریحه صبیحه لرندن بو [۱] ابراهیم متفرقه نك عرفخالی یازان خطاط موسونیک آدیغی یازارکن باباسنک اسمنی اوقویامامش و سوکرا صورمایی اونومش اولاجق که « ولد » تعیرندن سوکرا آجیق برر باقاری سطر باشنه کچمشدر . [۲] دیمه سندن ۱۱۳۹ سنه سی ذی القعدة سنده کتاب نشرینه مآذون اولدینغی جقنده کندینسه ویریلن فرمانده عنوانی « درگاه معلا متفرقه لرندن » اوله رق تصریح ایدیله سندن بو عرفخال اوزرینه ابراهیم افندینک متفرقه لکه تعین ایدلیکی آکلاشیلور .

عبد عاجز لرینه ادنی خدمت احسان بیورملریله و وجوه ساره برله کرم و عنایتلریله امداد و اعانت آسانلرینه « محتاج اولدینغی تأکید ایشدر .

۱۱ - ابراهیم افندی، عرفخالنک سوکنده کتابک طبیی بیتدکن سوکرا « امر شریف و رأی منیقلریله سهولت عبادالله ایچون برمعقول و معتدل قیمت تقدیر اولنوب زیاده و نقصان بها ایله » آلتوب صاتیله ماسنک تأمیننی رجا ایدیور .

بو استدعایی متعاقباً سعید افندینک ابرام و اصراری اوزرینه ابراهیم پاشانک ده التزای ایله شیخ الاسلام عبدالله افندی طرفندن بر فتوی ویرلدیکی کبی او زمانک فضلاسندن و حرکتلریله ده اثبات ایش اولدقلمی کبی، کنیش فکری ذواتدن اولان داماد زاده، میرزا زاده، عبدالله، فیض الله، السید محمد، صالح، دری، مصطفی، سالم، اسحق، عبدالرحمن، شیخ زاده محمد، زین العابدین، زلالی، اسحق زاده افندی لر طرفندن و سلمیه الطباعیه ایجابات زمانه کوره تقریضلری یازیلور .

شبهه سز اولجه حاضر لائمش اولان اوچنجی احمد، سعید افندی و متفرقه ابراهیم افندی به خطاب ایدن ۱۷۲۶ (۱۱۳۹ هـ) تاریخی بر فرمان ایله تفسیر، حدیث، فقه و کلام طبع ایتمه مک شرطیله مطبعه تاسیس رخصتی ویرییور .

مطبعه نیم ماهیت رسمیه بی حائز اولدینغی ایچون مصحح کلکنده متفرقه نك انجا ایدلیکی سابق استانبول قاضینی اسحق، سلانیکدن معزول پیری زاده صاحب، غلطه دن معزول یانیلی اسعد و قاسم پاشا شیخی موسی افندی لر مأمور اولویورلر .

سعید افندی ایله متفرقه ابراهیم افندی ده آرالرنده بر شرکت مضاربه عقد و آلات و ادوات لازمه بی اعمال و حروفاتی اصاغه ایدرک سلطان سلیم سمتنده کی ابراهیم افندینک قوناغنده مطبعه بی فعلاً تاسیس ایدیور و ایشه باشلا یورلر .

فتوی ایله فرمان ویریله دن اول مطبعه نك تأسس ایتکده اولدیغنی کوردیکمز دن بونارک بالخاصه ، کتابلرک چوغالماسنی آرزولامیان بر طاقم صوفتالر ایله بعضی جاهل مستنسخلره قارشى ، بر داها آغز آچامالری ایچون آلمش بر تدبیرماهیتنده اولدیغنی آکلارز . چونکه علما ابتداده بلکه بر آز تلاش ایتمشلر سه ده تفسیر ، حدیث ، فقه و کلام کتابلری باصیلما یا جنی شرط قوشولدیغنی ایچون پک چاپوق سکونت بولمشلردی . خطاطان ده آلات و ادوات کتابتی بر تابوته قویارق بر جنازه آلایى ترتیب ایتک تشبثلریله بر آز پاتیردی و بر چوق دیدی قودى به سببیت ویردکلری حالده صوکرالری سکونت بولدیلر . او زمان اُک چوق اوقونان کتابلرک اساساً طبع ایدیله مالری تقرر ایتدیکندن اونلرینه یازمقده دوام ایده بیله جکلرینی آکلادیلر .

متفرقه وسعید أفندینک استحضاراتی تقریباً ایکی سنه ده ختام بولدی . باصمق ایچون انتخاب ایتدکلری ایلك کتابی ، وان قولی لغتنی بر آن اول موقع انتشاره قویق ایچون صوگ درجه غیرتله چالیشیورلردی . بو ایشه باشلادکلری تاریخی ده بر وثیقه ایله تثبیت ایده بیلیرز .

حزینة أوراقدہ بولونان واحسان بک أفندی طرفندن نشر اولنان بو وثیقه لغتک طبعنده مستخدم عملیه کونده اون بش چیفت فودله تعینات ویرلدیکنی کوستریبور . سعید أفندی و متفرقه ابراهیم أفندی . مطبعه سنک حروفاتی ۱۶ پونتودن بر آز داها قالینجه و ۱۸ پونتو درجه سننده کورونور . بولترک زده اصاغه ایدلدیکنه دائر قطعی بر معلومات یوق ایسه ده نه (فیرمن دیدو) نك دیدیکی کبی [۱] ویا نه ده یایلشم نه ده (مه نه نسکی نك دیدیکی کبی [۲] فرانسه دن کتیر تیلمشدر . (لورق) ک تصریح

[۱] تاریخ انجمنی مجموعہ سی : رنجی سنہ صحیفہ ۲۲۵

[۲] » » » » ۲۲۷

ایتدیکی وجهله [۱] استانبولده اصاغه ایدلمش اولماسی چوق محتملدر .

متفرقه نك وان قولی رخصتی آلمق ایچون ویردیکی استعدانک غایت نفیس بر نسخ اولان یازیبی ایله کتابلرینک حروفاتی مقایسه ایدیله جک اولورسه او درجه ده مشابہت واردرکه انسانک ، غایت طبیعی اولارق ، بونی یازانک بر یرلی خطاط و بلکه عینی خطاط اولدیغنی و بونلرک استانبولده اصاغه ایدلدیکی قناعتی کلیر .

تقریباً ایکی سنه لک بر سعی نتیجه سننده احضار ایدیلن وان قولی ۳۱ کانون ثانی ۱۷۲۹ (۱۱۴۱ هـ) تاریخنده صائیلمایه باشلادی . نوسال عثمانی ده کی مطبعه به عاڈ مقاله ده ایلك مطبوع کتابک - وان قولی - نك ۱۱۴۰ سنه سنده انتشار ایتدیکی یازیلی ایسه ده لغتک ختمه سننده کی جمله دن ۱۱۴۱ سنه سی رجبی غره سننده ختام بولدیغنی قطعیتله تظاهر ایدر .

رنجی جلدی ۶۶۶ صحیفه وایکنجی جلدی ۸۵۶ صحیفه تونان بو جیم لغت ۱۰۰۲ رنجی (۳۹۳ هـ) سنه سننده وفات ایدن « امام ابو نصر اسمعیل بن حماد الجوهری الفارابی » نك صحاح جوهری عنوانلی آرینک مدرس و مغنیسا و مدینه قاضیسی اولدقن صوکرک وفات ایدن وان قولی لقبلی محمد أفندینک ترجمه سیدر .

وان قولی نك او زمان ایچون قیمتلی بر لغت اولماسی وجمعی دولایسیله تکثیرى مشکلاتی ، انتخاب ایدیلیسی سببلرندن اک مهمیدر . و کتابک پک چوق رغبت کوردیکی محققدر . ایلك تمین اولنان فیأنتک نه اولدیغنی معلوم دکل ایسه ده هر حالده فضلجه اولدیغندن طلبه علومک حقیله استفاده سی ایچون اوتوز بش غروشه ایندیریلیسی ضمننده استانبول قاضیسنه عینی سنه ایچنده یکی بر خط کوندرلدی [۲] .

[۱] » » » » ۲۳۶

[۲] احمد رفیق عالم و صمتکارلر صحیفه ۲۴۲

باصديفي ايكنچي اثر، توريكه نك بحريه تاريخه وتورك بحريه سينك تنظيمه دائر
 كاتب چلي طرفدن يازيلان «تحفة الكبار في اسفار البحار» عنواني كتابدر. نه سرائض
 داخلنده باصليديفي مقدمه سندن اوكره نه بيليرز: «صحاح جوهرى ترجمه سى وان قولى
 نام كتابك طبع و تمثيله مباشرت اولمشدى. آنچق كتاب مزبورك نسخه لرى كياپ
 وظفرياب اولديغمن نسخ دخى خبط و خطادن خالى اوليوب خط هايون ايله تصحيحه
 مأمور فضلانك تهذيب و تنقيهنه اشتغاللر ائناسنده كارخانه طباعت عمله سى كاه بكا
 خالى قالب تضييع اوقادن تحاشى ملاحظه سيله مرحوم و مغفورله كاتب چلي الملقب
 بحاجي خليفه خالص النيت شاكر النعمت خير خواه دين و دولت بر ذات عالي همت
 اولوب باجمله مؤلفاتى تعظيم شان دولت اهميله زيب و زينت بولغله تحفة الكبار في
 اسفار البحار نام كتاب لطيفي اكرچه قليل الاوراق جمى صغير لکن معنا و مفادده
 بي نظير حقا كه سالكان جهادك برأ و بجرأ رهبر حازقي و غازيان مجاهدان صميم
 الاجتهادك رهنماي صادقي نصايح و وصاياي خلوص آميزى جهاد انديشانك مابه التميزى
 بر نسخه نفيسه اولقله تأليف عديده و تصانيف مفيده سندن انتخاب اولنوب عباراتى
 طبع و تمثيل و اشكال و صورتى تصوير و تشكيل و بعضى محسنات ضمى ايله عاجزانه
 توضيح اولنوب ايدى خواص و عوامده تحفة سنیه بر بر كذار و غنچه نو شكفته بهيه
 بر يادكار اولق اميديله طبعنه شروع اولوندى.

بو صورتله بو كتاب بينه ۱۷۲۹ (۱۴۱ هـ) سنه سنده، وان قولى لغتندن دورت
 آي سوكر انشمار ايتمش اولويور. جمى وان قولى لغتندن بر آز كوچوك و ۶۵ چيفت
 صحيفه بي حاوى اولان بو ائره بش دانه خريظه وارد. فقط بو خريظه لرده هيچ بر
 اسم موجود اولمايغندن كيمك طرفندن ياييلديفي قطعي بر صورتده تعين ايديله من ايسه ده

بالذات متفرقه ابراهيم افندى طرفندن ياييلمش اولماسى محتملدر. ابراهيم افنديك
 بوندن سوكر بو طرزده بر ائره امضاسى كوره جگن. ۱۷۳۰ (۱۱۴۲ هـ) سنه سنده
 دورت كوچوك كتاب نشر اولمشدر.

بونلردن برى «تاريخ سياح» عنواني بر افغان تاريخيدر. وان قولى لغتى بيك نسخه
 باصليديفي حالده بو كتاب بيك ايكيوز نسخه باصليديغندن بك چوق صايتلاجنى
 اميديله طبع و نشر اولونديفي ميدانه چيقار.
 كوچوك قطعه ده و ۹۶ چيفت صحفه دن عبارتدر.

عجا نه دن بويله فضله جه طبع ايديلمش اولديغنى صراق ايدرك آراشديردم.
 هجرى ۱۱۳۵ سنه سندن ۱۱۴۲ سنه سنه قدار - يدى سنه - افغانيه دن محمود
 و لشرف ايرانده حكومت سورويورلردى [۱] بو كتابك انشمارى اونلرك دورينه
 تصادف ايدر.

راشد افندى سفارتنه مقابله ايران حكمدارى افغانى اشرف شاه [۲] طرفندن
 اعزام اولنان بونوك ايلچى نامدار محمود خان استانبوله كلى. استقبال ايجون شرفنه
 برچوق استحضارات ياييلديغى كى، استانبوله مدت اقامتى ائناسنده بر چوق ضيافتلر
 و چراغان شنكلىرى ترتيب ايدلى.

ايشته ۱۱۴۲ سنه سنه تصادف ايتديكى ايجون بو وقعه ده، اوسنه نك بوتون وقايى
 كى، بزم تاريخلرك قيدينه كچمه مشدر. و تاريخ اغوايانك زمانه كوره اولدجه چوق
 طبع ايديلمى سببى ده بونك او سنه ايجون بر آقتو آليته اولماسندن تاميله استفاده
 ايتك آرزوسيدر.

[۱] خليل بك افنديك دول اسلاميه تاريخى: صحيفه ۴۱۵

[۲] تاريخ انجمنى مجموعسى اوچنچى سنه صحيفه ۱۰۴۲

نو اثر متفرقه نشریاتنک اوچنجیسیدر .

۱۷۳۰ (۱۱۴۲ هـ) سنه سنک ایکنجی کتابی امیر محمد بن امیر حسن السعودی اسمنده بر ذاتک « کتاب اقلیم جدید » عنوانیه تألیف و ۱۵۸۳ (۹۹۱ هـ) سنه سنده اوچنجی مراده تقدیم ایلش اولدینی ، او صیرالرده کشف اولنان آمریقایه دأر بر اُردر .

« سالک راه مسعودی امیر محمد بن امیر حسن السعودی نیچه روزکار بو کتابک ترتیب و تحریرنده کوشش بسیار » ایدر . فقط هر نه دنسه متفرقه ابراهیم أفندی « تاریخ هند غربی بمسمی حدیث نو » تسمیه ابتدییکی بو اثرک مؤلفنه و تاریخ تحریرینه دأر ایضاحات ویرمز . زیرا نفیس اولان بو یازمه اثر مطبوعیه مقایسه ایدیلنججه کورولورکه بر برینک عینی در [۱] .

یازمه نسخه نك سوکنده فضله اولارق اثرک خطاطنی و تاریخ تحریرینی تثبیت ایدن شو جمله ده موجوددر . « تم الکتاب بعون الله ملک الوهاب علی يد الفقیر محمد بن مصطفی فی شهر ذی الحججه سنه ۹۹۱ » .

مطبوع تاریخ هند غربی رسماری یازمه نسخه ده کی رسملر دکلدر . مطبوع رسملر هر حالده متفرقه ابراهیم أفندیک آمریقایه دأر کوردییکی و اجنبی بر لسانله بالآخره یازلمش دیگر بر کتابدن نقل ایلش اولمسی چوق محتملدر . بو اثره ایلک دفعه اولارق چیقان رسملی کتاب اولمسی دولایسیله تورک طباعت تاریخنده ممتاز بر موقع ویربله لیدر .

بو کتابک اهمیتی بر دیگر نقطه سی ده بطلمیوس نظریه سنه توفیقاً یایلمش ، ارضی

[۱] یازمه نسخه کتبخانه عمومی نومرو ۴۹۶۹

مرکز جهان اولارق کوسترن بر خریطه سناکده انتشار ایتسی و غایت مکمل اولارق یایلان بو خریطه نك بر کوشه سنده : « علی يد الفقیر ابراهیم الجفرانی عن متفرقه کان درگاه عالی » جمله سنک موجود اولماسیدر . بو بزه متفرقه ابراهیم أفندیک هر صورته مقتدر و همت صاحبی و بویله بر شیئی بالذات و مکمل اولارق یایبله جک قادر کار آشنا اولدینی اثبات ایدر .

بو کتاب متفرقه ابراهیم أفندی نشریاتنک دوردنچیسینی تشکیل ایتکده در . ۱۷۳۰ (۱۱۴۳ هـ) سنه سنک اوچنجی کتابی نظمی زاده مرتضی أفندیک ابن عربشاهدن ترجمه ایلدیکی ، کوچوک قطعه ده ۱۲۹ چیفت صحیفه دن عبارت اولان ، « تاریخ تیمور کورکان » در .

بو کتاب متفرقه ابراهیم أفندی نشریاتنک بشننجیسیدر . ۱۶۰۳ (۱۱۴۲ هـ) سنه سنک دردنجی کتابی ! « دیوان مصر قاهره کابلرندن سهیلی مخلص صاحب کمالک تاریخ صفدی و سایر معتبراندن نقل و لسان ترکیه ترجمه برله اول آفرینشدن زمان طوفانه و زمان طوفاندن دولت چرا کسه نك انتها سنه کلنجه اقلیم مصره مالک اصول آکارم خلفا و ملوکی و عمارت بلدانی و نیجه نیجه عجایبات و غرایباتی حاوی درة الیتمه و اوصاف مصر القدیمه نامیه معنون قیلدوکی رسائل مرغوبه سی و آکا مقام ذیلده اولوب اول عصرک وقایعی ضبط و تحریر ایدن فضالادن نقل و تحقیق و مصر جدید اسمیه مسمی دیگر رساله عبرت نصابی نظم در نظام سلاطین آل عثمانده انتظام بولوب یکانه روزکار ثانی سام سوار ثالث رسم و اسفندیار پلنک نهنک سپهر اورنک خاقان روم سلطان سلیم خان علیه الرحمه و الغفران حضر تترینک سپهسالار اقلیم عرب ملک ملک مصر و شام و حلب قانصوغوری ایله وقوعبلان احوالن و میان کار زار کیر و دارده

اول اژدهای بدکرداری طعمه مورومار ایتدوکی غزواتن حاوی و اقالیم شام و حلب
و مصری تسخیر ایدوب غورینک تاریخ خروجی اولان دوفور یوز یگریمی بر سنه سندن
بیک اوتوز سکز سنه سنه کلنجه احوال مصر و قاهره بی و طرف دولت علیه دن مصره
والی اولان ولایة اجمالی جامع رساله عبرت نمایی « در.

متفرقه نشریاتنک آلتنجیسی اولان بو کتابکده جمعی کوچو کدر . ایلیک قسمی
۶۵ ایکنجی قسمی ۵۱ چیفت صحیفه دن مرکبدر .

متفرقه ابراهیم افندیکنک یدنجی کتابی ۱۷۳۱ (۱۱۴۳ هـ) سنه سنده نشر اولنان
نظمی زاده مرآتیی أفندیکنک « کلشن خلفا » عنوانی تألیفیدر . هجرتک یوز یگریمی بر
سنه سندن بیک یوز اوتوز اوچ سنه سنه کلنجه مابینده تداول ایدن بیک اوچ سنه
مقدارنی زمانده عراق و ایران و روم و شام و مصرده و عموماً شرق و غربده میان
ملل و دول اسلامده وقوعبولان امور عظام اخبارینی جامع « در .

بویوک بویده اولان بو کتابک ۱۳۰ چیفت صحیفه سی وارددر .

۱۱۴۳ سنه سی متفرقه مطبعه سی تاریخنده مهم بر موقع اشغال ایدر . بوسنه متفرقه
ابراهیم أفندی کلیاتی میاننده اسمی یکمه مکله برابر کندینی طرفندن طبع ایدلایکی
محقق اولان بر تورجکه و فرانسزجه قواعد و مکالمه کتابی انتشار ایتشددر .

اولجه ده اسمی کچن (مه نه نسکی) لغتتک ایکنجی طبعی (۱۷۸۰) مقدمه سننده
(هولده رمان) اسمنده بر راهب بو اثرک مؤلفی اولارق کوستر بلکده در . آژده
(قاردینال دو فلوری) به خطاباً یازلمش اولان اوزونجه بر اتخافنامه نک سوکنه امضا
یرینه اوچ بیلدیز قونمشدر .

کتابک مقدمه سننده محرر بالمناسبه آثرینک غایه سنک برای تجارت بورالره کلن

فرانسزله تورجکه بی اوکره تمک اولدیغنی سویله بور و بونک استانبولده کشاد ایدیلن
مضبعه سایه سنده قولایقله حصولدیر اولاییله جکنی علاوه ایلدور : و « عالمله بو قدار
فأده لی بر صنعتک ایلیک نشریاتنک مختلف ملتره بر برلرینک دوشونجه لرینی بیلدیره جک
فتونه » عائد اولمالی تمنیسی ده آیریجه علاوه ایدیلور .

یینه کتابک مقدمه سنده خرسیتیانلره تورجکه اوکره تمک خصوصنده (مه نه نسکی)
قदार موفق اولامادیغنی فقط مه نه نسکی نک تورجکه ایله عینی زمانده عربی و فارسی
اوکره تمک آرزوسندن دولایی کتابنک ایچندن چیقیلامایاجق درجه ده قواعد ایله دولو
اولدیغنی سسویله دکدن صوکر : « بو سبیدن دولایی اک استاد معلملرک رأینی آلارق
و بالخاصه او زمان فضلاسندن ابراهیم افندی ایله استشاره ایدرک قواعد خلاصه قید
وبر مکالمه قسمی علاوه اولوندی . دیور و بوسورتله متفرقه ابراهیم أفندیکنک بو اثرک
هم ترتیبه هم طبعنه دلالت ایتدیکنی اوکره تیور .

اوقومق ایسته یلره سهولت اولماسی ایچین بو کتابه تورجکه کله لرک و جمله لرک
لاتین حرفلریله تلفظلری ده علاوه ایدلشددر .

لسان اوکره تمک ایچین قوللاندیغنی مه تود اعتباریله ده جداً شایان تدقیق بر اثر
اولان بو قواعدک شایان دقت دیگر بر نقطه سی اوچنجی احمد زماننده کی محاوره
لسانی حقنده بزى تنور ایدن مکالمه قسمیدر .

بو دورده فرانسز تجارلری بوتون شرق مملکتلری ایله و بالخاصه تورکیه ایله
بویوک مقیاسده قاش تجارتی یاپیورلردی . بر جوق اجنبی تورجکه اوکره نمیه مجبور ایدی .
ایشته بو اثر بویله بر لزوم تحتنده و تورجکه اوکره تمک ایچون حس ایدیلن
احتیاجلر قارشوسننده یازیلشددر . کوچوک جمده ایلیک ۱۸ صحیفه سی نومروسز ،

صوکر ۱۱ دن ۱۹۴۰ قدار نومرولی و صوکر ۶ صحیفه سی ینه نومروسز اولان بو کتابک ۱۲۸ صحیفه سی وار دینکدر. و فرانسزجه حر و فاتک پاسدن کونده ریلدیکنی (سهن سیمون) خاطر آنده قید ایتمکده در [۱].

متفرقه ابراهیم افندی طرفندن ده کندی نشریاتی میاننده ذکر ایدیله مسی شایان تأمل اولقله برابر قبول ایدیله یلیز. زیرا او زمان هر نه قدار مطبعه نك آرتیق کاملاً تقرر ایتدیکی بدیهی ایسه ده هجری ۱۱۴۳ سنه سنده داها اولکی سنه لرك سکونتینک مختل اولمایه باشلاماسندن، مطبعه یی صیانت ایچون، برای احتیاط بو اترك اسمی ذکر ایدیلدیکی وارد خاطر در.

۱۱۴۳ سنه سنک دیگر بر اهمیتی ده باطرونا خلیل اختلالی سنه سی اولماسیدر. بو آياقلامایه باشلایان یکچریلر قارغاشالق چیقارمش، اوچنجی احمد تختندن ایندیریلش، حکومت بر طائفه نك و بر حمام خدمه سنک آلنه دوشمش مطبعه نك و تیددك استقبالی ابراهیم پاشاده پارچا پارچا ایدیلشدر.

فقط بره کت ویرسین که سعید أفندی نك و متفرقه ابراهیم افندی نك ائینه دو قونولماش ایدی. بو صورته عینی سنه نشریات دوام ایده بیلدی.

بوندن ده آرتیق مطبعه نك هر کس طرفندن قبول ایدیلن بر صنعت اولدیغی و مخالفترینک همان همان قالمادیغی کسیدره بیلیرز.

برنجی محمودده عینی سنه اجرای حکومت ایتمه یه باشلادی.

ایلك ایشی: «کفارک اکثر زمانده غلبه سنه و اهل اسلامک مغلوبیتنه سبب ندر

[۱] سهن سیمون خاطراتی اوز سکرنجی جلد صحیفه ۲۸۲

[۲] قوجه سکبان باشینک «خلاصة الکلام فی ردالوام» عنوانی رساله سنندن

دیهه سؤال تحتنده غالبیتنه وسیله اولاجق طریق» [۱] آرامق اولدیغندن: «اصول الحکم فی نظام الامم» اسمنده بر رساله تألیف و عرض اولویور و بو رساله، موافق کورولدیکی ایچون، در حال طبع اولونیور. ایشته بو کتاب متفرقه ابراهیم أفندی نشریاتنک - تورجه - فرانسزجه غرامه ری آری صایمق شرطیله - سکرنجی کتابیدر. و کوچوک جمده ۴۸ چیفت صحیفه دن عبارت اولارق ۱۷۳۲ (۱۱۴۴ هـ) سنه سنده طبع اولونمشدر.

«فیوضات مقناطیسیه» عنوانی بر کوچوک کتاب داها بو سنه نك محصولات طبیعیه سننددر.

۲۳ چیفت صحیفه دن عبارت اولان بو کتابی ده متفرقه ابراهیم أفندی لاتینجه دن ترجمه ایلش اولدیغی «حکیم مرقومک رساله سی ترجمه و خیالاتی بعض مرتبه ده نقل واحداث ایلدیکی پوصله لر اشکالی دخی ترجمه یه الحاق اولندی.» دیه رك کوستریور. بو سنه نشریاتی بر آرز جیلینز کبی کورونورسه ده بوکا سبب ایرتسی سنه ایچون «جهانجا» کبی معظم بر جغرافیا کتابنک حاضر لائماسی اولسه کر کدر.

بو تشبندن خبردار اولان برنجی محمود، متفرقه ابراهیم افندی یی تشویق ایچون اولاجق، اوچنجی احمدک ویردیکی طبع فرمانی اونک نامه تجدید ایتمشدر. اسکی فرمانده «فن مذکورده سزک مهارتکنز اولقله لوازم و مصارفه اشتراکاً کوروب تدارک ایتمکنز ایله دنیلمشدی. یکی فرمانده بو جمله نك یرینه: «سزک وسابقا مکتوبیء صدراعظمی خلفاسندن سعید زید مجده نك مهارتکنز اولقله جمله سی قونولدی [۱].»

بو وثیقه دن متفرقه ابراهیم أفندی ایله فسخ شرکت ایتدیکی آکلاشیلان سعید

[۱] مورخ احمد رفیق نك طالمر و صنعتکارل صحیفه ۳۴۰

أفندی او زمان تورککری آراسنده أك چوق سیاحت ایتش بر ذاتدر . پدری ایله یامش اولدینی پارس سیاحتندن عودتنده مطبعه ایشریله مشغول اونو اوکا بر یکیت کبی کلشدی، فقط هر حالده چابوق بیقدی.

۱۷۳۳ (۱۱۴۵ هـ) سنه سنده بیوک بویده ۴ صحیفه لک بر فهرست ۶۹۸ صحیفه ۳۹ خریطه و اشکالی حاوی اولان «جهانما»، کاتب چلبینک بو معظم جغرافیا کتابی انتشار ایتدی [۱].

مرآت دنیا وما فیها اولدی بو جهانما ۱۰۵۸ مصرعی کتابک تحریرینه سویلنمش اولان تاریخدر. جغرافیایه عائد عمومی معلومات ویردکدن صوکرکا بو اثر بتون قطعاًندن و مالکدن بحث ایدر.

نشر ایدیلن قسمده اورته آنادولینک بالخاصه آطنه، قونیه، سیواس، قسطنی، بولی، روسه و از میر حوالیسندن؛ اذمید قنالدن اسکدار و بوغاز ایچندن، محلی برچوق معلومات ویره رک بحث اولمقدهدر. چوق یازیق که استانبول و حوالیسنه عائد قسملر احضار ایدلکری حالده طبع اولوناماشدر. اونلر ایچون ینه جهانمانک بعض یازمه نسخه لرینه مراجعت لازم کلیر.

متفرقه ابراهیم أفندی ایکنجی قسمی نشر ایدمه دیکنه سبب اولارق قلیشه لری احضار ایچون چکدیکی مشکلات و اختیار ایتدیکی مصارف عظیمه یی اوکه سورهرک بونی «وقت مرحونه تأخیر و بوبابده کریم الشیم و جلیل الهمم بر صاحب کریم امداد واعاقی ظهورینه» حواله ایلدیکنی بوندن صوکرکا که کتابنک مقدمه سنده یازار.

[۱] بو بحثی یازارکن آرقداشم. جودت بک مصلح مجموعه سنده انتشار ایدن کاتب چلی حقنده کی قیمتدار مقاله لرندن چوق استفاده ایتیم.

متفرقه ابراهیم أفندی، بو اثری طبعه تشویق ایدنه ک شیخ الاسلام ابو الخیر داماد زاده احمد أفندی اولدینی و کاتب چلبینک و لمندن چیمان مسوداتی برای نشر کندیسنه ویردیکنی و جهانمانک ایلك قسمنکده آنجق اونک همتیه چیقدیغی مطبوع کتابک مقدمه سندن آکلایورز.

طبع اولنان جهانما متفرقه ابراهیم أفندی به تودیع اولنان ای بر نسخه دز. ناقص اولان بعض اقسام - ارضرومدن صوکرکا کی ولایتلر و شهرلر - کاتب چلبینک معاصرلرندن اولوب کندیسندن صوکرکا تحریر ساحه سنه آییلان ابو بکر بن بهرام أفندینک جغرافیاسندن نقل ایدلشدر.

متفرقه ابراهیم أفندی کاتب چلبینک مقدمه سنده بعض ریاضی و هیئت معلومات علاوه ایتش و «تذیل الطابع» سرلوحه سی آلتنده یرر ایضاحات ویرمشدر. کاتب چلی اثرینی یازدینی زمان برچوق اشکالی چیزمکدن واز چکمه یه مجبور اولدینی ایضاح ایچون: زیرا نقل اشکال التزام ایلسک بر نسخه دن بر نسخه یه عمل کثیر و بو دیارلرده باصمه استعمال اولنماغله بر صحیفه سنی بیله رسم عسیردر. لابد یازلدقده یرلری آچیق قالب اولوب کتاب ناقص اولمق لازم کلور اکا بناء بعض اشکال عامه نقلی ایله اکتفا اولنوب انلرده دخی مسطور اولان مشهور و معظم شهرلرک طول و عرضی ترکیبه آلوب اشکاله حواله و رسمه موقوف قیلنمدی تا که لازم کلوب شکلدن تجرید اولنورسه کتاب افاده ده مستقل اولوب ناقص قالمیه زیرا رسوم و اشکالی یرلی یرنده صحتی اوزره نقل و تحریره قادر نادر بلکه بو دیارلرده معدوم و اولنلرک حالی دخی معلومدر. لکن بو کتاب جلیل القدری یازان و یازدیران اخواندن مأمولدرکه مشتمل اولدوغی صور و اشکالی یرلی یرنده نقل و تحریره همت ایدلر تا که لباسدن عاری قلمش

وحوشه وقویروغی وقنادی یولنمش قوشه دونمه زیرا بو فنك اشكال محسنات لازمه. سندندر وهربار معقول ومحسوس ایله تفهیم اولنه کلهشدر لکن بو صور اشکالی بیهوده نقش صانان جهلا کتابی یازوب شکلی قصداً طی ایدرنه نه چاره حق بلا ویره عمری کونی طی اولنه «دیر» .

متفرقه ابراهیم أفندی «جهانما» بی پک بیوک بر اعتنا ایله باصارق غایه سنک تمامی تطبیقی اوغرنده بددعا دن بیله چکیمه ین کاتب چلبینک روحنی هر حاله شاد ایتمشدر .

بوراده انتشار ایذن اشکال وخریطه لرك بر قسمنک کیمک طرفندن یاییلدیغی مطبوع دکلدر . بونلر اساساً بوندن اولکی کتابلرده منتشر اولانلردر . و متفرقه ابراهیم أفندینک یادیغی سما خریطه سی ده بوراده موجوددر . جهانمانک بونلردن ماعدا اولان اشکال وخریطه لری قسماً «احمد القریمی» اسمنده برتورک قسماً ده «میغیردیچ غلطوی» اسمنده بر ارمنی صنعتکاری طرفندن میدانه کتیرلمشدر . یازیق که ایلك مطبعه نك بو قیمتلی خادم لری حقنده معلومات مفقوددر . بوراده منتشر خریطه لردن بردانه سنک کنارنده موجود اولان قیدندن ده «طوپخانوی اسمنده بری طرفندن ترسیم ایلدینکی آکلاشیلیر . ۱۷۳۴-۱۱۴۶ هـ) سنه سی ینه کاتب چلبی نك «تقوم التواریخ» ی نشر اولمشدر . بو اثرکده متفرقه ابراهیم أفندی طرفندن طبعنه سبب داماد زداده احمد أفندیدر .

تا بدایت تاریخندن ۱۱۴۶ سنه هجریه سنه قادار بوتون دنیاده وقوعبولان بیوک حادثه لر تقوم التواریخده ذکر ایلمشدر .

کاتب چلبینک اثری ۱۰۵۸ سنه سنه قاداردر . بونی تمام اولارق نشر ایتمک ایسته ین متفرقه ابراهیم أفندی بوتاریخندن ۱۱۴۴ سنه سنه قادار اولان وقایع ایچون امیر بحاری

شیخی محمد أفندینک ذیلنی علاوه ایلمش وضوک ایکی سنه نك وقایعی ده کندی یازمشدر . بزده مطبعه تأسسی «تقوم التواریخ» ده ۱۱۳۹ سنه سی وقایعی میاننده قید اولمقده درکه بو فرمان تاریخنک اساس اتخاذا ایدیله سندن ایلری کلیر .

۱۷۳۵-۱۱۴۷ هـ) سنه سی نشریاتی ایکی جلد طوتان «نعما تاریخی» در . بونک طبعنه ابتدار اولندیغی «تقوم التواریخ» ک مقدمه سندن اوکره نمشدک . اوراده داها باشقا معلومات ده موجوددر : «نعما تاریخی نادر و قیمتی کثیر و رغبات انام غالب اولوب حصولنی تمی ورد زبان صغیر و کبیر اولغله مستعیناً بالله العظیم طبع ایله توفیرینه شروع قرار داده اولدی بو شرط ایله که مبدأ کتاب اولان سنین هجریه دن یعنی الف کاملدن ابتدا اولنوب تاریخ ختم کتاب اولان ۱۰۷۰ سنه سنه بالغ اولدقده ذیلی مقامنده اولان راشد أفندی و آنک دخی ذیلی اولان چلبی زاده تاریخی احیا اولنوب من بعد دولت علیه ابد استمرارده زیور صفحات جریده ظهور اولان وقایع و آثار وساطت اقلام ووقایع نویسان ایله الی ماشاالله یازیلوب و دارالطباعه ده باصیلوب بلا فاصله بربرلرینه ربط و فصل» اولناسی فکری بر پروغرام کبی اوکه سورولمکده در .

ایلیده کوره حکمز وجهله ده زمانله بو خصوص کاملاً تطبیق ایلمشدر .

نعمانک صوکنده شیمدی یه قادار باصیلان کتابلرک حذالرنده عدد طبعاری مقید

اولمق اوزره أسامیسی واردر:

- ۱ - ترجمه صحاح جوهری: لغت وان قولی جلد ۱۰۰۰
- ۲ - تحفة الکبار فی اسفار البحار لکاتب چلبی» ۱۰۰۰
- ۳ - ترجمه تاریخ سیاح لطابع الکتاب » ۱۲۰۰
- ۴ - تاریخ هند غربی المسمی بمحدث نو » ۵۰۰

- ۵ - تاريخ تيمور كوركان لنظمي زاده بغدادی » ۵۰۰
 ۶ - تاريخ مصر قديم و مصر جديد لسهيلى » ۵۰۰
 ۷ - كاشن خلفا لنظمي زاده بغدادی » ۵۰۰
 ۸ - اصول الحكم في نظام الامم لطابع الكتاب » ۵۰۰
 ۹ - فيوضات مقناطيسيه لطابع الكتاب » ۵۰۰
 ۱۰ - جهانما لكاتب چلبى » ۵۰۰
 ۱۱ - تقويم التواريخ لكاتب چلبى » ۵۰۰
 ۱۲ - جلد اول من تاريخ نعيما » ۵۰۰
 جلد ثانی من تاريخ نعيما » ۵۰۰

۸۲۰۰

متفرقه ابراهيم أفنديك باصدينى كتاببرى «دفتر و تعداد» ايتى برپارچا تجارانك سنه صوكى بيلاجوسى ياماسنه بگزهر . عجا بو بيلاجونك كنديسنه اوكره تدىكي نتيجه نه اولدى؟ بو معظم ايشك كار وياخود ضررله درجه علاقهسى نه در؟ مع التأسف بو خصوصه صريح بر معلومات الله ايتك قابل دكلدر .

متفرقه ابراهيم أفندي اولجه تعين اولندينى (راقوچى) نك ترجماننى وظيفه سنى محافظه ايتديكندن معيشتى تأمين ايچون مطبعه نك واردانه مفتقر دكلدى . فقط عجا بو خيرلى تشبثك ، بر پارچا اولسون مادى ثمره سنى كورمكه موفق اولدىمى؟ بونى ده مع التأسف قطعى بر صورته تعين ايده بيله جك بر وثيقه يه مالك دكلز .

۱۷۳۵ (۱۱۴۷ هـ) دن ۱۷۴۰ (۱۱۵۳ هـ) قادار بش سنه مطبعه معطل قالدى . بو فاصله دن صوكرا هجرى ۱۱۵۳ سنه سنده ايلك دفعه اولارق وقعه نويس راشد

أفندي تاريخى انتشار ايتدى . هجرى ۱۰۷۱ دن ۱۱۳۴ سنه سنه قادار اولان وقوعاتى احتوا ايدر . بيوك جمده ۵۵۲ ، ۳۸۸ ، ۱۲۸ صحيفه لك اوچ جلددر .

بو تاريخك مقدمه سنده موجود : « ضبط و تحريرينه شروع و ابتدار اولونان وقايع و آثارك عباراتى كچى ترتيب و تبيننده دخى نعيمايه اقتدا اولنوب ظفر بولندينى وجه اوزره بعضيسى اجمال و بعضيسى تفصيل و بعضى موادده بحسب الاقتضا مراعات و وظائف جرح و تعديل اولندى . » قيدندن ده بو اثرك ناصل بر دوشونجه ايله يازلمش اولدينى آكلاشيلير .

يكرى سكر محمد أفنديك سياحتنامه سى ايلك دفعه اولارق بو اثرله انتشار ايتشدرد . بوراده هجرى ۱۱۲۶ سنه سى وقايعى مياننده كتايچيلنى علاقه دار ايدن شايان قيد بر معلومات موجوددر :

« استانبولده اولان صحاف طائفه سى طمع خاملرى سبيله بى نهايه كتب معتبره يه اطراف و اكنافه بلكه ممالك عثمانيه دن خارج بعض آخر مملكتلره كوندروب استانبولده كتب نفيسه نك قلتنه باعث اولقله علم شريفك اندراسنى مقتضيدر ديو ديار آخره تجارت وجهى اوزره من بعد كتاب كوندرلك خصوصى منع اولنق بابنده آستانه سعادت قائم مقامى و استانبول قاضيسى و كرك امينه خطاباً امر على اصدار اولندى . »

ايرتسى سنه ده ۱۷۴۱ (۱۱۵۴ هـ) چلبى زاده عاصم أفنديك تاريخى انتشار ايتشدرد . همان عيى اسلوبى محافظه ايدرك ميدانه كلش بر ائردر . نعيما تاريخى عادتا بر نمونه يرينه كچديكندن نعيما نك خلفلى ده اونك ارينه تبعيت ايدرلر .
 بيوك جمده ۳۱۶ صحيفه دن عبارت اولان چلبى زاده تاريخنده مطبعه نك تأسسنه

عائد بعض معلومات وارد که بر قسمی اولجه قید اولمشدی . فضله معلومات ایچون ابره مراجعت ایذیلیدر [۱].

بو سنه نك محصولات طبیعیه سندن « احوال غزوات در دیار بوسنه » عنوانی بر اثر داهای وارد که هجری ۱۱۴۹ سنه سی محرمندن ۱۱۵۲ سنه سی جهادی اولونه قادر کچن درت سنه ظرفنده (بوسنه) ده وقوعولان محارباتک « بوسنوی الاصل عمر افندی » طرفندن یازیلش بر تاریخچه سیدر .

۱۷۴۲ (۱۱۵۵ هـ) سنه سی ده بزه وان قولی لغتی کبی جسم بر لغت اولان « فرهنگ شعوری » بی قازاندرمشدر . وان قولی لغتی عربی کلماتک تورکجه ترجمه لری خصوصنی تأمین ایلشدی . فرهنگ شعوری فارسی کلماتک تورکجه ترجمه لری نی تثبیت ایدرک وزمانزده بیله صحیح بر مرجع عد ایذیلن مهم بر لغتدر .

بو اثرک باشنده و بوندن سوکرا کیلرده تحته قالیله مطبوع بر صحیفه وارد بوراده اوچ مه دالیون دروننده برنجی محمودک صدراعظمک و شیخ الاسلامک اسملری یازیلیدر . متفرقه ابراهیم افندی یینه ابراهیم اسمنده کندینه بر خیر الخلف یتیشدرمشدی . بو لغت ایشته اونک همتیله چیقاییلمشدر . آلمش سکیز یاشنی بولان متفرقه ابراهیم افندی آرتیق بیوک بر قدرت صرف ایده جک حالده اولماسه کرکدر .

۱۱۴۳ (۱۱۵۶ هـ) سنه سنده متفرقه ابراهیم افندی نك راحتسز لنی مطبعه نك فعالیتنه مانع اولمش او سنه و ایرتسی سنه هیچ بر شی نشر ایذیله مه مشدر . ۱۱۵۸ سنه سنده تورک لریک تعالیسنه عرفانی ، قلمی و بدنیله چالیشان متفرقه ابراهیم افندی ، نامی هر تورولو تجیله لایق اولان بو بیوک آدام یتش بر یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدی . شاعر

[۱] چلی زاده تاریخی (متفرقه طبی) صحیفه ۱۱۰-۱۲۰

نورس طرفندن یازلمش اولان کتابه نك تاریخ مصرعی حساب ایذیله جک اولورسه ۱۱۵۸ تاریخی بولونور .

متفرقه ابراهیم افندی نك وفاتی اوزرینه روحی قاجش بر جسدکی مطبعه اوزون بر مدت معطل قالیور .

هجری ۱۱۶۰ تاریخنده روم ایلی قضاتندن ابراهیم - متفرقه ابراهیم افندی نك خلفی - و آنادولو قضاتندن احمد افندی لریک وقوعولان صراحتلری و طلبلری اوزرینه برنجی محمود طرفندن مطبعه فرمانی اونلر نامنه تجدید ایذلیکی حالده ، مجهول اولان اسبابدن دولایی مطبعه فعالیتته کچه میور .

هجری ۱۱۶۸ سنه سنده مطبعه فرمانی اوچنجی عثمان طرفندن یینه مومی الیم ابراهیم واحمد افندی لره خطاباً بوجه آتی تجدید ایذلی :

« وبعده مرقوم ابراهیم فوت اولدوقده خدمت مذکوره معطله قالمقده نظام قدیمیسیله کارخانه مرقومه بی مشترکاً اعمال و فن طباعتی اجرا و احیا شرطیله تعیینات مقرر سیله سز که مومی الیم سز علی الاشتراک سزه عنایت و احسان اولنق اوزره یوز آلمش سنه سنده خداوندکار سابق مرحوم سلطان محمود خان نعمده الله تعالی بالرحمة والغفران زمانده استرحام ایذلیک کزده بالاده مسطور شروط قدیمه سیله کارخانه مزبور بی اشتراکاً اعمال ایذلیکز ایچون امر شریف ویرلدوکن بلدروب جلوس هایون میمنت مقروم واقع اولمقدن ناشی امر مذکورک تجدیدی رجا ایذلیک کز اجلدن خلافتنه فرمان یوغیسه وجه مشروح اوزره عمل اولنق باینده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . بیوردمکه وصول بولدوقده بو بابده وجه مشروح اوزره شرفیافتنه صدور اولان فرمان واجب الاتباع و لازم الامتثالک مضمون اطاعت مقرونیه عامل اوله سز شویله بله سز علامت

شريفه اعتماد قيله سز تحريراً في اوائل شهر ربيع الاخر سنه ثمان وستين و مائه والف بمقام قسطنطينية المحروسه [۱].

۱۷۵۶ (۱۱۶۱ هـ) سنه سی ایلك اثر اولق اوزره پك چوق صايلديغندن نسخه لری آزالمش اولان وان قولى لغتلك برنجی جلدی و ایرتسی سنه ایکنجی جلدی طبع ایدلدی. بوضورتله متفرقه ابراهیم أفندینك خیر الخلفی ابراهیم أفندی ده بالذات برکتاب طبع ایتمش اولویوردی.

سامی، شاكر صبحی تاریخی مقدمه سنده موجود اولان: «طابع اول ابراهیم أفندی تارك دغدغه جهان بی تمکین و خلیفه سی دیگر ابراهیم أفندی صرقومه جانشین اولقله آلات دارالطباعی استصحاب و صنعت صرقومی استاددن کوردیکی کی اجراده ترك خورد و خواب ایدوب اولدخی آخرته منتقل و دولت علیه اول خلالده بعض امور ایله مشغول اولدیغندن برغیری کسنه یه اعمالی تنبیه و توصیه یه وقت بولامیوب الی یومنا هذا عمل مذکور متروک اولوب» قیدله ایکنجی ابراهیم أفندینك ایکنجی دفعه اولارق وان قولى لغتی طبع ایتمکینی تأیید ایدیلیر. بو فقره بزه، یینه بر مدت سلکوته محکوم اولان بریجک مطبعه مرک فعالیتته کچه مه سی اسبابی ایضاح ایدیور. مطبعه نك یکر می کسور سنه سورهن بو عطالتی حقنده «الکافیه» مقدمه سنده بعض معلومات وارد. «فن مذکور سفرلر تقریبیله بر مدت پیمانده عقدۀ تعطیل اولوب اجراسی منسی و ادواتی مضمحل اولق درجه سنه واصل اولمشیکن» برنجی عبدالحمید فن طباعتک احیاسنی آرزو ایدهرک اوقافنه علاوه ایتمک صورتیله مطبعه نك یکیدن تأسیسنه ابته دار ایچون: «دیوان هایونده بکلیکچیلک خدمتیه مستخدم راشد محمد

[۱] وان قولى ایکنجی طبی مقدمه سندن

أفندی و دولت علیه ده حالا وقعه نویس اولان واصف أفندی «مطبعه آلاتی متفرقه ابراهیم أفندینك متروکه سندن صائون آلیورلر.

آیک تاریخنده «یوز سنه لك غزته جیلکمز» عنوانی [۱] قیمتلی مقاله لر نشر ایدن مصطفی نهادک بومطبعه بی فرانسر سفارتک ده آلمایه تشبث ایتمکینی قید ایدیورلرکه پك دوغرودر.

جودت تاریخنده موجود آتی به قید ایده حکم معلومات ده بونی تأکید ایدر [۲] «واصف أفندی بو مقامده دیرکی بو ائاده صنعت مذکوره نك آلات و ادواتک بعض فرانسزلر مرحوم ابراهیم أفندینك ترکه سندن اشترا ایتمک داعیه سنه دوشدک لری استماع اولندقدنه هزار تکلفله وجوده کتیرلمش اولان بویله بر صنعت جمیله نك اجانب الله کچمی نازوا» در.

مطبعه تفرعاتی صائین آلدق دن صوکر اراشد و واصف أفندیلر بر طرفدن بر تقریر ایله باب عالی به مراجعت ایدهرک رخصت طلب ایدیورلر بر طرفدن ده مطبعه نك «امد بعید مدت میدیدن برو معطل و فرسوده اولان ادواتی اربابی جلب ایله تجدید نقصاتی تمیم و فن و سمتنی دخی برقاچ کون ظرفنده تحصیل و کافه لوازم و عمله سنی تهیه و تنظیم و مقدا طبع اولنان کتیدن خوانا و اصلح و اعلا و اصح کتب» طبعنه حاضر لانیورلر. واعظ اولنان ایکی قطعه برات اوزرینه ایشه باشلا یارق ۱۷۸۵ (۱۱۹۷ هـ) سنه سنده سامی، صبحی و شاكر تاریخی طبع ایدیورلر.

کندی نقلرینه کوره تصحیحنه نظارت ایدهلر - مقابله جیلر - قضاندن مصطفی أفندی و ادبادن آدم أفندیلر.

[۱] آیک تاریخی نومرو: ۴۸، ۴۹، ۵۰ صحیفه ۳۰۷۵

[۲] جودت بک تاریخی (مطبعه طاهره ۱۲۷۹ طبعی) جلد ۲ صحیفه ۱۹۱

ایرتسی سنه ده بو تاریخک ذیلی اولان عزری نام تاریخی انتشار ایدیور و بوضورتله تواریخک طبی خصوصنده متفرقه ابراهیم أفندینک تقویم التواریخ مقدمه سنده ویردیکی توصیه تمامیه اجرا ایدیلش اولویور.

۱۷۸۷ (۱۲۰۰ هـ) سنه سی ده برآز اول اسمی کچن «الکافیه» انتخاب و نشر اولونیور. «بوندن اول نشر اولنان کتب لغت و تواریخ و جغرافیا و بونلر امثالندن عبارت اولوب صرف و نحو و بونلر امثالی کتب آلیه طبی جلوه کر محلاهی وقوع اولمادیغندن بو خصوص اودا واخلاندن انتخاب معارف اولان بعض ذوات ایله مذاکره اولوندقه کتب نحویه دن ابن حاجبک مؤلفی اولان کافیه اوزرینه کوزلحصاری زینی زاده حسین افندی مرحومک تألیف ابتدکی «اعراب الکافیه» طبع ایدیلیورکه ایلك درس کتابیدر.

«الکافیه» بی باصان یالکز راشد افندیور. بو کتابک انتشارندن برآز اول واصف افندی کندیسندن آریلشدر. بونک اسبابی صوکرادن مقاله جی تعیین اولونان کلمبوی اسماعیل افندی ایله کچینه مه مسی و ۱۲۰۱ ده سفیر اولارق اسپانیاه کتیمه سندن ده آکلاشیلاجنی وجهله مطبعه خارجنده برچوق علاقه سنک موجود اولمایدور...

هجری ۱۲۰۳ (۱۷۹۰) اداره حکومته کچن اوچنجی سلیم ده عسکری ایشله پک زیاده اهمیت ویردیکنندن امریله سابق بغدادن وویووداسی (آلکساندر ایسیلاتی) أفندینک اوغلی (قونستانتین ایسیلاتی) افندی طرفندن فن حرب، فن لغم و فن محاصره عنوانلی اثرلر ترجمه ایدیلیور. ایسیلاتی افندی بو اوچنجی ترجمه سنک صوکنه هجری ۱۲۰۶ ده ختام بولدیغنی قید ایدیور. بونلردن رسمسز اولان فن حرب ۱۲۰۷ هجری تاریخده؛ فن لغم ۱۱ رسمی حاوی اولارق ۱۲۰۸ تاریخده و ۳۳ رسمی حاوی اولان

فن محاصره ده ۱۲۰۹ تاریخده طبع اولونیور. ایلکنده تاریخ طبی حقنده هیچ بر قید یوقدر. ۱۲۰۸ تاریخی، دیباجه سنده راشد افندینک رئیس الکتابلغنک ذکر ایدله سندن استخراج ایدیه ییلیر. ایکنجی کتابده تاریخ موجوددر. اوچنجی کتابک تاریخ ده هم راشد أفندینک «سابقا رئیس الکتاب» اولارق مقید بولماسندن هم ده بوراده کی برنجیسنک کنارنده ۱۲۰۸ تاریخک وضوکنجی رسمده ده ۱۲۰۹ تاریخک موجود اولماسندن او سنه ظرفنده احضار ایدلدیکنی استخراج ایده ییلیرز.

بو کتابلرک رسملرینی یاپانلرده «قهریل» و «استپان» اسمنده کی ایکی ارمنی صنعتکاردر. بونلر حقنده، مع التأسف معلومات الیه ایده مدم. بو اوچ کتابک تدقیقندن متفرقه ابراهیم أفندینک اثری اولان حروفک آرتیق قوللانیلمایاجق بر حاله کلمکه اولدیغنی کورولور.

مطبعه نك اداره سی حالاً عهد سنده اولان راشد محمد افندی اوچنجی دفعه اولارق تعیین ایدلدیکی رئیس الکتابلق وظیفه سنی ایفا ایتکده ایکن - هجری ۱۲۱۲ - وفات ایشدر. بوضورتله یتیم سنه قادر مملکتتمزک عرفانه خدمت ایدن مطبعه سی تعطیل فعالیت ایشدر.

نعما تاریخندن صوکره طبع ایدیلن کتابلرک، مع التأسف عدد طبعلری قید ایدله مشدر. ایلك اون ایکی کتاب ایچون اولدیغنی کبی اونلری ده بورایه نشریات صیراسیله بر جدول حالنده قید ایده لم:

۱۳ - تاریخ راشد	اوج جلد	۱۷۴۰ هجری ۱۱۵۳
۱۴ - تاریخ چلبی زاده		۱۷۴۱ » ۱۱۵۴
۱۵ - فرهنگ شعوری	ایکی جلد	۱۷۴۳ » ۱۱۵۵

- ۱۶ - وان قولى (ايكنجى طبع) برنجى جلد ۱۷۵۵ » ۱۱۶۹
 ايكنجى ۱۲۵۶ » ۱۱۲۰
 ۱۷ - ساي، صبحى، شاكر تاريخى ۱۷۸۳ » ۱۱۸۹
 ۱۸ - تاريخ عنرى ۱۷۸۴ » ۱۱۹۹
 ۱۹ - اعراب الكافيه ۱۷۸۵ » ۱۲۰۰
 ۲۰ - فن حرب ۱۷۹۲ » ۱۲۰۷
 ۲۱ - فن لغم ۱۷۹۳ » ۱۲۰۷
 ۲۲ - فن محاصره ۱۷۹۴ » ۱۲۰۹

« تورجكه و فرانسزجه غرامه رى ده داخل حساب ايدرسه ك مطبوع كتاب عددى

تام ۲۳ ايدهر.

۱۲۱۰ ده احيا ايديلن مهندس خانه ده طلبه علومك استفاده سنه عائد اثر لرك طبعى
 اچون يكي بر مطبه تاسيس ايديليور . رياسته ده - نظارته - اوراده هندسه معلمى
 بولنان عبدالرحمن افندى تعين اولونيور. كنديسنك مع التاسيف تام بر ترجمه حاله
 دسترس اولامادم.

مهندس خانه مطبعه سنك صورت تاسيسى نسخه لرى توكنديكى اچون بر دها طبعى
 لزومى حس ايديلن وان قولى لغتتك اوچنجى طبعنك برنجى جلدنك مقدمه سنندن
 اوكره نه بيليرز: «... تكثير كتب و رسائل و احياء علوم و فضائله و سيله اولق
 ضمننده بوندن اقدام خاصكويده واقع مجدداً بنا بيوريلان مهندس خانه ده دارالطباعه
 تخصيص و ادوات لازمه سنك انشا و تكميلنه اراده عليه ملوكانه لرى تعلق ايتكله بو
 عبد حقير عبوديتسمير يعنى معلم هندسه عبدالرحمن قوللورى رئيس الطباعه خدمت

پرمفخر تيله دخى شرفياب بيورلمغين باجمله اقتضا ايدن حروفات و آلات و ادوات مجدداً
 انشا و اتحال و بر وفق آمل قرين اسسحصال و اسسكحال اولنديغى عقبنده بيان نافع
 در ترجمه برهان قاطع نام كتابك طبع اولمسنه امر هايونلرى شرفريز صدور اولمقله
 در حال كتاب مرقومك طبعنه مباشرت « اولونيور .

مدرس يندن عيتابى احمد عاصم افنديك ترجمه سى اولارق « برهان قاطع » ك
 حروفاتى متفرقه ابراهيم افندى مطبعه سى حروفاتندن بر آرز دها كوچوك و دها
 او قوناقليدر . كتاب بيوك مجمده ۸۶۳ صحيفه دن عبارتدر . ايلك اولارق ده ايكي رنگ
 ايله باصيلمشدر . اوسنه ظرفنده عاشر زاده حفيد افنديك استابول صولرينك ماهيت
 و قيمتندن باحث « مهاء الميا » اسمنده بر رساله سى طبع اولمشدر .

ايرتسى سنه بزده اك چوق طبع ايدلمش كتاب اولان « تحفه و هبي » و تورك
 طباعت تاريخنده يك شرفلى بر موقعه لايق اولان محمود رائف افنديك :

Tableau des nouveaux reglements de l'Empire Ottoman 1798 (1213)

عنوانلى آلمش بيوك صحيفه دن يدى رسمدن عبارت اولان قيمتدار كتابى نشر
 اولمشدر . [۱] شيمدى يه قدار بزقاج فرصتله اجنيلرك مملكتى طابق و تورجكه ي
 اوكره نك اچون چاليشدق لرينه شاهد و اونلرك بو غايه اوغرنده كى نشرياتي كورمشدك .
 رائف افنديك فرانسزجه اولارق نشر ايديلن بو اثرى بزم كندىمى اجنيلره طابق
 اچون ياپديغىمز ايلك تشبثك برهانيدر . بو اردن عيى زمانده مهندس خانه مطبعه سنك
 مكمل بر مطبعه اولديغى تظاهرى ايدر .

[۲] بو كتاب حقدنه حيات مجموعه سنك ۱۶ نجى نسخه سننده احسان بك افنديك مقاله لرينه
 مراجعت ايديكىز .

هجری ۱۲۱۵ ده نشر اولنان حیاتی نك « تحفه شرحی » ندن صوگرا طبع ایدیلن مهم بر اثر سابق شیخ الاسلام أسعد أفندیك ترتیب و تألیف ایلدیکی « لهجة اللغات » در. بوده بیوك ححمد ۸۵۱ صحیفه در. بو لغتك ده طبعندن صوگرا « طبعخانه خدمه سی معطل قالمقه صحاح جوهری ترجمه سی اولان وان قولی نام کتاب مستطاب مقدملرده ایکی دفعه طبع اولمش اولوب لکن مرور ایام و ازمنه حسبیلله نسخه سنه قلت و بهاسنه غلاكلش اولدیغندن » ینه طبعنه مباشرت اولونیور. بو صیرالرده مطبعه نك اعانه یه محتاج اولدیغی بیلدیریلدیکندن « شروط معتبره و نظام مستحسنه ایله وضعیتی اصلاح ایدیلیور. وان قولی لغتک برنجی جلدینک « تکمیلی اثناسنده مدینه اسکدارده مستقل برکبیر دارالطباعه بناوانشا بیوریلوب رؤیت و اداره سی بابرات » ینه مهندسخانه مطبعه سی نظری عبدالرحمن افندی یه ویرلدیکندن وان قولی نك « جلد ثانیسی دخی دستیارىء عون و عنایت باری و بمن توجه سنیه شهریارى ایله تکمیلی مقدر و میسر » اولویور. وان قولی نك بو اوچنجی طبعنك برنجی جلدی خاتمه سنده « علی ید اضعف العباد عبدالرحمن المدرس المأمور بعمل الطبع فى دولة العلية العثمانیه فى دارالطباعة المعمورة فى البلدة الطيبة القسطنطنیه » جمله سی و بیك ایکیوز اون بدی تاریخی، ایکنجی جلدی خاتمه سنده « علی ید اضعف العباد عبدالرحمن المدرس المأمور بعمل الطبع بدار الطباعة الجديدة المعمورة فى مدينة اسكدار » جمله سی و بیك ایکیوز اون سکن تاریخی مطبوعدر.

عمومیتله اسکدار مطبعه سنك تأسسی مهندسخانه مطبعه سنك تعطیل فعالیتی کبی تلقی اولنور که دوغرو دکلدز. اسکدار مطبعه سی عمومی نشریات ایچون تأسیس ایدلمش و بلکه مهندسخانه مطبعه سی ما کینه لرینک بر قسمی ده اورایه نقل ایدلمشدر.

مهندسخانه مطبعه سی ایسه بلکه بر آز اهمیتنی غائب ایتمش فقط ینه درس کتابلری طبعنه نوزم ایلشدر. تاریخ طبیی حرر برقاچ کتاب و تاریخ طبیی محرر اولمایان برچوق هندسه یه عائد کتاب بو خصوصی تأیید ایتمکده در.

اسکدار مطبعه سنك فعالیتی هجری ۱۲۴۷ یه قادر دوام ایدر.

نشریاتی میاننده محمود رائف أفندیك جغرافیا کتابی؛ بزده ایلك اولارق متحرك حرکه لرله باصیلان « برکوی » رساله سی، ایکی جلد و اصف تاریخی، اوچ جلد اولان « الاوقیانوس البسیط فى ترجمة القاموس المحيط » شانى زاده نك طب و تشریح عائد « خمسة » سندن بر قسمی، « تحفه وهی، نخبه وهی و سبعة صیدان » ك متعدد طبعاری، اصلاح غلطات، اس ظفر کبی کتابلر واردر. بو تاریخده « دارالطباعه » ایکنجی محمودك امریله بایزید میدانندن سلیمانیه یه کیدن یول اوزرنده الیوم دارالفنون کتبخانه سنك بولوندیغی یرده او زمان موجود اولان و قپودان ابراهیم پاشا حامی دینلن بنایه نقل اولونیور.

او جوارده بولنان عرصه ده صاتون آینه رق « تقویم خانه عامره » تأسیس ایدیلیور. الیوم دولت مطبعه سی اولان مطبعه ده هرایکسنك توحیدیه حصوله کلمشدر. تورک مطبعه جیلنگنک بوندن صوگرا کی صفحه لری تجدد تاریخمزی پک یاقیندن علاقه دار ایتدیکندن مفصلاً تدقیق اولونمایه لایقدر. بونی و بزده طبع اولونان کتابلرک ممکن اولدیغی قادر تمام بر لیسته سنی ایلریده نشره چالیشاجم.

Selim Nüzhet, *Türk Matbaacılığı* (Istanbul, 1928) s. 26-32; 39-46; 58-65; 85-89.

تورک غزتهلرینک تراجم احوالی

- ۱ -

تقوم و قایع

رسمی

استانبولده اک اول ظهور ایدن غزته تقویم وقایعدر .

والد جناب پادشاهی محمود ثانیکن شرقک حد انحطاطه وارمش اولان عقلنی غربک کاله ایرمش اولان فکریله مزج ایتمک مقاصد مجددهسی آثارندن ۱۲۴۷ سنهسی جمادی الاولیسنک یکریمی بشنده هفتهده بر دفعه نشر اولتیق اوزره تأسیس ایدلمشدر . اوزمانک آلدہ موجود نسخهلرندن دخی آکلاشیلیورکه تقویم وقایع بوکون آوروپاده کی امثالی کی دولتہ متعلق نه قدر مهم شیلر وارسه جملهسنی خلقه اعلان ایدرمش . حتی نزیب وقعہ معلومهسنی انتاج ایدن مصر حادثہسنه متعلق پک چوق محررات مهمهکنک نشرینه واسطه اولهرق خلقی حقیقت مسئلهدن آگاه ایشدرکه زمانمزده کرک داخلی وکرک خارجی بو مثللو مسائل سیاسییه یالکز خواص محرم طوئلقدہدر !

تقوم اک ای حالی مشارالیه محمود ثانی زماننده اولدیغندن انک وقایله برابر بریکینکده اهمیتی محو اولوب کیتمشدر .

استطراد

سلطان مجید دورنده غزته کی بر ملتک جدأ علمنی ، وقوفنی ، کالنی ، فکرینی ، ادعائنی ، عبرتی بصیرتی ، عرفاتی ، ثروتی ، قدرتی ، حاصلی عقله کن کلهین بیک درلو

سعادتتی موجب اولان وسائطه و او یولده وسائطه خدمت ایدہجک ارباب وقوف وکاله رغبت ایدلمش ویکریمی ایکی سنه امتداد ایدن دور سلطنتنده طوی طوی بر جریده ایله غیر رسمی بر ترجمان احوال ظهور ایتشدر .

حتی تواتراً سویلرلرکه تقویم وقایع بر سنهکن شعبان ناریحنی حاوی اولهرق فقط ایرتسی سنه صفرده نشرینه موفق اولدیغنی بر نسخهسنده محمل جک استانبولدن حرکتنی شامه عودتندن صکره اعلان ایدہ بیلمشدر !

واقعا تقویم شیمدی دخی زمان ظهورنده کی کی دولتک امور مهمهسنی نشر خدمتیه مشرف دکلسده ینه هیچ اولمازسه وقتیه اولسون حقیقه بیلمکدهدر . خصوصاً مأمورلر عندنده خراج کاغدی حکمنده طوئلقدن قورتلسی عصر پادشاهیده حاصل اولمشدر .

تقومیک بوکون دخی زمان ظهورندن زیاده اهمیت بولسی پک قولایددر .

آوروپاده رسمی غزتهلر یا داخلیه ویا خارجیه نظارتلرینک زیر حکمنده بولندقلرندن دولتہ متعلق داخلی خارجی نه قدر وقایع ظهور ایدرسه کافهسنی انکله اعلان ایدرلر . پروسیایه دائر تواتر بولمش بر مسئلهی بر فرانسز غزتهسی نشر ایشدکن صوکره پروسیانک رسمی غزتهسندن ایضاحات بکلرز دیسهده دیسهده انک حقیقتنی بر این رسمی غزتهسی اعلانه مجبوردر . اکر بزدهده تقویم وقایع خارجیه نظارت جلیلهسنک زیر نظارتنه آلتیر وبونکله برابر مواد مهمه سیاسیہ اعلان ایدیلیر وخصوصاً دولتمز حقننده آوروپانک بعض غرضکار غزتهلری طرفندن عمداً وقوعبولان نشریات بونکله رد ایدیلیرسه تقویم وقایعده عصرک ترقیسنه موافق و وظائفنه مطابق بر یولده نشر اولمغه باشلار .

جریده حوادث

بيك ايكي يوز اللى آلتى سنه سنده انكليز ويليام چرچيل طرفندن نيم رسمى اوله رق تاسپس ايدلمشدر. ظهورندن يكرمى برنجى سنه سه قدر هفته ده بر دفعه نشر ايديليور بر نسخه سى اوچ بچق غروشه صائيليوردي. ابتدای نشرنده بز سنه قدر خلقك رغبتنى جلب ايتك ايجون اعلان داغيتير كې موزعلر راست كلديكنه باد هوا ويررلر ايمش. خدمتى ايسه آوزوپانك صرف اكلنجهدن عبارت اولان لطائف وقوعاته و آمريكا ايله هند وچينك - اوزمانلرجه تحقيقى همان محالاتدن اولان - عجايبانه ترجمان اولمقدن عبارت ايدى.

مؤسسى دولتدن ايكي بيك بشيوز غروش معاش آليردى. مشتريلرينك اكثريسى مأمورين دولت و ولاتدن عبارت ايدى. مع مافيه ايرادى مصرفه مع زياده كفايت ايلردى. حتى قريم محاربه سى جریده حوادث ايجون بردور مسعود اولمشدر. چونكه خلق آره صره چيقارديني علاوه لرى ققط و غلا زمانده اكلك قايشير كې يغما ايدر و ما كنه لرى باصمغه يتيشه مزدي. جریده حوادث مملكتمز جه فوق العاده اوله رق بويله بر دور دخى چكيرمش اولدينى حالده نه شكلى نه لسانى و نه ده وظيفه سنى اصلاح ايتكى خاطرينه بيله كستيرميه رك دوه يورويشندن آيرلماش ايكن ترجمان احوالك جدوئى استرقاب ايله بومى فقط ثلثانى حكايه و ثلثك نصقى حوادث و نصفى اعلان اوله رق ايكي صحيفه دن عبارت بر علاوه نشرينه باشلادى كه مؤخرأ ايكي صحيفه داها علاوه سييله روزنامه جریده حوادث نامى ويردى. ايكي اوچ سنه ده بو حال ايله دوام ايلدكدن صكره جمنى بيوته رك شيمديكى شكلمده نشرينه باشلاديني كون بر مقاله ايله باباسى

اولان جریده حوادثك كوشه فراغى اختيار ايتسى جهتيله كنديسى زمانك احتياجانه موافق خدمت ايدمك كيني اعلان ايتس ايدى كه بر خيلى زمان حالا و قالا كوزل بر يوله دوام و مؤخرأ بعض افاضل اهاظمك اعانه ماديه و معنويه لرينه دخى مظهر اوله رق خيليجه رغبت حاصل ايدمك بيلمشدر.

ترجمان احوال

ازميد متصرفى آگاه افنديك امضاسيله و شناسى مرحومك سعى و اقدام مخصوصيله ۱۲۷۷ سنه سى ربيع الاخرينك آلتيسنده نشر اولمشدر. برمدت بيوك قطعه ده هفته ده بر و صكره لرى شناسينك كف يدا ايتسى جهتيله اوافق اوله رق اوچ دفعه چيقاريليردى. غير رسمى اوله رق بر تورك امضاسى آلتنده اك اول چيقان غزته ترجمان احوال و مسلمان غزته لرى ايجنده الك اول تعطيل ايله مجازات ايديلن غزته ينه ترجمان احوالدر. بر زمان ارباب شهاب ايجنده معيشتنى غزته محررلكننده آرامق فكر احرارانه سنى مملكتمزده ايجاد ايدن ويا تعبير آخرله بو فكر ترقى به رايه كس مسابقت اولانلردن رفيقك فكر و قلمى سايه سنده دوام ايلدى.

حيف كه مفخر احرار اولان بونادره روزكارك بيوك قولراده هدر اولوب كتمسى اوزرينه ترجمانك ده اسكى لسانى غائب اولمغه و كيتدجه مفلوج آدملر كې بتون بتون دليل طو تولمغه باشلاديني ائشاده ايدى كه كاه اديب مشهور كالك اعانه سى و حصراً حلبده وفات ايدن (كنجينه هنر) نام تأليف مختصر مؤلفى حسن صبحينك قلمى سايه سنده برمدت داها اداره حال و قاله موفى اولدى. نهايت مرحومك حلبه مأموريتى ترجمانك ده بتون بتون سكوت و سكوتنى موجب اوله رق ۱۲۷۳ سنه سنده تعطيل خدمت ايلدى.

تصویر افکار

زمانزده علمی، ادبی، فکری، سیاسی برچوق بدایعه مصدر برچوق سقامتک
مخونه باعث مستقل اولان ادیب اعظم شناسی طرفندن ۱۲۸۸ سنه سی ذی الحججه سنک
سلخنده تأسیس اولمشدر.

۳۰۰ نسخه قدر کندی نظارتی آلتنده نشر ایدلدی. کندیسی آوروپایه چکادکن
صکره ایسه امور تحریریه سی ادیب مشهور کاله انحصار ایلدیکنندن درتیوز التمش بش
نومروه قدر انک طرفندن یازلدی. مملکت مزده نشر اولنان تورک غزته لری ایچنده
ظهورندن نهایتنه قدر تصویر افکاردن بشقه مسلکنی محافظه ایتمش بر غزته
کوروله مشدر.

هله جهت تحریریه سی عقول ادبایی حیران ایده جک بر طرز بدیعه ایدی.
واقعا تصویر سکنز یوز بو قدر نسخه یه قدر دوام ایلدی ایسه ده جد انتهایی ذکر
اولنان ۴۶۵ نومروسیدر. چونکه ادیب مشارالیهک (شرق مسئله سی) عنوانیه یازدینی
مقاله بو نومروده مندرج وکندیسی بو مقاله ایچون محررلکدن منع اولمش ایدی.

مخبر

ایلك نسخه سی فلیب [۱] امضاسیله ۱۲۸۳ سنه سی شعبانینک یکریمی بشنجی صالی
کونی چیقمشدر. حتی تصویر افکار ظهورینی مقاله آتیه ایله تبریک واعلان ایتمشدی.

[۱] حقایق مدیری عزتلو فلیب افندیده.

« لسان عثمانیده طباعتک ترقیسنه دائر چکن نومرومزده بر بند نشر ایتمشیدک، بو
بودفمه دخی مطبوعاتک ترقیسنی موجب اوله جق بر اترك ظهوری مع الممنویه اعلان
ایدرز .

شویله که: شعبانک یکریمی بشی تاریخندن بدأ ایله مخبر نامنده بر غزته داها نشر
اولمغه باشلامشدر. سرنامه سننده کورولن تعریفاته نظراً بو غزته معارف وحوادث
داخلیه دن و خلاصه وجهله پولیتیکه دن بحث ایده جک وهفته ده اوچ کون چیقه جقدر .
حجمی و ترتیبی (وترکیبات غرایب نمای منشیانه دن آزاده اولان شیوه افاده سی) تصویر
افکاره یقیندر

مملکت مزده بویله بر سر بست غزته نک دها میدانه کلسنه تشکر اولنور. و مؤسس
ومحررلری عن صمیم تبریک ایدیلیر . . .

۳۳ نومروه قدر سعاوی افندیکنک قلمیله نشر ایدلدی. مملکت مزده مطبوعاتک
تاریخ اهمیتنه مخبر غزته سنک ظهوری مبدأ اعتبار ایدیله بیلیر . زیرا کندیسی عالم
مطبوعاتده بر تقلید عظیمه سبب اولدینی کبی افکار انقلابی ده تحریک ایلشدر .

امتیازینی حائز اولان شاهین اوغلی فلیب افندی دیار بگردن کله رک چرچیلک
مطبعه سننده خدمات شاقه ده مستخدم و تربیه زمانه موفق مکتب فلان کورمه مش بر
آدم ایکن ذکای فطریسی سایه سننده مخبری الی الابد دیلارده دستان ایده جک صورتده
نشره قادر محرر بولمغه موفق اولمشدر: ۳۲ نومرولو نسخه سننده و ۳ ذی القعدی ۸۳

تاریخچه بر آی مدله تعطیل [۱] وسعاوینک استانبولدن (حسب الایجاب) اجلاسندن
صکره دفعه نایبه اولهرق نشرنده اسکی حالی تحافظهیه قادر آدم بونهمدینی کبی ۵۵
نومروسندهده طرف حکومتدن بلاسبب کلیاً لغو ایدلادی.

- ۶ -

آینة وطن

سکسان اوچ رمضانک اوائلنده مصور واون آلتی صحیفه اوزرینه مرتب اولهرق
محمد عارف نامنده اگریوزلی بر ذات طرفندن تأسیس ایدلشدر .
مملکتهمزده تصویر و حک فلرنده ماهر بر آدم بولمدینی ایچون آروپا ایللو .
ستراسیونلری کبی نه منتظم اولاییلدی نه ده وارداتی - او درجه ملوث اولدینی حالده -
تصویر و حک اجرته اولسون کفایت ایده ییلدی . بو جهته اصلی تعدیل ایله روزنامه
آینة وطن نامنده پولتیقه دن باحث اولهرق فرعی نشر ایلدی .

- ۷ -

وطن

بوده عارف امضاسیله سکسان اوچ سنه سی ذی القعدة سنده ظهور ایتشدر .
کرك مؤسسینک غزته جیلکه لازم اولان اوصافدن محرومیتی و کرك محررینک
مشکلپسندلکی بیچاره غزته بی هیچ بر شیئه بکزه تدیرمیدی . نهایت طرف حکومتدن
۸۴ سنه سی محرم آینده سالف الذکر مخبر ونه یازدیفنی بیلمه منزلکده وطنله هم عیار
اولان آتی الترجه عطاردله برلکده اولهرق لغو ایدلادی .

[۱] مهود قرارنامه عالی مخبرک برنجی دفعه کی تعطیلی اوزرینه ۷ ذی القعدة ۸۳ تاریخده
اعلان اولنشدر .

- ۸ -

عطار

برنجی نسخه سی سالی امضاسیله ۸۵ سنه سی محرمنده نشر ایدیلهرک طوی بش
نسخه چیقدی . فقط هر بر نسخه سی آری آری بش عصرده چیقمش کبیدر . مثلاً
بر نسخه سنده (او زمان غزته لرحه موضوع بحث اولان) ملت مجلسی تشکیل
ایدلسندن ایرتسی نسخه سنده ملت مجلسی تشکیلی مملکتهمزده او یامیه جغندن - او چنجی
نومروسنده بر خطبه ایله عدالتک نشرندن - دردنجیسنده غزته لره حریت ویرلسندن -
بشنجیسنده غزته لری قیامق ایچون حکومته حسبی جاسوسلقدن دم اورمغه باشلادی .
نهایت اوده طرف حکومتدن بحق لغو ایدلادی .

- ۹ -

استانبول

ینه اگریوزلی محمد عارف امضاسیله مخبر مؤسی فلیب افدینک تحت التزام
واداره سنده اولهرق آینه وطن روزنامه سنه بدل نشر ایدلادی . ۸۶ سنه سنه قدر دوام
ایلدی . نهایت او زمان رجالدن برینک قاریقاتورینی یعنی مسخره قلقلی رسمی یا عقلی
اوزرینه امتیازی مهود قرارنامه عالی ایله فسخ اولندی .

- ۱۰ -

محب

اندون امضاسیله ۸۴ رجبنده ظهور ایتشدر . مملکتهمزده ظهور ایدن غزته لر ایچنده
بونک قدر تحویل عنوان ایتش هیچ بر غزته یوقدر . حتی بر سنه ده ایکی اوچ اسم

دکشدیردیکی ایچون ... ندریجی لوحه سی عنوانی آلمش یعنی محبه مشتری اولان بر آدمک صکره باسقه نام ایله نشرنده الله بر شی چکمه مستدر .

محب ، ترکستان ، ممالک محروسه ، خلاصه الافکار نهایت لسان صدق ، عنوانلریله بش دفعه فقط ایکیشم اوچر نسخه اوله رق نشر ایدلدی .

دها غریبی شوراسیدرکه غزته نك نامی دکشدیجکه صاحبی ده تبدیل اسم ایدردی !

- ۱۱ -

ولد الجوائب

۸۴ شعبانی اوائلنده موسیو فلیک معرفتیه نشر ایدلدی ۷ نومروه قدر دوام ایلدیکی حالده بعض بدخواهانک سعایت مصرانه سی تشأمیله او زمانک معارف ناظری طرفندن فسح ایدلدی .

- ۱۲ -

مجموعه معارف

۸۴ ذی القعدة سنده موسیو فلیب افندیکن اداره و التزامی آلتنده نشر اولندی .
دوامی ترقینک ظهورینه قدردر .

- ۱۳ -

ترقی

۸۵ سنه سی شعبانک یدنجی جمعه ایرتسی کونی علی راشد امضاسیله موسیو ایله فلیب افندیکن تحت التزامده اوله رق سعی مخصوصیله تأسیس ایدلدی . ۴۳۹ نومروه

قدر دوام ایتدیکی حالده ۸۷ سنه سی جمادی الاخره سنک اوچنجی صالی کونی بر آی مدته تعطیل ایدیلهرک و ختام مدت تعطیلده صاحبی مقاوله یی فسح ایدرک کندیسینی نشر ایلدی ایسه ده دوامنده موفق اوله مدی .

ترقینک - معهود قرارنامه عالیکن مطبوعات عثمانیه یی نچه لایسئنه آلدیفنک اک شدتلی برزمانده - ظهوری مملکت مزده حقیقه ترقیدن معدوددر . خلقک استفاده سنی موجب اوله جق پک چوق مقاله لر یازمشدر . حتی بعض بندلری - او زمانلر آوروپانک تا منهای غربنده عثمانیلرک حقوق سیاسییه سنی ادعا ایچون نشر اولنان - حریت غزته سنک ییله دقتی جلب ایلردی .

مخدراته مخصوص اوله رق بازارلری و مزاحه مخصوص اوله رق جمعه لری آریجه ایکی نسخه نشر ایدردی . آلمانیا و فرانسه محاربه سنه ابتداسنده استانبولده ترقی ترجمان اولمشدر .

- ۱۴ -

کوکب شرقی

۸۶ شعبانده آلکسان صرافیان امضاسیله نشر ایدلدی . پک آز مدت دوام ایلدکن صوکره کندی کندینه تعطیل ایلدی . حتی عرفای ادبندن بر ذات تعطیلنی اعلانده (کوکب ان قض الساعة) مثالی ایراد ایلشدی .

- ۱۵ -

میمز

صدقی امضاسیله ۸۶ شوالنده ظهور ایلدی . بریجق سنه قدر دوام ایده بیله یسه ده استقبالی تأمین ایده میهرک تعطیله مجبور اولدی .

۸۶ سنه سی ذی القعدة سنده علی امضاسیله نشر اولمشدر . ایکی سنه قدر اوافق
نسخه اوله رق دوام ایلدی .

نهایت کچن سنه ایکی آی مدته تعطیل ایلمسی اوزرینه اikal مدته ۸۹ سنه سی
عمرمنده شیمدیکی جرمله ظهور ایلدی .

بصیرتک اکی اهمیتی زمانی مدحت افندینک محررلکنده بولندیغی مدندر .

۸۶ سنه سی ذی القعدة سنده عاشر امضاسنله و فقط صرف علوم و فنوندن بحث
ایتمک اوزره تأسیس ایلمشدر . بو حال ایله بر ایکی سنه قدر دوام اینلیدیکی و ارباب
فضل و ادبدن برقاچ و خصوصاً مؤخرأ بر ذات کاملک همت علمیه و قلمیه سیله نشر
اولندیغی خالده اداره مالیه سنجه سکتیه اوغرایه رق تعطیل ایلمشدی .

بوکره خارجیه نظری دولتلو خلیل شریف پاشا حضرتلرینک عنایت مخصوصه لری
ایله پولتیقه دن دخی بحث ایتمککنه مساعده اولمشیله ایکنجی دفعه اوله رق برنجی
نومروسی ۱۲۸۹ سنه سی رمضانک سکرزنجی جمعه ایرتسی کونی قلم عجز احتوا ایله
نشر ایلمشدر .

۵۶ نومروسنده برنجی دفعه اوله رق بلاحا که و معهود قرارنامه عالینک حکم
لایستلیله ایکی آی تعطیله مأمور اولمشدر .

۸۶ سنه سنده کوب شرقیه بدل نشر اولمشدر . بر چوق دفعه کندی کندینه
برقاچ دفعه ده حکومتدن تعطیل ایلدی .

۸۸ سنه سی ذی الحججه سنده مدحت افندی التزام ایلدی . نهایت ۸۹ سنه سی ربیع
الآخرنده شیمدیکی شکلیه (وکال رشاد نوری توفیق امضالریله) نشر ایدیله رک اون
دوقوزنجی نسخه سنده خارق العاده اوله رق درت آی مدته تعطیل و محررلری تغریب
صورتیه طشریه مأمور ایلدیکی حالده ایکی بچق آی صوکره اراده سنیه ایله تکرار
نشر ایلدی .

عبرتک الآن زینت مفخرتی اولان شکلی التباس ایلمسی مطبوعاتجه بر دور
حکمنی آلمشدرکه تفصیلی سالنامه عز قدر بر کتاب اولور .

۸۷ سنه سی ربیع الاولنده محمد توفیق امضاسیله چیقمشدر . اوچ درت آی قدر دوام
ایدرك کندی کندینه تعطیل و مؤخرأ نامنی لطائف آتاره ولساتی مزاحه تحویل ایلدی .

برنجی نسخه سی ۷۷ سنه سی جمادی الاخره سنک غره سنده رشدی امضاسیله موی
ایله شاهینیان فلیب افندینک تحت التزامنده اوله رق نشر ایلمش کچن سنه امتیازی
ملترمی طرفندن اشترا اولمشدر .

۸۷ سنه سی رجبده نشر ایدلدی فقط دوای قابل اولمادی.

۸۷ سنه سی رمضانده موسیو تئودر قصاب طرفندن مزاحه مخصوص اولمق اوزره احداث ایدلشدی. ۱۸۴ نومرویه قدر دوام ایلدی. نهایت ایهتلو دولتو رشدی پاشا حضرتلرینک یکن سفرکی صدارتده امتیازی فسخ اولندی. دیورهن غزته سنک هزلده جیلاً اک پارلاق واک موجز کفتاره مالک اولدیغی و عملکتمزده لسان مزاح ایله افاده سی قابل اولمیان احوالی ایهام لطیف ایله آکلامقده کی اقتدار و کلی ارباب مذاقه معلومدر.

۸۹ سنه سی جمادی الاخره سنک ۲۵ نجی نجشینه کونی احمد مدحت طرفندن تأسیس ایدلشیدی.

مملکتهمزده غزته جیلکی آزادیء استقبال ایچون براعت استهلال عد ایدنلر دورک ظهورینی بر دور فلاح مقدمه سی عد ایتشلر ایدی!... یا نصل ظن ایتسونلرکه حقوق سیاسیة سنی حائر اولان هر شخص مطبوعات نظامنامه سی حکمنجه غزته رخصتی آلابیلجک ایکن او معهود قرار نامه عالی

مطبوعات نظامنامه سی حکمدن اسقاط ویرینه کنیدیسی قیام ایدرک خلقی غزته جیلکدن و غزته یاری قانونک حایتندن محروم ایتشدی.

دورک ظهوری ایسه قرار نامه نیک ابطال حکمنی و نظامنامه نیک اهاده احکامنی مبشر فرض اولمشندی... مکر نه یا کلش تحمین... نه باطل ذهاب ایش !!! هله هیچ خاطرمدن چیقماز. مطبوعاتک اهمیتنی تقدیره باشلامش اولان استانبول خلقی برقاچ سنه دنبری - کنیدیلی قرار نامه نیک پنجکی آلتنده - ایکی اوچ غزته نیک نشر یاتنه اسیر اولدقلمی ایچون ایشیدلمدک بر نام ایله نشر اولنان بو غزته نی کوپریده فوق العاده برتهالک و بر انبساط ایله آلیرلردی. یا ایتسی کونی؟... انسانک سویلمکه دیلی وارمیور هیچ جمعه کونی غزته قاپانیری؟ ایشته بز او دورده آنی ده کوردک. برده ایشیدلدی که دور غزته سی قاپامش !!! کیمسه اینامز! بونکله برابر اصلنه ایرمک ایچون مطبوعات مشتاقلمی بک اوغلنه قوشمغه باشلادی. بنده کندم خاجوپولو چارشینسک میدانی ما حشر الله !!! بردنبره بو حالی کورنجه نه ایچون کلدیکی اونوته رق غلبه لک نه ایچون اولدیغی برندن آ کلامق ایسته دم. بیچاره حدتله - اما فوق العاده حدتله - نه اوله جق؟ ایشته دون ویردکلمی دوری بو کون قپامشار!... بن طونه قالمش. کیتدک حسب المسلك صاحبنه تعزیت ایتدک. ایشته بو غزته ده طوغار طوغماز اولدی.

دوره بدل نشر ایدلدی، مؤسسینک بخت سیاهی اون برنجی نسخه سنده آنی ده فسخ ایتدیردی.

بونلردن بشقه مجموعه فنون و (سقامت عنوان ایله) عبر انتباه و غایت کوزل بر
طرزده مرآت ناملریله اوچ فنون غزنیسی نشر ایلدی.

- ۱ -

مجموعه فنون

۷۹ محرمنده (جمعیت علمیه عثمانیه) نامیله تشکل ایدن بر هیئت طرفندن آیده بر
دفعه اولوق اوزره تأسیس ایلمشدی.

بوجیت عوامدن خواصه قدر پک چوق کشینک اغانه سنه مظهر اولدی. طشره لردن
بش آلتی یوز مشتری پیدا ایلدی. حتی جمعیت کتاب و اوانیء فنوندن عبارت اوله رق
آمریقادن بیله معارف نامنه هدیله لره نائل اولدی. فقط الای بو قدر نسخه یه قدر
- اوده درت سنه ده - بر سنه تعطیل ایتمکله نائل اولدی. نهایت ۸۴ سنه سندن بری نه
جمعیتدن اثر نه ده اثرندن خبر قالدی.

- ۲۶ -

عبر انتباه

(جمعیت کتابت) نامنده موهوم بر هیئت طرفندن ۷۹ ده تأسیس ایلدی.
(جمعیت کتابت) نامی (جمعیت ادبیه) دیمک ظنیله ویرلمش و حتی او ظنک تولید
ایتدیکی سقامتک برنجیسی (عبر انتباه) لفظی اولمشدی. بر ایکی نسخه چیقاردی؛
ایکی سنه تعطیل ایتدی. صو کرا (عبر تما) نامیله تکرار نشر ایدیلوب اون اون آلتی
نومرودن صو کرا بتون بتون حو اولدی.

- ۲۷ -

مرآت

اذکیای وطندن مفخر احرار اولان رفیق مرحوم طرفندن ۸۹ ده تأسیس ایلدی.
اوچ نسخه نشر ایتدی. مجموعه فنونله آچدیغی بر مباحثه دن دولایی عالی پاشا قلمیله
(مجموعه فنون) ایچون یازلمش بر رضیه یی مجموعه سنه درج ایتمکله نزل ایتدیکی ایچون
اختیار یله تعطیل ایلدی. مشارالیهک جکرسوز اولان ترجمه حالی یازمغه طاقت مفکره م
متحمل دلددر.

Ebuzziya Tevfik. *Salnâme-i Hadîka*. (İstanbul, 1290). s. 65-88.

تقویم و سالنامه‌لر

زمان و صورت انتشاری، درجه تکمیلی، آوروپاده و بزده بو کونکی شکلی

آوروپا سالنامه و تقویم نوعدن آثار سنویه په آلماناق، آنوئه، قالاندیه نامری ویرلکده در. هان عینی معنایی مفید اولان بو اوچ کله نك سرلوحه اتحادیه آوروپانک هر طرفنده عصرلردنبری یوزلرجه و بیکلرجه آثار تدوین و نشر اولمش و الحالته هده نشر اولمقده بولمش اولدیغندن بولنه دأر بعض معلومات اعطاسی فائده دن غیر خالی کورولمشدر.

اعصار قدیمده قوزموغرافیایه و هیئته آز چوق واقف اولان ملتر بیله آثار سنویه په اعتبار ایدرلر؛ مصریلر، قدیم یونانیلر، رومالیلر حتی هندلیلر بیله بو اصوله رعایتده بولنورلر ایدی. آلمانیا ده طباعتک ظهورندن اول بو قبیل آثار مکتبلرده تدریس اولنور ایدی.

صنعت طباعتک ظهورینی متعاقب ایلمک اثر سنوی اون بشنجی عصرک نصف اخیری اوائلنده و یانه ده و مؤخرأ مجارستانده طبع و نشر ایدلمش ایسه ده اصل دواملی اوله رق آلماناق نشرینه اون آلتنجی عصرک اواسطنده آلمانیا ده ابتدار اولمشدر که سنه دن سنه په توسیع و اصلاح اولنان بو اثرلر اهمیت مندرجاتی اعتباریه فوق العاده رغبت عمومییه مظهر اولمشدر.

اون یدنجی عصردن اعتبارأ نشر اولنان آثار سنویه (آلماناقلر) هیئته دأر معلومات و اختیارات و آتی په متعلق اخبارات ایله سائر بر طاقم احوال و خصوصاته عاقد ایضاحات و تفصیلاتی و بر چوق خرافاتی حاوی اولمق اوزره ترتیب ایدلمکه باشلامشدر.

حتی فرانسه ده قرال ایکنجی هائری زماننده، پارسده نوتردام کلیسای منجمی طرفندن بو یولده نشر اولنان آلماناق فوق العاده رغبتی موجب اوله رق بر چوق سنه لر نشری دوام ایده گلشدر. طقوزنجی شارل زماننده تقویملرده بو قبیل خرافات نشری منع ایدلمش و اخلاقی طرفندن ده بو ممنوعیت تأیید اولمش اولمقله برابر صوکرالری یاواش یاواش ینه اسکی حالی بولمشدر.

اون یدنجی عصرک صوگ سنه لرینه دوغرو پارسده سالنامه قرالی نامیله انتشاره باشلایان و اون دردنجی لوی طرفندن مکملیتی تأمین اولنان آلماناقلره تحولات قر اوقات طلوع و غروب و سائر حقه ده کی معلومات مکمله دن ماعدا سرایک و حکومتک ایام رسمییه و تشریفاتیسی ایله کلیسارک ایام دینه سنه و پنازلره و خاندان و دواژ حکومته متعلق بر خیلی معلومات و ایضاحات درج و علاوه اولمش و بو صورته عادتاً رسمیت کسب ایدن سالنامه لر ایکی عصری متجاوز زماندن بری نشر اولنه گلشدر.

سالنامه لرک بو شکلی اخیرأ آوروپاده دخی پک چوق حکومتلرجه قبول اولنه رق نشریانه دوام اولدینی کی بعض ارباب عرفان طرفلرندن دخی کاه معلومات عمومییه پی محتوی، کاه منحصرأ بر شعبه فنه، مثلاً زراعت و یا تجارتیه، یا خود ادبیاته و سیاسته متعلق و مفید معلوماتی شامل اولمق و بالخاصه آلمانیا ده هان هر صنف خلق ایچون آیری آیری بولمق اوزره درلو درلو آثار سنویه نشرینه یول آچیله رق الحاله هده

گوردیکمز شکل کالی بولمشد. بو قبیل تقویملردن بعضیلری پک چوق سنه لردن و حتی عصرلردن بری نشر اولمقده بولمادور.

ایضاحات واقعه دن آکلاشیلورکه آلماناقلرک تأسیس ونشرنده -ایلك اترك ویانه ده طبع ایدلمش اولمسیله برابر- آلمانلر عالم مدنیته پیشوا اولمشر و متعاقباً فرانسزلر انکلیزلر بو اثری تعقیب ایله آلمانلردن کری قالمامه و بلکه داها ایلری کیتمه که صرف ماحصل غیرت ایلدکلی کبی دیگر اقوام غربیه، از جمله اسویچره، ایتالیا، هولاندا، دانیمارقه، بلجیقا، اسپانیا واسقاندیناویا و حتی روسیا حکومتلری بو ملتلرک ارباب عرفانی همتلر صرفیه مهم تجدیدات حصوله کتیرمشردر.

رسمی ویا رسمی به قریب بر شکلده انتشار ایدن سالنامه لردن الگ مهی و الگ باشلیلری ایکی عصردن زیاده بر حیاته مالک اولان فرانسه نك سالنامه قرالیسی (آلماناق روایال) ایله ۱۷۶۳ سنه سنده احداث اولنوب بر یچق عصری متجاوز زماندن بری بلافاصله هر سنه منتظماً نشر اولنان (آلماناق دو غوطه) و مختلف حکومتانک رسمی سالنامه لریدر.

(آلماناق دو غوطه) نامی طاشیان تقویم سنوی مشهور (یوستو - پهرتهس) خانداننک جغرافیا دارالمساعیسنده ترتیب اولمقده اولوب بر یوزنده موجود بالجه حکومت و قطعانک حکمدارلری، وکلا و رؤسای مأمورینی ایله رجال مشهوره سیاسیسنک اسمارینی و مملکتلرینک الگ مشهور شهرلرینک مقدار نفوسیه قوای عسکریه و بحریه و احوال مالیه و تجاریه لرینی و بو خصصه و صده معلومات جمله و مفیده بی احتوا ایتمی و بونلر حقنده هر سنه بر چوق امک وپاره صرفیه الگ صحیح معلوماتک نشرینه اعتنا ایلمی اعتباریه مذکور تقویمک محتویاتنک رسمی ماهیتنده تلقیسنی انکلتزه، آلمانیا،

فرانسه، آوستریا، ایتالیا، روسیا، اسپانیا و آفریقا حکومتلری متقابلاً و جائب عهدیه دن عد ایتمشر ایدی. انکلتزه ده دخی بوماهینده وداها جسم سالنامه لر تأسیس و فضله اوله رق حکومتک احوال و سیاست داخلیه سی حقنده بر چوق معلومات و تفصیلات علاوه اولنه رق یاریم عصردن بری نشرینه دوام ایدلمکده بولمشد. بوندن بشقه کرک انکلتزه ده و کرک فرانسه ده و سایر حکومت غربیه نك اکثریسنده یالکز حکومتک دکل، کافه شعبات اداره نك آیری آیری سالنامه لری ترتیب و نشر اولمقده. ممالک مختلفه ده سنین و فیره دن بری انتشار ایدن تقویم، سالنامه و آثار سنویه ایچنده الگ زیاده مظهر رواج و اعتبار اولانلر مصور و حزین بولنانلردر. بو مصور آلماناقلرک الگ نفیس و مفیدلری آلمانیا ایله فرانسه وانکلتزه ده و ویانه ده نشر اولنانلر اولوب ایتالیا و اسپانیا و اسویچره و امثالی ممالکده نشر ایدیلنلر دخی آز چوق نظر ربا اولمقدن خالی دکلدور. برده صوک سنه لرده بوقبیل آثار سنویه ده مباحث مفیده متنوعیه علاوه اخلاقی و ادبی آثاره و حکمیات و فضائله متعلق فقرات و مقالات ایله ضروب امثال درجی ده اعتیاد ایدلمش و بو صورت محب فضیلت و اخلاق اولانلرک پک زیاده نظر تقدیر و تحسینلری جلب ایلش اولدیفندن بو وسیله ایله ده خلقک استفاده سنه خدمت ایدلمکده بولمشد.

حکومت عثمانیه نك سالنامه رسمی صدر اسبق مرحوم بیوک رشید پاشانک همت و اثر تشویقیله و رئیس الاطبا عبدالحق افندی زاده مورخ خیراه افندی مرحومک غیرت و اقدامیه ۱۲۶۲ سنه هجریه سنده تأسیس اولمش و ۱۳۲۵ سنه سنه قدر آتمش بو قدر نسخه انتشار ایتمشد. بو سالنامه نك ترتیب و نشرینه بر چوق سنه لر معارف نظارتی طرفندن همت ایدیلوب بالاخره (سجل احوال مأمورین) اداره سنک احداثیه

بو وظیفه اداره مذکوریه تودیع اولمش و اداره مذکوره دخی خیلی أمك صرفیه سالنامه نك تكملانه خدمت ایلش اولدییی حالده ۱۳۲۵ سنه سندن صوكرأ برچوق تشبثات و همماهه رغماً دوام نشرینه موفقیت حاصل اوله مامشدر .

ممالك عثمانیه ده ایالاتك ولایت شكلنه قلمندن صوكره هر ولایتده، حتی مستقل سنجاقلرده دخی رسمی سالنامه لر ترتینه باشلانوب بعضیارینده هر سنه منتظماً، بعضیارینده آره صبره احياناً نشریاتی دوام ایده گلش ایدی. بونلرك عمومیتله دكل ایسه بیله اکثریتله مندرجاتی تقویم شمسی وقریدن و مملکت و مأمورین اسامیسندن بشقه نشر اولدییی ولایت و سنجاغك احوال تاریخیه و جغرافیه سنه و مقدار نفوسی ایله اهالیسنك مزاج و اطوارینه و تشدیدیکي محصولات و حیواناتك انواعنه و احوال مالیه و زراعیه سنه متعلق يك چوق فائده لی معلومات و تفصیلاتی محتوی اولدییی کورولمشدر .

قواد پاشا مرحومك سرعسكر لکی زماننده تأسیس اولنان سالنامه عسکری سنه لرحه دوام و انتشار ایش و بحریه نظارتی ده برقاچ سنه بو یولده سالنامه لر ترتیب و نشرینه همت ایلش اولدییی کبی بر آره لقی خارجیه نظارتی دخی (سالنامه خارجیه) نامی آلتنده بر اثر ترتیب ایده رك خاطرده قالدیغنه کوره بو همت بر قاچ دفعه تکرر ایلش ایدی . برقاچ سنه اول باب مشیخت ایله اوقاف نظارتی طرفندن ده سالنامه طرزنده بر اثر کزین ترتیب و نشر اولمشدر .

حکومتك رسمی سالنامه لرله ولایتلرده و سنجاقلرده برنجی سنه سندن صوك سنه نسخهلرینه قدر نه قدر سالنامه نشر اولمش ایسه جمله سی فاتحده فیضیه مدرسه و کتبخانه سنده مؤسس « ملت کتبخانه سی » ناظری استاد فضائلند علی امیری افندی حضر تلری طرفندن برچوق أمك وپاره صرفیه طوپلانوب مکمل برقولکسیون تشکیل

ایدلش و بعض ولایاتك آلدیه مین برقاچ سالنامه سندن ماعدا التي یوز اوتوز کسور نسخیه بالغ اولان اشبو سالنامه قوللکسیونی مذکور کتبخانه ده موقع استفاده یه موضوع بولومشدر .

سالف العرض ملت کتبخانه سی عثمانلی پادشاهان عظام و شهزادگان و سلاطین نجابت اتسامی حضر اتك آثار شعریه و ادبیه لر ی و خطوط و فرامین عالیه لر ی ایله فاتح ویاووز کبی اعظم خواقینك اوقودقلمی کتب نفیسه یی و شرقك نادیده و ناشنیده آثار و مفاخر ادبیه و نفیسه ملیه سی حاوی مکمل بر موزه یی و یکریمی بیکی متجاوز کتب قیمتداری احتوا ایتسی اعتباریله بالخاصه تدقیق و تماشایه شایان یولندیغندن قارئین محترمه مزك بو مؤسسه عالییه یی هر حالده زیارتیه شتابان اولمارینی بو وسیله ایله توصیه دن صرف نظرا یده مدك .

شمسی وقری شهر و ایام ایله اوقات شرعیه و تحولات نجومیه و زمانیه یی حاوی اوله رق هر سنه نوروزندن معتبر اولمق اوزره منجم باشی لر طرفندن ترتیب و نشر اولنان سنه لك كوچوك تقویملرك كرك قدم ، كرك بحسب الرسمیه صحت مندرجات اعتباریله بوقبیل امثالنه حائز تقوق و رجحان اولدقلمی عرض و بیانیه حاجت اولمادیغنی کبی جودت پاشا وغازی احمد مختار و شاکر پاشا مرحوملرك و بونلردن داها اول کاتب چلبی ایله خلاصه الاخبار صاحبی منجم باشی احمد افندی مرحومك و دیگر بعضی اسلافك ادوار شمسیه و قمریه و نجومیه یه دائر اولان مدونات و تألیفات مقبوله و معتبره لر ی تقویم و سالنامه صنفتك خارجنده بولمقله بونلری یالکنز قید ایله اکتفا ایدیوروز .

بونلردن صوكرأ بزده آلماناق ویا آتوئر شکلنده نشر اولنان ایلك اثر ابوالضیا توفیق بك مرحومك « سالنامه حدیقه » نامیه ۱۲۹۰ سنه سنده ترتیب ایش اولدییی تقویمدر دینیله بیلیر . مشارالیه ۱۲۹۷ تاریخنده « سالنامه قبری » وریبع معرفت، نوسال معرفت

ثروت فنونك تاريخچه سی

نصل باشلادی - نصل یورودی - نصل یوروپور

۱۳۰۶ تاریخنده، صاحب و مؤسسمن احمد احسان بك، شیخ الحرین احمد مدحت افندی حضرتلریله برلکده «مصور ترجمان حقیقت» اسمنده هفته لقی بر غزته چیقارمق تصویرینه قوت ویرمشاردی. فقط صورکرده دن هر نصلسه بوتصور کسب فعلیت ایدهمیه رك یالکز احمد احسان طرفندن مصور «ثروت فنون» ۱۳۰۷ ده تأسیس ایدلمشدر.

اولا شو «ثروت فنون» نامی نره دن کلشدر؟ حکایه عنعنه سنی صاحب امتیاز احمد احسان بکک قلمنه براقلم:

«واقعا بر مصور غزته یه عنوان آراندینی زمان اک آز خاطره کله بیله جک شی «ثروت فنون» ترکیبیدر. یکریمی سنه در بو کله لری ایشیده ایشیده آیدشانلریله مطلقا آره صره کندی کندیلرینه شو عنوانک نصل اولمش ده انتخاب ایدلمش اولدینی صورمشاردر. «بو عنوان، دور منهدم استیدادک تدابیر مجنونانه سنی نتیجه سیدر.

«معارف نظارتنده کی انجمن تفتیش و معاینه دن کچمک شرطیله، بالجله جماع موقوتنه نك طبع و نشری ۱۳۰۶ سنه سنه قدر ضررسزجه دوام آلمشیدی. او تاریخه قدر استابولده برچوق رساله لر، مجموعه لر چیقارلمش ایدی. بونلر میاننده بنم «عمران» ده وار ایدی که، ایکنجی سنه دوریه انتشاری ائاسسنده بتون جماع و رسائل موقوتنه

و تقویم ابوالضیا عنوانلری تحتنده ۱۳۱۷ سنه سنه قدر نشریات سنویه سنده دوام ایتش و سواک سنه «تقویم النساء» نامیه خانلر ایچینده بر اثر محمدوس وجوده کتیرمشدی. ابوالضیانک اثرینه اقتفاء مملکتیمزک منور ارباب همقی طرفندن ده شو یاریم عصر ایچنده مختلف عنوان و شکار ایله مصور و غیر مصور برقاچ یوز قدر آلماناق (سالنامه) ترتیب و نشر اولمشدر که بو میانده ۳۱۰ سنه سندن اعتباراً ثروت فنون صاحبی احمد احسان بك طرفندن برقاچ سنه لر نشر ایدیلن (نوسال ثروت فنون) ایله دو وقتور بسیم عمر پاشانک (نوسال عافیت) لری شایان تذکاردر.

کتبخانه من معرفتیه ۳۲۴ سنه سنده موقع انتشاره وضع اولنان (نوسال راغب) مندرجاتنک جدیت و تنوعی و هر صنف خلقک استفاده سنه خادم بولمسی حسابیله فوق العاده مظهر رغبت اولمش ایدی. کذا کتبخانه من معرفتیه ۳۲۵ سنه سنده ایلك سنه سی نشر ایدیلن (نوسال عثمانی) لر ایله ۳۲۶ سنه سندن اعتباراً درت سنه نشر اولنان سالنامه ثروت فنون و ۳۳۰ سنه سنده ساحه استفاده یه وضع اولنان (نوسال ملی) و حرب عمومی ائاسسنده هلال احمر خانلر هیئت مرکزیه سی معرفتیه نشر ایدیلن تقویملر ده شایسته قیددر.

حرب عمومیء اخیر اک متمدن مملکتلر ده بیله پک چوق تحریاته باعث اولدینی و ترقیات علمیه و فنیه نك دوام انتشارینه بیوک برمانعه تشکیل ایتدیکی ایچون مملکتیمز ده حتی سالنامه رسمی بیله انتشار ایدمذیکی بو حرب سنه لرنده بوقبیل آثار دخی بالطبع پک محدود بر درجه ده قالمش ایسه ده برقاچ سنه دن بری مطبوعات عالمنده مهم امکان بر انکشاف حاصل اولمغه باشلادیغندن عون عنایت باری ایله بوندن صورکره سوابقی کالیله تلافی ایدمذک ترقیاته مظهر یتز مأمول قویدر.

علیهندہ چیقان بر عبدالحمید ارادہ سنہ منہدف اولہرق رفقاسیلہ برابر دوچار لغو و تعطیل اولمشدی. «عمران» بو ضربہ یہ اوغرامسہ ایدی شمندی «ثروت فنون» یرینہ اونک تاریخیچہ سنی یازہ جق ایدک و عمری شمندی اوچ سنہ داها فضلہ کورولہ جک ایدی.

«عمران» ک وبتون موقوت مجموعہ لریک لغوی صرہ سنندہ - اسکی دورده ہر مسئلہ دہ اولدینی کبی - شو ضربہ استبدادہ بر «تدبیر رنکی و یرمک اوزرہ بعدما رسائل و مجامعک دخی داخلہ مطبوعات ادارہ سنہ مر بوطیتی و انتشار لریک مطلقا ارادہ حمیدہ استحصالنہ تعلیقی شرط قیلنمشیدی.

«عمران» حقندہ یکیدن داخلہ دن مساعده آلمق ایستدم، فقط موقیت امکانی یوق ایدی، اولان بن او زمان یکرمی یاشنی اکیال ایتشیدم. اوتوز یاشندہ دکاسک بہانہ سیلہ استدعای قبول ایتمیورلر ایدی. ثانیاً، شاید داها مسن بشقہ بر مدیر مسئول کوسترسہم بیلہ، داخلہ نظارتندہ بولنان آرقداشلرم شو مراجعتک عقیم قالا جغنی - تجربہ لرینہ بناء - بکا اخطار ایلدیورلر ایدی، نہ یا علی؟

«او زمان ینہ او نظارتندہ بولنان خیر خواه بر آرقداشلرم ایشہ چارہ بولدی. یومی غزتہ لردن بریسنہ ہفتہ دہ بر کرہ علاوہ بر قسم فی چیقارلمق خصوصندہ قولایچہ مساعده ایدلمشیدی. بن دہ جراند یومیہ دن برینک اسمنہ اضافہ بویلہ بر قسم ادبی رخصتی آیرسہم موقیت مأمول ایدی.

«نیقولائییدی» افندی طرفندن وقت ظہردہ غلطہ دہ چیقاریلان «ثروت» غزتہ سنک اسمنہ اضافہ و «ثروت فنون» عنوانیلہ اسبوعی مجموعہ فنیہ رخصتی ایستہ دک. شو حیلہ رسمیه سایہ سنندہ ازادہ حمیدہ استحصال اولندی. حیلہ رسمیه پی احضار ایدن آرقداشلہ - کہ بو کون استراحت ابدیہ دہ در - داغا منتدارم.

۱۳۰۷ سنہ سنندہ ثروت فنون تأسیس ایدلادی؛ بر قاچ وقت صوکرہ «ثروت فنون» ک رخصتنامہ سی نام عاجزانہ مہ تحویل اولنمشدی.

ثروت فنون ایلک انتشارندہ یالکز اون صحیفہ ایچ قسمندن وایکی صحیفہ قیاقدن عبارت ایدی. برنجی آلتی آیک ختامندہ مندرجات قسمی ۱۲ یہ وقیاقدہ صحیفہ درت صحیفہ یہ چیقارلمشدی.

ثروت فنون او زمان، بویلہ شیلرہ کلیاً بیکانہ کبی اولان خلقمزہ تدریجاً مدنی و فنی و برآزده ادبی اقسامی محتوی اولہرق تقدیم ایدیہ ایدیہ برسنہ قدر دوام ایتمش، فقط بو برسندہ غزتہ مدیریتی فوق العادہ مشکلاتہ معروض قالمشدی. زیرا شہر حنزدہ بر مصور غزتہ نک حیاتی حکمندہ اولان ترسیم و حک صنعتاری مفقود ایدی. کذلک حک اولنمش قالمش طبع خصوصندہ موجود مطبعہ لردہ وقوف بولنمایوردی. بو سبیلہ احمد احسان بک، مختلف اصول حکمری کورمک و رسم قلیشہ لریک صورت طبع لری اوکرہ نمک ایچین آوروپایہ بر سیاحت اجرا ایتمش، مطبعہ لری کزمش، او زمان یکی ایجاد اولنان چینقو اوزرینہ بالکیمیا حک «چیقوغرافی» اصولی آتلیہ لردہ کورمش و استانبولہ عودت ایدرک ثروت فنونک رسم لرینہ بر شکل نفاست و یرمکہ موفق اولمشدر [۱]. استانبولہ، بلکہ دہ مملکت مزده ایلک دفعہ چینقو اوزرینہ حک اولنمش رسم طبعی بویلہ باشلامشدر. ثروت فنونک ۲۷ نومرولی نسخہ سنندہ کی (طویخانہ جادہ سی) بو اصول ایلہ حک و طبع اولنمش برنجی رسمدر. ایشتہ بوندن صوکرہ آرتق ثروت فنون استانبول مناظرینی، ملی رسم لری طبعہ باشلادی. او وقتہ قادر - مالک اجنبیہ یہ عائد منظرہ لر، یا باقیر اوزرندہ قالب اولہرق آوروپادن کیرا ایلہ جلب ایدیلدیور،

[۱] «آورپادہ نہ کوردیم» عنوانلی سیاحتنامہ بو سنہ نعر اولنمشیدی.

یا خود بوراده غایت عادی اوله رق یابدیلوردی . عبدالحمید ثروت فنون تصاویری هر نه دنسه تقدیر ایلش کوروندیکی ایچون صنایع نفیسه اعتباریه حکومتجه مظهر معاونت اولمنی وصنعت حکک در سعادتده احداتی اراده ایلدی . پارسدن موسیو (ناپیه) اسمنده بر فرانسیز جاب ایلدی و بو ذاتدن ثروت فنون رسملرندن استفاده ایدلمکه برابر شمشیر اوزرینه حک صنعتک تعمیمی ایچون طلبه یتشدیرلمکه چالشیلدی . و مرحوم موزه مدیری حمدی حمایه سیله مکتب صنایع نفیسه ده تأسیس اولنان حک صنفنده بو فرانسز او زمان درس ویرمکه باشلادی [۱].

ثروت فنونک ایلک سنه تأسیسنده صاحب امتیاز و سر محرر احمد احسان بکک رفاقت تحریریه سنده ادیب مرحوم نابی زاده ناظم بک بولونیوردی . حتی ایلک نسخه ده کی استانبول پوسته سنی او یازمش و آلان دوام ایتمکده اولان بونامده کی مصاحبه چیغیرینی آچمشدر . کذالك ایلک نسخه دن مرحومک « سیئه تساح » اسمنده کی کوزل و ملی رومانی درج اولمغه باشلامشدی . بوسنه ظرفنده احمد راسم بک ، علی فرح بک ، محمود صادق بک غزته یه معاونت تحریریه ده بولونیورلردی . مع هذا یازیلرک قسم اعظمی غزته نك مؤسسی طرفندن یازیلوردی .

ایلک سنه ده ۶ تشرین ثانی ۱۳۰۷ تاریخه مصادف ۳۶ نومرولی نسخه ده «م . جاوید» ح . جاهد « امضاسیله ایکنه ایشلرینه دائر بر مقاله مندر جدر . بویله بسیط بر یازی ایله ثروت فنونده عالم تحریره آتیلان بو ایکی قلمک غزته مزه معاونت تحریریه سی انقلابدن آز اوله قدر دوام ایتمش و بو کون کندیلری مملکت مزده ، ثروت فنونک اکثر محررلری کی ، بک بیوک بر موقع طوتمشدر .

[۱] حکاک تاپیه بالآخره کنج تورکیه حرکات انقلابیه سنه پارسده قاریشمشیدی . کندسی وفات ایتمشدر . قیزی مادموازل تاپیه قوسقا پارسک اک نامدار مغنیه لرندندر .

دوقنور بسیم عمر بک قرده شمز برنجی سنه نك اوخرنده اکال تحصیل ایدرک پارسدن عودت ایدرک معاونت تحریریه ده بولمغه باشلامشدر که غزته مزه مطرداً دوام ایدن بو همت عالییه ، کال شکرانله ذکره مجبور دز . مملکت مزک هیچ شبهه سز شمیدی یه قدر محرر طبیسی اولان بو ذات محترم خلق مزجه نه اولدینی بیلنمه یین حفظ الصحه یی تعمیم ایچون اکثریسی ثروت فنونده بک چوق یازیلر یازمش و مقصد مقدسنده موفق اولدینی کورمشدر .

ایلک سنه ده غزته نك عدد طبعی (۶۰۰) اولوب تدریجاً آرتمشدر .

۱۳۰۸ سنه سی :

ایکنجی سنه ظرفنده غزته اک زیاده شمشیره محکوک تابلورل درجیه مملکت مزده مجهول کی اولان صنعت نفیسه رسمک وحس بدیعه پرورینک تعمیمه چلیشمشدر . بو سنه ظرفنده احمد راسم بک غزته یه منتظماً یازی یازمشلردر .

اسکی شهر شمندوفر خطی یکی کشاد اولوندینی ایچون غزته وقایع ملیه رسملرینک باشلانغیجی اوله رق بولنری نشر ایتمشدی . ایلک انسان رسمی اوله رق ده ، بیک مشکلاتله مساعدیه سی استحصال اولنوب ، او زمان ارتحال ایدن صدر اسبق احمد رفیق پاشانک فوطوغرافینی درج ایدلشیدی .

ایکنجی سنه ظرفنده لسان مزه فرانسز جه دن ادبی وفی رومانلر نقلنه دوام اولدینی کی غزته مسلک ترقیپورانه سی دائره سنده تدریجاً ترقیه چالیشیوردی .

۱۳۰۹ سنه سی :

عشاقی زاده خالدضیا بک افندی ۳۰۹ دن اعتباراً ثروت فنونی معاونت تحریریه لرینه

مظهر ایتشلردر. بوسنه نك ۱۳۱ نومرولی نسخه سنده صدر سابق جق پاشانك شيقاغو سرکيسنه عثمانلی قوميسرى صفتيله عزيمتی مناسبتيله درج ايدیلن بر رسمی موجوددر. بوده عثمانلی دولتی رجالی تصاویرينك درجنه مقدمه اولمشدی.

محمد صادق بك بو سنه دن اعتباراً «مصاحبه فينه» لرینه باشلامشدر. غزته ابتدای نشرنده طوئدنی مسلكده یعنی مملكتمزده معلومات مدنيه وغربيه نك نشرينه وساطت ایدیور؛ مع مافیه محدود بر دائره داخنده چالیشیوردی. او سنه شيقاغوده آچیلان بيوك سرکیده مداليه آلمشدر.

۱۳۱۰ سنه سی :

بو سنه نك برنجی جلدی عینی مسلك دائره سنده دوام ایتدی. غزته اك زیاده صنایع نفیسه و معلوت مدنيه نك توسع انتشارينه چالیشیوردی. سنه نك ایکنجی جلدنده ایوم از میر رسومات باش مدیری اولوب او زمان پارسده تحصیل ایله مشغول بولنان آگاه حسیب بكك پارسدن کوندردیکی شایان استفاده مقالات مدنيه کورولور.

۱۳۱۱ سنه سی :

۲۲ حزیران ۱۳۱۱ دن اعتباراً غزته یه سکز صحیفه دن عبارت بر قسم سیاسی علاوه ایدلمشدر. بو سنه دن اعتباراً ثروت فنون شکل فنی و مدیسنه بر رنگ سیاسی ویردیکی کبی هویت ادبیه سنی ده او وقت تأسیسه باشلامدر. بوسنه نك ایکنجی جلدی، تاریخ ادبیات عثمانیه ده ثروت فنونك اوینامش اولدینی وظیفه مهمه نك مبدائی تشکیل ایدن یازیلرله دولودر. رجائی زاده اکرم، خالد ضیا، توفیق فکرت بکر بو جلددن اعتباراً آثار ادبیه نشرینه باشلادقلری کبی نابی زاده ناظم مرحومك متروکات قلمیه سندن

«زهرا» رومانی ده تفرقه ایدلمشدر. او صره لرده هر نصلسه سانسور خفیفله بهرک مطبوعات برآز نفس آلمشدی. غزته مزك قوتورولی وظیفه سی ده، اخیراً قونیه چلبیلیکی وظیفه نظیفه سی عهدده درایتلرینه توجیه ایدلمش اولان ولد چلبی خضر تلرینك ید مساحه ولطفلرنده ایدی. ایشته بو سایه لرده ثروت فنونك، هرکسك لسان تقدیر ایله یاد ایتدیکی، او جداً دکرلی جلدلری میدانله کله بیلمشدر.

۱۳۱۲ سنه سی :

بو سنه ده جناب شهاب الدین، علی نادر (اکرم کمال)، سلیمان نسیب (سلیمان پاشا زاده سامی بك) بکر معاونین تحریریه صره سنه کچدیله. اکرم بک ریاستی آلتنده بو زمرة ادبیه ادبیات جدیده نك اك جالب نظر و پرفر اثرلرینی میدانله قویدی.

۱۳۱۳ سنه سی :

یونان محاربه مظفرانه سنه مصادف اولان بو سنه ده ثروت فنون دخی مجادله ادبیه سنه اوج ظفری احراز ایتدی. بوسنه حسین جاهد، احمد حکمت، حسین سیرت، حسین سعادت، محمد رؤف بکر ثروت فنون زمرة ادبیه سنه التحاق ایتدیله. وبو التحاق ثروت فنون ایچون ناقابل اندراس بر هویت ادبیه احداثی تأمین ایتدی.

۱۳۱۴ سنه سی :

بو سنه ثروت فنون مکتبک اک پارلاق دوریدر. فائق عالی، محمد امین، ابراهیم جهدی، ح. ناظم، اسماعیل صفا، علی نصرت بکر غزته هیئت تحریریه سنه التحاق ایتدیله. استاد محترم عبدالحق حامد بك افندیك «فتن» ی قسماً بو سنه نك جلدلرنده انتشار ایتشددر.

۱۳۱۵ سنه سی :

آثار ادبیه و فنیه نشریاتی دوام ایتمش؛ ثروت فنون مملکت مزده افکار و محبت مدنیه نشر و تأسیسی ایچون آچدیغی چیغیرده استبدادک مساعده سی درجه سنده موقیتله دوام ایتمشدر. بو سنه دن اعتباراً احمد شعیب بکک مقالات اجتماعی سی ده انتشاره باشلادی. کرک حسین جاهد و کرک احمد شعیب بکک اجتماعی و فلسفی پک مهم اثرلر نشر ایتدیله. بر طرفندن ده خالد ضیا بکک (عشق ممنوع) ی غزته یه تفرقه اولونیوردی.

۱۳۱۶ سنه سی :

ثروت فنون اونجی سنه سنه باشلار، ادبی، علمی، فنی، اجتماعی آثار نشری دوام ایدر. بتون ارباب قلم ثروت فنون صحیفه لرنده کورونور. صنایع نفیسه یه متعلق تابلولرک درجه نه فوق العاده دقت اولنور. بو سنه ظرفنده ثروت فنون ریاست تحریریه سی حسین جاهد بکک عهده کفایتنده بولونیوردی. محمد جاوید بک افندیگ دخی اقتصادیا نه متعلق پک مهم مقاله لری کورولسکده ایدی.

۱۳۱۷ سنه سی :

بو سنه غزته ایچون بر سنه شثامت اولمشدر. ثروت فنونک بر قاچ سنه لک ترقی و تعالیسی، آچدیغی چیغیرک کیتدیگه نور وسیعه سی آرتدیغی بر تجسس ایله تعقیب ایدن عبدالحمید حاضر لامقده اولدیغی ضربیه بی ایندیردی. ۱۳۱۷ تشرین اولنده غزته نك صاحب امتیازی احمد احسان بکله محرری حسین جاهد بک و قونترول مأموری ولد چلبی افندی حضرتلرینی محکمه جنایته تودیع ایتدی. بو باده کی وئالقی رسم

قسمنده نشر ایدیوروز. او ائاده معهود بابا طاهر، عبدالحمیدک همت معاونتکارانه سیله «مصور معلومات» ی نشر ایدیور و ثروت فنونک قاچیندیغی ییلدیز خدمتی کوربیوردی. تشکر اولنورکه عدلیه ناظری عبدالرحمن پاشانک و قرنادن عارف بکک حمیتکارانه مساعیسی سایه سنده ثروت فنون محررلری علیهنده منع محاکمه قراری ویرلمش و بو سیبله او زمان مسند صدارتی احراز ایدن فرید پاشا «اجرای عدالته قصورندن دولایی (۱) ماینندن بر تکدیرنامه آلمشدر.

۱۳۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳ سنه لری :

بو سنه لر ظرفنده ثروت فنونک نشریاتی، زراعتده کوبره جیلک، حفظ الصحه ده سولوک یابیشدیرمق و یا چوجغه باقق کی صرف مادی فکریات ایله بی علاقه موضوعلره منحصر قالمش و آرتق ثروت فنون مکتب ادبیسنک حیاته، ییلدیزک دست غداری موقه نهایت چکمشدر.

یالکن ثروت فنون غربک ترقیاته عائد رسملری بول بول درج ایدرک دولاییسیله تنویر افکار و انظاره غیرت ایتمشدر. کذلک رنگلی رسملر طبعنه ده ملکم زده ایلک دفعه اولهرق بو صره ده باشلامشدر.

استبدادک تضییقی قارشیسنده محررک پک مشکل اولمشیدی. چاره سز قالان حسین جاهد بک نهایت ۱۳۲۱ سنه سنده وفا مکتبی مدیرلکنی اختیار ایتمشدر. ثروت فنون مؤسسی احمد احسان بکک رفاقتنده محرر قدیمی محمود صادق بک قالمش و انقلابه قادر کندیسنه رفاقت ایتمشدر.

۱۳۲۴، ۲۵، ۲۶ سنه لری :

ایشته ثروت فنون بو شرائط آلتنده، منتداری بولندیغی ارباب علمک مضیق بر

دائرة ده یازیلان یازیلرله تا انقلابمه قادر دوام ایتدی . بر طرفنده ، مندرجات مکمله دن عرومیته مقابل نفاستی تأمینه چالیشدی . تملکتیمزده ایلك دفعه رنگلی رسملر نشرینه باشلادی . انقلابدن سکز آی قدر اول مجاهد حریت مرحوم مانیاسی زاده رفیق یكك صاحب امتیاز احمد احسانك نردینه کیزلیجه کوندردیکی بر فداکار وطنه [۱] ویریلن وعد موجبنجه ، استانبولده ایلك آثار انقلابی متعاقب ثروت فنون یومی اوله رقه نشر ایلدی و حکومت مستبدیه قارشى هر شیئی کوزه آله رقه ، دیگر غزته لرله برلکده هوملره باشلادی . بو هوملرک اک زیاده مستبد اعظم عبدالحمیدک نحو ایتمک ایسته دیکی ثروت فنون ایله یه محبسارده چوزوتمک ایسته دیکی صاحبی احمد احسان و محرری حسین جاهد بکتر طرفندن وقوعی شایان دقت برتصادفدر . اک شدید مقاله «ضبطیه نظارتی» عنوانلی حسین جاهدک امضاسیله چیقمشدر . بو مقاله یه اوپراتور جمیل پاشا ، امضاسیله بر علاوه یازمشدر .

ثروت فنون بویله جه ، اعلان انقلابدن سوکره بر سنه یه قریب بر مدت هم یومی هم ده هفته لقی اوله رقی انتشار ایلدی . انقلابک عالم مطبوعاته ویردیکی بحران ، او وقته قادر اک منتظم اداره لردن اولقله مقتخر بولنان احمد احسان مطبعه سنک اداره داخلیه سنی تشویش ایتمشدی . او سببله هفته لقی ثروت فنونک نشر یاتنده بدایت انقلابده قصورلر اولدی ؛ ایسته نیان درجه ده تکمل کوروله مدی . و کرک هفته لقی غزته داها زیاده تکمل ایتدیلمک و کرک عالم مطبوعاتی استیلا ایدن احتراصا بدن اوزاق قالمق اوزره ، ۳۲۵ سنه سی مایسنده یومی غزته تعطیل اولندی .

او زماندن بری ثروت فنون مملکتک اک نفیس و معتنا بر مجموعه مصوره سی

[۱] درسامنده رزی مدیری بها بک برادرمندر .

اوله رقی انتشار ایتمکده و اک یکی ، اک مقبول آثار ادبیه و علمیه ایله صحیفه لرینی تزین ایلیمکده در . شاعرشای عبدالحق حامد بکک آثار بدیع لرینی آرا صیرا معکس مباحیسی اولدینگی کبی بر سنه قدر مدت ، ۱۳۲۵ - ۱۳۲۶ سنه سنده « فخر آتی انجمن ادیبی » عنوانی آلتنده کنج ادیب و شاعرلرمزدن تشکل ایدن انجمنک اک کوزل یازیلری ده ثروت فنون صحیفه لرنده چیقدی . اسکی ثروت فنون زمرة ادبیه سی کبی مملکتیمزده بر تحول نوین ادبی داها تولید ایتمک استعدادینی کویسترن بتون آثاری ، ده دوغریسی حیات ادبیه منزی تعقیب ایده بیلیمک آتجق ثروت فنون او قومغله ممکندر .

مملکتیمز ایچون دائماً رهبر علم و ادب ، مجموعه حسن و نفاست اولقی مزینتی کویسترن و صوک ۴۱ و ۴۲ نجی جلدلری آوروپانک اک مهم (ره وو) لرله جداً رقابت ایده جک صورتده ادبی ، اجتماعی ، سیاسی ، اقتصادی ، مدنی مقالاتله ، وقوعات عالمه عائد اک یکی و نفیس رسملرله مالامال اولان بو اسبوعی غزته جداً شایان تقدیر و افتخاردر .

(ثروت فنون ، آرا صیرا درج ایتدیکی رنگلی نابلولردن باشقه ، بر یچق سنه قدر بر مدتدنبری ، مملکتیمزده ایلك دفعه اوله رقی ، آوروپا مجموعه لرینک یابدقیری کبی ، قارئینه هدیه ، علاوه صورتنده ملی یاخود مترجم (پیهس) لر دخی تقدیم ایتیمکده در .)

اوچنجیسی : ینه بوندن اولکی صحیفه لرده کورولدیکی اوزره ، ثروت فنونک نسرینه حمیدیه اوغرایه برق تعطیل و محکماتیه سوق ایدلمسی ، روتون کزیدمه رولریتهک برر بهانه ایله طاغیتیللمسی .

دردنجی شکل مناسبتتمز، بتون غزته لر حقنده اولدینی کبی ، ثروت فنونک ده اداره مستبده زماننده کی بتون حیاتنده صیقی برسانسوره و تقیتشه تابع بولوندورولماسی . بشننجی طرز مناسبت ایسه، رسملی وهفته لقی و بناء علیه مصرفلی، حالبوکه صایتشی یومی غزته لردن آز اولان ثروت فنونک ، ۱۳۰۷ سنه سنده مجلس خاص وکلا قراریه داخلیه وزنه سندن وقوعبولان معاونت نقدیددر . غزته مز حقنده مجلس وکلا قراریه، یعنی اصولی دایره سنده حکومتجه یاپیلان وحمد اولسون، جیب حمیدیدن کله یین بو معاونت ظن ایدرزکه بزده غزته لره حکومتجه ایلك ویریلن تخصیصاتدر . بوجهته، تخصیصاتک اعطاسنی مبین، ۱۹ کانون اول ۱۳۰۷ تازیخلی تقویم وقایعده مندرج بولنان ققره رسمیه یی بوجه زیر نقله لزوم کوردک :

« در سعادتده نشر ایدلمکده اولان رسملی (ثروت فنون) غزته سنک علوم و فنونه وزراعت و صنایع و تجارتیه و اختراعات و کشفیات جدیده محلیه واجنیه یه دایر رسملر درج اولمق اوزره قطع سنک توسیعیله برابر غزته نک اصلاحی و طبع اولنه جق رسملر بوراده یاپدیلمق و تبعه شاهانه دن صنعت حکم لایقوله آگاه اهل صنعت یتیشدیلمک ایچون موقه بر استاد جلی ایله مذکور غزته یی چیقارمقده اولان احمد احسان بکه لزومی مقدار معاونت آچقه سی اعطاسی واشبو غزته امتیازینک مومی ایله احسان بک نامه تحویلی و تقرعاتنک اجراسی خصوصنه اراده مکارم عاده جناب پادشاهی شرفرینر سنوح بیورلمقله برابر منظوق امر و فرمان حضرت شهریار یی اجرای ایجابنه تشبث وابتدار قلمشدر . »

ثروت فنونک دور استبداده کی مناسبت رسمیه سی

ثروت فنونک ، حکومت حمیدیه ایله اولان مناسباتی ممکن اولدینی قدر آذرر . کرک ثروت فنون اداره سی، کرک محرر لر ی خاقان سابقک سرایی و حکومتی ایله مناسبتیه کیریشمکدن توقی ایشلار و مابینک بو بایده کی آرزوسی ، یعنی ثروت فنونی ده صیقی صیقی به الله آلمق املی هر زمان عقیم قالمشدر .

ثروت فنون (حکومت و اداره حمیدیه) ایله بالمجوریه بش طرز مناسبتده بولمشدر : بریسی : ثروت فنون قونلق اوزره عبدالحمید طرفندن آرا صیرا بعضی رسملر ویرلمسی . مثلاً فرانسه ده سرعت قطارنده بر جنایت ، بر قبودانک زوجه سنی دکزه آتماسی، آمریکا حکومت متحده سندن برینک پارلامنتوسننده زنجی اعضانک یاپدینی رزالتر کبی، عبدالحمید طرفندن هر بری ثروت فنونک مختلف نومرولرینه قویدیرلمش اولان بو رسملری درج ایتدیرمکدن مقصد، بر کره ساده بزم مملکتده دکل، ممالک ساره ده ده جنایات وقوعبولدینی عالمه کوسترمک، برده پارلامنتولرک ایی برشی اولدینی خلقه کویا اثبات ایتک کبی نیات غریبه ایدی .

ایکنجیسی : ینه با اراده حمیدیه ثروت فنونک رسملری ترقیات فنییه کوره حک ایتک اوزره ، یوقاریکی صحیفه لرده تفصیل ایدلیدیکی وجهله فرانسه دن بر حکاک جلب ایدلمسی [بوندن عبدالحمیدک مقصدی، مملکتک ترقیانه چالیشتیور کورونمک اولدیغنده شبهه یوقدر .]

اشبو اراده نك مستند الیهی، یوقاریده بیان ایتدیكمز وجهله، - مرحوم جواد پاشانك صدارتده واعیاندن ذهنی پاشانك مالیه و مرحوم منیر پاشانك داخلیه نظارتی اثناسنده - «مجلس خاص وكلا» قراری ایدی. داخلیه نظارتی وزنه سندن تخصیص ایدیلن (معاونت آتچه سی) ده ابتدا شهریه ۳۲۴۰ غروش بولونیوردی. مبلغ مذکور ثروت فنونك دوای ایچون فائده غیر منکر بر معاونت ایدیه ده صوگرا، محمود جلال الدین پاشا بودجه سنده ۱۵٪ تنقیحاته اوغرایه رق مقداری ۲۷۵۴ غروشه و بر مدت صوگرا تکرار ۱۵٪. تنقیح ایدیه رك ۲۴۵۳ غروشه ایندی برلدی. حالبوکه دیگر رفقای مطبوعاته بزدن صوگرا تخصیص ایدیلن مبالغ بونك بر قاچ مثلی راده ده تزید ایدلشدی. ثروت فنون غزته سی ادامه حیاتی تأمین ایدن و خزینه حكومتدن ویریلن شو معاونت جزیه دن ماعدا كرك ییلدی زده کی جیب هایوندن و كرك عبدالحمیددن و كرك خزینه خاصه سندن عطیه، عیدیه، افطاریه، محرمیه نامرلیله حبه واحده آلامش اولقله مستریخ القلندر.

ثروت فنون، اعلان حریتك فرداسی چیقاریلان یومی نسخه سنده بر بیاننامه نشر ایدرك: «آرتق مملکت مزده سربستی» مطبوعات حتی احراز ایدلایکنندن دولای» داخلیه نظارتی وزنه سندن کندیسنه ویرلکده اولان ۲۴۵۳ غروش تخصیصاتی نظارت مشار الیه ترك ایدلایکنی بیان ایتمش و حكومت حمیدیه ایله اولان بو مناسبتی ده دیگر بتون غزته لردن اول کسور مشدر.

ایشته شو صورتله، ثروت فنون اداره حمیدیه دن پك آز بر تماس و مناسبت ایله قورتولمق بختیارلغنه نائل اولمشدر.

Musavver Servet-i Fünûnun Tarihçesi, (İstanbul, 1328), s. 8-23.

MATBUÂT TARİHİNE MEDHAL

ر خلاصه

(۱۲۴۷ : ۱۲۹۳ سنه لرنده)

تورکجه عثمانلی غزته لرینك ایلکی (تقویم وقایع) در. ایکنجی سلطان محمود، بو غزته نك اسم باباسیدر. ایلک نسخه سی ۱۲۴۷ سنه هجریه سی جمادی الاول سنك یکریمی بشنجی کونی انتشار ایتمشدر. شو حالده عثمانلی مطبوعاتنك تاریخ تأسسی هنوز بر عصری اکال ایده مه مشدر.

۱۲۹۰ ده نشر ایدیلش اولان (سالنامه حدیقه) دیورکه:

«تقویم وقایع، محمود ناینك شرقك حد انحطاطه وارمش ولان عقلنی، غربك کاله ایرمش فکریله مزج ایتمك مقاصد مجددانه سی آزارنددر. رسمی اوله رق هفته ده بردفعه نشر اولونیوردی. اوزمانك اله موجود اولان نسخه لرندن دخی آکلاشیلدیورکه (تقویم وقایع آوروپاده کی امثالی کی دولته متعلق نه قادر مهم شیر وارسه جمله سنی خلقه اعلان ایدر مش. حتی (نزیب) وقعه معلومه سنی انتاج ایدن (مصر) حادثه سنه پك چوق محررات مهمه نك نشرینه واسطه اوله رق خلقی حقیقت مسئله دن آگاه ایلشددر. (تقویم) ك ایی حالی محمود ثانی زماننده اولدیغندن مشار الیه ک و فائیه برابر بریکینك ده اهمیتی محو اولوب کیتمشدر.

سلطان مجید دورنده ویکرمی ایکی سنه امتداد ایدن عهد سلطنتنده طوبی بر جریده ایله غیر رسمی بر (ترجمان احوال) ظهور ایتمشدر. حتی تواتراً سویلر لرکه (تقویم وقایع) برسنه نك شعبان تاریخی حاوی اوله رق فقط ایتسی سنه صفرده نشرینه موفق اولدیغی

بر نسخه‌سنده محمد حجک استانبولدن حرکتی (شام) ه عودتندن سوکرا اعلان ایدیه‌باشدر. (قریم) ک انتشارندن طقوز سنه سوکرا (۱۲۵۶ سنه هجریه‌سنده) کندیسنه نیم رسمی اوله‌رق، طبقی کندی کبی هفته‌ده بر دفعه انتشار ایدن (جریده حوادث) نامیله ایکنجی بر جریده رفاقت ایلشدر. (جریده) بو هفته‌ده بر لکده یکریمی بر سنه دوام ایتمش و (سالنامه حدیقه) به نظراً بو مدت ظرفنده مندرجاتی: صرف آوروپا لطائف وقوعاته، آمریکا، هند، چین عجایبانه منحصر اولدینی ایچون ایلك (رساله موقوته) شکلی محافظه ایتمشدر. مشتریلری او زمانک استانبول خواص طاقی ایله دولت مأمورلری، والیر ایتمش، اوچ بچق غروشه صائیلیر، ابرادی مصرفی مع زیاده قورور، مؤسسی (چرچیل) نامنده بر انکلیز اولوب خزینه دولتدن ۲۵۰۰ غروش معاش آلیر ایتمش.

جریده بو شکلی آنجق (قریم) محاربه‌سی ائناسنده دیکشدرمشدر. ایلك دفعه اولق اوزره (علاوه) چیقارمقی عقل ایتمشدر. حتی خلق بو علاوه‌لری (حقط و غلا زمانده ائک قاپیشیر کبی یغما ایدر، ماکنه‌لری باصمغه یتیشه مزمش). بو حالده بیله نه شکلی، نه لسانی، نه ده وظیفه‌سی دیکشدرمه‌مش. فقط ایلك غیر رسمی اوله‌رق «ترجمان احوال» ک ۱۲۷۷ ده انتشاری اوزرینه (یومی فقط ثلثانی حکایه و ثلثک نصی حوادث و نصی اعلان اوله‌رق ایکی صحیفه‌دن عبارت بر علاوه نشرینه باشلابوب مؤخرأ بوکا ایکی صحیفه ده‌اعلاوسیله (روزنامه جریده حوادث) نامیله میدان چیقمشدر. (ابو الضیا): (ایکی اوچ سنه‌ده بو حال اوزره دوام ایلدکن سوکرا جمعی بو یوده‌رک شیمیدیکی شکنده [۱] نشرینه باشلادینی کون بر مقاله ایله باباسی اولان (جریده

حوادث) ک گوشه فراغی اختیار ایتمی جهته کندیسکی زمانک احتیاجاته موافق خدمت ایدیه‌جکینی اعلان ایتمش ایدی (دیپور. بن بالتصادف الله ایتمدیکم (روزنامه جریده حوادث) قوللکسیوننده (ابو الضیا) نک مقاله دیدیکی فقره بیانیه‌یی بولدم. (روزنامه)، باباسی (جریده حوادث) دن ۲۵ سنه سوکرا انتشاره باشلامشدر. اوزرنده کی تاریخ شویله‌در:

۲ ربیع الآخر، سنه ۱۲۸۱، کون: بازار ایرتسی (۱۵ ایلول رومی - ۲۲ ایلول افرنجی) صحیفه: ۱

— فقره بیانیه صورتی —

«پدرم (جریده حوادث) ک تقدم سنی الحای طبیعیسی جهتیله اختیار ایتمدیکی عزلت و ازوادن طولایی بو حوادثخانه فنایه وداع و دغدغه مخبرات کئلتی بکا حواله و ایداع ایلمش اولوب اکر بر طفل اندک مایه ایسه‌مده وضعیت و خدمت اب مشفق تلقی به مطاوعت مجوریه، داعیء تکفل و ظائف مأموره اولدینندن شیمیدیک هفته‌ده بش کون [۱] اولق اوزره بو کوندن اعتباراً هر کون بویله بر اثر نشرینه جرأت ایدیه‌جکمدن خیر خلف نامنی قازانق ایچون بو مأموریتده هر نوع مساعی‌یی اختیار ایلیه‌جک ایسه‌مده وظیفه‌ی پدر بکا بر طاقم ضایمله توارث ایلمش اولمقله شو حالندن و باخصوص هر شیئک اولی ناقص اولق قاعده مجریه‌سندن ناشی اوائل احوال بعضی نقایصه اتصال ایلرایسه آئی اصحاب انصافک حسن نظری جبر ایدیه‌جکندن شو صورتی دخی شیمیدین درمیان ایلرم. (وبالله التوفیق)

مطالعه‌سندن آکلاشیله‌جغی اوزره بوفقره بیانیه، غریب بر افاده ایله معدل اسکی شیوه اوزرینه قلمه آتمشدر. بر فتره اخباریه نیک کرچک (سعید) پاشانک قایدن چیمش اولمسی بجه زیاده‌سیله محتملدر. چونکه قولانیلمش اولان کله‌له ترکیب مشارالیهک اتخاذ کرده‌سی اولان اسلوبی پک زیاده آکدیرمقدمه اولدینی کبی او تاریخده (جریده حوادث) ایله (روزنامه) ده دخی محررلک ایتش اولدینی محققدر. حتی (شناسی) مرحوم ایله (مبحوثة عنها) مباحثه مشهوره‌سی، پاشانک بوراده محررلکی اثناسنده ظهور ایتشدی.

(روزنامه) نیک بو ائشاده (جفال اوغلی سمتنده طبع ونشر اولونور) دن ماعدا نه آدرسی، نه صاحب امتیازینک، نه باش محررینک اسماری یوقدر. یالکیز ۷۳ نجی صحیفه‌ده (چرچیل) امضاسی واردر. حالبوکه اصل (چرچیل) ک ۱۲۶۳ تاریخده یعنی (جریده حوادث) ک انتشارندن آتی سنه صوکرا وفات ایتش اولدینی و. (سالنامه حدیقه) یه کوره خزینه دولتدن کندیسنه تخصیص ایدلمش اولان (۲۵۰۰) غروش ایله غزته نیک طبعی خصوصنک اوغلی (آلفرد) ه احاله قلندیغی موثوقدر. بو حالده (چرچیل) امضاسی اوغلنه عابد اولمق اقتضا ایدر.

درت صحیفه اوزرینه مرتب اولوب صحیفه‌لر و صحیفه نومرولرینی علی التوالی محتویدر. حوادثلر آراسنه (آنترفیله) قونولماشدر. ایچنده کی سرنامه‌لر: (اجنبیه)، (داخلیه)، و برده (نوعیه) دن عبارتدر. (نوعیه) نیک بالآخره (متنوعه) یه چوزیلش اولدینی درحال آکلاشیلیر. (مابعدی وار، مابعدی صوکره) دیه شیمدی قولاندیغمنز تعبیر (بقیه‌سی صوکره) شکنده موجوددر. مندرجات میاننده (منظوم معما) لر واردر. (مدحت پاشا) مرحومک (طونه) والیکنه تعیینی مین فقره

توجیهه ۱۲۸۱ سنه‌سی ۱۶ جمادی‌الاولی تاریخلی نسخه‌سنده مندرجدر. ۳۵ نجی نسخه‌سنده (سعید) امضاسیله (طونه) ولایتی داخنده تقریر انضباطه دأر بر مقاله تقدیریه واردر. بومضانک‌ده صدراسبق سعید پاشانک اولدینی ظن غالب درجه‌سنده در.

* *

بو (چرچیل کیمدر؟) بولانه عشق اولسون!

بر انکلیز، (جریده حوادث) صاحب امتیازی. حقنده دورلو دورلو دیدی قودی واقع، شایع. عجبا بو آدمه بو نامده بر غزته امتیازی نه صورتله و کیمک دلاتیله ویریلشدی؟ (۲۵۰۰) غروش او زمان ایچون اجله رجاله مخصوص بر معاش اولدیغنه کوره چرچیلک اهمیت صاحبی بر انکلیز اولدینی آکلاشیلیر.

«ما کف» پاشا مرحوم، مشهور عالم اولان «تبصره» سنده دیرکه:

(... ماه مذکوردن بر قاچ آی اول [۱] قاضیکوی اهالیسی فرنکلرک اولر استیجاریه اوراده تمکن و تکثرلرندن وانسلا ب امن و راحتلرندن دولای دفع و رفعلرندن با عرضحال استدعا ایتش اولدقلرینه بناء اسکدار محافظانی عهده‌لرنده بولونان قیودان پاشا وکیل مشیر پاشا حضرتلری [۲] بونلری بک اوغلی طرفلری کبی مناسب محله قالدیرمق اوزره فرمان عالی صدوریله اکثریسی قالدیریلوب انکلتروه لو چورچیل [۳] نام خبیث اوچ آی مهلت آلمق حسیله هنوز اورادن کیتمه‌مش اولدیغندن بر کون بن ساحلخانه‌مده اوطورورکن مشیر مشارالیهانک اسکدار محافظ وکیل اولان کتخداسی

[۱] ۱۲۵۲ سنه‌سی محرمنده.

[۲] فراری اجدپاشا دیرکه عثمانلی دوناماسی جلوس عبدالمجیدی بی متعاقب مصر والیسی «محمد علی» پاشایه تسلیم ایتش ایدی.

[۳] صاحب امتیاز

طرفندن بر قواص كلوب « قاضيكوينده دفترخانه كتبه سندن نجاتي افنديك حسبي اوغلي عادت اطفال اوزره قريه مذكوره كناننده قوزو اوتلاتيركن مرسوم چورچيل صيبي مرقومك يده كنده كي قوزويه صاچه دولو تفنكي آتوب چوجني سگز يردن ياره له مش و جراح معينه سيله جروح و قروح كشف اولمش اولديغني مخبر، اسكدار قاضيسنك بر قطعه اعلامني اعطا و مرسولك دخي اخذ و گرفت اولته رق باب عالي طمرغنه كوندرديكني افاده و انبا اتمكله خبيث مرقوم بياعي چاقين مقوله سندن اولوب مقدملرده دخي قريه مذكوره سوقاقلرنده شوراده بوراده تفنك انداختيله بعضي حيوانات اوروب اولديرمش و بر ايكي كره نسوان و صبيانه راست كلوركن حفظ خداده بولنوب و حتى اهالي قريه نك سالف الذكر شكايي بو مثللو شيلردن اقتضا ايدرك كندوسي كويا تفنكي بيلديرجينه آدم ديمش ايسه ده قويون قوزو اوتلايان و چوجق اوتلايان محله بيلديرجين اولمق احتمالي اولماديغندن غيري نظام اولده مستأمنانه [۱] و بربان او تذكره لرينك وقتي دخي مقتضي اولمش اولديغندن ولو قوزويه آتاسه بيله محل و موسم سيدك غيريده بويله بي محابا تفنك آتهرق اهل اسلام اولاديني ضرب و جرح ايله سيله في الحقيقه مهم و «پوليچا» تعبير اولنان نظامات بلده نك رعايت و رقابتي هر دولته مهم و مستلزم اولوب بو مقوله لر خقلرنده تخفيف مؤاخذه داها زياده ادب سزلكار و قوعيله اخلال آسايشه سبب و علت و اجنبيلرك خوشنودي و سربستيلري ضمننده كندى خلقمزك رنجش و آزارى مخالف اطوار حكمت و حكومت اوله جفني دركار و مرسومك قباحتنه كوره بر قاچ كون طومر و وقده [۲] شويله جه مسافرتي برشي ديمك

[۱] مستأمنان: تبعه اجنبيه حقنده اسكيدن قوللايلان تعبير رسي .

[۲] اسكي حبسخانه لرك بر نوعي كه مجرملردن بعضيلري بوراده «طومر و ق» دينلن بر نوع اشكنجه آلتنه باغلانوب راقيليرمش .

بديدار اوله جفنه مبنى لاجل التأديب ترسانه عامر ده حبس اولمق اوزره مشير مشاراليه طرفنه كوندريلوب ...)

عاكف پاشا بونلري يازدقدن صوكرا (چرچيل) ك ايشنه در سعادت انكليز سفيرينك ده قاريشه رق ايجه مناقشات و مذاكراتي موجب اولديغني تفصيلاً بيلديرييور . بكا اويله كلدي كه اك صوكره (چرچيل) ، انكليز سفيرينك مداخله سيله قور تولمش و كنديسي طرف دولتدن بو صورته تضمين ايدلمشدر . عثمانلي مطبوعاتنده سيفتاح اوغرنده صاحب امتيازلق ترفنده سني كسن شخصي كوريكز آ. صوكرا (صاحب امتياز) نامنه (ملترملر) ده توره مشدر . مشهور (وقت) غزته سنك صاحبي « شاهين اوغلي فليپ افندي ده بر زمان بويله ملترملك ايله چينمشدر .

* *

« روزنامه » نك نشر ايدلديكي او تاريخده استانبولده توركيه اوله رق :

« تقويم وقايح ، ترجمان احوال ، جريده عسكريه ، تصوير افكار .

فارسى اوله رق : « تركستان » .

ارمني الحروف و تركي اللسان : مجموعه حوادث .

فرانسزجه : « قوريه دوريان ، ژورنال دو قسطنطينوپل » .

فرانسزجه - انكليزجه : « له و انت هرالد » .

عربجه : « الجوائب »

غزته لريله رساله موقوته اوله رق منيف افندي [۱] اداره سنده « مجموعه فنون »

نشر ايديلكده اولديغني « روزنامه » بي تدقيق ايتديكم ائشاده كوردم .

[۱] ابوالضيا (سالنامه حديقه) ده : ۷۹ محرمنده « جمعيت علميه عثمانيه » ناميله تشكلى ايدن

بر هيئت طرفندن آيده بر دفعه اولمق اوزره تاسيس ايدلمشدى . بو جمعيت عوامدن خواصه قاندار بك

(منيف) افندى علم و فضلې و السنه متعدهديه و قوفى ايله عثمانلى وزاراسى ايجنده تميز ايتش ، دور حميدده مكراماً معارف نظارتنه كلوب كچمش اولان « منيف » پاشا مرحومدر . پاشانك بو مجموعهده نفيس مقالاتى وارددر . « مجموعه فنون » بالخاصه ذات و زمان نقطه نظرندن و داخل مملكتده علوم و فنون و صنايعى تعميمه خادم بر مؤسسه عرفان اولمق حيثيتيله تدقيقه شايان ايلك آثار مطبوعه مزنددر . مبدأ انتشارى ۱۲۷۹ سنه قريه سى صفرينك يدينجى كونيدير .

بن، فارسى « تركستان » ايله ارمنيجه حروف ، تركى لسان « مجموعه حوادث » غزته لرني خاطر لايه ميورم . حتى « روزنامه » ي تدقيق ايتديكم صيراده ايلك اوله رق اسمارينه تصادف ايتشمدر .

*
**

چوق كشيئك اعانه سته مظهر اولدى . طشره لردن بش آلتى يوز مشترى پيدا ايلدى . حتى جمعيت كتاب و اوانى فنوندى عبارت اوله رق آمرىقادن بيله معارف نامنه هديه لره نائل اولدى . فقط اللى بو قدر نسخه يه قدر - اوده درت سنه ده - برسنه تعطيل ايتكله نائل اولدى . نهايت ۸۴ سنه سندنبري نه جمعيتدن اثر ، نه ده ائزندن خير قالدى . ديورسده « مجموعه » بالاخره « منيف » پاشانك همتيله قيصه بر مدت ايجون انتشار ايتش ايدى . ۱۲۷۹ ده « مجموعه فنون » دن ماعدا « عبر اتباه » ناميله مناسب بر عنوانى حائز بر مجموعه موقوتيه و ينه او تاريخده « بوبوك قولرا » دن متأثراً وفات ايتش اولان « رفيق » بك نامنده برى طرفندن « مرآت » ناميله ايلك مصور بر مجموعه داها انتشار ايتشمدر . « مرآت » ك ، « مجموعه فنون » ايله آجديني بر مباحثه دن دولاي « على پاشا » قلميله « مجموعه فنون » ايجون يازيلش بر ترضيه يي درج ايتكله تنزل ايتديكي ايجون اختيار تعطيل ايتش اولديغى ينه « سالنامه حديقه » خبر ورمكده در .

(عبر اتباه) حفته ده آريجه ديوروكه :

« جمعيت كتابت » نامنده موجود بر هيئت ۷۹ ده تاسيس ايديلدى . « جمعيت كتابت » نامى « جمعيت ادبيه » ديمك ظنيله ويريلش و حتى او ظنك توليد ايتديكي سقامتك برنجيسى « عبر اتباه » اولشدى . بر ايكي نسخه چيقاردى . ايكي سنه تعطيل ايتدى . صوكرا « عبرت نما » ناميله تكرار نشر ايديلوب اون اون ايكي نومرودن صوكرا بتون بتون محو اولدى .

بجه عثمانلى مطبوعات تاريخى بدايه يعنى ۱۲۴۷ سنه هجرىه دن ۱۲۹۳ سنه هجرىه يه قادار مرور ايدن ۴۶ سنه ظرفنده رسى ، نيم رسى ، غير رسى اولمق اوزره قاسملى اوچ صفحه عرض ايدر . اول امرده رسى « تقويم وقايع » (۱۲۴۷) باشلى باشنه بر صفحه اولديغى كچي غير رسى اولان جريده حوادث (۱۲۵۶) ده ايكنجى و « ترجمان احوال » (۱۲۷۷) ده اوچنجى صفحه در . « تصوير افكار » ايلك غير رسى غزته دكلدر . « شناسى » مرحوم اولجه « ترجمان احوال » ك باش محررلكنده بولنش و بر آرز صوكرا ۱۲۷۹ سنه سى محرمنك سايخنده « تصوير افكار » ي تاسيس ايتشمدر . بعضيارى هيچ بر تدقيقه مستند اوليه رق « تصوير » ك ايلك غير رسى غزته اولديغى درميان ايدىورلر سده بو مدعا ياكلشمدر . كرك الله بولنان « سالنامه حديقه » نك ۷۰ نجى صحيفه سنه مندريج غير رسى اوله رق بر تورك امضاسى آلتنده اك اول چيقان غزته « ترجمان احوال » و مسلمان غزته لرى ايجنده اك اول تعطيل ايله مجازات ايديلن غزته « ترجمان احوال » در قيدى ، كرك ۱۲۷۹ سنه سى محرمنك ايكيسى تاريخى و ۱۹۹ نومرولى « ترجمان احوال » ك ايكنجى صحيفه سنك ايكنجى ستونده موجود و مطبوع اولان شو :

« مجلس معارف اعضاسندن عزتلو شناسى افنديك توركجه بر غزته طبع و نشر ايلسى خصوصنه مساعده سنه شايان بيورلديغى چكده بيان قلمشدى . افندى موى ايله طرفندن « تصوير افكار » ناميله دونكي كون (۱ محرم ۱۲۷۹) چيقارلمش اولان برنجى نومروسى مطالعه كذارمز اولوب حقاكه هر بر سطرى افكار دقيقه حكمت شناسى ايله منقوش و مصور و هر صفحه سى دخى حوادث مهمه منتخبه ايله مملو و محرر اولديغندن و توركجه اوله رق بويله بر غزته نك نشرى حفته افندى موى اليه همت

مصرفه‌سی شایان تقدیر و شاپاش مواددن بولندیغندن ملت محترمه من ایچنده بویله بر ذات معارف سمات ایله بو یولده حاصل ایلندیگنم رفاقتی محض سرور بیبارک محفلونیت مکتسبه منی جمله یه اعلان ایله غزته مذکوری تبریکه مبادرت ایدرز. «

فقره سی بو باند و نائق قاطعه دندر . یالکز شو وارکه ایلك غیر رسمی غزته ایلك باش محرری ده «شناسی» مرحومدر . ایکنجی اوله رق انتشار ایدن تورجه «تصویر افکار» کده باش محرری کنديسیدر . «کمال» ک تصویر باش محرر لکی ایکی یوزنجی نسخه دن ۴۶۵ نجی نسخه یه قادردر . ۲۰۰ نجی نسخه یی متعاقب «شناسی» آوروپایه چکلمش ایدی .

کذا «سالنامه حدیقه» نک ۱۲۴۷ دن ۱۲۵۶ سنه سنه قادر مرور ایدن طقوز سنه ظرفنده (تقویم وقایع) : آوروپاده کی امثالی کی دولتته متعلق نه قادر مهم شیار وارسه خلقه اعلان ایدردی ؛ حتی «نزیب» وقعه معلومه سنی انتاج ایدن (مصر) حادثه سنه متعلق پک چوق محررات مهمه نک نشرینه واسطه اوله رق خلقی حقیقت مسئله دن آگاه ایلشدر . محمود ثانی وفاتیه برابر بوغزته ده اهمیتنی برابرجه سوروکلیوب کیتمشدر . دیدیکنی و بونی متعاقب (تقویم) مجیدی ده باقیمسز بر حاله کلدیکی کی مأمور اولدینی وظیفه نشریه یی ده ایفا ایده جک قابلیتدن محروم قالمشدر . دور مذکورده بو یولده خدمت ایده جک ارباب وقوف و کاله رغبت ایدیله مش ویکرمی ایکی سنه امتداد ایدن بو دور سلطنتده طوپی بر (جریده حوادث) ایله غیر رسمی بر (ترجمان احوال) ظهور ایتشدر دیمکن کنديسنی آلامادینی بر آرز اول یازمش ایدک .

«جریده حوادث» ده محرر لک ایتش اولانردن برنجی درجه ده شایان اهمیت اوله رق «حالت» کوستریله بیلیر . «قاموس الاعلام» ک بو ذات حقنده ویریکی معلوماته کوره

سالله «عبدالقادر کیلانی» دن واسکی مالیه ناظر لرندن «خالد» افندی زاده در . ۱۲۵۵ ده دنیا یه کیشدر . دها پک کنج ایکن «جریده حوادث» ه بر چوق مقالات یازمش و بو آئنده طبع ایدلمکده اولان «نپولیون» تاریخی نظر تصحیحدن کچر مشدر . بر آرز صوکر «حلب» ولایتی مکتوبجیلنی معاون لکی و دها صوکر ا مکتوبجیلنی عهده درایتنه تقویض ایلشدر . «حالت» بو مکتوبجیلغنده عثمانی طشره مطبوعاتی نامه قیمتدار بر خدمتده بولمشدر . بری رسمی اوله رق «فرات» دیکری غیر رسمی اوله رق «غدیر الفرات» نامنده ایکی غزته تأسیس و «فهرست ولایت حلب» نامی آلتنده ایلك بر «سالنامه» ترتیب ایلشدر که دروننده مندرج معلومات ایستایستیکیه و اقتصادیه دن دولایی «باب عالی» نک نظر تقدیرینی جلب ایلش و بو سالنامه دن هر ولایته بر نسخه ارسال ایدیلهرک بونک نمونه آتخا ایدیلهرک بویله سالنامه لر ترتیبی امر اولمشدر . مشار الیهک «دیوان احکام عدلیه» باش کتابتنده بولندینی صیراده مهم یارارلقلری کورولدیکی کی معارف مکتوبجیلغنده خدمات برکزیده سی سبقت ایتشدر . ۱۲۹۵ سنه سنه قرق یاشنده اولدینی حالده وفاتی وقوعه کیشدر . آئارندن : «منلا لفظی» نامنده بری ایله صدر اسبق «فؤاد پاشا» نک ترجمه حالری ، «فن بلاغت» ه دأر «انموزج» ، هر درسی عثمانی پادشاهلرندن برینک ترجمه حالی احتوا ایدن «مبدأ کتابت» ، مقالات ادبیه دن متشکل «دولاب» نامنده بر مجموعه ، «سرا لاسرار» و «سیر الاقار» ناملرنده دیکر ایکی رساله ، بر قاج تیاترو زماننده شهرت آلا نردندر . «حالت الشباب» اسمنده برده دیوانی وار ایش ایسه ده طبع اولونامامشدر . «قاموس الاعلام» اشعارینه نمونه اولمق اوزره «سلطان عبدالعزیز» ک بر تصویری آلتنه یازمش اولدینی آتیده کی قطعه یی ترجمه احواله ذیل ایدیور :

« صامیایک تصویر در بو، ایلمش لطف ازل
 « عدل و دادک بر جسم صورت شاهانه سی
 « ذات شوکت سازی، افکار اصابت آوری
 روحدر؛ بو جسم دولتدر آنک کاشانه سی »

*
 **

بنده دور حمیدیده « جریده حوادث » ک صوک زمانرنده محررک ایتمش ایدم،
 بو ائشاده :

« جریده حوادث » محررلری میاننده « دانش » بک، « حافظ مشفق »، « عالی »
 ناملرنده اوچ ذات داها ذکر ایدیلیردی. بونلزدن « دانش » بکک ترجمه حالنه دسترس
 اولامادم ایسه ده « سالنامه حقیقه ده » « شاکرک وفاتی » سرنامه سی آلتنده مندرج
 و « نامق کالک » اسلوبنه تمامیله مطابق اولان بر مقاله ده :

« نه خطا ایله دک ای تیر کچ انداز فلک ؟

« ملتک کلدی جکرکاهنه طوردی پیکان

« انسان، دانش بکار، حافظ مشفق، عالیر کی طبیعتک عصرلرجه اتعاب نفس
 ایدرک یتشیدیره بیلدیکی جواهر استعداددن کیمی ورم دوشکلرنده، کیمی جنون
 محررلرنده، کیمی میخانه کوشه لرنده، هبا اولمش کوردکجه حقیقه نور دیده وطن
 دنیلکه شایان اولان سائر برطاقم نوادر ادب و عرفانک، سینئه شکاف هر آفات اولان
 افکار حریتک زور بازوسی سایه سنده فلکله پنجه لشیرجه سنه میدانه آتیه رق و سائقه
 یأس ایله افنای وجود ایتمکده ایسه اک قدرتلی، سلاح تعدی به بیله غالب اولان قلمرینه
 طایانه رق بش اون سنه ایچنده آزادیء استقباله براءت استهلال اولقی اوزره اک اول

ادبیاتک ربط و اصول قلم دنیلن زنجیر اسارتی اولسون پاره پاره ایتدکلرینی کورمک،
 انسانیته مشتاق اولانلری بر حیات نانیه به مظهر اولمش کادار وجد و حاله مستغرق
 ایتسه لایقدر. »

دنیلدیکنه کوره تورماً وفات ایتمش ارباب قلمدن اولدینی آکلاشیلیرور.
 « حافظ مشفق » ککنجه اونکده چیلدیرمش اولدینی ینه او مقاله دن استنباط ایدیلیرور.
 بوندن ماعدا « سچل عثمانی » نک دردنجی جلدینک ۲۶۹ نجی صحیفه سنده نوعما بو
 افاده بی تأیید ایده جک وجهله دنیورکه :

« ۲۴۱ ده تولد ایلدی. ۱۲۵۲ ده دیوان قلمنه کیردی. بعده (جریده حوادث) ده
 محرر اولدی. خلوتی درویشی اولقله اوآخر عصر عبدالمجید خانیده انزوا و سیاحت
 ایله نابدید اولدی ونه اولدینی بیلینه مدی. شعرادن وارباب انشادن اولوب (منشآت) ی
 واردر. »

« (عالی) نکده ینه او مقاله دولایسیله قلم و شرب مدام اربابندن اولدینی
 آکلاشیلیرور. « قاموس الاعلام » ده قیصه جه دیورکه :

« عالی افندی (علی -) متأخرین ادبا و شعرای عثمانیه دن اولوب استانبوللیدر.
 بر مدت دیوان هایون قلمنه دوام ایتدکن صوکر ۱۲۶۱ ده کتابت خدمتیه (شام) ه
 کیتمش و عودتنده محاسبه مالیه کتبه سی مسلکنه کوروب بر خیلی وقت (جریده
 حوادث) محررلکنی ایتمش ایدی. شو مقطع اونکدر :

« طوت که بولسون عالیاسنده تجلی کائنات »

« کائنات احوال سیر بی نشانک طویماسین »

*
 **

(ترجمان احوال) هر نه قدر (آگاه) افنديك امضاسيله نشر ايدلمش ايسه ده بالخاصه (شناسی) نك همت قلميه سيله تأسس ايتمشدر. (شناسی) نك بالاخره آيرلش و مرحومك آيريلديغندن اعتباراً تحرير ايشلری (مرآت) صاحبي لقبيله مشهور اولان (رفیق) و (حسن صبحی) ناملرنده ايكي كنجك اللرنده قالمشدر. (نامق كال) مرحومده آراده صيراده مقاله يازمق صورتيله معاونت قلميه ده بولونمشدر.

(حسن صبحی) نكده ترجمه حالته دائر الله ايتمش اولديغ بر ايكي سطر، ينه (ترجمان احوال) ك اعلان تحيفه لرنده كي:

« معارف نظارتي مكتوبي اوطه سی خلفاسندن حسن صبحی بكك قواعد فارسيه به دائر (كنجینه هنر) نام رساله سی كبي « قيصه بر عباره ايله (سالنامه حديقه) ده (ترجمان احوال) ه دائر يازلمش اولان فقره ده كي:

« (حلب) ده وفات ایدن (كنجینه هنر) نام تأليف مختصر صاحبي (حسن صبحی) نك قلمی سايه سنده بر مدت داها اداره حال وقاله موفق اولدی « افاده سندن عبارتدر.

ارباب مطبوعات آراسنده ايلك جالب دقت تپ، بو (رفیق) بكدر. بو ذاتی بزه يعني غزته محررلكی ايله كچينلره و كچينمش اولانلره اوله جقلره طائيتان ابتدا (كال)، صوكرا (ابو الضيا) مرحومدر. (كال)، « تصوير افكار » ك ۳۰ ربيع الآخر ۱۲۸۳ تاريخلی و ۳۳۲ نومرولی نسخه سنده (استانبول قولراسی) مناسبتيله يازديغی مقاله ده دييوركه: « ... علت مذكوره ايله ذوات معزوفه دن و مشاهير ارباب فنوندن (احيا) بك و داها خيلي مأمورين ملكيه و قلميه و امرای عسكريه و اطبا و برده اذكيای

زمانه دن و مذاهب اوطه سی متحيزان خلفاسندن (رفیق) بك آفت ناكه رس مجانه دوچار اولمشدر.

« مومی اليه مكاتب رشديه بيله كيمه مش اولديغی حالده خانه سنده رشديه شاگردانندن زياده شی تحصيل ايدرك، ۱۵ - ۱۶ ياشنده اول وقت هنوز آچيلمش اولان مكتب ملكيه به دخول ايله امتحانده برنجی صنفدن شهادتنامه آلمش و مشهود اولان حدائنه نظراً موجود اولان فطائتي ابتدای شهرته سبب اولمشیدی. مؤخرأ مأمور اولديغی مذاهب اوطه سنده حاز امتياز اولديغی كبي بر مدتبر ترجمان احوال محررلكنده بولنش و او صره ده بر قاچ نسخه باصیلدقندن صوكرا بعضی اسبابه مبنی چيقاماش اولان مرآتی احداث ايتمشدی. اون بش يكرمی پارچه دن عبارت اولمق اوزره منتخب اشعاری و (لطائف انشا) ناميله مشاهير ادبانك محررانندن مرتب بر اثری وارددر. بچاره داها ۲۳ ياشنده ایدی.

« كوچوك برادری طيبه يدنجی صنف شاگردانندن رضا بك دخی سلطان محمد قولنه مأمور بولنديغی حالده كندنسندن ۱۷ كون مقدم وفات ايتمشدر. او دخی كال استعداد ايله معروف ایدی. قولرانك زمان بجرانی اثناسنده فدای نفس ایدرجه سنه اظهار غيرتله ابقای نام ايلمشدر.

بقا ممكن دكلدر كچه كيم دوران فانيده

فنا اما بلاى مخض اولور وقت جوانيده

* *

*

ابوالضيا كرك (سالنامه حديقه) ده، كرك مرحومك يكي تصوير افكار ده تفرقه ايتمش اولديغی (يكي عثمانليار تاريخی) نام اثرنده بالمناسبه حقنده بك زياده

ستایشکارانه و بویوک قولرا (۱۲۸۲ سنه هجریه) ده مصاب اوله رق و فاندن دولایی غایت متألمانه اداره قلم اتمشدر. (سالنامه) ده کی (ترجمان احوال) ک ترجمه حالده عیناً :

« بر زمان، ارباب شیبایمچنده معیشتنی غزته محرر لکنده آرامق فکر احرارانه سنی مملکتهمزده ایجاد ایدن ویا تعبیر آخرله بر فکر ترقیه رایت کش مسابقت اولانلردن رفیقک فکر و قلمی سایه سنده دوام ایلدی. خیف که مفخر احرار اولان بو نادره روزکارک بویوک قولرا ده در اولوب کیتمه سی اوزرینه (ترجمان) کده اسکی لسانی غائب اولمغه و کیتدیجه مفلوج آدمکر کی بتون بتون دیلی طوتولمغه باشلادیغی هنکامده ایدی که گاه ادیب مشهور (کمال ک اعانه سی و حصراً (حلب) ده وفات ایدن (کنجینه هنر) نام تألیف مختصر مؤلفی (حسن صبحی) نک قلمی سایه سنده بر مدت داها اداره حال و قاله موفق اولدی. »

(سلیمان نظیف) بکده، (نامق کال) نام اثرنده دیبوره که:

« اویله ظن اییورم که نامق کالک نور ارشادینی ایلیک ایچن چشم انبیه «لطائف انشا» صاحبی (مصطفی رفیق) بکدر. (رفیق)، کالدن درت یاش کوچوک ایدی. ۱۲۸۳ قولراسی او نادره ذکایی ۲۳ یاشنده کوچوردی. بزده ایلیک رسمی مجموعه موقوتیه یی تأسیس ایش اولان (رفیق) در. ۱۲۷۹ تاریخنده (مرآت) نامیله ایکی اوچ نسخه قادار نشر ایش ایدی. (رفیق) ک (مرآت) ده باشلیجه و اک بویوک رفیق تحریر و حامیسی نامق کال ایدی. حتی (مونتسکیو) نک مشهور L'esprit des lois کتابی (روح الشرایع) عنوانیله فرانسزجه دن لسانمزه ترجمه یه و بو مجموعه ده تفرقه ایتمکه تشبث اتمشدی. »

دیدیکی کی ینه (سالنامه) ده «بوسنه» ده (کلشن سرای) نامنده بر غزته چیقارمش اولان (شاگر) نامنده بر ذاتک و فاتی مناسبتیه منارج بر مقاله مختصره درختی :

« مثلاً مملکتهمزده الی قلم طوتار و بونکله برابر حکومت سایه سنده کینمکدن استغنا کوستریر بر قاچ چوجوق پیدا اولدیغی ایشیتدک. آراسی بر ییل کچمه دن بو فکر ترقیه رایت کش مسابقت اولانلردن (رفیق) ک داها یوزینی کورمه دن حقیقه فکر ترقینک ناصیه اقبالنده نور عرفان ایله بویوک قولرا ده تابوتی کوردک!! »

صورتنده اظهار تلم ایدیلور. وینه (تورک غزته لرینک تراجم احوالی) مقاله سنک صوکلر ننده ابوالضیا: (مرآت) سرلوحه سی آلتده :

« اذکای وطندن مفخر احرار اولان (رفیق) مرحوم طرفندن ۷۹ سنه سنده تأسیس ایدلی. اوچ نسخه نشر ایتدی. مجموعه فنونله آچدیغی بر مباحثه دن دولایی (عالی پاشا) قلمیله (مجموعه فنون) ایچون یازلش بر ترضیه یی مجموعه سنه درج ایتمکه تنزل ایتمه رک اختیار تعطیل ایدلی. مشار الیه ک جکرسوز اولان ترجمه حالی یازمغه طاقت مفکره متحمل دکدر. »

سطلر لریله حقنده متحسس اولدیغی درجه ستایش و سوزشی آکلایور.

آکلاییلور که (رفیق بک)، یک آت، یک مزراق میدانه آتلمش ایلیک کنج غزته محرر لرندن وزمانک ایجاب ایتدیکی درجه ده آثار عرفان ایله متحلی ارباب قلمندن بریدر. (ابوالضیا) نک بو ذاتک هر دفعه اسمی کچدیجه « معیشتنی غزته محرر لکنده آرامق فکر احرارانه سنی مملکتهمزده ایجاد ایدنلر» دن تعبیرنی قوللاماسی و بو تعبیرینه (مفخر الاحرار) ترکیبی علاوه ایتمکدن فارغ اولماماسی سببی ده صوکرادن یعنی (یکی عثمانلیلر تاریخی) نی او قودیمغ ائاده آکلادم. (یکی تصویر افکار) ک ۱۹۰۹ سنه،

۲۰ جزیران نسخه‌سندہ مصرلی (فاضل مصطفی پاشا) مرحومک حمایت و مساحتیلہ
۱۸۶۵ دد تشکیل ایتمک باشلامش اولان (یکی عثمانیلر) جمعیتک ایلمک مؤسسلدن
(نوری)، (رشاد)، نجیب پاشا حفیدی، (محمد) صبحی پاشا زاده (آیة اللہ) بکلرله
بالآخره بولرله التحاق ایلمش اولان (نامق کمال) دن عبارت (نوه) ده رفیق مرحوم
آلتنجی اوله‌رق مقید و بو ایلمک هیئتک ۱۸۶۵ سنه‌سی جزیرانک برپازارکونی ابلاغراد
کوننده کی (والده) بندینه کیده‌رک اوراده بندک آغاجلنی آلتنده حصیر اوزرنده
ایلمک اجتماعی عقد ایله مشهور ایتالیان (قاربوناری) جمعیت خفیه‌سنک نظامنامه‌سنی
تدقیق ایتدکلرینی نقل ایتدیکی ضیراده :

« رفیق مرحومی بکقوز اسکله‌سندن آله‌رق بونکله اعضای جمعیتک آلتیه » بالغ

اولدیغی یازیور .

ابوالضیانک (رفیق)ک « جکرسوز اولان ترجمه‌حالی یازمغه طاقت مفکره
متحمل دکندر » دیه‌رک قیصه کسمه‌سی بزم ایچونده جکرسوز بر محرومیت تشکیل
ایتدیکنده شبهه یوقدر. چونکه (رفیق) ۱۲۴۷ : ۱۲۹۳ سنه‌لری آراسنده کچن ایلمک
عثمانلی مطبوعاتی دوره‌سنه منسوب ایلمک محررلدن بولندیغی جهتله ترجمه‌حالیک صوک
درجه ده مظلم قالمش اولماسی مطبوعات تاریخمز ایچون مهم بر نقصان اولمقدن قورتو-
لاماز. ایشته بو قورتولاماملزلق حقیقتی، نجی‌ده بر طرفدن متالم ایتدی ایدی. بر آرالق
اسامی جدولی حکمنده اولان « جریده‌ حوادث » سترحررلدن واسکی مجلس معارف
اعضاسندن (عبدالرحمن) افندی مرحومک (سجل عثمانی) نامنده کی اثرینه مراجعت
ایتدم فی الحقیقه او آرده شویله بر قیده مصادف اولدم :

« رفیقیک، مذاهب اوطه‌سی خلفاسندن بر کنج ایدی. ابتدا (مرأت) نامنده

بر رساله‌ موقوته نشر ایلمش، شاعر و منشی اوله‌رق ۱۲۸۲ ده قولرادن وفات ایتمشدر. «
بوقید اوزرینه نردمده بوانان (ترجمان احوال) ک ناقس قولکسیوتی چویردم،
طوردم. (مرأت) حقنده‌ده شویله بر اعلان صورتنه دسترس اولدم .

اعلان صورتی

باب‌عالیده مذاهب اوطه‌سی خلفاسندن رفیقیک افندی طرفدن آیده بر کره
چیقارلمق اوزره (مرأت) نامیله طبع و نشرینه مباشرت قلمش اولان رسمی غزته‌نک
بزنجی نسخه‌سی (ترجمان احوال) مطبعه‌سندده طبع اولمش و نسخه‌ مذکوره‌ده (سرکی)
عمومی عثمانی خریطه و رسماری دخی مندرج بولمشدر .

۵۵ غروش سنه‌لکی درسعادت ایچون

۳۰ آلتی آیلغی

۶ بر نسخه‌سی

ایالات و ممالک اجنبیه ایچون پوسته پولی اجرتی ضم اولنور .

صاتیلان محللر :

ترجمان احوال مطبعه‌سی - سلطان بایزیدده کاغذجی اسماعیل افندیکنک دکانی -
ایاصوفیه‌ده شرکت دائمه‌نک توتونجی دکانی - جریده‌خانه قرینده صوجی دکانی - اوچییلر
باشنده خوجه صرافیمک غازینوسی .

بو اعلان، (ترجمان احوال)ک ۳۰۹ نومرولی ۱۲۷۹ سنه رمضان، پنچشنبه تاریخی
نسخه‌سندده در. (مرأت)ک ایکنجی و اوچنجی نسخه‌لری‌ده چیقمش و هر چیقدجه
مذکور غزته‌ده اعلانی مندرج بولمش ایسه‌ده مندرجاتی و دردنجیسی حقنده معلومات
یوقدر .

شو حالده (ابوالضيا) نك ديدىكى كى آنجىق اوچ نىسخه نىشر ايدى بىلمشدر. (رفيق) نك (مجموعه فنون) عليهنده يازدىنى مقاله نك ويا مقاله لرك بو اوچ نىسخه ده مندرج اولدىنى آكلاشيليورسه ده نىسخه لىرى او قادار آرادىغىم حالده بولامادىغىم اچون بو بابده بر فكر درمىان ايدىم.

تصادف بوليا... چكن كون (رونق) ناميله « ۱۲۹۰ » ده نورى امضاسيله منتشر، كوچوك حىمه رسملى بر مجموعه نك ايكى نىسخه سنى، احبادن برى آتئقه قىيلندن اولمق اوزره بكا كىترمشدى. مجموعه يى او قوركن كوزم برنجى جزنىك دردىجى صحيفه سنده « عصر من ادباسندن اولوب چكن ۸۲ سنه سى ترك حيات مستعار ايدن رفيق مرحومك بر تذكروه سنك صورتيدر » سرنامه سنه ايليدىدى. درحال (رفيق مرحومك) قىدينك ياننده كى (۱) اشارتى اچون صحيفه نك آلتنده كى نوطه باقدم. واسفاكه بونوطه شويله ايدى:

« مرحوم مشارالیهك ترجمه حالى ايلروده يازيله حقدرد. »

بتون بتون صيقلدم. بويله مهم بر شخصيت لرك ترجمه حالى ايلرى به براققده هيچ بر زمان، هيچ بر صورتله معنا يوقدر ديه سويلندم، طوردم. بونكله برابر (تذكروه) نك صورتى بر آز ايشمه يارار كى بولدم. بونى عيناً قوپيه ايدىيورم:

« سرماى عموم افزاى حسرتك سىماى هموم بخشاى رقيب كى برودت اكتنا ومهر فرصت سپهر تلايقنك طالع محنت مطالع عاشق كى پس دار ابر تباه اولمى، و بو حال اسف مالك طول امل بوالهوسان آسا خيليدن خيلى اوزامسى حسييله خليج اميد قواد چهره نماى انجماد اولمش وماحصل شكيب دلفريب منزله ايو به قريب بولمش ايدى. حضرت خدای متعاله شكر بليغ اولسون كه نسيم عنبر شمىم ملاقاته كلزار انتظاره وزان و نير لمعه عميم موالات كنار سحاب انتظاردن نمايان اوله رق نوروز مسار افروز كوندن عيان

اولمغه آرتق (ذكر العيش نصف العيش) منطوقه ججه افكار بهار يه به مناسب يوللر آملغه كچن كچه احباى كىتريدن (نزهت و مسرت) بكار خيا الحانه عاجزى نى تشرىف بيوره رق بر طرفدن نعمات فرخفزا يه آهنگ پرداز و بر طرفدن مدام كلفام ايله دمساز اوله رق نهايت آغازه سرور و آوازه ساز كفتار بر مقام شوق انكيزده كزى نكله قرار ويرديكندن ومسيره سعدآبادك بوموسمارده كى لطافتى ايسه رهين ربه غايه ايدوكندن بو صورت قرين رأى زرین عنایت رهين عاليلرى اولدىنى حالده اشبو جمعه كونى چا كر خانه عاجزى نى تشرىفه قادمه جنبان رغبت و بو وجهله دخى عبد مملوك لرين نوادر مسرت بيورملرى سياقنده تحريك خامه عجز جامه به اجتسار اولندى. هر حالده...

مألى: « لطف ايدوب كلك ده كاغذخانه به برابرجه كيدهلم » ك اسكى تورجكسى ويا عثمانليجهسى بو تذكروه نك طرز تحريرى (شناسى) و (كمال) دورينك داها اصطلاح پردازانه، داها دوغروسى كله و تعبير اويونجاقلريله داها زياده منشيانه بر صورتى اولدىنى كوروليور. نم بويله بر تذكروه صورتندن استنتاج ايتديكمه كوره (ترجمان احوال) ك ۱۲۷۹، ۱۲۸۰ حتى ۱۲۸۲ سنه لرى نىسخه لرنده مندرج باش مقاله قيلقلى يازيلار (رفيق) ك محصول قلمى اولمق لازم كليور. و (ابوالضيا) نك، (رفيق) ك وفاتى متعاقب (ترجمان) ك اسكى لسائى غائب ايتديكى ومفلوج آدم لرى كى كيتديجه دىلى طولمغه باشلايدىغى يازمش اولماسى ده بوندن دولاي اولسه كر كدر. چونكه كرك بو تذكروه نك، كرك (ترجمان) ده كى اوفاق مقاله لرك يازيليشارى نيم كالانه اولمقله برابر اسكى شيوه تحريره تماماً مطابقدر.

ايشته اينلك محرر لردن برى كه وفاتندن سكر سنه صوكرا بر تذكروه سنك صورتى (رونق) مجموعه سنده كال اهميت ايله درج ايدىلك صورتيله نامى تجيل و كنديسى تقدير

ایدیلور. بونک قدر شناسانه بر حرکت اولدیغنده شبهه، بؤکاده شکر دیمکدن ماعدا.
تیه جاک بر شی یوقدر

عثمانی تاریخ مطبوعاتی، ایلك دوره لری ایچون هر حالده (رفیق بك) و امثالی ذکی
محررلرک ترجمه احوالی احتوا ایتمدیکه عرض ایتمدیکم نواقصدن خالی اولاماز. بالخاصه
فکرلری، شیوه تحریرلری ممکن اولدیغی قادار تثبیت اولمق مقتضیدر. مطبوعاتی
اداره ایدن ایلك اللره قوتلری تعین ایلمدیکه مبدأ حقدنه اطرافلی معلومات ایتمک
ممکن دکلدردر.

*
*

برآز اول سویلیدیکم وجهله بن، (جریده حوادث) ك اك صوك محررلرندیم.
خاطرمده قالدیغنه کوره ۱۳۰۳ تاریخنده مخابرلکننده بولنان مرحوم (بابا طاهر) ك
دلالتیه هیئت تحریریه چراقلغنه کیرمیش ایدم. او زمان ریاست تحریریه سنده (سجیل
عثمانی) مؤلفی (عبدالرحمن ثریا) افندی ایله ریاست ادبییه سنده اشقودره مکتوبچیلغندن
منفصل شاعر (عصمت) افندی مترجمکننده (صالح) افندی ایله اسمنی اونو تدییم بر
موسوی ذات بولونیوردی.

صاحب امتیازی ینه جریده نك مرتبکنندن یتیشمه (محمد) افندی اسمنده غایت
نازك، تربیه لی بر ذات ایدی.

*
*

(سالنامه) مخر غزته سی ایچون دیورکه: ایلك نسخه سی فلیب مضاسیله ۱۲۸۳

سنه سی شعبانک یکر می بشنجی صالی کونی چیقمشدر.

۳۳ نومروه قدر (سعاوی) افندی نك قلمیله نشر ایدلدی.

۳۲ نومروسینده و ۳ ذی القعدة ۸۳ تاریخنده برآی مدتله تعطیل و (سعاوی) نك
استانبولده حسب الايجاب اجلاسندن صوکره دفعه ثانیه اوله رق نشریده اسکی حالی
محافظه یه قادر آدم بولونامدیغی کی ۵۵ نجی نسخه سنده ده طرف حکومتدن کلیاً
لغوی ایدی.

(سالنامه) (مخر) ی متعاقب (اکریوزلی عارف) امضاسیله ۸۳ رمضانک
اوائلنده مصور و اون آلتی صحیفه اوزرینه (آینه وطن) نامیله برغزته چیقدیغنی خبر
ویرمکله برابر بزده (مرآت) دن صوکره برنجی (ایلوستراسیون) دیمک اولان بو
غزته نك مملکت مزده تصویر و حک فنلرنده ماهر آدم بولمادیغی ایچون «نه منتظم
اوله بیلدی، نه ده وارداتی - اوددرجه ملوث اولدیغی حالده بیله - تصویر و حک اجرته
کفایت ایده بیلدی» دیدیکی صاحبک «اصلنی تعدیل ایدرک (روزنامه آینه وطن)
اسمنده پولتیقه دن باحث بر فرعی نشر ایتمدیکنی، ینه (عارف) امضاسیله ۸۳ ده
انتشار ایدن دیگر (وطن) غزته سنک مؤسسنگ غزته جیلکه لازم اولان اوصافدن
محرومی (!)، مخرینک (!) مشکلمسندلکی یوزندن بر شیئه بکزه مدیکنی، نهایت
۸۴ سنه سی مخرمنده طرف حکومتدن (مخر) ایله برابر نه یازدیغنی بیلمه مکده (وطن)
ایله هم عیار اولان (عطارد) نامنده کی دیگر بر غزته نك ده برابرجه لغو ایدلدیکنی
یازیور.

(عطارد) ۱۲۸۵ سنه سی مخرمنده طرف حکومتدن (سامی) امضاسیله نشر ایدیلش
و آنجق بش نسخه چیقه بیلمشدر. ابوالضیا بو غزته ایچون دیورکه:

«فقط بو بش نسخه نك هر بری آیری آیری بش عصرده چیقمش کیدر. مثلاً
بر نسخه سنده اوزمان غزته لرحه موضوع بحث اولان ملت مجلسی تشکیل ایدلمسندن،

ایرانی نسخه‌سند ملت مجلسی تشکیلی مملکت‌نزه اوایامیه‌چغندن، اوچنجی نومروسنده بر خطبه ایله عدالتک نشرندن، دردنجیسنده غزته‌نره حریت ویرلمسندن، بنسجیسنده غزته‌لری قاپاقچق ایچون حکومته حسبی جاسوسلقندن دم اورمغه باشلادی. نهایت اوده طرف حکومتدن لغو ایدلادی.

(اکریوزلی عارف) که (عارف‌کی) اسمیله مشهوردر، (قره‌کوز) صاحبی (قواد) بک مرحوم بو ذات علمینده طولاندریجی، حتی کونک برنده او زمانه قدر امثالی کورولمه‌مش بیوک‌کده بلکه بریجق متره بوینده (شمس) نامیله بر غزته‌نی ایکی اوچ کونده طبع ایدرک سوقاقلرده آراهه ایله طاغتمش و بو یوزدن خیلیدجه آتومان یازهرق ایکنجی نسخه‌سنی چیقارمادی، دیرایدی. بالآخره فلیب افندی ایله برلشهرک (استانبول) نامیله آیینه وطن روزنامه‌سنه بدل برغزته نشر ایلش و ۸۶ تاریخنده اوزمانک رجانندن (عجبا کیم؟) برینک قاریقاتورینی یایدینی ایچون امتیازی « معهود قرارنامه عالی » موجبنجه فسح ایدلشدر.

تاریخ مطبوعاتمزمده بر عجیبه اولهرق کوستریله‌جک برغزته وارسه اوده ۱۲۸۴ ده (آندون) امضاسیله انتشار ایتش اولان (حج) نامنده کی غزته‌در. (آندون) ده بر نوع طولاندریجی و بو طولاندریجیغی تبدیل عنوان طریقیله اجراده ماهر ایش. حتی بر سنه ایچنده حج، ترکستان، ممالک محروسه، خلاصه الافکار والنهایت لسان صدق عنوانلریله بش دفعه فقط ایکیشر اوچر نسخه اولهرق چیقوب باتمشدر.

(سالنامه) بونک ایچونده: « داها غریبی شوراسیدرکه غزته‌نک نامی دکیشدجکه صاحبی‌ده تبدیل نام ایدردی » دییور.

شیمدی زلره پک غریب بر عنوان کورونه‌جک اولان (ولداالجواب) نامیله

۱۲۸۴ شعبانی اوائلنده بز غزته‌دها انتشار ایدرک بعض بدخواهانک سعایتیله یدنجی نسخه‌سنه معارف ناظری طرفندن فسح ایدلمسندر.

(سالنامه) بو سعایتک نه اولدیفینی یازمدینی کبی صاحبی ایچونده (موسیو فلیب) دییورکه: بونک (وقت) صاحبی فلیب افندی اولدیفنده شبهه یوقدر. متوفی فلیب (ولداالجواب) ک فسخندن بر آز صوکر (مجموعه معارف) و آتی متعاقب (ترقی) نامنده کی بر غزته‌نی التزام ایلشدر.

(ترقی) ۱۲۸۵ شعبانک یدنجی کونی (علی راشد) امضاسیله انتشار ایتمشدر. بو غزته اولدجقه بر اهمیت قازانمش و ۴۳۹ نومروییه قدر دوام ایدرک ۱۲۸۷ سنه‌سی جمادی‌الآخره‌سنده بر آی مدته تعطیل قیلنمشدر. فلیب افندی بو تعطیلدن صوکر (علی راشد) افندیدن آریلیور و غزته‌ده اسکی انتظام و حسن دوامی غائب ایدیور. ابوالضیا دییورکه:

(ترقی) نک معهود قرارنامه عالینک مطبوعات عثمانیه‌نی پنجه لایسئنه آلدیفنک اک شدتلی بر زماننده - ظهوری مملکت‌مزمده حقیقه آثار ترقیدن معدوددر. خلقک استفاده‌سنی موجب اوله‌جق یک‌چوق مقاله‌لر یازمشدر. حتی بعض بندلری - اوزمانلر آوروپانک نامنهای غریبنده عثمانلیلرک حقوق سیاسی‌سنی ادعا ایچون - (حریت) غزته‌سنک بیله دقتی جلب ایلردی. مخدراته مخصوص اولهرق بازارلری و مزاحه مخصوص اولهرق جمعه‌لری آریججه ایکی نسخه نشر ایلردی. آلمانیا - فرانسه محاربه‌سنک ابتدا‌سننده کی وقایع وحوادثه ترقی ترجمان اولمشدر. ۱۲۸۶ سنه‌سنده (آلکسان صرافیان) امضاسیله (کوکب شرقی) صدق امضاسیله (میمز) علی امضاسیله (بصیرت) عاشر امضاسیله (حدیقه) و بالآخره (کوکب شرقی) به بدل اولهرق مشهور (عبرت) انتشار ایتمشدر.

بونلردن (بصیرت) دوشه قالقه تا (سعاوی) وقعه معلومه سنه قدر دوام ایتشدی.
احمد مدحت افندینک محررلکنده بولندیغی زمانلرک (بصیرت) ک اک پارلاق، اک
اهیتلی زمانلری اولدیغی (علی افندی) مرحومدن بالذات ایشیتدم. مرحومک اوائل
مشروطیتده نشر ایتدیکی اوفاق بر رساله شکنده کی خاطر آئنده ده مطبوعات عثمانیه
دائر خیلی فقره لر واردر.

(حدیقه) اول امرده صرف علوم و فنوندن باحث بر رساله موقوته شکننده ایکن
اداره مالیه سنجه سسکته یه اوغرمش و ۱۲۸۹ ده خارجیه ناظرلغنده بولنان خلیل
شریف پاشا مرحومک حمایتله پولتیقه دن دخی باحث اولق اوزره مساعده استحصال
ایلشدر. ابوالضیا مرحوم (حدیقه) نک محرری ایدی. مأخذلر مزدن بری اولان
(سالنامه حدیقه) بی ده بر مناسبتله نشر ایلشدر.

(عبرت) بر چوق دفعه لر کنندی کندینه، بر قاچ دفعه ده حکومتدن تعطیل
ایدلکدن صوکر ۱۲۸۸ سنه سی اواخرنده مدحت افندی مرحوم طرفندن التزام
ایدلش و ۱۲۸۹ ده کال، رشاد، نوری، توفیق امضالریله تبدیل شکل ایتمش اولدیغی
حاله انتشاره باشلامشدر. بودرت امضادن برنجیسی ادیب محترم نامق کال، ایکنجیسی
مرحوم علی فرخ بکک پدری رشاد پاشا، اوچنجیسی هر ایکسینک محبانندن رژی
قومیسری نوری بک، دردنجیسی ده ابوالضیادر.

(عبرت) اون طقوزنجی نسخه سنده بیوک بر ضربه یه اوغرایه رق درت آی
مدتله تعطیل ایدلش و محررلری نقی صورتیه طشره یه کوندریلش ایسه ده ایکی بچق آی
صوکر ابا اراده سنیه تکرار نشر اولغعه باشلامشدر.

۱۲۸۷ ده (عصر) ینه رشدی امضاسی و فلیب افندینک التزامی ایله (حقایق)

تئودور قصاب امضاسیله مزاحی (دیوژن) غزته لریله چیقوب باتمه سی بر اولان
(مراقات) نامنده بر غزته نشر ایدیلشدر.

(عصر) غزته سی داها صوکرالری (چایلاق) اسمنده بر مزاحی غزته نشر
ایتدیکندن طولای قبی چایلاق قالمش اولان توفیق مرحوم طرفندن چیقارلمش و اوچ
درت آی صوکره کنندی کندینه تعطیل ایدرک بالآخره (لطائف آثار) نامیه
مزاحی بر کسویه بورونمشدر.

(دیوژن) بزده لسان و طرز مزاحک هان اک برنجی، اک کنیش بر صحنه سیدر.
۱۸۰ نجی نسخه سنده صدراسبق رشدی پاشانک غضبیه اوغرامش و امتیازی فسخ
ایدیلشدر. ۱۲۸۹ سنه سی جمادی الآخره سنک یکریمی بشنجی بچشنبه کونی انتشار ایدن
(دور) غزته سی مطبوعات عثمانیه تاریخنده مهم بر موقع اشغال ایلشدر. مؤسی
مرحوم احمد مدحت افندیدر.

ابوالضیا مرحوم بو مناسبتله «قرارنامه عالی» بی مطبوعات دشمنلغی ایله طعن
ایدرک: «مملکت مزده غزته جیلکی آزادی استقبال ایچون براءت استهلال عد ایدنلر
(دور) ک ظهورینی بر دور فلاح مقدمه سی عد ایتشلردی. (دور) ک ظهوری بو
قرارنامه نک ابطال حکمنی و نظامنامه نک اعاده احکامنی مبشر فرض اولمشیدی.»
دیدکن صوکر ا بو غزته نک برنجی نسخه سنی خلقک بیوک بر تهالک ایله قایدق قری
و فقط ایرتسی کونی قاپاندیغی کال حیرتله یازیور. علاوه ده دیورکه: «انسانک
سویلکه دیلی وارمیور. هیچ جمعه کونی غزته قاپانیرمی؟..» ایشته بز او دورده
بونی ده کوردک. برده ایشیدلدی که (دور) غزته سی قاپانمش!! کیمسه ایناماز! بونسکله

برابر اصلنه ایرمک ایچون مطبوعات مشتاقلری بک اوغلنه قوشمغه باشلادیلر . بنده کیتدم . (حاجوپولو) چارشیسینک میدانی ماحشرالله!! بردنبره بو حالی کورنجه نه ایچون کلدیگیمی اونوته رق بو غلبه لکک نه ایچون اولدیغنی آکلامق ایسته دم . بیچاره مخاطبم حدتله! اما فوق العاده حدتله :

— نه اوله جق؟ .. ایشته دون ویردکاری « دور » ی بو کون قاپا تمشار! . دیدی .
بن طوکه قالمشم .

دارالشفقه ده ایکن « دور » ک بو نسخه سنی خیرالدین بک نامنده بر ذات کتیرمش
ایدی ده او قومش ایدک .

شیمدی خاطر مدده قالان : غالباً « ویرکو » مسئله سی طولانیسیله ملتی او یوز کچی یه
بکزه تمش اولماسی سبب تعطیل اولمش ایمش .

Ahmed Rasim, *Matbuat Tarihine Medhal; İlk Büyük Muharrirler* (İstanbul, 1927), s. 1-18.

MECMUA-I TESAVİR İ OSMANİYE ADLI ESERİN
PADİŞAHA TAKDİMİ

نظرکاه جلیل حضرت صدارتیناهیلرینه

معروض چا کرکینه لریدرکه

سایه معارفوایه حضرت پادشاهیده جمع و تألیفنه موفق اولدیغم مجموعه تصاویر
عمانیه دن برنجی جلدینک طبعی ختام بولدیغندن درت قطعه سی ایله ایکنجی جلدندن
بر قطعه نک نمونه صسورتیه یالکیز تصویرلری طبع اولنه رق تاریخک طبعی هنوز
تکمیل اولمامش ایسه ده نسخ خطی ایله یازدیریلان تاریخی دخی برلشدیریلوب بر
قطعه سی عتبه معارفرتبه حضرت پادشاهی یه عرض اولنق اوزره بوکره نظرکاه عالی
وکالتیناهیلرینه تقدیم قانندی . مجموعه مذکورهنک مطالعه سندن دخی مستفاد اوله جنی
وجهله اون سنه اول خلد آشیان غازی عبدالمجید خان حضرتلری زماننده طبعنه
اراده سنیه لری متعلق بیورلمش ایسه ده طبع و تکمیلی بو زمان ساعد اقترانده میسر
اولدیغندن مجموعه مذکوره منظور شوکت مو فور حضرت پادشاهی بیوریله رق نشرینه
وعلی الخصوص اشبو مجموعه نک تصویرلری پارسده طبع اولنمش اولدیغنی جهته بر قطعه سنک
دخی حشمتلو فرانسه ایمپراطوری حضرتلرینه تقدیمنه اراده سنیه جناب ملوکانه متعلقی
بیورلدیغنی حالده ایجابنه باقلمق و قصور اون بر جلدینک دخی طبعنه شروع اولنق
اوزره کیفیتک صوب چا کرانه مه امر و اشعاری باندنه و هر حالده امر و فرمان حضرت
ولی الامر افندمر کدر .

۵ شعبان ۱۲۸۰ و ۳ کانون ثانی ۷۹ روسیجق

والی ایالت سلستره

عارف

BA, İrade Dahiliye 35546

BASDIRILAN BAZI KİTAPLARA FİAT KONULMASI VE
SATIŞINA İZİN VERİLMESİNE DAİR

سنی الهمما دولتلو عنایتلو عطفوتلو افندم حضرتلری

طبعخانه عامره مالی و ۱۲۰۰ جلد اولوق اوزره مقدجه بالاستیدان طبع و تمیلنه
وشروع اولمش اولان مواهب اللدیه نام کتاب بوکره رسیده ختام اولمش و بهری
قرق ایکیشر غروش اون ایکیشر پاره مصرفله وجوده کلوب اوزرینه الی یدیشر
غروش یکریمی سکزر پاره بالعلوه بهرینک اجزا اوله رق یوزغروشه طالبارینه فروختی
تسیب قلنمش اولدیغندن اجرای اقتضاسنی شامل تقویمخانه عامره نظری سعادتلو
بک افندیکن برقطعه تقریری کتاب مذکورک ایکی جلدیله برابر منظور عالی بیورلمق
ایچون سوی والالرینه کوندرلمش اولمغله موافق اراده سنی حضرت پادشاهی بیوریلور
ایسه اجرای ایجابی نظارت جلیله مالییه حواله اولنه جفی بیانیله تذکره ثاوری
ترقیم قلندی افندم. ۲۳ صفر ۶۲

معروض چاکر مصادقتکسترلریدرکه

انمله پیرای توقیر اولان اشبو تذکره سامیه اصفانه لریله ذکر اولنان تقریر و کتابلر
منظور معالیوفور حضرت جهانبانی بیورلمش و اشعار واستیدان اولندیجی وجهله مذکور
کتابلرک بهری اجزا اوله رق یوزغروشه طالبارینه فروختی ضمننده اقتضاسنک اجراسی
متعلق بیوریلان امر و اراده سنی حضرت ملوکانه مقتضای منیفندن بولمش و مذکور
کتابلر بالتدقیق تقریر مزبور ینه طرف عالیارینه اعاده و تسیار قلنمش اولمغله اولبابده
امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر. ۲۵ ص ۶۲

BA. İrade Dähiliye 5951.

FİLİP EFENDİNİN TEFRIKA ETMEK İÇİN
PADİŞAHDAN BİR KİTAP İSTEMESİ

فضائل ملکپوری و معارفکستری حضرت ولی النعمیدن تبعه وزیر داستان
مستفید اولدقلری کبی تربیه معنویه عمومیه نک دخی دلالت عنایت سنیه ایله استقامت
لازمه سنه سوق بیورلمقده اولدیجی بیکلرجه آثار جلیله سیله مشهود اولوب سایه
شاهانه لرنده قوللری بوکره مکمل بر ما کنه جلب ایدوب ایام مخصوصه و معتاده ده
نشریاتک کثرتنه و جمنک عدم مساعدنه مبنی ورقپاره کترانه می توسیع ایلیه حکم
جهتله بیوک جمده غرتلر ایچون مقتضی اولدیجی اوزره (تفرقه) اوله رق بر کتاب
طبعنه محتاج بولندیغندن کتبخانه ولی النعمیدن هنوز طبع و نشر اولمامش بر کتاب
عنایت بیوریلور ایسه هم چاکر قدیملرینه و هم عموم اهالی ینه بر بیوک عاطفت دها
ابراز بیورلمش اوله جفی عرضنه جسارت ایلدم. فرمان.

۸ تشرین اول ۱۳۰۳ بنده شریاری

فلیب

BA. Yıldız 15/1394/74/14.

سني الهمما دولتلو عنایتلو عطفوتلو افندم حضرتلری

طبعخانه عامره مالی و بیك ایکیوز جلد اولهرق مقدجه بالاستیدان طبع و تمثیلنه مباشرت قلمش اولان طریقت محمدیه شرحنك بهر جلدی قرق غروش اون بشر پاره مصر فله وجوده کلهرك هر برینه اون دردر غروش یکرمی بشر پاره تمتع علاوه سیله بهر جلدی الی بشر غروشه اولمق اوزره طویدن اشتراسته بعض کسان طرفندن اظهار طلب اولمش و بو صورتله فروختی محسناتی موجب اولهرق ثمنك کیفیت تأدییه و تسویه سی قرارلاشدیرلمش اولدیغندن اجرای اقتضاسی استیدانی شامل تقویمخانه عامره ناظری سعادتلو بك افندینك بر قطعه تقریری منظور عالی جناب جهانبانی بیورلمق ایچون شرح مذکورك ایکیشر جلد اولدیغی حالده ایکی قطعه سیله معاً سوی والارینه کوندرلمش اولمغله اولوجهله طالبنه فروختی موافق اراده سنی حضرت شهریار بیوریلور ایسه اجرای ایجابنه ابتدار اولنه جنی بیانیه تذکره شوری ترقیم قلمدی افندم.

۱۸ ص ۶۲

معروض چاکر مصادقتکسترلریدرکه

رسیده دست تعظیم اولان اشبو تذکره اصفانه لریله ذکر اولنان کتابلر و تقریر منظور عالی جناب جهانبانی بیورلمش و کتب مرقومه نك اولوجهله طالبنه فروختی ضمننده اجرای ایجابنه ابتدار اولمش متعلق و شرف صدور بیوریلان ادامه سنی حضرت شهریار ایجاب عالیسندن بولمش و سالف بیان کتابلر بالتوقیف تقریر مزبور ینه سوی سانی صدارت پناهیلرینه اعاده قلمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر.

۲۰ ص ۶۲

BA. İrade Dahiliye 5931.

ولی الهمما کریم الشیما دولتلو عنایتلو عطفوتلو اهتلو افندم حضرتلری

اصناف مالی و بیك ایکیوز نسخه اولهرق بوندن اقدم طبع و تمثیلنه شروع اولنان تحفه وهی بو کره رسیده ختام اولمش و بهر نسخه سی ایکیشر غروش اون بشر پاره مصر فله وجوده کلهرك ایکیشر غروش اون بشر پاره تمتع علاوه سی درجه اعتدالده کورنش اولدیغندن کتاب مزبورك اولوجهله صاحبنه اعطا و تسلیم اولمش استیدانی شامل تقویمخانه عامره ناظری سعادتلو بك افندینك بر قطعه تقریری ایکی قطعه نسخه سیله برابر منظور معالینشور جناب جهانبانی بیورلمق اوزره سوی والای سرعسکریلرینه کوندرلمش اولمغله موافق اراده سنی حضرت شهریار بیوریلور ایسه بر موجب تقریر اجرای اقتضاسی نظارت جلیله مالییه حواله اولنه جنی بیانیه تذکره شوری ترقیمه ابتدار اولندی افندم.

معروض چاکر کینه لریدرکه

هامیه پیرای توقیر اولان اشبو تذکره سنایه صدارت پناهیلرله ذکر اولنان تقریر و نسخه لر منظور عالی حضرت تاجداری بیورلمش و آنها و استیدان اولدیغی اوزره کتاب مذکورك اولمقدار تمتع علاوه سیله صاحبنه اعطا و تسلیم اولمش متعلق و شرف صدور بیوریلان اراده سنی جهانبانی اقتضای جلیلندن بولمش و ذکر اولنان نسخه لر بالتوقیف تقریر مذکور ینه طرف والای اصفانه لریله اعاده و تسلیار قلمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر.

BA. İrade Dahiliye 4981.

اونوتمق و بو صورته ناقص بر اثر وجوده كتيرمك تهلكه سنه ده معروض قاليرز .
 فقط بويه بر قانالوغي وجوده كتيرمك يك بيوك بر مساعي به محتاجدر . و بوني
 اتمام ايتك احتمالي هيچ بر زمان كيمسه به ميسر اوليه جقدر . كتابيا تيجيلر شمدي به
 قدر آنجق بر علمك بعضى قسملىرى حقنده بويه فهرستلر ياشلردر . فقط بونلرك ده
 هيچ بريسي تام عد ايديله من . طباعتك ايجادندن برى كتابلر او قدر تكثير ايتمشدر كه
 بونلرك انواعى كره ارض اوزرنده كي محصولات طبيغيه سائره نك انواعى قدر صنوف
 و اقسامه آيريلشدر . بوكون كتابيا نك نباتات و معدنيات قدر مختلف شعبات و اقسامى
 وارددر . بوني بالاخره تصنيف اعتبارى اصولنى مطالعه ايدر كن كوره جكنز . بو
 تصنيف قادروسنده ۳۶۰۰۰ قسم موجوددر كه بونلرك هر بريسي ايجون جلدلرله
 كتابلر يازلمشدر .

كتايبات آئارى بو قدر تنوع ايتديكندن بو اثرلرك ده بر كتابياتى وجوده كتيرلمسى
 لازم كلش و بوكاده « كتابيات كتابياتى » نامى و يريلشدر .

Fehmi Edhem, *Kitabiyât*, (İstanbul, 1341) s. 59-61

KITÂBIYÂT

كتايبات

اولجه بعضيلرى طرفندن لسائمه اسامى كتب و صوك زمانلرده كتابيات ناميله
 ترجمه ايدلش اولان « بيليوغرافى » كلهسى روجه كتاب معناسنه اولان « بيليون » ايله
 يازمق معناسنه اولان « غرافه ن » كله سندن مر كيدر . كتابيات كتابلرك تعريف
 و تصويرندن عبارتدر . بو علمك موضوعى اثرلرك موجوديت و قيمتلىرى حقنده اعطاي
 معلومات ايتكيدر . كتابيات ، نشر اولمش مطبوع آثارك فهرستيدر . فقط كتابلرك
 هانكى قوللا كسيونده ويا هانكى كتبخانه لرده بولنديغى بزه بيلدير من . يالكز كتابلر
 حقنده كي معلوما تمزك منبعى تشكيل ايدر . قارئلرله كتابلر آراسنده بر متوسطدر .

بو تون علومك مختلف شعباتنده شيمدى به قدر انتشار ايتش اولان كتابلرك عقلى
 و واضح بر صورتده ترتيب ايدلش بر قانالوغي كرك كتابيجيلر و كركسه بر موضوع حقنده
 اثر يازه جق اولان ذوات ايجون غايت بيوك بر قيمتى حائزدر . مثلا بر تاريخ ادبى يازه جق
 اولان بر كيمسه مختلف عصرلرده وجوده كتيريلش اولان بتون ادبيات تاريخلى
 حقنده كي اثرلى كوزدن كچيرمسه ناصلى يازايلير ؟ او زمانه قدر نشر اولمش آثارك
 هپسنى تدقيق ايتمه دن بر موضوع حقنده بر اثر يازمق ممكن دكلدر . احتمالكه سرك
 سويلك ايتديك كز شيلر سزدن اول باشقه لرى طرفندن ده ا مكمل بر صورتده
 سويله نمشدر . بناء عليه سرك ياباجفكنز شى بر تكرردن عبارت قالير . بوندى صرف نظر
 اولجه وجوده كتيريلش اثرلر كوز او كنده بولندورولنزه بعضى اساسلى نقطه لرى

علم احوال کتب - بيبليوگرافى

علم احوال کتب، اسمندن ده آکلاشیلدینى اوزره، بزى مؤلفات و مصنفاتک احوال عمومیه و خصوصیه سندن خبردار ایدن بر علم کثیر المنافعدر. مرآت ترقیات بشر اولان «علم تاریخ» ک برشعبه عظماسیدر. شعبات تاریخدن اولان «علم تراجم احوال» ایله ده مناسبت کلیه سی واردر. بریکى مؤثر دن اثره، اوتیه کی اوردن مؤثره انتقال صورتیه عرض معلومات ایدر؛ اوردن مؤثره استدلالک قوه منطقیه سی، و مؤلفاتک یازلمش اولدقلى زمانده کی ترقیات و تکملات معنویه و بالنتیجه مادییه بی مکملأ ارائه و ایضاح ایله کده کی قطعیت مسلمنه سی. نظر اعتباره آیینر سه «علم احوال کتب» ک نه درجه لرده شایان اهمیت و تدقیق، سزاوار تدوین و تحقیق اولدینى قولایجه تحقیق ایدر. یالکیز بو علمدرکه عموم ارباب علم و کالک قیمتنى بیلدیرر. بو خصوصده کی افکارى خرافات و اساطیر درکه لرینه تنزلدن، ویا بر حس سفیل غرضکارینک اسیر و زبونى قالمق آشاغیلغندن تامیله قورتاریر. بو کون بزده پنجه مؤلف و مصنفار واردرکه فوق العاده بر قدرت علمیه و ادبیه صاحبى ظن ایلدکارى حالده بو علم سایه سنده قیمت علمیه لرینک درجه متوسطه ده اولدینى کوزولمگده؛ و نجه منسى دهات مصنفین و ارباب کال و ارکه قدرت بلند دهاتلری نامنه برطاق تقدیس و اجمال انشاسی بر فریضه قدر شناسی بولندینى تحقیق ایله کده در.

بو نقطه نظر دن دینه بیلیر که بر ملتک استعداد کالى، قابلیت مخصوصه اقبالی آنجق

کندیسنک بيبليوگرافىسی ایله پک کوزل و حتی یا کلیشسز آکلاشیلیر. و بر ملتک علم احوال کتبى مدون اولدجه او ملتک انجال و انسالى خریطه عالمدن قالقسه ده نام ذى اجمالى مؤبدا یاشار. بو کون علوم و فنون بتون متمدن اقوام و ملل ایچون اک فلاحنمون بر واسطه و سلاح ایسه، هر ملتک بيبليوگرافىسی ده اوله بر سلاحک مکملیتنى و حسن استعمالنده کی مهارتى او ملته عائد اولمق اوزره واضحأ ارائه ایلر. بو کون ملتارى مشاهیری ایله، مشاهیری ده آثاری ایله آکلامق اک کسدرمه، و اک جالب دقت بر طریقدر. بو طریقک نیرنکی نقطه لرینى کوستره جک ایسه آنجق بيبليوگرافیدر. بو علمک فوایدى عمومى اولدینى کی خصوصیتى ده تحقیق ایدر. مؤلفین و مؤلفاتى نسبت موضوعلرینه نظراً تصنیف ایدر. ابواب و فصولی؛ یازمه، باصمه، آثار نادره دن اولوب اولمادینى حقدنه بیان معلومات ایلر. طرز تحریرینى ده بیلدیرر. آثار نادره دن اولان مصنفاتک بولندقلى کتبخانه لری ده بیلدیرر. فضله اوله رق ده صنایع نفیسه اسلامیه دن اولان خط، تجلید، تذهیب خصوصنده حاز اولدقلى قیمتى ده کوسترر.

ایشته بزده کتبخانه لریک فهرستلری بو علم جمیل اصول و قواعدینه توفیق و تطبیق ایلدیلیرک میدانه کتیرلمش اولمق نتیجه سیدر که کتبخانه لر مرکز محتویات قیمتدارینه بیکانه قالمشز. او قدر که بوجهل قدر ناشناسی ایله همانک قیمتلى مؤلفانمز آوروپایه آشمشدر. بونک بزم ایچون نه درجه لرده عظیم و الیم بر ضیاع و شین اولدینى میدانده در. هله مؤلف یازیسى ایله آشیریلان کتب نادره ایچون نه قدر آجینسه قینه آزدر.

بو کون مؤلف یازیسى ایله لیزبون کتبخانه سنده اخذ موقع و احترام ایدن «احیاء

العلوم» غریبک نه درجه لرده بر حس عالی قدردانى ایله متحسس اولدینغه دالدر

بو علمك استفاده بخش اخلاف اوله جق آثار قیمتدار میدانه کتیرمش؛ و حیات ثانیه ایله الی الابد یاشامق حق و صلاحیتنی احراز ایتمش اولدینی حالده یانی؛ شانی کلیاً منسی نیجه مصنفینی احیا ایده جکی جهتله معنا مشکوریت و مبروریتی آیریجه نظر دقت و اعتباری جلهه شایاندر.

ارباب مطالعه و بالخاصه اصحاب تخصص و تفحص ایچون نه درجه لرده اهم و الزم ایدوکی ایسه پک آشکاردر. بو علمه عائد فقدان و قوفدیرکه مراقلی ارباب مطالعه منری محصور بر دائره ایچنده برافش، واحاطة علمیه لرینی استعداد لرله متناسب بر صورتده تکملدن آلیقومشدر.

متخصصین و یکی مؤلفین و متفنین ایچون ایسه بادی اولدینی نقصان و صعوبت پک بویوکدر. اربابنه خفی دکلدرکه بر علم و فنک متخصصی او فنه دائر ممکن اولایلدیکی قدر برچوق اثر مطالعه ایتمک مجبوریتندهدر. تاکه احتصاص حاصل ایتدیکی فنک صفحات تکامله منی کورمش اولسون! بوکون هرهانکی بر شعبه علمه عائد اولورسه اولسون، بر اثر تألیف و تحریر ایده جک ذات او شعبه ده کندندن اول مؤلف اولانلرک آثارینی کوروب تتبع ایلمک لزومی اونوتورسه، ممکن دکل تألیفنده بر اثر ترقی و تکمل کوروله منری. ایشته بر چوق مصنفاتمزک حال ابتدایده قالمسی هپ نقصان تبعدن؛ بو تبعده بزه ایلمک و صوک رهبرلکی ایده جک « علم احوال کتب » ه عدم و قوفدندر. هله لغت و قاموس، حکمت و فلسفه یه دائر تألیفاتده بولونا جقلر؛ یکی یکی اصطلاحات حکمیه وضع و تأسیس ایلمک احتیاجنی حس و ازاله ایلیه جکلر بو یوله کی کافه مصنفاتمزی، هیچ اولمازسه بو مصنفاتک امهات کزیده منی تدقیق ایلمری مرتبه

وجودهدر. بو امر صعب و اهم ایسه هر شیدن اول بیلووغرافیمزه اطلاع ایله ممکن اولور.

ایشته بیلووغرافی بزى خارجدن طانیه جقلره قارشى نه قدر مفید و موم بر تأثیر اجزا ایدیورسه؛ بزه بزلکمزی، معارفده کی استعداد و خصوصیتمزى، درجات ترقی و تکملمزى ده او درجه طانیوب او کره تیر؛ بناء علیه، دیه بیلیرم که بزه کی احتیاجات معارفدن همان اک بیوکی بو زمان حریت نشان ایله متناسب بر عثمانلی بیلووغرافیمسی میدانه کتیرمکدر.

شرقده صرف بو علمه دائر اثر یازانلرک اک مشهوری علمای عربدن ابن ندیم مرحومدرکه « فهرس العلوم » اسمنده کی اثر عربیسی آلمان مستشرقلرندن (کوستاو فلورهل) طرفندن آلمانیا ده طبع ایدلشدر.

علمای عثمانیه دن بو علم جمیله خدمت ایدنلره کلنجه اک باشده طاشکوپرلی زاده احمد افندی مرحومی کورورزکه اوغلی کمال الدین افندی طرفندن مختصراً تورکجه یه ترجمه و اون اون بش سنه اول اقدام صاحب امتیازی طرفندن طبع و تمثیل ایدیلن « موضوعات العلوم » بو خدمتک عظمت و منفعتی حقه ده قناعت بخش بر فکر ویره بیلیر.

احاطة علمیه صاحبی اولقله عموم عثمانلی علماسی آراسنده بر موقع ممتاز احراز ایدن کاتب چلبی مرحومک عربجه « کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون » نام اثر عالیسی ایسه اک مشهور و قیمتدار بر تألیف اولوق اوزره بو علم نامنه بر طاق امتیاز شعارددر. بو اثرک متن عربیسی ایله بدی جلد اوزره لاینجه اوله رق (لایبزیغ) ده (کوستاو فلورهل) طرفندن طبع ایدلمش و نهایتنه ده (حنیف زاده احمد طاهر افندی)

مرحومك « آثار نو » اسمنده کی ذیلنك ده علاوه قلمش بولونماسی غیر بجه ده نه درجه قیمت و شهرت قازانديغه بر دلیل ساطعدر. اون درت بيك كسور كتاب و مؤلفی محتويدر. شو قدر کی عنوان علمك ايلك حرفيله توافق ايلك اوزره كتب و مؤلفين صره يه قوش بولمق يوزندن سهولت استطلاع واستعمالی قسماً خللداردر. بواثر جسيم و عالی يه آراباجيلر شيخي ابراهيم افندی طرفندن بر ذیل علاوه ايديلش، و اخيراً استانبولده ايکی جلد اوزره ترتيب و طبع ايديلن طبعنه بوعلاوه ضم اولمشدر. شو قدر که طابع بو علاوه دن قطعياً بحث اتمه مك، و اشارتده بولنماش اولمق حسبيله بر ذهول عظيم باديسی اولمشدر. شويله که علاوه مغروضه ده، ذیل سالف البيانده مندرج اولان وبالطبع كاتب چليي مرحومدن زمانجه يك صوكر اكلن مؤلفارك مشارالهدن اول حياتده بولنش، و تأليف آثار ايلش اولدقربنه دائر اشبو طبع ذهاب عمومی حصولنه باعث اولمشدر.

داها اولجه مصرده طبع ايدلش اولان متنی يالكزدر. و بو ذهاب ضرورينك ازاله سنه خادم بولمقدهدر.

شيخ الاسلام عارف حكمت بك مرحوم ايله شعرای عثمانیه دن ويشنه زاده محمد عزت افندينك ده آريجه غير مطبوع ذيللری وارددر. بونلردن عارف حكمت بك مرحومك خط دستيله محرر نسخه سی منظور عاجزی اولمشدر.

۳۲۲ سنه سنده سالانيك رشديه عسكريه سی مديرينده بولونديغ آوانده طبع ايتدير مش اولديغ « مؤرخين عثمانیه دن عالی و كاتب چليي » نام اثر و جيزده دخي بو باده ايضاحات كافيه اعطا ايدلشددر. بو مقاله مختصره ايله ازاله تشنكيء معلومات ايدمه جكلر اورياه مراجعت بويورسونلر.

بو اثره دائر زمانيز علم احوال كتب علما و متخصصيندن ژاندارمه دائره سی ميرلوالرين متقاعد بغدادی اسماعيل پاشانك « ايضاح المكنون » نامنده کی ذیلی جداً شايان تقديردر. اون آلتی بيك تأليف اسلامي حقه ده بيان معلومات ايدر.

مشاراليك بو ذيلندن باشقا برده (اسماء المؤلفين و آثار المصنفين) نامنده بركلياتی واردر که صدر اسلامدن زمانيزه قدر بالجه مؤلفين اسلاميه نك حروف هجا اوزره اسما و آثارینی احتوا اتمكدهدر. بو اثر جسيم يورولمق بيلمز، فتور كتير من اوتوز سنه لك بر سعی متبعانه نك زاده نايده نجبيدر.

بوکي آثار جسيمه نك كسوة نون طباعته بورونمه سی ايسه، هر حالده حكومتك، معارف عمومية ملتك معاونت و تقديری ايله قابلدر؛ « علم احوال كتب » ك عمومیتی، عمومه شامل منفعتی نظر اعتباره آنديفنی تقديرده بو حقيقت هر فرد اسلامي طرفندن مع الشكران اعتراف و تصديق ايديلير.

ارباب معارفدن مرزيفونلی عبدالرحمن اشرف افندی مرحومك بو وادیده کی تورجه « تذكرة الحكم في طبقات الامم » عنوانی تأليف قيمتدارلری ده شايان ذكر و تعداددر. بو اثر (موضوعات العلوم) ايله (كشف الظنون) مزج ايديله رك وجيز بر اجمالی صورتنده ميدانه كتيرلشددر. برنجی دفعه مصرده، دفعه ثانيه استانبولده طبع ايدلشددر. مشاراليك بو مسلكده کی (عيون العلم) نام اثری ده غير مطبوعدر.

قره باش زاده ازمیری احمد افندی مرحومك عربي بر جلد اوله رق بر تأليف بيديوغرافيلری واردر که ازميرده نسخه مؤلفی منظور عاجزی اولمشدر.

ايشته « علم احوال كتب » دائر يازيلان بللی باشلی آثار عثمانیه بونلردن عبارتدر. مع نافيه صاحبلي زاده مرعشی محمد افندينك « ترتيب علوم » ی ايله توقادی شهيد ملا لطفينك « موضوعات العلوم » رساله غير مطبوعه لری ده منوجه بو ميانده صايلايلير.

بر حقیقت بدیهه در که بر قوم و ملتک شهراه ترقیده کی درجه سی او قوم و ملت کتبخانه لریله او کتبخانه لرده کی آثار قیمتدارک تنوع و کثرتیله متناسبدر . شرفده ، ممالک اسلامیة و عثمانیه ده اک کوچوک قصبه لره قدر ارباب خیر و حسنات ، اصحاب علم و کالات طرفندن برچوق کتبخانه لر یادکار و تأسیس ایدلمشدر ؛ و یالکز استانبولده قرقه یاقین کتبخانه موجود بولمیش ایکن بونلرک کافه سندن لایقیله استفاده ایدیله مه مسنه حتی محتوی اولدق لری اک قیمتی آثارک بیلنوب اوکا کوره محافظه اولوناماسنه سبب یکانه بو کتبخانه لر فهرستلرینک « علم احوال کتب » ه موافق بر یولده میدانه کتیر یله مش بولماسیدر ؛ زیرا بر اثرک قیمت حقیقیه سنی کوستره بیله جک آنجق « علم احوال کتب » در .

بو نقصانی کورن ارباب معارفندن روسچقلی علی فتحی افندی مرحوم استانبول کتبخانه لرنده کی آثاری جمع و تدقیق ایله « الآثار العلیة فی خزائن الکتب » آدلی بر اثر کبیر ترتیننه باشلامش ایسه ده اتمامنه موفق اولاماش ؛ و بوکی آثارک بر شخص همتیله میدانه چیقامایه جفنی پک کوزل اثبات ایدلمشدر . کتبخانه عمومیده منظورم اولان مطبوع جلد اولی مجلدات ساره سنک ویره جکی نشوة و قوف و عرفانی تحیل ایتدیره رک تأثر و تأسفک از دیادینه خادم اولمقده در .

بو کورن استانبول کتبخانه لرینک محتوی اولدیفنی مصنفات ثمینه ، آثار نفیسه نامولک پک فوقنده در ؛ فقط وجه معروض اوزره مکمل فهرستری بولمیدیفندن نوادر مؤلفاتک نفائس مصنفاتک حسن محافظه سی تأمین ایدیله مدیکی کی ؛ شرق و غرب ارباب تدقیق و تبعی ده بوکی آثاردن پک کوچ استفاده ایلیه بیلیمکده در .

صرف استانبول کتبخانه لرندن استفاده فکر واملیله کلش ، و برچوق آثار عربیه یی فوطوغرافی ایله استنساخ ایش بولنان مصر مجلس نظار کاتب ثانیسی ادبا و فضادی عربدن ذکی بک افندی ایله واق اولان تشرف و محاضرده حقائق مسروده بر قات دها توضح ایتمشدر . مشارالیه کتبخانه لرمزک لزوم و صورت اصلاحنه دائر مکمل بر لایحه تقدیمی ایله وظیفه شکر کذاری و منتداری یی حسن ادا ایدلمشدر . (نویری) نک « نهاية الارب فی فنون الادب » نام اثرینی و بو مثللو نفائس آثار نادره یی طبع و نشره توسطه عالم اسلامه خدمتتری البته مشکور کوروله جکدر .

الحاصل « علم احوال کتب » اصول و قواعدینه موافق فهرستلر ترتیبی هم نوادر نفائسک حسن تقدیر و محافظه سنی ؛ هم هر مسلک و صنعت ، هر شعبه فن و معرفت اصحابنک کتبخانه لردن سهولتله استفاده و استفاضه سنی مکملاً تأمین ایلیه جکی بدیهیدر .

ایشته بزده بر چوق مؤلفات و مصنفین بولندیغی حالده اثرلری ایله بر لکده نام و شانلرینک اخلاجه کلیاً مجهول و منسی قالماسی اوتهدنبری عاجزی متأثر ایتکده و بر آلمان مستشرقنک ده « سز بیلیم نه کی حجج و دلائل ایله استعداد علم و معرفتکزدن دم اورییورسکوز؟ سزده یتشمش بر شی وار ایسه بر قاچ افاعیل تفاعیلجی شاعردر ، هانیا صاحب اثر ارباب علم و فنکوز؟ » یولنده کی عتاب شدید جاهلانسه معرفت حکمتی ده بو تأثر دائمینک تراید و فیضاننه باعث اولماشیله اون سنه دنبری بو علم جمیله عائد و عثمانلی قوم نجیبینک هر درلو شعبه معرفتده کی استعداد کاملنی ناطق و مؤید اولمق اوزره (مرأت) یا خود (عثمانلی ارباب کال و معارفی) عنوانی تحتنده بر کلیات میدانه کتیر مک ایله مشغول اولدم . عنایت حقله حسن طبع و تمثیلی اسبابی استکمال ایدلمکده در . بو اثر عاجزیده عثمانلیرک مبدأ ظهورندن زمانزه قدر کلوب چکن

مسئله‌کننده اثر یازان مشایخ، علماء، شعراء، ادباء، مورخین، اطباء، ریاضیون، جغرافیون
عثمانیه‌نک کافه‌سی فصل اولی اوزره هر فصلده حروف خج ترتیبی اوزره ترجمه
حالیله برابر مطبوع غیر مطبوع اثرلری اوافق منتخب پارچه‌لری ایله‌ده کوسترلمش
بولنق اوزره بر ترتیب کوزه‌تلشد.

کرچه بزده (شقایق) و ذیللری ایله (تذاکر شعرا) نامی آلتنده کی آئارده یوزلرجه
ارباب فضل و کلمزک تراجمی محرر و بعض ایضاحاتده مندرج ایسه‌ده اهلنک مصدق
اولدینغی اوزره مقصدی تأمینه غیر کافی و یوزلرجه ارباب علم و عرفانمزه قارشى وقفه‌گیر
سکون دائمدر؛ مع مافیه «علم احوال کتب» مزه دأر اولان بو خدمتار زمانلرینه
کوره حائز بهای وفور، و هر وقت ایچون‌ده جداً مبرور و مشکوردرد.

عبد عاجزک مطمح نظری بو کون رشديه مکتبلرمزه دوام ایدن اولاد و انجالمزک
بیله ارباب معارفزی، اولنرک فضل و کالابریک نمونه‌لرینی اوکره‌نوب آ کلامالری،
بالخاصه اسماً و اثرأ منسی و بی نام قلمش اصحاب فضل و دانشمزمک احیای نامی و شادی
روحیدر. بو امل عاجزی بوندن اول بو وادیده (علمای عثمانیه‌دن آلتی ذاتک ترجمه
حالی عنوانیله ترتیب و طبع ایتدیرمش اولدینغی اثر مقدمه‌سندده واضحاً بیان ایدلشدرد.
چکنرده «صراط مستقیم» جموعه‌ اسبوعیه‌سنه یازمش اولدینغی (اخلاق کتابلرمز) نام
مقاله‌نک واقع اولان طلب و مراجعت اوزرینه برآز دها تفصیل ایله بر رساله‌ شکلنده کی
طبعی بزده هیچ‌ده بیلینمه‌ین نیجه مؤلفین و مؤلفات بولندینغه بر نمونه تشکیل ایدر. رساله
مذکوره‌ده ایکی یوز کسور مصنف و مصنفات تعداد و مجلاً بیان و ایراد اولمشدر.

آوروپاده «علم احوال کتب» فنون مدونه عدادنده‌در؛ حتی یکی و اسکی اولمق

اوزره ایکی بیوک قسمه آیرلمش و صرف بو علمه عائد جموعه‌لر، فهرستلر نشر ایدلمکده
بولمشدر.

بزده کتابچی فهرستلری بر اعلان و طبیعی کتابچی حساب و منفعتنه بر اثر تصور
نهان اولمقله بزم ایچون آثار جدیدیه عائد «علم احوال کتب» دأر بر تألیف
صایلامازلر. بیلیوگراف اولان ذات متین بر احاطه‌ علمیه ایله برابر یک بیطرف
و مصیب بر محاکمه‌ منطقیه صاحبی اولمق لازمدرکه حقدنه بیان مطالعه ایلدیکی آثارک
حقیقی قیمتلری میدانه قومش اولسون. بو نقطه‌ نظر دن «علم احوال کتب» مؤلفاتک
تدقیق و تنقیدندن، تفحص و مؤاخذه‌سندن عبارت کی کورونورکه نه درجه‌لرده
مشکل اولدینغی میدانده‌در.

بزده کی کتاب فهرستلرینه کوره‌خارجدن کتاب سپارش ایدوب کتیرتمش اولانلرک
بعض اسملرده نه درجه‌یه قدر آلدانمش اولدقلری هرکسجه معلومدر.

«علم احوال کتب» اویله بر فهرست عمومی آئاردرکه (واعظوا کل ذی حق
حقه) دستور حقیقت نشور نویسی ماده‌ اولای تعلیماتنامه‌سیدر. بوراده شخصیت
و خصوصیت، غرض و نفسانیت قطعاً بر بولاماز؛ بو شعبه‌ معرفتک صفحاننده صمیمیت
و اخلاصدن نفع عمومی ناسدن غیر برشی جلوه‌کر اولاماز.

چکنده مکاتب عالیه‌مز مداوملرینک آرزولرینه تبعاً نورعثمانیه‌ قلوبنده بو علم جمیله
دأر ویردیکم ایکی قونفرانسک رنده موضوع و منافع علمی ممکن مرتبه ایضاح ایتدیکم
کی، دیکرنده‌ده کندی امل مشکورلری اوزرینه بو علمه استناداً عثمانی سیاسیونی،
اداریونی، حقوقیونندن بعضیلرینک آئاری حقدنه بیان مطالعه ایلدم. کمال دقت و اعتنا
ایله دیکلملری، وداها بو چاغده فکر تدقیق و تنبع ایله احیای قلب و وجدان ایش

بولملری بو عاجزی مخصوصات کالیه قومیه مزك یورولمق بیلمز برخادم ودلالی اولمق امل مسلکیسنه یکیدن افاضه نور و حیات ایلشدر. (اندال علی الخیر کفاحنه).

بو مقاله عاجزی به نهایت ویرمزدن اول تاریخ و «علم احوال بلدان» ه عابدیتی جهتیله مسقط رأسم اولان (بروسه) به دائره بر ایکی سوز سویلك ایسترم:

بروسه عثمانلیرك ایلک پایتختی و بناء علیه مهد ظهوری اولمق یوزندن حائر اولدیغی قیمت بی مثل ونظیردر؛ حالبوکه فتحندن اولسکی وقایعنه دائر لسانم زده بر اثر اولدیغی کبی فتحندن سوکراکی صفحاشه دائره احاطه لی بر اثر یوقدر. یدی سکز دانه یازیلان تراجم احوال کتابلری ایسه بوشهر شهیر عثمانینک اهمیت تاریخیه سنه نسبتله غیر کافیدر. خصوصیه بونلردن بعضیلرینک مقدماتی نقلیات ضعیفه ایله مالی در. بناء علیه فتحندن اول وصوکرکی وقایعی، وبروسه به منسوب کافه مشاهیر وارباب معارفی حاوی اولمق و ممکن اولدیغی قدر خریطه و رسملری ده محتوی بولمق اوزره (مرآت بروسه) نامیله بر اثر مفصل ترتیب و تألیفی ده منویء ضمیر مدر. توفیق ایسه اللهنددر.

استانبولده علم احوال کتب ایله متوغل برچوق داوت واردرکه کندیلر به تشرف و بو تشرف نتیجه سنده مسلکی خیلی استفاده ایلدیکم جهته بوراده ناملری تذکار ایتمکی بر وظیفه رفقا پروری دکل، بر فریضه شکر گذاری بیلیرم:

ژاندارمه دائره سی لوالغندن متقاعد بغدادی اسماعیل پاشا حضر تلری

متقاعدین رجال مالیه دن دیار بکرلی علی امیری افندی حضر تلری

باب عالی رجالندن ابن الامین محمود کال بک افندی

کتبخانه عمومی حافظ کتب نایسی خوجه اسماعیل افندی

ادبای معروفه دن فائق رشاد بک افندی

بروسه ده مدفون سلاطین، شهزادگان، وزراء، مشایخ، علماء، شعرا وسائر نک تراجم احوالنه دائر مؤلف آثار:

۱ - ۱۰۶۰ تاریخنده بروسه ده وفات ایدرک ابدال محمد جامع شریفی حظیره سنه دفن ایدیلن علما وزمره قضاندن بروسه لی بالذیر زاده سلیمی محمد افندینک و فیاتنامه سی درکه شیخ الاسلام قره چلبی زاده عبدالعزیز افندی طرفندن تاریخ تألیف اولمق اوزره (روضه اولیا) تسمیه قلمشدر. غیر مطبوعدر. برر نسخه سی خراجچی زاده و اورخان کتبخانه لریله کتبخانه عاجزیده واردر.

۲ - ۱۰۵۵ ده بروسه ده وفات ایدرک خنکار کوشکی جوارنده تمنا دینین مقبره به دفن ایدیلن بروسه لی فضلالی شعرادن سهی محمد چلبی طرفندن بروسه ده مدفون رجال اللهک تراجم احوالنه دائر یازیلان بر اثر درکه غیر مطبوعدر. منظور عاجزی اولماشدر.

۳ - ۱۱۴۲ تاریخنده بروسه ده وفات ایدرک آرابا یاتاغی یاخود خوجا حسن مزارستانی دینین موقعک آلت طرفنده کی مرها مزارلغی نام محله مدفون بروسه لی شاعر بلیغ اسماعیل افندینک «کلدسته ریاض عرفان، و وفیات دانشوران» اسمنده کی اثریدرکه ۱۳۰۲ ده شاعر بروسه لی اشرف بک همتیله و بعضی تحشیه لرله خداوندکار مطبعه سنده طبع ایدیلشدر.

۴ - ۱۱۹۸ ده بروسه ده وفات ایدرک سداباشنده بیوک کلیسا قارشیننده کی سوقاقده شیخ ایوب افندی زاویه سنده دفن ایدیلن بروسه لی اشرف زاده شیخ احمد ضیاء الدین افندی طرفندن یازیلان «کلزار صالحا، وفیات عرفا» نام اثر درکه مشارالیه شاعر بلیغ اسماعیل افندینک ائینه ذیل اولمق اوزره مؤلفدر. ۱۱۳۵ دن ۱۱۹۶ تاریخنه قدردر.

غیرمطبوع اولوب مؤلف خط دستیله محرر نسخہ سی کتبخانہ عاجزیدہ بولمقدہ در. ۵ - ۱۲۷۲ دە بروسہ دە وفات ایدرک پوست نشینی بولوندیعی نارلی درکاهنه دفن ایدیلن شیخ فخرالدین افندی طرفندن «کلزار عرفان» نامیلہ یازیلان ذیلدرکه اساساً ۱۱۹۶ دن ۱۲۵۸ تاریخنہ قدردر. آتامی ۱۲۶۳ دە در. مؤلف طرفندن جنتمکان سلطان عبدالحمید خانہ تقدیم اولمش، قید حیات شرطیلہ شهری ۵۰۰ غروش عطیہ ایله تلطیف بیورلمشدر. بر نسخہ سی وفادہ کی عاطف افندی کتبخانہ سنندہ، بر نسخہ سی ده فضلائی ابدادن دیاربکرلی علی امیری افندی کتبخانہ سنندہ در. بو اثر اوتہ کیلرینه قیاس قبول ایتمز درجہ ده مفصلدر؛ چونکہ کندندن اول مؤلف آتاری جمع صورتیلہ مصنفدر. مقدمہ سنندہ مشارالیہ بلیغہ تقلیداً بروسہ تاریخنہ دائرہ معلومات وارددر.

۶ - ۱۱۴۰ تاریخی رجالدن حضرت امیر مدرسی بروسہ لی صحاف سلیمان خالص افندی طرفندن یازیلان و فیاتنامہ در که اکثر پارچه لری اورخان کتبخانہ سنندہ کی بالدر زاده و فیاتنامہ سنک کنارلرنده وارددر.

۷ - ۱۲۴۷ تاریخنہ بروسہ دە وفات ایدرک بیوک پدری یاننده دفن ایدیلن غزری زاده شیخ عبداللطیف افندی طرفندن «روضات المصلحین» اسمندہ کی مفصل و فیاتنامہ در که بر نسخہ سی اورخان جامعی کتبخانہ سنندہ در. بو ذاتک ینہ بروسہ و فیات مشاهیر و اکبری ایله بروسہ صولرینه، قاپلیجه لرینه، مسیره لرینه دائرہ مختصر بر اثری وارددر.

۸ - ۱۲۳۲ دە وفات ایدرک ملا فناری جامع شریفی غربنده پدری یاننه دفن ایدیلن شعرادن باقیرجی راشد محمد افندی طرفندن «زبدۃ الوقایع در بلدۃ جلیله بروسہ» نامیلہ

بروسہ یه متعلق مفصل و فیاتنامہ در که خط دست مؤلفه محرر نسخہ سی متقاعدین رجال عدلیه دن حفید عالیبری محمدی افندی نزدنده اولوب منظور عاجزی اولمشدر. بروسہ مبعوثی محمد طاهر بن رفعت

Bursalı Mehmed Tahir, "İlm-i Ahvâl-i Kütüb-Bibliyografi", *Hu-davendigar*'ın nüsha-i mahsusası (Bursa 1325), s. 36-42.

تاریخ مزده وزرا و امرا و علمایه دأثر - اوده وقایع مناسبتیه - بر درجه به قدر
معلومانه تصادف اولنه بیلیرسه ده مثلا بر طبییک، بر مهندسک - وقایعه تعلق اولدنجه -
اسمی بیله کوروله مز .

معلوم عالییری اولدینی اوزره تاریخک وظائف اصلیه سیندن بری ده هر دورده
علوم و معارف و حرف و صنایع کیفیت و درجاتی و اربابک صورت نشأت و درجه
سعی و همتیه میدانه قویقدری آثارک ماهیتی صورت جمله ده اولسون بیلدیرمکدر .
بو وظیفه مهمه وقایع نویسان طرفندن اهل ایدلیدیکی حلاله دیگر بر صنف ارباب
قلمه ترتب ایدرکه آنلرده « تذکره » نویساندر. تاریخ ایله تذکره باشقه باشقه شی
دکلدر . تاریخ احوال ملکیه و مسائل دولیه پی دخی شامل اولدینی حلاله تذکره ده
یالکز بو یوقدر. الحاصل، تذکره تاریخک بر شعبه سی، همده مهم بر شعبه سیدر .

مورخین عثمانیه ایچنده یالکز (کنه الاخبار) صاحبی عالی ایله جودت پاشا
مرحوملردرکه مورخک وظائفه حقیله و تمامیه رعایت ایدرک تراجم احوال مشاهیر
خصوصی دخی اهل ایتهمشدر و الحق بونده دخی امثالنه اثبات تفوق ایلشدر. تأسف
اولنورکه کنه الاخبارک فقط بش جلد قدری طبع اولنوب تقریباً اوچ جلد ده تشکیل
ایده بیله جک مقدار بقیه سی که، اک چوق تراجم احوالی محتویدر، فصلسه کسوه طباعته
بورونه مشدر.

عالینک اوچ یوز قرق خطاط، مجلد، مذهب، نقاش کی هنرورانک اسامی و مناقبی
حاوی (مناقب هنوران) اسمنده بر اثری وارسه ده پک مختصر و بناء علیه فائده سی
محدوددر . اگر جناب مؤلف تاریخی ایچون صرف ایلدیکه همتک اونده برینی بوکا
صرف ایتش اولسه یدی غایت مفید بر اثر اولوردی .

SUARA TEZKİRELERİ

جودت بك افندی به [۸]

برادرم افندم

اك اول « کتابخانه اقدام » كزله آثار معتبره اسلافی احیایه همت، باخصوص
اهمیت و قیمتی اهلنه معلوم تذاکر شعرائی صیراسیله نشره مبادرت بیورمقده اولدیغكزدن
دولایی صمیمانه و شکر گذارانه عرض تبریکات ایله تشبث واقعكزده موفق بالخیر
اولماکز دعاسی تکرار بر آورده زبان اخلاص ایدرم .

برقاچ مقاله عاجزانه مده بالمناسبه یازدیغم وجهله بزده ترجمه حال خصوصنه عربلرله
غربلیر درجه سنده اهمیت ویرله مش اولدیندن ترجمه حاله متعلق موجود کتابلر من
کرك عدد و كرك مندرجات جهتیله احتیاجه غیر کافی و بناء علیه بو بابده کی استفاده من
منتفیدر .

عربده باشلیجه طبقات، وفیات نامیله علمانک، فقهانک، ادبانک، حکمانک، الحاصل
علمه، انسانینه خدمتی سبق ایدنلرله بر صورتله آز چوق اکتساب شهرت ایلین ذوات
عالیه نك متعدد و بر بردن مکمل ترجمه حاللری یازلمش و حتی مشاهیردن بعضیاری ایچون
بر دکل، بر قاچ کتاب یازیلوب مطالعه لرینه - کویا او ذاتی کورمش، بلکه بر لکده
یاشامش قدر - معلومات ویرلمشدر. غربلیرده بویله .

[۸] مشاهیر اسلافک تراجم احواله دأثر معلومات واسطه سی اولان ادیب مدقق فائق رشاد بک
افندی طرفندن لطف بیورلمشدر.

مستقیم زاده نك (تذكرة الخطاطين) و ده تذاكر شعرا من قبيلندندر .

عثمانی علما و ادبسنك ترجمه حالرينه دار اولق اوزره شيمدی به فدر يازيلان كتابلر مياننده الكمکلی (شقایق) ايله نوعی زاده عطاينك اكا يازدينی ذیل و شيخينك ذیل الذيليدر . هر اوچی ده منحصرأ دولت عثمانیه ده ظهور ایدن اجله علما و مشايخ صوفيه نك ترجمه احوالندن باحث و شيخينك ذیلی فضله اوله رق صنوف سائر به منسوب شعرايی ده محتويدر .

تورکجه اوله رق اک اول تذکره يازان - «دعا» وزننده - سها ، ياخود - «سهي» وزننده - سهی بکدر [۱]. آندن صوکره صيره سيله لطيفی ، عاشق چلبی ، عهدی ، نظمی ، حسن چلبی ، ریاضی ، شیخی ، میرزا زاده سالم ، صفائی ، اک صوکره دخی فطین افندی مرحومدر .

کچنده ، «تذکره سالم» ک طبعنه ابتدار اولندينی حقنده اقدامده يازيلان فقره اعلايه اوزرينه بر ذات طرفندن مورخ (هامر) دن ترجمه ايديله رک ينه اقدامده نشر اولنان ورقة نك «تذکره شعرا» عنوانی پارچه سنده ده شويله يازلشدی :

« بونلردن [يعنی شقایق و ذيللرندن] ماعدا اون يدی تذاكر شعرايی ذکر ايتلی یز :

۱ - (هشت بهشت) ادرنه لی سهی نکدر . ۹۵۵ ده وفات ايتمشدر .

۲ - (کاشن شعرا) بغدادی عهدی نکدر . کتابنک اسمی تاريخ تالیفی اولمشدر .

۹۶۰ دن ۹۷۱ تاريخنه قدر معاصری بولندينی شعرايی رومک تراجمی يازمش و اوچ روضه اوزره ترتيب ايتمشدر .

[۱] زیرا که جمله دن اول يازيلان تذکره سپيدرکه باغ نظام و نثره کویا که خزانديده بر سرو سپيدر .
(کنه الاخبار)

۳ - (مشاعر الشعرا) قسطنونیلی لطيفی نکدر . حروف صيره سيله ۲۸۲ شاعرك

تراجمی يازمشدر . شابر Shabert طرفندن ترجمه ايدلمش و ۱۸۰۰ ده زور يحدده طبع اولمشدر .

۵ - قينالی زاده تذکره سيدر (حسن چلبی بن علی بن امرالله) . ۱۰۱۲ وفات

ايتمشدر . زوائد طرح ايديله رک [؟] لطائف و فوائد ضميمه تذاكر سائر دن اخذ ايدلمش و انشاء لطيف ايله يازلشددر .

۶ - (زبدة الاشعار) در . ۱۰۳۱ ده وفات ایدن قاف زاده عبدالحی بن فيض الله

فائضی نکدر . شعرايی رومک ديوان و مجموعه لرینی تتبع ايدرك شعرلرينك زبده سنی انتخاب ايتمشدر .

۷ - عاصمک ذیلی . صفایي و شيخی طرفلرندن ذکر اولنان شعرا تراجمی حاويدر .

۸ - (رياض الشعرا) . مصطفي رياضي افندي نکدر . ۱۰۱۸ ده تالیف و کندندن

اول يازلمش بوقیيل مولفاتی تلخیص ايلمشدر .

۹ - (رفاعی) ياخود (رفیعی) نك تذکره سيدر . ۱۰۸۲ ده وفات ايتمشدر .

۱۰ - ۱۰۸۸ ده وفات ایدن کفوینك . تذکره شعرا سيدر .

۱۱ - ۱۰۹۲ ده وفات ایدن (عزتی) نك تذکره سيدر .

۱۲ - ۱۱۳۸ ده وفات ایدن (صفائی) نك تذکره سيدر .

۱۳ - ۱۱۵۹ ده وفات ایدن (رضا) نك تذکره سيدر .

۱۴ - سالم افندي نك تذکره شعرا سيدر . سالم افندی ۱۱۵۶ ده وفات ايتمشدر .

تذکره فطین بونک ذيليدر .

۱۵ - همزاده نك تذکره شعرا سيدر .

۱۶ - (مجیب) ك تذكره سیدر . سلطان احمد خان ثالث دوری رجالندن اولوب

سالک معاصریدر .

۱۷ - (نظمی) نك « جامع النظائر » یدر . تذكرك اك مكملی اولوب ۷۱۹

بیوك ورقلی بر جلددر .

*
**

شعراى مولویه نك تراجم احوال و اشعارینی جامع اوله رق ناقب دده نك (سفینه) سی وینه بو یولده اسرار دده نك تذكره سی [۱] ایله بروسه لی بلیغك « کلدسته ریاض عرفان » [۲] ی کبی دها پك چوق تذكره لر وارددر .

(تذكره لطیفی) حسن چلبی و عاشق چلبی تذكره لرینك آنجق ربعی درجه سنده صغیر الحجم اولمله برابر ترجمه لرینك صحتی و هله بیطرفانه یازلمش اولسی حسبیه هر ایکیسندن ده معتبردر .

عالی مرحوم کنه الاخبارنده دیورکه :

« ولایت رومده رأس سنه الفه کلنجه درت قطعه تذكره الشعر ایازلدی . ینه بوجهلندن اوله رق ایکنجی عد اولنان (تذكره لطیفی) کرک انشا جهتندن کرک تعیین توارینجه تبیع حیثیتندن مفید و مختصر کورلدی . الحق هر عصرک شعراسنی ایضاح و بیانده هیچ بر فرده نسبت و تعصب الیوب هر کسک اوصافی کفتارینه کوره عیان ایتشددر . حتی بعضیلری « اهل نظمک اکثرینی قسطمونیلی یازمشدر . و وطن و مولدینی بیلمدیکی هنورانی کندینه همشهری عد ایتک غرضنه سلوک ایتشددر » دیه طعن اولقرینه هدف

[۱] (سماعخانه ادب) بونک خلاصه سیدر .

[۲] مطبوعدر .

یعنی (من صنف فقد استهدف) مضمونه مظهر دوشوب بی چاره حقنده بولدقربی سویلدینر .

اوت، عاشق چلبی و حسن چلبی کندی تذكره لرینه رواج ویرمک ایچون بی چاره لطیفی ایچون سویلدک سوز براقامشدر . کتابنده (قسطمونی نامه) نامنی ویرمشدر ! حال بوکه عاشق چلبی تذكره سی نه ایسه نه اما حسن چلبینک کی - عالینک دیدیکی کی - « نقیر و قطمیر عذوبت کلمات و تتابع اضافات عیوبی ایله ظاهر و متعین بر مجموعه کثیر الادا و قلیل المعنی اولدینی معلوم عقلای دوریندر » .

*
**

لطیفی قسطمونیلیدر . اسمی عبداللطیفدر . تذكره سنی ۹۵۳ ده علمای شعرادن مولانا (ضعیفی) نك تشویقیله یازمشدر [۱] . کندییی ده شاعردر . فقط نثری نظمندن اقواددر . اسلوب انشاسی - او زمانجه ملنزم اولان و حسن چلبی تذكره سی یکانه نمونه سی بولنان - طرز انشایه نسبتله ساده اولمله برابر متین و دلنشیندر . کتاب و رساله و منشآت اوله رق اون ایکی قدر تألیفی اولدینی تذكره سنک دیباچه سنده محرردر . عالی (ربیعیه ازهار) نامنده بر اثریله استانبول و صفنده منشور بر رساله سنی کوردیکی و ۹۶۰ ده کندیسيله کوروشمش اولدینی سویلیور . وقتیه لطائف نویس مشهور توفیق افندی لطیفینک (محاوره لطیفی) عنوانیه بر رساله سنی طبع ایتدیرمشدی . رساله فصول اربعه دن هر برینک شاعرانه و منشیانه توصیفندن عبارت اوله رق محاوره طرزنده دکل، علی العاده یازلمش اولدیغنه و - اسکی کتابلرک برچوغنده اولدینی کی - عنوانی بولنامسنه و برده « محاوره » تعبیرینک استعمالی و باخسوس بر کتابه

[۱] (ضعیفی) نك ترجمه خالنده ذکر ایدر .

عنوان اتخاذاى آثار قداماده مسبوق اولمامسنه نظراً بو اسمك توفيق افندى طرفندن طاقلايدنى و عالينك بحث ايتديكى (ربيعه ازهارك) ك بو رساله اولمق لازمكله چكى اغلب احتمالدر . مع مافيه - عدم دقت اثرى اوله رق - نظمى نثرينه ، نثرى نظميه قارشمش اولايدنى كى ترتيب سهوياتنك تصحيحه ده همت اولنماش اولايدندن بر نسخه صحیحه سى بولنه رق يكيدين طبعى آرزو اولنور .

۹۶۰ ده ، يعنى عالينك كنديسيله كوروشديكى تاريخده بعضى عمارات عامره كتابتنده بولنورمش . بعده حضرت ابو ايوب انصارى وقفنه كاتب اولمش كه شاعر مشهور يحيى بك وقف مذكورك متولىسى ايمش . بر مدت صوكره مصره عزيمت ايدرك اوراده بعضى مفيدجه كتابت ايشارنده بولمش . وفاتى ۹۹۰ ده وقوع بولايدينى كاتب چلبى كشف الظنونده و مصردن ينبوغه كيدن بر كى دروننده اولايدنى حالده ظهور ايدن شديد بر فورطنه دن كينك قضاذه اولسى اوزرينه بر چوق كيمسه لرله برابر غرق اولايدنى شاعر مشهور حسين كفوى (رازنامه) نامنده كى تاليفنك مسيح زاده بختنده يازييور .

ف. رشاد

Tezkire-i Latîfî. Nesreden Ahmed Cevdet. (Dersaadet 1314).
s. 375-381

OSMANLI TARİHLERİ

كتب تواريخ متداوله نك شامل اولايدنى وقايعك مشتمل اولايدنى
زمانك مدتى مييندر

معلوم اوله كه (كمال پاشا زاده) تاريخنده ۶۹۹ سنه سندن يعنى آفتاب سلطنت عثمانيه صينت عن الانكشاف فى الحمايت ربانيه نك طلوعندن ۸۹۵ صفرالخبرى اوللنه دكين وقوعات بيان اولمشدر .

(تاج التواريخ) ناميله بنام اولمش اولان خواجه تاريخنده كذلك ۶۹۹ سنه سندن سلطان سليم خان اول حضر تالرينك اخر سلطنتلرينه دكين حوداث كونه بيان قلمشدر . تاريخ مرقومى سلطان محمد خان ثالث حضر تالرينك عهد سلطنتلرينده مقام رياسته شرفيرا اولان حسن بكزاده مرحوم اوسط ناس تفهم ايدنه جك صورته تلخيص واختصار واولوجهله نامن نوشته جريده اصحاب آثار ايلشدر .

وينه ذكر اولنان تاريخى بروسة المحروسه خاندان معارفندانندن جزيه دار زاده بهاءالدين افندى بطريق التنقيح مجدداً قلمه الهرق انشا و نكاشته سمط املا ايلشدر . (هشت بهشت) اسميله موسوم اولان تاريخ فارسيدنه ينه ظهور دولت عثمانيه دن سلطان بايزيد خان ثانى حضر تالرينك عهد شاهانه لرينه دكين وقوع بولمش اولان حوداث يوميه كشيده سلك سطور قلمشدر . ومؤلف هشت بهشت ادريس بدليسنيك فرزند ارجمندى دفتردار ابوالفضل محمد افندى تاريخ مرقومك ذيلنه همت اتمكله سلطان سليم خان ثانى حضر تالرينك اخر سلطنتلرينه دكين واقع اولان حوداث يوميه نك بياننه مبادرت ايلشدر .

(محمد محی الدین) تاریخندہ كذلك طلوع کوکبہ سلطنت عثمانیہ دن مورخ مومی الہیک
زمانہ دکن سرزده ظهور اولش اولان وقایع نکاشته صحیفہ بیان قلندردر .
(درجات الممالک فی طبقات المسالک) تسمیہ سیلہ مسمی جلال زاده مصطفیٰ بک
تاریخندہ جاشر آل عثمان سلطان سلیمان خان حضرت تالینک عہد سلطنتلرندہ واقع اولان
غزوات و وقایع زیب صحایف آثار قلندردر .

(نشانی تاریخی) دینکله مشهور رمضان زاده محمد بک تاریخی بدأ عالمدن
سلطان سلیم خان ثانی حضرت تالینک اوائل سلطنتلرینہ دکن وقوعات کونیہ و حوادث
یومیہ یازلمش مفید و مختصر بر اثر معتبردر .

(مرآت کائنات) اسمیلہ معروف اولان تاریخ سکز قسمہ منقسم اولوب اولکی
قسمی بدأ عالمدن دور آدمہ دکن ایجاد و بنیاد اولنان معظمت امور ی مبین و آلتی بابہ
منقسم اولمشدر . اولکی باب اصول اشیانک خلقتی احوالی ، ایکنجی باب عوالم علویہ
احوالی، اوچنجی باب ملائکہ کرام احوالی دردنجی باب کوه قاف و ماوراسی و عدد
عوالم مخلوقہ احوالی، بشنجی باب عوالم سفلیہ احوالی، التنجی باب خلق آدمدن اول
اولان امم عالم احوالی واقسام ثمانیہ دن ایکنجی قسم جناب آدمدن حضرت فخر عالمہ
قدر مبعوث بیوریلان انبیاء عظام صلوة الله و سلامه علی نبینا وعلیہم فی الیالی والایام
حضراتک احوالی، اوچنجی قسم فخر کائنات علیہ اکل التحیات افندمر حضرت تالریلہ
آل واصحاب کرام علیہم رضوان الملك العلام حضرت آقی احوالترینی، دردنجی قسم خلفای
حنفاء راشدین و حضرت حسن و حسین رضی عنہم رب المشرقین و المغربین حضرت آتی
احوالترینی، التنجی قسم ملوک پسندیدہ سلوک آل عثمان خلعت خلافتہم الی
اخر الزمان حضرتک مناقب رفیعة المرآتی، یدنجی قسم ابو البشر ایلہ شفیع المحشر

علی نبینا وعلیہ صلوات الله البر حضرت تالینک ماینلرندہ گذران ایتمش اولان مشاہیر
طبقات ملوک و حکام واصول طوائف و امم انام احوالترینی ، سکزنجی قسم باعث
اختلاف السنہ و لغات و مورث جلائل باقطار کائنات و ذکر اسامی و زمرة بنی آدمدن
امم عالم احوالی مبین و معلم مانند هشت بهشت بر تاریخ عنبر سرشت اولدینی معلوم
انامدر .

قرہ چلبی زاده عبدالعزیز افندینک تألیف ایتمش اولدینی (روضۃ الابرار) اسمیلہ
شہرتشعار اولان تاریخی درت فصل و ایکی تکملہ بی متضمن اولوب اولکی فصل
پیغمبران ستوده خصال علی نبینا وعلیہم صلوة الله الملك المتعال حضرتک مناقب محمودہ
العواقب حاوی، ایکنجی فصل فخر عالم صلی الله علیہ وسلم حضرت تالینک سنین حیات
فائض البرکاتلری سلکنہ پیرایہ بخش اولان فراند بدایع وقایعی کافل، اوچنجی فصل
عہد ہایون اسلامده مسند عز و احتشامده فرمانفرما اولان خلفاء راشدین و سلاطین
کزین مائر و آثارینی مشتمل و تکملہ سی ظهور شعار شرع محمدی و آیین دین احمدیدن
مقدم سریر سلطنتہ قدم نہادہ اولان مشاہیر ملوک پسندیدہ سلوک اوضاع و اطوارینی
شامل، دردنجی فصل طلوع کوکب رخشان دولت ابد پیوند عثمانیاندن تا سلطان محمد
خان رابع حضرت تالینک جلوس سعادت مآنوسلرینہ دکن سپہر جاہ و جلال و مطلع انوار
عز و اقبالده غیرت مہر و ماہ اولان اہلہ اسمان ملک و دین اجلہ سلاطین نصفت آیین
انارالله براہین اسلافہم و اطال اعمار اخلافہم حضرتک حرکات و سککات و معارک
وغزوات و توجیہات و تصرفاتلرینی میندر . مورخ مشارالیہ بروسدہ منفیا فرش قالیچہ
اقامت ایتمش اولدینی و قتده تاریخ مرقومک تکمیلنہ ہمت ایلیوب سلطان محمد خان رابع
حضرت تالینک جوسلرندن بالابتدار ۱۰۶۸ سنہ سنہ قدر اون سنہک وقایعی حاوی بر

ذیل ترتیب ایش و ذیل مرقومده حوادث واقعه‌ی واقعا علی طریق الاختصار افاده و بیان لکن مقتضای طبی اوزره سرکار دولته بولان ذواته رموزات غریبه ایله خلیجه اطالہ لسان ایلشدر. تجاوزالله عن سیثاته .

کاتب چلبی مرحومک اثری اولوب (تقویم التواریخ) نامیله بنام اولان تاریخ هبوط آدمین مؤلف مرحومک زمانه کلنجه جداوله ربط اولنه رق بهر صحیفه‌سنده اوزر سنه‌ک حوادثی بوجه اجمال حاوی اولمش و کذران ایدن ملوک پسندیده سلووک و سلاطین آل عثمان حضراتک ابتداء ظهور لرندن برو نه قدر پادشاه کلش و مدت سلطنتی قاج سنه سورمش اولدیغی و وزرای دولت علیه و مشایخ اسلام سلطنت سنیه دن کلش کچمش ذوات کرام معالی اتسامی محتوی بولمشدر که بعد ازین الی اخر الایام فهرس وقایع اوله جق بر اثر معتبردر .

۱۱۴۵ تاریخنده عزم لاهوت ایلش اولان امیر بخاری شیخی مرحوم شیخی افندی کندی زمانه دکن تقویم التواریخک ذیلنه همت ایلدیکی بعض قیودآنده مسطوردر .
ینه کاتب چلبی مرحومک اثری اولان (فذلکه التواریخ) ده ۱۰۰۰ سنه‌سی محرمندن ۶۵ سنه‌سی اوائلنه دکن وقوع بولان حوادث یومیه و واقعات کونیه کشیده سمط بیان قلمشدر .

(پچه‌وی) تاریخنده عاشر سلاطین آل عثمان غازی سلطان سلیمان خان علیه رحمة الملك المنان حضرت تارینک اوائل عهد سلطنت لرندن سلطان محمد خان ثالث علیه رحمة الله الوارث حضرت تارینک اوخر زمان سلطنت لرینه دکن وقوع بولان حوادث کونیه رقرده صحایف بیان قلمشدر .

سلانیک مصطفی افندی تاریخنده سلطان سلیمان خان اول حضرت تارینک اوائل

سلطنت لرندن یعنی ۹۷۱ سنه‌سندن سلطان محمد خان ثالث حضرت تارینک واسط سلطنت لرینه قدر که ۱۰۰۸ سنه‌سنه کلنجه وقوع بولان حوادث کونیه ثبت جریده انشا قلمشدر .

(کنه الاخبار) نامیله شهرت شعار اولان عالی افندی تاریخی ارکان اربعه اوزرینه تألیف اولمش و ۱۰۰۶ خالانده تبیض قلمش که اولکی جلدانده افرینشدن حضرت یوسف علیه السلام قصه پر حصه لرینه کلنجه به دکن ، ایکنجی جلدانده وقایع جناب یوسف علیه السلام دن ولادت باهر السعاده حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاته دکن ، اوچنجی جلدانده مصر و شام و حجازه مستولی اولان حکام ذوی الاحترام دن احمد بن احمد طولون حکایه‌سندن باشلایوب ملوک هند دن سلطان ابراهیم بن اسکندرک امارتنه دکن ، دردنجی جلدانده ظهور سلطنت عثمانیه دن سلطان محمد خان ثالث حضرت تارینک زمان مسعدت عنوان لرینه دکن ظهور ایدن وقوعات نوشته صحیفه بیان قلمشدر .

محمود ندیم بکک منتخباننده سلطان سلیم خان ثالث حضرت تارینک واسط عهد سلطنت لرندن پادشاه شهنشاه دوران ولی نعمتمز افندمز حضرت تارینک والد ماجد کثیر المحامد لری جنتمکان خلد آشیان غازی سلطان محمود عدلی خان اسکنه الله تعالی فی غرف الجنان حضرت تارینک اوائل سلطنت سنیه لرینه دکن وقوع بولان کلدسته حوادث متنوعه زیب سر شیشه صحایف انار قلمشدر .

و سلطان سلیم خان ثالث حضرت تارینک عصرنده خدمه خاصه دن چراغ اولوب شهراماتی عهده‌سنده اولدیغی حالده فوت اولمش اولان جاوید احمد بکک منتخباتی

اوله رق جمع وتلفیق ایلدیکی مجموعه قلقلی وقایعنامه سی اندرون هایون فیض مشحونده مشهور عاجزانام اولمشدر.

و طبعخانه عامه ده طبع و تمثیل ایله نسخه لری تکثیر اولمش اولان کتب توارینندن وقعه نویس نعیم افندی تاریخنده بیک سنه سندن بیک یمش سنه سی غایتنه دکن .

و نعیانک ذیلی اولان وقعه نویس راشد افندی تاریخنده ۱۰۷۱ سنه سندن ۱۱۳۴ سنه سنه دکن .

و راشدک ذیلی اولان وقعه نویس کوچک چلبی زاده عاصم افندی تاریخنده ۱۱۳۵ سنه سندن ۱۱۶۱ سنه سنه دکن .

و وقعه نویس صبحی افندی تاریخنده ۱۱۴۳ سنه سندن ۱۱۵۶ سنه سی غایتنه دکن . و صبحی تاریخنک ذیلی اولان وقعه نویس عزری افندی تاریخنده ۱۱۵۷ سنه سندن ۱۱۶۵ سنه سنه دکن .

و وقعه نویس واصف افندی تاریخنده ۱۱۶۶ سنه سندن ۱۱۸۸ سنه سنه دکن مدته گذران ایدن سلاطین آل عثمان سندن سلطان مراد خان ثالث علیه رحمة الله الملك الباعث حضرت تهرینک اواخر سلطنتلرندن شوکتآب قدرت نصاب ابدت دولته الی یوم الحسب افندمن حضرت تهرینک جد امجدلری فردوس آشیان علین مکان سلطان عبدالحمید خان حضرت تهرینک اوائل سلطنتلرینه کلنجه ظهور ایلش اولان اناخیریه و حوادث یومیه و وقوعات کونیه و توجیهات مناصب دیوانیه و علمیه ثبت جریده صحایف قلنمشدر .

و ۱۱۴۲ سنه سی وقایعی قلمه آله یمش اولوجهله بر سنه لک حوادث نسیا منسیا

حکمنده قلمش و صبحی افندی ۱۱۴۳ سنه سندن بدأ ایله وقایع نامه قلمه آلمشدر .

(کلشن معارف) بروسه ده دفین خاک عطرناک جناب امیر سلطان قدس سره المنان حضرت تهرینک جامع شریفی خطیبی و محروسه مرقومه محکمه سی کاتبی اولان فرائضی زاده السید محمد سعید افندی مرحومک مالک اولدینی ملکه استعداد و سرمایه علم و عرفان خداداد ثمره سی اولق اوزره هبوط آدم علیه السلام دن یکانه آل عثمان بهانه جوی عنایت و احسان پادشاهمن و ولی نعمتمز افندمن حضرت تهرینک جد امجدلری مرحوم و مغفورله سلطان عبدالحمید خان غازی طاب ثراه حضرت تهرینک عصر باهر النصرلرینه قدر مدایج برکزیده انبیاء عظام و بالخصوص سیر جلیله فخرالانام علیه وعلیهم الصلوة والسلام و مناقب جلیله خلفاء راشدین ذوی الاحترام و محامد اولیاء کرام و احوال سنیة ملوک ماضیه معالی اتسام و وقایع بدیعه اسلاف بنای اون سنه ظرفنده حصر اوقات و وقف زندکانی و حیات ایدرک جمع و ترتیب ایلش اولدینی تاریخ بهین حقایق رهینی عتبه علیه به عرض و تقدیم املیله ۱۲۵۱ سنه سی محرم الحرامنک اواخرنده مورخ موسی الیه درسعاده کلشن و فی حد ذاته تاریخ مرقوم عبارات سلیسه و تعبیرات نفیسه ایله بر آورده صحایف تألیف اولمش بر اثر جمیل و بو مثللو مؤلفات مقبوله ناک ترتیب و تلفیقینه مقتدر ذوات کرامک طرف اشرف ملوکانه دن نائل الطاف بی پایان اوله کلدکلری ثمره سی ایدوکی دخی وارسته قید دلیل اوله رق مورخ موسی الیه واقعا فضل و کمال احبابندن و ارباب حال و تصفیة دن اوله رق تاریخ مزبورک طبع و تمثیلندن بشقه برکونا املی یوغیسه ده بو درجه لیاقت اربابنک ازهرجهت تلطینی اوته دنبرو شان مکارمندان پادشاهان مقتضاسندن اولدیفنه بناء تألیف مزبور عتبه شاهانه به تقدیم اولندقدنه مؤلف موسی الیهک قید مضایقه دن آزاده اولمه سیچون بروسه جزیه سی مالندن ماه بماء مأموری

طرفدن الموق اوزره بشر يوز غروش احسان ومومى اليهك نيازى اوزره تاريخ مزبورك طبع وتمثيلي خصوصه دخى اراده سنيه ارزان بيورلمش وراقم الحروف داعياري دخى حين طبعنده تصحيحه خدمت ودقت ايلش وسنه مزبوره خلالنده مؤلف مومى اليه كلشن عدنه رحلت ايلشدر رحمة الله عليه.

وقعه نويس شفيق افندى شفيق نامه سنده ۱۱۱۵ سنهسى خلالنده سرزده ظهور اولان ادرنه وقعه سنى الغاز واولوجهله نامى جريده معارف اراده سرفراز ايلشدر . اندرون هايو فيض مشحونده بامر پادشاهى مخصوصه وقعه نويس نصب و تعيين بيورلمش اولان نشانجى عبدالرحمن پاشانك وقايع نامه سنده سلطان محمد خان رابع حضرت تارينك ولادتلى سال ميمنت فاللرى اولان ۱۰۵۰ سنهسى سلخ شهر صيامدن ۱۰۹۳ رمضان پرفيضانك اوچنجى كونه دكين وقوعات كونه وحوادث يوميه كشيده سلك سطور قلمشدر.

سفير ايران كسريه لى حاجى احمد پاشا معيته موقه مکتوبجيق و وقعه نويسلك خدمتريه تعيين بيورلمش اولان قريمى رحمى افنديك قلمه آلمش اولديغى سفارنامه لطافتعلامهسى مشهود عاجزانهم اولشدر . فى الحقيقه ميان ادباده مقبول ومعتبر بر اثر مختصر در .

وقعه نويس انورى افنديك دفعه اولاسنده ۱۱۸۲ سنه سندن ۸۸ سنه سنه دكين ضبط ايلديكى وقايى واصف مؤخرأ تبديل و تغيير ايدرك كندى تاريخنه جلد ثانى اعتبار ايلشدر . ودفعه ثانيه وثالثهسى ۱۱۹۰ سنه سندن باشلامش و اول اثناده معزول اولوب بهجتى حسن افندى وشيشان سليمان افندى متعاقباً وقعه نويس اولشار ايسه ده مدت قليله ده يه مومى اليه خدمت سابقه سييله بكام اولدقه بتكرار تحريره بدأ برله

۹۳ سنه سنه دكين ضبط ايلديكى دخى بشقه جه بر قطعه اولدقه سلحدار محمد پاشا صدارتله چراغ اولديغى زمان يه ضبط وقايعه مبادرت ايلش وهر بر قطعه سنه بشقه بشقه ديواجه لر يازمشدر . نسخهنى نادر اولديغندن همان بر محله مشهود داعيانهم اولشدر .

وقعه نويس اديب افندى مرحومك ۱۲۰۰ سندنن بالابتدا ضبط ايلش اولديغى اوچ بش جزءدن عبارت اولان وقايعنامهسى بعض محله كورلمشدر . مفيد ومختصر بر اثر معتبردر .

وقعه نويس نورى بك ۱۲۰۹ سنه سندن بدأ برله ۱۳ سنه سنه دكين واقع اولان حوادث كونييهى نوشته صحيفه بيان ايلش وبرنسخه سنى قان پدى شيخ الاسلام اسبق حاشر افندى كتيخانه سنه وضع قيلمشدر .

وقعه نويس واصفك ۱۱۶۶ تاريخندن ۱۲۰۷ تاريخنه كلنجه يعنى ۶۱ سنه دنبرو دولت عليه ده وقوعياقته اولان حوادث يوميه و ظهورات كونه نسق واحد اوزره چكیده قلم نادره رقى اولمش اولان وقايعنامه سندن ايكي جلد اعتباريله اوله رقى ۱۱۶۶ سنه سندن ۱۱۸۸ تاريخنه كلنجيه دكين تلفيق ايلديكى تاريخ طبعخانه عامره ده طبع وتمثيل اولمش ، اندن ماعداسى نه محله قالدغى بيلنه ممش ايسه ده انجق ۲۰۳ تاريخندن ۲۰۹ سنه سنه قدر التى سنهك وقايى شامل مرحومك خط دستيله برقطعه ذيل تاريخى مشهود كترانهم اولشدر . ذيل مرحومك مقدمه سنده اديب افندى ايله انورى افندى يه خيليدن خيلى تعريفات خفيه بى شامل سوز سويلش و مومى اليه انك ضبط ايلدكلى وقايى مؤخرأ با امر هايون مجدداً قلمه آلمشدر .

و ۲۲۲ سنهسى اردوسنده بلوكات اربعه مناصبيله وقعه نويس بولنوب بعده

آمدجیلک عهده‌سنده اوله‌رق ادرنه‌ده فوت اولان وقعه نویس پرتو افندی ایله خلیفی
 وقعه نویس عامر بکک ضبط ایلدکبری اوج بش جزءدن عبارت اولان وقایعنامه
 موی الیه عامر بکک عزلیله یرینه نصب اولنان وقعه نویس عاصم افندی‌یه تسلیم
 اولمق اوزره ادرنه‌دن استانه سعادته کوندرلمشدر. موی‌الیه عاصم افدینک وفاتندن
 سوکره جموعی خلیفی شانی زاده عطاءالله افندی‌یه ویرلمشدر. وقعه نویس شانی زاده
 حین نصبندن ۲۳۷ سنه‌سنه قدر ضبط ایلمش اولدینی ایکی سنه‌ک وقایع ایله سلفارینک
 وقایعنامه‌لرینی حالا وقعه نویس بولنان شیخ‌زاده نقیب‌الاشراف سماحتلو اسعد افندی‌یه
 تسلیم ایلمش اولدینی تحقیق‌کرده فقیرانه‌م اولمشدر.

Cemâleddin, *Osmanlı Târîh ve Müverrihleri* (İstanbul, 1314), s. 9-18.

KÂTİP ÇELEBİ

کاتب چلبی

زماننده انکشافه باشلایان ترقیات غربیه‌دن عثمانیلرکده مستفید اولملری لزومی
 بحق تقدیر ایدرک بعض مؤلفلر کبی بی‌سود حاشیه‌لر و بعض شاعرلر کبی بی‌معنا شعرلر
 یازمقدن صرف نظرله جدی، فنی، نافع اثرلر تحریرینه صرف مقدرت ایلمشدرکه بو
 جهتله یازدینی آثار زمان کچدکجه قیمتی آرتان (آثار عتیقه) قیلندندر. علمادن
 بعضیلرینک اعتبار و تقسیمنه کوره (علامه سعدالدین تفتازانی) دن مقدم کلن علمایه
 (متقدمین) سوکره کلنره (متأخرین) دیندیکی معلومدر. اسمی سرنامه افتخار عد
 ایتدیکنمز (کاتب چلبی) مرحوم‌ده عثمانلی معارفندانی آراسنده زمان اعتباریله (خاتمه
 متقدمین) و (رئیس متأخرین) عد اولمغه سزادر. (کاتب چلبی) وجودلریله افتخار
 اولونان عثمانلی علماسی آراسنده علوم شرقیه و فنون غربیه‌یه صاحب وقوف اولماسی
 دولایسیله احترامه شایان اولدینی کبی نافع و موجب انتباه اثرلریله بز دوره ترقی آچماسی
 حسبیله‌ده آیریجه تقدیر احترامه جسباندر.

(کاتب چلبی) عثمانلی ارباب کمال و معارفی آراسنده موقع مخصوص صاحبی اولدینی
 کبی غرب علماسی میاننده بر موقع تقدیری واردرکه از جمله (هامر)ک «مورخ» [۱]
 کندیسنه رهبر اولمق ایچون معاملات تقویمیه و جغرافییه‌یه محتاجدر. علم کتبه شهرتکیر
 اولان ودها زیاده (حاجی قالفه) عنوانیله طائمش بولنان (کاتب چلبی) نک آثار تقویمیه
 و جغرافییه‌سی موجود اولسه‌یدی عثمانلی امپراطورلنی تاریخک تحریرینه تشبث ایدن

[۱] دولت عثمانیه تاریخی هامر. مترجی عطا بک.

مورخ اکثریاً علی العمیا ظلمت ایچنده یورویه بیله جکدی .
 و زمانن السنه شرقیه علماسنک الك مشهورلردن و (ماجرا) ملت محترمه سندن
 (وامبهری) نك «کاتب چلبی کبی ذاتلر یتشدیرن ملته متمدن ، مترقی و مستعد دینیر»
 طرزنده کی افاده سی مدعا مرنک تأییدینه مداردر .
 اکابر مؤلفین اسلامیه نك قسم اعظمی کندی ترجمه حلالرینی یازمق خصوصنده
 هرهنه دنسه لاقید داوراندقلری حاله (کاتب چلبی) شرقه مخصوص کبی بر اعتیاد اولان
 بو لاقیدی جریاننه قایلمایه رق کندی ترجمه حالی منقح و ساده بر صورتده یازمشدر .
 بو ترجمه ده و علی العموم آثاری عباراتنده کورولن افاداتی ساده و منشیانه تکلفاتدن
 آزاده بر طرزده در . آکلاشیلدیغنه کوره چلبی مرحوم طرز تحریرده اتخاذا ایتدیکی
 بو ساده اسلوب ایله ده لسانمزی مصنع بر لسان حالنه قویان اکثر ادبانه طرز تحریر
 درس و یرمک ایسته مشسه ده مع التأسف مقصدینی افهام ایده مه مشدر .
 مرحومک کرک کندی یازدینی ترجمه حالنده کرک ذیل شقایق و اسلاف کی
 تراجم احوال کتابلرمزده تاریخ ولادتی محرر دکلمه ده شهری زاده نك (توپیدا) سنده
 ۱۰۰۴ اولمق اوزره مقید اولدیغنه و تاریخ وفاتی ده ۱۰۶۷ بولندیغنه کوره مدت عمرینک
 (۶۳) سنه اولدینی آکلاشیلور . تراجم احوال کتابلرمزک اکثرنده اجمال ایدیلن
 تعیین مدفن خصوصندن دولایی (کاتب چلبی) نك ده مدفن حقدنه نوعما اختلاف
 وارسه ده (وفا) محله سنده اون قاپانه کیدن جاده نك صولنده بنا کرده سی اولوب بر قاچ
 سنه اول یانان مکتبی کنارنده کورولن منفرد قبرک کندی قبری اولدیغنه دأر محله
 خلقنک تواتر درجه سنده کی شهادت لریله ثابت اولدینی کی (سجل عثمانی) افاده سی ده بو
 تواتری مؤید بولدینی جهته آرتق اشتباهه محل یوقدر . مرحومک ترجمه حالنه دأر

(۴۴۳) نومرولی (اقدام) غزته سیله نشر ایدیلن مقاله مخصوصه ده (بروسه) ده وفات
 ایتدیکی محرر سه ده موثوق دکلدر . زیرا ایکیسی باصمه آلتیسی یازمه اولمق اوزره
 (بروسه) یه دأر یازیلان تراجم احوال کتابلرینک هیچ برنده چلبی مرحومه دأر بر
 قید اولدینی کبی بالخاصه یابدیغم تدقیقات ده بونی تأیید ایلمکده در . (کاتب چلبی)
 مرحومک آثارندن بولنان (میزان الحق فی اختیار الاحق) رساله سنک نهایتنده کندی
 یازدینی ترجمه حالی مقصدی تأمین ایلمکله برابر طرز تحریری اولان ساده اسلوبه ده
 نمونه اولدیغندن عیناً درج ایدلدی .

تحذیث نعمت بودرکه بو رساله نك محرری (مصطفی ابن عبدالله) الشهریح حاجی
 خلیفه [۱] که علما بیننده (کاتب چلبی) دیمکله مشهوردر . بلده (قسطنطنیه) ده تولد
 ایدوب والدی عسکریدن اولغله قانون اوزره اول زمهریه کچوب طالع و کوب منسوباتی
 اوقومق یازمق صنعتنه میل ایدلدی (۱۰۳۲) تاریخنده آناتولی محاسبه سی قلمنه شا کرد
 اولوب ۱۰۳۳ ده ترجان سفرینه کیتدی . ۱۰۳۵ ده بغداده سفر ایدوب باش مقابله ده
 شا کرد اولدی فن کتابت و حساب سیاقته متعلق مشکل عد ایتدکلری بدیهی مقامنده
 کورینوردی . ۱۰۳۶ و ۱۰۳۷ ده ارضروم محاصره سنده بولنوب ۱۰۳۸ ده عسکر
 اسلامله استانبوله کلدی . سابق الذکر مرحوم (قاضی زاده) افندینک اشهار زمانی
 اولغله بر کون کچرکن سلطان محمد جامعنده وعظه اوغراددی مرحوم منتظم الکلام
 اولوب مؤثر سوزلر سویلر وایشیدن البته وعظنی دیکلر ایدی اگر سوزی خلقی علم
 شریف تحصیلنه ترغیبه و جهلیدن نجاته سعی ایچون تحریص اولوب اول حینده کویا که
 زمام خاطری اله آلوب و شغل و تحصیل سمتنه جذب ایدوب کتوردی کیتدی . والد

[۱] آوروپالیر میاننده بونک غلطی اولمق (حاجی فالفا) شهرتیه بنامدر .

مرحومك وصیتی دخی بو خصوص اولمغله اول كوریلن مقدمات علوم آلیه یی تکرار اعاده یه شروع ایلیوب آز زمانده اعراب و ترکیب ملکه سینه مالک اولدی و شیخ مزبورك درسخانه سینه واروب خسرو پاشا سفره کیدنجه وعظنی ودرسنی دیکلدی . ۱۰۳۹ ده (همدان) و (بغداد) سفرینی سفرلیوب ۱۰۴۱ ده کیر و استانبوله کلوب شیخ مزبور درسنه ملازمت ایلدی . درسنده تفسیر واحیاء علوم وشرح مواقف ودرر وطریقت اوقوتوردی . اکثر درس قشریجه بسیط ایدی . زیرا معقولات سمتی ایله آشنالقی ایلیوب تفسیرده اول فناره متعلق محل کلدکده قاضی بو آراده فلسفیلک ایدر ایدی .

کلام فلسفه فلسه دکرمی

آکا صراف کتیس باش اکرمی

منطقیلر اولور ایسه غم دکل

زیرا آنلر اهل ایماندن دکل

دیو بونلرک امثالی سوزلری (المرء عدو لما جهل) فهواسنجه ضرب مثل ایدردی . خلق عالم ایله برقاچ مسئله ده کشاکشه سبب اولوب وافر کتب کورمشیدی . اکثر کندی دعواسنه موافق مسائلی خاطرینه آلوب استحضار ایدر و محلنده سویلردی . فقیر بوندن اقدام نیجه سنی حد اعتدال سمتنه ارشاد ایلیوب اول قیددن خلاص ایچون حالا بو مختصری دخی قلمه کتیردم ۱۰۴۳ ده وزیر اعظم محمد پاشا سردار اولوب عسکر (حلب) قیشلاسنه کیتمکله حج شریف نیتنه تکرار سفره چیقوب حلبدن حجازه سفر میسر اولدی . اداء حج و زیارتدن سوکره اوردوی هایون دیار بکرده ایکن کلوب اول قیش شهرده بعض علما ایله صحبت و استفاده یه اقبال و رغبت

اولندی . ۱۰۴۴ ده مرحوم سلطان مراد خان (روان) سفرین سفرلیوب ۱۰۴۵ ده دونوب درونی صدقله نیت و بو وجهله تصحیح توجه و عزیمت اولندی که اون ییل قدر زمان اوقات سفر وحرکتده کچوب نیجه جنکله و وقعه لر کوریلوب حج وغزرا مصلحتی تمام اولدی (رجعنا من الجهاد الا صغر الی جهاد الا کبر) نحواسی اوزره من بعد راه طلبده تعب نفس نفیس توطن و علم شریف تحصیلنه بقیه عمر عزیز تعیین اولنوب رزق مقدر اسباب علمه خرج و صرف اولنق مقرر قلندی . بو نیتله استانبوله کلدکده حلبده اقامت اثناسنده صحاف دکانک کتابلری کوریلوب الهام الهی ایله اسامی کتب تحریرینه شروع اولندی . استانبوله کلوب علی طریق الارث برآز مال انتقال ایلدکده میراث مالی کتابه ویریلوب حرص عظیم ایله اشتغاله شروع اولندی . ۱۰۴۶ ده اول کتابلره مطالعه میسر اولوب میل طبیعی حسبیله تواریخ و طبقات و وفیات کتابلرینی تبیع خوش کلور ایدی . ۱۰۴۸ ده کیر و اقربادن بر مالدار تاجر وفات و مالندن بر قاچ یوک آچه انتقال ایدوب صدق عزیمت و خلوص طویت برکتیله فتح باب وسهولت اسباب میسر اولدی . تیسر الهی ایله تحصیل فنون سمتی مسخر اولوب میل طبیعی به انتظام امر معاش امداد ایتمکن از زمانده چوق مسافه و منزل آندی . مبلغ میراثک اوچ یوک آچه قدرینی کتابه ویروب و باقیسنیله تجدید منزل و تدبیر لوازم تأهل ایدوب و فضله سنی سرمایه معاش ومدار اسباب انتعاش قیلوب ۱۰۵۸ ده سلطان مراد خان فتح بغداده روانه اولدقده عزیمت سابقه اوزره سفردن قطع نظر اولنوب شغل عذر یله قالمش ایدی . اول زمانده فضل و احاطه ایله مشهور اعرج (مصطفی افندی) فزادن فارغ اولوب طریق تدریسه هوس ایتمکله درس دیمکه باشلامش ایدی . تفسیر بیضاوی اولندن درسنی استماعه حاضر اولوب معقولات و منقولاتده

سائر کوردیکم ودرسارینه حاضر اولدیغم علمادن زیاده کثرت معلومات واحاطه صاحبی بولوب مرحومی استاد اتحاد ایتدم. انلر دخی فقیری سائر طلبه کی کورمیوب کال توجه اوزره ایدی، آراده انس والفت حاصل اولوب نیجه ییللر استفاده وصحبت اولمش ایدی. ۱۰۴۹ ده آیاصوفیه درس عامی (کرد عبدالله افندی) و ۱۰۵۰ ده سلیمانیه درس عامی (کچی محمد افندی) مرحوم درساری استماع اولندی. (عبدالله افندی) علوم عقلیه ده ونقلیه ده اهل ایدی. (محمد افندی) عربیده تدقیق وتحقیق صاحبی اولوب معقولاته اوغرادجه (بزم بیلدوکمز دکل بیلور وار ایسه سویلسون) دیو انصاف ایدر ایدی. (قاضی زاده) کی بیلمدیکی رد و ذم ایتمز ایدی. ۱۰۵۰ ده (سهرانی احمد حیدر) شاگردی (ولی افندی) کلوب منطق ومعاونی و بیان فی انوکله مذاکره اولندی. ۱۰۵۱ ده کتب توارینحک یازدینی یوز اللهی قدر دولت ملوکی (فذلکه) نام بردفترده تلخیص اولنوب شیخ الاسلام مرحوم (یحیی افندی) برنسخه سنی طرف سلطنته ارسال ایچون بیاض ایلک دیدی. تقید اولندی. ۱۰۵۲ ده واعظ افندی (ولی افندی) مرحومدن اتصال سند مصلحتی ایچون (نجه والقیه) درسنه شروع اولنوب ایکی سنه ده اصول حدیث فی تمام کورلدی. مرحوم مزبور دخی مصرده شیخ ابراهیم لقانی مرحومدن اخذ ایتمش ایدی. انلرک سندی ایله (حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم) ه بو فقیرک سندی متصل اولدی. بو ائاده شیخ زاده ایله تفسیر قاضی ممزوج صدرالشریعه نک قره کالی طرزنده یازلغه باشلندوغنده کونده برر صحیفه یازیلور ایدی ۱۰۵۳ و ۱۰۵۴ سنه لری دخی درساره مداومت وشغله کچدی. اون سنه قدر زمان کیجه وکوندوز اشتغال ایدوب بچد کتب کورمک واکثر فنونی تتبع ایتمک میسر اولدی. (کاهی بر کتاب کورمکه شوق دوشوب غروب شمسدن طلوعه

دک شمعہ یناردی کلال و ملال گلز ایدی. اون سنه یه قریب بر زمانده طلبه کلوب استفاده ایدر اولدیلر) اول مقدمات فنون درسارینی اوقودیلر مرحوم یحیی افندی (درس ویررمیسکز وحاشیه لری مطالعه ایدرمیسکز) دیر ایدی. فقیر دخی (درس اوقوزلر لکن حاشیه التزامی نادر اولور) دیر ایدم. زیرا آداب فقیر هر کثرته جانب وحدتن دخول واحاطه کلیات ایله ضبط اصول ایدی. جزئیاتله تقید وجربزه سمتنه التفات تضییع اوقات اولمق اوزره قرار ویرلمش ایدی. یک فنله قناعته علو همت رضا ویرمدی. ۱۰۵۵ ده کرید سفری ظهور ایلدی اول تقریب ایله کره زمین ودریا وقره رسومنه سلفده اولان میل طبیعی حسبیه اقبال اولنوب خارتی رسمی نیجه اولور و اول وادیده یازیلوب چیزیلن رسائل ندر بالتمام کورلدی. بو ائاده سلوک اولنان طریق مقتضاسنجه مقابله باش خلیفه سیله نزاع واقع اولوب سلفده (یکرمی سنه خدمتله خلیفه لکه نوبت اوله کلمشدر بحسب الطریق بزه نوبت یوقیدر) دنیلدکده قیدحیات دغواسنه یایدشجق فی امان الله دیو عزلت سمتنه کیدلمشدی. بو خصوص تمامیه موافق دوشوب شغل جانبن تأیید ایلدی. اوچ سنه قدر زمان عزلت سمتنه کیدلمشیدی. وانزواده تخریر و افادیه مشغول اولوب بو زمانه کلنجه اعراج افندی مرحومدن اصولده نصفه دک شرح عروض و شرح اشکال تأسیس و شرح چغمینی وعروض اندلسی اوقویوب زینج الوغ بیکدن دستور وتقویم استخراجی کوروب سابقاً تفسیرده توضیح واصفہانی وقاضی میر وآداب بحث وفناری وشرح تهذیب وشمسیه درسارین استماع ایلش ایدم. اول آراقده طالبلر صرف مقدماتی و منطقده فناری و شرح شمسیه وجامی مختصر وفرایض وملتی ودرر درسارین اوقویوب کیمی آتام ایتدی. قاضی میر وشرح مقاصد امور عامه سنی اوقودیلر. بو ائاده مزاجه انحراف کلوب اصلاح مزاج و علاج ایچون

علم طبه اشتغال اولندی. اسباب روحانیه ایله مداوات ایچون علم حروف واسما و خواص کتابلری کوریلوب مزاجه اعتدال کلدی .

۵۷ حدودنده آق حصاری احمد رومی اوغلی مولانا محمد که قوابل عصر دن ایدی . فقیر خانه قربنده ساکن اولوب ریاضیات درس لرینه مداومت ایلدی . هندسه ده شرح اشکال و حسابده علی قوشچی محمدیه سنی او قویوب زیچدن دستور تقویم استخراجی قاعده سنی کوردی ؛ فنک مشکلاتی نظر نده بدیهی درجه سننده ایدی . طالب مزبور رجاسیله اول زمان محمدیه به نصفه وارنجه بر شرح ممزوج یازمشدم . فرط ذکا مهلك اولدیغی آنده و ولد فقیرده مشاهده اولنوب ایکسی دخی وفات ایتدیله . شرح مزبور حالی اوزره قلوب بیاضنه ذهن توجه ایتدی . مزبور دن سوکره بش اون طالب محمدیه درسین او قیوب شرحی تکمیل رجا ایتدیله . استعدادلری اول مرتبه اولماقده شوق و همته فتور کلدی . عزلت و انقطاع زمانی انتهایه قریب اولوب سابقا یازیلن (فذلکه) نك فهرسی مقامنده اولان (تقویم التواریخ) ترکی و فارسی ملمع و مجدول بر طرز مرغوبده یازیلوب ایکی آیده اتمامه ایریچک ۱۰۵۸ او اخرنده شیخ الاسلام (عبدالرحیم افندی) وزیر اعظم قوجه محمد پاشایه کوندروب « بونک چوق مرتبه به استحقاقی واردر . نهایت دنیا خصوصنده دون همتدر . منصب و جاه ایسته من . طریقنده مصلحتی نه ایسه اصلا تردد اولنمیوب کوریله » دیو تنبیه ایلشدی . زیرا مرحومک درسنه حاضر اولوب بعض مصاحبت علمیه ایدوب رساله ویرمش ایدم . تمام مرتبه قدرمی بیلوب کاهی دعوت و توازیخه متعلق اموره مشورت ایدردی . تواریخه مراجعت باینده فقیر ایله اکتفا ایتشدی . پاشای مزبوره فقیرک طرف خلافتده اولان اشقیای بذل مال و خلاف آنها ایله رد باینده چوق عمللر وسعیلر ایتمشلردی . مخالفته قادر اولمیوب اختیار اولنان ایکنجی

خليفة لکه رؤس و پردی . علمک و توجهک برکتی آنلرک مالنه غالب کلدی چوق یکمه یوب اول مخذوللر بریاد اولدیله . کفاف و معاش باینده مدار اولماقده بو مقدار ایله اکتفا اولنوب دخی زیاده سنی طلب حکمته موافق اولماقده فراغت و بو مرتبه ایله قناعت اولی کورلدی . ۱۰۵۹ و ۱۰۶۰ ده علوم غریبه کتابلری مطالعه اولنوب طلبه طب و ریاضیات و حکمت درس لرینی او قورلردی . نجومده سی فصل واسطرلابده بیست باب رساله لرین و چغمینی شرحی قاضی زاده رومی درسینی و فتحیه علی قوشچی دن دفعاتله او قودیلر ۱۰۶۱ ده و ۱۰۶۲ ده (سلم الوصول الی طبقات الفخول) نام طبقاتک اول جلدی حرف تابه وارنجه بیاض اولندی . کتاب مزبوره اولین و آخرین کباری تواریخی یازمشدر . ۱۰۶۳ ده محاضرات ماده لرین حروف اوزره ترتیبده (تحفة الاخبار فی الحکم والامثال والاشعار) نامیله حرف جیمه وارنجه بیاض اولندی . واسامی کتب بو زمانه کلنجه کوریلوب مطالعه اولنان تواریخ و طبقات کتابلرین محلیینه نقلدن غیری بشخصه الدن کچن کتابخانه لره کجه بیک جلد کتابی ویکرمی سنه دنبری صحافله آقیدوب کتوردیکی کتب جمله لرینه یازیلوب موضوعات علوم کتابلرینده مسطور اولان اوچیوزدن زیاده فن دخی حروف ترتیبده محله نقل اولندی . نیجه مباحث و مسائل غریبه یازلدی که آنکله جمله علوم کتبه علم اجمال حاصل اوله . و بوکه (کشف الظنون عن اسامی الکتب والفنون) نامی قونوب سابقا مسوده سین کورن علما بیاضی رجا ایتدکلرینه بناء حرف حایه وارنجه جلد اولی بیاض و علماء عصره عرض اولنشدی . پسند و تحسین ایتدیله سابقا جغرافیا ده (جهان نما) نام برکتب جمعنه شروع اولنشدی . ممالک نصارا کتب اسلامیه ده یازلماقده فرنکی (اطلس ماجور) رسملری آنوب ترجمه سی آرزو اولندی . سابقا فرانسه راهلریندن اسلامه کلن (شیخ محمد اخلاصی) لاتین

دیلنده ماهر اولمغله (اطلس مینور) بریحق سنه ده ترجمه اولنوب اسمنه (لوامع النور) دیلیدی. بعده (جهان نما) بیاضنه شروع اولندی و برفرنکی تاریخ دخی ترجمه اولنوب ملوک نصارا تاریخیدر. و (رونق السلطنه) نام (قسطنطنیه) تاریخی دخی ترجمه اولنوب و فذلکه نك مفصل سنه اوزره ترجمه سی جسته جسته یازیلوب (بهائی افندی) مرحوم شیخ الاسلام ایکن اوچ مسئله غریبه استفتا اولنوب جواب صادر اولمغله برساله ده شرح اولندی. و دولتک نظامی خصوصنده (دستور العمل) نام بر رساله یازلیدی. ۱۶۰۴ و ۱۶۰۵ ده (قانون نامه) و مفیئر خطندن مسائل غریبه پی مفصل فتوالری نقل و جمعنی متضمن (رجم الرجم بالسین والجمیم) یازیلوب کتابخانه ده بولنان اوچیوز جلد قدر مجموعه لردن فهرسه چکیکن درت بیک قدر رساله فوایدنی انتخاب مصلحتنه شرح اولندی و ایکی قطعه ده نیجه مجموعه مآلی یازلیدی. و برقطعه ده (تواریخ و طبقات نوادری) و (لطائف نکارستان غفاری) کی جمع اولنوب اختصار اوزره یازلیدی. ۱۰۶۶ ده دونما احوالی انکساری باعث اولوب قیودانلرک دریا جنکلری و سفرلری و بعض ترسانه و دریا احوالی (تحفة الکبار) یازیلوب ۱۶۰۷ صفرنده بوساله تحریر اولندی و بو زمانه کلنجه هفته ده ایکی کون امر معاش خصوصیچون قلمه واریلوب باقی اوقاتی مذاکره و مطالعه و تحریره صرف ایلمک نعمتی میسر اولدی. امیددرکه بوندن صکره بقیه عمر بو حاله کچه ...

آثارینه دائر ایضاحات

[۱] — کشف الظنون عن اسمی الکتب والفنون: فرانسزلرک بیلووغرافی (Bibliographie) دیدکلری علم احوالی کتبه دائر یازیلان آثار عثمانیه نك برکزیده سی اولوب یکریمی سنه لک بر سعی و اجتهاد ثمره سی اولمق اوزره وجوده کلن بو اثر ۳۰۰

قادر علوم و فنونک موضوعات و غایاتی حقنده تعریفات و معلومات لازمه پی حاوی عربی العبارة در. باخصوص مقدمه سنده کی تعریفات علمیه سی بالعموم ارباب مطالعه ایچون جداً استفاده بچشدر. اساس اعتباریله حروف هجاء اوزره مرتب کتاب لغتی اولان بو اثر (۹۵۱۲) مؤلف و شارح و (۱۴۵۰۱). قادر کتاب، شرح حاشیه اسماری میبندر. اک اول ۱۰۹۲ ده استانبولده ارتحال ایدن فضلالی ادباندن (ویشنه زاده محمد عزتی) افندی طرفندن بر مقدار الحاقات یاپیلمشه ده مسوده حالنده قاهره رق طبع اولمغله مشدر. مؤخرأ ۱۲۱۷ ده استانبولده وفات ایدن (حنیف زاده احمد طاهر افندی) طرفندن (۵۰۶) اسمی کتبی مشعر (آثار نو) اسمیله بر ذیل یازلمشدرکه بو ذیل (مصر)ک جامع الازهر کتبخانه سیله استانبول، شام، حلب کتبخانه لردن یکریمی آلی کتبخانه نك اسمی کتبی حاوی اولمق شرطیله متن عربی سیله برابر آلمان مستشرق لردن (کوستاو فلوکه ل) معرفتیه یدی جلد کبیر اوزره [۱] ۱۸۳۵-۱۸۵۸ سنه لری آراسنده آلمانیا نك (لایزیغ) شهرنده طبع اولمشدر. اخیراً آلمان و انکلیز اسانلرینه ده ترجمه ایدیله رک طبع ایلمشدر. یالکز متنی ۱۲۷۴ تاریخنده ایکی جلد اوزره (مصر) ده طبع اولدینی کی (آرابه جیلر شیخی ابراهیم افندی) طرفندن یاپیلان ذیلیله برابرده ۱۳۱۰ تاریخنده استانبولده طبع ایلمشدر. یاپیلان ذیللردن بری ده ۱۲۷۵ ده ارتحال ایدن شیخ الاسلام (عارف حکمت) بک افندی طرفندندرکه خط دستیه محرر مسوداتی زمانم ارباب علم و دانشندن بغدادی اسماعیل پاشا ایله خالص افندی کتبخانه لرنده در. (کشف الظنون) یاپیلان ذیللرک اک مهمی اولوب متن محتویاتندن فضله اولمق اوزره (۱۸۰۰۰) کسور اسمی مؤلفاته بالغ اولان (ایضاح المکنون فی الذیل علی کشف الظنون)

[۱] مؤلفین عربدن (ابن الندیم)ک «فهرست العلوم» نك طابعی ده بو ذاندر.

اسمندی کی ذیلدرکه فضیلتی عصر دن و علم احوال کتب متخصصانندن مارالذکر (بغدادی اسماعیل پاشا) طرفندن اوتوز سنه ک بر سعی مہادی ثمرہ سی اولہرق میدانہ گلشسہدہ ہنوز طبعنہ موفقیت حاصل اولمشدہر.

علم مجاہدی اولان پاشای مشارالہیک (اسماء المؤلفین و آثار المصنفین) اسمندیہ بر اثر قیمتداری داہا واردرکہ صدر اسلامدن زمانمزه قدر کلن مؤلفین اسلامیہ نک اسم وکنیہ لرلیہ اثرلرینک اسملرینی محتویدر. بوکبی جلدلر تشکیل ایدن آثارجسیمہ نک طبعنہ علاقہ دار اولان نظارت جلیلہ نک علو ہمتلرینک بر آن اول خیز حصولہ گلسنہ بالعموم ارباب مطالعہ مثللو عبد عاجزہ صبرسزلقلہ انتظار ایتکدہیم. زیرا حکومات متمدنہ نک بوکبی آثار مخلدہ وجسیمہ نک طبعی خصوصندہ کی ہمت وفداکارلقلری میداندہدر.

(کشف الظنون) دہ کورولان آثار ذہول:

بعض مہم اثرلرہ دأر تفصیلات لازمہ وارسہدہ بو قبیل آثاردن بعضیلرینکدہ یالککز اسملرینک یازلماسی احباب تتبع و مطالعہ نک قناعتلرینی موجب اولمادینی کبی بالعکس مراقفی دہ بادی اولمقدہدر. بعض آثارکدہ مکرر یازلماسی تسوید اوراق قبیلندندر. بردہ یازیلان اسمی کتب (ابن الندیم) ک (فہرست العلوم) یلہ طاشکوپرولوزادہ نک (موضوعات العلوم) ندہ اولدینی کبی علوم و فنون تقسیمانہ نظراً یازیلایوبدہ دوغریدن دوغریہ حروف ہجا ترتیبی اوزرہ یازلدینی ایچون بر علمہ بر فتنہ دأر اثر آرامقی ایچون اول باول او اترك اسمنی بیلہرک آرامقی ایجاب ایدرکہ بودہ من وجہ مشکل بر مسألہدر.

مع مافیہ اسملری تاریخ علومندہ اونوتولوق درجہسنہ کلن یوزلرچہ مؤلفین اسلامیہ ینہ بو اثر نافع سایہ سندہ بیلمکدہدر.

فرانسہ نک عصر اخیر حکما و مستشرقلرندن مشہور (کوستا لوبون) ک کاتب چلبی مرحومی عرب مؤرخلری آراسندہ ذکر ایتسی (تورکارک علوم و فنونہ خدمتلری) اسمندی کی اثر ناچیزانہ مک مقدمہ سندہ کی معروضاتم دولایسیلہ عثمانلی علماسنکدہ همان قسم اعظمنک اثرلرینی عربچہ یازمالرندن ایلری گلشدر. (کشف الظنون) ک قیمت علمییہ سی یازلدینی وقتلردہ ایجاب زمان اولہرق لایق اولدینی درجہدہ تقدیر اولنماش ایسہدہ بوکون شرق وحتی غرب ارباب تتبع و مطالعہ سنک حرزجان ایتدیکی آثار قیمتداردندر.

(استطراد) علم احوال کتبہ دأر یازیلان آثار عثمانیہ دن کورہ بیلدکلام:

۱ — موضوعات العلوم: ۱۰۳۰دہ ارتحال ایدن (طاشکوپرولوزادہ محمد کال الدین) افندینک ترجمہ سیدرکہ اخیراً (اقدام) مطبعہ سی ہمتیلہ ایکی جلد اوزرہ طبع اولمشدر. ۲ — تذکرۃ الحکم فی طبقات الامم: ۱۱۶۱دہ وفات ایدن مرزیفونی (عبدالرحمن اشرف) افندینک اثریدرکہ مصردہ آریچہ استانبولدہ ایسہ شیخ شمس الدین سیواسی نک منظوم (امام اعظم) مناقبی کنارندہ طبع ایدلشدر. (عبدالرحمن) افندینک بو وادیدہ و داہا مفصل (عیون العلوم) اسمندیہ بر اثری دہ وارسہدہ مطبوع دکلدر. ۳ — مجموعۃ قرہ باش زادہ: ۱۱۹۸دہ ارتحال ایدن از میری (قرہ باش زادہ احمد) افندینک اثریدرکہ مؤلف خطیلہ محرر نسخۃ یکانہ سی از میردہ مفتی جامعی کتبخانہ سندہ مطالعہ کنارم اولمشدر.

۴ — فاضل شہیر توقاتلی ملا لطفی نک (موضوعات العلوم) و مرعشلی ساچاقلی زادہ نک (ترتیب العلوم) رسالہ لرلیہ شاعر فاضل نوعی نک (نتایج الفنون) اسمندی کی اثر قیمتداری دہ من وجہ علم احوال کتبہ داردرکہ اوچی دہ غیر مطبوعدر.

(كشف الظنون) فرانسز مستشرقلرندن (هربلو) نك ۱۶۹۵ سنه ميلاديه سنده پارسده طبع اولنان و بر طاقى موزه عثمانى كتبخانه سنده موجود بولنان (كتبخانه شرقى) نام اثرينك باشليجه ماخذندن بولندينى منصف مستشرقلردن (غالان) طرفندن ده مصدق ايكن (هربلو) نك كتاب مذكور حقنده كويا بي وقوفانه واستخفافكارانه يازدينى افادانه حيرت وهرزمان بيطرف بولمق لازمك حقايق علميه نامنه تأسف اولنور .

[۲] — تقويم التواريخ: فرنكلرك (قرونولوژى) ديدكلرى بر طرزده وفهرس وقايع واديسنده قيمتلى بر اثر تاريخى در. چلبى مرحوم بوأرينى ۱۰۵۳ سنهسى ايجنده ايكي آيده بيتيرمش و مكافاة ايكنجى خليفه لك ربه سنه نائل اولمشدر . بزده طباعتك احداث ايدلديكي دوره لرده محدث طباعت عثمانيه (ابراهيم متفرقه) طرفندن ۱۱۴۶ تاريخنده بعض علاوات ايله طبع اولمش و (شقايق نعمانيه) ذيل (عطائى) به ذيل يازان (شيخى محمد) افندى طرفندن ده ۱۰۵۹ دن (۱۱۴۴) ه قدر تذييل ايدلمشدر . متن اثر آوروپا لسانلرندن بعضيلرينه واز جمله ايتاليان مستشرقلرندن (رينالدو قارىلى) طرفندن ده ايتاليانجه به ترجمه اولنورق ۱۶۹۸ ده (ونديك) ده طبع اولمشدر . تقويم التواريخ ۱۱۴۷ دن ۱۲۲۷ تاريخنه قدر اوچنجى ذيل اولمق اوزره علي سعاوى افندى : (كشفيات جديده ديو تداول ايدن بعض آثار تاريخيه به دائر تنبهاى شامل بر مقدمه ضميمه وراس و اذيال اوزرينه حاشيه لر علاوه سيله بو كره پارسده طبع ايلدم ۱۲۹۱) افاده سيله باشلاديني ذيلندن انجق ۱۲۸ صحيفه سنك نشرينه موفق اولايلمشدر . بر نسخهسى كتبخانه عاجزیده موجود اولان بو ذيل فى الحقيقه علمى و تاريخى بر خيلى فوائدى حاويدر .

(هامهر) تاريخى مترجمى زمانمز فضلاسندن (عطا) بك افندى (تقويم التواريخ) حقنده : (هيچ شبهه بو قدر كه بزده تقويم التواريخك مؤلفى كاتب چلبى كى اون اون بش عالم يتيشه بيلمش اولسه يدى بو كون ترقيات علميه جه خيلى ايلريده بولنوردق . عثمانلى مؤلفلى ايجنده آوروپاده اك زياده شهرت بولمش اولان كاتب چلبيدر) بيوريورلر كه واقعه مطابق فضالنه بر تصديقدر .

(تقويم التواريخ) واديسنده كى آثار عثمانيه دن بعضيلرى :

۱ — ۱۰۹۱ ده ارتحال ايدن (اسكوبلى آلاى بكى زاده محمد امين) افنديك «وفيات پر عبر لاولى الالباب من اختر» اسمنده كى مشروحاتلى جدوللى اثريدر كه مؤلف خطيله محرر نسخهسى زمانمز ارباب دانشندن (خالص) افنديك كتبخانه سنده در .

۲ — ۱۲۰۰ كسورده وفات ايدن اسكدارى (حسيب) افنديك (وفيات اكابر اسلاميه) سيدر كه نسخه لرى استانبول كتبخانه لرينك بعضيلرينده واز جمله مار ال ذكر (خالص) افندى كتبخانه سنده وارددر .

۳ — علاوه لى آثار التواريخ : ۱۲۹۶ ده ارتحال ايدن (شمعى ملا) طرفندن يازيلان جدوللى بر اثر در كه مطبوعدر .

۴ — مرمى التواريخ : بو اثر اساساً ۱۱۹۳ ده وفات ايدن (شمعدانى زاده سليمان) افندى طرفندن ۱۱۶۵ دن ۱۱۹۱ تاريخنه قدر (تقويم التواريخ) ه بر ذيل ايسه ده مقدمه سنده ذكر ايدلديكى وجهه بر خيلى وقايعى ده جامعدر .

تاريخ جودتك باشليجه ماخذندن اولان بو اثرك يازمه نسخهسى كتبخانه عموميه وارددر .

(خالص) افندی کتبخانه سنده کی مطبوع (تقویم التواریخ) کنارلرنده (شمعدانی زاده) خطیله قیمتی بر خلی مشروحات مندرجدر .

۵ — نقدالتواریخ: ۱۳۱۲ ده ارتحال ایدن (لغات تاریخیه و جغرافیا) مؤلفی احمد رفعت افندی طرفدن مرتب و مطبوع بر اردر که خلقتدن ۱۲۹۶ تاریخه قدر پکن وقعه لر سنه لری اعتباریله تعداد اولمش منقح بر اردر .

[۳] — تحفة الکبار فی اسفار البحار: عثمانلیلرک بحری فتوحات و محارباتدن باحث اولوب ۱۱۴۱ تاریخده (ابراهیم متفرقه) طرفندن طبعنه همت اولمش و آوروپا لسانلرندن بعضیلرینه از جمله انکلیزجه به ترجمه ایدلشددر .

زمانمزم امرای بحریه سندن (سلیمان نطقی) بکک «محاربات بحریه عثمانیه» سی و مرحوم (محمد شکری) بکک «اسفار بحریه عثمانیه» سی ده اسمارینک دلالتی کبی (تحفة الکبار) وادیسنده تحریرینه همت بیوریلان قیمتی تواریخ بحریه مزندندر .

[۴] — جهانما: تاریخ تألیفی (مرآت دنیا و مافیها اولدی بو جهانما) مصرعنک دلالت ابتدکی (۱۰۵۸) در. فنی بر طرز نوینده لسان عثمانی اوزره یازیلان جغرافیا کتابلر مژک اسکی و قیمتلیلرندن یگانه بر اثر اولوب (۶۴۸) بیوک صحیفه بی محتوی اولان و لاینجه به ترجمه ایدیلن بو اثر باخصوص مقدمه سنده کی جغرافیای تاریخی و ریاضی به دائر محرر معلومات فنیه دولایسیله جغرافیایک تاریخی و فلسفی قسملرینی تتبع ایدن ذواته هر زمان مأخذ اولایلر قیمتی بر اردر که بوده ۱۱۴۵ تاریخده ابراهیم متفرقه همتیله طبع اولمشدر .

محتوی بولندی خریطه لری ده آریجه شایان نظر در. حضرت مؤلفک (جغرافیا) کله مرکبه سنی (جهانما) مقابلیله نقل و قبول ابتدکی آکلاشیلور که اصابتی آشکاردر .

کاتب چلبی نک آثاردن اولمق اوزره مورخ (هامر) طرفندن آلمانجه به ترجمه اولنهرق ۱۸۱۲ ده و یانه ده طبع اولنان (روم ایلی و بوسنه) جغرافیای ده آریجه بر اثر اولمیوب چلبی مرحومک (جهانما) سنک غیر مطبوع قسمندن بر پارچه در. بو پارچه نک بر نسخه سی کتبخانه عمومیده موجود اولدیغی کبی (راغب پاشا) کتبخانه سنده کی یازمه (جهانما) ده مندرجدر. (جهانما) نک غلطه مولویخانه سی کتبخانه سنده بر مقدار ذیلی و ارسه ده مؤلفی معین دکلدر .

(جهانما) په طابعی اولان ابراهیم متفرقه طرفندن ده جلد ثانی اولمق اوزره مکمل بر ذیل یازیله جنی کتابک نهایتنده کی شو (تذیل الطابع حمداً ثم حمداً لله العلی الاعلی که انک عون و عنایتیله اشبو کتاب مستطاب اتمامه رسیده اولدی و فضل و کرمه توکل برله دیباجه کتایده عاجزانه تصمیم و تعهد اولندیغی اوزره توفیق باری یاری اولوب بو عالم واسع الارجادن آسیا قطعه سنک حاوی اولدیغی ممالک و ملوک جهان احوالی تحریر و تفسیر و تصویره شروع و نهایت عمارت شرقیه دن ابتدا و غربه توجه برله حمیه استانبولک شرق و حداسنده واقع اسکداره و مین و یسارنده قره دکز و آق دکزک سواحل شرقیه سنه کلنجه وقوف و اطلاع میسر و علم و خبره ظفر ممکن اولدیغی مرتبه احوال ممالک و بلاد ثبت سلاک سطور قلندی. اکر همت علیه پادشاهانه و اراده سنیه خسروانه جلوه نما اولورسه بو کتاب مستطابه جلد ثانی اولمق اوزره حمیه استانبولده شروع برله نهایت عمارات غربیه به وارنجه اقسام ثلثه نک یعنی آوروپا، آفریقا و آمریکا قطعه لرینک دخی حاوی اولدیغی ممالک و ملوک و ملل احوالی تحریر و بیان و تفصیل و عیانه صرف همت ایله عموماً احوال روی زمینی مشاهده به بر مرآت عالم نما ابداع

و میان اسلامیانده عذیم السبق والمثل خدمت مبروره و مآثر محموده ابداعیه یادکار قومغه بذل مکنت اولفق درگاه واهب الامالمن مستدعادر).

افاده سندن آکلاشلمقدمه ایسه ده تحریر وطبعنه موفق اولامدیغه فن نامنه تأسف اولنور (جهانما) مؤلفی کاتب چلبیدن صوکره سلیم ثالث و محمود ثانی حضراتک کشاد بیوردقلمی مکاتب عالیه تاریخنه قدر عثمانلی جغرافیونی طرفندن (جهانما) طرزنده یازیلان بللی باشلی جغرافیا کتابلرمن:

۱ — ۱۱۰۲ ده استانبولده وفات ایدن (جغرافیاجی) شهرتیه بنام (ابوبکر بن بهرام دمشقی) نک آلتی جلدکیر اوزره تحریر ایدرک سلطان محمدخان رابعک اراده سیله خزینه هایونه تودیع ایتدیکی اثر جسیمیدر. مؤلف اخیراً بو اثرنی ایکی جلدده تلخیص ایدرک بر اثر دها میدانه کتیرمشدرکه برر طاقی کوپرولی و حکیم اوغلی وموزة هایون کتبخانه لرنده واردر.

ینه بو مؤلفک جغرافیاسنک ایکنجی جلدینک باش طرفلرنده بحث ایتدیکی (جولان افکار) نامنده کی اثریدرکه هر ایکسی ده غیر مطبوعدر.

۳ — ۱۴۲۲ تاریخنده شهید ارنحال ایدن (رائف محمود) افندینک (مجاله الجغرافیا) اسمنده کی مع خریطه تحریر ایتدیکی اثر جسیم ومقبولیدرکه ۱۲۱۸ تاریخنده اسکدارده طبعخانه عامرده طبع اولمشدر.

۴ — دیوان هایون مترجمی (عثمان بن عبدالمنان) افندینک آلمانجه دن ترجمه طریقله میدانه کتیردیکی اثریدرکه برر نسخه سی (اسعد افندی) و (کوپرولو) کتبخانه لرنده واردر.

۵ — ۱۱۶۲ تاریخنده بارطینلی (ابراهیم حمدی بن سید بایرام)ک (جهانما) یه تقلیداً

یازدینی اثر جسیمیدرکه بر نسخه سی زمانمز ارباب دانشندن و (تاریخ عثمانی انجمنی) اعضای کرامندن (توحید) بک افندینک کتابخانه خصوصیسنده واردر.

۶ — سلطان محمود ثانی زمانی بدایتلرنده اصحاب معارفندن (عرفی) افندینک میدانه کتیردیکی جغرافیادرکه بر نسخه سی اسعد افندی کتبخانه سنده واردر.

[۵] — سلم الوصول الی طبقات الفحول: علمای عربک طبقات تعبیر ایتدکاری حروف هجا اوزره مرتب تراجم احوال کتابلری طرزنده بر جلد کبیر عربی العبارة منقح بر اثر مقبولدرکه قسم اولی تراجم احوال دن قسم ثانسی کتیه و انسابدن باحث اولوب مؤلف خطیله محرر اولان نسخه یکنه سی شهزاده باشنده شهید علی پاشا کتبخانه سنده در. تاریخ تألیفی (۱۰۶۲) در.

[۶] — رجم الرجیم بالسین والجمیم: مسائل غریبه وقتاوی عجیبه یی جامع اولوب غیر مطبوعدر. نسخه سنه دسترس اولامادم.

[۷] — دستور العمل لاصلاح الخلل: بر مقدمه اوچ فصل اوزره مرتب اولوب مقدمه اطوار دولتدن، فصل اول رعایا، فصل ثانی عسکر، فصل ثالث خزینه احوالندن باحث حکمت و سیاست اداره نقطه لرندن باعث استفاده مهم بر رساله درکه مالیون عثمانیه دن (عین علی) افندینک (۱۰۱۶) تاریخنده تألیف ایتدیکی (قوانین آل عثمان درمضان دفتر دیوان) اسمنده کی اثر قیمتداریه برابر (شناسی) افندی مرحوم طرفندن طبع ایدلشدر.

[۸] — الالهام المقدس من فیض الاقدس: شرائط صلاحندن اولان وقتک ادراک اولنه مدینی قطبلرده صلاحک نه وجهه ادا اولنه جفی اشراط ساعتدن اولان کونشک مغربدن طلوعنک فنه تطبیقی، ارضک کرتی نظر دفته آلنه رق مکة مکرمه نک سمت

قدمنه تصادف ایدن نقطه ده نه طرفه توجه اولونسه ادای صلاوة اولنه بیله چکی مباحثی حاوی غیر مطبوع شایان استفاده تورجکه بر رساله درکه بر نسخه سی کتبخانه عمومیده وارد.

[۹] — لوامع النور فی ترجمه اطلس مینور: تاریخ ترجمه سی (۱۰۶۴) اولان بو اثر (اطلس مینور) ک تعریفاتی و ذیللی ترجمه سی حاوی او زمانه کوره مکمل بر جغرافیا کتابی اولوب مؤلفک خط دستیه محرر نسخه سی بغدادی اسماعیل پاشا حضرت ترینک کتبخانه لرنده در. بر نسخه لری ده (اسعد افندی) و (کوپرولو) کتبخانه لرنده وارد.

[۱۰] — تحفة الاخبار فی الحکم و الامثال و الاشعار: فن محاضراته عائد اکثریتی اعتباریه ادبی و عربی العبارة قیمتلی غیر مطبوع بر اثر درکه بر نسخه سی (یره باتان) محله سنده کی (اسعد افندی) کتبخانه سنده وارد.

[۱۱] — جامع المتون: متداول متونن او توزینی حاوی بر مجموعه علمیه در. اخیراً علامه (علی قوشچی) نک (محبوب الحائل) نه نظیره اولمق و ایکی متن اولمق اوزره اختصار ایشدرکه هر ایکسی ده غیر مطبوع در. تحریات عاجزانه به رغماً هر ایکی مجموعه به دسترس اولامدم.

[۱۲] — فذلکة التواریخ: ترجمه حالیه ۱۱۷۷ ده ارتحال ایدن شهری زاده محمد سعید افندینک (نویدا) اسمنده کی اثر مقبولنده یازلدینی اوزره صغیر و کبیر نامیه ایکی اثر اولوب کبیری خلقت آمدن (۱۰۶۰) تاریخچه قدر عربی العبارة بر تاریخ عمومی و ذکری چکن (تقویم التواریخ) ده بو اثر جسیمک فهرس مقامنده ایش مؤلفک (سابقا یازیلان فذلکة نک فهرستی مقامنده اولان تقویم التواریخ...) عباره سی ده (شهری زاده) پی مؤیددر.

(یره باتان) ده اسعد افندی کتبخانه سنده کی ۱۱۴۲ تاریخنده درکاه عالی جبه جیلری کتبخانسی (حسن بن شیخ حسین) افندی طرفندن ترجمه اولنان (معیار الدول و مسبال الاول) ک چلی مرحومک فذلکة سنک ترجمه سی اولدینی محرر بولندیغنه کوره بو اثرک فذلکة کبیرک ترجمه سی اولدینی آ کلاشیلور. بو اثرک نهایتنده علم حیوانات و نباتاته دأترده معلومات وارد.

[۱۳] — فذلکة: ۱۰۰۰ دن ۱۰۶۵ تاریخچه قدر چکن وقایع عثمانیه دن باحث منقح بر تاریخ اولوب مطبوع در. (شهری زاده) نک صغیر دیدیکی بو اولاجقدر.

[۱۴] — میزان الحق فی اختیار الاحق: اساس اعتباریه ضرورات دینیه دن اولدینی خالده مجرد سابقه غفلتله بیسود قیل و قالی موجب اولان و بوسببله اضاعه و قته سببیت و یرن مسائلك حل و حسمنه دأر لسان اعتدال و بی طرفی ایله یازلمش تورجکه بر اثر حکیمانه اولوب صوک طبعی (کتبخانه ابوالضیا) جزء لری آراسنده اولمق اوزره اوچ دفعه طبع اولمشدر. حضرت مؤلف بو اثرینک نهایتنده کندی ترجمه حالی یازدینی کبی اخلاق فاضله اسلامییه دأترده بر طاقم وصایا درج ایشدرکه بو جهته ده شایان استفاده بر اثر نافعدر. یالکز بو اثرک باش طرف لرنده مشهور (اسکندریه کتبخانه سنک خلیفه ثانی حضرت عمر طرفندن یا قدیرلدیغنه دأر اولان نقل شایان تصحیح در. زیرا بو کتبخانه حضرت عمر دن تقریباً ۵۰۰ سنه اول رومالیلر طرفندن یاقیلدینی حتی بی طرف و حقکو آروپا مورخلری طرفندن تصدیق ایدلکده در.

بومسأله تاریخیه نک تفصیلاً حلی شورای دولت معاونلکنندن متقاعد محمد منصور نامنده بر ذاتک (اسکندریه کتبخانه سی) اسمنده کی اثر مطبوعنده مندر جدر.

[۱۵] — شرح محمدیه : فاضل شهر (علی قوشچی) نك فاتح سلطان محمد خان نامنه
تألیف ایتدیکی (هیأت) رساله سنك شرحی اولدینی و تألیف و تسوید ایتمشه ده تبیضه
موفق اوله مدینی ترجمه حالیه شهرزاده نك (نویداسنده) محرردر .

[۱۶] — رونق السلطنة : مکمل براستانبول تاریخی اولدینی ترجمه حالنده مندرج
ایسه ده مطالعه سنه ظفریاب اولنه مامشدر .

[۱۷] — ترجمه تاریخ فرنگی : مترجمک تعمیرى وجهله (ملوک نصارا) تاریخی
اولدینی آکلاشیلورسه ده بو ترجمه نك نسخه سنه ده دسترس اولنه مامشدر . بر قسمنك
وقتیه (تصویر افکار) ایله نشر اولدینی (اسلاف) ده مذکوردر .

[۱۸] — نکارستان غفاری لطائفنك اختصاری : بو اثرک چلبی دن صوکره عزت
علی پاشایه کچدیکی بونک و فایله ده خزینه هایون کتبخانه سنه آلدینی (شهری زاده) نك
(نویدا) سنه مذکوردر .

[۱۹] — تاریخ و طبقات نوادری اختصاری : بو قیمتلی مجموعه نك ده (شهری
زاده) یه انتقال ایتدیکی (نویدا) ده محرردر . بوندن صوکره زده قالدینی معلوم
دکدر .

[۲۰] — بحریه : شهرى زاده نك افاده سی اولان (ممالک عثمانیه نك دکز و مملکتلرندن
باحث ...) اولمق اوزره چلبی مرحومک (تحفة الکبار) دن (بحریه) اسمنده باشقه
بر اثری ده اولدینی (نویدا) ده مندرجدر .

III. BÖLÜM

OSMANLI VAKIF KÜTÜPHANELERİ

KÜTÜPHANE

کتابخانه

لسانمترك اكثر كله لری کبی شو مقاله مترك عنوانی اولان کله دخی زمانمزده فاحش بر سوء استعماله اوغرامش اولدیفندن، قارئین میانده بونی او سقط معنایه چکه چک ذاتر بولنور ملاحظه سیله، وبو سوء استعمالدن وازچمکه مدار اولور امیدیه، مقصده شروعدن اول، بو باده برقاچ سوز سویلیه حکم.

کتابخانه مطالعه ایچون کتابلرله مملو بر محل مخصوص دیمک اولوب، کتابخانه لری ایکی درلودر: بری خصوصی و دیگر عمومی. خصوصی کتابخانه لری کتاب مراقیلیرینک جمع و حفظ ایتدکلی کتابلری حاوی و کندی مطالعه لرینه مخصوص بر اوطه ویا دائره دن عبارتدر. عمومی کتابخانه لری ایسه احباب خیرک جمع و مبیاعه و عمومک مطالعه و استفاده سی ایچون وقف ایتدکلی کتبی جامع بر بنا ویا محل مخصوصدر. ممالک متمدنه ده احباب خیردن بعض معارف پروران خصوصی کتابخانه لری ده عمومک انظار استفاده سنه عرض ایله، مزاجعت ایدن ارباب مطالعه یه آچیق طوتارلر. اسلامده کتابک طول مدت قبالی قالب او قوتاماسی کناه و او قوتدیرلماسی ثواب عد اولندیغنه باقیلیرسه، خصوصی کتابخانه لریک بو وجهله عمومه آچیق بولندیرلمسی بزم دیناً مأمور اولدیغمز بر ایشدر.

عصر مترك بعضی ادبسی (کتابخانه) تعبیرینی غلط عد ایدرک (کتابخانه) صورتنده تصحیح و او یله جه استعمال ایتشاردر. واقعا (خانه) کله سیله تشکیل اولنان کلمات مرکبه دن اکثرینک دیگر جزء ترکیب لری مفرد صیغه سننده اولدیغندن، اگر بو

کله مرکبه بی بز ترکیب ایتش اوله ایدک، یا کدیشلغنه حکم ایده بیلیردک. لکن بو کله ناک تشکیلی پک اسکی اولوب، بز دن اول ایرانیلر طرفندن قولانلش و سعدی و جامی کبی اعظم ادبانک آثارنده (کتبخانه) صورتنده استعمال ایدلش اولدیغندن، یا کدیشلغنه پک او قدر قولای حکم ایده میه جکز: و بناء علیه تصحیح و تغییرینه حاجت یوقدر، ظن ایدرم.

شمعی کله لم دیدیکمز غلط استعمالنه: مثلاً باب عالی جاده سننده اون اون بش دکانک قبولری اوزرنده مخصوص لوحه لره جلی یازیلره (کتبخانه) یازلش کوریلور. بو لوحه لره بر نظر آنان آدم همان دکانک قپوسنی کشاده حافظ کتب ائدیندن کتبخانه ناک دفترینی ایسته یه رک، بر کتاب انتخاب و مطالعه ایتک آرزوسنه دوشر. حالبوکه بو (کتبخانه لر) کتبخانه دکدر، بونلر حادثا صحاف دکانلریدر. واقعا، بو دکانلر دخی کتابلره ملودر. لکن بو کتابلر مطالعه یه مخصوص اولیب، صائق ایچون بریکدیرلش، و حتی صحیفه لری ده کسيلمه مش اولدیغندن، بونلره کتبخانه اسمی هیچ بر وقت اطلاق و تجویز اولنه ماز. بزده اونه دن بری کتاب صائان اصنافه (صحاف) اطلاق اولمشدر. حتی صحاف چارشیمز واردر. اسم مخصوصی وار ایکن، (کتبخانه) اسمنک بسبتون ماوضع لهنک غیری بر معنا ایله استعمالی و هر ایکی کله ناک محللرنده استعمالدن محروم قاهره، لسانک بویه زورله زو کورتلشدیرلمسی یازیق دکلیدر؟ بزده غریب بر عادت واردر: کله لری دائماً معنای همومیلرندن محروم ایدرک، بر معنای خصوصی به حصر ایدر، و معنای همومیلری ایچون مناسبتسز کله لر ایجاد ایتک ایسترز. مثلاً (مدرسه) کله سی درس او قوتدیریلان ابنیه مخصوصه یه وضع اولنش؛ و (مدرسه نظامیه) کبی جسم معارف فابریقه لری دائماً بواسمه تسمیه اولنه کلش ایکن،

بز بو کوزل اسمی طلبه علومدن یانجی و بیکن اولانلرینک بیتوتنه مخصوص حجره لره حصر و تخصیص ایدرک ماوضع لهندن و معنای لغوی و اصلاحیسیدن چیقارمش و (مدرسه) یرینه (مکتب) اسمی تعمیم ایتمشدر. حالبوکه مکتب کتب فعلنک اسم مکانی اولوب، یازی یازیلان یر دیمکدر، درس او قونان یر دیمک دکدر. (مکتب) دیمک (صبيان مکتبی) دیمکدر؛ چونکه معلومدرکه عرب اصولنده صبيان قرائت و کتابتی کتابله اوکوره میوب، لوحه لر اوزرینه یازهرق اوکوره نیرلردی؛ حتی الفبا کتابی عربلرده بیانمزدی، و الیوم دخی بیلینمیور. حروف لوحه یه یازیلیر، اوکوره تیلیر، از برلیر، بوزیلوب دیکرلری یازیلیر. مصحف شریف دخی بو وجهله یازدیریلوب، حفظ ایتدیریلیر. بو طریقه عرب چوققلری هم قرائت هم کتابتی هم بزم املا دیدیکمز شیئی یعنی لسانی طوغری یازمغی اوکوره نیر، و آز چوق حافظ اولور.

بونک ایچون عرب اصولنده صبيان دوام ایتدکاری تعلیمخانه یه (مکتب) اسمی پک یاقیشور، و یالکز اوکا مکتب دینیلور. ادبیات و فنون و علوم عالیه ناک تدریسی و تدریسنه مخصوص اولان دوائر و ابنیه یه (مکتب) اطلاق نه قدر مناسبتسز و محلسدر. بونلره (مدرسه) دینک اقتضا ایدردی؛ زیرا مدرسه بونلرک اسم مخصوصیدر، مدرسه کله سنک ماوضع لهی آنجق بودر. بو کونکی کونده دخی بلاد عربده، مثلاً بیروت و مصرده بزم مکتب دیدیکمز دوائر و ابنیه یه مدرسه دیورلر؛ و صبيان مکتبلری ده بو کونکی اصوله کوره مدرسه اطلاقنه شایان اولدیغندن، اونلره بیه مکتب دینیلیموب، بو کله بزم (قلم) و یا (یازی او طه سی) دیدیکمز محللره تخصیص اولمشدر؛ چونکه یازی یازیلان یر اونلردر.

الحاصل (مدرسه) کبی کورل بر اسمی ماوضع لهندن چیقاروبده، مدلولی افاده

ایچون مناسبتنز کله لر ایجاد ایتدی کمز کبی، (صحاف) کله سنی ده منحصرأ چارشیده کی بش اون دکانه حصرله، کویا اونلره مخصوص علم ایش کبی، چارشینک خارچنده دکان آچوب کتاب صاآنان آدملره صحاف دیمکی تجویز ایتیه رک، بونلره کتابچی و بونلرک دکانلرینه ده. (کتابچی دکانی) دیمکه مجبور اولمشزدر. صوکره بونلر کندیلری (کتابچی دکانی) تعبیری نظر لرنده بیوتدکاری ماللرینه یاقیشدیره میوب، (کتبخانه) اسمنی داها مظنن بولمشلردر. پکی اما بو اسم محلول دکلد، بونک محل استعمالی وارد. فرانسزلرک Librairie دیدکاری شیئه کتبخانه دیرسه ک، اونلرک Bibliothèque دیدکاری شیئه نه دیه جکز؟ حالبوکه لسانمزده اونه دنبری برنجیسنه (صحاف دکانی) وایکنجیسنه (کتبخانه) دینلمشدر. بویله سوءاستعمالات لسانی برباد ایدیور.

بناء علیه کتابچی دکانه کتبخانه دیمک عادتاً بر سوء قصد اولدینی بیانله، بو استطراده ختام ویره رک، موضوع بحثمزه دونه لم:

کتبخانه نشر معارف و ترقیء مدینت ایچون اک لازم اولان وسائطدن و اک نافع مؤسسات علمیه دندر. نشر معارف ایچون واهالینک علوم و فنونله تزین ذات وتشحید ذهن ایتلری ایچون والحاصل بر مملکتده ترقی و تمدنک حصولیچون یالکز مکتبلرک تکثیر کیفایت ایتز. کتبخانه، موزه، نباتات و حیوانات باغچه سی، فنون مختلفه نمونه خانه و عملیاتخانه لری، رصدخانه و جمعیات علمیه کبی مؤسسات مکاتبک متمملری مقامنده در. بونلر اولدقجه مکاتبدن بحق استفاده اولنه ماز. مکتبه اوکره نیلن شیئر پک جزئی وپک سطحی شیلردر؛ مکتبه اوکره ندیکنه کووه نه رک، اونکله قالان آدم جهل هر کله متصف بر جاهلدر. مکتب انسانک الله آنجق بر آناختار ویرر، واونک قوللانسلی بولنی اوکره تیر. مکتبدن چیقانلر او آناختارله خزان معارفی کندیلری

آچوب، مطالعه و تنبعه عالم اولایلیر. اکر مکتبدن چیقنجه، کتابی قاپایوب، مطالعه و تنبعه قولمازسه، مکتبه کی امکانه صد حیف! حالبوکه بزده اکثریا بویله اولدینی معالتأسف کورولیور. بو دخی باشلیجه یوقاریده صاییلان وسائطک فقدانندن ایلری کلیور.

بو وسائطک لزوم و اهمیتی هر درجه تصورک مافوقنده در. ذکی وچالیشقان بر شاگرد مکتبه او قودینی ادبیات تاریخ، جغرافیا، فنون درس لرینک کندیسند اویاندیر. دقلرینک بر اونه سنی ده کوروب اوکره تک حسنی، توسیع معلومات حرصنی آنجق بر کتبخانه یه کیروب ایستدیکی کتابلری مطالعه ایتمکه تسکین ایده ییلیر؛ و آنجق بو سایه ده او قودینی درسدن بحق استفاده ایتش اولور. بویله بر کتبخانه بولامازسه، او حس تدریجاً ابطال اولنور، او حرص قناعته مبدل اولور، آلدینی نقصان و جزئی معلوماتله اکتفا ایدر و اونی ده مکتبدن چیقنجه اونوتور. تاریخ طبیعی او قویان بر شاگرد نباتات و حیواناتک یالکز تعریفاتیله ویا رسملریله اکتفا ایدوب، بر نباتات و حیوانات باغچه سندن اونلری مجسم صورتده کورمزسه وهر بری حقنده او قودینی تطبیق ایتزسه، او قودینی فندن استفاده ایتمه مش اولور. علم معادن او قویان آدم، تعریفلرینی هر نه قدر دقتله از برلسه، هر بر معدنک کولچه سنی کورمدجکه، بر برلرندن فرقه مقتدر اولاماز. علم هیئت او قویان آدم، بر رصدخانه یه کیروب، رب العالمینک او جسم مصنوعاتی مجسم صورتده سیر ایتدجکه، بو فنده او قودینی شیلر کندیسنه موهومات قبیلندن کورونور. الحاصل کافه فنون نمونه خانه لره، عملیاتخانه لره محتاجدر. هر نه قدر بعضی مکتبه شاگردانه ارائه اولنه جتی نمونه لر بولنوب، مثلاً حکمت طبیعی و کیمیانک عملیاتی دخی اجرا اولنورسه ده بو کافی دکلد.

بونك ايجون ، ممالك متمدنه نك يالكز مراکز علوم و معارف اولان بيوك شهر لرنده دكل ، عادتاً قضا و ناحيه مركزي اولان كوچوك قصبه لرده بيله كتيخانه نباتات باغچه سي ، موزه كچي مؤسسائه محلك مناسبتنه كوره بر ويا برقاچ جمعيت علميه بولنديغني كورويورز .

بومؤسسات علميه دن جمله سنك الزم و اقدمي اولان و اصل موضوع بحثمز بولنان كتيخانه لره حصر كلام ايدهلم :

علوم و فنونك موجدلري عداولمقي شرفنه نائل اولان اسكي يوناني لرده كتيخانه بولنديغني بيلينميور . ذاتاً آرسطودن اول يوناني لرده علوم سطوردن زياده صدورده اولوب ، كتب موجوده باشليجه شعر و ادبياته متعلق و مقدارلري محدود ايدي . آرسطو حكمتي فنونه تقسيم ايتدكدن سوكره ، كتب فنيه تدوينه ، و متلره شرحلر و حاشيه لر تحرير اولنه رق ، كتابلر چوخالمغه باشلامشدي . او صرده يونان ماكدونياليرك اننه كچوز ، استقلال و اهميتني غائب ايتمش اولديغندن ، ماكدونياليردن مصرده حكم سورن بطالسه مدنيت و علوم يونانيه بي احيا ايدرك ، اك اول بونلر اسكندريه ده (موسيون) اسميله آقادميا و كتيخانه تأسيس ايتمشلردر . هند و چينده بلكه اوندن اول كتيخانه وار ايدي ، لكن بو جهته يعنى بزم توارينجك دائره سي داخلنده بولنان يرلرده اك اسكي كتيخانه اسكندريه كتيخانه سيدر .

نوبت مدنيت اسلاميه كانجه ، اسلامده كتيخانه لره او قدر اهميت و يرلمش ، و ممالك اسلاميه ده او قدر چوق و او قدر جسم و واسع كتيخانه لر آچيلمش ايدي كه اسكندريه كتيخانه بي مستثنا اولديغني حالده ، كتيخانه لره مدنيت اسلاميه نك محصولي نظريه باقيه بيلير . بغدادده ، دمشقده ، قاهره ده ، بخاراده ، سمرقنده ، هراتده ، نيشابورده ،

قرطبه ده ، غرناطه ده و الحاصل مدنيت اسلاميه نك كافه مرا كزنده جسم و متعدد كتيخانه لر وار ايدي . عمومي كتيخانه لر شويله طورسون ، بعضي علمانك و مطالعه مراقليسي بعضي امرا و وزرانك يوز بيكرجه مجلداتي حاوي خصوصي كتيخانه لري و استنساخ كتبه مأمور و معاشلي خطاطلري وار ايدي . كتيخانه لر او قدر اهميت آلمش و او قدر تعيم ايلش ايدي كه علما و كبرادن كتيخانه لري اوليانلر نادر ايدي ، و چوغني عمرلرينك بيوك بر قسمي كتيخانه لرنده مطالعه كتبه كچيرلردی .

حيفا كه جنكيزك خروجي داهيه سي و اوني تعقيب ايدن محاربات و منازعات و جهالت دوری او عمومي و خصوصي كتيخانه لري حو ايدوب ، خزان علم و معرفندن بك آز شيلرك بزه واصل اولسنه يول براقشدر .

دولت عثمانيه نك تأسسيه برابر ، سلاطين عظام عثمانيه نك ، او دورك جهالت عموميه سنه رغماً ، اك اول دوشونك لري شيئي مدرسه لرله كتيخانه تأسيسي اولمشدر . هله استانبولك فتحندن سوكره هان هر پادشاهك و بعضي وزرا و سائر اكابر ك بيله كتيخانه لري واردر . آنجق او وقتلرده اسكي كتابلر حو اولوب ، يكي لري ده وجوده كله مش ، و كتب و علوم ايله اوغراشير آدملر بك آزالمش اولديغندن ، كتاب جمع و تدارك يك قولاي دكلدی . موجود كتابلرك نفاستندن ، واقفلك هيچ بر فداكارلقدن كرى طور ميوب ، بيوك مبلغلر صرف و تخصيص ايتمش اولدق لري آكلاشيلديغني حالده ، ينه هيچ بر كتيخانه نك موجودی اون بيك جلدی تجاوز ايتيور . حالوكه بو كون ممالك متمدنه نك اك كوچوك قصبه لرنده بيله يوزاللي ايكيوز بيك جلدی حاوي كتيخانه لر بولونيور .

شهرمز كتيخانه لرينك حاوي اولدق لري كتابلرك آزلقيه برابر ، موجود

اولانلرینک ده نصفندن زیاده سی مکرر آیدن عبارتدر . بعضی کتب مشهوره نك هر کتبخانه ده اون اون بش نسخه سی واردر . حالبوکه پک قیمتدار اولان بعضی کتب نادره نك هیچ بر کتبخانه ده نسخه سی یوقدر . ویاخود یالکیز برنده بر نسخه ویا یالکیز بر جلدی بولونیور .

او زمانلرده ارباب سیف و قلم آیری آیری اولوب کتابلرا اوغراشمق باشلیجه طلبه علومه منحصر اولدیغندن ، کتبخانه لر دخی اگ زیاده طلبه علومک ایشنه یارایه جق صورتده ترتیب اولمش ؛ و طلبه نك درساری اولدیغنی ساعتلرده آچیلوب شهور ثلثه ده آچیلمه لرینه لزوم کوروله مشدر . حالبوکه بوکون بر کتبخانه یه کیدلسه ، کوروله جک ارباب مطالعه نك اکثریت اوزره طلبه علومدن اولدقاری و طلبه علومدن اولانلرینک درس کتابلرندن بشقه لرینه التفات ایتمدکاری کوریلور . بونک ایچون بو کونکی کتبخانه لرك مقاصد تأسیساری استفاده عمومییه دها زیاده و دها ای خدمت ایده بیله جک برحاله وضع اولمالاری الزمدر .

عموم کتبخانه لرك اصلاح و تنسیقله برابر ، بوکونکی احتیاجاته کوره والسنة شرقیه وغربیه کتابلرینی جامع بیوک و عمومی بر کتبخانه نك لزومی درکاردر . واقعا ، بو لزوم حس اولنه رق ، معارف نظارت جلیله سی طرفندن بر خیلی مبالغ تخصیصیه ، کتبخانه عمومی تأسیس اولمشدر . بناسی اولیه بر کتبخانه عمومی نك حاوی اولسی لازم کلن کتابلری استیعابه غیرکافی اولقله برابر ، پک کوزل اولوب ، توسیعی دخی ممکندر ، وهر کون صباحدن آقشامه قدر آچیق اولسی وسائر اصوللری ده پک کوزلدر ؛ لکن محتویاتجه حتی سائر کتبخانه لرندن دخی چوق نقصاندر .

ابیه سنه صرف اولنان مبالغ اسیرکنمدیکی کبی ، کتاب مبیاعه سنه دخی بر مقدار

آچه تخصیص اولنه رق ، آیدن آیه وسنه دن سنه یه کتابلری تکثیر اولنسه ، مقصد حاصل اولایلیر ؛ یوقسه بناسی مکمل یاپیلوب ده ایچنه قونه جق کتاب اولمازسه ، ویره سی یه دمیر قاصه مبیاعه ایتمکه بکزه ر .

کتبخانه عمومی یه بو اسمه لایق اولمق ایچون نه لازم؟

اولا ، شهر مرکز سائر کتبخانه لرنده موجود اولوب ده کتبخانه عمومیده بولمیان کتب لازمه و نادره یی استنساخ ایچون برقاچ مستنسخ طوتوب ، اجرتله کتب مذکوره نك برر نسخه سی آلهرق کتبخانه یه قویمق ؛ و بو صورتله کتبخانه عمومی یه مراجعت ایدنلر سائر کتبخانه لره مراجعتدن مستغنی اولمق ؛

ثانیاً ، کچنلرده بو یابده بر مقاله یازمش اولان ذاتک مطالعه سی وجهله ، صحاقلرده وترکه لرده قیمتدار و کتبخانه ده نسخه سی مقفود کتابلر دوشدجه ، مبیاعه ایتمک اوزره بر مأمور مخصوص بولندیرلمق ؛

ثالثاً ، آوروپانک مختلف محللرنده متن ویا ترجمه لری طبع ایدلمش اولان کتب عربیه و فارسیه وترکیه نك برر نسخه سی مبیاعه و جلب ایله کتبخانه یه وضع اولمق ؛

رابعاً ، آوروپا لسانلرنده و علی الخصوص فرانسزجه ده و یونان ولاتین لسانلرنده ادبیات ، تاریخ ، جغرافیا ، سیاحت ، فن وسائر یه متعلق اولان کتب مشهوره و معتبره وجدیه نك و علی الخصوص شرقه تعلق ایدنلرینک برر نسخه سی جلبله ، کتبخانه نك السنة اجنبیه شعبه سی دخی مکمل بر حاله قویمق ؛

خامساً ، درسعادته و بیروت و سائر ممالک عثمانیه ده پیدرپی طبع ونشر اولنان کتابلرک ذاتاً معارف نظارت جلیله سنه کلن نسخه لرندن برر عددی کتبخانه مذکوره وضع اولمق ؛

سادساً، مصر و هندستان و ایرانده طبع اولمش و پیدرپی نشر اولمقده اولان کتابلرک برر نسخه سی تدارکله، کتبخانه ده بولندیرلیق اقتضا ایدر.

ایشته شو آلتی جنس کتبخ تدارک و استحصالی ایچون کتبخانه به شهری ویا سنوی بر مبلغ تخصیص اولنورسه، بر قاچ سنه ظرفنده کتبخانه عمومی بحق بو اسمه شایان بر حاله کلوب توسیع معلومات ایتمک و دولت و ملت یارایه جق آثار وجوده کتیره زک خدمتده بولمق آرزوسنده اولان هوسکاران معارفک ایشنه یارایه بیلیر، و پایتخت دولت علیه به شایسته بر کتبخانه وجوده کیش اولور. یوقسه اوتبه کینک بریکینک تقدیم و تبرع ایده جکی درمه چامه کتابلرله کتبخانه اولماز، بناسنه صرف اولنان مبالغه و اداره سی ایچون اختیار اولنان مصارفه یازیق اولور. بو قدر مصارفی کوزه آلان ترقی معارف ایچون هیچ بر فداکارلقدن قاچینمیان معارف نظارت جلیله سنک، کتبخانه عمومی بی تدریجاً مکمل بر کتبخانه حاله قویمق ایچون اقتضا ایدن تخصیصاتی دخی دریغ ایتمیوب اهل و ارباب اولان اصحاب معلومات معرفتلیله بو مقصدی استحصال ایده جکی مأمول قویدر.

ش. سایی

Sabah, 23 Teşrînsânî 1314.

İSTANBUL'DA MEVCUT KÜTÜPHANELER

استانبولده موجود کتبخانهلر

کتبخانه عمومی: بازیدده عمارته متصل دائرة مخصوصه ده در. معارف عمومیه وکالته مربوط اولوب قرق بیکی متجاوز قیمتدار و نایدده کتابی محتویدر. هر کون صباح ساعت ۱۰ دن آقشام اوچ بجه قدر بالعموم زواره کشاده در.

ییلدیز کتبخانه سی: ییلدیز سرای هایونلی قریبده در. یکریمی بدی بیگه قریب کتابی وارد.

ملت کتبخانه سی: فاتح اوتوبوس دوراغنده شیخ الاسلام اسبق فیض الله افندی طرفندن انشا اولنوب صوک سنه لرده اوقالجه مکملاً تعمیر اولنان فیضیه مدرسه سی داخلنده در. استاد فضا لئند علی امیری افندی حضرتلری طرفندن ملته اهدا ایدیلن ویکرمی بیک جلدی متجاوز بولنان بو قیمتدار کتبخانه تک موزه و مطالعه سالونلری هر کون صباحدن آقشامه قدر عمومیه کشاده در. بو مدرسه داخلنده مشارالیه فیض الله افندی طرفندن وقف ایدیلن کتبخانه به عائد ۲۱۹۱ و کتبخانه لرینک خرایسنه مبنی بورایه نقل اولنان عموجه حسین پاشا کتبخانه سنه عائد ۵۱۳ و اسکدار سلیمیه درکاهندن نقل ایدیلن مرحوم پرتو پاشا کتبخانه سنه عائد ۷۱۱ و حکیم اوغلی علی پاشا کتبخانه سنه عائد ۱۰۲۶ و فوزیه نام دیگر محمد راشد افندی کتبخانه سنه عائد ۱۴۸۳ و ابو عبدالله ولی الدین جارالله افندی مرحوم کتبخانه سنه عائد ۲۱۳۲ که جمعاً ۸۰۸۶ جلد کتب نفیسه موجود اولوب ارباب مطالعه تک امرینه آماده بولمقده در.

بونلر و امیری افندی استاد مزه غا ئد دیگر پک چوق مرقات و فرامین و بروات و سائر آثار نفیسه ایله برابر کتبخانه نك موجودی اوتوز بیکه بالغ اولمده و یرلی و اجنبی زوارک نظر تقدیر و استحسانلری جالب بولمقددر.

اوقاف کتبخانه سی : وقف کتبخانه لری موجودی ۶۵ اولوب کتب موقوفه نك مقداری ۱۵۰ بیکی متجاوزدر . آنجق صوک زمانلرده بو کتبخانه لردن قصم کسیمی سد اولنهرق کتابلری ، سلمانیه ده کتبخانه عمومی اتخاذ ایدلش اولان قورشونلی مدرسه یه نقل ایدلشددر . الیوم بوراده تقریباً ۳۰ بیک جلد کتاب وارددر . دیگر کشاده اولان کتبخانه لر ایسه آتی یه درج ایدلشددر :

آقسرایده والده جامعنده پرتونیال - نور عثمانیه - آیاصوفیه (جامع شریف دروننده) - قوسقه ده . راغب پاشا کتبخانه سی - فاتحده جامع اتصالنده - چهارشنبه ده مراد ملا و محمد آغا (ایکیسی بریده) - دیوان یولنده سلطان محمود تره سی قارشیننده کوپرلی کتبخانه سی - بوستان اسکله سنده حسن پاشا کتبخانه سی - اسکدارده آتلامه طاشنده سلیم آغا کتبخانه سی - شهزاده باشنده وفا سلطانیسی قربنده شهید علی پاشا کتبخانه سی - سراچیخانه باشنده داماد ابراهیم پاشا کتبخانه سی .

Millî Nevsal, 1338 Sene-i Mâliyesine Mahsus (İst. 1922), s. 144-145.

CEMIYET-İ İLMİYYE-İ OSMANİYYE NİZAMNAMESİDİR

جمعیت علمیه عثمانیه نظامنامه سیدر

برنجی ماده — کتبخانه ده بولنه جق کتابلرک ایلك صحیفه لری آرقه سنه جمعیت مهری باصیلاجق و ممکن اولایلدیکی حالده جلدلری اوزرینه دخی جمعیت عنوانی طبع اولنه جقدر .

ایکنجی ماده — جمعیت اعضای مداومه و غیر مداومه سنک کتبخانه کتابلرینی بلا اجرت استعاره و مطالعه یه صلاحیتلری اولاجقدر .

اوجنجی ماده — حافظ کتب اوج دفتر طوته جق اولوب بونلرک بریسنه کتابلرک تاریخ تدارک لری ترتیبیله اسم و بهالری و یا خود اهدا ایدن ذواتک اسملری و ایکنجیسنه حروف هجا ترتیبی اوزره کتب مذکوره و یا مؤلفلرینک آسامیسی یازیلماق و اچنجیسنده هر فنه متعلق کتب باشقه جه بر جدول مخصوصه قید اولنه جقدر .

دردنجی ماده — جمعیت اعضاسندن بریسی کندو خانه سنده مطالعه ایتمک اوزره کتبخانه دن بر کتاب استعاره ایتمک ایستدکه کتابک و کندوسنک اسمنی شامل اولمق اوزره مورخ و محضی حافظ کتبه بر قطعه سنند ویره جک واشبو سنند حافظ کتبه عندنده حفظ اولنوب کتابک اعاده سننده صاحبه رد اولنه جقدر و استعاره اولنان کتابلر ایچون دخی مخصوص بر دفتر طوتیله جقدر .

بشنجی ماده — اگر مستعیر آلدینی کتابی کیرلر و بیرتار و یا خود ضایع ایدرسه کندو کیسه سنندن بر جدید نسخه سنک تدارکیله کتبخانه یه تسلیمه مجبور اوله جقدر .

آلتنجی ماده — آل یازوسی و زیاده قیمتلو اولان کتابلر جمعیت محلندن خارجه چیقاریلاماز ایسه ده حافظ کتبتک تکلیفی اوزرینه حالات فوق العاده ده او مقوله کتبت معتبره نك چیقارلسنه قومیسون رخصت ویره بيله جکدر.

یدنجی ماده — اگر مستعیر قصوری اوله رق نسخ نادره دن بر کتاب بوزیلور ویاخود ضایع اولورده یرینه عینک تدارکی ممکن اوله من ایسه قومیسوننده تقدیر اولنه جق بهاسنک ویا دیگر مناسب بر کتابک اشتراسیله کتبخانه یه تسلیم ایلسنه قومیسون طرفندن حکم اولنور.

سکزنجی ماده — استعاره اولنان کتابی مدت معینه نك انقضاسندن سوکره اعاده ایتمه ینلر مدت مذکورده دن زیاده یانلرنده قالمش اولان مدت ایچون جمعیت صدغنه عائد اولق اوزره هفته باشنه یکریمی غروش جزای نقدی اعطاسنه محبور اوله جقلردر. اونجی ماده — کتبخانه یه ورود ایده جک هدایا جمعیتک مجلس آتیسنده اعلان اولنه جق ورئیس جمعیت طرفندن مهدی اولان ذاته برقطه تشکرنامه تحریر وارسال قلنه جقدر.

حرر فی اوائل شهر شوال المکرم لسنة سبع وسبعین

ومائین والف من الهجرة النبوية على صاحبها افضل التحية

Mecmua-i Fünûn I, 1 (İstanbul, 1279), s. 14-15

İSTANBUL KÜTÜPHANELERİNİN TANZİMİ

در سعادتده درت بش یوز بیک جلد آتاری محتوی بیوک بر کتبخانه وجوده کتیرملک اوزره مناسب بر محله هر وجه ایله مکمل بر بنا یاپیلماسی مقرر اولغله او زمانه قدر احتیاجی تأمین ایتمک رطوبتلی و ضیاعدن محروم بعض کتبخانه لرده چورومکده وقورتلنمقده اولان آثار اسلافی ضیاعدن قورنارمق اوزره بر قاچ کتبخانه نك تعمیری ایله اورایه نقل اولنسی و بو کتبخانه لریک تنظیمی ارباب مطالعه نك استراحتلرنی تأمین ایده جک صورتده الکتریکله تنویر ایلمسی و بونلردن هر بری بر ایکی شعبه طایه یه تخصیص اولنهرق او شعبه لره عائد کتابلری کاملاً و علوم سائره یه دایر کتابلریک مکرر آیدن برر نسخه سنی احتوا ایلمسی اساسلری قبول ایدیلوب بوکا کوره تهریق و تعمیر اولنان راغب پاشا کتبخانه سی علوم ادبیه یه نور عثمانیه کتبخانه سی علوم تاریخیه یه کوپرلی محمد پاشا کتبخانه سی فنون ریاضیه و طبیعیه و سائره یه ، حکیم اوغلی علی پاشا، مراد ملا و فاتح کتبخانه لری تفسیر و حدیث شریف و فقه و سائر علوم شرعیه یه تخصیص اولمشدر. حمیدیه کتبخانه سی مقامنه سلطان سلیم جامعی حریمده و مدرسه اتصالنده مجدداً انشا اولنان ایکی قاتلی بیوک کتبخانه نك بر قسمنه سالف الذکر علوم شرعیه دن کتابلر و بر قسمنه کچن سنه روسیه دن جلب ایدیلبن ترک و شرق اقوامنک لسان ، ادبیات ، تاریخ ، جغرافیا ، آنوغرافیا سنه ، الحاصل شرق مدنیتنه دایر معلوماتی احتوا ایدن و روس ، آلمان ، هولاندا ، فنووا ، انکلیر ، فرانسز و سائر لسانلر ایله محرر بولنان بیک پارچایی متجاوز آثار وضع ایلمشدر .

Ibnülemin Mahmud Kemâl-Hüseyin Hüsameddin, *Evkâf-ı Hümayun Nezâretinin Tarihçe-i Teşkilâtı ve Nüzzârın Terâcim-i Ahvâlî* (İstanbul 1335), s. 338-339.

ALİ EMİRİ EFENDİ

علی امیری افندی

فائده او توبوس دوراغنده کان شیخ الاسلام اسبق فیض الله افندی مدرسه سنده تأسیس و اخیراً ملته وقف و تبرع ایلش اولدینی « ملت کتبخانه سی » ایله پک چوق آثار ادبیه و شعریه سیله معروف دیار بکری علی امیری افندی کچن کانون ناینک ۲۳ نجی کونی ارتحال دار بقا ایدی. مرحومک نعش مغفرت نقشی کدک پاشاده کائن خانه سندن احبا و اودا واقرباسندن و مأمورین اوقاف و ضابطه دن پک چوق ذواتک دوش احترامنده اوله رق احتفالات کامله ایله قالدیریلوب فاتح جامعشریفی خطیره سنده دفین خاک عطرناک ایدلای .

علی امیری افندی جمله مؤلفانندن بولنان تذکره شعرای آمد نام اثرنده کندی ترجمه حالنه تخصیص ایتدیکی صحیفه لرده دخی بیان ایلدیکی اوزره ، امیری چلبی ساله سندن شریف افندی صلیندن ۱۲۷۴ سنه هجریه سنده دیار بکرده تولد ایتشدیر . قرائت اولییه پی شهر مذکورده سلوکیه مسجدی مکتبنده تحصیل و کلام قدیم و علم حالدن سوکرا صرفدن امثله ، بنا ، مقصودی حفظ صورتیله قرائت ایتشدیر . صغر سننده ادبیانه مراق ایدوب هنوز طقوز یاشنده ایکن برچوق اییات و اشعاری ، حتی بعض شعرا دیوانلرینی حافظه سنه نقش ایتش وداها او زمانلر شعر انشادینه باشلامشدر . قوه حافظه سی پک متین و قوی اولدیغندن اوقودقیرینی در حال حفظ ایدرایدی . بوحال همان زمان از تحالیرینه قدر دوام ایتشدیر . اون پدی اون سکز یاشلرنده تاریخه هوس

ایدرك مبانی قدیمه اوزرنده کی کتبه لری تدقیق و حله حصر نفس ایتش و بولنری قید و ضبطه اوغراشمشدر . بو صره لرده مدرسه تحصیلنه دوام ایله اکیال تحصیل ایتش و مأذون اولش و مدرسه تحصیلی خارجنده هیئت وامثالی فنونی دخی الیه ایده بیلمشدر . انبای تحصیلده اوقودینی کتابلرک همان کافه سنی از برلر ایدی . بر آراق تلغراف مخبراته مراق ایدرك بونده ده ملکه کامله حاصل ایتش ایدی .

۱۲۹۶ تاریخنده اصلاحاته مأموراً دیار بکره کلن عابدين بك [که مؤخرأ خارجیه نظارتی احراز ایدن عابدين پاشا مرحومدر] رفاقتیه دیار بکردن انفکاک ایله بر قیچ سنه لر مشارالیه ایله برابر معموره العزیز ، سیواس ، سلانیک و استانبولده بولندقدن سوکرا آنقره و اطنه اعشار نظارتی باش کتابتنده و قوزان ، ایچ ایل ، قیرشهری ، لسقوویک و یکیشهر فنار محاسبه جیلکاربیله ، معموره العزیز ، ارضروم ، حلب دفتردار . دارلقلرنده و یاتیه اشقودره مالیه مفتشلکلرنده بولنش و بر آراق هیئت تفتیشیه اعضالقیله یمنه عزیمت ایتشدیر . یمنده ایکن استانبولده ملغا مالیه نظارتی قویون اداره سی مدیریته مأمور اولش ایسه ده بوراده ایفای وظیفه ایتمه مشدر . یمندن عودتنده ۵۰۰۰ غروش معزولیت معاشی تخصیص ایلنش حیات مأمورینه یکیدن آتلامق ایچون ۲۶۰۰ کسور غروش معاشله اختیار تقاعد ایتشدیر . آلتش سکز سنه لک مدت حیاتنده تأهل ایتشمش و آلنه کچن پارالردن معیشتنه تخصیص ایتدیکی پارالردن ماعداسنی کتاب اشتراسنه تخصیص ایدره ک قیمتدار کوردیکی کتب نفیسه یی مبیاعه ایتک صورتیله ضایت زنکین بر کتبخانه وجوده کتیر مشدر . بو کتبخانه حقنده کچن سنه کی ملی نوسالده معلومات کافیه واردر . کتبخانه نک موجودی اون سکز بیک جلدی متجاوزدر .

بونلرک ایچنده یازمه اوله رق پک چوق کتب نفیسه و نادره اولدینی کبی بو یازمه لر میاننده مشاهیر رجالک خط دستیله محرر یکانه نسخهلر دخی واردلر.

بو قبیل آثار نادره و نفیسه کتبخانه نك موزه قسمنده محفوظ اولوب یرلی، اجنبی زوارک نظر تقدیر و حیرت لرینی جلب ایتمکده در. علی امیری افندی مرحومک دیوان اشعاری ۱۰۰۰۰۰ بیتی متجاوز اولوق اوزره ۱۱ جلدلک بر کلیات تشکیل ایتمکده اولوب ال یازیسی ایله کتبخانه بی تزین ایتمکده در. بونلرک طبعنه موفق اوله مامشدر.

مطبوع آثار ده متعدددر: از جمله تذکره شعراي آمدک جلد اولی ایله جواهر الملوك، لوامع الحمیدیه، جمل حکیمانه دن مرکب ازهار حقیقت، تاریخ و ادبیات مجموعه لری و دیگر بعض آثار مرحومک مؤلفاتندن اولدینی کبی نوادر اسلاف عنوانی آلتنده بعض مطالعات و حواشی علاوه سیله نشر ایتمدیکی جام جم آیین، آصفنامه، نظام الدول، مار دین ملوک آرتقیه تاریخی، تونس تاریخی، چین سیاحتنامه سی و ساره دخی حصول غیرتیدر. حیاتی مدتیجه فوطوغرافیسینی آلدیر مامش و باشقه لرینک آلماسنده موافقت ایتمه مش اولدیغندن بو کون الده بر تصویر ی بولمامسنه تأسف اولنور. معافیله کندیسینی طانیانلرک خاطره سنده منقوش اولان خیالی ابدیدر. ملته هدیه ایتمش اولدینی قیمتدار کتبخانه ایسه مرحومک تمثال حقیقیسیدر. نوعی شخصنه مخصوص درویش نهاد بر مرد کامل ایدی. علی امیری افندی مرحومک حیاتی بویله بر قاچ سطر و بر قاچ صحیفه ایله افاده اولنه میه جنی جهته بینه تعالی ایلریده بونک ایچون بر رساله مخصوصه نشر ایتمک اوزره بو قدرله اکتفا ایتمک. (رحمة الله رحمة واسعة)

AHMED ZEKİ BEYİN İSTANBUL KÜTÜPHANELERİNİN
TANZİMİNE DÂİR RAPORU

در سعادت عمومی کتبخانه لرینک تنظیم و تنسیقنه دأر

صدراعظم حلمی پاشا حضرت لرینه تقدیم اولنان تقریر

حضور سامیء صدر پناهی به

مشروطیت عثمانیه نك اعلانی اوزرینه پایتخت سلطنت سنیه به وقوع بولان زیارت مدن بالاستفاده امت اسلامیه نك اوج معالی سیاستده منصفه کزین فرو شوکت اولدینی زمانلرده بیله مدار افتخار و مباهاتی اولان (النویری) نك «نهاية الارب فی فنون الادب» و (ابن فضل الله العمری) نك «مسالك الابصار فی ممالک الامصار» ی کبی، نادر الوجود مؤلفات و موضوعاتک (انسیقلوپه دی) احیاسی فرصتی انتهاز، آرزوی خالصانه سنده بولندم.

کرک ذات سامیء فخامتینا هیلرندن و کرک اوقاف هایون و معارف عمومیه ناظر لری خلیل حماده پاشا و نائل بک افندیلر حضراتی طرفلرندن مظهر اولدیغم حسن قبول حسیات نوازانه، وطن عثمانینک بر جزؤ لاینفکنه منسوب اولمقله مفتخر بو عبد عاجزک ایفاسنه عزم ایتمش اولدینی خدمت ناچیزه بر وظیفه مقدسه و جدانیه ماهیتنی بخش ایتمشدر.

کتبخانه لرده مصادف نظره تأسف اولان آثار وهن و پریشانی حضور فخرانه لرینه عرض و بسط اولندیغی زمان، عنکبوت استبدادک محفوف شبکه ظلامی اولمش اولان خزان کرانبهای علمیه دن طبقه منوره ملتک و بالجه تشنکان علم و معرفتک تأمین

استفاده‌سی ایچون مؤسسات مذکوره‌نک محتاج اولدینی اصلاحاتک عرض و بیانی حقنده شرف تلقی ایتدیکم فرمان سامیلرینی بحق ایفا ایچون در سعادتده موجود کتبخانه لری یکان یکان دولاشه‌رق احوال حاضره‌سنی و اسباب اندزاسنی عریض و عمیق تدقیق ایتدم .

فکر عاجزانه‌م ، کتبخانه‌لره طریان ایدن وهن پریشانی‌یه ؛ آنجق مؤسسات مذکوره‌نک برلشدیرلمسی صورتیله چاره‌ساز اولنه‌بیله‌جکی مرکزنده‌در . تدقیقات حاضره و تجارب مدیده سالفه‌مه ابتداء اصلاحات لازمه‌نک حصولپذیر اولسی ضمننده توسلی ایجاب ایدن تدابیر حاوی اولمق اوزره اشبو تقریری تقدیمه جرأتیاب اولویورم .
بو تقریر اولاً، ایضاح مقصده عائد بر قاچ سوزی؛ ثانیاً، بر نظر اجمالی‌بی ؛ ثالثاً، اصلاحات لازمه‌بی محتوی طقسان آلتی ماده‌دن متشکل نظامنامه‌بی شاملدر .

ملاحظات عاجزانه‌مک بر قات داها توسیع و ایضاحنه لزوم کورولدیکی تقدیرده تفصیلات مقتضیه‌نک تمهیدینه آماده بولندیغمک عرض و بیانی ، بو مستعد مملکتده علوم و معارفی محتاج ولایق اولدینی مرتبه بالاترین کاله ایصال ایله ملت عثمانیه‌یه خدمات جزئیه ایفاسنه ذات آصفانه‌لریله برابر بالجله رجال دولتک موفقیتی تمیناتی اظهاره وسیله اولدی .

مصر مجلس وکلاسی ایکنجی کاتبی

احمد ذکی

۱ - تمهید

ملتلرک ترقی و تعالی‌سی، یالکز ثروت ماده‌یه‌نک تزئید استحصالاتی و توفیر منابیه‌یه ممکن الحصول دکادر . بلکه آندن داها عالی و داها قیمتی بر ثروت دائمه و متیمنه واردرکه مساعی، مستمره ایله ملتلرک انتباه فکرینی و تکامل معنویلرینی کافل وضامندر . عالم وجوده کلوب حیات ایچون مجادله‌یه قویولان امتلرک تأمین بقا ضمننده ماده ترقی و تقدیمه محتاج اولدقلمی مسلم اولمقله برابر امتلرکده طبق افراد ملت کبی معنا محافظه موجودیت ایده‌بیللمسی علوم و معارفک انتشار و تعممنه وابسته بولندیغی قواعد ثابتة اجتماعیه‌دندر . نه حاجت ؛ عهده کیاستلرینه بر ملتک مقدراتی مودوع بولنان عظمای رجاله شواهد تاریخیه عیان و جلیدر .

معافیله بو کون دوره شباته عودت ایدن دولت اسلامی‌نک تاریخنه ارجاع نظره لزوم حس ایدیورم .

دولت اسلامیه بدایت امرده کشور کشا بر حکومت استعماریه ایدی؛ حتی سگسان سنه‌دن آز بر مدت ظرفنده حدودی غرباً بحر محیط آطالاسی‌یه، شرقاً سد چینه شمالاً فرائق الکاسیله قفقاس جبالنه و سیبریایه ، جنوباً ماورای خط استوایه قدر توسع ایتدیکی حالده بو ملک هیبتیانک ، بو انجاً وسیعه‌نک اسوار منیع علم و معرفتدن باشقه بر صورتله محافظه‌سی ممکن اولدیغی کبی اقوام متعدده اوزرنده ادامه نفوذ و سلطنتک کذا باشقه بر واسطه ایله تأمین دایره امکاندن خارج بولندیغی او اقصای عظمت واحتمشام ایچنده بیله حکومت مدبره اسلامیه داها اوزمان تیقن و ادراک ایتمش ایدی . ایشته بونک ایچوندرکه امت اسلامیه زیر تابعتنده بولنان رعایای مختلفه‌یه، بیلمدیکی

او کرمک ایچون شاگردک ایتک درجه سنده بیوکک کوستره رک علم و معرفتی وصایای قدسیه نبویه وجهله زرده بولدیسه اقتطافه اقدام ، آثار علمیه بی عربجه به ترجمه به اهام ایله پک آز زمان ایچنده احراز تفوق و رجحان ایلش ؛ دولت اسلامیه آسان علویت و رفعتیه بالصعود محققین غربک دخی تحت اعترافنده اولدیغی وجهله علوم و فنون بتون قرون وسطاده مسلمانلرک وضع ایتدیکی اساسلر اوزرینه ایتنا ایتش ؛ اندلس دارالفنونلرک اعظم اساتذده تک تدریسات و نشریاتی بو کون حیرتده عقول اولان حرف و صنایع غربیه تک ایلك شعله لرینی اویاندیرمش ؛ ملل متمدنه حاضره تک تقدیرات و ستایشلرینی موجب و تا قیامت پایدار اولان آثار مبعجله علمیه بی مسلمانلر وجوده کثیر مشدر .

علوم فنونه اسلامک شو شدت مفتونیتی و بو سایه ده عالم معرفت و مدنیتده کی انبساط سریعی ، « طلب العلم فریضة علی کل مسلم و مسلمة » حدیث شریفک ارشاداتی ادراک ایله مفاد جلیله تطبیق حرکتدن منبعث اولدیغنه شبهه یوقدر .

دین مبین اسلام بر قاعده جهان پسندانه دها تأسیس ایتشدرکه « ان رعیة الدولة من غیر المسلمین لها مال المسلمین من الحقوق و علیها ما علیهم من الواجبات » یعنی دولتک تبعه غیر مسلمه سی مسلمینک حاز اولدیغی حقوقه مالک و مسلمینه ترتب ایدن تکالیف اجتماعیه ایله مکلفدر . بو قاعده موجبجه اسلامیتک طوائف مختلفه آراسنده احکام مساواتک تمامی تطبیقی آسر اولدیغی قضیه سی ، بتون معناسیله قبول اولمش و بناء علیه مساواتک جمله احکامندن اولق اوزره حکومت اسلامیه تحصیل علم و معرفت و سائلنی رعایای غیر مسلمه یه ده تشمیل ایدرک آنلرک حصه مند ترقی اولملری تأمین ایدلشدر . حتی قاضی و فقیه کی اکابر شیوخ و ملوک و اعظم امرای اسلامیه دن برچو غنک خرسیتیان

و یهودی و صابی رجالنه تلقین علوم و فنون ایتدک لری کی لزوم کوردجکه آنلردن تلقی علمومه شتابان اولدق لری ده کثیر الوقوع ایدی .

بو اساسات عمران پرورانه یه نظراً دولت اسلامیه « علمک بالجمله عناصر و مذاهب اربابی بیننده مشاع اولسنی » مستلزم بولنوب الیوم طریق تمدنه سرافراز اولان امم واقوام نزدنده متعارف اوچنجی بر قاعده جهان پسندانه ایله علمک هیچ بر دین و وطن ایله مقید اولدیغی اساسی ال اول وضع ایتش و هرکسک نعمت و علم و معرفتدن سیاناً مستفید اوله بیله جکئی و بو باندکی افضلیتک علمدن بر حصه عظیمه یه نائل اولوب آندن عملاً دخی تأمین استفاده یه موفق اولانلره راجع بولندیغی درک و اعلام بیور مشدر .

وقتا که دولت اسلامیه بو دساتیر عمرانیه دن انحراف ایتدی ، شمس تابان علم و معرفت انکسافه یوز طوتوب شرق منیر بر دیجور کشف جهالته ، حیات فعاله شرق عمیق بر سبات و عطالته مستغرق اولدیغی صره لرده بالخاصه حروب صلیبیه آساننده شرق ایله مناسباته باشلایان غرب ، بو اوچ قاعده جهان پسندانه بی اقتباس و خلاصه اوچنجی قاعده دن استفاده ایدرک شیمدی جالب انظار حیرت و تعجبمز اولان ترقیاتی استحضار و حاکم قدیر اولان الله ذوالجلالک بر معجزه خوارق نماسی قییلندن اولق اوزره شمس ضیادار علم و معرفت ، شرقدن طلوعه باشلایه رق غربه اشعه نثار و شرقه کولک سینه باعث ندیم و انکسار اولمشدر .

لکن خدای متعال شرقک یکیدن مطلع انوار معرفت اولسنی اراده و تقدیر بیورمش اولدیغی ایچوندرکه دولت اسلامیه آرتق بو نوم و تحدردن بیدار اوله رق اعضاسنده تنبه ، اجزاسنده حرکت و حیات حسن اولمغه یاشلامدر .

في الحقيقة مركز خلافت عظمی منبع حیات و حرکت اولسیله بر سیالہ برقیه کبی سائر انحاء وطنه سرایت ایدن فعالیت و انتباهک، تأمین دوام و استمراری و هر نوع مشکلات و موانعک ازاله سی سایه سنده امته، قرون سالفه مذهبه نک اعاده سیله ام حاضره متمدنه میاننده بر موقع ممتاز کسب ایتک و مبارزه جد و عملده نائل اکیل ظفر اولمق ایچون تحت عالی عثمانی اطرافنده بالاجتماع یکدل و یکدست اوله رق ارباب عقول و فکرتک توحید اعمال و آمال ایتلمری شایان استغراب دکلدر .

مواصلاتک تسهیلی، اراضی موانک اعماری کبی منابع روتک تکشیری مسائل مهمه اوله دن ایسه ده ریاض علم و عرفانک احیاسی، مؤسسات متنوعه علمیه نک تجدید و توفیری قطعی اللزومدر . بوقسه بو جسم جسم عثمانی بر چوق منابع ثروته مالک اولدینی حالده دائمی صورته افکار منوره غربه عرض احتیاجدن وارسته قالاماز. او حالده بو وطنده بزه اصابت ایدن حصه، ماده چالشوب افنای عمر دن عبارت اولدینی حالده آنلرک حصه سی اعمال فکر؛ بزم مکافاتمز مساعی، مجردده، آنلرک مکافاتی ثمره حقیقه در. دها دوغریسی بو وطن محصولی کندینک اولمیان صاعمال بر اینکک، بر اپیک بوچکنک حالنه بکنزه به جک ثمرات و فیره سی، منافع کثیره حیاتیه سی بشقه سنه عابد اوله جقدر. بو جسم عظیم عثمانی، ادوار حیاتیه اجتماعیه دن آرتق دوره طفولیتده دکلدر و آتی چوقدنبری اصرار ایتمش اولدیفندن مادی، معنوی بالجمله عناصر ترقی و تکمله مالک؛ شو قدرکه جسمنه عارض اولان او یوشوقلفک ازاله سیله انتباه و تیقظه اولان احتیاجی درکاردر .

بنابراین هیئت اجتماعیه عثمانیه نک شیمیدیکی حالده یالکنز ماده ترقیسی اسبابی اعداد و مهیته ایله معنا تعالیسی مستلزم وسائل، آتی به ترک اولنورسه بر مسلک صحیح

وسالم اختیار ایدلمش اولماز. هیئت اجتماعیه عثمانیه عینی زمانده ماده و معنا تکملاته مستعد اولدینی کبی آنلرک هر ایکسنه بردن محتاج اولسنه مبنی زمام جمهوری بد اقتدارینه الان رجالک او یولده تنسیق مساعی ایتلمری، جسم روح و ملتی بردن احیا ایللمری ضروریدر. تشبثات و افکارک تکثیر و تنوعی انکار ایتیم؛ حتی بویله بر زمانده ملتک باعث اشتکاسی اولان آلام و امراض اجتماعیه به هرکسک سرد ایتدیکی افکار و ملاحظات ایله دواساز اوله بیله جکنه قائل اولانلردن دکلم؛ لکن عرض ایتک ایتدیکم جهت، کتبخانه لرک احوال حاضره سنه انظار دقتی جلب ایتکدر. زیرا جسم ملتده بو کبی مؤسسات علمیه، وجود انسانیده نبض کبیدر؛ یاخود احوال جویه بی تعیین ایدن بارومتره کبی ملتک درجه تعالیسنک میزان حساسی، دلیل محسوسیدرکه آنکله واصل و یا مستعد اولدینی درجه ارتقا آکلاشیلیر .

بو کتبخانه لردن مقصد اصلینک تأمین حصولی ایچون اصلاحلرینک منوط اولدینی اساسلره عطف نظر اهمیت، هر محب وطن ایچون امر واجیدر .

۲ - درسمادته کی بالجمله کتبخانه لرک احوال حاضره سی

حقننده افاده مجمله

بوکون درسمادته سلاطین عظام و سائر اهل خیر طرفندن تحصیل علم و معرفتک تسهیلی مقصد علویسیله وقف و تأسیس ایدلمش قرقی متجاوز کتبخانه عمومی واردر . عجا مذکور کتبخانه لرک حال حاضرله بو مقصد مقدس تأمین اولنه بیلدورمی ؟ بو کتبخانه لر بر بردن اوزاق اولدینی کبی ذیقیمت کتابلری ده پراکنده بر حالده

بولدیغندن آنلردن استفاده ایدیه بیلیمک ایچون هر حالده بر خیلی زمان ، برچوق سعی هدر ایتک اقتضا ایدر. بوندن بشقه کتبخانه لردن هر بری طالبین علمی دیگرلرینه مراجعتدن مستغنی قیله جق بر حالده اولدیغندن بو صورتله متفرق بولملری جمله سنی ناقص بر حالده براقفده در.

آرزو اولنان مقصده وصول اوزون اوزادی به تحریات و تدقیقات موشکافانه ده بولنه رق برچوق متاعبه قاتلامغه، وقت اضاعه سنه متوقفدر. حالبوکه وقت تقددر.

کتابلره کلنجه : کتابلر، کتبخانه لرك زوایای اهلانده تلف و ضیاعه معروضدر . کتبخانه لرده محافظه ایدیه بیلیمش کتابلرده محو و اندراسه محکومدر . چونکه کتابلر هیچ بر اصول و ترتیب معقول دائره سنده بولمیوب بربری اوستنه بیغیلوب آتلمشدر . کتاب بیغینارینک قسم سفلیسنده قالمش اولان اثر، بتون اوستنده کی کتابلرك تضییقنه معروض اولدیغندن مرکب بربرینه یاپیشه رق یاپراقلر بوزولور؛ بوزولیانلری ده بربرندن تفریق مشکل بر حاله کلیر .

غیر قابل تضمین بر طاقم ضررلر حصوله کتیرن بر جهت داها واردرکه، تصویر و تعریف ایتدیگمز حالده بولنان کتابلرك ضیاعی، ضیا وهوادن محرومیتدرکه برچوق حشرات وهوامک توره یوب کتابلره اوشوشمنه سبب اولیور. بویله پڑمرده وملوث بر حالده بولنان کتابلرك مطالعه سی نه درجه کلال آور اولدینی مستغنی بیاندیر.

مع هذا بو محاذیر درجه سننده وبلکه داها مهم بر جهت واردرکه اوده حافظ کتب همت ایدوب ده کتبخانه یی آچمغه اقدام ایتدیکی صورتده اوکلادن صوکرآ آچوب ایکنیدن اول قاپاماسیدر . کتبخانه یی کشاد ایتدیکی کونلر ایسه نادردر. کتبخانه نك

حافظ کتبخانه کیفنه تابع اوله رق بو صورتله آرده صره ده بر آچیلوب مدت قلیله کشاده بولمسی ارباب مراجعتیه هیچ بر استفاده تأمین ایدیه مز .

فهرست تسمیه اولنان دفاتره کلنجه : بولردن هر کتبخانه ده کندینه مخصوص ایکی نسخه واردر. بناء علیه بر کتبخانه ده بر ذاتک مطالعه ایتک ایسته دیکی بر کتابک متمم ویا ممانلی اولان ویا اکا تعلق بولنان دیگر بر کتابک، بشقه کتبخانه لرده موجود اولوب اولدیغنه واقف اوله بیلیمسی غیرممکندر . حالبوکه بو فهرستلر مبیاعه اولمق ایسته نیلسه، بنده کوزه واقع اولدینی کی بالذات کونلرجه ویا هفته لرحه وقت اضاعه سنه مجبوریت الیور .

معارف نظارتیه اون کون قدر الحاح و مراجعت و اوقاف مفتشارانندن بر ذاتک التماس ورجاسی کی برچوق زحمتلره ویوکسک بر فیاتله مذکور فهرستلردن بعضیسی ایدینه بیلیم .

بو فهرستلر ترتیب و تبویبلرینه نظراً بر مجموعۀ غرائب اطلاقنه سزادرلر . مثلاً کتب تاریخیه ، کتب حدیثه قاریشمش؛ فنون حریه کتابلری ، تصوف کتابلری صره سنه قولش؛ کتب فقهیه، جغرافیا کتابلری آراسنده اخذ موقع ایتمشدر. بعضاً ده بر کتابک اونجی جلدی ذکر اولندقدن درت بش صحیفه صوکرآ جلد اولی ذکر ایدلمشدر . و کذا بعضاً بر کتابک نسخ متعدده سی فنون مختلفه ابوابنده قید اولمش بولنور. هر هانکی بر فهرست کتابی اله آلتوب ده صورت سطحیه ده کوز کزدیرلسه بوکی احوال غریبه مصادف نظر اولور .

بعضاً بر کتابک اجزای مختلفه سی متعدد کتبخانه لرده بولنورکه آنلری بولمق ایچون کیجه لی کوندوزلی اوزون اوزادی به تبعات اجرا ایتک لازمدر . چونکه بو

اجزا حقیقه کی ایضاحات، فهرستلرده غایت بسیط و ناقص کوسترلمش و بعضاً تغلیط و تضلیلی باعث بولمشدر. حالبوکه کتبخانه لر ایچون یکانه رهبر بوفهرستلردر. موجود فهرستلر ایسه اصلا شایان اعتماد دکلدر.

حفظه کتب کندیلرینه مودوع کنجینه معارفک اهمیتنی تقدیر ایدرک اهل تدقیق و مطالعه یه هر دلرلو تسهیلات و معاونت ارائه سنه قادر اولملری ضروری و معتاد ایکن، درسعادته کی حفظه کتبخانه احوالی تمامیه بونک عکسیدر. مع هذا بونلرک معذور کررولملری اقتضا ایدر. چونکه اکثرینسک معاشی ۲۵ ایله ۱۲۰ غروش آراسنده اولوب بو مقدار بر کتبخانه، بر کنجینه قیمتدار محافظنک دکل، بر خدمتکارک تطمین احتیاجاته بیله غیر کافیدر. بوسببله کتبخانه محافظلرینک وظیفه لرینی ترک ایدرک سدرمق و محافظه موجودیت اسبابنک تهیه سنه توسل ایده جگاری امر طبیعیدر.

بناء علی ذلك عاجزلرینه و اوقاف ناظری پاشا حضر تلرینه پارس کتبخانه سنده کی کتابلردن بر چوغنک درسعات کتبخانه لرینک مهر لریله مختوم بولندیغه دائر معارف نظارتی مفتشلرندن بر ذاتک وقوعبولان افاداتی شایان استغراب دکلدر.

ذاتاً رسمی فهرستلرده - تحریرلرندن اول ویا صوکره - بعض کتابلرک ضایع اولدقلرینه دائر حدالرنده شرحلر کورولمسی بونی تأیید ایدر.

بوندن ماعدا بو کتبخانه لرده تبع و اشتغال ایتمک آرزوسنده بولنانلرک ماده تأمین استراحتلری جهتی دخی دوشونله مش، یعنی کتبخانه لرک اثاک و تقریشاتی غایت نقصان بر حالده قالمشدر. حالبوکه عمومی کتبخانه تعبیرینه ماصدق اوله جق مؤسساتک و باخصوص استانبول کتبخانه لر کی نوادر و نفائس آناری محتوی مؤسسات مهمه عالیهنک انتظام و مکملیتنه نه قدر اعتنا ایدلسه ینه آزرر.

۳ - کتبخانه عثمانینک تأسیسی حقیقه لایحه

درسعات کتبخانه لرینک دوچار اولدینی، بوجه بالاده بر بنده بحث ایتدیکم، وهن و پریشانینک ازاله سی آنجق بونلرک توحیدی و آتیده خلاصه درمیان اولنان اصول دأره سنده حسن اداره سی ایله ممکن اوله بیلیر.

برنجی باب

بر کتبخانه عمومی تأسیسی حقیقه در

۱ - کتابلرک حفظی ایچون «کتبخانه عثمانی» نامیه بیوک بر بنا تدارک اولملیدر. حکومت حال حاضرده بویله بر بنا ایدینه مدیکی تقدیرده الیوم موجود اولانلری صورت مفیده ده استعمال ایده بیلیر. اوده، هر کتبخانه نک، وسعتنه کوره یالکز بر فنه یاخود بر برینه مناسبتی اولان ایکی ویا دهاها زیاده فنه تخصیصیه کتبخانه بناسنک تدارکنه قدر کتابلردن ارباب مطالعه نک سرعت و سهولته استفاده سی تأمین ایدیه بیلیر. مثلاً: بایزیده کی عمومی کتبخانه ده ادبیات و تاریخ و جغرافیا کتابلری، آیاصوفیه کتبخانه سنده یالکز کتب سهاویه و تفسیر و حدیث و فقه و امثالی علوم دینه کتابلری و دیگرلرنده ده علوم سآره یه عائد آثار بولندیریلیر.

مجدداً وجوده کتبخانه نک بونوع ابنیه حقیقه متخذ اصول جدیدیه کوره انشاسی، حریقک منع سرایتی ایچون جهات اربعه سندن مساکن و مبانی سآره یه اتصالی یولنامسی، داخلاً وقوعی محتمل قضالره قارشلی آلات اطفائیة مقضیه ایله مجهز بولمغله برابر اطفائیة قیشله لرینه تلفونله مربوط اولمسی لازمدر.

۲ — سالف الذکر کتبخانه عثمانی، امور اداره و مالیه و خصوصات سائرده منحصرأ معارف نظارته مربوط اولمیدر.

۳ — علوم دینیہ و اخلاقیہ و آلیہ به دأر کتابلرک نسخ متعدده سی موجود اولدیغی تقدیرده کتبخانه عثمانیده لازم اولان مقدار بالحفظ، قسم متباقیسی طلبه علومک مداوم اولدقبری جوامع و مساجده؛ نحصل علم ایله اشتغال ایدن طلبه نك من كل الوجوه تزید استفاده لری ضمنده توزیع ایدلمیدر.

۴ — ارباب هوس و مطالعه نك برقات دها تأمین استفاده لری ضمنده علوم جدیدیه دأر اجنبی لسانلریله یازلمش آثارک حفطی ایچون کتبخانه عثمانیده بر دائره مخصوصه تفریقی لازمدر.

ایکنجی باب

کتبخانه عثمانینک اداره سی حقنده در

۵ — کتبخانه به بر مدیر عمومی و ایکی مدیر و کیلی و ایکی حافظ کتب و اوچ کاتب و ایکی محاسبه مأموری و ارباب مطالعه به ایستینان کتابلری و یرمک ایچون درت مأمور ایله لزومی قدر مقش و قیوجی و خدمه تعیین اولنور.

۶ — در سعادت کتبخانه لرنده موجود کتابلرک اکثریسی لسان عربی ایله یازلمش بولندیغندن کتبخانه مدیر عمومی سنک لغت عربیه به تماماً آشنا، بو لغتک علوم و آدابنه بحق واقف اولسی و بیولوغرافیایی؛ بر ویا ایکی آوروپا لسانی بیلمسی شرط قلملمیدر.

۷ — کتابلرک صورتلرنی فوطوغرافیه آله بیلمک ایچون کرک حافظ و مفتشلرک و کرک مدیر و کیلرندن برر ذانک فوطوغرافیلق صنعتته واقف اولسی مشروط اولمیدر.

۷ — الآن کتبخانه لرده مستخدم مأمورلردن لیاقت و اهلیتی اولانلردن لزومی مقداری کتبخانه عثمانیده استخدام اولنور. فقط کتابلرک قسم اعظمی عربی بولندیغنه مبنی بو مأمورلردن لغت مذکوریه آشنا اولانلر دیگرلرینه مرجح طوتیلوب سائرلرینه دخی عربجه بی اوکرتمک ایچون نهایت ایکی سنه مهل و یریلهرک بالامتحان ابراز لیاقت ایدنلر و طیفه لرنده ابقا اولنورلر.

۱۰ — مدیر عمومی نك معاشی ۵۰، مدیر و کیلنک معاشی ۳۰، حافظ کتیب معاشی ۱۰-۱۵ کاتبک و محاسبه مأمورینک معاشی ۶-۸، مأمورک معاشی ۴-۶، مراقب (مفتش) ک ۲-۳، خدمه و قیوجیلرک معاشی ۱-۱۵، لیرادن اقل اولماملیدر. جامع لرده بولنان فرع کتبخانه لری حافظلرینک، بتون کون موقع مأموریتلرنده اثبات ایده بیلملری ایچون هر برینک معاشی ۲ لیرادن آشاغی اولماق ایجاب ایدر.

۱۱ — معارف عمومیه ناظرینک تحت ریاستنده، اوقاف هایون ناظرندن و کتبخانه نك مدیر عمومی سیله باب مشیختدن کوندریله جک مأموردن و اعیان و مبعوثان اعضاسندن برر ذاندن مرکباً کتبخانه نك برده مجلس عالیسی بولمق لازمدر.

بو مجلس مدیر عمومی نك تقریرلری اوزرینه اولا: هر هانکی لغتده اولورسه اولسون و هر هانکی علم و یافنه عائد اسکی ویکی کتابلرک اشتراسی، ثاباً: استنساخ یا خود وسائله سائر ایله نروده بولنورسه بولنسون کتابلرک نواقصنی اكمال یا بعض علوم و فنونک بحق استکمال و تنبی ایچون مقتضی آثارک تدارکی خصوصانه باقار.

۱۲ — بین الاهی معارفک نشر و تعمیمی ایچون نادر و قیمتی کتابلری کتبخانه نك تخصیصاتیه طبع ایتمک یا خود یا لکنز فوطوغرافیه صورتلرنی آلدیرمق خصوصاتی ینه مدیر عمومی نك تقریرلری اوزرینه تحت قراره آلمغه مجلس مذکور صلاحیتداردر.

۱۳ - کتبخانه مدیر عمومی هر سنه کتبخانه نك احوال عمومیه سی، آنده
حصوله کلن آثار ترقی و تکمیلی، ایستایستیقی و دهها زیاده اکتساب مکملیت ایتمی
ایچون توسلی ایجاب ایدن تدابیری حاوی معارف عمومیه نظارتنه بر تقرر تقدیم
واشبو تقرر ابریحه نشر اولنور.

اوچنجی باب

کتبخانه عثمانیک خارجه امثال بولنان مؤسسات علمیه ایله
ایله علاقه سی بیاننده در

۱۴ - کتبخانه نك، ولایانده و مصر و ممالک اجنبیه ده عثمالی بولنان کتبخانه لرله
متاسبات و ارتباطی بولنلی و مقابله بالمثل قاعده سنه رعایت ایتدکاری تقدیرده آنلره
فهرستی و مطبوعاتندن نسخه لر کوندر ملیدر.
۱۵ - حکومت سنیه کتبخانه عثمانی فهرستک تنظیمنده استعانه ایچون ماده
سابقه ده مذکور کتبخانه لرك فهرستلری شیمیدین طلب ایتلیدر.

در دنجی باب

کتابلرك وضع و ترتیبی حقنده در

۱۶ - بادی سهولت اولوق و الی الابد محفوظ قاله بیلیمک ایچون کتابلر یان یانه
وعمودی اوله رق دولابلر داخلنده رافلره وضع اولنورلر.
۱۷ - کتابلرك دولابه قولسنگ ایکی اصولی واردر :
برنجیسی ؛ بر فنه عائد کتابلری بر مکان مستقله یان یانه دیزمکدر . ایکنجیسی ؛
ارتفاع اعتباریله کتابلری دیزمکدر که بو بابده ارتفاع کبیر و صغیر و وسط اوله رق

اوچ قسمه آریلیر و هر قسم صره سنک آرقه سنده بعدالترتیب ورود ایده جک کتابلری
وضع ایده بیلیمک اوزره بر بوشلق براقق ایجاب ایدر . بو اصولده ینه هر علم ویا فنه
منسوب کتابلر دیکر لرندن آیری اوله رق ترتیب اولنوق لازمدر .

آثار موجوده سی مبادیاً تزیاید ایدن عمومی کتبخانه لر ایچون ایکنجی اصول دهها
موافقدر . مجدداً ساحة انتشاره چیقوب کتبخانه یه ورود ایدن کتاب عائد اولدینی
وارتقاعجه مساوی بولندینی فن کتاب صره لری آرقه سنده براقیلمش بوشلغه وضع اولنور .
برنجی اصول ایسه افراده عائد کتبخانه لرده دهها زیاده تطبیق اولنور . زیرا
خصوصی کتبخانه لر، محتوی اولدق لری کتابلرك مقداری نه درجه چوق اولسه ینه
محدود و صاحب لری نك و فایله مندرس اولور .

ایمدی کتبخانه عثمانیه حال بویله اولمدیفندن ایکنجی اصولک تطبیق اقتضا ایدر .

بشنجی باب

فهرست عمومی نك تنظیمی حقنده در

۱۸ - کتابلری، عربی فارسی و ترکی نامیله اوچ بیوک قسمه آیر ملیدر . ملحق
مخصوصنده بولنان لغات اجنبیه ایله یازلمش کتابلر هر بر لغته منسوب اولانلر مستقل
بر قسم تشکیل ایتلیدر .

۱۹ - بو قسملرك هر بریسی اوچ نوعی مشتمل بولنلیدر : برنجیسی یازمه کتابلر،
ایکنجیسی ؛ خط رقعه ایله یازلمش اولانلرله جغرافیا خریطه لری و رسملرك اجناس
مختلفه سی اوچنجیسی مطبوع کتابلردر .

۲۰ - کتابلرك هر بر نوعی اصول جدیده فیه یه کوره، نظام معقول دائره سنده

بر بردن مستقل ابوابه تقسیم اوله رقی، هر باب آنجق کندنده داخل بولنان کتابری محتوی اولمیدر.

۲۱ - هر علم ویا فن - حاوی اولدینی کتابلرک موضوعنه کوره - متعدد فصللره انقسام ایدر. یعنی عمومیات، صوکره عمومیاتک اجزاسی، بعده خصوصیات یعنی بر مسئلهیه ویا بر موضوع مخصوصه دائر اولانلر، مثلاً: تاریخه عائد کتابلر؛ بالجمله ممالککه شامل تاریخ عمومی، کره ارضک بر قطعه سنه یا بر مملکته ویا بر شهره یا خود بر شهرک بر قسمنه ویا آثارندن برینه مخصوص تاریخ، عموم مشاهیر رجاله عائد تاریخ، طوائف مخصوصهیه منسوب مشاهیر رجالک عموم طبقاته عائد تاریخ، بر صنف معیندن اولان طبقه خاصهیه دائر تاریخ و هکذا فقه و حدیث و طب و ادب و سایر شعبات علمیه منتسببارینه منحصر تواریخ نامیه اقسام مختلفهیه آیریلیر.

۲۲ - هر کتابک ایکی نومروسی بولنقی لازمدر. بری عمومی یعنی صره تعداد نومروسی، دیگرکی خصوصی یعنی کتابک منسوب اولدینی فن ویا علم نومروسیدر. بو ایکی نومرو - کتابلرک عددی نهیه بالغ اولورسه اولسون - کتابک هر جزئه وضع اولنقی ایجاب ایدر.

۲۳ - بر کتابک متعدد نسخهلری بولنورسه هر نسخه نیک - اجزاسنک عددی نه قدر اولورسه اولسون - عمومی ویا خصوصی بر نومروسی اولمیدر. حتی نسخهلردن بری دیگرینک متممی اولقی صورتده دخی بو قاعدهیه رعایت اولمیدر.

۲۴ - بر کتابک متعدد نسخهلری نومرو صره سنده شو وجهله ترتیب اولنور: اولاً مؤلفک خطدستیله یازیلان، بعده مؤلفک یازیسی حاوی اولان نسخهلر و صوکره تاریخاً مقدم اولانلر صره سیله وضع اولنور.

۲۵ - بر فنه منسوب اولان کتابلر عنوانلرینه کوره حروف هجا صره سیله ویا تألیفلرینک تاریخی حسبیه ترتیب اولنورلر [شوقانی ترجیح اولنور]. بو ایکی صورتده دخی اون بشنچی مادهده مذکور قواعد رعایت اولمیدر.

۲۶ - طبع اولنامش یازمه کتابلردن هر برینک موضوعک ایضاحیه فصول و ابوابی بیان و ولایات و مصر و ممالک اجنبیهده مماثل ویا متعلقلرینه بقدر الامکان اشارت اولنقی صورتیه فهرسته ایضاحات لازمه یازلمیدر.

۲۷ - نسخه سی نادر ویا یکتا کتابلرک، فهرسته اسملرینه اشارت و محتویاتی حقیقه تفصیلات و ایضاحات لازمه ذکر اولمیدر.

۲۸ - نامی و مؤلفلری مجهول اولان کتابلر حقیقه اجرا اولنان تدقیقات نتیجه بخش موفقیت اولدینی تقدیرده اثرک ایلك و صوکره عباره لری فهرسته درج و محتویاتنه اشارتله عائد اولدینی فن کتابلری میاننه وضع اولنور.

۲۹ - بر کتاب اولندن ویا وسط و آخرندن نقصان ایسه بوکاتنییه و اشارت اولنقی لازمدر.

۳۰ - بر کتابده عدم ترتیب و صحیفه لرنده تقدیم و تأخیر بولنورسه یکیدن صحیفه لری بالتنظیم تجلید و صحیفه لره طوغری نومرو وضع ایتمک ایجاب ایدر.

۳۱ - اگر بر جلدده بر فندن یا خود فنون مختلفه دن ایکی ویا دهها زیاده کتاب یا خود رساله بولنورسه بر بردن بالتفریق هر بریسی منسوب اولدینی فن کتابلری میاننه وضع اولنقی، بونک عدم امکانی حالنده ایسه موضوعی مختلف کتابلری حاوی جلدلر (مجامیع) ه مخصوص صرهیه قونیه رقی فهرسته محل مخصوصه اشارت اولنقی اقتضا ایدر.

۳۲ — کتب مختلفه بی حاوی بولنان مجلدلر (جامیع) فهرستده باب مخصوصه درج ایله محتوی اولدقلری هر کتاب ویا رساله حقنده ایضاحات لازمه یازمیلیدر.

۳۳ — بوجلدلر (جامیع) ک حاوی اولدقلری کتب ورسائل، منسوب بولندقلری فن ابوابنک نهایتده حروف هجا صره سیله ترتیب و هر برینک جمایع بابنده کی نومرو صره سنه اشارت اولنور.

۳۴ — هر کتابک مؤلف و مستنسخنک نامی و حاوی اولدینی یأراقلری عددی و یازیسنک نوعی، زرده و نه زمان تألیف و استنساخ ایدلیدیکی، کیمک کتبخانه سی ایچون یازلدینی، درس عاده ورود ایدنجه به قدر طشرده بولندینی کتبخانه لرك کتابه تملك ویا آندن نقل و استفاده ایش اولانلرك، اوزرینه حاشیه و بوکا مائل یازی یازمش بولنانلرك اسمی ذکر و سائر کتابات و تعلیقاته — موجب استفاده اولدینی تقدیرده — اشارت اولغلی و ماهیتنک تماماً تعییننه مدار اولق و تبدیلنه امکان قالماق اوزره صحیفه سنک و مسطرنیک (صحیفه ده یازی سطحنک) طول و عرضی، وعدد سطوری، احتوا ایتدیکی رسملره خطوط و نقوش و تزینات کبی اوصاف مخصوصه سی بیان ایدلمیلیدر.

۳۵ — یکی یاییلاجق فهرستده، کتابی قدیماً و اخیراً وقف ایلش اولانلرك و ترتیب جدیددن اول بولندینی کتبخانه نك اسمی ذکر و او کتبخانه نك فهرستنده کی نومروسی بیان اولغیلیدر.

۳۶ — ایستینلن کتابی سهولته بوله بیلیمک و طالبک تبعنه محتاج اولدینی کتابلری احاطه ایده بیلیمک ایچون بری عموماً موجود کتابلرك اسملرینی خصوصی نومرولرینی و دیگری مؤلفلرك ناملرینی مبین و حروف هجا اوزرینه مرتب ایکی قاموس یاپلمیلیدر.

۳۷ — فهرست جدیدک نهایتده مذکور فهرستک حاوی اولدینی نومرولره ایوم

موجود فهرستلرده مذکور نومرولرك مقایسه و مقارنتی مبین عمومی بر جدول یاپلمیلیدر.

۳۸ — جوامع شریفه ده موجود فرع کتبخانه لرینک، بو اصول اوزرینه مرتب فهرستلری بولغلی و بو فهرستلر عثمانی کتبخانه سنک فهرستنه تذیل اولغیلیدر.

آلتنجی باب

کتبخانه ده مطالعه و اشتغال زمانلری حقنده در

۳۹ — کتبخانه عثمانی بازار ایرتسی و اعیاد اسلامیه دن ماعدا هر کون آچیق اولغلی. شویله که: تشرین اول ایتداسندن حزرانک نهایتنه قدر صباحلری آلا فرانغه ساعت سکزدن، غروب دن بر ساعت اولنه قدر و تموز دن ایلوله دک، ساعت سکزدن، اوکله دن صوکره ساعت بره قدر کشاده بولندیرلمیلیدر.

رمضان شریفده ایسه آلا تورقه اوکله دن ساعت اوننه قدر آچیلیمیلیدر.

۴۰ — بو اوقات، جوامع شریفه ده کی فرع کتبخانه لری حقنده دخی تطبیق اولغیلیدر.

یئدنجی باب

کتبخانه عثمانی به دخول ایتک بیاننده در

۴۱ — تبعه عثمانیه دن اولانلر ایچون مبعوثان دن یا خود مأمورین معروفه دولتدن، اجنبیلر ایچون منسوب اولدقلری سفارتخانه لردن استحصال ایده جکلری توصیه اوزرینه مدیر عمومی طرفندن اصدار اولنان رخصتنامه بی حائر اولیان کیمسه لرك، تبع و اشتغال ایتک اوزره کتبخانه به قبولی جائز دکلدیر.

۴۲ — رخصتنامه لرك نامہ محرر اولسی اقتضا ایتدیکی کبی رخصت طلب ایدن کیمسه نائل اولدینی رخصتنامه یی، کندیسنه تسلیم ایدن مأمورک حضورنده امضا ایتلی و مذکور رخصتنامه مدیر عمومی طرفندن دخی امضا اولماید.

۴۳ — رخصتنامه ضایع اولدینی تقدیرده صاحبی، درحال کتبخانه یه معلومات ویرملی؛ عکسی تقدیرده مذکور رخصتنامه یی شخص آخرک استعمالندن تولد ایده جک مسئولیت تماماً کندیسنه عائددر.

۴۴ — رخصتنامه لر ایکی نوعدر. برنجیسی: (ا) اورنکلی مطالعه رخصتنامه سیدر که حاملنه، کتبخانه ده مطالعه و اشتغال ایتک صلاحیتی بخش ایدر. ایکنجیسی: (ب) اورنکلی اعاده رخصتنامه سیدر که حاملنه کتاب مطالعه ایتک صلاحیتندن باشقه، اعارة کتبخانه خارجه [درسعادت داخلنده کی اقامتگاهنه] کتاب چیقارمق مساعده سنی اعطا ایدر.

سکزیجی باب

مطالعه سالونی حقنده در

۴۵ — مطالعه ایچون بر ویا دها زیاده بیوک مطالعه سالونی تخصیص ایدملی، قرائت و کتابته الیریشلی اولق اوزره لزومی قدر نومرولی صندالیه و مستطیلی الشكل ناصه بولندیرلملیدر.

۴۶ — مطالعه سالونه کیره جک اولانلره (ز) اورنکلی نامہ محرر تذکره لر اعطا اولنور. بونلر ایسه کندی اسم و شهرت لرینی وظیفه ویا صنعت لرینی، تابعیت و آدرس لرینی بو تذکره لره یازدقدن صوکره سند مقامنده طوئلق و کتابی اعاده ایتدکاری وقت

کری آلمق اوزره مطالعه سالونی مأمورینه تسلیم ایدر. مأمور دخی ایستیلن کتابک اسمی درج ایدرک حافظ کتبه تسلیم ایدر. بو تذکره لر آنجق بر کتابه یا خود بر قاچ جزئه مخصوصدر.

۴۷ — بو تذکره لر، کتبخانه کتابلری طرفندن یومی اوله رق دفتر مخصوصنه قید اولماید. بو قیود ایله کتابلرک کیملره اعاره ایدلیدیکی آکلاشیله رق استعاره اولنه بیله جکی کبی تکاملات فکریه نک درجه سی و خلقک اک زیاده هانکی نوع آثاره رغبت ایتدیکی بیلنور.

۴۸ — سحر و طلسم و بوکا مائل مندرجاتی حاوی کتابلر، طالبلرینه آنجق مدیر عمومینک اذن مخصوصیله ویریه بیلیر.

۴۹ — مرور زمانه ویا رطوبت تأثیریه فرسوده لشمش وچورومش اولماسندن طولانی اللرده تداول ایله بتون بتون محو اولسی ملحوظ کتابلرک اعاره سی جائز دکلدیر. آنجق بو قبیل کتابلر مدقق و متخصصلره مدیر عمومینک اذن مخصوصیله ویریه بیلیر و مطالعینه کتاب اعطا ایدن مأمورلرک بوبابده یا کلامسی ایچون بو نوع کتابلر اوزرینه قرمز ی بر کاغذ یاشدیر بیلیر.

۵۰ — ماده سابقه ده مذکور کتابلرک بقا و استمراری ایچون — فائده لی اولدق لری تقدیرده — ترمیمه و قلم ویا فوطوغرافله صورت لرینی استنساخ ایتکه کتبخانه اداره سی همت ایتلیدر.

۵۱ — نقوش و تصاویر نادره و نفیسه یی حاوی کتابلر، طالبلرینه آنجق مدیر عمومینک اذنیله و طالبلر اثنای مطالعه و اشتغاله کتبخانه مأمورلرندن برینک تحت مراقبه سنده بولنق شرطیله ویرلملیدر.

- ۵۲ — یازمه و رسم و تصاویری حاوی کتابلرک مطالعه سی ایچون خصوصی ماصه لر بولندیرمق لازمدرکه بو ماصه لر اوزرنده مرکب قوللانسی قطعياً جائز دکلدر.
- ۵۳ — رسم و آکا مائل نقوش و تصاویرک شفاف کاغد ایله قوپیه سنی آلمق ممنوع ایسه ده یالکز مدیر عمومینک اذن و تصویبیه بناء تجویز اولنه بیلیر.
- ۵۴ — مطبوع ویا ال یازلمش بر کتابدن رسم ویا دیگر برشی قوپیه ایدن کیمسه قوپیه ایتمکده اولدینی کاغدی کتاب اوستنه قویما ملیدر.
- ۵۵ — مستعیرک، استعاره ایلدیکی کتابلر اوزرینه ملاحظات و اشارات ویا بوکا مائل تنبیها ت و تعلیقات و حواشی تحریر ایتمسی یا خود صحیفه لری کیرلتمسی جائز دکلدر. (ماده ۷۷ یه باقیله).
- ۵۶ — ارباب مطالعه بی انای تتبع و اشتغاله نخت مراقبه ده بولندیرمق اوزره مطالعه سالوننده بر ویا ایکی مفتش بولملیدر.
- ۵۷ — فهرست، لغت، قاموس کبی اکثریتله تدقیق ایچون مراجعت اولنان کتابلر، مأمورلرک و ساطتنه حاجت قالمسزین ارباب مطالعه نك طوغریدن طوغری یه مراجعت ایذه بیله جکی ترتیبده بولندیرملیدر.
- ۵۸ — ارباب مطالعه نك، کتبخانه دن چیقمان اول مطالعه ایچون آلدقلمی کتابلری مأمور مخصوصه اعاده ایتملری لازمکلدیکی کبی حامل اولدقلمی کتب و اوراق و محفظه لری، دروننده کتبخانه یه عائد برشی بولنوب بولمدیغنی تحقیق ایچون کتبخانه مأمورلرینه کوستر مکه مجبور طولملیدرلر.
- ۵۹ — مطالعه سالرنه نظارت ایتمکده مأمور اولان مستخدملر، کتبخانه

- داخلنده آداب و اخلاقه مغایر حرکتده بولنانلر — کیم اولورسه اولسون — طیشاری یه اخراج ایتملیدرلر.
- ۶۰ — کتبخانه ده سیغاره ایچمک قطعياً ممنوع بولندیغندن ایچنلرک، اخطاری اصفا ایتمدیکی کورولنجه درحال اخراج اولملری لازمدر.

طقوزنجی باب
سرکی بیاننده در

- ۶۱ — کتب نفیسه و نادره ایله تابلو و نقوش و تصاویرک و بوکا مائل انافس آثارک انظار عمومیه یه عرضی ایچون کتبخانه ده بر اوطه تخصیص ایدلیدر.
- ۶۲ — بو سرکیده احاطم مؤلفین و علما و ملوک و اکابرک یازیلری ده انظار تدقیق و تماشایه وضع اولملیدر.

اونجی باب
کتبخانه خارجه اعاره کتب حقنده در

- ۶۳ — مبعوثان و اعیان اعضاسنه و معاشی ۴۰ لیرادن آشاغی اولیان اکابر مأمورین ایله مدیر عمومیه طائمش در سعادتده ساکن وجوه اهالی یه یالکز بر آی مدتله کتبخانه خارجه کتاب اعاره اولنه بیلیر.
- ۶۴ — بولردن ماعدا کتبخانه خارجه مطالعه یا خود استنساخ ایچون کتاب اعاره ایلك آرزوسنده بولنانلر، ماده سابقه ده مذکور ذواتدن بری طرفندن محضی و کتابک تلف و ضیاعی تقدیرنده مدیر عمومینک تقدیر ایذه جکی قیمتی ویرمکه کفیل بولندینی متضمن (و) اورنکلی بر توصیه نامه ابراز ایتملیدرلر. بونکله برابر ایستینلن

کتابک قیمتته معادل ومدیرعمومی طرفندن مقدر بر مبلغک مستعیرجه دپوزه اولنسی ومقابلنده صاحبنه نومرولی وقوپونلی دفتردن برعلم وخبر کسپله رکه اعطاسی لازمدر. دیپوزیتو پارهسی عاریه آنان کتابک کتبخانهیه اعادهسی زماننده صاحبنه ویریلوب اولجه اعطا اولنمش اولان علم وخبر کندیسنندن استرداد اولنور. بو علم وخبرک ضیاعی تقدیرنده دیپوزیتو آنچهسنی کتبخانهدن استرداد ایلدیکنه دائر صاحبندن محضی علم وخبر اخذ اولنور.

۶۵ — کتبخانه خارجه کتاب چیقارمق مساعدهسنی استحصال (ه) اورنکلی بر تعهدنامهیی امضا ایتدکن صوکره مساعدهنک صادر اولدینی سنهک شباطی نهایتنه قدر معمولبه اولمق اوزره اعاره رخصتنامهسنی آله بیلیرلر.

۶۶ — اعاره کتب، مستعیر طرفندن محضی و مورخ (ج) اورنکلی تذکره لریله وقوع بولورکه بو تذکره لر علم وخبر مقامنده اوله رق اعاره اولنان کتابلر اعاده اولدینی وقت مستعیره رد اولنور ومستعیر طلب ایلدیکی هر کتاب ایچون آریجه تذکره تنظیم واعطا ایتسی لازمدر.

۶۷ — مدیر عمومینک مساعده خصوصیهسی اولدقجه استعاره تذکرهسنی حامل اولانلر بر آیده درت و آیده قرق کتابدن زیاده آله مازلر.

۶۸ — ال یازیسی اولان یاخود طباعتک ایلك دوره اختراعنده طبع اولنان وغایت قیمتداز ونادرالنسخ و صرف رسم وتصاویری حاوی کتابلر وغیر مجلدنسخه لرله اطلس وكثیر الاستعمال قاموس ولغت کتابلری، هیچ بر وسیله ایله اعاره اولنه ماز. بو قیلدن اولان کتابلر کتبخانه داخلنده مطالعه و تبیع اولنه بیلیر. مع مافیة بو خصوصات آنجق مدیر عمومینک رأینه تابعدر.

۶۹ — اعاره کتب شخصی اولدیغندن هیچ بر کیمسه اعاره آلدینی کتابلری بشقه سنه ویرمک حقنی حائر اوله ماز.

۷۰ — کتبخانه خارجه کتاب اعاره سننده، بو لایحه نك: (۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۳، ۵۴، ۵۵) نجی ماده لرك احکامنه رعایت اولمایدر.

۷۱ — اعاره اولنان کتابلر نصل تسلیم اولنورسه یعنی مستعیره ویرلدیکی وقت نه حالده بولنمش ایسه کتبخانهیه اوله جه اعاده اولمایدر. مستعیر کتابک حین تسلمنده اثبات واخطار ایتدیکی نقصان وضایعاتدن مسئولدر.

۷۲ — بر کتابک مستعیر نزدنده بر آیدن فضله قالمسی غیر جائزدر. مستعیر مدت اصلیه اولان آیک نهایتنده کتابی اعاده ایدوب تجدید طلب ایتسی شرطیله بو مدت بر آی دها تمید اولنه بیلیر. شاید بزنجی آی طرفنده کتابی شخص آخر طلب ایدرسه کتاب مذکور ایچون اعاره مدتی تمید اولنه ماز. آنجق شخص مذکور اعاده ایتدکن صوکره مستعیر اوله تکرار اعاره ایلدیه بیلیر. هر حالده اعاره مدتک بلا فاصله ایکی آیدن زیاده اولسنه مساع یوقدر.

۷۳ — ایجابنه کوره مدیرعمومی مدت اعاره ختامندن اول، کتابلری مستعیردن کری آلمق صلاحیتینی حائردر. بو صورتله کری آنان کتابلر مستعیره تکرار کری ویرمک تنسیب اولنورسه تام بر آی مدته اعاره اولنور.

۷۴ — مدت اعاره نك ختامنده یاخود ماده سابقه ده مذکور ایجاباته بناء طلب وقوعنده کتابلری اعاده ایتمین مستعیره پوسته پولی ایله تعهدلی (د) اورنکلی بر اخطارنامه تبلیغ اولنور.

اخطارنامه نك تاریخندن اعتباراً درت کون طرفنده کتابلر اعاده اولنورسه کتبخانه

اداره سنجه مستعیر حقنده احکام قانونیه به توسل اولمقله برابر بر داها کتاب استعاره ایتک حقندن محروم ایدیلیر.

۷۵ — کرک مستعیر و کرک کفیللری، اعاره اولنان کتابلرک ضیاعندن یا خود مستعیرک کتابی حین تسلمنده ارائه و اثبات ایده مدیکي نقصان و ضایعاتدن طولایي تکمیل کتابک قیمتی متسلسلاً تضمین ایدرلر؛ حتی ضیاع و یا نقصان، متعدد جلدلی بر کتابک یا لکز بر جلدنده وقوع بولمش ایسه ینه مستعیر یا کفلاسی تکمیل جلدلرک قیمتی تضمین ایتکه مجبوردرلر.

۷۶ — بر کتابک ضیاع و یا تلفی حالنده مدیر عمومینک ویره چکی تقدیر قیمت تقریرینه هیچ بر هیئت حاکمه حضورنده اعتراض اولنه ماز.

۷۷ — اسباب موجهیه و باخصوص مستعیرک بو نظامنامه نك احکامنه مخالف بر حرکتده بولمنسنه بناء کتبخانه نك کرک داخلنده و کرک خارجنده مطالعه رخصتنامه لری، مدیر عمومینک قراريله کری آلنه بیلیر.

اون برنجی باب

فوطوغراف حقنده در

۷۸ — کتبخانه عثمانیده کتابلرک صورتلرینی چیقارمق ایچون مقتضی آلات و ادواتی حاوی بر فوطوغراف اوطه سی تخصیص اولمایدیر.

فوطوغراف ایله بر کتابک صورتی آلمق ایچون آلات مذکوریه استعمال ایدن کیمسه، هر کوچوک صحیفه ایچون ۳ و اورته صحیفه ایچون ۴ و بیوک صحیفه ایچون ۵ غروش ویرمسی لازمدر.

۷۹ — بر کتابک صورتی فوطوغراف ایله چیقارمق ایسته ن کیمسه فوطوغراف آلات و ادواتی کندیس کتیرمش ایسه او حالده ماده سابقه ده ذکر اولنان اجورآنک نصفی ویرر.

۸۰ — فوطوغراف قلیشه لری (کرک جام اولسون کرک جام مقامنه قائم اوراق سلبيه Papier negatif اولسون) کتبخانه به عائد اولوب اوراده حفظ ایدیلیر. فوطوغراف چیقاران کیمسه، فوطوغرافلری همان برومورکاغلرینه کچیرمدیکي صورتده کندی مصرفیه قلیشه لردن اون نسخه آله بیلیر.

۸۱ — شخص آخر، بو قلیشه لردن بر صورت آلمق ایسترسه کتبخانه به صحیفه نك کوچوک و وسط و بیوک اولدیفته نظراً هر صحیفه ایچون ۲، ۳، ۴ غروش اعطا ایتلیدر. و بو صورتده اول کیمسه کتابک ویا جزئک تماماً. ویا لاقول یوز صحیفه سنک صورتی چیقارمق مجبوریتنده در.

۸۲ — کتبخانه اداره سی علاقه دار بولندیغی مؤسسات علمیه ایله جراند محلیه به، فوطوغرافله صورتی چیقاریلان کتابلرک جدولی کوندرملیدر.

۸۳ — فوطوغرافله (جام ویا اوراق سلبيه ایله) بر کتابک صورتی نقل ایدن کیمسه بوندن کندی مصرفیه کتبخانه عثمانیه به بر نسخه تقدیم ایتکه مجبوردر.

۸۴ — هر هانکی واسطه ایله بر کتابک صورتی چیقاران کیمسه، هر هانکی لغتله اولورسه اولسون کتابک تمامی، اکا دایر بر رساله یی طبع ایدرسه ویا طبعنه وساطت ایلرسه کتبخانه به لاقول ایکی مطبوع نسخه سنی اعطا ایده چکنه دایر بر تعهدنامه ایله بر مقدار دیپوزیتو دخی تودیع ایتلیدر.

۸۵ — فوطوغرافله بر کیمسه، (۸۰) نجی ماده ده مذکور قلیشه لری، کتابک

طبعنده استخدام ایتک اوزره آلمق ایسترسه کتبخانه عثمانییه اوکتابدن یکریمی نسخه
تقدیم ایده جکئی تمهد و دیپوزیتو اعطا ایتلیدر .

اون ایکنجی باب

کتبخانه عثمانینک توسع و تکمیلی حقنده در

۸۶ — کتبخانه، تبرعات علمیه و ادبیه یی و ارباب حیرات و محبان معارف طرفندن
اعطا و یا وقف اولنان اعانات نقدیه و عقاریه یی قبول ایدر .

۸۷ — ممالک عثمانیه ناک هر طرفندن حکومتک رخصت رسمیه سیله طبع اولنه جق
هر کتابدن بش نسخه ناک کتبخانه عثمانییه کوندرلمسی طبع رخصتنامه سنده شرط
قلنملیدر . غزته و سائر رسائل موقوته ایله حکومته عائد مطبوعات حقنده دخی بواصول
تطبیق اولملیدر .

۸۸ — مؤلف ، طابع و ناشر لر طرفندن تبرع اولنان کتاب و سائر مطبوعاتی
کتبخانه قبول ایدر .

۸۹ — کتبخانه ناک ترتیب و فهرستنک تحریرندن سوکره اورایه ورود ایدن کتابلر
فهرسته اصولی دائره سنده قید و ثبت ایدلادکن سوکره عائد اولدقاری فن کتابلری
آرهنه وضع و بو کتابلر ایله صورتلری فوطوغرافله آنان کتابلر حقنده هر آی
بر جدول تنظیم اولنوب لاجل النشر جریده رسمیه ایله در سعادتده چیقان عربجه
و ترکیه غزته لره ویریلیر .

۹۰ — کتبخانه ده موجود قیمتدار و نادر بر کتابک و یا کتابک دیگر بر نسخه سنک
اجزاء متممیه سی نقصان اولوب ده بوجزه لریک جمله سی و یا بعضیسی استانبول خارچنده

بولنان کتبخانه لریک برنده بولنورسه کتبخانه اداره سی اجزاء مذکوره ناک قلم و یا
فوطوغرافله صورتلری نی نقل ایتکه غیرت ایتلیدر .

اون اوچنجی باب

کتابلریک تعدادی بیاننده در

۹۱ — کتابلر، تنظیم و ترتیب اولندقدن سوکره تعداد اولنور . بو تعداد کتابلرله
مؤلفلرینک اسملری نی و فهرسته کی عمومی نومرولری نی محتوی اوچ نسخه تعرفه ده ثبت
ایدیله لریک بونسخه لردن بری معارف عمومیه نظارتنده ، دیکری اوقاف هایون نظارتنده
اوچنجیسی کتبخانه عثمانیه حفظ و کتبخانه ناک ایکی حافظ کتبی ایله نظارتین مشدار
ایهمادن برر مأمور طرفندن امضا اولنور . تکمیل کتابلرله آلات و ادوات ، مذکور
ایکی حافظ کتبیک عهده سنده بولملیدر .

۹۲ — ایکی حافظ کتبدن هر بری منحصرأ مدیر عمومینک تقدیرینه بناء و هیچ
بر مراجعته محل قالمقیزین ایجابنده همان تضمینات اعطاسنه آماده بر کفیل معتبر
ارائه ایتکه مجبوردر .

۹۳ — هر سنه تعدادک اجراسی و تحقیقی ایچون معارف عمومیه و اوقاف نظارتلریله
مقام مشیخت جابندن مأمور اوچ ذاندن مرکب بر قومیسون تشکیل اولنور و سنه
انساننده تعدادی تحقیق و تفتیش ایتک و قونترول (یوقلمه) یا بمق اوزره مقام مشیخت
ایله نظارتین مشارالیه اوقات مختلفه ده مأمور کوندره بیلیرلر .

اون دردیجی باب

میزان حقنده در

İSTANBUL'DA AÇILAN İLK KÜTÜPHANECİLİK
KURSUNUN MÜFREDAT PROGRAMI

۱۳۴۱ سنه سی ۱۵ ایلولنده استانبولده سلیمیه مدرسه سنده

ایلك دفعه اوله رق آچیلجق کتبخانه جیلک قورسنگ

مفردات پروغرامی

درشلر اوچ قسمدر :

۱ - اداره

ب - قاتالوغ تحریری

ج - کتابیات

(۱)

- ۱ -

۱ - کتبخانه کله سنک منشی، کتبخانه جیلک و کتبخانه لر تاریخی.

۲ - کتبخانه اتخاذا اولنان بنالرك احتوا ایتمی لازم کلن شرائط، بنالرك ترتیبات

داخلیه سی، رافلر، دولابلر، فیشیه لر الخ...

۳ - حافظ کتب و وظائفی، کتبخانه ده دیگر مستخدمینک وظائفی.

۴ - کتبخانه لرك منابعی : مبیعات تبرعات، حکومت طرفندن طابعارندن آلتوب

ویریلن کتابلر (Dépôt Légal).

۳۵۲

۹۴ - کتبخانه عثمانیک وارداتی اقلام آتیه دن عبارتدر :

(ا) کتبخانه به عائد اوقاف وارداتی

(ب) اوقاف هایون نظارتی طرفندن هرسنه اعطا اولنان اعانه .

(ج) معارف عمومیه نظارتک اعانه سنویه سی .

(د) مالیه نظارتی طرفندن هرسنه ویریلن تخصیصات .

(ه) اهل خیر طرفندن اعطا اولنان اعانات .

۹۵ - کتبخانه به عائد اوقاف، کتبخانه نامنه اوقاف هایون نظارتی طرفندن

استغلال اولنمایددر.

۹۶ - معارف عمومیه نظارتی هرسنه کتبخانه واردات و مصارفی حقنده بر میزان

تنظیم ایدرك نظارت بودجه سنه تزییل ایتملیدر. نظارت بو میزانده هرسنه کتابلرك

اشتراسی واستنساخ و تجلیدی ایچون مقتضی مبالغی تخصیص و تفریق ایلملیدر.

حکومت سنیه بالاده عرض و تمهید اولنان قواعدی موقع اجرایه وضع ایتدیکی

تقدیرده وطنه منافع عظیمه تأمین ایتمش اوله جنی، یا تختنده دنیانک هیچ بر طرفنده مثلی

بولنمیان بر خزینه کرانبهایه مالک اولمش بولنه جنی کبی علوم و فنونه پک بیوک بر

خدمت ایلمش؛ جهان مدنیت و معرفتده ام سائر ایله رقابت وشاهراه ترقی و تکاملده

سرعتله طی مراحل ایتمه مزى تسهیل ایتمش اوله جقدر .

درسادت فی تفرین نانی سنه ۱۹۰۹

احمد زکی

- ۱ - یکی بر کتبخانه تأسیسندہ نظر اعتبارہ آله حق نقاط .
- ۲ - ایلک کتابلرک مایمہ سی .
- ۳ - قاتالوغ تخریری : اسکی ویکی بیلدیوغرافی سیستہ ملری .
- ا) اصول قاتالوغ
- ب) طوپوغرافیک قاتالوغ
- ج) الفبائی قاتالوغ
- د) لغت قاتالوغ

- ه) خصوصی قاتالوغلر ، یازمه قاتالوغلری .
- ۱ - کتبخانه لردہ کتابلرک تزییدی .
- ۲ - دخول ویا مایمہ دفتری .
- ۳ - تجلید و تجلید دفتری .
- ۴ - یکی مایماتک موجود قولکسیونلر میانہ ادخالی .
- ۵ - کتابلرک محافظہ سی و تطہیراتی .
- ۶ - کتابلرک یوقلاماسی .

- ۱ - علی العموم کتبخانہ نک طرز استعمالی و بوکا دائر تعلیمات .
- ۲ - کتابلرک قرائت سالونہ، قارئلرہ صورت اعطاسی .

- ۳ - کتبخانہ خارجنہ کتاب اعارہ سی .
- ۴ - کتبخانہ لری پیندہ کتاب اعارہ سی .

(ب)

قاتالوغ ترتیب و تخریری

بودرس تمامیلہ عملیدر. (ا) درسندہ نظریاتی کوستریلن قاتالوغ انواعنک بورادہ تطبیقاتی اجرا ایتدیریلہ جکدر .

(ج)

کتابیات

- ۱ - کتابلر، کتابک تعریفی، کتاب اصطلاحلری .
- ۲ - کتابک تشکلات مادیه و فکریہ سی .
- ۳ - اثرلرک انواعی .
- ۴ - کتابک تاریخیجھسی : ازمئہ قدیمہ دہ کتاب ، ازمئہ متوسطہ دہ کتاب ، دور تجدد و عصر حاضرده کتاب .
- ۵ - تألیف ، طبع ، کتابچیلق .
- ۶ - مطبوع کتابک شرائط مادیه سی .

قراآت

- ۱ - قراآت وقارئلر .

۲ - قرائتک لزومی و فوائدی .

۳ - قرائتک مختلف غایه لری ، مختلف طرز قرائت .

۴ - قاریلره و صایا، نوط آلاق او قومق، یوکسک سسله او قومق، قرائتک فیزیولوژیسی .

- ۳ -

بیلیو غرافی

۱ - بیلیو غرافینک تعریفی، انواعی .

۲ - ملی بیلیو غرافیلر .

۳ - خصوصی

۴ - عمومی

۵ - تحلیلی و تنقیدی بیلیو غرافیلر

۶ - منتخب بیلیو غرافیلر .

۷ - بیلیو غرافینک تاریخیچه سی .

۸ - حافظ کتبلرک استیناس پیدا ایتسی لازمکن بیلیو غرافی مساعیسی .

۹ - کتبخانه لرده بیلیو غرافی خدماتی .

Istanbul, 1341.

DERVİŞPAŞA VAKFIYESİNDEN

... ولایت آناتولی ده بور دور قصبه سنده فی الاصل خواجه علی حالا شیخ سنان محله سی دیمتکله عریف نام محله ... بر عرصه اوزرینه اطیب مال و احسن منالمدن مجدداً بنا وانشاسنه موفق اولدیغ بر باب کتبخانه و اوچ باب حجرات و کتبخانه مرقومه درونته وضع ایلدیکم اوچ جلد بحاری شریف و آلتی جلد شرح بحاری قسطلانی و بر جلد شرح اسماء رجال بحاری و بر جلد شرح حصن حصین علی القاری و بر جلد شرح محمدیه و با دفتر مفردات کتب معلومه می ... وقف و حبس ایدوب شویله شرط ایلدیمکه کتبخانه مرقومه ده کل یوم تدریس بحاری اولنوب و ایام لیالی مبارکه لرده و خاصه یوم احد و خمیسده بعد اداء صلوة ظهر یا خود بعد اداء صلوة العصر موجود بولنان ذوات کرام ایله ختم خواجه اوله و بهر سنه شهر ربیع الاول و یا خود ربیع الآخرده کتبخانه مرقومه ده عربی العبارة اوله رق منقبة مولود حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم وليلة معراج شریفه ده دخی احادیث معراج شریف قرائت اولنوب ذکر اولنان تدریس بحاری و ختم خواجه و مولود شریف و معراجیه مجلسلرینک ختامنده مادامکه لابس لباس خیاتده اولدیغمده نام خیر ایله یاد اولنوب وقتا که سامعه انتباه « یا ایته النفس المطمئنه ارجی » نداسن گوش و دست ساقی اجلدن « کل نفس ذائقة الموت » شربتن نوش ایدم ، حاصل اولان ثوابی بتم روحه و ابونم و کافه اقربا و متعلقاتم و جمیع مؤمنین و مؤمنات ارواحلرینه اهدا اولنه و کتبخانه مرقومه کل یوم کشاد اولنوب کتب مرقومه قطعه طشره و یریلوب طلبه علوم و سائر لری کتبخانه مرقومه ده مطالعه ایدلر و کتبخانه مرقومه ده اوچ نفر حافظ کتب اولوب ...

زیاده و نقصان اولیه و دخی ذکر اولنان دکان مرقوم دخی ایجار اولنوب حاصل اولنان اجاره سندن کتبخانه مرقومه نك سنوی اوتوز آچه مقاطعه زمینی ادا اولنوب فضله سی حلویاندن بر نوع حلوا اشترا اولنوب عقیب محاس ختم خواجه بولنان ذوات کرام تناول ایده لر... حرر ذالك وحرر كذلك في ۲۵ جا ۱۲۳۳

SS, İstanbul, Kadılığı no. 122, s. 37^a-38^a.

FÂTİH VAKFIYESİNDEN

جامع شريفك جانب غريبسنده بر بقعة لطيفه دخی انشا بيوردیلر تا که مدارس شريفه لرنده افاده علوم ايدن مدرسین و اقتباس علوم عالیه ايدن طالبین مستعدين بلکه علماء مستحقين دن سائر محتاجين ایچون وقف بيوردقلى کتابلر ایچون محزن اوله ... و مدارس مبارکه لرینه وقف بيوردقلى کتب شريفه کتبخانه سی ایچون بر حافظ الکتب تعیین اولنه که اسامی کتب معتبره یه عارف و مدرس و معید و مستعدينک محتاج اولدقلى کتبخانه تفصیلنه واقف اولوب ناظر یا خود قائم مقام ناظر معرفتی ایله کتب موقوفه بی اهل مدارسدن دریغ ایتمیوب حفظ کتب موقوفه لرنده سعی بلیغ ایلیوب حاصل وقف شريفدن کل یوم اتی آچه وظيفه یه متصرف اوله . و حافظ الکتب ایچون بر کاتب عارف جامع المعارف تعیین بيوردیلر که دارالکتبه اولان کتب شريفه نك کمیت و اسامی سی دفترنده مضبوط و محفوظ و هر کیمه نه مقوله کتاب ویرلدی ایسه دفترنده مقید اولماغله معلوم و ملحوظی اوله و باجمله کاتب امین معرفتی ایله حافظ الکتب طالبینه لازم اولدقجه کتب موقوفه بی تفریق و بعد اداء قضاء الوطر کیر و جمع و تلفیق ایلیوب وقف شريفلرندن بر ورق ضایع اتمکله سعی اکید و ارباب حاجاتی رد عنیف ایله رد ایتمیوب حاجت لرینی روا اتمکله جهد جهید ایلیوب وظيفه کاتب کل یوم دورت آچه اوله و ناظر وقف شريفلری هر شهر تمامنده کتب موقوفه بی تفقد و ضیاع و نواذن حفظ و صیانت کلی تقید ایلیه .

الانلرك دخى كذلك اسم و رسملرين دفترينه يازوب تحتنه رهن مقبوضلرين ونه كونده و يرلدوكن بله يازوب بر آيدن زياده كسنه ده كتاب طورغورميه و جامع مزبورده اولان جزء خوانلر كتب مذكوره نك اوزرينه حسي ناظر اولوب هر رأس سنه ده كتابلري يوقليوب ضايع اولاني شرعيله تضمين لازم كلنلره تضمين ايتدوره لر . تضمين ممكن اولمزه رقبه و قفدن يرينه كتابلر آله ... حرر في غرة شهر جمادى الاولى لسنة اثنين و الف من الهجرة النبوية .

§§. Galata Mahkemesi no. 17, s. 187-188.

PEREMECİLER KETHÜDASI MAHMUD B. ABDULLAH'IN
CİHANGİR CAMİNE VAKFETTİĞİ KİTAPLAR

بر مکمل محمدیه و بر انوار العاشقین و بر تاریخ طبری جلد رابع ایله جلد خامس بر جلدده ، و بر مکمل عنایه و بر صدر الشریعه و بر اخى چلبی و بر شرح مفتاح للسید شریف و اوچ بر برینه مغایر مولد النبى صلى الله عليه وسلم و بر دقائق الاخبار و بر جوهر معالی و بر مفتاح الجنة یاننده مناجات موسى علیه السلام ، و بر مجموعة فضایل شهر شعبان و رمضان و فضایل السواك و الوضوء و بعض مواعظ و بر پند علی رضی الله عنه یاننده بعض احادیث نبوی و مواعظ و ایکی داستان محمد حنفی مع داستان قوری باش و بر مهر وفا مع فراقنامه وفا و بر مجموعة مواعظ و ذکر احوال قیامة و بر قصه تيم الداری یاننده حکایت کسک باش و بر مقتل الحسین و بر عدد سید بطل عازی و بر جاریه نامه و بر رساله محبة الله مع ایها الولد و بر تواریخ آل عثمان و بر تعبیر رؤیا مع بعض الادعیه و بر منصورنامه و بر کتاب فلکیات و بر جلدده اوزاد مع تفسیر سورة النازعات و بر شرح دعاء یوسف علیه السلام مع بعض الادعیه و بر داستان و شرائط الایمان و بر یوسف و زلیخا و بر ترکی مقدمه ابی الیث ایله بر اسکندرنامه و بر حضر الیاس قصه سی و بر انشا جمعا اوتوز طقوز جلد کتاب اولور . و دخی شرط ایلدم که ذکر اولنان کتابلر سابق الذکر اولان مرحوم سلطان جهانگیر جامع شریفنده وضع ایلدیکم طولابده ضبط و حفظ اولنوب جامع مذکورده هر کم باش مؤذن اولورسه حافظ کتب اولا و مطالعه کتابه قادر و قرائنه طالب اولانلره رهن قویلرین آلوب ایستدکلری کتابلردن انتفاع و استفاده ایچون و یروب و ویردیکی کتابلرین اسملرین

سنه ۱۰۱۲ طرناجی حسن پاشانک مترو کاتارندن رومی خطلو خرده قطعه لو بر

مصحف شریف سلحدار یوسف اغا صدق داش علی به پادشاهمیدن الیوردی . جلد ۱

TSA. E. 861/5

SAADETLÜ PADİŞAHIN DAVUT PAŞA YATSUSUNDA
OKUDUĞU KİTAPLAR

سنه ۱۰۱۲ ماه ربیع الاولک ۲۷ . سعادتلو پادشاه عالمپناه داود پاشا یاتوسنده ایکن
بعضی جنکالر طلب ایدوب کوندریلن جنسکلرک صورتیدر ذکر اولنور:

فارسیدن ترکیبه ترجمه اولمش کلیله دمنه قطعه ۱

مصور جنک قطعه ۳

تذکره الشعرا قطعه ۱

مدح چهار یار کزین قطعه ۱

جلدی تصویرلو مجمع با خط نسخ . قطعه ۱

ملحمه جلد ۱

ربیع الآخرک ۲۰ . پادشاه عالمپناه داود پاشا یاتوسنده ایکن ترکی کتابلر استودوکنه

احضار اولنوب کوندریلان کتابلرک صورتیدر ذکر اولنور:

مناقب ابوالوفا جلد ۱ تواریخ سلطان سلیم جلد ۱ حکایت قرق وزیر جلد ۱

کلیله دمنه ۱ ابو مسلم ۱ مجمع مصور

جلد ۱ جلد ۱ جلد ۱

سنه ۱۰۱۲ نفس پادشاهی ایچون سلحدار یوسف اغا فتوح شامک آخر جلدین

طلب ایدوب مزبور یدندن پادشاهه تسلیم . اسکندرنامه ذولابندن . جلد ۱

سنه ۱۰۱۲ . سنان پاشا کابلرندن اخلاق علائی بی سلحدار یوسف اغایه اوده

مجار محمد پادشاهدن الیوردی . جلد ۱

HÂFIZ-I KÛTÛB TAYİNİ

در دولت مکینه عرض بنده کینه بودر که

بروجه مشروطه متولسی اولدیغ مرحوم وزیر اعظم سابق جدم شهید محمد پاشا
اوقافندن المق اوزره یومی اون آچه ایله حضرت ابی ایوب انصاری رضی عنه الباری
جوارنده شهید مشارالیه تربه منیفه سی اتصالننده درسخانه ده یوم صالی و جمعه ده خدمت
لازمه سنی رؤیت ایتک شرطیله حافظ کتب اولان السید محمد سعیدی افندی جهت
مذکورہ سنی ازباب استحقاقدن باعث عرض ضراعت حافظ حسین افندی بن خلیله
فراغ و قصر ید ایتکله موجبجه قصر یدندن توجیه و یدینه شروطی درجیله برات
عالیشان صدقه واحسان بیورلمق زجاسنه پایه سریر اعلایه عرض اولندی. باقی فرمان
در عدل کدر.

الحاج خلیل ابراهیم خازاده

متولیء کبیر

موجبجه توجیه اولتمق

فی ۱۷ ن ۱۲۱۳

BA. Cevdet , Maarif 1689

HÂFIZ-I KÛTÛB TAYİNİ

در دولت مکینه عرض بنده کینه بودر که

قیصریه مصافقتدن ارکلد نام قریه ده واقع وزیر اعظم سابق مرحوم محمد پاشا بنا
ایلدیکی جامع شریفنه بر مقدار کتاب وقف ایویوب ولیکن بر حافظ کتب نصب
وتعیین اولمیدیغندن وقف اولنان کتابلر جامع شریفک دولابندن ضایع اولوب پراکنده
پریشان اولیور. بر حافظ کتبه محتاج اولمغین ازدیاد وقفندن یومی اون بش آچه ویکرمی
کیله حنطه وظیفه ایله اشبو باعث عرض عبودیت محمد خلیفه قوللری مجدداً حافظ کتب
نصب وتعیین و محله قید و اوزرینه توجیه و یدینه برات شریف عالیشان صدقه واحسان
بیورلمق زجاسنه در دولت مداره عرض اولندی. باقی فرمان من له الامر کدر. حرر
فی الیوم الرابع عشر من صفر الحیر سنه ثامن وخمسن و مائة والف.

متولیہ

الحاجی صفیه خانم

BA. Cevdet, Maarif 8903

VAKIF MÜTEVELLİSİNİ ŞİKAYET

یا پادشاهم

شوکتلو کرامتلو مهابتلو قدرتلو ولی النعم افندم

آستانه علیه ده او طلقچی یوقوشنده علی افندی دارالحدیثی طلبه لرینک عرضخالاری مفهومند متولی وقف مثلی علی افندی مال وقفی اکل و بلع و کتب موقوفه بی اتلاف و بیع و بر موجب شرط واقف تعیین اولنان وظیفه لرینی ایکی سنه دن برو ادا ایلدیکندن احوالارینی ناظر وقف سماحتلو شیخ اسلام افندی داعیلرینه عرضخال واسترحام ایلدکلرنده سابقا شام شریف قاضی سعیدی افندی و برادری نوری افندیکنک جانب وقفه دینلری اولان ایکی بیک غروشک فایضندن وظیفه لری ادا اولمسی تنبیه اولمشیکن ادا اولمدیغنی انہا و گذشتہ وظیفه لری الیورلمسنی استدها ایدرلر. مومی الیہما سعیدی و برادری نوری افندیکنک وقف شریفه دینلری اولان ایکی بیک یتیم ایکی غروشی التي ای تأجیل ایله ادا یه مرتزقه وقف و طلبه مواجه لرندہ تعهد ایلدکلری اعلام شرعیہ اولمغله وقف شریفک رؤیت محاسبه سنه شروع اولنوب اصحاب عرضخالک انہلری اوزره کتب و مال وقفی متولینک اتلاف و اضاعتی نمایان اولور ایسه بعد التحصیل متولی مرقومیک عزل و تادیبی خصوصندہ دخی مقتضای شرع شریف اوزره عمل و حرکت اولنه جغنی مبین ناظر وقف مشار الیه افندی داعیلری ظهر عرضخاله تقریر و تحریر ایتملریله عتبه علیالرینه ارسال قلندی. منظور هایونلری بیورلدقده امر و فرمان شوکتلو کرامتلو مهابتلو قدرتلو ولی النعم افندم پادشاهم حضرت تاریخکدر.

فی ۱۰ ج ۱۱۷۸

BA. Cevdet, Maarif 2269.

BİR VAKIF MÜTEVELLİĞİNİN ZORLA ELE GEÇİRİLMESİ

در دولتمکینه عرض داعی کینه اولدرکه کدغره قصبه سنده طبراق قلعه محله سنده واقع کدغره ده مأذون بالاقتا الحاج مصطفی افندی بن احمد افندی کتبخانه و درسخانه و حجرات نقشبندیه زاویه سی وقفنک یومی بکرمی آچقه وظیفه ایله تولیتی واقف مومی الیهک ۱۲۱۲ سنه سی ذالجه سی تاریخیه مورخ و سنه مزبورہ ذالجه سی تاریخیه اناطولی محاسبه سنه قید اولان وقفیه معمول بهانده واقف مومی الیه حیاطده اولدقچه کندو متولی و زاویه شیخی و حافظ کتب الوب وظیفه مذکورہ به متصرف اولان و ارتحال دار بقا ایلدکده انجوق تولیت مذکورہ و وظیفه مرسومه سیله زوجه سی امینه خاتون وقاین والده سی جنت خاتونه علی الاشتراک السوی متصرف اوله و بر عزیز شیخ و حافظ کتب اولوب وظیفه مذکورہ به متصرف اوله و مزبورہ جنت خاتون و امینه خاتون وفات ایتدیکلریندن صکره زاویه مذکورہ ده هر کم شیخ بولنور ایسه اول کسینه وقف مزبورہ متولی اولوب جمعاً یومیہ قرق آچقه به متصرف اوله دیو مسطور و مصرح اولمغله واقف مومی الیهک فوتندن صکره تولیت مذکورہ به بر وجه اشتراک السوی مزبوران زوجه سی امینه خاتون وقاین والده سی جنت خاتونه توجیه اولنوب و جنت خاتون دخی وفات ایتدکدن صکره تولیت مرقومه زوجه سی امینه خاتونه مستقلاً توجیه اولندقدن صکره مزبورہ امینه خاتون دخی متوفیه اولدقده اجابندن حسن نام کسینه اولاد واقفدیم دیو بر تقریب اوزرینه توجیه ایتدیردکدن صکره تولیت مزبورہ کنک اولاده مشروطه اولمدیغنه بناء باعلام زاویه مزبورہ شیخی اولان السید الشیخ عثمان بن حسینہ بعد التوجیه فاطمه نام خاتون بن واقف مزبورک دیگر زوجه سیم دیو تولیت مزبورہ بی مرقوم شیخ عثمانک رفعدن اوزرینه توجیه ایتدیروب غدر کلی

ایتمکله نفس الامرده تولیت مزبورہ نك مطلقاً زوجانہ مشروطہ اولیوب انجق زوجہ سی
امینہ وقاین والہہ سی جنت خاتونلرہ بعدہما شیخ زاویہ اولانلرہ مشروطہ اولدیغی
مصرح ایکن مزبورہ فاطمہ علی خلاف شرط واقف شیخ عثمانہ ظلم ایتمکله تولیت
مزبورہ فاطمہ مرقومہ نك رفعندن شیخ عثمانہ توجیه اولنوب مزبور شیخ عثمان دخی
شرط واقف اوزرہ تولیت مرقومہ یه متصرف اولور ایکن حالا فاطمہ مزبورہ نك
زوجی اولان دودوکی اوغلی حسن نام کسنه برقاچ کسنه لر ایله یك دل و یك جهت
اولوب بو ثنا کارگز کده غره قصبه سنده محبوس و محبور و مکدر ایکن اوزریمه هجوم
وجبر و اکراه ایدوب شیخ عثمانک رفعندن فاطمہ نك اوزریمه توجیه اولنوب ایچون
کندولر مراملرنجه بر اعلام یازوب بندخی نفسمک سلامتی و خلاصی و صیاتی ایچون
مجبور و مکره اولدیغیم حالده مراملرنجه علی خلاف الواقع اعلام مزبوری تمهیر ایدوب
یدینه و یروب مزبور شیخ عثمانہ غدر کلی اولقله حسبہ لله الملك الاعلی و قدوة
لرسوله المجتبی تولیت مزبورہ فاطمہ مرقومہ نك قطعاً علاقہ سی اولمادیغی ظاهر و باهر
اولدیغنه بعده التفقد و التجرى علم محیط اولدقدہ مزبورہ فاطمہ یه ویریلان اعلامه
وجها من الوجوه التفات و اعتبار بیورلیوب انجق شرط واقف اوزرہ شیخ عثمان
یدینه ویریلان اعلامنزه اعتبار و عمل اولنوب و تولیت مزبورہ کماکان شیخ عثمانک
اوزرنده ابقا بیورلمسی بابتده پای سریر اعلايه عرض و اعلام اولندی. باقی امر و فرمان
حضرت من له الامر کدر. تحریراً فی اواخر صفر الخیر فی سنة اربع و عشرين و مائین و الف.
العبد الداعي لدولة العلية العثمانية
السید الحاج یحیی
قضاء کده غره

BA. Cevdet, Evkaf 10344.

KÜTÜPHANELERE DAİR FETVA EMİNİ NURİ EFENDİNİN RAPORU

کتبخانه لریمز پک شایان آسف بر حالده در . بعضیلری حرکتزده اولدیغیچون
وبعض دیگرلری ده قاپولری تمهیر اولنهرق سد ایدیلشدر. آچیق بولنانلرینک بر کره
ایچرولرینه کیرلدیمی طوزدن طوپراقندن دوشمه لرینک فرسوده لکنندن اوطوره جق
بریر بولمق مشکلددر . بر کتاب کتر دیلوب آله آلدیمی تأثرلر ایچنده قالینور . زیرا
جلدینک فرسوده لکنندن او کهنه لکه انضمام ایدن برقاچ پارمق طوزدن کتابک رنگی
قالمدیغی کبی همین همین داغیله جق ظن اولنور. او کتابلرکه بو کون ملیونلر صرف ایدلسه
- خدا نکرده - ضایع اولدیغی تقدیرده اله ایدیلک قابل دکلددر . چونکه اکثرینک
نسخه سی قالمامشدر. کتبخانه جیلرک ایسه اکثرینک معاشری خلاف مرضی حضرت
پادشاهی اولهرق پک جزیددر. حتی شهید علی پاشا کتبخانه جیسنک معاشی یوز پاره ،
کوپرولی کتبخانه جیلرینک ده ۳۰ غروش معاش آلدقلمی مسموع حقیر اولمشدر .

فی ۲۷ رجب شریف ۳۱۸

BA. Yıldız Evrakı 14/2045/126/10

محمدطاهر افندی درسخانه مرقومه به واروب متولىء مولى اليه ايله كاتب وقف مصطفى افندی وجابىء وقف وسائر مرتزقه مواجه لرنده دولاب مذکور كشاد اليوم دروننده موجود اولوب وجه مشروح اوزره تعداد اولنان كتب مذكوره دفتريدر كه بوجه آتى ذكر اولنور. فى اليوم الثالث عشر من ذى القعدة الشريف سنه احدى وتسعين ومائة والى .

VGMA 741, s. 336.

MAHMUD PAŞA KÜTÜPHANESİNİN YENİDEN AÇILIŞI

دارالسعادة الشریفه آغاسی حضرت تارینک نظارت علیه لرنده اولان اوقافدن محمود پاشای ولی طاب ثراه حضرت تارینک محمیه استانبولده جامع شریفلری جوارنده واقع مدرسه منیفه سی دروننده کائن درسخانه سی فوقنده بر عدد کبیر دولاب دروننده محفوظ علوم شریفه دن علم تفسیر و علم حدیث و علم فقهی مشتمل متون وشروح و حواشی مقوله سی کتب نفیسه لری الی سنه دن متجاوز دولاب مرقومه مجبوراً محبوس اولوب سنین مذکورهدن برو تعداد و دوسخ وغباردن تنظیف اولمديغندن ناشی گوه مثلوه حیوانات ضرریله متضرر و بعضیسنک جلدی خراب و شیرازه لری پریشان اولوب حالی اوزره ترك اولندیغی تقدیرجه کلیاً تلف اوله جنى ظاهر و نمایان اولغین کتب مذکوره غباردن تنظیف واقتضا ایدن جلود و محفظه لری تعمیر و قرائت اولنان محله وضع اولماسی بالجملة طلبه علوم استعدا ایتلمه لیه موجبنجه دولاب مذکور معرفت شرعله كشاد و کتب مذکوره تعداد و تنظیف اولماسی باینده وقف مشارالیهک بالفعل متولیسى سابقا روزنامه چة اول افتخار الامجد والا کارم سعادتلو محمد افندی انها ایتکین موجبنجه معرفت شرع و وجوه مرتزقه معرفت لریله دولاب مذکور كشاد و اليوم دروننده موجود اولان کتب مذکوره دفتر عتیقنه تطبیق اولنه رق تعداد وغباردن تنظیف و جلود و محفظه و شیرازه لری تعمیر و ترمیم وبعد التعمیرینه معرفه شرع و جمله مواجه لرنده دولاب مذکوره وضع وحافظ کتبه تسلیم و مجدداً دفتر ترتیب اولماسی باینده ناظر وقف اغای مشار الیه حضرتلری طرف باهر الشرف لرندن شرفریز صدور اولان مکتوب امر اسلوب لرینه امتثالاً جانب شرعدن ارسال اولنان

ختمانده قیام ایدوب اوچر نفری کل یوم ادای خدمته قیام و ادای خدمته مانع آخر خدمتی اولیه اولور ایسه حافظ کتبلک رفع اولنوب خدمتی اولمایان کسنه یه توجیه توجیه اولنه. وبرینک عذری و یا خود مانع شرعیسی بولنور ایسه عذر و مانعی دفع ایکیسی موجود اولوب عذری دفع اولدقده کالاول خدمته قیام ایلمیری باینده ماشاء الله تعالی شروطنه مراعت اولنمق شرطیه حافظ کتبلک مرقومه مزبور درسعام حافظ خلیل افندینک فراغیندن تاریخ مزبورده اغای مشار الیه حضرتلرینک عرضیه با فرمان عالی مرحوم حافظ علی افندییه توجیه اولندیخی بو محله شرح ویرلدی.

فی ۲۳ م سنه ۱۱۹۳

VGMA, Defter no. 52, s. 46.

NURUOSMANIYE KÜTÜPHANESİNE BİR HÂFİZİ KÜTÜB
TAYİNİ

وظیفه حافظ علی افندی ابن احمد که حافظ کتب در کتبخانه اوقاف سلطان مرحوم ومغفور له سلطان عثمان خان طاب ثراه الشهیر بنور عثمانی در استانبول بجای درسعام حافظ خلیل افندی که با حسن رضای خود فراغت کرد. با فرمان عالی و با عرض حضرت بشیر اغا، اغای دارالسعادة الشریفه الناظر الواقع فی ۲۳ م سنه ۱۱۹۳

کتبخانه مذکورده محفوظ اولان کتب موقوفه استنساخ و مطالعه و استفاده وسائر وجهله طشره چیقارلییه وحافظ کتب جهاتی عرف بلدکی قصر یدینه رخصت ویریلیوب خدمت لازمه سنی اداده اظهار فتور و قصر ید مراد ایدر ایسه خدمت لازمه سنی قیامه قادر طلبه علومدن معتمد بر کسنه یه رفعندن مستقلاً توجیه اولنه و حافظ کتبلک خدمتی کتب معتبره موقوفه محافظه سندن عبارت اولمغین خدمت مرقومه یه قائم اولنر معتمد کسنه اولماسی لابد اولمغله بریسی فوت اولدقده صغیر ولدی قالب عرف بلده قیاساً صبی ومراحق اوشقلره باباسی محلولندن جهات ویریلیوب ارباب استحقاقدن آخر کسنه لره توجیه اولنه و صالی ایله جمعه دن ماعداد هفته ده بش کون طلوع شمسدن بر ساعت مرورنده کتبخانه ک آچیلوب غروب شمسه ایکی ساعت قالنجه بر کسنه کلز ایسه دخی بعد العصر ساعت اونیه وارنجه قیاطلمق، و باسرا الله تعالی حافظ کتب اول فوت اولدقده ثانیسی اول و ثالثی ثانی و رابعی ثالث و خامسی رابع، و سادسی خامس اولوب سادسک خدمتی بر کسنه یه ویریله و حافظ کتب اول و ثالث و رابع ایله معاً بر کونده و حافظ کتب ثانی دخی خامس و سادس ایله معاً بر کون

KÜTÜPHANELERİMİZDE BULUNAN KIYMETLİ KİTAPLARIN
FİHRİSTLERİ HAKKINDA

حضور ساهی صدارتیناهییه

معروض عبد مملوکلریدر

طوقیبو سرای هایوننده واقع بغداد وروان کوشکی قصر هایونلری کتبخانهلرینک و طوقیبو سرای موزه هایون کتبخانه سنک و بونلردن بشقه بالعموم استانبول کتبخانهلرینک اک صنعتلی و اک قیمتلی کتابلریله مؤلف خطی اولان عالی کتابلرک جمله سنک هربر تعریفاتی حاوی اولمق اوزره وشیخ الاسلام و اوقاف ناظر اسبقی خیری افندی زماننده چاکرلریده داخل اولدیغم حالده یکریمی قدر متخصیصیندن عبارت تشکیل اولنان بر قومیسیننده قرار ویرلمش و بو وظیفه مهمه نك اجراسنه ارباب وقوف و معلوماتدن بروسه مبعوث اسبقی طاهر و آماسیه تاریخی مورخی حسام الدین و معلم کلیسلی رفعت افندیلرک تعییننه قرار ویرلمش و بونلرده ظن چاکرانه مه کوره الیدن متجاوز اولان عموم کتبخانهلرک بو یولده کی دفترلرینی تنظیم ایدرک اوقاف نظارتنه تودیع ایلشلردی. اوقاف اسلامیه موزه سی تشکیلنده کتابلردن بعضیلری موزه یه وضع ایدلمش و دیکرلریده کتبخانهلرینه اعاده اولمشدی. کرک موزه ده کیلرک کرک کتبخانهلرینه اعاده اولنان کتابلرک اسامیه مهمه و اشکال صنایعکارانهلرینی حاوی بو الی دفتر اوقاف نظارتنده محکم بر دولاب دروننده طورمقده ایدی. عاجزلرینه لازم اولدیجه مراجعت ایدر مؤسسات علمیه و صوکرده مبنای خیرییه مدیرلرینک یانه کیده رک ایجاب ایدن کتابلری ایستر مدیرلر بالذات قالقوب آناختارله

İSTANBUL KÜTÜPHANELERİNE BİR MÜFETTİŞ
MUÂVİNİ TAYİNİ

در سعادتده موجود آلمش اوچ باب کتبخانه نك صیقچه صیقچه تفتیش و معاینه سنه و حافظ کتبلرک و ادای وظائف مأموریتلرینه اهتمام ایدوب ایتمدکلرینه نظارت ایچون یالکز بر مفتشک کفایت ایتمدوکی جهته طقسان یدی سنه سی ایلولینک اون یدنجی کوندن اعتباراً نظارت جلیله لرینک سنه حالیه بدچه سنده محرر ترتیب مخصوصندن شهر ی بش یوز غروش معاش تخصیصی ایله مفتش معاونلکنه درویش صالح افندینک تعیینی حقتده اولان فی ۸ ذالحجه سنه ۹۸ تاریخ و ۱۰۶ نومرولی تقریر دولتلری لدی العرض مومی الیه درویش صالح افندینک مذکور المقدار معاش ایله معاون تعیینی و کتبخانهلرده موجود اولان کتب مختلفه نك اعداد و اسامیسینی وقنی علوم و فنونه دأر اولدیغنی مبین صورت مکمله ده فهرست وجدوللری یاپیلارک رساله شکانده طبع و نشری خصوصلرینه اراده سنیه جناب پادشاهی متعلق بیورلمش اولمغله بر منظوق اراده سنیه ایجاب حالک ایفاسنه همت بیوریلما سی سیاقنده تذکره

BA. Ayniyat Defteri 1420

Evrak no : 1038

Tarih : 16 Zilhicce 98

دولابی آچارق ویررلر و یا امده طوره رق لازم کن استفاده بی اخذ ایتدکن سوکره اعاده ایدردم ینه یرینه قویوب کایدلرلر ایدی . مسموعات چا کرانه مه نظراً بو کتابلر ضایع ایدلشدن . بر آنتیقه جی بو کتابلره یوزبیک لیرا ویرر بو کتابلرک قیمتی او قدردر شیمدی بو دفترلرک ضیاعیه طویقو سرای هایون و موزه هایونه وارنجه عموم کتبخانه لرده بولنان کتابلر تحت تهله که ده قالیر چونکه بر اجنبی او دفترلری آنجه او مهم کتابلرک هر برینک موقع و معلومانه و نومرولرینه واقف اوله رق کیدر ایله قویمش کبی یا حافظ کتبله او یوشه رق کلی مبلغه او مهم کتابی آلیر و یا خود ایچندن پک قیمتی صحیفه لرینی یا بازارقله یا خود کیزلیجه قویپاره بیلیر . بو فهرستلرک همه حال میدانه چیقارلمسی الزمدر یوقسه کتبخانه لر مزده هیچ بر قیمت حیات صنعت قالماز . بناء علیه مسموعات واقعه چا کرانه مک طوغری اولوب اولمادیغنی اوقاف نظارتندن بالسؤال صحیح ایسه اهل ناموس و حمیتدن بر قومیسون تشکیلیه بو مهم فهرستلرک میدانه چیقارلمسی خصوصنه وضع عنایت و مرحمت و کالتپناهیلرینک سزاوار بیورلمسی باینده امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر .

۲۶ کانون اول ۱۳۳۷

عبد مملوکبری ملت کتبخانه سی نظری

Turgut İşıksal, «Kütüphanelerimizden Çalınan Eserler», *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi* X/58 (1972), s. 25'deki fotokopi.

ŞEHİD MEHMED PAŞA MEDRESESİNDEKİ KİTAPLARIN DURUMU HAKKINDA

ایوبده شهید محمد پاشا مرحومک جمله مبرائندن اولان مدرسه مشهوره دروننده کی کتبخانه ده بولنان کتابلردن صولر وچامورلر ایچنده مدت مدیده قالمسیله محو اولان کتب نفیسه دن ماعدا قورتاریله بیلمش اولان درتیوز سکسان بو قدر کتاب فرسوده بر حالده بولندیغنه و بولنردن ابوالسعود افندیکن خط دستیله محرر بر قطعه وصولر ایچنده قالانلردن دیگر بر قاچ دیگر کتب نفیسه دن دخی بر قطعه سنک تقدیم قلندیغنه دائر کتابی احمد افندی طرفندن عرض عتبه علیا قلنمش اولان ورقه ایله مذکور کتابلر منظور عالی و کتب نفیسه موجوده نیک بو حالده بولنمشی نزد جلیل حضرت پادشاهیده تأسفه بادی اوله رق کرک بولنرک و کرک سائر کتبخانه لرده بو قبیلدن اوله رق شیرازه لری طاغلمش و جلدلری بوزولوب محو اولمق درجه سنه کلش نه قدر کتب نفیسه وار ایسه ضیاعدن محافظه جمع و تجلید ایتدیریلوب منتظماً محللرینه وضماریله هر قنفی کتبخانه دن نه مقدار کتب جمع و تجلید ایتدیرلش اولدیغنی معلوم بیورلمق اوزره پیدرپی دفترلرینک دخی عرض و تقدیمی اصابت افزای سنوخ اولان امر و فرمان حضرت خلافتیناهی اقتضای عالیسندن بولنش ورقه مذکوره ایله کتب معروضه صوب صدارتپناهیلرینه ارسال قلنمش اولمغه اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر .

۲ ذی الحجه ۳۰۱ - ۱۱ ایلول ۳۰۰

تقریری بالاسنه بو داعیرینه خطاباً صادر اولان فرمان عالی به امتثالاً صوب شرع انوردن تعیین و ارسال اولنان کاتب السید حافظ محمد اشرف افندی و قائم مقام متولی موحی الیهک مسجلی مدرسین کرام ذوی الاحترامدن خواجه زاده السید محمد رفیق افندی ابن الحاج ابو بکر افندی و واقف مشار الیهک مارالذکر بوستانیان قشلاخی دروننده کائن کتبخانه لری حافظ کتب اولی طوپ قاپی اوسته سی سابق حسین افندی و ثانیسی امام مصطفی افندی و کتبخانه خواجه سی مدرسین کرامدن ابوبکر افندی ابن مصطفی ایله مدرسه منیفه سی مدرسسی اساتید کرامدن درسام خواجه حسین افندی طرفندن كذلك وکیل مسجلی مدرسین کرامدن السید مصطفی افندی ابن حسین و مدرسه مذبوره دروننده واقع کتبخانه ک حافظ کتب اولی الشیخ الحاج یوسف افندی و ثانی محمد افندی و ثالث السید محمد عمش افندی و مستحفظ حافظ کتب اولی مدرسیندن سلیمان افندی و ثانی ابراهیم افندی و فراشی عبدالقادر افندی حاضر اولدقلری حالده اولاً سرای جدید عامرده واقع کتبخانه منیفه یه واروب مرقومونک طلب و معرفتلی و معرفت شرعیه بالادقه والتجری بالاسی واقف مرحوم مشار الیهک خطی و مهرهایونلریله مهور و موشح کتبخانه دفترنده محرر اسامیلرینه تطبیقاً بعد الدور بعده عاریت دولابری ایله مدرسه مذکوره کتبخانه سنه نقلی برله فنون و سطور و اوصافی تحریر و تعداد برله مجدداً تنظیم اولنان کتب شریفه دفتریدرکه بروجه آتی ذکر و بیان اولنور فی الیوم السابع والعشیرین من شعبان المعظم لسنة ست واربعمین ومأتین والف .

III. MUSTAFA'NIN BOSTANCILAR OCAĞI KÜTÜPHANESİNİN SAYILIP LÂLELİ MEDRESESİNE TAŞINMASI

اوقاف همایون شوکت مقرون ملوکانه خزینه سی طرفندن اداره اولمقده اولان خداوندکار اسبق جنتمکان خلد آشیان مرحوم و مغفور له سلطان مصطفی خان طاب ثراه حضرت تالریک سرای جدید عامرده ملغا بوستانیان قشلاخی دروننده کائن کتبخانه منیفه سنده حافظ کتبلری موجود اولدقلری حالده قیودینه و کتبخانه دفترینه تطبیقاً معرفت شرعیه دور اولمسی مقتضای نظامندن ایسه ده خیلی مدتدنبرو یوقلمد یغندن بشقه لایقینه مطالعه ایدری اولیوب مرور ازمنه ایله تلفی موجب اوله جغندن غیری واقف مشار الیهک لالهلی جامع شریفی جوارنده کائن مدرسه سی دروننده اولان کتبخانه سنده موضوع کتب شریفه تام کتبخانه ترتیبی اولیوب ناقص اولدیغنه و اندرون همایون میمنت مشحونده واقع عدن آشیان غازی سلطان احمد خان حضرت تالریک کتبخانه جلیله سی تام و مکمل اولوب اولوجهله سائر کتبخانه دن مستغنی اولدیغنه نظراً سالف الذکر قشلاغ مزبور دروننده موجود بولنان کتب شریفه حافظ کتبلری معرفتی و معرفت شرعیه بعد الدور ذکر اولنان لالهلی کتبخانه سنه نقل و کتب سائر یه علاوه ایله هم تطاول دست ضیاعدن وقایه وهم نقصانی تکمیل وهم طلبه علومه انواع نفع کلی و فوائد کثیره یی مستوجب اوله جغنی بیان ایله کتبخانه مذکوره یه وضع اولمق اوزره مقدار و اسامیلرینی مبین مهور و ممضی دفتر برله تقدیمی خصوصنه خط شریف کرامتدین شرف افزای صحیفه صدر بیورلمش اولدیغنی مبین حالا اوقاف همایون ناظری و وقف مشار الیهک قائم مقام متولسی اعظام رجال دولت علیه ابدیه الاستمراردن عطوفتلیو ساحتلو السید محمد طاهر افندی حضرت تالریک برقطعه مهور

İSTANBUL KÜTÜPHANELERİNDEKİ KİTAPLARIN SAYIMI
VE TOPLU KATALOĞUNUN HAZIRLANMASINA DAİR.

اسلاف سلاطین عظام حضراتیله سائر اصحاب خیرات طرفلرندن انشالرینه همت بیوریلوب درسعادت وبلاد ثلاثه ده کائن کتبخانه لرده موجود اولان کتبخانه اکثریسی مأمورلرینک عدم تقید و اہتمامندن ناشی تلف اولقده و بعضیلری دخی شونک بونک الہ کچوب قالمقده اولوب بر وجهله تجویز اولنور مواددن اولدقدن بشقہ بونلر بر رابطہ ضبط تحتہ قونلسہ ہم بو قدر کتابلر تلفدن وقایہ اولمش و ہمده دارالمعارف اولان درسعادتہ موجود کتبخانه مقدار ایدوکی آکلاشیلوب تتبع ایدہ جک کیمسہ لریک تحریریسی ایچون سمت سہوات بولنسی محاسن عصر معارف شہنشاہی بہ ضمیمہ خیریہ اولہ جق بر مادہ نافعہ دخی ظہورہ کله جکندن ایجاب حال میانہ عاجزانہ مزیدہ درمیان اولنہ رق اول اسرہ درسعادت و بلاد ثلاثہ ده بولنان بالجملة کتبخانہ لریک عمومی بر یوقلمہ سی اجرا اولنوب شویلہ کہ مجلس معارف اعضاسندن مکرمتلو علی افندی داعیلری ایله خزینہ اوقاف ہایوندن بر قاچ کاتب تعیین ایله بونلر بشقہ بشقہ ہر بر کتبخانہ بہ کیدرک موجود اولان دفتریلہ کتب محفوظہ تطبیق و ضایعاتی چیقار ایسہ بونلرک نہ اولدینی تحقیق اولندقد نصکرہ دفترک بر عینی آلوب کتبخانہ ده قالان دفتر موجبنجہ کتابلری تسلیم ایلدیکنی و من بعد ضایعاتندن مسئول اولہ رق تضمین ایلیہ جکنی مشعر حافظ کتباری طرفلرندن دخی مہرلو سند آلنہ رق اشبو سند و دفترلرک اوقاف ہایون و مجلس معارفہ برر صورتلری حفظ قلوب ایلزودہ

İSTANBUL KÜTÜPHANELERİNDE MEVCUD KİTAPLARIN
DEFTER OLUNMASINA DAİR

عطوفتلو افندم حضرتلری

درسعادتہ اولان کتبخانہ لرده موجود کتب شریفہ نک تحریر و ثبت دفتر اولنسی مقتضای ارادہ سنیہ دن اولہ رق مقدا اوقاف ہایون تفتیش کتبہ سندن فکری افندی ایله رفیق دیگر افندی بہ یومیہ قرقر غروش ویریلہ رک بر مقداری تحریر اولمش اولدینی حالہ مومی ایہ فکری افندیک ارتحالیلہ پسماندہ اولوب بونلرک بر آزی یازدیریلوب قصورینک ترکی لایق اولدیغنه و ختام تحریرلری خلیجہ ذقہ محتاج ایسہ ده امرتحریرلری محسناتی مستلزم مواددن بولندیغنه بناء یومیہ اعطاسندن صرف نظرلہ ختامہ قدر اوقافی حاصلاتہ مصرف قید اولنق اوزرہ حکمہ مزبورہ کتبہ سندن حمدی افندی بہ درتیوز و مخدومی کامل افندی بہ دخی اوچیوز غروش معاش اعطاسیلہ قصور قالان کتبخانہ لردہ کی کتب شریفہ نک دخی تحریر و ثبت دفتر اولنسی خصوصہ دائر اوقاف ہایون ناظری عطوفتلو بک افندی حضرتلرینک تقریری منظور عالی بیورلق ایچون عرض و تقدیم قلمش اولغله اجرای ایجابنک ناظر مشارالہہ حوالہ سی حقندہ ہرہ و جہلہ ارادہ سنیہ حضرت ملوکانہ متعلق و شرفصوور بیوریلور ایسہ اکا کورہ حرکت اولنہ جفی بیانیلہ تذکرہ ثاوری ترقیم قلمدی افندم.

فی ۱۵ ص ۱۲۷۸

BA. İrade-Dahiliye 31 980

مثلاً بر حافظ کتبک جهتی توجیهی لازم کلدکده طالب اولان کیمسه نك استحقاقی مجلس معارف طرفندن تصدیق اولندقدن صکره اوقاف هایون خزینه سی طرفندن امر توجیه اجرا اولنهرق مجلس معارفه کوندریلوب اوراده دور و تسلیم قاعده سنک اجراسیله آندن سند آلهرق حفظ ایتدیلمسی و اول امرده یاییله حق دفترلر تنظیم اولندقدنصکره بر مناسب صورتده جدول یاییلوب یعنی هر فنده وهر کتبخانه ده نه قدر کتاب بولنور ایسه آراندینی وقت قولایلقله بولنه حق یولده بر دفتر عمومی یاییلوب طبع ایله نشر اولنور ایسه خلفجه پک بیوک بر فائده بی موجب اوله جنی و حاصل اوله حق تمتعاندن اشبو مأمور و کتبه یه خدمتاری مقابله بر ازشی ویرلمسی لازم کله جکندن بو مصرفک دخی آندن چیقه جنی جهته اشبو جدولک دخی شیمیدین دوشونیلهرک بر نمونه سنک تنظیم و تقدیم اولنسی و برده کتبخانه لردن بشقه جوامع شریفه ده دولابار ایچنده پک چوقی کتابلر اولوب بولنر ایسه بتون بتون اونوتیلیمش و او یله قبالو قالمش اولدقلرندن کتبخانه لرک یوقلمه سی بیتدکدنصکره اشبو دولابار آچدیریلهرق یوقلنوب بو کتابلرک دخی سایه معارفوایه جناب ملوکانه ده هر کسک مستفید اوله جنی صورتله امر محافظه لری ایچون بر دیگر طریق بولنسی مناسب کبی کورولمش ایسه ده اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر. فی ۱۹ ص ۶۷

BA. Meclis-i Valâ 6228

عظوفتلو افندم حضرتلری

در سعادت و بلاد ثلثه ده کآن کتبخانه لرده موجود کتبک اکثری مأمورلرینک عدم تقید و اهتمامندن ناشی تلف اولمقده و بعضیلری دخی شونک بونک انه کچوب قالمقده اولمسيله عصر معارفصر حضرت شهنشاهیده بولنرک بر رابطه حسنه تحتنه قولنسی لازم کلدیکندن اولبابده بعض مطالعاتی شامل مجلس والا و مجلس معارف عمومی طرفندن قلمه آنان مضبطه لر منظور عالی جناب جهانبانی بیورلمق ایچون تقدیم قلمش اولمقده بو بابده هر نوجهله امر و فرمان هایون حضرت ملوکانه متعلق و شرفسنوح بیوریلور ایسه منظوق جلیلی اوزره حرکت اولنه جنی بیاییله تذکره شوری ترقیم قلندی افندم.

معروض چا کر کینه لریدرکه

هامه پیرای تعظیم اولان اشبو تذکره سامیه اصفانه لر یله ذکر اولنان مضبطه لر منظور مکارموفور حضرت شهنشاهی بیورلمش و مطالعات مذکوره مناسب و یولنده کورولمش اولمسيله تذکر و استیذان بیورلدینی اوزره اجرای اقتضاسنی متعلق و شرفصدور بیوریلان امر و فرمان هایون جناب پادشاهی مقتضای منیفندن بولنش و مذکور مضبطه لرینه سوی سایی اصفیرینه اعاده قلمش اولمقده اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامر کدر. ۳ ۶۷

BA. Meclis-i Valâ 6228

İSTANBUL KÜTÜPHANELERİNİN TOPLU
KATALOĞUNA DAİR

در سعادت و بلاد ثلثه ده کأن بالجمله کتبخانه لر علی العموم بر کره یوقنیه لر
موجود اولان کتب شریفه نک مقدار و مواقع و اسامیسی مین جدول بر اسامی
کتبک ترتیب و تنظیمی و عصر محاسن حصر حضرت پادشاهیده اشبو کتبخانه لرک دخی
رابطه حسنه تختنه قونلنی خصوصه بارارده سنیه ملوکانه مأمور بیوریلان مدرسین
گرامدن و مجلس معارف عمومیہ اعضاسندن مکرمتلو علی فتخی افندی داعیلری درت
یحقی سنه سعی و اقدام ایله کتاب مذکورک دلخواه عالی اوزره ترتیب و اتمامه موفق
اولش ایسه ده کتب موجوده نک کتبخانه لرده مقدار و مواقعی مین درون جداوله
وضعی لازم کلان ارقام و اشاراتک وضعیله طبع و نشره شایان اولور صورته قونلنی
اسامی کتبلرده اسملری موجود اولان اکثر کتب مؤلفه و باخصوص زمان سعد اقتران
دولت علیه عثمانیه ده عصرأ بعد عصر تألیف و ترجمه اولمش اولان کتب جلیله معتبره نک
اکثری اندرون هایون معالیشجون حضرت ملوکانه ده واقع کتبخانه کبیره موجود
اولق حسیله خواص بندکاندن بولنان بعض ذوات معارفیاتک لادی الحاجه مطالعه سی
و لزومه کوره استنساخه تکثیر نسخه لری ضمننده کتب شریفه مذکوره نک دخی
اسامیسی بیلنوب و آرنیلدینی وقتده بالسهوله بولمسیچون معرفتیه معاینه و ترتیب
اوله رق سالف الذکر جمع و تألیف ایلدیکی اسامی کتبه درج و تسطیرینه مساعده
سنیه شایان بیوریلوب بیوریله میه جغنگ بیلنمنسه متوقف بولندینی و شیمیدیلک تبرکاً
یالکز سیر شریفه حضرت محمدیه علیه و علی آله افضل التحیه و تواریخ فن عالییرینه
متعلق کتب موجوده نک اسامیسی حاوی اولان قطعه سی بشقه جه تبیض و نمونه

تکمیل اولق اوزره ارقام و اشاراتک وضعیله طبع و نشره الیرر صورته قونیه لر
تقدیم قلندینی بیانیه مار الذکر اندرون هایون حضرت ملوکانه کتبخانه نک اول
وجهه معاینه و تسطیری و هنوز وضع ارقامه تبیضی تکمیل اولیان مجلدات معروضه
بر طرفدن اکال اولندقجه عرض و تقدیمیه طبع و تمثیل ایتدیرلک اوزره شیمیدیدن
مذکور نمونه قطعه سنک طبعنه مساعده سنیه لری ارزان بیورلنی خصوصلری افندی
مومی الیه داعیلری طرفندن نیاز و استعدا اولمش اولوب جناب واجب الوجود
ولی نعمت عالم شهنشاه کردون شیم افندی پادشاهمز حضرتلرینه عمر و اقبال
ناحدود احسان بیورسون. سایه کالات پیرایه جناب جهانداریده انتشار جواهر علوم
و معارف قضیه سی ملتزم و بونجه کتب نادره و آثار نافعاً اسلافک مواقع و اسامیسی
معلوم اولیوب کنج نسیانده فرسوده و معطل اولسی نزد عالیده تجویز بیورلیه جنی
بدیسی و مسلم بولندیغنه و طوغریسی افندی مومی الیهک سالف الیابن تنظیم و تألیف
ایلدیکی کتاب آثار علیه اسمیه موسوم اولغه شایان بر اثر جلیل اولوب او مقوله خفایا
و زوایاده قلمش بریجه مؤلفاتی میدانه چیقارمش نظیری نامسبق بر اثر و جمله عندنده
منافی مثبت مصنفات واقعه یه مرتبه اولی و جهت وحدت مثابه سننده اوله رق عصر
معارف حصر حضرت خلافتیناهی آثار جلیله سنندن معدود کتاب معتبر اولدیغنه بناء
بروجه استعدا اندرون هایون ملوکانه کتبخانه سننده اولان کتب و مصنفاتک محله
مذکوره یه درج و تحریری منوط امر و فرمان عالی اولوب و دیکرلری رفته رفته
تبیض و اکال اولندقجه بو وجهه عرض و تقدیم ایله طبع ایتدیرلک اوزره مذکور
نمونه قطعه سی شیمیدیدن تمثیل ایتدیرمیسی میانه عاجزانه مزده مناسب کی تذکر
قلمش و افندی مومی الیه داعیلری علوم و معارف اصحابندن و فضیلت و منزلت ذاتیه سی

مسلماتدن و يکرمی سنه دنبرو خدمات علمیه دولت عليه ده مستخدم داعیان
صديق سماندن بولمسیله الطاف جلیله و مکافات جمیله یه .ظهر بیورلسی مکالم عمیمه
جناب جهانبانی مقتضای عالیسنندن اولوب چونکه کندوسی بو بابده خیلدیجه امک
صرف ایدرک پک چوقدن حصولی مطلوب اولان بر اثر مقبولک وجوده کلسنه موفق
اولمش وفی ذاته اوتوز قرق بیک غروش دینه کرفتار و اون سنه دنبرو ادا و تسویه سنده
ناچار بولندیغندن بشقه شو خصوص ایچون کندوسنه بر ایچه اعانه اولمیه دق مأمور
بیورلدیغی بویه بر خدمت متبرکه نیک حسن اکالنه کمال غیرت و اقدامی ایجابجه کرک
بالجمله کتبخانه لرک یوقلمسنه و کرک کتاب مذکورک ترتیب و تنظیمی مصارفنه درت یچق
سنه ظرفنده اون بش یکرمی بیک غروش ایچه دین و صرف ایتمش اولدیغندن سایه
مراحمویه حضرت پادشاهیده دین قدیمدن خلاصه کسب رفاه الملک اوزره مناسبی
مقدار عطیه سنیه حضرت ملوکانه عنایت واحسان و موجب افتخار و مسروریتی و باعث
ازدیاد شوق و غیرتی اوله جق صورتده طریقچه رتبه سنک ترفیعی خصوصی طرف
والای حضرت مشیختیناهی یه حواله ایله تلطیف و شادان بیورلسی مرهون مساعده
سنیه لری ایدوکی معلوم علیه جناب و کالتیناهی لری بیورلده اولباده و هر حاله امر
و فرمان حضرت ولی الامر کدر .

فی ۱۵ ج ۷۱

BA. İrade- Dahiliye 20 390.

KAPATILMIŞ OLAN HACI BEŞİR AĞA KÜTÜPHANESİNİN SAYILARAK YENİDEN AÇILMASI

دارالسعادة شریفه اغاسی حضرت تهرینک نظارت علیه لرنده اولان اوقافدن دارالسعادة
السنيه اغاسی اسبق مرحوم الحاج بشیر اغانک حمیه استانبولده باب حضرت صدر آصفی
قربنده واقع جامع شریف لری دروننده کائن کتبخانه جلیله لری دروننده موجود حرمین
شریفین محاسبه سنده مقید دفتر موجنجه علوم شریفه دن علم تفسیر و علم حدیث و علم
فقه و علوم سائر بی مشتمل متون و شروح و حواشی مقوله سی کتب نفایسک من بعد
کتبخانه سنندن طشره چیقیمیوب یوم جمعه و صالیدن ماعدا هفته ده بش کون کتبخانه
مرقومه کشاد و درت نفر حافظ کتب بهر یوم نوبت ایله مقیم و طالبینه کتب اندروب
دائماً نظارت و محافظه ایتمک اوزره علی الدوام شروط مرقومه یه رعایت اولمسی واقف
مشارالیهک و قفیه سنده مصرح اولوب لکن بوندن اقدام درت نفر حافظ کتبار شروط
واقف مشارالیه مغایر حرکتیه اجتناسار و رهن قوی ایله بش کونه دکن ینه کتورملک
اوزره کتب مذکورنه کتبخانه دن طشره یه چیقمه سنه رخصت و یروب بو وجهه
عدم اداره لرندن ناشی کتب مذکورنه کتبخانه بر مقداری ضایع و تلف اولوب بروجه
محرر عدم اداره اوزره ترک اولندیغی تقدیرجه کلیاً ضایع و تلف و وقف شریفه
ضرر کلی اوله جنی ظاهر و بدیدار اولدیغی اجلدن وافر مدندن برو کتبخانه مذکور
مسدود و مهور اولمغین وجه مشروح اوزره بو مثللو وجوه خیری ترک برله کتبخانه
مذکورنه کتبخانه مغایر شروط واقف سد و بندی موافق شرع شریف اولمامغین کتبخانه
مذکورنه معرفت شرع و حرمین شریفین محاسبه سنندن کاتب تعیینیه جمله مرتزقه
وقف و حافظ کتبار مواجهه لرنده فتح و کشاد و حرمین شریفین محاسبه سنده مقید

دفتر عتیقه تطبیق اولنهرق تعداد و بموجب دفتر عتیق ضایعاتی بشقه والیوم موجود بولنای تقدر ایسه بشقه تحریر و مجددا دفتر اولنوب ینه معرفت شرعله علانه وضع و حافظ کتبلره تسلیم و شروط سابقی اوزره هفته ده بش کون علی الصباح ساعت ایکیده ایکن کتبخانه مذ کوره فتح و کشاد و بعد العصر ساعت اونده ایکن سد و بند و نوبت ایله اداره ویرلرینه امین اولمق اوزره کتب مذ کوره بی هربری محافظه ایدوب بوندن بویله بهر سنه غره محرمده متولی و کاتب و مرتزقه وقف معرفتلیله حافظ کتبلر مواجه لرنده موجود اولان کتب نفایس دفترده تطبیق اولنهرق تعداد اولنوب اگر نقصانی ظهور ایدر ایسه درت نفر حافظ کتبلر کندی ماللرندن تضمین ایللری شروطی درج اولنهرق نظامه قویه به ربط و وجه مشروح اوزره نظاملری حرمین شریفین محاسبه سنه قید و ثبت اولنوب علی الدوام شروط محرره مذ کوره به رعایت اولنوسی باینده ناظر وقف اغای مشارالیه حضرتلری طرف باهر الشرفلرندن صدور ایدن مکتوب امر اسلوبلرینه امتثالاً جانب شرعدن ارسال اولنان محمد طاهر افندی حرمین شریفین محاسبه سی قلمندن مرسل کاتب ابراهیم افندی معیتله کتبخانه مرقومه به واروب حالا متولی وقف خلیفه ثانی کاتب حضرت اغای مشارالیه علی افندی طرفندن وکیل مرسل علی افندی ابن احمد و کاتب وقف درویش احمد افندی و جابی وقف مصطفی افندی و حافظ کتب اول حسین افندی ابن مصطفی و ثانی محمد عارف افندی طرفندن وکیل مرسل اسمعیل افندی ابن عبدالرحمن و ثالث حافظ محمد افندی ابن ابراهیم و رابع عبدالوهاب افندی المرحوم عثمان افندی و سرمؤذن مصطفی افندی و سرقیم علی افندی و سائر مرتزقه وقف مواجه لرنده کتبخانه مرقومه فتح و کشاد اولنوب واقف مشارالیه مهربله مهور بموجب دفتر عتیق دروننده اولان کتب متنوعه تعداد اولنوب

ضایعاتی بشقه الیوم موجود اولانی بشقه تحریر و ترقیم اولندیغی اسماء کتب دفتر بدر که بر وجه آتی ذکر اولنور. فی الیوم الخامس من شهر ربیع الاول لسنه ثمان وتسعین ومائه والف

HÂLET EFENDİ KÜTÜPHANESİNDEKİ SANAT DEĞERİ
OLAN KİTAPLARIN MÜZEYE NAKLİ HAKKINDA

حالت افندی کتبخانه سنده بولنان آثار نفیسه نك موزه یه جلی حقنده مجلس اداره جه
انخاذا اولنان قرارك صورتی مربوطاً تقدیم حضور سامیء جناب صداری پناهیلری قلنمش
اولفله اولبایده امر و فرمان حضرت من له الامر کدر. ۲۹ مایس ۳۳

قله قیوسی مولویحانه سی داخلنده کی حالت افندی کتبخانه سندن غایت نفیس
و قیمتدار بر شهنامه نك سرقت ایدلسی موزه مجلس اداره سنك نظر دقتی جلب ایلسی
اوزرینه اعضادن عصمت و کال بکارك مذکور کتبخانه یه عزیمتله آثار موجوده بی تدقیق
و کتب مقتضیه بی موزه یه نقل ایتملری ۲۹ شباط سنه ۳۱ تاریخنده تحت قراره آلمش
ایدی. عصمت و کال بکار ایکی دفعه کتبخانه یه عزیمت ایتدکلی حالده آناختارک
و حافظ کتیبک بولنامسی کی وسیله لرله تدقیقانه امکان بولامش لر در. معلوم اولدیفی اوزره
کتبخانه لرده بولنان مذهب و مصور، نسخه سی نادر و صنایع نفیسه نقطه نظرندن
حاضر قیمت آثار، ارباب مطالعه طرفندن تدقیق ایچون دکل کتبخانه بی تزین ایچون
وضع و حقیقت حالده حبس ایدلمش اولسنه نظراً بر فائده تأمین ایدمه چی و حالبوکه
آثار بدیهه نك محل تشهیری اولان موزه ده بو درلو آثار بولوندرلمسی هم ارباب فنك
استفاده سی هم ده ضیاع و سرقتدن مصونیتنی تأمین ایدمه چی طبیعی اولدیفندن قرار
سابق موجبجه عصمت و کال بکارك سالف الذکر کتبخانه یه عزیمتله آثار موجوده بی
تدقیق و صرف صنایع نفیسه یه متعلق و موزه ده تشهیره لایق آثار مزینه و مصوره بی
موزه یه نقل ایتملری تحت وجوده بولن دینی جهتله مشار الیهما کتبخانه یه عزیمت
ایدی بیلیمک اوزره بر یوم مخصوص تعیینله موزه مدیرتته معلومات ویرلمسی لزومنک

مأمورین متعلقه یه تبلیغ اولمسنك مقام نظارت جلیله یه عرضه و یوم معینك مدیرتیجه ده
مشار الیهما یه اخبارینه قرار ویرلدی. ۲۹ مایس ۳۳

اوقاف اسلامیة موزه سی مدیری

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

KÜTÜPHANEDEN DIŞARIYA KİTAP ÇIKARILMAMASI
İÇİN NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ BİRİNCİ
HÂFİZ-I KÜTÜBÜNE VERİLEN YAZI

بر وجهله طشره کتاب چيقارلاماسی بانبده کتبخانه نك حافظ کتب اوله
ويريلان مکتوب امر اسلوبك صورتيدر :

في غرة ذى الحجة ۱۲۱۱

قدوة الامثال والاقران ذکر آتی کتبخانه نك حافظ کتب اولی (. . .) افندی
زيد قدره بعد التحية الوافية انها اولنور که نظارت مزده اولان اوقافدن استابولده واقع
نور عثمانیه ديمکله شهر مرحوم و مغفور له سلطان عثمان خان طاب ثراه اوقافی جامع
شريفنده کأن کتبخانه ده موجود کتب نفیسه نك بر وجهله طشره چيقارلاماسی وقف
مشاراليه ک شروطندن ايکن اسلافده حافظ کتب اولنر متولیء وقف و سائر لرينک
التماسیله خلاف شرط واقف بعض کسنه لره کتب اعطاسیله شیرازه نظامنه خلل
کلدوکی اخبار اولنقله بوندن بویله شرط وقفه رعایت اولنیه رق حسب الاقتضا خط
هایون صادر اولدقچه کسنه نك التماس و استدعاسیله کتبخانه مشاراليه دن بر جلد
کتاب اخراجی تجویز اولنمیوب و اگر خلاف شرط واقف حرکتک ظاهر اولور ایسه
حافظ کتب اوللک جهتک رفع و آخره توجیه ایله اکتفا اولنمیوب اخر کونه معابت
اولنه جعکی تیقناً بلوب متبصرانه حرکت برله شروط وقفه علی الدوام رعایت ایلک
ایچون مکتوب تحریر و ارسال اولنمشدر . بحقه تعالی وصولنده کر کدر که بوجه محرر
عمل و حرکت ایلیوب موجب مکتوب ایله عامل اوله سز . في غرة ذى الحجة ۱۲۱۱

HÂLET EFENDİ VE YAHYA EFENDİ KÜTÜPHANELERİNDEN
FETVAHÂNEYE KİTAP GÖNDERİLMEDİĞİNE VE BAZI
KÜTÜPHANELERİN SULTAN SELİM'DEKİ UMUMİ
KÜTÜPHANEYE NAKLEDİLDİĞİNE DÂİR

استابول ولایتی اوقاف مدیریت علیه سنه

برای تدقیق و وقف کتبخانه لردن فتواخانه عالی به نقل اولنال کتابلرک فهرست
نومروسسیله اسملرینک و تاریخ ارساللرینک اشعاری ذیلآ تبلیغ بیوریلن ۱۷ مایس
۳۳۳ تاریخی و ۲۲۸ نومرولی امرنامه لریله اشعار بیورلمش و لیدی التحقیق غلطه
مولوینخانه سننده کأن حالت افندی کتبخانه سیله بشکطاشده یچی افندی درکاهندن
فتواخانه عالی به کتاب نقل اولنلدیغی و طویحانه ده کأن قلنج علی و فندقلیده کأن
کتبخانه لرنده موجود کتابلرک جمله سی بوندن بر سنه مقدم سلطان سلیمده تأسیس
بیوریلن عمومی کتبخانه به نقل ایلدیگی و فقط ذکر اولنان قلنج علی پاشا کتبخانه سنندن
سیواسی نامیله معروف بر جلد کتابک باسنند فتواخانه عالی به تودیع اولنلدیغی تبین
ایتمکله اولوجهله اقتضاسنک ایفا بیورلمسی معروضدر .

بک اوغلی دائرة وقفیه سی

۱۲ شعبان ۳۳۵ - ۳ حزیران ۳۳۳

SİVAS, AMASYA VE TOKAT VİLAYETLERİNDEKİ
KÜTÜPHANELER HAKKINDA

داخل ولايتده وقف كتيخانه لرك ايضاحاتي
حاوي جدولك كوندرلسي حال حاضر طولاييسيله
ممکن اوله مديني حقنده

مؤسسات علميه قلمي افاده سيله شرفوارد اولان ۲۱ مارت ۳۳۳ تاريخ ۱۰۲۷۳۶ /
۸ نومرولي تحريرات عليه نظارت پناهيزيله طلب بيوريلان ۶ كانون اول ۳۳۳ تاريخي
تلغرافنامه نظارت پناهيزيله ده تا كيد بيوريلان عريضه جوابيه در. طشره ده بولنان وقف
كتيخانه لرك اسم و موقعلري و بنا و موجودلري و صورت اداره لريله احوال
عموميه لري حقنده معلومات كفيه استحصالنه دائر ملفوفاً ارسال بيوريلان سؤال
ورقه لرنيك برر صورتلري چيقاريله رق ۳ نيسان ۳۳۳ تاريخنده ملحقات اوقاف
مأمورلقرينه با تحريرات يازلمش ايدي. بولردن يالكز قره حصار و ديوريك اوقاف
مأمورلقرندن النان تحريرات جوابي به نظراً بوكي وقف كتيخانه بوراده اولمديغندن
ملفوف استيضاحنامه لرك تنظيم و املاسنه حاجت كوريله مديكي بيلديرلمش و اماسيه
و توقاد اوقاف مأمورلقرينه دفعاتله كيفيت تبليغ و اسباب تأخري صورلمش ايسه ده
استدلال مخبراته و بوكره النان معلوماته كوره مذكور لوالر داخلنده برقاچ كتيخانه
موجود ايسه ده بولزده اوقاف ملحقه دن و متوليلرينك يدا اداره سنده اولوب احوال
حاضره سبيله كرك متوليلرك و كركسه حافظ كتيلرينك عسكر اوله رق سلاح آلتنده
اوللرندن طولايي كتيخانه لرك قبالی و دروننده كي كتب و رسائلك تعين مقداری
شيمديلك ممکن بولنه مديني بيلديرلمكده بولمش و تحريرات عموميه جوابنك شيمدي به

قدر تأخري اسبابي ملحقاتدن جواب انه مامسي بوزندن ايلرو گلشدر. بناءً عليه
نفس مركزده كچه دارالراحه و نعمان افندي كتيخانه سي ناميله ايكي عدد كتيخانه ده
وارسه بولزده ملحقه دن اولوب احوالی طولاييسيله قبالی بولندقرندن ايفاي مقتضاسي
متوقف اراده جليله نظارت پناهيزيدر اولبايده امر و فرمان حضرت من له امر كدر.

۱۶ ربيع اول ۳۳۶ ۲۹ كانون اول ۳۳۳

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

ANKARA VİLAYETİNDEKİ KÜTÜPHANELERE DAİR

اوقاف هایون نظارت جلیله سنه

مؤسسات علمیه قلمی افاده سیله شرفوارد ۱۴ نیسان ۳۲۹ تاریخی و ۱۴/۵۱۲۶۶
نومرولی امرنامه عالی نظارت پناهگیری عریضه جوابیه سیدر. آنقره ولایتی داخلنده بر
عددی نفس آنقره قصبه سننده و اوچ عددی یوزغادده و اوچی قیصریه ده و دوردی
چورومده و بری قیرشهرنده و برر عددی ایش و سیوریحصار قضالرنده اوله رق موجود
اون اوچ عدد کتبخانه نك نمونه سنه موافق آری آری تنظیم قلنان جدوللری مطویاً
تقدیم قلنمش و ملحقات سائرده کتبخانه اولدینی بالمخبره آکلاشلمش اولمغله اولبابده
امر و فرمان حضرت من له الامر کدر.

۲۷ رمضان ۳۳۱ ۱۷ آغستوس ۳۳۹

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

AYAŞ KASABASINDAKİ BÜNYAMİN CAMİİNDE BULUNAN
KÜTÜPHANE'NİN DURUMUNA DAİR

آیاش قضا سنك مرکزی اولان آیاش قصبه سنك درویش محله سنده کآن بنیامین
جامعشریفی دروننده واقع کتبخانه ده موجود کتب متنوعه ایله
معاملات متنوعه سنی مبین تنظیم ایدیلن جدولیدر :

- ۱ - کتبخانه نك اسمی: بنیامین
- ۲ - اوقاف مضبوطه ویا ملحقه دن اولدینی : اوقاف ملحقه دن
- ۳ - واقف اولی ویا بانیسی، ملحقه دن ایسه متولیسکی کیملر در: وجیهی پاشا زاده
کال پاشا. آیاش اوقاف مأمورلنی طرفندن متولی قائمقاملنی صفتیه اداره اولمغده در
- ۴ - محلی، قضا، ناحیه سی، قریه سی، محله سی: آیاش قصبه سنك درویش امام
محله سنده کآن جامعشریف دروننده واقعدر
- ۵ - بناسی کار کیرمیدر ویا اخشابمیدر، قاچ قاندر: بناسی اولمیوب بنیامین جامعشریفی
دروننده طولابدر
- ۶ - قاچ اوپه دن عبارتدر: ایکی قپاقلی طولابدر
- ۷ - کتبخانه بناسی خارجنده جوازنده مشروط خانه و سائره کبی مشتملاتی
وارمیدر: یوقدر
- ۸ - خزینه کتب ایله مطالعه نك مساحه سی: مذکور طولاب طولاً ایکی عرضاً بر
متر و قرق سانتیمدن عبارتدر
- ۹ - کتبخانه نك یقیننده دیگر کتبخانه لر وارمیدر: یوقدر
- ۱۰ - کتاب وقف ایدنلر متعدد ایسه اسملرینک ممکن ایسه هربری طرفندن موقوف
کتابلرک عددی: کال پاشا ۲۳۴، حاجی مسعود اغا ۱۴، ابراهیم بک ۲۷،

- حاجی مسعود اغا کریم‌سی مسلمہ خام، ۱ حافظ مصطفیٰ افندی مرحوم ۱۱
واقفی نامعلوم ۵
- ۱۱ - فہرستی وارمیدر : بوکرہ متشکل قومیسون طرفندن جامعشریف مذکورہ
کیدیلوب فہرست تنظیم و نومرولر وضع ایدلشددر
- ۱۲ - فہرستدہ محرر کتابلرک عددی : فہرست اولدینی جہتلہ نہ مقدار کتاب
وقف ایدلدیکی معلوم دکلدر
- ۱۳ - الیوم کتبخانہدہ قاچ کتاب موجوددر : حافظ کتب طرفندن بالارائہ قومیسو-
نمزک مجدداً تنظیم ایتدیکی فہرست موجبنجہ ایکی یوز طقسان ایکی طاقدہ
اوچیوز الی درت عدد کتاب موجوددر
- ۱۴ - تعمیر قبول ایتمز درجہدہ فرسودہ اولان قاچ کتاب واردر : سکز کتاب
واردر
- ۱۵ - محتاج تعمیر و تعمیری قابل کتابلرک عددی ندر : یدی عدد
- ۱۶ - جلدسز قاچ کتاب واردر : یوقدر
- ۱۷ - آثار نفیسہ دن معدود یازی، رسم و بوکا مائل ساثر لوحہلرک عددی : یوقدر
- ۱۸ - شروط واقف حقندہ معلومات جملہ : حاجی مسعود کریم‌سی مسلمہ خام
طرفندن وقف صحیح ایلہ وقف اولنان آباش قصبہ سندہ کائن حمام ایچار بدلندن
سنوی بشیوز غروشک بنیامین مدرسہ سی مدرسہ ایلہ حافظ کتبہ بیک
غروشکدہ مذکور مدرسہ و تربہ شریفہ و کتبخانہ و اتصالندہ کائن تکیہ
و جامعشریف مذکورک تعمیر و ترقیمنہ صرفی ۲۳ جمادی الاول ۱۲۸۰ تاریخی
وقفیہ موجبنجہ
- ۱۹ - قاچ حافظ کتب : بر حافظ کتب واردر

- ۲۰ - خدمہ، بواب و مستخدمین ساثرہ سی وارمدر : یوقدر
- ۲۱ - اسمی، تاریخ و محل ولادت : عبدالرحمن افندی آباش قصبہ سنک فراح فقیہ
محلہ سندہ بیک ایکیوز یتیم آلتی سنہ سندہ تولد ایتدیکی تذکرہ عثمانیسی
کوریلہرک متحققدر
- ۲۲ - خدمتی اصالة ویا وكالة اولدینی : ۳۰۳ سنہ رومیسندنبری بلا توجیہ حافظ
کتبدر
- ۲۳ - درجہ تحصیلنہ صورت تعیننہ دائر ابراز ایلدیکی اوراق مثبتہ نک جنسی
و تاریخی، نردن ویرلیدیکی آباش رشدیہ معلم اولی مرحوم حافظ علی افندی
مہریلہ مہور ۱۵ جمادی الاخر ۳۰۴ تاریخی اجازنامہ ابراز و بروجہ محرر
حافظ کتبدر
- ۲۴ - کفالتنامہ ویرمشیدر متسلسلہ ویا منفردہ مالیه میدر نرہ یہ وھانکی تاریخدہ
کفالت ویرمشدر : کفالتنامہ ویرمامشدر. فقط اون بر بیک سکز یوز سکز
غروش قیمتندہ اولان مذکور کتابلرہ عائد کفالتنامہ دردست اخذدر
- ۲۵ - حافظ کتبکدن ماعدا کتبخانہدہ ویا خارجدہ بشقہ بر خدمتی ویا عہدہ سندہ
برجہت وارمیدر : یوقدر
- ۲۶ - خدمت دولتہ دخولی تاریخی : یوقدر
- ۲۷ - مأموریت سابقہ سی : یوقدر
- ۲۸ - بوکونکی خدمتہ تاریخ تعینی : ۳۰۳ سنہ سی کانون اولندن بری حافظ کتبدر
- ۲۹ - خدمتی مقابلندہ نرلردن ونہ نام ایلہ قاچ غروش المقدہدر : بنیامین مدرسہ سی
مدرسلیکی و مذکور حافظ کتبک نامیلہ بر موجب شرط واقف سنوی ۵۰۰
غروش المقدہدر

۳۰ - کتبخانه نامنه محضات وارمیدر : یوقدر

۳۱ - کتبخانه ده هفته ده قاج کسه و قاج ساعت چالیشلمقده در: جامع دروننده بولندیجی جهته سخی واستفاده ایدیه مه مکده در .

۳۲ - حافظ کتبی متعدد اولان کتبخانه لرده هر کون قاج حافظ کتب بولونیور: متعدد دکلدر

۳۳ - کتبخانه نك احوال حاضره سی و احتیاجاتی حقنده مطالعاتی : کتبخانه دنیلان محل بنیامین جامعشریفی دروننه وضع ایدلمش عادی بر طولابدن عبارت اولدیجی و موجود کتابلرک بر موجب شرط واقف جامعشریف مذکور دن طیشاری چیقارلمیه جنی هر بر کتاب اوزرنده محتویاً مذکور بولندیجی و جامعشریفک مطالعه خانه مقامنده استعمال و اتخادی هم اصحاب مطالعه نك سربستجه اجرای مطالعه سنه مانع وهمده قیش کونلرنده صوووغک تأثیرندن مطالعه ده بولونلمسی غیر ممکن اولسی حسبیه الیوم گتب موجوده نوعاً طولابده محفوظ و محبوس دیمک اولوب بو حال واقفک مقصدینه مغایر واستفاده عمومیه بی مغل بولندیجی جهته علی حاله براقلماسی موافق شرع اوله میه جفتدن و اتصالنده کی بنیامین مدرسه سی الیوم طلبه سی یوق دنیله جک درجه ده بوش اولغله برابر اون ایکی اوطه و بر درسخانه بی حائز بولندیفتدن یا مبحوث مدرسه اوطه لرندن بریسنک کتبخانه و دیگر برینک مطالعه خانه اتخادی و یا خود بنیامین جامعشریفنه عائد وقفیه معمول بهاده کتبخانه نك تعمیراتنه مخصوص اوله رق سنوی بر مبلغ معین تفریق و تخصیص ایدلمش اولسنه و آره دن شیمدی به قدر بر چوق زمان کچدیکی حاله تعمیراتنه هیچ بر پاره صرف ایدلمه مش بولنسنه نظراً تراکم ایدله جکی درکار اولان تعمیرات آقچه سنندن پک زیاده وسعتی حائز اولان مدرسه مذکوره داخلنده کی بقیچه نك بر طرفنه مناسب و موافق بر کتبخانه و برده مطالعه خانه انشاسی ضروری ولابددر .

آیاش قصبه سنك درویش امام محله سننده کأن بنیامین جامعشریفی دروننده واقع کمال پاشا مرحومک احیا کرده سی اولان کتبخانه یه کیدیلوب مومی الیه عبدالرحمن افندی طرفندن ارائه ایدیلن کتب متنوعه یه نومرو وضع وتعداد وحافظ کتبلکه عائد معاملاتله معاملات سائره سی ناطق اسئله یه یازیلان جوابلرک مقارن حقیقت اولدیجی مین اشبو جدول تنظیم وتختیم قلندی . ۱۹ رجب ۳۳۱

تجاردن قاسم زاده ، عونیه مدرسه سی مدرسی ، مفتی بلده ، قاضی قضاء آیاش

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

TAŞRADAKİ KÜTÜPHANELERE TAYİN EDİLECEK
HÂFİZ-I KÜTÜBLERİN TAYİNİNE DÂİR

طشردده بولنان كتيخانهلره تعيين ايديله جك حافظ كتبلر ك اصول انتخابي مختلف تبليغات نتيجه سي اوله رق هر طرفده بر شكلده اولديني آكلاشمش وبو ايسه تشتت معامله يي موجب بولمش اولديغندن بختله بو بابده شوراي اوقافجه بر قرار اتخادي حقنده مؤسسات علميه مدير يتندن تقديم اولنوب حواله بيوريلان مذكرة مطالعه و تدقيق اولندي .

توجيه جهات نظامنامه جديدينيك اوتوز طقوزنجي ماده سننده امتحان ترتيباتي مياننده ذكر اولنان جهاتك تعاملي وجهله اثبات اهليت ايدنلره توجيه اولنه جني محرر بولمسنه و حافظ كتبلر ده جهات مذكوره جمله سنندن اولمسنه بناء بو بابده كي تعامل آكلاشيله رق اكا كوره اجراي ايجابي جهتنه كيدملك اوزره جهات اوقافجه جاري تعاملك تدقيقيله برابر معارفجه حافظ كتبلره اعتمادنامه اعطاسي ايجون تعقيب اولنان تعاملك معارف نظارتندن استعمالي ضمننده مؤسسات علميه مدير يتنه توديع قننور .

اوقاف هايون نظارتي

١٩ كانون اول ٣٢٩

معارف نظارت جليله سنندن لاي استعمال وارد اولان جواب ربط ايدلمش اولمغله مقتضاسنك ايفاسي ضمننده شوراي اوقاف رياست عليه سنه توديع اولنور .

١٢ كانون ثاني ٣٢٩

حافظ كتبلر ك جهات علميه دن بولنديني جهات نظامنامه سنك ايكنجي ماده سننده

مصرح اولوب كرچه امتحانك صورت اجراسي حقنده بشقه جه بر صراحت كورو .
لهمه مكدده ايسه ده اوتوز طقوزنجي ماده نظاميه ده امتحان ترتيباتي بياننده ذكر اولنميان جهاتك تعاملي وجهله اثبات اهليت ايدنلره توجيه اولنه جني مذكور بولمسنه وفي الحقيقه محافظه اطراد ايجون هر طرفده اجرا ايديله جك امتحانلر ك عيني صورته اجراسي لازمه دن اولوب بو بابده معارف نظارت جليله سنندن لاي استعمال وارد اولان جواب ربط ايدلمش اولمغله مقتضاسنك ايفاسي ضمننده شوراي اوقاف رياست عليه سنه توديع اولنور .

١٢ كانون ثاني ٣٢٩

Turgüt Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

BİR HÂFİZ-I KÜTÜB TAYİNİ

جانیک متصرفلغی جانب والاسنه

جانیک سنجاغنه تابع چهارشنبه قضاسی مرکزی اولان چهارشنبه محله سنده
 کان اوقاف ملحقه دن خزینه دار زاده سلیمان پاشا کتبخانه سی حافظ کتبلکنک واقف
 مشارالیهک مدرسه سی مدرسی سمن زاده حاجی مصطفی افندی عهده سنه تفویضه دأر
 مجلس اداره لوانک ۲۸ مارت ۳۲۸ تاریخلی ۸۵۲ / ۲۶۱ نومرولی مضبطه سیله اكا
 مربوط اعلام شرعی اوزرینه مذکور حافظ کتبلکنک مومی الیه مصطفی افندی عهده سنه
 ۳ کانون نانی ۳۲۸ تاریخنده تفویضی بالتنسب وبو باده کی مؤسسات علمیه اداره سندن
 تنظیم اولنان اعتمادنامه مومی الیه ویرلک اوزره لفا ارسال قلمش و کتبخانه جمعه
 و صالیدن ماعدا هفنه ده بش کون وقت صبحدن وقت عصره دکن آچیق بولمسی
 و رهن و کفیل الیه کتبخانه دن ورق واحد اخراج اولنماسی و هر سنه مفتی افندیلر
 الیه قصبه مذکوره وجوهی حاضر اولدینی حالده کتب موجوده تعداد و تحریر و دفترینه
 تطبیق اولنوب نقصانی ظهور ایدرسه حافظ کتب افندی به تکمیل ایتدیلمسی و بو
 وجهله بعد اداء الخدمه حافظ کتب افندی به یومی اون آچقه وظیفه ویرلمسی شرط
 واقف ایجابدن بولمش اولغله ایفای مقتضاسی خصوصنک مومی الیه تبلیغیه خدمته
 مباشرتی تاریخنک اشعار بیورلمسی متمنادر افندم - ۵ کانون نانی ۳۲۸
 اوقاف ناظری نامنه مستشار

جانیک سنجاغنه تابع چهارشنبه قضاسی مرکزی اولان چهارشنبه قصبه سنک
 چای محله سننده کان خزینه دار زاده سلیمان پاشا کتبخانه سی حافظ کتبلکنک جهتنک

منبور کتبخانه ده وبالآخره انهدامنه مینی واقف مشارالیهک مدرسه سنده کتب موجوده نک
 محافظه سی امرنده یکریمی بش سنه دنبری حسن خدمتی کوریلن مدرسه مذکوره مدرسی
 سمن زاده حاجی مصطفی عهده سنه توجیهی موافق بولندینی چهارشنبه قضاسی مجلس
 اداره مضبطه سننده بیلدیرلدیکی مومی الیهک عسکریه جهده ایلدیشیک اولیوب وظیفه
 مذکوره پی بحق ایفایه مقتدر اولدیغنه اعلام شرعینک کوندرلیدیکی بیانیله ایفای
 مقتضاسی جانیک سنجاغنی مجلس اداره مضبطه سننده اشعار اولمش و قیود قدیمه
 اداره سندن چیقاریلان قیددن جهت مذکوره یه یومی اون آچقه وظیفه مخصص بولندینی
 آکلاشلمش اولغله مذکور مضبطه و اعلام شرعی ماله نظراً سالف الذکر حافظ کتبلکنک
 مومی الیه حاجی مصطفی افندی عهده سنه تفویضی موافق کورلدیکندن محله تبلیغات
 اولمش اوزره تصدیق مأموریتی منوط مساعدت علیت نظارت پناهیلریدر . اولباده امر
 و فرمان حضرت من له الامر کدر .

۲۶ کانون اول ۳۲۸

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

HÂFİZ-I KÜTÜBLERİN SEÇİMİNE DÂİR

اوقاف مضبوطه دن قسطمونیده کآن قبره مصطفی پاشا کتبخانه سی نصف حصه حافظ کتبلک جهتنک سن بلوغه واصل اولدیغندن بختله عهده سنه اصالةً توجیهنه دائر محمد محسن امضاسیله ویریلن استدعاینامه حقنده یاییلاجق معامله قسطمونی ولایتک معارف نظارتندن باتذکره ارسال اولنان تحریراتنده استفسار اولمسیله طشرهده بولنان کتبخانه لرده کی حافظ کتبلک جهتنک محلی محکمه شرعیه سنک اعلامیله مجلس اداره مضبوطه سی اوزرینه توجیه ایدلمکده اولدیغندن اکاکوره ایفای معامله ایدلمسی ولایت مشارالیه یاه تیلیغ ایدلمش ایدی . بوکره قسطمونی اوقاف مدیریتندن بالتقدیم تودیع بیوریلان ۶ تموز ۳۲۹ تاریخی تحریراتنده مذکور کتبخانه نصف حصه حافظ کتبلکنه متصرف اولان احسان افندینک وفاتی و اوغلی محسن افندینک صغیر بولمسی حسابیله خدمت مذکوره مقام نظارت جلیله نک صورتی مربوط ۸ تشرین ثانی ۳۰۹ تاریخی تیلیغاتی وجهله معارف قومیسوننک اعتمادنامه سیله بالیابه کوسه زاده محمدافندیه توجیه ایدلدیکی و دیگر نصف حصه یه متصرف اولان شیخ ضیا افندی ده معارفک اعتمادنامه سیله تعیین ایدیلرک ایفای خدمت ایتمکده بولندیغی و بو اصولک لغوینه دائر شیمدی به قدر تیلیغات وقوع بولندیغی جهته بو بابتده یاییله حق معامله ده تردد حاصل اولدیغی بیلدیرلمش و بعدما حافظ کتبلکار اعلام و مضبوطه ایله توجیه اولنه جقسه حافظ کتبلرک اهلیتاری آ کلاشلیمق ایچون نه صورتله امتحان ایدلملری لازم کله چکی و اسکیدن اعتماد نامه ایله تعیین ایدیلنلر ایچون آیریجه اعلام و مضبوطه کوندرلمسی مقتضی اولوب اولدیغی استفسار قلنمشدر . طشرهده بولنان کتبخانه لره تعیین ایدیلرک حافظ کتبلرک اصول انتخابی

مختلف تیلیغات نتیجه سی اوله رق هر طرفده بر شکلده اولدیغی آ کلاشیلوب بو ایسه تشتت معامله یی و مساوات سرلغی موجب اوله جغندن بو بابتده شورای اوقافچه بر قرار قطعی اتخاذی منوط مساعده علیه نظارتیناهیله ایدر . اول بابتده امر و فرمان حضرت من له الامر کدر . ۱۸ تموز ۳۲۹

اوقاف هایون نظارتی مؤسسات علمیه قلمی

اوقاف هایون نظارت جلیله سنه

دولتو افندم حضرتلری

مؤسسات علمیه مدیریتی افاده سیله وارد اولان ۲ کانون ثانی ۳۲۹ تاریخ و ۶۲۶۴۵ / ۷۳ نومرولی تذکره علیه لرینه جوابدر : وقف کتبخانه لر اداره سنک نظارت عاجزی به عائد بولندیغی زمانلر طشره کتبخانه لرنده انحلال ایدن حافظ کتبلکلره معارف مدیرلری طرفندن عربی فارسی ترکیه و اعمال اربعه حسابیه دن مسابقه امتحانی آچیلرک اثبات رجحان ایدنلرک تعیینی و بوراده نمونه وجهله ملحقه اعتمادنامه اعطاسی اصولی متخذده ایجابندن بولمش اولغله اول بابتده امر و فرمان حضرت من له الامر کدر .

معارف عمومی ناظوی نامه

۵ کانون ثانی ۳۲۹ تدریسات عالیه مدیری

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

BURSA KÜTÜPHANELERİNDE ÇALIŞACAK İSMAİL PAŞAYA
KOLAYLIK GÖSTERİLMESİNE DÂİR

خداوندگار ولایتی اوقاف مدیریت بهیہ سنہ

افندم

کتبخانہ لڑ اصلاحانہ مأمور قومیسون اعضاسندن اولوب بوکره برای سیاحت
بروسه یه عزیمت ایدہ جک اولان متقاعد میرلوا اسماعیل پاشا حضرتلری اورادہ بولندیغی
مدتجه وقف کتبخانہ لردہ کی کتابلرک تحریر و تصنیفی و فهرستلرینک صورت تنظیمی
حقدہ حافظ کتبلره بعض تعلیمات و تبلیغاتده بولنه جفندن کتبخانہ لڑ امورندہ صاحب
اختصاص افاضلدن بولنان مشارالیهک مراجعتندہ احترامات فائقه و تسهیلات ممکنہ ناک

ابراز و ارائہ سی رجا اولنور افندم

۸ حزیران ۳۳۰ مؤسسات علمیه مدیری

Turgut Kut Arşivi, Kütüphaneler Dosyası

SARAY KÜTÜPHANESİNİN SAYIMI VE TANZİMİ

اشبو شرط معتبره اوزره عمل اولنه. باعث تسطیر رقم اولدرکه

صفه هایونده روان اوده سی دروننده واقع صاغ و صول کتبخانہ لره موضوع
مرحوم ومغفور سلطان محمود خان وسلطان عثمان خان وسلطان مصطفی خان اسکمهم الله
تعالی فی غرف الجنان حضرتک وقف مهرلریله مهور و « خاص اوپه کتبخانہ سی »
عنوانیله متعارف ومشهور وکنه صفه هایونده بغداد اوپه سنده سلطان عبدالحمید خان
مرحومک و شوکتلو مهابتلو افندیمزک مهر هایونلریله مهور و مطالعه ملوکانه یه
مخصوص و بعض ترکه لردن کلوب موقوفاً وضع وحفظ اولنان کتابلرک حافظ کتبلرک
خدمتی خانہ خاصده سر کاتبی بولنانلره مخصوص اولاکلوب بری چراغ اولسه سلف
خلفه تسلیم ودفترلرده وضرلریله مسطور اولان کتبی اوصاف خط و سطرنی تطبیق
و موقوفاً حفظ اولنان کتابلری کذالک اعداد ایله حفظ ایلیک قاعده لری اولوب لکن
عصر عبدالحمید خانیده اسماعیل پاشا مرحومک سر کاتبکی آواننده کتبخانہ جدید
سلطانیه وضع ایچون کتب مرقومه دن نیچه نسخه کیاب نادرالموجودی انتخاب وکتبخانہ
جدید سلطانیه وضع بیورملریله رابطه اوله خلل طاری اولوب پاشای مرحومک
اخلافی دخی التزام دفتر و حفظ و حراستی خصوصلردن اغماض و اهمال برله تسلیم
و تسلملری صورت مواضعده امر اعتباری اوله رق بر قاچ سنه دخی مرور ایلیوب
بو دفعه چراغ اولان کاتب السر السلطانی بولوی ابراهیم افندی دخی خط عرب ایله
بر مقدار کبیر الحجم کتاب قالمش بولر دخی خزینہ هایون طرفنه تسلیم و فروخت
اولنسه دولابلر تحلیه اولنوردی دیو سوق ایلیوب بو رأی ناصواب ایله بر مقداری

فروخت اولنديني کي دائره هايونده وطشرده يدنده مهمور مهر سلطاني امانت کتاب اولانر بالانخاشي خزينه هايوندن الدم ديهرك اخراج و ابراز ايليوب بوسبيلرايله انده وقف کتاب اولانر و يرميوب چوق کتاب ضايع و تلف و تطاول ايديله قرين اضمحلال اولوب اشبو ١٢٠٥ سنه سي رجب شريفنك طقوزنجي کوني مومي اليه ابراهيم افندي رؤس هايون ايله چراغ و يرينه خزينه هايوندن چوقه دار کانکش احمد اغا سر کاتبکي خدمتيله بکام اولدقده کتبخانه مرقومه لرده موجود و دست غارتکارانن باقي قالان مجلداتي اغوات خانه خاصه دن احمد جاويد بک نظارتي و معرفتي ايله تعداد و ايادي ناسده بولنوب ابراز ايدنلردن استرداد و اوصاف خطوط و سطوريه اشبو دفتره مجدداً ثبت و قيد اوانوب فيما بعد بعض مقريندن غيري خارجه کتاب و يريمک و کتبخانه لرك مفتاحلري اتباع مقوله سي کسنه يه و يريميوب حافظ کتب اولانر کندولري آچوب قيامي و سلف و خلفه حين تسليمنده کمال دقت ايله اشبو دفتره تطبيق اولنه رق اخذ ايليوب مفقود و غير مطابق ظهور ايلرايه تضمين اولنمق و با امر هايون بر طرفه کتاب اعطا بيوريلورسه سلحدار وقت رأييله اشبو دفترده کتاب مرقومک اسمي بالاسنه « فالان کسنه يه احسان هايون بيورلمشدر » ديو سرخ ايله شرح و يريمک و خارجدن کتاب وضع اولنور ايسه اشبو دفترک حالي محللرينه مناسبتيله قيد اولنوب حافظينه تسليم اولنمق شروطلري مرعي طوئلق خصوصارينه اراده سنیه حضرت تاجداري تعلق ايليوب لکن حالا سر کاتي خدمت جليله مابين هايون ايله مشرف اولمق ملايسه سيله کتبخانه مرقومه آچوب قيامده دقت ايدم يوب طرفندن بو خصوصه مومي اليه احمد جاويد بکي قائم مقام نصب و بالجمله مسطور اولان کتبي يد امانته تسليم ايلکله بو آوانده احمد جاويد بک سر کاتي طرفندن کتبخانه جي اولوب بوندن

صکره کلان سر کاتلري دخي ديلر ايسه کندولري آچوب قياوب ديلر ايسه سلحدار وقت معرفتيله خانه خاصه دن بر مستعیدني و کيل نصب ايلک شروطلري بعداليوم مراعات اولنوب کتبخانه هايون بو وجهله محافظه و محارسه اولنمق ايچون اشبو ارايه شرح

ويرلدي . حضرت سلحداريء جهانداري

سيد عبدالله

TSA, Y. 157, s. 1a.

SARAY KÜTÜPHANESİNİN KATALOĞUNUN YENİLENMESİ

بيك ايكي بوز او توزير سنه سي اوائلنده حافظ امين افندي خدمت قفتانيء كتخدای حضرت خزينة شهر ياري ايله شريفاب و اغاي موي اليهك امامي السيد محمد صالح افندي حافظ كتب اولوب حسب العاده تسليم و تسلملري واقع اولمغله يدرلنده محفوظ دفتر اساميء كتب سنين و فيره دنبرو فرسوده و مخلوط و مشوش و اكثرى فنون بربرينه قارشمش و سهو ايله محفظه سنه يكلكش وضع اولنه رق بر راده لره كلكش كه حين تسليمده دفتره تطبيق امر مشكل اولوب تجديد دفتر واجب منزله سنده اولديغندن اشبو اترخيره حسب النظاره تشمير ساق غيرت اولنوب سلحدار حضرت جهانداري غازي احمد پاشا زاده علي بك افنديمز حضرتلرينك علم و معرفت ليله خلفا اغالر محضرنده علي قدر الامكان كتابلر محفظه لرينه تطبيق و فنلري بربرندن تفكيك و دفتر عتيقك ناطق اولديني وجه اوزرينه كندی قلممز ايله يكیدن تحرير و تببيض و محفظه لرین دخی تعمیر و ترمیمینه رخصتیب اولنوب بو اترخیره موفق اولندی كر كدر كه بوندن بویله حافظ كتب اولنلر ناظر وقفك معلومی اولمديجه دفتر جدیده وضع قلم ایتمیوب دفتری تشویشدن محافظه و حين تسليمده اونه دنبرو موقوفاً ترك اولنه كلن كتب زانده يكیدن دفتره ایراد قید اولنیوب كاكان توقيفا ابقا و اشبو صورت مستحسن منوال مشروح اوزره الى ماشاء الله دستور العمل اولمق ایچون بو محله شرح ویرلدی

در زمان اغای دلبند حضرت شهر یاری

دایه زاده ابراهیم

TSK, A. 3680, s. 1b.

MURAD MOLLA KÜTÜPHANE'SİNİN SAYILDIĞINA DÂİR

صدر روم داماد زاده محمد مراد افندی ابن شیخ الاسلام محمد مراد افندی نك استانبولده چهارشنبه بازارى قرینده کر مید محله سنده کأن کتبخانه سنه موضوع کتابلرک دفتر بدر .

... مقوله سی كتب نفیسه بی بهر سنه طرف شرعدن بر کاتب تعیین اولنوب وقف شریف مزبور متولی سی و حافظ کتبلرک معرفتیه دفتر عتیقینه تطبیق اولونه رق علی وجه التدقیق و التحریر بالمعرفة الشرعیه تعداد و تخص اولنوب بالتام محللرینه وضع وینه حافظ کتبلره تسلیم اولنمسینی واقف موی الیه محمد مراد افندی و قفیه بی معمول بهاسنده شرط و تعیین ایلدیکنه بناء وقف مزبوره بالمشرطه متولی اولان موی الیه مک صلب کبیر اوغلی محمد نجیب ملا افندی بو ائنده انتقال داربقا ایتمکله تولیت وقف مرقوم ینه متوفی بی موی الیه کبیر اوغلی فخر المدرسین الکرام سعادتلو محمد عارف ملا افندییه مشروطیت اوزره توجیه و یدینه برات شریف اعطا اولمغله متولی موی الیه محمد عارف افندی نك امور و قفی رؤیته باجحت شرعیه قائم مقام اولان شهیدی محمد اغا بر موجب شرط واقف كتب مذکور نك بوجه محرر تعداد اولنمسین طلب ایتمکین طرف شرعیدن ارسال اولنان محمد طاهر افندی کتبخانه مرقومه یه واروب قائم مقام متولی مرقوم شهیدی محمد اغا و جایی وقف اسماعیل اغا و سائر مرتزقه و حافظ کتبلر معرفتیه دفتر عتیقینه تطبیق اولونه رق تثبیت ایلدکلری كتب مذکورده دفتر بدر که بوجه آتی ذکر اولنو فی الیوم السابع فی ذی القعدة الشریفة سنة اربعه و تسعین و مائة و الف .

وجه مشروح اوزره کتب مذکوره برمنوال محرر دفتر عتیقینه تطبیق اولونه رقی
رؤیت و تعداد اولنوب بالتام والکمال ینه محللرینه وضع و حافظ کتبلری اسماعیل
افندی و مصطفی افندی و محمد افندی و محمود افندی و دیگر محمد افندی و امام محمد
افندییه تسلیم اولندیغی ایشبو محله شرح ویریلدی .

VGMA, Dolab 1628.

VIII

Sivas, Amasya ve Tokat Vilayetlerindeki Kütüphaneler Hakkında	394
Ankara Vilayetindeki Kütüphanelere Dâir	396
Ayaş Kasabasındaki Bünyamin Camiinde Bulunan Kütüphanenin Durumuna Dâir	397
Taşradaki Kütüphanelere Tayin Edilecek Hâfız-ı Kütüblerin Tayinine Dâir	402
Bir Hâfız-ı Kütüb Tayini	404
Hâfız-ı Kütüblerin Seçimine Dâir	406
Bursa Kütüphanelerinde Çalışacak İsmail Paşa'ya Kolaylık Gösterilmesine Dâir	408
Saray Kütüphanesinin Sayımı ve Tanzimi	409
Saray Kütüphanesinin Kataloğunun Yenilenmesi	412
Murad Molla Kütüphanesinin Sayıldığına Dâir	413

Kısaltmalar

BA	:	Başbakanlık Arşivi (İstanbul)
ŞS	:	Şeri Siciller (İstanbul)
TSA	:	Topkapı Sarayı Arşivi (İstanbul)
TSK	:	Topkapı Sarayı Kütüphanesi (İstanbul)
VGMA	:	Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (Ankara)

II. BÖLÜM : MATBAA —BASMA ESERLER— BİBLİYOGRAFYA

İbrahim Müteferrika (Ahmet Refik)	112
Türk Matbaacılığı (Selim Nüzhet)	138
Türk Gazetelerinin Terâcim-i Ahvâli (Ebu'z-Ziya Tevfik)	178
Takvim ve Salnâmeler	194
Servet-i Fünûnun Tarihçesi	201
Matbuât Tarihine Medhal (Ahmed Rasim)	215
Mecmua-i Tesâvir-i Osmaniye Adlı Eserin Padişaha Takdimi	243
Filip Efendi'nin Tefrika Etmek İçin Padişâhdan Bir kitap İstemesi	244
Basdırılan Bazı Kitaplara Fiat Konulması ve Satışına İzin Verilmesine Dâir	245
Kitabiyât (Fehmi Edhem)	248
İlm-i Ahvâl-i Kütüb-Bibliyografi (Bursalı Mehmed Tahir)	250
Şuarâ Tezkirleri (Fâik Reşad)	264
Osmanlı Tarihleri (Cemaleddin)	271
Kâtip Çelebi (Bursalı Mehmed Tahir)	281
III. BÖLÜM : OSMANLI VAKIF KÜTÜPHANELERİ	
Kütüphane (Ş. Sami)	305
İstanbul'da Mevcut Kütüphaneler	315
Cemiyet-i İlmîyye-i Osmaniyye Nizamnâmesidir	317
İstanbul Kütüphanelerinin Tanzimi (İbnül-Emin Mahmud Kemal-Hüseyn Hüsameddin)	319
Ali Emîrî Efendi	320
Ahmed Zeki Bey'in İstanbul Kütüphanelerinin Tanzimine Dâir Raporu	323
İstanbul'da Açılan İlk Kütüphanecilik Kursunun Müfredat Programı	353
Derviş Paşa Vakfiyesinden	357

Fâtiş Vakfiyesinden	359
Peremeciler Kethüdası Mahmud b. Abdullah'ın Cihangir Camiine Vakfettiği Kitaplar	360
Saadetlü Padişahın Davut Paşa Yatusunda Okuduğu Kitaplar	362
Hâfız-ı Kütüb Tayini	364
Vakıf Mütevellisini Şikayet	366
Bir Vakıf Mütevelliliğinin Zorla Ele Geçirilmesi	367
Kütüphanelere Dâir Fetva Emîni Nuri Efendi'nin Raporu	369
Mahmud Paşa Kütüphanesinin Yeniden Açılışı	370
Nuruosmaniye Kütüphanesine Bir Hâfız-ı Kütüb Tayini	372
İstanbul Kütüphanelerine Bir Müfettiş Muavini Tayini	374
Kütüphanelerimizde Bulunan Kıymetli Kitapların Fihristleri Hakkında	375
Şehid Mehmed Paşa Medresesindeki Kitapların Durumu Hakkında	377
III. Mustafa'nın Bostancılar Ocağı Kütüphanesinin Sayılıp Laleli Medresesine Taşınması	378
İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Kitapların Defter Olunmasına Dâir	380
İstanbul Kütüphanelerindeki Kitapların Sayımı ve Toplu Kataloğunun Hazırlanmasına Dâir	381
İstanbul Kütüphanelerinin Toplu Kataloğuna Dâir	384
Kapatılmış Olan Hacı Beşir Ağa Kütüphanesinin Sayılarak Yeniden Açılması	387
Hâlet Efendi Kütüphanesindeki Sanat Değeri Olan Kitapların Müzeyeye Nakli Hakkında	390
Kütüphaneden Dışarıya Kitap Çıkarılmaması İçin Nuruosmaniye Kütüphanesi Birinci Hâfız-ı Kütübüne Verilen Yazı	392
Hâlet Efendi ve Yahya Efendi Kütüphanelerinden Fetvahâneye Kitap Gönderilmediğine ve Bazı Kütüphanelerin Sultan Selim'deki Umumî Kütüphaneye Nakledildiğine Dâir	393

IV

Antoloji hazırlamanın en güç yanı seçme işidir. Bu bakımdan her antoloji, bazı metinlere yer vermediği, bazılarına ise yer verdiği için tenkit edilebilir. Bu konuda yapılacak tenkitlerin, bu antolojiyi hazırlayana iletilmesi, ileride daha az kusurlu bir antolojinin çıkmasını sağlayacaktır. Bu hususta beni uyaracak hocalarıma ve meslektaşlarıma şimdiden teşekkür ederim.

Böyle bir antolojinin hazırlanması için beni teşvik eden Kütüphanecilik bölümü mensuplarına, çalışmamın her safhasında büyük yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız'a, özel arşivindeki bazı belgeleri neşretmeme izin veren sayın Turgut Kut'a, eserin Edebiyat Fakültesi yayınları arasında çıkmasını uygun gören fakültemiz yöneticilerine ve metinleri ve belgeleri dizme ve basma hususunda büyük bir titizlik gösteren matbaa çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Dr. İsmail E. Erünsal

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM : YAZMA ESERLER	
Kâğıd, Kalem, Kalemtraş, Hokka, Yazma Eserler, Hüsn-ü Hat ve Hattâtlar, Ünvân-ı Kütüb (Necip Âsım)	1-18
Türk Yazılarının Tetkikine Medhal (İsmail Hakkı)	19
İslâm Yazıları : Dîvanî, Rik'a, Siyakat, Hatt-ı Şecerî, Kûfi, Sülüs, Ta'lik (İsmail Hakkı)	34
Şeyh Hamdullah, Celâlzâde Muhiddin Amasî, Abdullah Amasî, Şeyhzâde Mustafa Dede, Hüsameddin Hâlife, Şükrullah Halife, Receb b. Mustafa, Derviş Muhammed b. Mustafa Dede, Abdullah Kırımî (Nefes-zâde İbrahim)	64
Mısır Valisi Hayr Bey'in Yavuz Selim'in Kaybolan Kitaplarına Dâir Hazinedarbaşya Yazdığı Mektub	75
Gelibolulu Âlî'nin Hattatlığı (İbnül-Emin Mahmud Kemal)	77
Ehl-i Hiref Hakkında (Gelibolulu Âlî)	78
Feridun Bey'in Münşeâtü's-Selâtinini Takdimi (Mustafa Selaniki)	80
Seyyid Lokman'ın Yazdığı Şehnâme'nin İkmâl ve Tezhibine Dâir	81
Vâlide Sultan'ın Mushaflarını Tamir İçin Yapılan Masraf	83
Vassâf Tarihi'nin Tercüme Edildiğine Dâir	84
Abdülmeccid'in Vâlidesi Sultan'ın Sahhâflardan Arattığı Kitaplara Dâir	85
Câmiler İçin Mushaf Yazan Kâtipler	86
Derviş Nuri'nin Bir Eserle İlgili Mektubu	89
Yazma Eserlerin Kataloglanması (Fethi Edhem)	91
Yavuz Sultan Selim'in Yeni Bir Vassâf Nüshası Yazdırması (Hoca Sa'deddin)	105

ÖNSÖZ

İlk cildi sunulan bu antoloji, Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik bölümü öğrencilerine, hem birinci sınıfta öğrendikleri Osmanlıcılarını ilerletmelerinde yardımcı olmak hem de diğer sınıflarda okudukları «Yazma eserler», «Neşriyât Tarihi» ve «Osmanlı vakıf kütüphaneleri tarihi» derslerine yardımcı bir ders kitabı temin etmek gayesiyle hazırlanmıştır. Metinlerin ve belgelerin seçiminde dâima bu iki gaye göz önünde bulundurulduğundan antolojiye, üzerlerinde okuma alıştırmaları yapılacak kolay metinlerin yanında, kültür tarihimizi aydınlatabilecek bazı önemli, fakat anlaşılması güç belgeler de alınmıştır.

Antolojiye alınan metinler ve belgeler, bölümümüzde okutulan eski kütüphaneciliğimizle ilgili derslere paralel olarak üç ana bölümde toplanmıştır. Yazma eserlerle ilgili metinlerin ve belgelerin yer aldığı birinci bölüme, yazma eserlerin fizikî özellikleriyle nasıl kataloglanacaklarını belirten, İslâm yazılarının geçirdiği tekâmül devrelerini ve çeşitli şekillerini inceleyen ve hattâtlarla ilgili bilgi veren metinler ve bazı belgeler alınmıştır. İkinci bölüm matbaa, basma eserler ve bibliyografya konusundaki metinlere ve belgelere ayrılmıştır. Bu bölümde daha ziyâde ilk Türk matbaası ve kurucusu hakkında yazılmış yazılara, ilk Türk gazete ve mecmualarıyla, bibliyografya, Kâtip Çelebi, Keşfü'z-Zünûn hakkında yazılmış makalelere ve Osmanlı şâirleri ve tarihçilerine dair bilgi veren eserler hakkında hazırlanmış çalışmalara yer verilmiştir.

Osmanlı vakıf kütüphaneleri adlı üçüncü bölüm ise, bir Osmanlı aydınının, kütüphane mefhumundan ne anladığını belirten bir yazısıyla başlamaktadır. Mısırlı bir devlet adamı ve araştırmacısının yirminci asır başlarında Osmanlı vakıf kütüphanelerinin durumunu aksettiren ve bazı teklifler getiren önemli lâyihasının bütünü de bu bölümü konulmuştur. Ayrıca bu bölümde bazı kütüphanelere ait vakfiyelerden parçalar ve kütüphanelerin tanzimiyle ilgili bazı önemli belgeler de yer almaktadır.

Antolojiye alınan metinler daha önce yayınlanmış bazı eserlerden seçilmiştir. Metinlerin alındığı eserler her parçanın sonunda gösterilmiştir. Seçilen arşiv belgelerinin ise hemen hemen tamamı ilk defa olarak bu antolojide yayınlanmaktadır.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI No. 2966
KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ YAYINLARI No. 2

Muhterem Hocam
Orhan Şaik GÖKYAY
Beyefendi

KÜTÜPHANECİLİKLE İLGİLİ

OSMANLICA METİNLER VE BELGELER

I

Hazırlayan

İsmail E. Erünsal

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Orhan Şaik GÖKYAY Bölümü	
Demirbaş No :	7837
Tasnif No :	020.9 ERÜ.K

EDEBİYAT FAKÜLTESİ MATBAASI
İSTANBUL — 1982